

تقویم تاریخی - فرهنگ - هنری

دو هزار و پانصد سال
شاهنشاهی ایران

بنابست
شش ماهی شاهنشاهی ایران

شاهنشاهی
آریامهر

رضاشاهی
کبیر

کورشی
کبیر

خسرو
انوشیروان

شاهنشاهی
اول

یعقوب
لیث صفار

کریمخان
زند

اثر
محمود ادهم زوری

بمناسبت پشتمای دو هزار و
پانصدمین سال بنیانگذاری
شاهنشاهی ایران

تصویر

تاریخی فرهنگی هنری

۲۵۰۰

سال

شاهنشاهی ایران

اثر

محمد جواد بهروزی

انتشار

سال کورش کبیر

بست و پنجمین سده شاهنشاهی ایران

هجری خورشیدی	۱۳۵۰	۳۰ مهرماه
هجری قمری	۱۳۹۱	۲۱ شعبان
میلادی	۱۹۷۱	۱۳ اکتبر

ملی ناعه شماره ۹۳-۲۱/۷/۵۰ اداره کل فرهنگ و هنر فارس بثبت رسید

این کتاب ۱۵۰۰ جلد با سرعاً به کانون تربیت درجا بخانه فولادوند شیراز بجااب رسید

توجه جناب بانو دکتر فرخ‌رو
پادسای وزیر دانشمند آموزش
و پرورش در نشر این کتاب
موجب کمال تشکر و امتنان
است .

محمد جواد - بیروزی

از انتشارات
اداره کل آموزش و پرورش
استان فارس

پانچ جهان مرقی بہ پیام پرست کوہ اعصار و
قرون کہ در سال کوروش کبیر در کشور جاد وانی
ماطنین انداز شدہ پانچیت کہ جو ابلوی
عظمت و اصالت این پیام است .

برای ما توجہ بدین واقعیت تھا ما یہ اچھا
است کہ اکنون یکبار دیگر رسالت تاریخی کون
ایرانی در دفاع از اصل ترین ارزشهای تمدن
فرہنگ بشری کانونهای بزرگ علمی فرہنگی و
شخصیہهای سچہ و نیای دانش ہنر را در سرا
جهان ، در راہ شرکت در یک بزرگداشت وحد
بدور ہم گرد آورده است .

از فرمایشات شاہنشاہ آریامہر حکام
گشتایش مجلسین (۹ شہریور ۱۳۵۰)

وزارت آموزش و پرورش
اداره کل آموزش و پرورش استان فارس

۲۷۸۰۱-۵۰۱۰۰۸

آقای پورپرویز

مدیر کل آموزش و پرورش استان فارس

با ابراز تشکر و صلوات یکجلد تقویم تاریخی ، فرهنگی و هنری ۲۵۰۰ ساله
شاهنشاهی ایران را که بوسیله آقای بهروزی رئیس دبیرستان حیات شیراز برشته تحریر
درآمده است اعلام مینماید .

اقدام آقای بهروزی در گردآوری اطلاعاتی چنین ارزنده و نفیس شایان قدردانی
وستایش است . دستور فرمایند مراتب امتنان مرا از دریافت یک نسخه از کتاب مزبور
بایشان ابلاغ نمایند . - ص

استاندار . پیروز

۱۱۶۱۲۵
۵۰/۱۰/۱۳

رونوشت جهت اطلاع آقای بهروزی فرستاده میشود . - ص

از طرف مدیر کل آموزش و پرورش استان فارس . رضوان

وزارت آموزش و پرورش
دفتر وزیر

جناب بانو دکتر فرخرو پارسای وزیر آموزش و پرورش

عطف بنامه شماره ۱۵۹۴۷ / دو مورخ ۱۳۵۰ / ۸ / ۵
یک جلد کتاب زیر عنوان (تقویم تاریخی - فرهنگی - هنری ۲۵۰۰ ساله
شاهنشاهی ایران) که توسط آقای محمد جواد بهروزی رئیس دبیرستان حیات شیراز
بمناسبت جشن فرخنده دوهزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران تدوین
و انتشار یافته است از لحاظ انور شاهانه گذشت .
دستور فرمائید مراتب خرسندی و رضایت خاطر خطیر اعلیحضرت همایون
شاهنشاه آریامهرا بمناسبت زحماتیکه در تدوین کتاب مزبور متحمل شده است به آقای
بهروزی ابلاغ نمایند .

رئیس دفتر مخصوص شاهنشاهی

دو / ۱۹۱۸۹

۵۰ / ۹ / ۱۴

مراتب خرسندی و رضایت خاطر خطیر اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر
بشرح فوق به آقای محمد جواد بهروزی رئیس دبیرستان حیات شیراز ابلاغ و توفیق
بیشتر شمارا از درگاه خداوند متعال مسئلت مینماید .

وزارت آموزش و پرورش . دکتر پارسای

بنام خدا

سر آغاز

قطه‌های درخشان و فروزانی که در آسمان می‌بینیم با ماه و خورشید
ن که الهام بخش شعرا و نویسندگان و پژوهندگان علم و دانش بوده
از قدیم توجه آدمیان را بخود جلب کرده است و انسان از ابتدای
خلقت تا امروز چشم بآسمان دوخته و در راه کشف رازهای کهکشانی و
ستارگان ویا برای تعیین سرنوشت خود از حرکت آنها ویا برای راهنمایی
خود در شب و روز و یا بالاخره برای راز و نیاز با آفریننده خویش در همه
حال توجه خود را بآنها معطوف داشته است .

امروز هم که بشر در عالیترین درجه تمدن خود میباشد برای کشف
اسرار ستارگان و پی بردن بدنیای ناشناخته آنها با فرستادن اقامممنوعی
و سفینه‌های فضائی و حتی انسان به ماه از تلاش خود دست برنداشته و کوشش
دارد به راز این ستارگان درخشان که همیشه افکار بشر را بخود مشغول داشته‌اند
پی ببرد . مخصوصاً (ماه) که الهام بخش شعرا و نویسندگان بوده و قسمت
مهمی از ادبیات بشر را بخود اختصاص داده بیش از همه مورد نظر است .
این توجه انسان به ماه و خورشید و ستارگان سابقه تاریخی قدیمی
دارد و میتوان گفت با پیدایش بشر وجود یافته است .

در دنیای قدیم چه در مسروچه دریونان دانشمندان و منجمین بزرگی
بوده‌اند که درباره ستارگان و حرکات آنها تحقیقاتی کرده و نظریاتی داشته‌اند.

ایرانیان نیز در دنیای قدیم در تمام رشته های علوم و ادبیات پیشقدم دنیای متمدن بوده‌اند . با آنکه از اهالی بابل و آشور و یونان در این زمینه کسب معلومات میکردند ولی خود نیز در نجوم و ستاره شناسی دانشمندی داشته‌اند .

شاپوردوم به ترجمه کتبی در علم نجوم از یونان پرداخت و انوشیروان عادل نیز دستور داد کتابهای هندی در نجوم از سانسکریت بفارسی ترجمه نمایند جلوس یزدگرد سوم شاهنشاه ساسانی که مطابق است با ۱۶ ژوئن سال ۶۳۲ میلادی و ۲۱ ربیع الاول سال یازده هجری قمری ابتدای تاریخ ایران قرار گرفت که پسال یزدگردی معروف میباشد اما با طلوع اسلام وضع تقویم نیز تغییر کرد .

منصور خلیفه عباسی که خود میل زیادی به شناسائی ستارگان و علم نجوم ابراز میداشت (نویخت) (۱) منجم معروف ایرانی خود را مأمور کرد که کتب نجوم ایرانی را از فارسی به عربی ترجمه نماید و حتی قسمتی از کتاب اقلیدس نیز در زمان او به عربی ترجمه شد . و این خلیفه همواره منجمین را تشویق میکرد و با آنها گفت و شنود داشت از جمله همان نویخت منجم ایرانی و پسرش ابوسهل (۲) که از ستاره شناسان معروف زمان خود بودند . تاریخ ایران تا زمان جلال‌الدین ملکشاه سلجوقی یا تاریخ هجرت حضرت رسول اکرم بود یا همان تاریخ یزدگردی و چنانچه بیاید بواسطه اشکالاتی که داشت با مر این پادشاه عمر خیام نیشابوری و چند تن دیگر تاریخ جلالی را تدوین کردند که بین ایرانیان معمول گردید اما همان تاریخ عرب رسماً بکار میرفت و در کتابها تاریخ هجری را بکار میبردند تا با طلوع سلطنت درخشان و همایون پهلوی این تاریخ رسمیت یافت اما .

۱- خاندان نویخت که بعد از او همه از علما و دانشمندان بودند به (بنی نویخت) یا (نویختیون) معروف میباشد .

۲- معروف است که چون پسر نویخت بخدمت منصور آمد خلیفه از نامش پرسید . او گفت (نامم جو شادامد طلبم ازاد) و چند کلمه دیگر . منصور خندید و گفت این اسم زیاد است من نام تو را آسان میکنم و او را (ابوسهل) نامید .

از آنجا که دو کره درخشان خورشید و ماه سالها فکر بشر را بخود مشغول داشته بود . انسان نیز برای نگهداشتن وقت حرکت هردو را مقیاس گذشت زمان قرارداد و بالطبع دو نوع تقویم یکی شمسی و دیگری قمری بوجود آمد .

سال شمسی (سال خورشیدی) عبارت از حرکت یکدوره کامل زمین بدور خورشید است که تقریباً سیصد و شصت و پنج روز و یک چهارم روز یا برابر دوازده مرتبه گردش ماه بدور زمین است .

سال شمسی نیز خود بر سه نوع است . اعتدالی - نجومی - رسمی . سال اعتدالی سالی است که زمین از محل اعتدالی یا انقلابی (بهار و پاییز) حرکت کرده بهمانجا بازگشت مینماید و مدت آن سیصد و شصت و پنج روز و پنج ساعت و چهل و هشت دقیقه و چهل و هشت ثانیه است . سال نجومی عبارت از مدتی است که خورشید به ستاره ثابتی بازگشت مینماید و مدت آن سیصد و شصت و پنج روز و شش ساعت و بیست و دو ثانیه است .

سال رسمی که از روزگار باستان معمول بوده و مدت آن سیصد و شصت و پنج روز و یک چهارم شبانه روز میباشد . اما

تفاوت سال رسمی با سال اعتدالی پس از چند سال که رویهم جمع میشده اختلافی بوجود میآورد که همیشه باعث درد سر میشده . سال قمری که بنای آن بر گردش ماه بدور زمین در یک ماه تمام است خود دو نوع میباشد یکی ماه قمری معمولی است که منجمین اکثراً آنرا قبول دارند و مدت آن یکماه تمام یعنی بیست و نه روز و دوازده ساعت و چهل و چهار دقیقه است که یکسال آن سیصد و پنجاه و چهار روز و هشت ساعت و چهل و هشت دقیقه میباشد و در هر سی سال یکسال آن کبیسه دارد . اما نوع دوم ماههای هلالی است که هر ماه آن بیست و نه روز یا سی روز تمام میباشد .

سال شمسی در دوره ساسانیان سیصد و شصت و پنج روز حساب میکردند بدین ترتیب که سال دوازده ماه سی روزه بود و پنج روز اضافی را هر سال در آخر اسفند حساب میآوردند که آنرا (اندگ گاه) مینامیدند که بعداً اعراب به آن (خمسه مسترقه) گفت و پنج ساعت و چهل و هشت دقیقه و چهل و هشت ثانیه ای که زیاد

میآمد در هر صدویست سال یکمرتبه بنوبت بیکی از ماهها اضافه میکردند مثلا در هر ۱۲۰ سال يك سال ۱۳ ماهه داشتند که بآن وهبزيك (کبیسه) میگفتند و آنرا جشن میگرفتند و بنابراین نوزدهمیش در فروردین نبود. یعنی اگر ۱۲۰ سال اول دو ماه فروردین داشتند ۱۲۰ سال دوم دو ماه اردیبهشت منفلور میشد بهمین ترتیب تا آخر وهنگام سلطنت یزدگرد دوماه بهمین وجود داشت که با حمله اعراب از بین رفت.

✽

برای شروع و بکار بردن هر يك از سالهای شمسی یا قمری مبدأ و ابتدائی لازم است و از اینجاست که در تاریخ فعلی ما سنهاى مختلفی مشاهده میشود. مبدأ تاریخ مسیحیان (میلادی) سال ولادت حضرت عیسی بن مریم است که آغاز آن از ماه ژانویه محسوب میشود و تا امسال ۱۹۷۲ سال از آن میگذرد مبدأ تاریخ عجرى قمرى و عجرى خورشیدی هر دو سالی است که حضرت رسول اکرم از مکه به مدینه مهاجرت فرمودند و از آن سال تا امروز ۱۳۹۱ سال عجرى قمرى و ۱۳۵۰ سال به عجرى خورشیدی گذشته است اما این اختلاف تازه از کجا است ؟

محاسبه یکسال شمسی با یکسال قمری بهمین سادگی نیست زیرا اگر کره زمین در مدت سیصد و شصت روز یکبار بدور زمین میچرخد و هر ماه هم سی روز تمام بود هیچ اشکالی پیش نمیآید اما در حقیقت زمین در مدت سیصد و شصت و پنج روز و یکریع روز بدور زمین میگردد و همین پنج روز و ربع در نگهداری تاریخ و سال اشکالات و اختلافاتی بوجود آورده است. اگر اول سال را اول بهار بگیریم پس از سیصدسال اول سال به اول زمستان خواهد افتاد ؟ ! برای جلوگیری از این نابسامانی و رفع اختلافی که پیش میآید چند نفر پیشقدم شدند از آنجمله.

۱- ژول سزار در سال ۵۵ قبل از میلاد برای رفع این اختلاف از (سوسیژن) منجم معروف خود کمک خواست و او مقرر داشت که ربع تفاوت سالیانه را در هر چهار سال یکشنبه روز به آخرین ماه سال چهارم بیافزاید و هر سه سال ماه نوریه (که ماه دوازدهم است) بیست و هشت روز و سال چهارم بیست و نه روز حساب گردد اما! باز هم هر یکصد و بیست و هشت سال یکروز اضافه میآید. ۱

۲- بدنهال قیصر - پاپ گره گوار - سیزدهم در سال ۱۸۵۲ میلادی دست باصلاح تقویم زد و دستور داد روز پنجم اکتبر آن سال را پانزدهم بشمارند و هر چهار سال یکروز کبیسه بگیرند و سال را سیصد و شصت و شش روز - باب کنند و در پایان هر یکصدسال یکبار سیصد و شصت و پنجروز حساب کنند و چون به چهارصد رسید باز ۳۶۶ روز حساب کنند اما این کار هم دردی دوا نکرد.

۳- در سال ۱۷۹۳ مجلس کنوانسیون فرانسه ابتدای سال را بیست و دو سپتامبر حساب کرد . و سال را دوازده ماه و هر ماه را سیروز تعین نمود و ۵ روز اضافی را برای جشنهای ملی فرانسه تعین کرد .

اما

در ایران همانطور که گذشت پس از تاریخ یزدگردی باطلوع اسلام تاریخ هجری قمری و هجری خورشیدی معمول بود که اختلاف بین آن دو اشکالاتی بوجود میآورد .

سال را سیصد و شصت و پنج روز میگرفتند و ۵ روز اضافی را بنام (خسه مسترقه) یا (پنجروز دزدیده شده) به پایان آن ماه میافزودند . بهمین دلیل اکثر آغاز فروردین از اول بهار بیرون میرفت و برای رفع همین مشکل بود که در سال ۴۷۱ هجری قمری یعنی در زمان سلطان جلال الدین ملکشاه سلجوقی - وزیر او خواجه نظام الملک طوسی از دانشمندی مانند حکیم عمر خیام نیشابوری و ابوالمظفر اسفزاری و میمون بن نجیب واسطی و خواجه عبدالرحمن خازنی دعوتی بعمل آورد تا در رفع این عیب بکوشند .

این دانشمندان سال را سیصد و شصت و پنجروز و پنج ساعت و چهل و هشت دقیقه حساب کردند و آغاز سال را تحویل خورشید به برج حمل گرفتند و بدین ترتیب اختلاف رفع شد و این تاریخ که به (تقویم جلالی) معروف است همراهِ تاریخ هجری قمری در ایران معمول گردید (۱)

۱- وضع بهمین حال بود تا در سال ۴۶۷ هجری مطابق ۱۰۷۴ میلادی دستور « ملکشاه سلجوقی و بنک خیم و چند دانشمند دیگر رسدخانه ای ساختند که تحقیقات « و آنجا در این رسدخانه منجر بوضع تاریخ جدیدی بنام تاریخ جلالی گردید . و این « تاریخ از اسفند ۴۷۱ مطابق ۱۵ مارس ۱۰۷۸ میلادی آغاز گردید . این تقویم با اندازه ای « دقیق بود که هر پنج هزار سال فقط یکروز در حساب ایام اختلاف حاصل میشود « (صفحه ۴۵۵ میراث ایران)

باطلوع سلسله پهلوی عمراء تغییرات شگرفی که در عمه شتون اجتماعی و فرهنگی و سیاسی ایران انجام گرفت بفرمان رضاشاه کبیر و بموجب قانونی که در سال ۱۳۰۴ خورشیدی از مجلس شورای ملی گذشت آغاز سال تحویل خورشید به برج حمل محسوب شد و شش ماه بهار و تابستان را سی و یکروز و سه ماه پاییز و دوماه زمستان را سی روز و ماه اسفند را هرسه سال بیست و نه روز و سال چهارم سی روز به حساب آوردند و باین ترتیب این تاریخ که سال هجری خورشیدی نام گذاری شد تاریخ رسمی کشور شاهنشاهی ایران گردید .

این مقدمه را بدان آوردم تا اگر در مقابل وقایع تاریخی که در این کتاب آمده به تاریخهای گوناگون برخوردید از اختلاف آنها نا آگاه نباشید و هر تاریخ را جداگانه بشناسید .

از ابتدای کتاب سالهای پیش از میلاد و پیش از هجرت شروع میشود سال پیش از میلاد تا ۶۲۱ قبل از هجرت ادامه دارد و در این سال شروع تاریخ میلادی اعلام میگردد که تا امروز ۱۹۷۲ سال از آن میگذرد .

از سال ۶۲۲ میلادی که آغاز هجرت حضرت رسول اکرم است دو تاریخ (هجری قمری) و (هجری خورشیدی) با هم شروع میشود و با مطالبی که گفته شد بین این دو تاریخ اختلاف بوجود میاید و در این سالها تا سال ۱۳۴۴ هجری قمری که تاریخ خورشیدی در ایران رسمیت یافت تاریخ هجری قمری مأخذ کار مابود و از این تاریخ (هجری خورشیدی) را در نظر داشتیم .

اما همه وقایعی که از ابتدای هجرت روی داده به چهار تاریخ گوناگون ثبت آمده است و این کاری دشوار بود که با مراجعه به تواریخ گوناگون و کتابهای مختلف و تطبیق آنها با هم توانستیم چهار تاریخ صحیح هر واقعه را بنویسیم مثلا جلو تاریخ اعطای مشروطیت ایران این چهار سنه آمده .

- ۱- سال شاهنشاهی ۲۴۴۵ که از آغاز شاهنشاهی ایران میگذرد
 - ۲- سال میلادی ۱۹۰۶ که از ابتدای تاریخ مسیحیان میگذرد
 - ۳- سال هجری قمری ۱۳۲۴ که از ابتدای هجرت نبوی میگذرد
 - ۴- سال هجری خورشیدی ۱۲۸۵ که از ابتدای هجرت نبوی میگذرد
- اما برای تبدیل سالها از تاریخی دیگر فورمولهایی است که برای آگاهی علاقمندان توت میشود .

۱- برای اینکه سال قمری را به سال شمسی تبدیل کنیم کافی است سال

۲- بدنهال قصر - پاپ گره گوار - سیزدهم در سال ۱۸۵۲ میلادی دست باصلاح تقویم زد و دستور داد روز پنجم اکتبر آن سال را پانزدهم بشمارند و هر چهار سال یکروز کبیسه بگیرند و سال را سیصد و شصت و شش روز - باب کنند و در پایان هر یکصدسال یکبار سیصد و شصت و پنجروز حساب کنند و چون به چهارصد رسید باز ۳۶۶ روز حساب کنند اما این کار هم دردی دوا نکرد.

۳- در سال ۱۷۹۳ مجلس کنوانسیون فرانسه ابتدای سال را بیست و دو سپتامبر حساب کرد . و سال را دوازده ماه و هر ماه را سیروز تعین نمود و ۵ روز اضافی را برای جشنهای ملی فرانسه تعین کرد .

اما

در ایران همانطور که گذشت پس از تاریخ یزدگردی باطلوع اسلام تاریخ هجری قمری و هجری خورشیدی معمول بود که اختلاف بین آن دو اشکالاتی بوجود میآورد .

سال را سیصد و شصت و پنج روز میگرفتند و ۵ روز اضافی را بنام (خسه مسترقه) یا (پنجروز دزدیده شده) به پایان آن ماه میافزودند. بهمین دلیل اکثر آغاز فروردین از اول بهار بیرون میرفت و برای رفع همین مشکل بود که در سال ۴۷۱ هجری قمری یعنی در زمان سلطان جلال الدین ملک شاه سلجوقی - وزیر او خواجه نظام الملک طوسی از دانشمندی مانند حکیم عمر خیام نیشابوری و ابوالمظفر اسفزاری و میمون بن نجیب واسطی و خواجه عبدالرحمن خازنی دعوتی بعمل آورد تا در رفع این عیب بکوشند .

این دانشمندان سال را سیصد و شصت و پنجروز و پنج ساعت و چهل و هشت دقیقه حساب کردند و آغاز سال را تحویل خورشید به برج حمل گرفتند و بدین ترتیب اختلاف رفع شد و این تاریخ که به (تقویم جلالی) معروف است همراه تاریخ هجری قمری در ایران معمول گردید (۱)

۱- وضع بهمین حال بود تا در سال ۴۶۷ هجری مطابق ۱۰۷۴ میلادی دستور « ملک شاه سلجوقی و بکنک خیام و چند دانشمند دیگر رصدخانه ای ساختند که تحقیقات و آنجا در این رصدخانه منجر بوضع تاریخ جدیدی بنام تاریخ جلالی گردید . و این « تاریخ از اسفند ۴۷۱ مطابق ۱۵ مارس ۱۰۷۸ میلادی آغاز گردید . این تقویم با اندازه ای « دقیق بود که هر پنج هزار سال فقط یکروز در حساب ایام اختلاف حاصل میشود « (صفحه ۴۵۵ میراث ایران)

باطلوع سلسله پهلوی عمراء تغییرات شکر فی که در عمه شتون اجتماعی و فرهنگی و سیاسی ایران انجام گرفت بفرمان رضاشاه کبیر و بموجب قانونی که در سال ۱۳۰۴ خورشیدی از مجلس شورای ملی گذشت آغاز سال تحویل خورشید به برج حمل محسوب شد و شش ماه بهار و تابستان را سی و یکروز و سه ماه پاییز و دوماه زمستان را سیروز و ماه اسفند را هرسه سال بیست و نه روز و سال چهارم سیروز به حساب آوردند و باین ترتیب این تاریخ که سال هجری خورشیدی نام گذاری شد تاریخ رسمی کشور شاهنشاهی ایران گردید .

این مقدمه را بدان آوردم تا اگر در مقابل وقایع تاریخی که در این کتاب آمده به تاریخهای گوناگون برخوردید از اختلاف آنها نا آگاه نباشید و هر تاریخ را جدا گانه بشناسید .

از ابتدای کتاب سالهای پیش از میلاد و پیش از هجرت شروع میشود سال پیش از میلاد تا ۶۲۱ قبل از هجرت ادامه دارد و در این سال شروع تاریخ میلادی اعلام میگردد که تا امروز ۱۹۷۲ سال از آن میگذرد .

از سال ۶۲۲ میلادی که آغاز هجرت حضرت رسول اکرم است دو تاریخ (هجری قمری) و (هجری خورشیدی) با هم شروع میشود و با مطالبی که گفته شد بین این دو تاریخ اختلاف بوجود میاید و در این سالها تا سال ۱۳۴۴ هجری قمری که تاریخ خورشیدی در ایران رسمیت یافت تاریخ هجری قمری مأخذ کار مابود و از این تاریخ (هجری خورشیدی) را در نظر داشتیم .

اما همه وقایعی که از ابتدای هجرت روی داده به چهار تاریخ گوناگون ثبت آمده است و این کاری دشوار بود که با مراجعه به تواریخ گوناگون و کتابهای مختلف و تطبیق آنها با هم توانستیم چهار تاریخ صحیح هر واقعه را بنویسیم مثلا جلو تاریخ اعطای مشروطیت ایران این چهار سنه آمده .

- ۱- سال شاهنشاهی ۲۴۴۵ که از آغاز شاهنشاهی ایران میگذرد
 - ۲- سال میلادی ۱۹۰۶ که از ابتدای تاریخ مسیحیان میگذرد
 - ۳- سال هجری قمری ۱۳۲۴ که از ابتدای هجرت نبوی میگذرد
 - ۴- سال هجری خورشیدی ۱۲۸۵ که از ابتدای هجرت نبوی میگذرد
- اما برای تبدیل سالها از تاریخی بتاریخ دیگر فورمولهایی است که برای آگاهی علاقمندان توت میشود .

۱- برای اینکه سال قمری را به سال شمسی تبدیل کنیم کافی است سال

قمری را بر عدد ۳۴ تقسیم کرده و خارج قسمت را (سرفتنر ازمانده) از سال قمری کسر نمائیم مثلاً سال ۱۳۲۴ قمری که مصادف با اعلای فرمان مشروطیت ایران است اگر بر ۳۴ تقسیم کنیم (۳۸) میشود. که اگر از (۱۳۲۴) کسر گردد سال ۱۲۸۶ خورشیدی بدست میاید (۱)

۲- برای تبدیل سال شمسی بقمری باید از سال ۱۲۳۴ تا ۱۲۵۱ شمسی عدد (۳۷) و از سال ۱۲۵۱ تا ۱۲۸۲ عدد (۳۸) و از سال ۱۲۸۲ تا سال ۱۳۰۵ رقم (۳۹) و از سال ۱۳۰۶ تا سال ۱۳۵۳ عدد (۴۱) را بر سال شمسی بیافزائیم.

۳- برای تبدیل سال شمسی به میلادی باید عدد (۶۲۱) را بر آن بیافزائیم.

۴- برای تبدیل سال میلادی به شمسی باید عدد (۶۲۱) را از آن کسر کنیم.

۵- برای تبدیل سال هجری به میلادی - سال هجری را به شمسی و سپس به میلادی تبدیل میکنیم.

اینها فویدمولهائی بود که تاکنون مورد استفاده قرار میگرفت اما بهترین راه تبدیل سالها بهم توجه باین کتاب است هر تاریخی را خواستید کلبه سالهای دیگر آن در ردیف آن سال نوشته شده و احتیاجی به محاسبه نیست.

این کتاب دورنمایی از عظمت و جلال کشور کهنسال ایران است که بهمت و پایمردی و کوشش شاهنشاهان بزرگی مانند کوروش کبیر - خشایارشا، داریوش - شاپور انوشیروان عادل - شاه عباس کبیر - نادرشاه افشار - کریمخان زند - رضاشاه کبیر و علیحضرت محمد رضاشاه پهلوی دو هزار و پانصدسال تاریخ درخشان را پشت سر گذارده و امروز به رهبری پدرو تاجدار خود در راه ترقی و افتخار پیش میرود. امید است این کوششی که برای تألیف این کتاب شده بتواند اندکی از وظائف خطیری که در مقابل شاهنشاه عظیم الشان و مبین عزیز خود دارم انجام داده باشم

این شوق و ذوق برای تدوین تاریخ کشور عزیز ایران از سالهای قبل در وجود داشت بهمین دلیل نیز در رشته تاریخ و جغرافیا بتحصول ادامه

۱- چون هر سال قمری نُه درم آن در سال بعد شمسی خواهد بود تاریخی که بدست میاید ممکن است یکسال جلو یا عقب باشد.

دام و از آن هنگام که در دبیرستان و دانشگاه به تحصیل این علم مشغول بودم یاد داشته‌ام در زمینه تاریخ پر عظمت ایران تهیه مینمودم که خود مجموعه غنی و کاملی بوجود آمد.

با نزدیک شدن جشن بزرگ و شکوهمند بیست و پنجمین سده بنیانگذاری شاهنشاهی ایران بفکر تدوین و تنظیم آن یاد داشتم افتادم و پس از دو سال تلاش و کوشش و مطالعه کتب مختلف کتاب حاضر تهیه گردید که طی نامه شماره

۲۰/۱۳۴۹
مورد تأیید و قبول اداره کل نگارش وزارت فرهنگ و هنر قرار گرفت
۵۰/۴/۲۸

تا برای جشنهای فرخنده دوازدهمین سالگرد شاهنشاهی ایران چاپ و منتشر گردد و انجام این کار مهم و چاپ و انتشار این کتاب قدسی بزرگ در راه بشمار رسیدن آرمانهای مبین پرستی و شاعردوستی نگارنده بود.

از جناب آقای پوز پوزیز مدیر کل محترم اداره آموزش و پرورش استان فارس که همیشه مشوق نویسندگان و فرهنگیان این استان بوده اند و با کمال بزرگواری و محبت در انتشار این کتاب با الطاف پدانه خود مرا تشویق و راهنمایی فرموده‌اند و همچنین از فرهنگ دوستی سرکار خانم رضوان معاون اداره آموزش و پرورش استان فارس و علاقمندی آقای نصیر آبادی رئیس اداره تعاون و رفاه معلم استان فارس و دبیر شورای جشن‌ها که خود از نویسندگان و شعرا و قضایای این شهر اند کمال تشکر دارم.

در اینجا لازم است از آقای علی دادآئین مدیر فعال و دانشمند کانون تربیت شیراز که کریمانه چاپ این کتاب را بعهده گرفتند و آنرا به بهترین وضعی که درخور جشنهای پر شکوه بیست و پنجمین سده بنیانگذاری شاهنشاهی ایران است بچاپ رسانیده‌اند تشکر و امتنان نمایم.

در خاتمه این مقدمه نظر خوانندگان را بمطالب زیر جلب مینماید.

۱- سال جلوس کودتای کبیر و انقراض دولت ماد ۵۵۰ قبل از میلاد است اما از آنجاکه اکثر دانشمندان معاصر سال شروع شاهنشاهی ایران را از زمان تاجگذاری کودتای کبیر یعنی سال ۵۳۹ قبل از میلاد حساب کرده‌اند ما نیز به پیروی از آنها ابتدای کتاب خود را با این سال شروع کردیم.

۲- با شروع تاریخ شاهنشاهی ایران از سال ۵۳۹ قبل از میلاد سالروز جشن ۲۵۰۰ ساله آن میبایستی در سال ۱۳۴۰ خورشیدی مطابق سال ۱۹۶۱ میلادی برگزار شود اما چون این جشن در نیمه سال ۱۹۵۰ خورشیدی برگزار میگردد و وقایع درخشان این ده سال که بر رهبری رهبر خردمند ایران شاهنشاه آریابه‌سر باندازه صد سال در همه شئون مملکت پیش رفته است . بترتیب بر مطالب این کتاب افزوده گردید .

۳- چون نیمه اول و نیمه دوم سالهای شمسی بامیلادی در دو سال قمری واقع میگردد و وقایعی که در مقابل سال شمسی ذکر شده اغلب در دو سال قمری اتفاق افتاده و تقریباً بعد از هر ۳۲ سال یکسال شمسی با دو سال قمری مطابقت مینماید بهمین دلیل اگر وقایعی دیده شده که با اختلاف یکسال جلو و عقب ذکر گردیده نادرست نمیباشد .

۴- متأسفانه اغلب يك واقعه تاریخی در کتب مختلف به سالهای گوناگون نوشته شده و در این کتاب روش کار ما بر امانت و نقل تمام مطالب بوده و بواسطه کمی وقت امکان تحقیق در اسبیل بودن یکی از آنها هم مقدور نبود، همه سنوات و تاریخها را آوردیم و در پاورقی بدان اشارت رفته است .

۵- تا حد امکان مطالب لازم و باروح تاریخی را در حاشیه ذکر کردیم تا مطالب کتاب جنبه آموزشی خود را حفظ نماید .

۶- همراه وقایع تاریخی؛ رویدادهای فرهنگی - اجتماعی - سیاسی - هنری نیز تا آنجا که وقت اجازه میداد نقل کردیم تا همگان را بکار آید و تا اندازه‌ای خواندن آن لذت بخشی و مفید باشد .

۷- بموازات روزهای درخشان و فرود آميز ملی دورانهای تلخ و تاریک تاریخ دوازده و پانصدساله شاهنشاهی را هم ذکر کردیم تا جوانان امروز بدانند که این کشور کهنسال به نیروی تدبیر پدران خود و جانفشانی سرداران بزرگی تاریخ و تأمیدات خداوند بزرگی که در همه حال نگاهدارنده ایران جاویدان بوده است از تمام فراز و نشیبهای تاریخ سر بلند بیرون آمده و با آنکه کشورهای بزرگی مانند کلد - آشور - کارتاژ - روم - فنیقیه - ایلام و غیره از میان رفته و جز نامی از آنها نیست اما ایران سر بلند و پیروز باقی مانده و اکنون با استقلال

وقدوت تمام در دنیای متمدن امروز چون نگینی میدرخشد .

۸. با آنکه برای تهیه مطالب این کتاب قریب دو سال وقت صرف گردیده و متجاوز از هشتاد جلد کتاب خوانده شده اما چون سعی شد که در ایام فرخنده جشنهای ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهی منتشر گردد آنطور که آرزوی نگارنده بود عمه وقایع جمع‌آوری نگردید امیداست با راهنماییهای اساتید معظم در جاهای بعد این تقیسه مرتفع گردد

۹. در پایان کتاب فهرستی از اماکن و اشخاص و کتب آورده شده تا با مراجعه بان راه رسیدن به هر مطلبی آسان گردد

۱۰. با تلاش و کوششی که بعمل آمد و با مطالعه منابعی که در دست بود متأسفانه در هیچ کتابی برای پاره‌ای از سالها (مخصوصاً قبل از اسلام) به علت فترتی که روی میداد) هیچ واقعه‌ای بدست نیامد و بهتر آن دید که همانطور سفید بماند تا اساتید و دانشمندان اگر برای این سالها واقعه‌ای که درخور نقل است داشتند با ارسال آن جهت نگارنده در تکمیل این مجموعه مساعدت فرمایند .

۱۱. در نقل وقایع سعی شده وقایعی ذکر شود که بطور مستقیم یا غیر مستقیم یا ایران و رویدادهایی که در ایران رخ میداده مربوط باشد . چه از نظر مذهبی و سیاسی و چه از نظر تاریخی و ادبی

۱۲. بنای ما در ذکر وقایع تاریخی و مطالبی که در این کتاب آمده بر اختصار بوده و اگر علاقمندان بتوضیح بیشتری نیاز دارند میتوانند بتنابع اصلی که در پایان کتاب معرفی گردیده مراجعه نمایند

در پایان این کتاب را به علاقمندان تاریخ کهنسال دو هزار و پانصد ساله شاهنشاهی ایران عزیز و کلیه مشتاقان عظمت ایران نوین تقدیم میدارم

شیراز - شهریور ۱۳۵۰

محمد جواد بهسروزی

استوانه کوروش کبیر
پادشاه و بنیانگذار شاهنشاهی هخامنشی

مشور تاریخی حقوق بشر

بنام خدا

شاهنشاهی قبل از میلاد قبل از هجرت

۱ ۵۳۹ ۱۱۶۰ ○ شروع شاهنشاهی ایران -

- قوای کوروش کبیر (۱) از مجرای رود فرات به
بابل وارد شد و پس از شکست پالنازار (۲) پسر
نمونیام (۳) شهر را تصرف کرد (۴)
○ اولین فرمانی که کوروش صادر کرد چنین بود:
«... سپاه پارس باید از هر گونه قتل و غارت»
«در بابل خودداری کند و بعماد بابی همانگونه»
«که بعماد خود در پارس احترام میگذاشتند احترام»
«بگذارد...» (۵)

-
- ۱- نام مؤسس شاهنشاهی ایران - کورو - کوروش - کوروش - کوروش - سروس نیز آمده .
۲- پالنازار Baltazar یا بل نثر پسر نیوبد و فرمانده قوای بابل بود .
۳- Nabonide
۴- حصار بابل (۷۶۰۰) متر طول و ۲۳ متر ارتفاع و ۱۰ متر عرض داشته و دروازه‌های آن از برنج و مغز
بوده و دارای ۱۵۰ برج بوده . است
۵- مننون اعلامیه کوروش که بر زبان بابلی بر روی گل پخته کتف شده و اصل آن معروف به (استوانه کوروش)
در برتیش میوزیم لندن است چنین میباشد .
دلم کوروش ، شاه شاهان ، شاه بزرگ ، شاه نیرومند ، شاه بابل ، شامسور واکد ، شاه چهار مملکت ،
پسر کمبوجیه ، شاه بزرگ ، نواده کوروش شاه بزرگ از شاخه سلطنت ابدی که سلسله‌اش مسود مهره
خدایان و حکومتش بدلیا نزدیک است و قبیله کیجنگ وجدال وارد بابل شد همه مردم قدوم سراه
«پادشاهانی پذیرفتند در قصر پادشاهان بابل بر سر سلطنت نستم مردوک (خدای بابل) دلهای نجیب
مردم بابل را متوجه من کرد . زیرا من او را محترم و گرامی داشتم . شکر بزرگ من بآرامی وارد
بابل شد . گذاشتم صند و آزاری بر مردم این شهر و این سرزمین وارد آمد وضع بابل و امکنه مقدسه
و آن قب مرآ لکن داد . فرمان دادم که همه مردم در برستش خدایان خود آزاد باشند و بی‌دندان آنها راه
و لیازارند . فرمان دادم که هیچک از خانه‌های مردم خراب نشود . فرمان دادم که هیچک اهل شهر
در ازبستی ساقط نکند . خدای بزرگ از من خرسند شد . ببن که کوروش هشتم و پد پسر کمبوجیه و تمام
و لشکر من از راه شناخت بركات خود را نازل کرد . فرمان دادم که از بابل لا آشور وشوش و اکد و همه
و سرزمینهایی که در آنطرف دشته و امانه و از ایام قدیم بنا شده‌اند معا بدی را که بسته شده بود بکشایند .
و همه خدایان این معا بد را بجای خود برگردانم تا همیشه درصحنه‌ها مقیم باشند . اهل این محل‌ها
را جمع کردم و منازل آنها را که خراب کرده بودند از نو ساختم . و خدایان سومر واکد را بر آبیب
و پسرهای آنها که شادی دل نام دارد بازگرداندم . صلح و آرامش را بنامی مردم اعلا کردم .»

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۳
۲	۵۳۸	۱۱۵۹	○ گورش طی مراسم با شکوهی در بابل تاجگذاری کرد و دستور داد کلیه اسرای بنی اسرائیل را آزاد کنند (۱) ○ خانواده سلطنتی گورش در ۲۹ اکتبر این سال وارد بابل گردید.
			○ نبوتید پادشاه بابل درگذشت و از طرف گورش عزای ملی اعلام شد و خود گورش هم در این مراسم شرکت کرد.
			○ گورش در حالی که جمع کثیری از روحانیون بابلی همراه او بودند به معبد (مردوک) رفت و در مراسم مذهبی آنها شرکت نمود. *
۳	۵۳۷	۱۱۵۸	○ معابد بابلیان که در جنگه ویران شده بود دستور گورش کبیر تجدید بنا گردید . ○ گورش بخود عنوان (پادشاه بابل شاه کشورها) داد. *
۴	۵۳۶	۱۱۵۷	○ گورش دستور داد معبد (اورشلم) را که کاملاً ویران شده بود دو باره بنا نموده مرمت نمودند. ○ حدود چهار هزار یهودی تحت هدایت زرزو بابل (۲) بقصد ارض موعود از بابل حرکت کردند که یک نفر از طرف گورش برای راهنمایی آنها فرستاده شد. *
۵	۵۳۵	۱۱۵۶	○ گورش با اقوامی که ساکن بین دریای مازندران و هندوستان بودند نبرد کرد و ایالت مارگیان و سغدیان را جزء متصرفات خود نمود .

۱- نیوکدوسور یاختانسر در حدود ۵۰ هزار اسیریودی با خود به بابل آورده بود که هنگام ورود گورش ۴۳ هزار نفر آنها زنده بودند و فرمان شاهنشاه ایران آزاد شدند .

Zarubabel - ۳

شاهنشاهی	ق . م .	ق . ط .	۳
۶	۵۳۴	۱۱۵۵	○ بدستور کورش بنادر معروف (صیدا) که توسط نبوکدنوسور) پادشاه بابل خراب شده بود تجدید بنا و تعمیر گردید.
			✱
۷	۵۳۳	۱۱۵۴	○ با احتمال قوی در این سال کورش در قسمت مشرق و شمال ایران مشغول جنگ بود.
			○ ۱۱۵۳ ۵۳۲ ۸
			✱
			○ ۱۱۵۲ ۵۳۱ ۹
			✱
			○ ۱۱۵۱ ۵۳۰ ۱۰
			✱
۱۱	۵۲۹	۱۱۵۰	○ کورش کبیر بنیان گذار سلطنت شاهنشاهی ایران در جنگ باقیبله (ماساگت) (۱) کشته شد. ○ چند کورش را به پاسارگاد انتقال داده در مقبره‌ای که امروز بنام (مشهد مادرسلییمان) معروف است بخاک سپردند . ○ پسر کورش بنام کمبوجیه (کامبوزیا) (۲) با سلطنت نشت تاریخ بنای آرامگاه کورش را هم در این سال نوشته‌اند .

۱- ماساگت‌ها (Massagets) قومی از ساکنین بودند که بین دریای خزر و دریاچه اورال مسکن داشتند .

۲- کمبوجیه را بنامهای (کمبوجیه - کامبوزیا - کامبوزس - کامبیز) نیز خوانده‌اند .

- ۱۲ ۵۲۸ ۱۱۴۹ ○ ابتدای کار کمیو جیه
- برخی از حکام نواحی مختلف که خواهان سلطنت (بردیا) برادر کمیو جیه بودند شورش کردند که توسط کمیو جیه منطبع گردیدند
- ⊛
- ۱۳ ۵۲۷ ۱۱۴۸ ○ عدای از سران لشکر (بردیا) را که مهربانتر و با هوشتر از کمیو جیه بود نامزد سلطنت کردند اما اقدامات آنها عقیم ماند.
- ⊛
- ۱۴ ۵۲۶ ۱۱۴۷ ○ کمیو جیه نهانی یکی از سرداران خود دستور داد (بردیا) را کشت و آن سردار نیز بدست کمیو جیه از بین رفت
- کمیو جیه با سپاهی بطرف مصر حرکت کرد .
- ⊛
- ۱۵ ۵۲۵ ۱۱۴۶ ○ در مصر در محلی بنام (پلوز) (۱) نزدیک رود نیل بین سپاهیان کمیو جیه و پامتمیک سوم فرعون مصر نبردی در گرفت که به پیروزی کمیو جیه منتهی شد .
- کمیو جیه پیروزمندانه وارد شهر (مفقیس) پایتخت مصر شد و پامتمیک سوم را که اسیر شده بود مورد عفو قرار داد
- ⊛
- ۱۶ ۵۲۴ ۱۱۴۵ ○ کمیو جیه پنجاه هزار نفر از طرسبق کوپبر (لیبی یا) (۲) به کادتاژ فرستاد که همگی بواسطه گرماوشن روان معدوم شدند و سپاهی هم پا خود به ناپائا (مصر سفلی) وحیشه برد که از این لشکر کشی هم نتیجه ای نگرفت

۱- Pelous پایرت سعید امروز .

۲- مثنود از لیبی یا - کوپبرهای شمال افریقا است .

- در این سال خشیارشا تولد یافت
- **داریوش با (آتوسا) دختر کوروش ازدواج**
میکنند
-
- **داریوش در این سال شوش را پایتخت خود قرار**
داد
-
- **شروع جنگهای داخلی :** درعیلام (آنزلیا) مدعی سلطنت شد . در ماد شخصی بنام (فرورتیش) خود را پادشاه خواند همچنین در ارمنستان نیز شورش روی داد که همه توسط **داریوش** فرونشاند شد.
- **ساختمان شهر عظیم تخت جمشید شروع شد.**
-
- **داریوش موفق به قلع و قمع شورشیان شد.** شهر **بابل** را تسخیر کرد و در **بابل** شخصی را بنام **ارخا (۱)** که خود را (بخت النصر حقیقی) میخواند شکست داد .
-
- **داریوش کتیبه مفسل و معروف بیستون را که** در آن کلیه کارهای خود را به سه زبان (پارسی قدیم عیلامی آسوری) شرح داده بیادگار گذاشت .
-
- **داریوش به ماد رفت و (قراوت) نامی را که در** ری شورش کرده بود گرفتار کرد و دستور داد بینی و گوش و زبان او را بریده بدارکشبدند

۲۳ ۵۱۷ ۱۱۳۸ ○ **داریوش** بمصر رفت و **آریانندیس** فرمانروای ایرانی مصر را که شورش کرده بود مغلوب و مقتول نموده و سپس در شهر (تب) معبد با شکوهی برای **آمون** خدای مصریان ساخت سپس کارهای عمرانی دیگری انجام داد تا مصریان را حاضر نمود که مصر را به‌توان ششمین ساتراپ شاهنشاهی ایران بشناسند

۲۴ ۵۱۶ ۱۱۳۷ ○ **داریوش** برای اینکه ددبای مدیترانه را از راه رود نیل بددیای سرخ متصل کند فرمان داد ترعیای میان رود نیل و ددیای سرخ حفر کردند و یافتند این کار بزرگه کتیبه‌های در آنجا بیادگار گذاشت (۱) و پس از ایجاد نظم در مصر بسایران بازگشت ○ **داریوش** کمبیز در این سال از طلای خالص سکه زد که آنرا **دیرک** می‌گفتند

۲۵ ۵۱۵ ۱۱۳۶ ○ **داریوش** بسرمین (سکاه) (۲) لشکر کشید و مدتی بدنیال آنجا همه نواحی جنوب دوسیه را زیر پا گذاشت ○ ساختمان معبد یهودیان که بدستور **داریوش** شروع شده بود در این سال تمام شد.

۱- این کتیبه که یکطرف آن به زبان - پارس قدیم - عیلامی - آشوری و در طرف دیگر به زبان مصری نوشته شده بدین مضمون است :

بند اول . . . خدای بزرگی است امور مرزها که آسمان را آفرید . که این زمین را آفریده . که بر ترا آفریده . که خوشی را بیشتر داده . که داریوش را شاه کرده . داریوش را بشکنت مملکتی رسا نداده که بزرگدست و آسیا و مردان خوب دارد .

بند دوم . . . منم داریوش ، شاه بزرگ ، شاه شاهان ، شاه ممالکی که از تمام آزادها مسکون است ، شاه این زمین بزرگ تا آن دورها ، پسر و پشاسب شخامنشی .

بند سوم . . . من پارس را از پارس مصر را تسخیر کردم ، امر کردم این کال را بکنند . از میرد (نیل) که در مصر جاری است تا دریایی که از پارس بدان رود . این کال را کشیدند ، چنانکه امر کردم و گشتی خاروانه شداند ، چنانکه اراده من بود .

۴- مقصود از سکاه یا (سکاه) افسوای بودند که در شمال دریای سیاه و فلناریه یعنی در فاصله بین چین تا دریای اورال و ایران بطور نیم وحشی زندگی میکردند .

○ **دارپوش به آریامن** والی کاپادوکیه دستور داد تا با سپاهی به سرزمین سکاها رفته اطلاعاتی کسب نماید .

○ شروع ساختمان کاخ آپادانا را در تخت جمشید توسط **دارپوش** باین سال نسبت میدهند

*

○ **دارپوش** سردار مشهور خود **بغابیش** را با ۸۰ هزار سپاه مأمور تصرف (تراکیه) و مقدونیه نمود و خود بمقرب سکاها پرداخت و چون این قوم وحشی از مقابل **دارپوش** میگریختند **دارپوش** از تعقیب آنها چشم پوشید ولی سرزمین آنها را تصرف کرده بایران بازگشت (۱)

*

○ **بغابیش** (۲) توانست در اروپا فتوحات درخشانی نماید . پس از تصرف تراکیه و مقدونیه تعداد زیادی از جزایر دریای **اژه** را بمتصرفات دولت شاهنشاهی ایران اضافه نماید .

○ ساتراپ **هسر** بدستور **دارپوش** بسر زمین **سر نائیک** (۳) در شمال افریقا لشکر کشید و این نواحی را ضمیمه ایران نمود.

*

○ **دارپوش** از رود سند گذشته قسمتی از هند غربی و پنجاب و سند را بایران ضمیمه کرد و این امر خود مبدأ یکی از تاریخهای هندی گردید .

○ **دارپوش** در این سال هم برای تعقیب سکاها از پیغام **پشور** عبور کرد .

*

○ **دارپوش** امر کرد سفایی ساختند و تحت فرماندهی

۱- دارپوش شاه گوید « با لشکر بممالک سکاها رفتم در سکاها . . . دجله . از دریا . . . در کنی ها ۴ خنجم بسکاها رسیده قسمتی را دستگیر کردم . بکس دیگر چنانکه اداره من بسود ریاست دادم . بعد آن ایالت از آن من گردید (مضمون قسمتی از کتیبه بیستون)

۲- Boghabiche . ۳- لیبی امروز

اسکیلاکس (۱) (از اهالی گادریاندا در کاری روانه دریای عمان کنند اسکیلاکس از سواحل عربستان به دریای سرخ رفته و از آنجا تا دریای مدیترانه پیش راند (۲) و رساله‌ای بنام پریپلوس درباره این مسافرت نوشت .

○ همیپ پیاس (۳) از خانواده پی زیسترات (۴) حاکم آتن که مورد غضب و شورش اهالی آتن واقع شده و توسط اسارتها اخراج گردیده بود به آرتافرن ساتراپ ایرانی لیدی در آسیای صغیر پناهنده شد .

○ بین اهالی آتن و اسپارت بر سر حکومت آتن اختلاف ایجاد شده دولت شاهنشاهی ایران مراقب اوضاع بود .

○ آتنی‌ها سفیری نزد ساتراپ ایران در آسیای صغیر فرستادند و خواستار کمک شدند . و ساتراپ ایران کمک را مشروط به تابعیت ایران کرد . سفیر آتن شرط را پذیرفت ولی اهالی آتن آنرا قبول نکردند .

○ اهالی اسپارت و شبه جزیره پلوپونز (اتیک) را غارت کردند .

○ طبق يك سند بابلی ارتقو بازانس پسر بسزرگ

1- Skylax

2- اولین هیتی است در دنیا که برای تحقیق بندریا فرستاده شده است .

3- Hippas

4- Pisistrate

داریوش بانام شاهجور ایلام ولیعهد میگردد (۱)

⊙

۳۴ ۵۰۶ ۱۱۲۷ ○ آتنی‌ها دوباره سفیری نزد (ارتافرن) ساتراپ ایرانی لیدی به‌سارده‌فرستادند اما (ارتافرن) جواب سختی به آنها داد که باید حکومت **هی پیاس** را بپذیرند یا آماده پذیرائی لشکر ایران باشند.

⊙

۳۵ ۵۰۵ ۱۱۲۶ ○ طبق لوحه‌ای که بدست آمده در این سال در بابل **اوعاداتو پسر اودوناتو** بر تخت سلطنت بابل نشست.

○ از طرف **داریوش شش‌نفر** از بابل برای معامله بایک کشتی که جو حمل میکرد به ایلام میروند.

⊙

○ ۱۱۲۵ ۵۰۴ ۳۶

۳۷ ۵۰۳ ۱۱۲۴ ○ ساختمان قصر و قسمتهای مختلف تخت جمشید بفرمان داریوش سرعت ادامه دارد و کار ساختمان تا سال ۴۹۷ ق. م طول کشید.

⊙

۳۸ ۵۰۲ ۱۱۲۳ ○ چهار نفر مالیات خود را شخصاً به خزانه شاهی پرداخت کردند و همچنین (ایندوکا) سرپیشکار بازرگانان باج قابل ملاحظه‌ای به گنجور پرداخت.

⊙

۳۹ ۵۰۱ ۱۱۲۲ ○ طبق لوحه‌ای که بدست آمده در این سال شخصی بنام **شیشماسرا** ایدار به‌نوان گنجر بر (گنجور) معرفی شده است.

۵- اما چون ارتابارانس هنگامی بدنیآ آمده بود که داریوش هنوز بناهی نرسیده بود روحانیون خنثا پادشاه فرزندان کوچکتر او را که هنگام شاهنشاهی داریوش تولد یافته بود به‌شاهی برداشتند.

شاهنشاهی	ق . م	ق . ع	۱۱
۴۰	۵۰۰	۱۱۲۱	○ بئحرک آریستاگراس (۱) فرمانروای شهر (مبله) از شهرهای یونانی تابع ایران شورشهایی بر ضد ایران بوقوع پیوست .
۴۱	۴۹۹	۱۱۲۰	○ سپاه ایران سرداری آرتنی بیوس (۲) قبرس را تصرف کرد و شورشهایی که بوجود آمده بود از بین برد
۴۲	۴۹۸	۱۱۱۹	○ شهر (سارد) که در تصرف اسپران بود بدست شورشیان یونانی افتاد و آریستوگراس این شهر را آتش زد . اما سپاه دلیر ایران سرداری عردونیه شورشیان را گوشمال داد .
۴۳	۴۹۷	۱۱۱۸	○ بنا بدخواست آریستوگراس بیست فروند کشتی جنگی و تعداد زیادی سرباز آتنی بر ضد ایران به سارد آمد . اما مغلوب سپاه ایران گردید .
۴۴	۴۹۶	۱۱۱۷	○ سپاه داریوش بطرف شهر همیله حرکت کرد آرتش نیرومند ایران در این جنگ پیروز شد و شهر همیله را تصرف کرد .
۴۵	۴۹۵	۱۱۱۶	○ چون یونانیهای آسیای صغیر شورش کرده بودند داریوش سرداران سپاه خود را از تراکیه و مقدونیه احضار کرد و با لشکری که همراه داشت عازم جزیره همیله و یونان شد .
۴۶	۴۹۴	۱۱۱۵	○ شهر همیله یا (میلت) (۳) ازدربا و خشکی توسط نیروی ایران محاصره و تسخیر شد .

شاهنشاهی	ق . م	ق	۱۳
۴۷	۴۹۳	۱۱۱۴	○ مردونیه (۱) سردار قشون داریوش تراسی را تسخیر کرد .
۴۸	۴۹۲	۱۱۱۳	○ داریوش با روبا لشکر کشید و مقدونیه و جزایر اطراف آنرا تا حدود تراسی تصرف کرد .
			○ داریوش (مردونیوس) سردار خود را احضار کرد و دو تن از سرداران خود را بنامهای داتیس و آرتافرن یونان روانه کرد .
			○ داریوش ساختمان تالار مستون (دیوانسرا) را در تخت جمشید شروع کرد .
۴۹	۴۹۱	۱۱۱۲	○ داتیس و آرتافرن به یونان رفتند و تصمیم داشتند آنرا با نتمام آتش زدن سارد به خون و آتش بکشند .
۵۰	۴۹۰	۱۱۱۱	○ شروع جنگ ایران و یونان . سپاه پیروزمند ایران برادری داته (داتیس) و اردوان (ارتافرن) عمل تیراندازی (۲) سردار آتنی با سپاه بجلوی قشون ایران آمده و در دشت (ماراتن) (۳) در شمال شبه جزیره آتیکا جنگ در گرفت که به شکست سپاه ایران منتهی شد .
۵۱	۴۸۹	۱۱۱۰	○ داریوش به تنظیم امور داخلی پرداخت و سراسر مملکت را به سی ایالت تقسیم کرد که آنها را ساتراپ می‌گفتند .

۱- مردونیه داماد داریوش بود Mardonius

۲- Miltiades ، ۳- Morathone

- **داریوش** دستور داد شاهراه (سارد) به شوش را که به راه‌شاهی معروف بود بطول ۲۷۰۰ کیلومتر ساختند .
- **داریوش** برای اولین دفعه سکه ضرب کرد و دستور داد سپاه جاویدان تشکیل گردد .
- **داریوش** چاپارخانه‌ها ایجاد کرد و میتوان گفت این شاهنشاه بزرگ مبتکر چاپارخانه بود .
-
- **دومسر** هنگام پادشاهی **پسامتیک سوم** شورش در این سال روی داد که داریوش سپاهی برای فرونشاندن شورش تجهیز کرد .
-
- **داریوش** وفات یافت و او را در نقش رستم نزدیک تخت جمشید دفن کردند (۱)
- **خشا یارشا** فرزند **داریوش** که مادرش **آتوسا** دختر **کوروش کبیر** بود در سن ۳۵ سالگی بنیخت نشست .
-
- **خشا یارشا** با هفتاد هزار پیاده و هفتاد هزار سوار عازم یونان شد تا بتول **مر دو نیمه** حیثیت ایران را که بواسطه شکست **ماراتن** از بین رفته بود دوباره بدست آورد .
-
- **خشا یارشا** قبل از رفتن بیونان عازم مصر شد و پس از قسرونشاندن **طیفان** مصر بسرادر خود **هخامنش** را والی آنجا کرد و عازم بابل شد این **طیفان** توسط **خاپیسا** نامی بوجود آمده بود .

شاهنشاهی	ق. م	ق. ه	۱۴
۵۷	۴۸۳	۱۱۰۴	○ خشا یارشا طفیان و شورش بابل را فرو نشاند و - شاماس ایسر باس (۱) را که در بابل ادعای سلطنت داشت سخت تنبیه کرد و مجسمه‌ی ذرین مردوک را بایران آورد .
۵۸	۴۸۲	۱۱۰۳	○ خشا یارشا بالشکری که به هشتصد هزار پیاده و هشتاد هزار سوار میرسید و جملاً عهد آنرا به یکمیلون و هفتصد هزار نفر نوشته‌اند عازم یونان گردید و پس از گذشتن از تنگه هلس پنت وارد اروپا شد .
			○ در شورش بابل شهرستان وزرو در غرب فرات از بابل جدا شده مستقل گردید . قسمت غربی این شهرستان را فنیقیه می‌گفتند که از شهرهای معروف آن می‌توان صور و صیدا را نام برد .
۵۹	۴۸۱	۱۱۰۲	○ خشا یارشا پس از نبرد معروف ترمو پیل یا ترمو پولیس (۳) بر آتن پایتخت یونان دست یافت و بقولی آن شهر را آتش زد .
			○ در این سال سه جاسوس یونانی را پیش خشا یارشا آوردند . شاهنشاه ایران دستور داد سراسر سپاه ایران را با آنها نشان داده آزادشان کنند تا عظمت لشکر ایران را به یونان بازگو کنند .
۶۰	۴۸۰	۱۱۰۱	○ خشا یارشا در جنگ معروف آرتیمی (۴) تریوم (۴) فاتح شد و آتن را با آتش کشید و سپس بایونانیها در سالامین (۵) جنگ کرد که بواسطه تنگی تنگه سالامین پشکست ایران منتهی گردید .

۱- Chamass . Irbas .
۲- هلس پنت همان داردانک امروز است .
۳- سردار اسپارتها (لئونیداس) بود که با ۳۰۰ نفر اسپارتنی در تنگه ترموپیل کشته شد .
۴- Artemisium -
۵- Selamine

○ شروع جنگه پالاتنه و عقب نشینی ایسرانها از یونان. در این جنگه تو اکیه و مقدونیه از ایران جدا شد اما نیروی دریایی ایران با انتقام شکست در دریا راه بر کشتیهای جنگی یونان بست و در دماغه میکال در جزیره آموس تمام کشتیهای دشمن را یکدم مرگه کشانید.

○ شاگسار کارگر ساختمان تخت جمشید طبق لوحه‌ای که بدست آمده به پیرگامه گنجور گزارش میدهد که بیست و هشت کارگر پیکره‌های سنگی را مپترا شدند.

⊛

○ خشایارشا پاران مراجعت کرد و یونانها به متمرکفات ایران در آسیای صغیر حمله کردند.

⊛

○ بتحریک یونانها در اکثر شهرهای آسیای صغیر بر ضد ایران شورشائی بوجود آمد.

○ خشایارشا با استر که از قوم یهود بود ازدواج کرد (۱)

⊛

○ یونانها با نیروی دریایی غلبی به قبرس حمله کرده پادگان ایرانی این جزیره را بیرون کردند.

۱- بگفته توره روزی خشایارشا ملکه وهشتپر (بهشت) را بجلس سرور و شایفت دعوت کرد و چون ملکه از این دستور سرپیچی کرد خشایار شا برآشت و دختری یهودی بنام هلسه (Halicassah یعنی مورد) که بنام استر (ستاره) معروف شد بجای او انتخاب کرد که مورد حسادت و غضب هامان پسر از دربار بان قرار گرفت و او شاعر را مجبور به صدور فرمان قتل عام یهودیان کرد اما مردخای عنوی استر ملکه را وادار کرد تا شاه را از اجرای این فرمان باز دارد و استر نیز چنین کرد و هامان کشته شد و فرمان قتل عام یهودیان فسخ گردید. و بعد پوری که بین یهودیان مرسوم است یادگار این واقعه میباشد و مطابق است با ۲۴ آذر ماه (ماه اول بهار) از سال رومیان و دوازدهمین ماه سال یهودی.

○ آتنی‌ها با سایر شهرهای یونان در ممبد آپولون (۱) اتحادیه‌ای بستند بنام اتحادیه دلس تا برای جنگ با ایران آماده شوند .	○	۱۰۹۶	۴۷۵	۶۵
*				
○ پوزانیاس پادشاه اسپارت به خشایارشا پیشنهاد کرد که اگر شاهنشاهی ایران دخترش را باو بدهد سرتیپی خواهد داد که اسپارت و تمام یونان بشرف ایران درآید ولی چون خیانتش در یونان آشکار شد او را در ممبد (نپتون) زندانی کردند و پس از مدتی بقتل رسید .	○	۱۰۹۴	۴۷۳	۶۷
*				
○	○	۱۰۹۳	۴۷۲	۶۸
*				
○ سیمون که با سپاهی به تراس آمده وقلاع ساحلی ایرانیان را مورد تجاوز قرار داده بیه مغرور شده تمستوکلن را تبعید کرد و این شخص پس از مدتی بدربار ایران پناهنده شد .	○	۱۰۹۲	۴۷۱	۶۹
*				
○ تمستوکلن سردار معروف آتنی که از یونان رانده شده بود به دربار ایران پناهنده شد .	○	۱۰۹۱	۴۷۰	۷۰

شاهنشاهی	ق. م	ق. ه	۱۷
۷۱	۴۶۹	۱۰۹۰	○ سقراط حکیم و فیلسوف بزرگ یونان که در ایران معروفیت پسزایی دارد در این سال در آتن تولد یافت .
			*
۷۲	۴۶۸	۱۰۸۹	○
			*
۷۳	۴۶۷	۱۰۸۸	○ در اثر تند خوئی و عصبانیت خشایارشا واعمال زشتی که مرتکب میشد پاره‌ای از دیارباقش از او ناراضی شده بر ضد او دست بپهریکائی زدند .
			*
۷۴	۴۶۶	۱۰۸۷	○ در جنگی که بین نیروی ایران بر سر داری فردات (۱) بر سراد خشایارشا و نیروی آتن بر سر داری سیمون در کنار رود اوری مدن در پام فیلیه (آسیای سفیر) روی داد . فردات کشته شد و سپاه یونان پیروز گردید .
			○ اردوان رئیس قراولان مخصوص شاه بکمک خواجه‌ای بنام اسپاتاقامیترس (۲) یا (مهرداد) بشب وارد خوابگاه خشایارشا شده او را در خواب بقتل رساندند .
			*
۷۵	۴۶۵	۱۰۸۶	○ اردشیر اول پسر خشایارشا معروف به اردشیر دراز دست (۳) که او را ارتخشتر (۴) و آرتاکزرسس (۵) که به یونانی بمعنی جنگجو است می‌گفتند در پاسارگاد به تخت نشست . (۶)

۱- Spatamithres — ۲ phredato

۳- پناهنده پلوتارک دست راست اردشیر از دست جب او درازتر بوده است .

۴- Artaxerces — ۵ Artakchtr

۶- در مراسم باشکوه تاجگذاری اردشیر بزرگان سراسر ایران زمین، شاهان ساتراپها و ملل مختلف و خاندان سلطنتی آنها حضور داشتند و شاهنشاه ایران راستودند .

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۱۸
۷۶	۴۶۴	۱۰۸۵	○ اردشیر اردوان و مهر داد را توسط بغابیش بخونخواهی قتل پدر بکشت . ○ تمستو کلس که از آن تبعید و از حقوق مدنی محروم شده بود به اردشیر پناهنده شد. ○ ویشناسپ برادر اردشیر در باختر مدعی سلطنت شد ولی بدست اردشیر مغلوب و مورد عفو قرار گرفت و حکومت باختر باقی ماند .
*			
۷۷	۴۶۳	۱۰۸۴	○ اینارس (۱) نامی درمسر شورش کرد که توسط مکابیز سردار اردشیر متهم گردید .
*			
۷۸	۴۶۲	۱۰۸۳	○ تمستو کل که پسر دیار ایران پناهنده شده بود بجنوز اردشیر پذیرفته شد . ○ اردشیر برای دفع شورش مصر با آنجا لشکر فرستاد (۲) ○ ویشناسپ در باختر دوباره شورش کرده مدعی سلطنت شد اما در جنگی که بین او و سپاهیان اردشیر در گرفت بقتل رسید .
*			
۷۹	۴۶۱	۱۰۸۲	○ ایناروس دوباره در مصر شورش کرده ادعای سلطنت نمود . ○ اردشیر که تا این سال در شوش بود به تخت جمشید آمد .
*			
۸۰	۴۶۰	۱۰۸۱	○ چون شورش مصر بمنتهی حد خود رسیده بود و مسریبا ایناروس را بیادشاهی برداشته بودند

۱- Inaros

۲- مورخین لشکر کشی بمصر را در تاریخ ۴۶۰ و قبل از میلاد می‌توانند .

اردشیر ، هخامنش عموی خود را با سپاهی
بمصر فرستاد

○ در ابتدا قشون ایران پیشرفت کرد . اما چون
یونانیها بکمک مصر آمد و هخامنش نیز در پاپیروس
کشته شد لشکر ایران منهزم گردید .

۱۰۸۰

۴۵۹

⊙

○ اردشیر (ارتاباذ) والس کلکیه و مکابیز
(مغاییش) والی سوریه را مأمور کمک به قشون
ایران کرد و آنها سپاه مصر را در هم شکسته
! بناوس را بقتل رسانیدند . و مصر را بطبع ایران
گردید .

۱۰۷۹

۴۵۸

○ استر ملکه زیبای خشایارشا که نام اصلی او
هدسه بود وقتی خبر مرگ عموی خود مهر دختای
را می شنود از گرگان به همدان آمده در این شهر
در اثر سگته میمیرد و جنازه او را در کنار قبر
مرد دختای در داخل سردابه ای بنحاک میسپارند .

⊙

○ عذرا (۱) رهبر یهودیان که بفرمان و اجازه و
کمک مالی داریوش با عده زیادی از یهودیان
از بابل مهاجرت کرده و بساورثلیس
رسیده بود در این سال پس از اصلاح متون مقدس
به بابل بازگشت .

۱۰۷۸

۴۵۷

۸۳

⊙

○ از طرف یونان سپاهی بکمک شورشیان مصر فرستاده
شد .

۱۰۷۷

۴۵۶

۸۴

○ نیروی ایران بسر داری مکابیز آتنی ها را که

قسمتی از مفسی را محاصره کرده بودند شکست داده و آتشی‌ها در کنار رود نیل محاصره شدند .
ایناروس زخم برداشت و آتشی‌ها از مفسی عقب نشستند .

○ در مصر بر ضد ایران شورش شد و سپاه یونان که بمصر آمده بود شورشیان را تقویت می نمود .	۱۰۷۶	۴۵۵	۸۵
---	------	-----	----

○ سپاه آتشی‌ها که در وسط دو بازوی نیل محاصره بودند در اثر اینکه از طرف **مکابیز** آب رود نیل بر گردانیده شد کشتیهای خود را سوزانده فرار کردند و **ایناروس** تسلیم گردید .

○ شورش مصر در هم کوبیده شد و در جنگ دریائی که بین ایران و یونان در گرفت نیروی ایران توانست پنجاه کشتی آتشی را از بین ببرد . مکابیز به شوش بازگشت در حالیکه ایناروس و سرکردگان یونانی راهمراه داشت . (۱)	۱۰۷۵	۴۵۴	۸۶
---	------	-----	----

○ آتشی‌ها باشکستی که از ایران خورد کاملاً ضعیف شده بفرسایند شدند و لذا گنجینه‌ای که در دلس داشتند به آکر و پولیس در آتن انتقال دادند .	۱۰۷۴	۴۵۳	۸۷
---	------	-----	----

○ بین ایران و یونان پیمان ساحی بنام کالیاس منعقد گردید .	۱۰۷۳	۴۵۲	۸۸
---	------	-----	----

○ سیمون پس از ده سال تبعید به آتن بازگشت و با	۱۰۷۲	۴۵۱	۸۹
--	------	-----	----

۱- آرمس تریس (شهر بانو) مادر اردشیر (هخامنش) خوارستار قتل ایناروس بود اما اردشیر بنا بر قولی که به مکابیز داده بود از کشتن ایناروس سرفرازتر کرد .

امپارت پیمان مئارکه جنگ ب مدت پنجسال بست
تا یا خیال راحت به قبرس حمله کند

*
○

آتی ها با دویت کشی بفرماندهی سیمون پسر
(میلئاد) به قبرس حمله کردند که از طرف ایران
(آرتش باز) سیمند کشی و سکا پیمز (بغا بوختش) با سیمند
هزار سپاهی بمقابله آتی ها آمدند . دو این جنگ
(آناکسی کرات) سردار آتی کشته شد و شهر
سالامین بتصرف نیروی شاهنشاهی ایران درآمد .

۱۰۷۱ ۴۵۰ ۹۰

*
○

کالیاس آتی همراه هیئتی برای عقد معاهده سلح
از طرف آتن به شوش آمد .
بین دولت ایران و آتی ها دوا این سال سلحی برقرار
شد که به سلح کالیاس معروف است و طبق این پیمان
یونان از جزیره قبرس صرف نظر کرده و ایران نیز
به شهرهای یونانی آسیای صغیر استقلال داخلی
داد .

۱۰۷۰ ۴۴۹ ۹۱

*
○

بین ایران و یونان معاهده کالیاس پامضاء رسید .
و باین ترتیب به جنگهای مدی پایان داده شد
بموجب این عهد نامه نفوذ امپراطوری ایران تا
آبهای جزیره آتیک گسترش یافت و آتینها تعهد
کردند بر ضد ایران دو هیچ توطئه ای شرکت
نمایند .

۱۰۶۹ ۴۴۸ ۹۲

*
○

چون آهس تریس مادر اردشیر بدستور شاه

۱۰۶۸ ۴۴۷ ۹۳

ایناروس را به دارآویخت و یونانیهایی که همراه او بودند سر بریدند. همگامی که قول خود را نقض شده دید با تأثر از دربار خارج شده به سوریه رفت و باغی گردید.

○ بین ایران و یونان پیمان سلحی منعقد شد . ۱۰۶۷ ۴۴۶ ۹۴

○ ازطرف اردشیر به ملت یهود اجازه داده شد که معبد و دیوارهای بیتالمقدس را دوباره بسازند و نحمیا روحانی بزرگ یهود بتواند رئیس بیتالمقدس شناخته شد ۱۰۶۶ ۴۴۵ ۹۵

○ ساختمان دیوارهای معبد اورشلیم پایان یافت و مأموریت نحمیا بخوبی انجام گرفت و او نقشه دقیق و روشی از شهر بیادگار گذاشت . ۱۰۶۵ ۴۴۴ ۹۶

○ ۱۰۶۴ ۴۴۳ ۹۷

○ ایران علاوه بر عهد نامه‌های که با آتنی‌ها بسته بود در این سال هم عهدنامه‌ای با اسپارته‌ها بست مورخین یونانی این سال را سال صلح میدانند . ۱۰۶۳ ۴۴۲ ۹۸

○ در این سال که اهالی جزیره ساموس (۱) با آتن در جنگ بود ساتراپ ولیدی که ایرانی بود مبلدی بتواند کمک به اهالی ساموس داد . اما پریکلس جیار آتن با فرستادن نیروی جزیره را تصرف ۱۰۶۲ ۴۴۱ ۹۹

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۲۳
۱۰۰	۴۴۰	۱۰۶۱	○ گروه حاکمه جزیره سامس که بیرون رانده شده بودند به پیسونس پسر هیستامیس سائراب ایسرانی سازد شکایت بردند و جزیره دوباره بتصرف ایران درآمد
۱۰۱	۴۳۹	۱۰۶۰	○ پریکلس در بهار این سال دوباره جزیره سامس را بتصرف درآورد و بدین ترتیب بین ایران و آتن دوباره جنگ شروع شد .
۱۰۲	۴۳۸	۱۰۵۹	○ تا این سال چهل ونه شهر از شهرهای یونانی نشین کرانه دریای مدیترانه از جمله کارثاراسکمتیس کبرن - استاکوس - خراجگذار ایران شدند.
۱۰۳	۴۳۷	۱۰۵۸	○
۱۰۴	۴۳۶	۱۰۵۷	○
۱۰۵	۴۳۵	۱۰۵۶	○
۱۰۷	۴۳۳	۱۰۵۵	○ در اورشلیم دوائر پاجهای گرانی که از مردم گرفته میشد . شورش روی داد و اردشیر تجمیاً را که تصور میکرد علت شورش است بتوش بازخواند

شاعرشاهی	ق . م	ق . م	۲۴
۱۰۸	۴۳۲	۱۰۵۳	○ بین قیلیپ و برادرش پردیکاس در یونان اختلاف افتاد . برخی از مورخین این اختلاف را در اثر ایادی دولت ایران می‌دانند که با پیروزی پردیکاس پایان یافت .
*			
۱۰۹	۴۳۱	۱۰۵۲	○ بین آتن و اسپارت جنگی که به جنگهای پلوپونز (۱) معروف است شروع شد و هر دو کشور جداگانه برای جلب کمک ایران سفرایی به دبار شوش فرستادند .
*			
۱۱۰	۴۳۰	۱۰۵۱	○ چون ایران کمکهای خود را به اهالی جزیره سامس قطع کرد دولت آتن این جزیره را تسخیر نمود .
*			
۱۱۱	۴۲۹	۱۰۵۰	○ پس از تصرف جزیره سامس توسط آتن طرفداران ایران خود را تسلیم ایتامنس (۲) ساتراپ ایران کردند و شهر نوسیوم (۳) نیز با اطاعت ایران درآمد .
*			
۱۱۲	۴۲۸	۱۰۴۹	○ هرودوت مورخ معروف یونانی که تاریخ قدیم ایران را برشته تحریر در آورد در این سال وفات یافت .
*			
			○ سگز نفون (۴) مورخ و حکیم بزرگ یونانی که نوشته‌های او درباره ایران از اسناد مهم تاریخی است در این سال تولد یافت .

شاعستامی	ق . م	ق . ه	۲۵
۱۱۴	۴۲۶	۱۰۲۷	○ بروایتی اردشیر اول در این سال وفات یافت . ○ افلاطون فیلسوف بزرگ یونانی که نام اصلی او آریستوکلس بوده و در ایران معروفیت خاصی دارد در آتن تولد یافت .
			✽
۱۱۵	۴۲۵	۱۰۲۶	○ اردشیر اول معروف پادشیره دراز دست وفات یافت و خشایارشاى دوم بتخت نشست .
			✽
۱۱۶	۴۲۴	۱۰۲۵	○ خشایارشاى دوم بدست برادرش سغد یانس (۱) کشته شد و او هم پس از شش ماه سلطنت بدست برادر دیگرش بنام اخس (۲) در خاکستر گرم خفه شد.
			✽
۱۱۷	۴۲۳	۱۰۲۴	○ اخس پس از قتل برادرش بنام داریوش دوم در پابل بتخت نشست ○ در این سال سردانی از سر زمینهای آتیک و لاسدمونی دقیر سن و کاریلو کلیکیه بدربار ایران پناه آوردند و شاهنشاه ایران مقدم آنها را گرامی داشت .
			✽
۱۱۸	۴۲۲	۱۰۲۳	○ بر ضد داریوش دوم شوردهائی در قسمت‌های یونانی نشین ایران بوقوع پیوست . ○ برادر شاه بنام آرسی تس یاقی شده و با آرتسی قیوس پسر سکا پیز عهدت شد و داریوش سرداری بنام اردشیر بدفع آنها فرستاد اما اردشیر شکست خورد

شاهنشاهی	ق. م	ق. ه	۳۶
۱۱۹	۲۲۱	۱۰۴۲	● داریوش دوم با دادن پول توانست موقتاً شورشهای یونان و سواحل آسیای صغیر را فتر و نشاند و بالاخره اردشیر بر شوشیان غالب گردید.
۱۲۰	۲۲۰	۱۰۴۱	● آرسی تس وارث تیمیوس که شورش کرده بودند تسلیم داریوش شدند و داریوش باسراپ پروشات (۱) ملکه ایران آنها را در خاکستر خفه کرد.
۱۲۱	۲۱۹	۱۰۴۰	● دو عصر آشویی بوجود آمد و شوشیان مهید بیودیان را خراب کردند.
۱۲۲	۲۱۸	۱۰۳۹	● از طرف داریوش دستور می‌دهد که بیودیان ساد شده باید عید و آذین فتح را مطابق آیینی که عوذا در سال ۴۵۷ ق. م نیاده بود انجام شود.
۱۲۳	۲۱۷	۱۰۳۸	●
۱۲۴	۲۱۶	۱۰۳۷	● داریوش نامشراً در این سال سکستانی از طلا شرب کرد که دوی آنها غالباً عکس تیراندازی پارس بود که داناتو بر زمین زده و زه گمان را می‌شکشد (۲)

(۱) - یوزاد

(۲) شرب این سکهها و مخصوصاً سکستانی بنام (دریک) در زمان داریوش بزرگ می‌باشد که این شاهنشاهی بزرگ ایران علاوه بر آنکه در سیاست بوده است. با امور اقتصادی نیز درگیر شده و همین توجه آنها به اقتصاد و رواج تجارت بوده که آنها را مردانی برجسته و بزرگ دنیا معرفی کرده است

- ۱۲۵ ۳۱۵ ۱۰۳۶ ● در مرسوش و طلیان روی داد .
- در این سال گنز یاس (۱) بنوان معالج پروشات (پریزاد) ملکه ایران بدبار شائعی دارپوش آمد . این شخص دانشمند دوباره ایران ده کتاب نوشته که از همه معروفتر پروسیکا (۲) میباشد .
- *
- ۱۲۶ ۳۱۴ ۱۰۳۵ ● دارپوش دستور داد پی سوت نس (۳) والی لیدیه را که طلیان کرده و اسیر شده بود در خاکستر گرم خفه کردند .
- کیسافون (۴) نماینده ایران باخالیسید اوس (۵) نماینده اسپارت معاهده‌ای در پنج سده منعقد ساخت .
- *
- ۱۲۷ ۳۱۳ ۱۰۳۴ ● بین اسپارت و کیسافون ساتراب ایرانی سارد پیمانی منعقد شد بنام میلتنوس که در سال قبل هم بدان اشاره شد و طبق آن اسپارت حقوق ایران را در تمام متصرفات ایران در آسیای صغیر برسمیت شناخت .
- *
- در این سال امرگس (۶) پسر پی سوت نس که یانی شده بود اسیر و به کیسافون سردار ایرانی تسلیم گردید کیسافون که بر خدآتن با اسپارت متحد شده بود بیشتر نواحی یونیا را تصرف کرد .

1 - Ctenax

2 - Persica

3 - Pisuthnos

4 - کیسافون پسر (دیون) و برادر استاتیرا زن اردشیر دوم یا عروس دارپوش دوم بیه

5 - Chalcideos

6 - Amorges

شاهنشاهی ق. م	ق. ه	۲۸
۱۲۹	۱۰۳۲	○ دولت ایران قرارداد سیمون دالفو کرد . ○ توسییدید مورخ یونانی که داجع با ایران مطالب مهمی نوشته تولد یافت .
		⊛
۱۳۰	۱۰۳۱	○ فرناپاز (۱) ساتراب ایرانی برای کمک به اهالی پلوپونز جهت ساختن کشتی کمکهای مالی فراوانی نمود .
		⊛
۱۳۱	۱۰۳۰	○ عده‌ای از مادیها بر داریوش شورش کردند ولی بزودی شورش آنها دفع و همگی مطیع شدند . ○ تیسافرن متهم گردید که از شورشیان برضد اسپارت حمایت میکند .
		⊛
۱۳۲	۱۰۲۹	○ در زدوخوردهای کوچکی که بین آتنی‌ها و سپاهیان فرناپاز دوی داد آلسیاد سردار آتنی توانست بیزانس و کالدون را از اسپارته‌ها بگیرد . ○ آتنی‌ها با فرناپاز پیمان بستند و سفرائی بدربار پادشاه ایران فرستادند اما قبل از رسیدن سفر بدربار ایسران داریوش با اسپارته‌ها پیمان بسته بود .
		⊛
۱۳۳	۱۰۲۸	○ داریوش وارد آسیای صغیر شد و با لیزاندر دریاسالار اسپارته‌ها روابط دوستانه برقرار کرد . اما دولت اسپارت لیزاندر را معزول کرد و این عمل باعث ختم داریوش شاهنشاه ایران گردید.

○ بین آتن و اسپارت جنگه دریائی درگرفت و آرسمی نوز (۱) امیرالجر اسپارت کشته شد و دولت اسپارت نیز اندر را دریا سالار خود کرد .

○ درمسر شورش شد و امیرته (۲) تانی یکی از بازمانه گان فراغنه ممر بحکومت رسید و درحقیقت اذایران جدا شد و تا ۳۴۰ قبل از میلاد استقلال خود را حفظ کرد دولت اسپارت باکمک مالی دولت ایران توانست در نبرد ایگوسیمو بر یونانیها پیروز شده راه ورود غله را به یونان به بندد .

○ جنگهای معروف پلوپونز بیابان رسید و اسپارتها بکمک ایران که راه ورود غله را بسته بودند بر آتن پیروز شدند .

○ آرتیمیوس باکمک شخصی بنام آرسیمست درمسر آشوبی بپاکرد که ازسپاه ایران شکست خورده و مورد عنو شاهنشاه ایران قرار گرفت .

○ پی سوتنه ساتراپ لیدی شورش کرد که توسط تیسافرن سردار نام آور داریوش به شوش آورده شد .

○ داریوش دوم پس از نوزده سال سلطنت درگذشت

○ اردشیر دوم (۳) سردار داریوش دوم بخت سلطنت نشست و چون برادرش کورش باو سوء قصد داشت او را به لیدی فرستاد و کورش چون به لیدی رسید بر برادر پشورید .

۱- Argiuse

۲- Amirtce

۳- اسم این پادشاه در کتیبه های هخامنشی یارسی قدیم (ارتخشتر) است و یونانیان او را بجهت قدرت حافظه (مناهنون) بعضی خوش حافظه نامیده اند .

شاهنشاهی	ق. م	ق. ه	۳۰
۱۳۸	۴۰۲	۱۰۲۳	○ کوروش با سپاهی بقمه جنگ با ایرادر از لیدیه بیرون آمد و در راه یازده هزار یونانی سنگین اسلحه و دوازده نفر یونانی سبک اسلحه و سه هزار نفر غیر یونانی با او ملحق شدند .
۱۳۹	۴۰۱	۱۰۲۲	○ بین اردشیر و کوروش (۱) در کوناکسا (۲) یازده فرسخی باهل جنگی در گرفت که اردشیر پیروز شد و کوروش در این جنگ کشته شده قشون او متواری گردید .
			○ بازگشت ده هزار نفر یونانی بسرپرستی گزنفون از واقع مهم این زمان است .
			○ در این سال طبق عهدنامه آنتالسمیدات یونانیهای آسیای صغیر کاملاً مطیع ایران شدند .
۱۴۰	۴۰۰	۱۰۲۱	○ اهالی مصر شورش کرده و آمرته نامی را پادشاهی برداشتند و او ایرانیان را از مصر بیرون کرد . (۴)
			○ ده هزار نفر اسپارتی که بسرپرستی گزنفون از ایران حرکت کرد در این سال بکناردریا رسیدند
۱۴۱	۳۹۹	۱۰۲۰	○ در آسیای صغیر و قبرس شورشهایی بوقوع پیوست .
			○ گزنفون سردار و مورخ معروف با ده هزار نفر یونانی که در خدمت کوروش بودند بدون کوچکترین مزاحمتی بیونان بازگشتند .

۲- Cunaxa

۳- Amirtus

۴- این واقعه را مورخین در سال ۴۰۰ قبل از میلاد هم نوشته اند .

○ تیسافرون برای تنبیه شهرهای یونانی که گورشی را در لشکر کشی با ایران کمک کرده بودند مورد حمله قرار داد .

○ تیسافرون ساتراپ ایرانی که شهر کیم (سیم) را محاصره کرده بود با سلیلی داس فرمانده اسپارتها روبروشده و شکست خورد .

○ بین ایسران و اسپارت پیمان متارکه منعقد شد و اردشیر نیروی دریایی خود را تحت فرماندهی کنون آتنی درآورد .

○ کتزیاس مورخ و پزشک یونانی که در بار داریوش دوم و اردشیر دوم بود کنایه دریاره تاریخ و جغرافیای ایران دهند در این سال نوشت

○ آژزیلاس (۱) سردار لاسدمونی با سپاهی به بندر افس آمد و از تیسافرون ساتراپ ایرانی این شهر شکست خورده مراجعت نمود .

○ در این سال دولت ایران تیموکرات از اهالی رودس را برای ایجاد زمینه مناسبت بیونان فرستاد .

○ اهالی یونان پس از مراجعت آژزیلاس با سپاهی مجدداً بجنگ قوای ایران آمدند .

○ توسیدید مورخ معروف یونانی که راجع به ایران مطالب مهمی نوشته در این سال در گذشت (۲)

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه .	۳۲
۱۴۶	۳۹۴	۱۰۱۵	○ یونانیها پیاده نظام ایران را شکست دادند و تیسافرن شهر بان ایرانی آسیای سفیر در نبرد بقتل رسید .
			○ اردشیر دوم با سپاهی به سازد آمد و این شهر را تصرف کرد و سپاهی مأمود جنگ با یونانیان نمود .
			○ کنون سردار آتنی که در ایران خدمت میکرد با مساعدت مالی ایران در کیمندوس نیروی دریائی اسپارت را در هم شکست و در نتیجه یکدسته از نیروی دریائی ایران بفرماندهی فارتاباز کرانه های پلوپونز را غارت کردند .
			✽
۱۴۷	۳۹۳	۱۰۱۴	○ فرتاباز (۱) سردار ایران بساتفای کنون (۲) سردار آتنی که در خدمت ایران بود در بهار این سال با سپاه عظیمی به لاسدمون رفت و در شبه جزیره پلوپونز دوشهر ایالت لاکونی (۳) و عسنی (۴) را تصرف کرد . و نمایندگان یونان مقدم فرتاباز را با شادی پذیرفتند .
			✽
۱۴۸	۳۹۲	۱۰۱۳	○ تیری باروس ساتراپ ارمنستان غربی در این سال بمقام دشوار ساتراپین ساردو فرماندهی نیروی مرزی رسید و در همین سال دو هیئت نمایندگی یکی اسپارتیها به سرداری انتالکیداس و دیگری یونانیها بسرداری کنون نزد او آمدند .
			✽
۱۴۹	۳۹۱	۱۰۱۲	○ اوراکسوس نامی در قبرس بر ضد ایران شورش

- Pharnabazus —۱
 Conon —۲
 Laconie —۳
 Messene —۴

کرده دامنه آن بمصر هم رسید .

○ اردشیر سرداران معروف خود آبرو کوماس (۱) و تری تریست (۲) و فرناپاز را مأمور فرستادن شورش مصر نمود .

○ آنتالسیداس سفیر لاسدمونیها برای مذاکره صلح نزد تری پاژ حاکم لیدی آمد .

○ آناکسیموس فرماندار اپیدهوس در جنگه با فارناپاز ابتدا فاتح شد اما بعد در کینگاهی که برای او ترتیب داده بودند کشته شد .

○ فارناپاز ساتراپ ایرانی و سردار رشید ایران بد بارقراخوانده شد و اردشیر دوم بیاس خدمات و پیروزیهایش ا پامه دختر خود را باو داد .

○ تیری باز در این سال آنتالسیداس را بشوش نزد اردشیر آورد و بین ایران و آتن عهدنامه ای بسته شد که بهمنامه آنتالسیداس (۳) یا (صلح شاه) معروف گردید (۴) و در اثر این عهدنامه نفوذ ایران در یونان فزونی یافت .

○ مهر داد فرزندان تو پات. از خانواده داریوش بزرگ که چند پادشاهان پندت در این سال شهر

۱- Abrocomas

۲- Titheraustes

۳- Antalcidas

۴- مضمون عهدنامه چنین است شاه اردشیر عادلانه میدانده که شهرهای آسیای و جزایر کلارون و جزیره قبرس را مملکت خود بداند . او نیز عادلانه میدانده که آزادی و استقلال داخلی شهرهای دیگر یونانی را بآنها رد کند باستانی لمنس ، اسپروس ، اسکیرس . که گاهی سابق متعلق به آن خواهند بود اگر کسی این صلح را نپذیرد من با او بیعت گسائی که این صلح را پذیرفته اند جنگ میکنم

کمیوس (۱) را در ساحل مرمره تصرف کرد. (۲)

✽

○ بین قوای او انگراس (۳) پادشاه سالامین (قبرس) و تیری پاژ حاکم لیدی و سردار قوای ایران جنگی در گرفت که به نفع ایران تمام شد و سرزمین قبرس به تصرف اردشیر درآمد. در این جنگ فرماندهی قوای بحری ایران به ارن کاس داماد اردشیر بود.

✽

○ بین دولت مصر و شمال عربستان جنگی در گرفت که مصریان پیروز شده اخوریس سردار سپاه مصر بر فلسطین و فنیقیه جنوبی دست یافت.

○ چون او انگراس خود را در مقابل شاهنشاه ایران ضعیف دید از پادشاه مصر و سیسیل که دشمن ایران بودند کمک گرفت و قوای او از شش هزار نفر تجاوز نمود.

✽

○ اردشیر دوم با لشکری متجاوز از سیصد هزار پیاده و سوار برای فروتنانیدن فتنه کادوسیان (۴) به گیلان رفت.

○ قوای دریائی او انگراس جلو آمدن آذوقه به لشکر ایران گرفت و بی نظمی در سپاه ایران روی داد که بزودی رفع شد و در ناحیه سیسیوم قوای او انگراس شکست خورده و خود او به مصر فرار کرد.

۱- Cios

۲- نوشته اند که با تصرف این شهر یونانی خود را طرفدار یونان نشان داد و بخرج خود مجسمه ای از افلاطون ساخت و آنرا به آکادمی آن هدیه کرد.

۳- Evagoras

۴- اهالی سرزمین طائس و گویا کادوس یونانی شده لفظ تالوش است که امروز بیان طائس میگویند.

شاهنشاهی	ق. م.	ق. ه.	۳۵
۱۵۷	۳۸۳	۱۰۰۴	○ اواگراس با نیروی به قبرس بازگشت و باشرائلی حاضر شد با تیری پاژ صلح نماید اما داتریدگوش ارن تاس - اردشیر - تیری پاژ را باز خواند و پزندان انداخت و ارن تاس که بجای تیری پاژ فرماندهی کل قوادداشت با اواگراس صلح کرد که بموجب این صلح اواگراس باید فقط بشهر سالامین اکتفا کرده به شاهنشاه ایران باج دهد.
۱۵۸	۳۸۲	۱۰۰۳	○ تیری پاژ سردار ایران که مورد اقترای ارن تاس قرار گرفته بود در محکمه‌ای که اردشیر تشکیل داد تبرئه گردید و اردشیر او را دوباره مسورد توجه قرار داده و مقامی ارجمند باو داد.
۱۵۹	۳۸۱	۱۰۰۲	○ اواگوراس در کرانه سالامین با نیروی ایران سرداری گلووس پسر ناموس در پاسالار کوش رو برداشد و شکست خورده بمصر گریخت (۱)
۱۶۰	۳۸۰	۱۰۰۱	○ اردشیر با گرفتن مالیات سالانه اواگوراس (۲) را که در قبرس شورش کرده بود مجبور باطاعت نمود و شهر سالامین پایتخت این جزیره را تصرف کرد.
۱۶۱	۳۷۹	۱۰۰۰	○ اردشیر در اثر سمایت بدگویان تری بازوس (تری پاژ) را بددیار خوانده پزندان انداخت و اتوفراداس (ارن تاس) را ساتراپ سازد کرد:

۱- وقایع مالیای ۳۸۱ تا ۳۷۸ قبل از میلاد همان وقایعی است که قبلا ذکر شده و در منابع مختلف در هر دو سال آمده

شماره	ق . م	ق . م	شماره
۱۶۲	۳۷۸	۹۹۹	○ اردشیر در جنگ با کادوسیاها موفقیت چندانی پیدا نکرد و پس از سرگردانی و رنج فراوان کوهستانها به پایتخت بازگشت .
			○ تری باذ تبرئه شد و مورد بخشش اردشیر قرار گرفت .
*			
۱۶۳	۳۷۷	۹۹۸	○ فر ناپاذ سردار اردشیر با لشکری عظیم عازم تسخیر مصر گردید . این سردار کلیه سپاه خود را در شهر آسه (۱) (عکه) جمع آوری نمود که عده آنها را تا دو دست و پنجاه هزار نفر نوشته اند .
*			
۱۶۴	۳۷۶	۹۹۷	○ فر ناپاذ برای تهیه قشوق و مخارج لشکر کشی به مصر بشرط سکه پرداخت و توسط هنرمندان یونانی مقداری سکه های مسیلی شرب نمود .
*			
۱۶۵	۳۷۵	۹۹۶	○ فر ناپاذ تا این تاریخ سیمدگشتی سه ردیفی با دوازده هزار یونانی و تعداد زیادی سرباز شرقی گرد آورده بود .
*			
۱۶۶	۳۷۴	۹۹۵	○ بواسطه اختلاف عقیده ای که بین دو سردار لشکر ایران فر ناپاذ و ایفیسگرات (۲) روی داد قشون ایران در مصر بدون پیروزی درخشانی تصمیم به مراجعت گرفت .
*			
۱۶۷	۳۷۳	۹۹۴	○ با بالا آمدن رود نیل برای سپاه ایران جای

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۳۷
			درنگ نبود . ایشیگرات بخشی شبانه توسط یک کشتی فرار کرده به آتن آمد .
			⊛
۱۶۸	۳۷۲	۹۹۳	○ ددبار ایران طبق تقاضای اسپارتا فیلیپس کوس را برای اجرای معاهده صلح به یونان فرستاد .
			⊛
۱۶۹	۳۷۱	۹۹۲	○ یک عهد نامه ای بنام صلح شاهین ایران و یونانیها بسته شد .
			○ آنتالسیداس سفیر اسپارتا برای دفع خصومت به شوش آمد و بدربار اردشیر بار یافت .
			⊛
۱۷۰	۳۷۰	۹۹۱	
			⊛
۱۷۱	۳۶۹	۹۹۰	
			⊛
۱۷۲	۳۶۸	۹۸۹	○ در این سال اوتیکلس از طرف اسپارتا به شوش آمد تا زمینه را برای عقد یک معاهده صلح آماده نماید .
			⊛
۱۷۳	۳۶۷	۹۸۸	○ اهالی تب پلو پیداس (۱) را که از جال مهم تب بود بعنوان سفیر بدربار ایران فرستاد . و این شخص مورد پذیرائی و محبت اردشیر قرار گرفت

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۳۸
۱۷۴	۳۶۶	۹۸۷	○ در آسیای صغیر برعهبری داتامس ساتراپ کاپادوکیه شورش بوقوع پیوست که دامنه آن بسایر ساتراپ‌های باختری سرایت نمود .
○			
۱۷۵	۳۶۵	۹۸۶	○ شورشیان ازن تاس را بسپهسالاری قوای خود منصوب کردند و آریوبرزن ساتراپ فریگیه هم به شورشیان پیوست .
○			
۱۷۶	۳۶۴	۹۸۵	○ میتریداتس فرزند آریوبرزن - شهر هراکلیه را در کنار دریای سیاه اشغال کرد .
○			
۱۷۷	۳۶۳	۹۸۴	○ بزرگان شهر هراکلیه از کلئارخوس یاری خواستند و او با دسته‌ای از سربازان مزدور خود بشهر آمد و با دادن پول توانست خود را فرمانروای کلیکیه و هراکلیه نماید .
○			
○			آرتش شاهنشاهی ایران شورش‌های ساتراپ‌های آسیای صغیر را فرو نشاند و در این ناحیه آرامش برقرار کرد .
○			
۱۷۸	۳۶۲	۹۸۳	○ داتام (داتامس) از اهالی کادوسیه که در کاپادوکیه یسانی شده بود توسط ارتاباز سردار معروف اردشیر دوم بدست مهرداد پسر آریوبرزن کشته شد .
○			
۱۷۹	۳۶۱	۹۸۲	○ تاخس (۱) پادشاه مصر که بقصد جنگ با اردشیر به فنیقیه لشکر کشیده بود دچار طغیان

پسرش گردید و اضطرا را به ایران پناهنده شد.
اردشیر عذراو را پذیرفته و لشکری باو داد تا
 بمسیر مراجعت نماید .

⊙

○ **آژزیلاس** پادشاه اسپارت در شهر سمیون (۱)
 وفات یافت و نمتش او را با اسپارت بردند .

⊙

○ یکی از فرزندان اردشیر بنام **ارشام** یا **ارسام**
 که مورد توجه علاقه اردشیر بود در ضمن توطئه‌ای
 بقتل رسید و **اردشیر** فوق‌العاده متأثر و ناراحت
 گردید .

○ بمقیده **فلدکد** در این سال **اردشیر** دوم در گذشت
 اما اکثر مورخین مرگ او را در سال ۳۵۷ ق. م.
 نوشته‌اند معروف است **اردشیر** ۳۶۰ زنجیر عقی
 بنمداو روزهای سال داشته .

⊙

○ **اردشیر دوم** از غمه قتل فرزندش **ارشام** بمقیده
 اکثر مورخین در این سال وفات یافت (۲) و
اردشیر سوم که نام اصلی او **احس** بود بتخت
 نشست اما **پروشات** یا **پرویراتیس** (پریزاد)
 مادر او زمام امور را در دست داشت .

○ **اردشیر سوم** شورشهایی که در شهرهای **سوروسینا**
 و **مصرفیرس** روی داده بود فرو نشاند .

⊙

○ **ارتاباز** والی **فریگیه** و **هلس پنت** شورش
 کرد و **تیروس** تن سردار قشون ایران را
 شکست داد .

○ بین آتن و اسپارت و پوسیدها با سایر شهرهای یونان بر سر معبد دلف جنگی شروع کرد و بد که یچنگ مقدس معروف است .

○ اسکندر پسر فیلیپ در شهر پلا تولد یافت (۱)

○ اهلای تب برای خاتمه دادن یچنگ مقدس سفیری پدربار اردشیر سوم فرستادند و تقاضای کمک مادی کردند: اردشیر سیصد تالان (۲) برای آنها فرستاد

○ گزنفون مورخ شهیر یونانی در این سال یا بروایتی در سال ۳۵۲ ق. م در گذشت .

○ اردشیر سوم برای آنکه مدعی نداشته باشد دستور داد کلیه شاهزادگان سلطنتی را بقتل رسانند از اینرو اکثر مورخین او را پادشاهی سفاک و بیرحم خوانده اند .

○ ارتاباذ که یانی شده بود برای مقابله با ققون ایران بدولت تب متوسل شده و پنجهزار نفر سپاهی از آنها اجیر کرد . ابتدا فاتح شد ولی بالاخره از اردشیر شکست خورد .

○ موزول پادشاه کاریه از نواحی آسیای سفیر که تابع ایران بود در گذشت .

○ چون دولت مصر در اغتشاشات یونان با شورشیان کمک و مساعدت می نمود اردشیر سوم در سد تنبیه مصریها برآمد .

۱- گویند در همین شب دیوانه‌ای برای گیب شهرت معبد دیان در (افس) یکی از عجاب طبعات عالم را آفرید
۲- تقریباً ۸۴۰۰۰۰۰۰ ریال

شاعرشاهی	ق . م	ق . ه	۴۱
			○ گز نفون مورخ معروف یونانی در این سال وفات یافت .
			⊛
۱۸۹	۳۵۱	۹۷۲	○ اردشیر بالهکری عظیم بطرف فنیقه حرکت کرد و ابتدا شهر صیفا را تصرف نمود و تمام اهالی شهر در آتش سوزی عظیمی که خود مردم بوجود آورده بودند ازین رفتند :
			⊛
۱۹۰	۳۵۰	۹۷۱	○ اردشیر قبر سردا تصرف کرد و پروتاکراس (۱) پادشاه آنجا را که تسلیم شده بود مورد عفو قرارداد
			⊛
۱۹۱	۳۴۹	۹۷۰	
			⊛
۱۹۲	۳۴۸	۹۶۹	○ قتل اردشیر سوم بدست باگواس خواجه را پادشاه ای از مورخین در این سال نوشته اند اما حقیقت در سال ۳۳۸ قبل از میلاد است .
			⊛
۱۹۳	۳۴۷	۹۶۸	○ افلاطون حکیم و فیلسوف یونانی که در ایران معروفیت زیادی دارد در این سال در گذشت .
			⊛
۱۹۴	۳۴۶	۹۶۷	○ جنگهای مقدس در یونان بدون نتیجه پایان یافت و فیلیپ دوم در صدد بود با احسراز مقام سپهسالاری کل یونان خود را برای جنگه با ایران آماده کند .

شاهنشاهی	ق. م.	ق. ه.	۴۳
۱۹۵	۳۴۵	۹۶۶	○ تب نیت (۱) فرمانروای صیدا بکمک اهالی مصر بر ضد حکمران ایرانی این بنددشورش کرد که اردشیر خود با سپاهی عازم آنجا شد .
۱۹۶	۳۴۴	۹۶۵	○ اردشیر سوم شهر صیدا را تصرف کرد و چون اهالی مصر در شورش صیدا دست داشتند برای مرتبه دوم مصر را تسخیر نموده فرندات (۲) را بحکومت مصر منصوب نموده .
۱۹۷	۳۴۳	۹۶۴	○ اردشیر دوم با کمال بیرحمی رفتار نمود و گاو آپیس را کشت و گوشت آنرا در حیاطی به همگان خورداند . ○ اردشیر در این سال با ثروت و غنائم زیادی به بابل بازگشت .
۱۹۸	۳۴۲	۹۶۳	○ در این سال فیلیپ دوم پادشاه مقدونیه با آنتی ها و اهالی شهر پرینت (۳) و سایر شهرهای آسیای سفیر بمخالفت برخاست اما چون این نواحی از طرف اردشیر سوم تقویت میشد نتوانست کاری انجام دهد .
۱۹۹	۳۴۱	۹۶۲	○ نیروی ایران در این سال شورشیان مصر را مطیع خود ساخت .

Tebnit . -۱
Pharendate . -۲
Perinthe . -۳

شاعنامی	ق . م .	ق . ه .	۴۳
۲۰۰	۳۴۰	۹۶۱	○ فیلیپ (۱) پادشاه مقدونی که از لشکر کشی به شهرهای پیرنت و بیزانس نتیجه‌ای نگرفت با آنها صلح کرده بمقدونیه بازگشت .
۲۰۱	۳۳۹	۹۶۰	○ اردشیر سوم در این سال من تور سردار خود را باقوای زیادی مأمور حمله بیونان کرد .
۲۰۲	۳۳۸	۹۵۹	○ اردشیر سوم بدست خواجه‌ای بنام باگواس پنتل رسید و پسرش بنام آرسس (۲) بجای وی نشست .
			○ فیلیپ با کمک فرزندش اسکندر در خرو و نه (۳) بر آتن و تب و متحدینش پیروز شد .
۲۰۳	۳۳۷	۹۵۸	○ قشون مقدونیه برای اولین دفعه قدم بآسیا گذاشت و این مقدمه حمله بکشورهای آسیائی و ایرانی است . ○ مجمعی از تمام نمایندگان دول یونانی بفر از اسپارت در تنگه گرفت (۴) تشکیل شد فیلیپ دایرماندهی و سرداری کل یونان انتخاب کردند .
۲۰۴	۳۳۶	۹۵۷	○ آرسس چون بخیانت باگواس پی برد درصدد قتل او برآمد اما خود نیز بدست باگواس کشته شد و داریوش سوم توه داریوش دوم و پسر آرسس (۵) پتخت نشست .

۱- فیلیپ دوم را برخی از نویسندگان فیلیپس که تحریف شده فیلیپ یوس Philippus نوشته اند .

۲- Arses را (آرسس) و (ارشلک) و (آرسس) و یونانیان (آرسس) است خوانده اند .

۳- Chaeronea .

۴- Chorenth .

۵- Arsanes .

○ فیلیپ دوم پادشاه مقدونیه در سدد تهیه قشونی برای حمله با ایران گردید .			
○ داریوش سوم با گواس خواجهره را که در سدد قتل او نیز برآمده بود با زهر هلاک کرد .	۹۵۶	۳۳۵	۲۵۰
○ فیلیپ بدست شخصی بنام پوزانیاس (۱) به قتل رسید و اسکندر بتخت سلطنت مقدونیه نشست .			
○ اسکندر در بهار این سال با چهل هزار سپاهی از راه تنگه هلس پنت عازم ایران شد در کنار رود گرانیک (۲) بین اسکندر و قوای داریوش جنگ در گرفت که به پیروزی اسکندر منتهی شد . سردار ایران در این جنگ عم فون (۳) بود .	۸۵۵	۳۳۴	۲۰۶
○ شروع جنگ ایوس (۴) نزدیک اسکندرون اسکندر در این جنگ نیز با حیل فایز شد .	۸۵۴	۳۳۳	۲۰۷
○ معین سردار مشهور و دلیر ایرانی وفات یافت .			
○ اسکندر با سپاه خود بمصر وارد شده از معبد معروف آمون دیدن کرده و دستور شروع شهر اسکندریه را داد .	۹۵۳	۳۳۲	۲۰۸
○ اسکندر از دجله گذشت و وارد بین النهرین شد	۹۵۲	۳۳۱	۲۰۹

۱- Pausanias .

۲- گرانیک نام رودخانه ایست در آسیای صغیر

۳- Memnon

۴- Issus

و در محل گوگمل (۱) وارد بیل باداریوش روبرو
شد و در هر دو جنگ فاتح گردید .

○ اسکندر بداخل ایران داند و اکباتان را
تصرف نمود .

⊛

○ نبرد دلیرانه آریوبرزن (۲) با هزار سپاهی
در دریندپارس (۳) بمقتل و جلو گیری از نفوذ
اسکندر بداخل ایران. اسکندر به راهنمایی يك
اسیر کلیکیه از پشت سپاه دلیر ابرآن درآمد و
آریوبرزن و کلیه همراهانش شهادت رسیدند .

○ اسکندر که مسانی در سر راه خود ندید به
تخت جمشید (۴) وارد شد و پس از غارت و
کشتار نفرت انگیزی که در شهر انجام داد این
چشم و چراغ دنیای آنروز را با آتش کشید .

○ داریوش که برای تهیه قوا و نجات ایران تلاش
میکرد بدست دوسرباز خائس کشته شد (۵) و
هنگامی اسکندر بر بالین اورسید (۶) که داریوش
مرده بود . اسکندر جسد داریوش را بسا
احترام فراوان به پاسارگاد حمل کرد و در
آنجا بخاک سپرد .

⊛

○ اسکندر به باکتریا (بلخ) آمد و با سپاه ایران
به فرماندهی اسپمیا من روبرو شد و بسا درنج
فراوان بر او پیروز گردید .

۱- Gauyamela نزدیک اردبیل و در دامنه جبال آسور

۲- Ariobarzane

۳- محل دریند پارس را ننگه لكآب (لیکو) واقع در کوههای کیمیکو به میدانند .

۴- Persopolis

۵- این دو سرباز خان که تحت فرماندهی بوس Bessus بودند یکی سانی پسرزن Satibarzane و
دیگری برازانت Brazant نام داشتند .

۶- محلی که اسکندر بر سر آتش داریوش رسید بین سمنان و شاهرود بود .

شاهنشاهی	ق. م	ق. ه	۴۶
۲۱۲	۳۲۸	۹۴۹	○ اسکندر آداب دربار ایران و همچنین لباس ایرانی را پذیرفت و آنرا بین سربازان خود معمول داشت .
			○ سانی برزن از سرداران معروف داریوش سوم که در سد مقاومت در برابر اسکندر برآمده و در قتل داریوش شرکت داشت دهرات بدست یکی از سربازان خود کشته شد .
			○ اسکندر هنگام لشکرکشی به آسیای میانه آتروپات ساتراپ شهر مادرا بمقام خود ابقا کرد .
*			
۱۱۳	۳۲۷	۹۴۸	○ اسکندر با دختر یکی از امراء سغد بنام رگسانا (روشنک) عروسی کرد (۱)
			○ اسکندر در بهار این سال آمین باش را با ده هزار پیاده و ۳۵۰۰ سوار در باختر گذاشته و خود با تمام قوا عازم هند شد .
*			
۲۱۴	۳۲۶	۹۴۷	○ اسکندر بر پروس حاکم ناحیه جلیم (هندوس) پیروز شد و از راه رود سند و رخسج و سیستان به کرمان آمد تا از آنجا به پاسارگاد مراجعت نماید .
*			
۳۱۵	۳۲۵	۹۴۶	○ اسکندر از کرمان به پاسارگاد وارد شد و از آنجا به تخت جمشید آمد و از دیدن این شهر با عظمت که با آتش خود خواهی او سوخته بود نادم

۱- پاره‌ای رگسانا را دختر داریوش سوم و بعضی دختر گنارس از بزرگان بلخ دانسته‌اند

و پشیمان شد . اسکندر از تخت جمشید به

شوش رفت (۱)

○ اسکندر با استاتیرا دختر داریوش سوم ازدواج کرد .

○ اسکندر از شوش به کرمانشاه و بیستون (بیستون - بغستان) و همدان آمد و از همدان به بابل رفت و دریا سالار خود پیرچوس را به بنادر جنوب ایران فرستاد (۲)

○ اسکندر در قمر نوبوکدنوسور در بابل سن ۳۲ سالگی بواسطه تبی که بر او عارض شده بود درگذشت و جسد او را به اسکندریه بردند .

○ استاتیرا (۳) دختر داریوش که زن اسکندر شده بود فوت کرده .

○ پی تون (۴) که بالشکری از طرف اسکندر بمصر رفته بود پس از اطلاع از سرک اسکندر بچادر پردیکاس نایب السلطنه حمله برد اما خود بقتل رسید .

○ جسد اسکندر را با تشریفات باشکوهی روی گردونه‌ای که بوسیله ۶۴۸ قاطر پررور کشیده میشد بمصر برده در اسکندریه بجاک سپردند .

۱- اسکندر هنگام ورود به پاسارگاد ، منوجه شادک دزدان بهبیره کورش بزرگ متبرک زده‌اند و جسد آن شاهنشاه را بیرون انداخته‌اند . اسکندر دستور داد بازمانده اسکلت را در نابولی مزارده آترا مرمت کرده و بارجه‌ای بر آن کشیدند و بعد در مقبره اصلی مزارده آترا بسته و بهر اسکندر را بر آن زدند .

در این مقبره کتیبه‌ای بخط پارسی بوده بدین مضمون .
 های انسان . . . حرکت باشی . . . و از حرکت جاکه بیالی . . . زیرا میدانم خواهی آمد من کورش هستم که برای داریسان این شاهنشاهی پهنای را بنیاد کرده‌ام . بدین معنی خالک که مرا پوشانده رشک میر و

۲- در این سال بندر بوشهر را بنام میز امیر (آریان) میخواندند .

۳- Slatira . ۴- Python

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۴۸
۲۱۹	۳۲۱	۹۴۲	○ چندراگتوپتا (۱) که مدت‌ها حملات سلوکیها را دفع میکرد در پنجاب دوی کار آمد و تشکیل سلسله‌ای داد بنام مورویوس (۲) که در تمام هند تا گنگه و ماوراء آن حکومت داشت .
			○ سرداران اسکندر در تری پادیس گرد هم آمدند تا مجدداً ساتراپ نشینها را تقسیم کنند .
*			
۲۲۰	۳۲۰	۹۴۱	○ این سال ابتدای قدرت و روی کار آمدن سلوکوس - نیکاتور بود زیرا پس از قتل پردیکاس که بشریک سلوکوس سورت گرفت این شخص قدرت و نیروی بهم زد .
*			
۲۲۱	۲۱۹	۹۴۰	○ ممالک اسکندر بین سرداران او تقسیم شد . مصر به بطیموس رسید و آن تی گون (۳) به ریاست لشکر منصوب گردید .
*			
۲۲۲	۳۱۸	۹۳۹	○ آن تی پاتر (۴) از سرداران اسکندر که به نیابت سلطنت رسیده بود در دو بجای او پولیس پر خون (۵) نایب السلطنه شد .
*			
۲۲۳	۳۱۷	۹۳۸	○ فیلیپ برادر اسکندر کشته شد . ○ حکام شهرهای مختلف در خوزستان جمع شده پرفداری از او من (۶) منشی سابق اسکندر اتحادیه‌ای بستند و بختک با آن تی گون رفتند .

Antipater ←

Eumene ←

Antigonos ←

Polisperchon ←

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۴۹
۲۲۴	۳۱۶	۹۳۷	○ آنتیگون فرمانده لشکر پس از جنگهای متعدد او من را که دقیب او و قبلا هم منشی اسکندر بود کشت و خود ادعای سلطنت کرد و در سامی بین (اسفهان کنونی) بتخت نشست و سلوکوس نیکاتور بمصر قرار کرد .
			○ المپیاس (۱) مادر اسکندر بدست کاساندر کشته شد
			⊛
۲۲۵	۳۱۵	۹۳۶	○ کاساندر (۲) (پسر آنتی پاتر) در مقدونیه مخالفین را از بین برده خود را جانشین اسکندر خواند و با آنتیگون شروع بمخالفت نمود .
			⊛
۲۲۶	۳۱۴	۹۳۵	○ آنتیگون پسرخود دمتریوس (۳) را جلوی بطلمیوس فرستاد و خود به فریگیه رفت . ○ در سرحد مصر و فلسطین در محلی بنام اکرا (۴) بین آنتیگون و بطلمیوس ملاقاتی دست داد اما توافقی حاصل نشد .
			⊛
۲۲۷	۳۱۳	۹۳۴	○ کاساندر دستور داد رویگاتا زن اسکندر و فرزند او اسکندر چهارم را بزندان انداختند . ○ سلوکوس نیکاتور از مصر بایران بازگشت .
			⊛
۲۲۸	۳۱۲	۹۳۳	○ شروع سلطنت سلوکها در ایران (۵) ○ سلوکوس اول (۶) ابتدا بابل را گرفت و سپس عاد و خوزستان را ضمیمه منسرفات خود

۱- Cassander .

۲- Conanqer

۳- Eceqma

۴- Demetrius .

۵- در این سال ابتدا تاریخ سلوکی (سال قمری) بوده .

۶- سلوکوس اول را نیکاتور (فاتح) میگویند .

نمود . پایتخت سلوکیها ابتدا بابل بود و بعد به سلوکیه و آخر کار به **انطاکیه** در سوریه منتقل شد .

○ **سلو کوس** دختر یکی از سرداران ایرانی را بنام اسپیتامن (۱) بزنی گرفت و در بابل نایبگذاری کرد .

○ **سلو کوس** در این سال بر ساحل غربی دجله بفاصله دوازده کیلومتری بغداد شهری بنا کرد که آنسرا **سلوکیه** یا (سلوکیه بغداد) نامند .

*

○ **کاساندر** بچیله **اسکندر چهارم** پسر اسکندر بزرگ و **رکسانا** زن او بگت و یا **لیزیماک** و **بطلمیوس** برای تصرف ممالک پهنانوار **اسکندر** اتحاد بست .

○ **سلو کوس** با آ پایه دختر پادشاه باختر ازدواج کرد و بدینوسیله خود را با طبقه نجبای ایرانی بستگی داد .

*

○ **بین آنتیگون** که سودای جانشینی اسکندر را داشت و **سلو کوس** در محل **ایسپوس** (۲) واقع در **فریژیه** (۳) جنگی در گرفت که بشکست **آنتیگون** منجر گردید .

*

○ **کلئوپاترا** خواهر **اسکندر** که در نظر داشت با **بطلمیوس** ازدواج کند بدستود **آنتیگون** بقتل رسید .

*

○ **آنتیگون** سپاهی غلیم برداری فرزندش

دمتریوس بیونان فرستاد و دمتریوس توانست
فالیوم دیکتاتور آتن را بیرون کرده دمکراتی
را برقرار کند .

*
*

○ سرداران اسکندر از قبیل آنتیگون و بطلمیوس
و سلوکوس و کاساندر و دمتریوس همه
ادعای پادشاهی کردند و بسایر ترتیب وحدت
ممالک اسکندر از بین رفت .

*
*

○ بطلمیوس از آنتیگون (۱) و پسرش شکست
خورد و آنتیگون در سوریه پادشاه شد .

*
*

○ آنتیگون در این سال دمتریوس را بجزیره
ردس فرستاد و او پس از محاصره طولانی اهالی
جزیره را مجبور به اطاعت آنتیگون نمود .

○ سلوکوس در محلی موسوم به آپیس که در
کنار دلت رود دجله بود بنای شهر سلوکیه را
تمام کرد .

*
*

○ سلوکوس در بابل خود را پادشاه خواند و
برای تصرف سرزمین هند باین ناحیه لشکر کشید

*
*

○ بین آنتیگون و کاساندر جنگ شروع شد .
○ سلوکوس نیکاتور با ساندر اکت (۲) پادشاه
هند معاهداتی بست که از تمام مستملکات خود در

هند صرف نظر کند و ولایات این طرف رود سند
با رنج و زرننگ و بلوچستان باو واگذار
و دعوش پانصد قیل از سان دراکت بازستاند

○ آنتیگون که به مهرداد فرزند آریوبرزن
پادشاه پنت کاپادوکی (۱) مقلون بود او را
بکشت و پسرش مهرداد سوم را پادشاه کرد .

○ سلوکوس در جنگ ایپسوس (۲) فاتح شد و
آنتیگون را در ایمن جنگ شکست داده بقتل
رسانید و با متحدین خود کشور را تقسیم کردند (۳)

○ از این سال به بعد در شهر استخرشاهانی مقلب به
فراشه‌داره (۴) سلطنت رسیدند این پادشاهان
جداءلای ساسانیان بودند .

○ سلوکوس در دامنه کوه پیریا و نوزده
کیلومتری مغرب انطاکیه شهر سلوکیه را
بنا کرد که بعداً از بین رفت .

○ پس از مرگ آنتیگون که ادعای سلطنت مستقل
داشت کشور پهناور اسکندر تقسیم گردید . (۵)

۱- پادشاهان پنت کاپادوکیه که نشتان به پارسهای قدیم می رسید در کنار دریای سیاه دولت مستقلی داشتند
موسی این سلسله مهرداد نامی بود پسر ارون نوپات Orontobates که نبش یکی از رؤسای شش خانواده
پارس می رسید که در کشتن بردای دروغی یا دارپوش هم قسم شده بودند .

۲- Ipsus

۳- در این تقسیم بندی : تراکیه و آسیای صغیره لیزماک و مقدونیه یونان به کساندر و بین‌النهرین و
سوریه و ایران به سلوکوس و مصر به پتلمیوس رسید .

۴- Ptoadara

۵- تمام کشور اسکندر ب چهار بخش تقسیم شد .

مقدونیه با یونان - تراکیه با فستن از آسیای صغیر - دولت سلوکی در آسیای شرقی و ایران - دولت پتلمیوس در مصر

شاهنشاهی	ق . م	ق . م	۵۳
۲۴۲	۲۹۸	۹۱۹	
			⊗
۲۴۳	۲۹۷	۹۱۸	○ دمتریوس فرزند آنتیگون در مقدونیه بنحیت نست و بامرگ کاساندر و سرش فیلیپ خود را بی‌دقیب دید .
			⊗
۲۴۴	۲۹۶	۹۱۷	○ سلوکوس شهرسیلیکیا را از دمتریوس گرفت
			⊗
۲۴۵	۲۹۵	۹۱۶	○ دمتریوس آتن و مقدونیه را تصرف کرده بر تمام نواحی شمالی و مرکزی یونان تسلط یافت .
			⊗
۲۴۶	۲۹۴	۹۱۵	○ خزانة شهر ملطیه با مجسمه آپولون - کاناخوسی (۱) که در زمان داریوش به شوش فرستاده شده بود بامر سلوکوس اول به میلتریان (۲) نماینده آن شهر تحویل داده شد.
			⊗
۲۴۷	۲۹۳	۹۱۴	○ دمتریوس بتجهیز قوا پرداخت تا با سیای سفیر حمله نماید . این موضوع باعث وحشت لیزناک و پتلمیوس گردید و برای مقابله با او عهدستان شدند .
			⊗
۲۴۸	۱۹۲	۹۱۳	○ سلوکوس اول پسرش آنتیوکوس اول را در امور مملکت باخود شریک کرد و ولایات مشرق ایران را باو سپرد .

	۹۱۲	۲۹۱	۲۴۹
⊙			
	۹۱۱	۲۹۰	۲۵۰
⊙			
	۹۱۰	۲۸۹	۲۵۱
⊙			
○ آنتیو کوس در این سال ولیعهد دولت سلوکی در مرگیان (۱) (مردکونی) و در شهرنسا (۲) بود (تاریخ ۳۳ از تاریخ سلوکی) (۳)	۹۰۹	۲۸۸	۲۵۲
⊙			
	۹۰۸	۲۸۷	۲۵۳
⊙			
	۹۰۷	۲۸۶	۲۵۴
⊙			
○ آریستو یولاس (۲) مودج دانشمند یونانی که همراه اسکندر در لشکر کشیها بود کتابی مربوط به تاریخ و جغرافیا و نزدشناسی ممالکی که به تصرف اسکندر درآمد در این سال نوشت .	۹۰۶	۲۸۵	۲۵۵

۱- Margiane .
 ۲- مکه‌های از او باین تاریخ چست آمده است .
 ۳- Nisaea .
 ۴- Aristobulus .

○ **اقلیدس** از دانشمندان معروف یونان قدیم که کتاب معروف او (تحریر اقلیدس) بهر بی ترجمه شده و در ایران معروفیت خاصی دارد در این سال وفات یافت .

○ در نبردی که بین سلوکوس و لیزمک در کرپدئون (۱) نزدیک سارد روی داد لیزمک کشته شد و سلوکوس تنها سردار اسکندر بدون رقیب ماند .

○ سلوکوس نیکاتور در حالی که عازم مقدونیه بود بدست پطلمیوس کراتیوس کشته شد و آنتیوخوس (آنیوخوس) اول بجای وی نشست

○ حمله گالی ها (۲) به شبه جزیره بالکان و تصرف مقدونیه. در این حمله پطلمیوس کراتیوس پسر پطلمیوس بزرگ کشته شد .

○ آنتیوخوس اول با گالاسیانها جنگید و آنها را شکست داد و بهمین علت پلقب سوتر یعنی نجات دهنده ملقب گردید .

شاهنشاهی	ق . م .	ق . ه .	۵۶
۲۶۲	۲۷۸	۸۹۹	○ زی پت (۱) پادشاه ناحیه بی تی نیمه (۲) که تاکنون در مقابل اسکندر استقلال کشور خود را حفظ کرده بود در گذشت پسرش نی کمد سلطنت رسید. این سلسله تا سال ۷۴ ق . م دوام داشت .
			⊛
۲۶۳	۲۷۷	۸۹۸	○ نی کمد (۳) پادشاه بی تی نیمه شهر نی کمدی را بنا نهاد که بنام او معروف گردید .
			⊛
۲۶۴	۲۷۶	۸۹۷	○ اراتس تن فیلسوف شهیر یونانی در این سال تولد یافت .
			⊛
۲۶۵	۲۷۵	۸۹۶	○ آنتیو کوس اول پس از چهار سال موفق شد بوسیله سپاه خود که دارای تعدادی قیل بود بر طایفه گالاسیانها پیروز شود .
			⊛
۲۶۶	۲۷۴	۸۹۵	○ آنتیو کوس اول بمصر لشکر کشید و با بطلمیوس وارد جنگ گردید .
			⊛
۲۶۷	۲۷۳	۸۹۴	○ بطلمیوس پادشاه مصر ابتدا پیروز بود و در تمام قسمتها آنتیو کوس را شکست داد .
			⊛
۲۶۸	۲۷۲	۸۹۳	○ با آمدن آنتیو کون گو ناتاس پسر دمتریوس با قوای زیادی بکمک آنتیو کوس مصریها دچار وضع بدی شدند .

۱- Zipotes .

۲- بی تی نیمه منگنی بود در شمال آسیای صغیر و در کنار دریای سیاه که امروز قسمتی از آن جزء ترکیه است و از شهرهای قدیمی و معروف آن کالئون را میتوان نام برد .

۳- Nekomed

شاهنشاهی	ق. م.	ق. ه.	۵۷
۲۶۹	۲۷۱	۸۹۲	○ سپاه سرد در جزیره گس (۱) از آنتیو کوس که با کمک آنتیگون پیروز شده بود بسختی شکست خورد .
۲۷۰	۲۷۰	۸۹۱	○
			✱
۲۷۱	۲۶۹	۸۹۰	○
			✱
۲۷۲	۲۶۸	۸۸۹	○
			✱
۲۷۳	۲۶۷	۸۸۸	○ کاساندر در گذشت
			✱
۲۷۴	۲۶۶	۸۸۷	○ مهر داد سوم پادشاه پنت در گذشت و پسرش آریو پرن بجای وی نشست و خود را دست نشانده سلوکیها اعلام کرد .
			✱
۲۷۵	۲۶۵	۸۸۶	○ در این سال آنتیو کوس با سریها مشغول جنگی بی نتیجه بود .
			✱
۲۷۶	۲۶۴	۸۸۵	○ آنتیو کوس با دختر پطلمیوس بنام پرنیس (۲) ازدواج کرد .

شاعرنامی	ق . م	ق . ه	۵۸
۲۷۷	۲۶۳	۸۸۴	○ بروایشی درایسن سال آنتیو کوس بزهری که زتن بنام لایو دیس باو داد کشته شد .
۲۷۸	۲۶۲	۸۸۳	○ بروایش دیگر آنتیو کوس پس از ۱۹ سال جنگهای بی درین بملت پیری مریض شده درگذشت .
۲۷۹	۲۶۱	۸۸۲	○ پس از مرگ آنتیو کوس پسرش آنتیو کوس دوم (۱) معروف به (خدا) بجای او نشست . ○ دولت پاختر خود را از زیر تسلط سلوکیها بیرون آورد .
۳۸۰	۲۶۰	۸۸۱	○ آنتیو کوس دوم ملقب به (خدا) فرزند آنتیو کوس اول با کمک آنتیگون در جنگ با سوریه پیروز شد .
۲۸۱	۲۵۹	۸۸۰	○
۲۸۲	۲۵۸	۸۷۹	○ آنتیو کوس دوم عازم جنگ با مصر شد . این جنگ تا سال ۲۵۰ ق . م ادامه داشت که با صلح بین ایران و مصر پایان یافت . و بطلمیوس دختر خود پرنیس را به آنتیو کوس داد (۲)
۲۸۳	۲۵۷	۸۷۸	○ دولت پاختر (۳) با سلسومرو متحد شده و از

۱- آنتیو کوس دوم خود را θεός اوس Theos یعنی خداوند نامیده میخواند .

۲- این واقعه را در سال ۲۶۴ ق . م هم نوشته اند .

۳- پاختر یا باکتر یا (باکتر) شهر معروف ترکستان بوده که تقریباً در محل شهر (بلخ) کنونی بوده .

زیر تسلط دولت سلوکی بیرون آمد .

○ **ارشک اول** نیز با سلوکیها بمخالفت برخاست و با اتحاد با دولت باختر و سغد و مرو خود را از تسلط سلوکیها رها ساخت .

○ **یکنفر بنام دیدت (۱)** در باختر دولتی تشکیل داد که تا تشکیل دولت پارت دوام داشت .

○ دولت بلخ و باختر کاملاً مستقل گردید .

○ **آنتیو کوس دوم** با عقد معاهده‌ای با سوریه و سرشهرهای ایونی و کولسیلیسکیه باختری را بدست آورد .

○ شروع اولین جنگهای پارتیک در یونان . این جنگها در مناسبات بین ایران و یونان تأثیر داشت .

○ **تیرداد** از سلسله اشکانی در سد توسعه این سلسله بر آمد .

○ ۸۷۳ ۲۵۲ ۲۸۸

○ قبائل پارتیها که در خراسان اقامت داشتند بشهریک رؤسای خود علیه سلوکیها شوریدند .

○ **ارشک** مؤسس سلسله اشکانی در پارت بر سلوکیها

- پرویز شده و سلسله اشکانی را تأسیس کرد (۱)
- ساختمان معبد بزرگ **آناهیتا** آغاز شد. بعدها
بر روی خرابه‌های این معبد شهر **کنگاور** فعلی
ساخته شد که خرابه‌های آن پس از خاکبرداری
مشهور گردید (۲)
- **آرتیوسرژن** پادشاه پنت درگذشت و پسرش
مهرداد چهارم که نوجوان بود پادشاه شد ولی
گرفتار شورش (گالی‌ها) گردید .
- طلوع سله اشکانی .
- **اشک اول** پادشاه اشکانی بر ضد سلوکیها قیام کرده
خراسان و گرگان را تصرف نمود .
- **ارشک مؤسس** سلسله اشکانی از زخم نیزه دارش
کشته شد و برادرش **تیرداد اول** (۳) پس از شکست
دادن سلوکیها دهکاتیم **پلیس** (شهر سددروازه)
پنخت نشست و دولت مقتدری تشکیل داد از اپترو
پارمای ازمورخین جلوس او را ابتدای تشکیل دولت
اشکانی میدانند (۴)
- **تیرداد** فتنه هیرکانیا را فرونشاندند با پادشاه بلخ
(باکتریا) پیمان اتحاد بست .

۱- بواسطه نام ارشک که مؤسس این سلسله بود این سلسله را ارشکیان می‌نامند که بعدها تبدیل به اشکانیان گردید.
۲- هنگام خاکبرداری در شهر کنگاور که اخیراً انجام گرفته سنگهای بزرگی پدید آمده که وزن آنها ۴ تا ۵ تن
میباشد و روی آنها کلمات و اشکال موناخونی از جمله شکل مردونه خورشید یا (سواستیکا) حکاکی شده است
و خط بلوچ، کلمه (سره ج) یعنی سره‌زی، روی آن دیده شود، که از دودمان ناپولیست آمده که می‌سازند
این معبد متعلق به اشکانیان و ساسانیان میباشد .
۳- تیرداد اول را تیردادس نیز می‌نامند
۴- ایرانیها جلوس تیرداد را مبداء تاریخ قرار دادند (تاریخ شمسی)

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۶۱
۲۹۴	۲۴۶	۸۶۷	○ آنتیو کوس بدست زن اول خود پنام لا اودیس مسموم شد و سلو کوس دوم (۱) بجای وی نشست ○ جنگ بین مصر و سوریه شروع شد .
			○ تیرداد با جنگ و گریز سلو کوس دوم را بستنی شکست داد و این افتخار برای تیرداد در تاریخ ثبت گردید .
			⊛
۲۹۵	۲۴۵	۸۶۶	○ آنتیو کوس برادر سلو کوس بکمک (گالی‌ها) سلو کوس را بستنی شکست داد . ○ سلو کوس در جنگ با مصر پیروز گردید .
			⊛
۲۹۶	۲۴۴	۸۶۵	○ بطلمیوس فیلا دلف پادشاه مصر در گذشت و پسرش بطلمیوس سوم بجای پدر نشست و سرعت لشکری فراهم آورده و سوریه حمله کرد تا از آنجا به شوش رود
			⊛
۲۹۷	۲۴۳	۸۶۴	○ بطلمیوس سوم پس از تصرف سوریه به شوش و پارس و ماد حمله کرد اما مجبور به مراجعت به مصر گردید .
			⊛
۲۹۸	۲۴۲	۸۶۳	○
			⊛
۲۹۹	۲۴۱	۸۶۲	○

شاهنشاهی	ق. م	ق. ه	۶۳
۳۰۰	۲۴۰	۸۶۱	○ آتالوس پادشاه ناحیه پریگرام واقع در آسیای صغیر بر ضد سلوکیها قیام کرد .
			✽
۳۰۱	۲۳۹	۸۶۰	○ آتالوس با کالیماخ جنگ کرد . آنها را از سواحل آسیای صغیر راند و در سدد توسعه تصرفات خود برآمد .
			✽
۳۰۲	۲۳۸	۸۵۹	○ بطلمیوس سوم پادشاه مصر با لشکری به آسیا آمد و در جنگی که با سلوکوس کرد پیروز گردید و اناطلیه را تصرف نمود .
			✽
۳۰۳	۲۳۷	۸۵۸	○ اشکدوم تیرداد اول به پریکانیا (کرکان) تاخت و این ناحیه را تصرف کرد .
			○ بطلمیوس وارد بین النهرین شد و آسور و بابل و شوش را مطیع خود کرد اما بواسطه شورش که در مصر روی داد مجبور به مراجعت گردید .
			✽
۳۰۴	۲۳۶	۸۵۷	○ سلوکوس دوم با برادر خود صلح کرده با لشکری گران طرف ماد حرکت کرد و تیرداد اشکدوم ابتدا از قشون او شکست خورد .
			✽
۳۰۵	۲۳۵	۸۵۶	○ تیرداد دوباره بجنگ سلوکوس آمد و ایندفعه سلوکوس از قوای تیرداد شکست خورد . این پیروزی بزرگ موجودیت دولت اشکانی را تثبیت کرد .
			✽
۳۰۶	۲۳۴	۸۵۵	○ بین سلوکوس دوم و آنتیوخون جنگی در

گرفت که ابتدا سلوکوس فاتح بود اما چون میرداد پادشاه پنت به کمک آنتیگون آمد در محل انسیرا واقع در (فریکیه) سلوکوس شکست سختی خورد .

✽

○ **تیرداد** برای تقویت دولت جوان اشکانی به بنای قلمه‌های زیادی پرداخت و پادگانهای متعددی در سراسر کشور تأسیس نمود و شهر **آپورتن** یا **آپادارتا (۱)** را پایتخت خود قرار داد .

✽

○ ۸۵۳ ۲۳۲ ۳۰۸

✽

○ ۸۵۲ ۲۳۱ ۳۰۹

✽

○ **دیودنوس اول** دومین پادشاه سلوکیدها در گذشت و سلوکوس دوم به تخت نشست .

✽

○ **آنتیوکوس** برادر سلوکوس دوم با **آتالوس** پادشاه پرغام جنگه کرد اما شکست خورده به **تراکیه** یا **(کابادوکیه)** فرار کرد .

✽

○ **سلوکوس** با **آتالوس** چهار دفعه جنگه کرد و در هر چهار مرتبه شکست خورد .

- سلوکوس دوم در جنگ با ملواید گالیها از اسب افتاد و در گذشت این پادشاه برای خود لقب کالی نی کوس بمعنی فاتح درخشان انتخاب کرده بود .
- سلوکوس سوم (۱) ملقب به سوتر (۲) پسر از سلوکوس دوم بجای پدر نشست .
- سلوکوس سوم برای دومین جنگ با آتالوس پادشاه پرغام در جنگ بود .
- سلوکوس برای دومین جنگ با آتالوس بطرف پرغام واقع در آسیای صغیر حرکت کرد .
- سلوکوس سوم در مسافرت با آسیای صغیر کشته شد و برادرش آنتیوخوس سوم ملقب به (کبیر) پتخت نشست .
- آنتیوخوس کبیر پسر عموی خود به آخه اوس را مأمور جنگ با آتالوس کرد و او پادشاه پرغام را از ساردیرون کرده شهرهای یونانی را باطاعت ایران درآورد .
- دیودت دوم پادشاه باختر در گذشت و پسرش اوتی دموس (۳) پادشاه شد و با آنتیوخوس پادشاه سلوکی وارد جنگ شد اما آنتیوخوس

۱- اسم این پادشاه اسکندر بوده پس از جلوس پلنت خود را سلوکوس سوم خواند .

۲- سوتر بمعنی ناجی (نجات دهنده) است .

۳- Euthydemus .

پادشاهی اورا برسمیت‌شناخت صلح برقرار گردید

*
*

○ آنتیو کوس با میسرداد دوم پادشاه پنت اتحاد دوستی بست و دختر اورا بزنی گرفت . ۳۱۹ ۲۲۱ ۸۴۲

○ حکمران مساد یانی شد و آنتیو کوس او را مصلیح کرد .

*
*

○ مولون (۱) سردار آنتیو کوس حاکم ماد که شورش کرده و شهر انطاکیه را تصرف نموده بود از آنتیو کوس شکست خورده بقتل رسید . ۳۲۰ ۲۲۰ ۸۴۱

*
*

○ شهر تیسفون (۲) در این سال برای استقرار سپاه بنیاد یافت . ۳۲۱ ۲۱۹ ۸۴۰

○ هیرماس وزیر آنتیو کوس بقتل رسید و از مزاحمت‌های خائنانه او نجات یافت

*
*

○ آنتیو کوس بمصر لشکر کشید ولی کامیاب نشد
○ آنتیو کوس بندد سلوکیه را که تا انطاکیه فاصله چندانی نداشت تصرف کرد . ۲۲۲ ۲۱۸ ۸۳۹

*
*

○ بطلمیوس پادشاه مصر آنتیو کوس کبیر را که اکثر متصرفات مصر را گرفته بود در محل رافیا شکست داده بعداً با او صلح کرد . ۲۲۳ ۲۱۷ ۸۳۸

*
*

○ آنتیو کوس از مصر عبور کرده از کوه‌های ۳۲۴ ۲۱۶ ۸۳۷

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۶۶
			توروس گذشت و شهر سارد را محاصره کرد .
			*
۳۲۵	۲۱۵	۸۳۶	○ آنتیوگوس شهر سارد را تصرف کرده و آخداوس نایب‌السلطنه آسیای صغیر را که با او بمخالفت برخاسته بود شبانه درخیمه شاهی بازنجر بقتل رسانید .
			*
۳۲۶	۲۱۵	۸۳۵	○ اشک دوم تیرداد اول (۱) وفات یافت و اردوان اول بنام اشک سوم مملکت نشست .
			*
۳۲۷	۲۱۳	۸۳۴	○ اردوان با آنتیوگوس سوم پادشاه سلوکی نبرد کرد و همدان را تصرف نمود .
			○ اردوان اشک سوم به تیمورستان (۲) محل سکونت هاردها لشکر کشید و ایمن ناجیه را تصرف نمود .
			*
۳۲۸	۲۱۲	۸۳۳	○ آنتیوگوس کبیر به ماد لشکر کشید و معبد آناهیتا را غارت کرد و به شهر هکاتم پیلس (سددروازه) (۳) را تسخیر نموده به گرگان آمد .
			*
۳۲۹	۲۱۱	۸۳۲	○ آنتیوگوس همدان را تصرف کرد . ○ بردایش تیرداد اول در این سال وفات یافت .
			*
۳۳۰	۲۱۰	۸۳۱	○ بین اردوان شاهنشاهی اشکانی و آنتیوگوس سوم پادشاه سلوکی عهدنامه‌ای منعقد گردید .

۱- تیرداد اولین پادشاه اشکانی است که خود را شاهنشاه خواند .

۲- طبرستان ۳- این شهر پایتخت اشکانیان بوده .

○ آنتیو کوس به اردنستان حمله برده آنجا را تصرف نمود

○ تصرف شهر سد دروازه و غارت معبد آناهیتا
دا پاره‌ای از مورخین در این سال نوشته‌اند .

○ آنتیو کوس به طرف باختر رفت و او تی دموس
حاکم آنجا را شکست داده شهر بلخ (باختر) (۱)
دافع بین کوه‌های هندوکش و جیحون را تصرف کرد .

○ آنتیو کوس سوم طبق معاهده‌ای که با اردوان
پست پادشاهی او را در ایران پسر سمیت شناخت
و تاملی را که تصرف کرده بود پس داد .

○ آنتیو کوس کبیر به هند رفت و با پادشاه هند
سوفگازنوس (۲) عهد دوستی بست .

○ آنتیو کوس به خلیج فارس لشکر کشید و به جزیره
بحرین درآمد .
○ بطلمیوس پادشاه مصر در این سال در گذشت .

○ آنتیو کوس کناره خلیج فارس را طغی کرده به
ساوکیه کنار دجله آمد و پسر تاریخی خود خاتمه داد .

○ ساختمان دیوار معروف چین با ارتفاع شش تا پانزده
متر . بین مغولستان و چین در عهد امپراطور
هوانگ تی در این سال با تمام رسید . (۳)

- *
- فیلیپ پنجم پادشاه مقدونیه با آنتیو کوس کبیر متحد شد تا مستعمرات خارجی مصر را بین خود تقسیم کنند .
- *
- فیلیپ بر اثر توافقی که با آنتیو کوس کرده بود به تراس و جزایر پرگرام ورودش حمله کرده و پیروزیهایی بدست آورد .
- *
- تقریباً در این سال دره‌عبدکنگاور پرستشگاهی ساخته شد که تقلیدی بود از سبک حجاری تخت جمشید .
- *
- آنتیو کوس به سل سوریه (۱) واقع در کنار دره‌ای مدیترانه حمله برده آنجا را گرفت .
- *
- آنتیو کوس حیثی را برای تهیت بدینار دوم فرستاد تا فتوحات فیلیپ را شاد باش گوید .
- *
- آنتیو کوس برای بدست آوردن قدرت و اقتدار و حفظ منافع خود به آسیای صغیر لشکر کشید .
- *
- اردوان اول پادشاه اشکانی در گذشت و پسرش فری پایت بنام اشک چهارم پتخت نشست .
- آنتیو کوس وارد اروپا شد و پسر خود را نایب‌الطنه شهر لیسیمیا گمارد .

شاهنامه	ق . م	ق . ه	۶۹
۳۴۵	۱۹۵	۸۱۶	○ آنتیو کوس سوم در روم از لژیونهای منظم رومی شکست خورد .
			⊛
۳۴۶	۱۹۴	۸۱۵	○ آنتیو کوس در بازگشت به بلور کامل تراس (تراکیه) را تصرف نمود .
			⊛
۳۴۷	۱۹۳	۸۱۴	○ آنتیو کوس سوم لوحه‌ای بخط یونانی نوشت و در تپه جمشیدی نزدیک شهر نیاوند بیادگار گذاشت (۱)
			⊛
۳۴۸	۱۹۲	۸۱۳	○ آنتیو کوس سوم به یونان حمله کرد اما اشلیوس کلابریو سردار یونانی بجلو او فرستاد .
			⊛
۳۴۹	۱۹۱	۸۱۲	○ در جنگ دریائی بین ایران و روم آنتیو کوس شکست خورد و صلحی بین او و دولت روم منعقد گردید .
			○ اردوان اول ازین رفتوبجای او فری پایت به تخت سلطنت اشکانی نشست .
			⊛
۳۵۰	۱۹۰	۸۱۱	○ بین آنتیو کوس سوم و سی پیون (۲) سردار رومی درمجله‌هاکنزی جنگی روی داد که بشکست آنتیو کوس منتهی گردید . در این جنگ آسیای سفیراز دست سلوکیها خارج شد .
			○ پارس و خوزستان خود را ازقید حکومت سلوکیها آزاد کردند .

۱- این لوحه درسال ۱۳۴۶ خورشیدی بدست آبدکه اکنون درموزه ایرانپستان نگهداری میشود .

○ اوتی دیموس پادشاه باختروفات یافت و پسرش دمتریوس پادشاه باکتر یا شد .			
○ مپیر دادچینارم پادشاه پنت در گذشت و پسرش فر ناک اول بتخت نشست .	۸۱۰	۱۸۹	۳۵۱
○ بین آنتیو کوس و دولت روم صلحی برقرار شد که به صلح آ پامه معروف است و بموجب آن آنتیو کوس از مشرفات خود در اروپا چشم پوشید و خسارات جنگ را پرداخت و در ارمنستان نیز دوناخیه خود را مستقل اعلام نمودند .	۸۰۹	۱۸۸	۳۵۲
○ آنتیو کوس کبیر در عیلام (خوزستان) در گذشت و سلسله سلوکی رو بنصف و هرج و مرج گذاشت	۸۰۸	۱۸۷	۳۵۳
○ سلو کوس چهارم معروف به فیلو پاتر بتخت سلطنت سلوکی نشست .	۸۰۷	۱۸۶	۳۵۴
○ سلو کوس چهارم مجبور شد غرامت جنگه را که پانزده هزار تالان (۱) بود از رعایای خود گرفته بدولت روم بپردازد .	۸۰۶	۱۸۵	۳۵۵
○ فی لدر (۲) خزاندهار لیز ماک پس از فوت او شیر پر کام (۳) را تصرف کرده در این ناحیه دولتی تشکیل داد که بدولت پر کام (۴) معروف است .	۸۰۵	۱۸۴	۳۵۶

۱- تقریباً سه میلیون و شصت هزار لیره

۲- Phileters

۳- Pergamus

۴- پر کام در مدینای آسیای صغیر نزدیک رود (پرگامناجای) امروزی بوده که امروز بنام پر کامو معروف است

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۲۱
۳۵۷	۱۸۳	۸۰۴	○ میرداد چهارم پادشاه پنت کا پادوکیه (۱) درگذشت و پسرش فر ناک اول پادشاه شد و او بلافاصله شهر سیموپ را گرفته سراسر سواحلی دریای سیاه را تصرف کرد .
۳۵۸	۱۸۲	۸۰۳	○ آریارات پادشاه کا پادوکیه (قسمت شرقی - آسیای سفیر) به پنت لشکر کشید و با فر ناک پادشاه آن ناحیه وارد جنگ شد که مدتها طول کشید .
۳۵۹	۱۸۱	۸۰۲	○ اشک چهارم فری پاپت دداین سال درگذشت و پسرش فرهاد اول (۲) (اشک پنجم) بجای وی نشست .
۳۶۰	۱۸۰	۸۰۱	○ فرها اول به سرزمین ماردها (۳) لشکر کشید . ○ اراءنم درکناره شمالی رود ارس شهری بنا نهادند بنام آرتاکساتا که بعدها پایتخت ارمنستان قرار گرفت و گویا همان شهر (ایروان) امروزی باشد .
۳۶۱	۱۷۹	۸۰۰	○ فرها اول به طبرستان لشکر کشید و قوم تیمورها را شکست داد .

-
- ۱- پنت ساحلی دریای سیاه و قسمتی از کا پادوکیه بوده است .
 - ۲- فرهاد اول را بنامیت آنکه برادرش را خیلی دوست میداشت او را فیلادهوس یعنی (دوستدار برادر) خوانده‌اند .
 - ۳- ماردها یا (بردها) قومی قبیرونی جنگجو بودند که بین کادوسیان و تیمورها (تقریباً در محل تنگای فعلی) زندگی میکردند .

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۷۲
۳۶۲	۱۷۸	۷۹۹	○ شهر خاراکس (۱) که نزدیک شهر ری (۲) امروزی بوده در این سال توسط اشک پنجم فرهاد اول بنا گردید .
۳۶۳	۱۷۷	۷۹۸	○
۳۶۴	۱۷۶	۷۹۷	○ فری پاپت پادشاه اشکانی در گذشت و فرهاد اول بجای او نشست .
۳۶۵	۱۷۵	۷۹۶	○ سلوکوس چهارم بدست نخست‌وزیر خود کشته و بجای وی آنتیوکوس چهارم ملقب به (ایپیفان) پتخت سلطنت سلوکی نشست .
			○ اوگراتیداس (۳) نامی در این سال تخت سلطنت باختر را از سمتریوس گرفت .
۳۶۶	۱۷۴	۷۹۵	○ فرهاد اول در گذشت و برادرش میرداد (۴) بجای او نشست .
			○ میرداد اول ماد و پارس و خوزستان را تصرف در آورد .
۳۶۷	۱۷۳	۷۹۴	○ میرداد اول شهر سلوکیه را از سلوکیه گرفت .

۱- شهر خاراکس Charax در محل شهر ستانک یا ایوانکی امروزی بوده .

۲- شهر ری را پامانی (۳م - ۴م - ۵م - ۶م - ۷م - ۸م - ۹م - ۱۰م) نیز نوشته‌اند .

۳- Eucratidas .

۴- فرهاد یا وجود داشتن فرزندان زیاد چون برادر خود را شجاع و لایسق میدانست و او را خیلی دوست میداشت در زمان حیات او را ولعیدگرداران جیت او را فیلاذلفوس Philadelphus یعنی (برادر دوست) خوانده‌اند و این کلمه را روی سکه‌های خود نقش میزد .

○ مهرداد اول (میتردات اول) نخستین پادشاه

اشکانی است که در این سال عنوان شاهنشاه را
بر خود نهاد .

◎

۲۶۸ ۱۷۲ ۷۹۳

◎

○ جلوس مهرداد اول اشک ششم که او را

میتریدات می‌گفتند . در این سال هم نوشته‌اند که
اکثریت سال ۱۷۰ قبل از میلاد دانسته‌اند .

◎

۳۶۹ ۱۷۱ ۷۹۲

○ جلوس اشک ششم مهرداد اول بنخت سلطنت

اشکانی - دوران عنایت سلطه اشکانی از زمان این
پادشاه شروع می‌شود (تاریخ جلوس مهرداد را
۱۷۴ ق. م هم نوشته‌اند)

◎

۳۷ ۱۷۰ ۷۹۱

○ فرناک اول پادشاه پمت درگذشت و برادرش

مهرداد پنجم که او را اورگت (۱) بهمنی
نیکوکار می‌گفتند بنخت نشست .

◎

۳۷۱ ۱۶۹ ۷۹۰

○ پایان جنگ سلوکینا با مصر . آنتیوخوس چهارم

پادشاه سلوکی از این جنگ نتیجه نبرد و با سرار
دولت روم مصر را تخلیه کرد (۲)

◎

۳۷۲ ۱۶۸ ۷۸۹

○ مهرداد اول به باختر (باکتریا) لشکر کشید

۳۷۳ ۱۶۷ ۷۸۸

Evergetes . -۱

۱- میگویند وقتی سلور روم بدربار آنتیوخوس آمد دایره‌ای روی ریش پدر خود کشید و صحت‌فیل از این‌که
پا را از دایره بیرون نهد باید جواب مساعد بدی و آنتیوخوس هم حاضر به تخلیه مصر شد .

و دوناحیه از این سرزمین را تصرف کرد .

❖

○ مهرداد اول بر ماد تاخته آنجا را گرفت و شورش هیرکانیا (گرگان) را فرونشاند . ۱۸۷ ۱۶۶ ۳۷۴

❖

○ اردنستان بتصرف آنتیوگوس پادشاه سلوکی درآمد ۷۸۶ ۱۶۵ ۳۷۵

○ آنتیوگوس چهارم درسدیر آمدتادارستان نفایس واموال معابد آنجا را تاراج کند که طوایف ساکن کوهستانهای آن ناحیه او را مجبور به فرار کردند .

❖

○ آنتیوگوس چهارم ازسلسله سلوکی درگذشت وپسرش آنتیوگوس پنجم معروف به اوپاتر که دوازده ساله بود پادشاه شد و لی فریاس (۱) سرپرستی او را به عهده گرفت . ۷۸۵ ۱۶۴ ۳۷۶

❖

○ مهرداد برزمین ماد لشکر کشید و پس از تصرف آنجا آنتیوگوس را شکست داده از خود حاکمی در آنجا گذاشت . ۷۸۴ ۱۶۳ ۳۷۷

○ در این سال قوم وحشی (یومیچی) سکاها را از مسکن خود واقع در حوزه رود تاریم رانده و آنها را بجنوب سرازیر کردند .

❖

○ عرج و مرجی در دربار سلوکی روی داد بملودریکه نمایندگان سیاسی دولت روم را بقتل رسانیدند . ۷۸۳ ۱۶۲ ۳۷۸

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۷۵
			○ دمتریوس اول (۱) که بهلورگروگان در روم بر می برد به عادت آمده بتخت نشست .
			⊛
	۳۷۹	۱۶۱	۷۸۲
			○ دمتریوس به بابل وارد شد و در آنجا به لقب سوتر یعنی نجات بخش ملقب گردید .
			⊛
	۳۸۰	۱۶۰	۷۸۱
			○ اسکندر نامی که خود را فرزند انتیوکوس - اپی فان و ملقب به پالاس (۲) میخواند بر علیه دمتریوس قیام کرد و در این جنگ دمتریوس بقتل رسید .
			⊛
	۳۸۱	۱۵۹	۷۸۰
			○ میترداد پادشاه اشکانی خوزستان را تصرف کرد
			○ دمتریوس دوم معروف به نیکاتور بجای پدر نشست .
			⊛
	۳۸۲	۱۵۸	۷۷۹
			○ دمتریوس دوم به خونخواهی پسر بچنگ اسکندر پالاس رفت و اسکندر فرار کرد .
			⊛
	۳۸۳	۱۵۷	۷۷۸
			○
			⊛
	۳۸۴	۱۵۶	۷۷۷
			○
			⊛
	۳۸۵	۱۵۵	۷۷۶
			○ میترداد دولت سلوکی را شکست داده و شهر

شاهنشاهی	ق . م	ق . م	۷۶
سلوکیه را تصرف نمود و این سال را میتوان تاریخ انقراض سلوکیها در ایران دانست .			*
○ مهرداد پادشاه اشکانی پارس و بابل را تصرف نمود و در این سال از باختر تا فرات و از دریای خزر تا خلیج فارس جزء متصرفات دولت پارت بود	۷۷۵	۱۵۴	۳۸۶
*			
○	۷۷۴	۱۵۳	۳۸۷
*			
○	۷۷۳	۱۵۲	۳۸۸
*			
○ مهرداد اول بر ممالک باختر حمله برد و هرات و سیستان و افغانستان را مسخر کرد .	۷۷۲	۱۵۱	۳۸۹
*			
○ شروع سلطنت وال ارشک (۱) در ارمنستان - این سلسله شاخه‌ای از اشکانیان بود .	۷۷۱	۱۵۰	۳۹۰
○ دمتریوس اول از سلسله سلوکی درگذشت و بجای او الکساندر بالاس پتخت نشست .			
*			
○ اوکراتید پادشاه باختر توسط فرزندان هلی اکل (۲) بقتل رسید و مهرداد باین ناحیه	۷۷۰	۱۴۹	۳۹۱

Val - Araces . -۱
Hellicies . -۲

حمله برد و با آنکه **دمتریوس** پادشاه سوریه به کمک دولت باختر آمد ولی مهرداد آنجا را سیمه تصرفات خود کرد .

⊙

○ ۷۶۹ ۱۴۸ ۳۹۲

⊙

○ ۷۶۸ ۱۴۷ ۳۹۳

⊙

○ **دمتریوس دوم** از سلوکیدها در سوریه بتخت نشست .

○ **کارتاژ** بدست سی پیو (۱) سردار روم سقوط کرد و او این شهر را با خاک یکسان نمود .

⊙

○ **الکساندر بالاس** که مدعی بود پسر **آنتیو کوس** چهارم است برکنار شد و **دمتریوس دوم** ملقب به **نیکاتور** پسر **دمتریوس اول** بتخت سلطنت سلوکی نشست .

⊙

○ در این سال دولت سلوکی در ایران بدست **مهرداد** اشکانی ضعیف شده و رو پاشمجالیل رفت .

○ **مهرداد** به ماد بزرگ تاخت و آنجا را تصرف کرد و **باکامیس** (۲) نامی را در آنجا بحکومت گماشت .

⊙

○ سوریه در این سال دو پادشاه داشت. **آنتیو کوس**

ششم در ایالات شمالی دمتریوس دوم معروف
به نیکاتور در نواحی جنوب حکومت داشتند .

⊙

○ دیودوتوس پسر اسکندر بالاس که اسم
تریفون (۱) بر خود نهاده بود آنتیوکوس
ششم را بقتل رسانیده و تاج و تخت او را تصب
نمود .

⊙

○ دمتریوس عازم تصرف بین‌النهرین و ایسران
گردید و یونانیانی که در این محل بودند بسدور
او جمع شده خود را طرفدار او خواندند .

⊙

○ مهر داد با حبله دمتریوس را دستگیر کرده
او را شهر به شهر گردانده در هیرکانیا (گرگان)
جای داد .

⊙

○ دمتریوس دوم (نیکاتور) پادشاه سلوکی وفات
یافت و آنتیوکوس هفتم بجای وی نشست .

○ مهر داد پادشاه اشکانی ناحیه باختر را از یونانی
های مقیم این سرزمین گرفت و آنها در کابل مستقر
گردیدند .

⊙

○ شروع سلطنت آنتیوکوس هفتم از سلسله
سلوکی

○ مهر داد در این سال الیمه (۲) دوباره فتح کرد .

۱- Tryphon .

۲- الیمه یا الی‌میان ناحیه خوزستان بود .

○ آخرین پادشاه پرشام بنام آتالوس سوم (۱)

پنخت نشست .

○ مهرداد اول برای اولین دفعه مجلسی بوجود

آورد که از شاهزادگان و افراد خاندان شاهی و

اشراف و روحانیون تشکیل میشد و آنرا مجلس

مستان یا (مستان) مینامیدند .

○ اشک ششم مهرداد اول (۲) درگذشت و پسرش

فرهاد دوم (اشک هفتم) بجای وی نشست . (۳)

○ شهر تیسفون (۴) در مقابل سلوکیه بنامند .

این شهر تا آخر دوران اقتدار سلسله ساسانی باشکوه

و جلال خودنمایی میکرد .

○ آتالوس سوم پادشاه پرشام هنگام حرکت چون

واری نداشت کشور خود را به دولت روم وا گذاشت

و این دولت هم پرشاموش را تصرف کرد (۵)

۱- آتالوس سوم را فیلومتری یعنی دوستدار مادر میگفتند .

۲- در زمان فوت مهرداد اول قلمرو سلطنت پارثیا بفرار زیر بود :

پارت - مکرمان - باختر - مسرو - خوارزم - هرات - زرتک (سیستان) - رنج - پنجاب هند

ولایت ماردعا - ماد برزمت (عراق عجم) خورستان - پارس - بابل - سا اوجه بنگال بالا اهمیت

و برزمتی دولت پارت در زمان مهرداد منهدم است . مهرداد نخستین پادشاه اشکانی است که خود

را شاهنشاه خواند .

۳- ولات مهرداد اول و جلوس فرهاد دوم در پاره‌ای از مورخین سال ۱۲۸ قبل از میلاد نوشته‌اند .

۴- تیسفون شهر بزرگی در مشرق دجله و پایتخت اشکانیان بوده و بعداً چنانکه بیاید در حمله اعراب ویران

گردید . اعراب آنرا مداین میگفتند زیرا از پنج شهر تشکیل میافت که از آن جمله میتوان تیسفون و

شهریه اردشیر و بلاش آباد و شهر رومیه یا رومتان را نام برد .

۵- بروایت متیرا ابولوه پرتیا دولت روم آتالوس سوم را کشته و کنورش را ضمیمه امپراطوری روم کرد

شاهنشاهی	ق. م.	ق. خ.	شماره
۴۰۸	۱۳۲	۷۵۳	○ حمله آلانها بایران .
			⊛
۴۰۹	۱۳۱	۷۵۲	○ فرهاد لشکری از اسرای یونانی که در اسیران گرفتار بودند ترتیب داد و جنگه سکاها فرستاد این سپاه که با ایران بیگانه بودند با سکاها اتحاد بستند و سپاه ایران موقتیتی بدست نیاورد و فرهاد عم در این جنگه زخم برداشت .
			⊛
۴۱۰	۱۳۰	۷۵۱	○ آنتیو کوس مروف به (سی داتس) (۱) لشکری فراهم آورده به بین النهرین تاخت و در این ناحیه عده زیادی بدور او جمع شدند .
			⊛
۴۱۱	۱۲۹	۷۵۰	○ آنتیو کوس سیداتس پادشاه سلوکی از فرهاد شکست خورد و از ترس اسارت خود را از بالای کوه پرت کرده بزندگی خود و سلسله سلوکی پایان داد .
			○ فرهاد تیفون را اقامتگاه زمستانی خود قرار داد .
			⊛
۴۱۲	۱۲۸	۷۴۹	○ کشته شدن فرهاد پسر عهد داد اول را در این سال هم نوشته اند و پاری از مورخین در سال ۱۳۷ ق م ○ الکساندر زی بناس (۲) از سلسله سلوکی بخت نشست . ○ دولت یونانی بلخ (باکتریا) دودشت بزرگ جیحون در این سال منقرض شد و توسط کوشانها (۳)

دولتی بجای آن تأسیس گردید که با پادشاهان هم مرز شد

○ هونیا بر زمین یوئه چی ها حمله کرده و آنها

هم بر زمین سکاها هجوم آوردند و سکاها نیز
بجنوب آمدند اما چون خراسان در تصرف پادشاه
بود اجباراً به طرف افغانستان سرازیر شده در محلی
که امروز بنام آنها سیستان معروف است ساکن
شدند .

✽

○ فرهاد دوم پادشاه اشکانی پس از ۹ سال سلطنت

در جنگ با سکاها کشته شد و عمویش اردوان دوم
(ارتاپانوس دوم) (اشک هشتم) با انتخاب مجلس
(مهستان) پتخت نشست .

✽

○ سلوکوس پنجم پسر ارشد دمتریوس دوم

در توطئه ای که مادرش کلئوپاترا ترتیب داده
بود قتل رسید .

✽

○ اردوان دوم با سپاهی به طخارستان در باختر

حمله برد .

○ دمتریوس دوم از پادشاهان سلوکسی دمشق

وفات یافت .

✽

○ اردوان دوم در جنگ با طوائف و حسی یوئه چی (۱)

زخم برداشته و کشته شد و بجایش مهرداد دوم
(اشک نهم) ملقب به کبیر پتخت نشست .

✽

○ مهرداد دوم بخونخواهی قتل اردوان به جنگ

۷۴۴ ۱۲۳ ۴۱۷

ملوایف یولهچی رفت و کلیه آن اقسام وحشی را شکست داده حدود کشورش را تا شمال هندوستان توسعه داد .

⊛

○ **مهرداد** قسمتهائی از سیستان و باختر را گرفت. ۷۴۳ ۱۲۲ ۴۱۸

⊛

○ **مهرداد** طوائف وحشی و صحراگرد سکاها را نیز بسختی شکست داد . ۷۴۲ ۱۲۱ ۴۱۹

○ **مهرداد پنجم** از پادشاهان پنت کشته شد و پسرش **مهرداد ششم** (مهرداد اوپاتسر) (۱) بخت نشست .

⊛

○ **مهرداد دوم** پادشاه اشکانی بازمستان لشکر کشید و اردمنستان را مطیع کرد و بر **آرداش** حاکم آنجا غلبه کرده پسر او **تیسگران** را با خود آورد. ۷۴۱ ۱۲۰ ۴۲۰

⊛

○ قوم **یولهچی** (۱) در استان باختر (بلخ) بر سکاها پیروز شده و حکومتی تشکیل دادند که مدتها دوام داشت و سکاها به سیستان امروزی آمدند (نگاه کنید بوقایع سال ۱۲۸ ق م)

⊛

○ از این سال بین دولت شاهنشاهی ایران و امپراطوری چین روابط دوستانه برقرار گردید. ۷۳۹ ۱۱۸ ۴۲۲

⊛

○ از طرف دولت ایران سفرائی بدر بار چین فرستاده شد. ۷۳۸ ۱۱۷ ۴۲۳

۱- اوپاتر یونانی بعضی (واری پتر خوب) است .

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۸۳
۴۲۴	۱۱۶	۸۳۷	○ آنتیوگوس نهم معروف به سی‌زیک (۱) از سلسله سلوکی بخت نشست .
*			
۴۲۵	۱۱۵	۷۳۶	○ حیاتی از طرف امپراطور چین به دربار امپراتور داد دوم آمد و بین امپراتور و نماینده امپراطور چین معاهده تجارتي بسته شد :
*			
۴۲۶	۱۱۴	۷۳۵	○ اولین دولت مستقل حمیر در عربستان تشکیل گردید این دولت تا سال ۳۰۰ به‌دراز میلاد دوام داشت و با دولت شاهنشاهی ایران روابطی داشت .
*			
۴۲۷	۱۱۳	۷۳۴	○
*			
۴۲۸	۱۱۲	۷۳۳	○ امپراتور داد پانزدهم در پنت (پنتوس) (۲) حکومت مقتداری تشکیل داد که شامل آسیای صغیر تا حدود یونان بود .
*			
۴۲۹	۱۱۱	۷۳۲	○
*			
۴۳۰	۱۱۰	۷۳۱	○

شماره	ق. م.	ق. س.	شماره
○	۷۳۰	۱۰۹	۴۳۱
⊛			
○	۷۲۹	۱۰۸	۴۳۲
⊛			
○	۷۲۸	۱۰۷	۴۳۳
⊛			
○	۷۲۷	۱۰۶	۴۳۴
⊛			
○	۷۲۶	۱۰۵	۴۳۵
⊛			
○	۷۲۵	۱۰۴	۴۳۶
⊛			
○	۷۲۴	۱۰۳	۵۳۷
⊛			
○	۷۲۳	۱۰۲	۴۳۸

○ دولت دوم سرزمین کلیکیه را بیپناه اینکه اهالی آنجا جزء دزدان دریایی هستند تصرف کرد. این سرزمین مدتها جزء ساتراپی ایران بود.

شماره	ق . م .	ق . م .	شماره
۸۵	۷۲۲	۱۰۱	۳۳۹
○ ژول سزار قیصر روم که با ایران رواجی داشت در این سال تولد یافت .			
⊛			
	۷۲۱	۱۰۰	۳۴۰
○			
⊛			
	۷۲۰	۹۹	۳۴۱
○			
⊛			
	۷۱۹	۹۸	۳۴۲
○			
⊛			
	۷۱۸	۹۷	۳۴۳
○			
⊛			
	۷۱۷	۹۶	۳۴۴
○ آنتیو کوس هشتم بدست هراکلیون پتنتل رسید .			
○ لشکر روم بفرات رسید و مهرداد رسولی نزد سولا فرمانده رومیان برای عقد معاهده دوستی فرستاد اما سردار روم نپذیرفت .			
⊛			
	۷۱۶	۹۵	۳۴۵
○ دمتریوس بنام (فیلوپاتر) پادشاه سلوکی شیه سوریه بتخت نشست .			
○ سلوکوس ششم معروف به اپیفان بتخت سلطنت سلوکیه نشست .			

۴۴۶. ۹۴. ۷۱۵. ○ **تیسگران نسوه ارتاقامیاس** (فرزند آبداس) ارمنستان را که تاکنون از دودیش تقسیم میشد متحد کرده و تا سنل ۶۹ قبل از میلاد پسر تمام این کشور فرمانروائی داشت .
-
۴۴۷. ۹۳. ۷۱۴. ○ **آنتیوگوس دوازدهم** معروف به (مقدس) بحکومت سلوکیه رسید .
-
۲۴۸. ۹۲. ۷۱۳. ○ **سولا (۱) سردار روم** سفارت نزد **مهرداد دوم** آمد و مهرداد شخصی بنام **اورپاز (۲)** سامور مذاکره با او کرد و بین این دوسردار گفتگوهای دوستانه ردو بدل شد (۳)
-
۲۴۹. ۹۱. ۷۱۲. ○ **مهرداد ششم** پادشاه پنت پس از پروزیائی که در تراکیه و مقدونیه بدست آورد پسوی آتن پیش رفت .
-
۲۵۰. ۹۰. ۷۱۱. ○ **چون** مهرداد ششم پادشاه پنت دوباه کلیکیه و پافلاسیائییه را تصرف کرده بود دولت روم سرداری با تاجفرستاد و این دوناچیها پس گرفت
-
۴۵۱. ۸۹. ۷۱۰. ○ **دوجنگهای** بین دولت روم و پنت و ارمنستان با آنکه دولت پانت ظاهراً بی طرف بود اما درحقیقت مراقب اوضاع بوده و چون بیم تصادم بین دو دولت بزرگ بود سفری از طرف دولت روم برای عقد معاهداتی بدربار ایران آمد .

۱- لوسوس سولا Sulla .
۲- Orbaso .

۳- مهرداد اولین پانطاهی است که با دولت روم روابط دیپلماتی برقرار کرد .

شاهنشاهی	ق . م	ق . م	۸۷
۴۵۲	۸۸	۷۰۹	○ در اورامان (کردستان) سه نسخه روی پوست آهو بخط یونانی اشکانی بدست آمده که تاریخ آن مربوط به این سال است .
			○ دمتریوس سوم وفات یافت و آنتیوخوس با زدهم پسرانت سلوکی رسید .
			○ مهرداد ششم پادشاه پنت در این سال لشکری به سرداری آخه لائوس به آسیای صغیر فرستاد این سرداری قبیله را اشغال کرده بر سرتاسر آسیای صغیر دست یافت .
			*
۴۵۳	۸۷	۷۰۸	○ مهرداد دوم در این سال وفات یافت (۱) و دوره قدرت شروع گردید .
			○ سولا سردار رومی با لشکری بچنگ مهرداد ششم پادشاه پنت آمد و آخه لائوس سردار مهرداد را شکست داد .
			*
۴۵۴	۸۶	۷۰۷	○ سولا سردار رومی در خرونه (۲) (واقع در یونان) مهرداد ششم پادشاه پنت را بسختی شکست داد و مهرداد تنافضای سلح کرد .
			*
۴۵۵	۸۵	۷۰۶	○ مهرداد برای مقابله با سولا تمام سکنه آسیای صغیر و اهالی یونان را با خود متحد ساخت و با اقوام وحشی اطراف رودخانه دن (۳) اتحادیه بست اما موفق نشد .

۱- برخی مورخین وفات مهرداد دوم را سال ۷۷۶ میل از میلاد دانسته اند و این تاریخ صحیح نیست زیرا پس از مرگ مهرداد و مدتی که در حال قدرت داشت در ۷۷۷ ق . م ستا تروک بخت نشت یعنی یکسال قبل از ۷۷۶- در حال مهرداد دوم از پادشاهان بزرگ ایران است که توانست با شکست دادن سکاه در مشرق خنتر این طوائف وحشی را ازین برده و در تاریخترین ادوار سلطنت اشکانی ایران را از خطر سقوط نجات بخشید.

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۸۸
۴۵۶	۸۴	۷۰۵	○ بین سولا سردار رومی و مهرداد ششم پادشاه پنت عهدنامه‌ای بسته شد که بموجب آن مهرداد از قزاقان چشم پوشید و بنون غرامت جنگه سعزار تالان پرداخت (۱) *
۴۵۷	۸۳	۷۰۴	○ آنتیوگوس دوازدهم معروف به (مقدس) در این سال میبرد و پس از سه سال فترت یکی از پادشاهان ارمنستان موسوم به تیمگران پادشاه سلوکی میگردد *
۴۵۸	۸۲	۷۰۳	○ سولا سردار روم پس از عقد معاهده‌ای با ایران وفات آتن در این سال بر روم بازگشت و پس از پیروزی بر شورشی‌های داخلی خود را دیکتاتور خواند *
۴۵۹	۸۱	۷۰۲	○ *
۴۶۰	۸۰	۷۰۱	○ نقش برجسته‌ای از مهرداد دوم در این سال در تیسفون حجاری گردید . ○ تیمگران پادشاه ارمنستان بنام سلطان سلوکیها رسماً به تخت نشست . *
۴۶۱	۷۹	۷۰۰	○ دولت روم برای تشویف سلوکیها بنی اسرائیل را وادار به انقلاب و شورش نمود و تیتوس امپراطور روم بهین بهانه بیت المقدس را ویران نموده قوم یهود را پراکنده ساخت و خود پادولت ایران همسایه شد

شاهنشاهی	م . ق	ق . م	۸۹
۴۶۲	۷۸	۶۹۹	○ سولا امپراطور روم که به آسیا لشکر کشیده و مهرداد ششم پادشاه پنت را شکست داده بود درگذشت .
			*
۴۶۳	۷۷	۶۹۸	○ بهداز یکسوره فترت ده ساله ساناتروک (۱) اشک دهم برادر فرهاد دوم از طرف مجلس مغستان (مغستان) بمقام سلطنت رسید .
			*
۴۶۴	۷۶	۶۹۷	○ دولت پنت دوباره سرتاسر ارمنستان را تصرف کرد و تیگران پادشاه ارمنستان به آذربایجان و جلگه فرات رفت .
			*
۴۶۵	۷۵	۶۹۶	○ تیگران پادشاه ارمنستان آذربایجان و جلگه فرات و قسمی از قلمرو اشکانیان را تصرف کرد .
			*
۴۶۶	۷۴	۶۹۵	○ لوکولوس (۲) سردار روم با لشکری مأمور جنگ با مهرداد ششم پادشاه پنت شد و لشکر پنت را در کمی زیکوس (۳) بسختی شکست داد سناتروک پادشاه اشکانی در این جنگه بیطرف بود
			*
۴۶۷	۷۳	۶۹۴	○ نیروی دریایی مهرداد در اثر طوفان از کار افتاد و از لوکولوس در دریا نیز شکست خورد . ○ مهرداد از سناتروک پادشاه اشکانسی خواستار کمک شد اما شاهنشاه اشکانی باو کمکی نکرد .

۱- ساناتروک یا سندروک یا بقول یونانیان Sanatroikes ساتاری وگن .

۲- Lucullus .

۳- Cyzicus .

شاهنشاهی	ق . م	ق . ه	۹۰
۴۶۸	۷۲	۶۹۲	○ مهرداد ششم که هم در خشکی و هم در دریا ناموفق بود به ارمنستان فرار کرده به تیمکران داماد خود پناهنده شد .
۴۶۹	۷۱	۶۹۲	○ لوکولوس از تیمکران پادشاه ارمنستان خواست تا مهرداد را تسلیم نماید اما تیمکران قبول نکرد
۴۷۰	۷۰	۶۹۱	○ عدای از مورخین سال جلوس فرهاد سوم را در این سال نوشته‌اند .
۴۷۱	۶۹	۶۹۰	○ بروایت پاره‌ای از مورخین ساناترک در این سال وفات یافت (۱) و فرهاد سوم پخت نشست
			○ لژیونهای رومی وارد ارمنستان شدند و تیمکران شکست خورده فرار کرد .
۴۷۲	۶۸	۶۸۹	○ آنتیوگوس آسیائی آخرین پادشاه سلوکی در این سال پخت نشست و تا سال ۶۴ قبل از میلاد که بدست پمپه سردار روم ازین رفت سلطنت نمود
۴۷۳	۶۷	۶۸۸	○ ساناترک در این سال وفات یافت و اشک یازدهم فرهاد سوم پخت نشست .
			○ تیمکران با نیروئی که تهیه کرده بود برای بازگرفتن ارمنستان آمد اما دوباره شکست خورد .
			○ آمین مهرپرستی از راه آسیای سبز در این سال به مغرب نفوذ کرد .

<p>○ پمپه سردار مشهور رومی با لشکر زیادی از سرحد دولت پنت گذشت. مهر دادشیم پادشاه پنت (۱) پیشنهاد صلح کرد اما پمپه نپذیرفت زیرا با فرهاد سوم پادشاه اشکانی اتحاد داشت. در این جنگ، هر داد شکست خورد .</p>	<p>۶۸۷</p>	<p>۶۶</p>	<p>۴۷۴</p>
<p>○ نرون (۲) امپراطور روم بوسیله تیرداد پادشاه ارمنستان به آئین مهرپرستی (میترا) گروید .</p>			
*			
<p>○ دولت روم سلطنت تیرداد برادر پلاش اول را بر ارمنستان بر سمیت شناخت و از این سال (پاسال بعد) یکشاخه سلسله اشکانی در ارمنستان تأسیس شد .</p>	<p>۶۸۶</p>	<p>۶۵</p>	<p>۴۷۵</p>
<p>○ پمپه سردار رومی آنتیوخس هشتم را مغلوب کرده سوریه را تصرف نمود .</p>			
*			
<p>○ افتراض سلسله سلوکها، آخرین پادشاه این سلسله آنتیوخس آسیائی نام داشت که بدست پمپه سردار روم از بین رفت .</p>	<p>۶۸۵</p>	<p>۶۴</p>	<p>۴۷۶</p>
<p>○ فرهاد سوم به ارمنستان لشکر کشید و تیسگران پادشاه ارمنستان به پمپه متوسل شد اما پمپه از ترس فرهاد کمکی نکرد .</p>			
*			
<p>○ مهر داد ششم پادشاه پنت ؛ اتفاق دو دخترش با خوردن زهر خودکشی کرد و پسرش فر نالکسند اودا برای پمپه فرستاد و پمپه پس از دفن جسد حکومت ناحیه کوچکی در پسر باو داد .</p>	<p>۶۸۴</p>	<p>۸۳</p>	<p>۴۷۷</p>
*			

○ فرهاد سوم بر تیگران پادشاه ارمنستان پیروز شد و معاهده سلحی بین آنها منعقد گردید .

*
○

○ در حالی که فرهاد سوم سرگرم تصرف ارمنستان بود پمپه سردار روم سوریه و شام و فلسطین را تصرف نمود . و برای خود اعتباری کسب نمود.

*
○

۶۸۲ ۶۱ ۴۷۹

*
○

○ فرهاد سوم پادشاه اشکانی توسط دو فرزندش مهرداد و ارد مسوم گردید .

○ مهرداد پس از مرگ پدربخت سلطنت نشست (۱)

*
○

○ مهرداد سوم اشک دوازدهم برای پس گسرفتن گردون (۲) با ارمنستان لشکر کشید و پیروز شد.

*
○

○ در غیاب مهرداد برادرش ارد که از طرف مجلس مهستان حمایت میشد خود را شاه خواند و چون مهرداد با ایران بازگشت ارد فرار کرد .

*
○

○ در آخرین واقعه مهرداد دست به تصفیه دامنعداری زد و عده زیادی را با شقاوت بقتل رسانید .

○ مهرداد اقوام سکاها را ملحق خود کرد .

شاعری	ق . م	ق . ه	۹۳
۴۸۴	۵۶	۶۷۷	○ بواسطه سناکی مهرداد مردم بر او شوریده و بحکم مجلس هستان او را از سلطنت خلع و برادرش ارد (اشک سیزدهم) را بتخت نشانند.
			○ تیسگران کبیر پادشاه ارمنستان وفات یافت .
			*
۴۸۵	۵۵	۶۷۶	○ مهرداد از برادرش ارد شکست خورده درسوریه به سگایی نیوس (۱) سردار رومی پناه برد اما سگایی نیوس او را پناه نداد و ناساجاده ارد پناه آورد و ارد نیز او را بقتل رساند .
			○ گراسوس سردار روم عازم جنگه با ایران گردید .
			*
۴۸۶	۵۴	۶۷۵	○ شروع جنگه ایران و روم . سردار روم در این جنگه گراسوس و سردار ایران سورنا (۲) بود گراسوس پس از اولین شکست به سوریه مراجعت کرد .
			*
۴۸۷	۵۳	۶۷۴	○ دداکاره (حران) جنگه سختی بین ایران و روم روی داد که گراسوس و فرزندش کشته شدند و لشکر شجاع ایران پیروز گردید (۳)
			○ سورنا سردار شجاع ایران که سپاه انبوه گراسوس را شکست داده بود بز رحمان ارد

۱. - Cobinius . - ۲. Surena .

۳. - زوسمن مورخ معروف گوید :

- د ... باید با حیرت به شجاعت پارثیا تکریمت . این شجاعت آنها را بقدری بلند کرد که مردمانی
 د که آفتاب آنها بودند تابع آنها شدند . حتی در روم در زمان امپراطوریه اندرش سه دفعه با بهترین
 د سردارانش با آنها حمله کرد و در نتیجه دانست که از تمام ملل و مردمان آنها بگانه مردمی هستند
 د که نه قتل با رومیها برآیند بل قانع آنها باند ؛ (کتاب ۴۱ بند۱)

ترتیب مسن غیر مستقیم در منازعات داخلی روم
شرکت کرد و از (آزادکنندگان) (۱) حمایت نمود

○ کاسیوس شکست خورد و بخواهش خود بدست
یکی از غلامان پارتی گشته شد . و روابط ایران
و روم تیره گردید

○ ارد در این سال پاکر را با سپاهیان زیاد
بمراهی لایئوس (۲) سردار رومی که سفارت
در خدمت شاه ایران بود برای تسخیر سوریه
فرستاد و این دوسر دار سوریه و اناطاکیه و فلسطین
تمام آسیای صغیر را تصرف کردند

○ در این زمان دولت اشکانی وسعی را که ایران در
دوران هخامنشی بعد از جنگهای ایسران و روم
داشت بدست آورد

○ پاکر با سپاه خود آنتیوکیون (۳) پادشاه بود را
که از هیبرکانیوس (۴) عموی خود شکست خورده
بودنخت نشاند .

○ در این سال رومیها شهرهای آسیای صغیر را دو
بار بدست آوردند و در همین جنگها پاکر بقتل
رسید

○ فرهاد در اثر مرگ پاکر متأثر شده از

Lilertor . -۱

Labienus . -۲

Hyrcanius . -۴

Antioonus . -۳

شاهنشاهی	ق. م	ق. ه.	۹۸
۵۰۸	۳۲	۶۵۳	○ فرهاد در اثر شورش مردم فراد کرده به سکاها که در باختر و سیستان بودند پناه برد و سکاها او را با گرمی پذیرفتند .
۵۰۹	۳۱	۶۵۲	○ فرهاد بکمک سکاها لشکری بیاراست و بجنگ تیرداد که سردسته شورشیان بود آمد .
۵۱۰	۳۰	۶۵۱	○ تیرداد که قسدت مقاومت نداشت بمجله فرزند فرهاد را برداشته و در سوره به اکتای یوس قیسروم پناه برد . اکتای یوس فرزند فرهاد را نگهداشته اما به تیرداد کسی نکرد .
۵۱۱	۲۹	۶۵۰	○ فرهاد چهارم شورشیان را قلع و قمع کرده دو باره بنخت نشست .
۵۱۲	۲۸	۴۶۹	○ یکی از طوائف (یوئه چی) (۱) بنام کوشانک (۲) سایر طوائف را مطیع خود کرده دولتی بنام کوشانیا تشکیل داد که تا مدتها باقی بود . بعدها بجای این قوم افتالیست‌ها یا هونهای سفید که در ایران بنام همیا طله معروف اند روی کار آمدند .
۵۱۳	۲۷	۶۴۸	○
۵۱۴	۲۶	۶۴۷	○ بین ایران و روم قراردادی بسته شد که بموجب

آن مرزین دو کشور تعیین و مشخص گردید .

*
○

۶۴۶ ۲۵ ۵۱۵

*
○

○ فرهاد سفیری نزد اکتائویوس قیصر روم
فرستاد و خواستار تیرداد و فرزند خود شد .

۶۴۵ ۲۴ ۵۱۶

*
○

○ قیصر روم پسر فرهاد را پس فرستاد و در مقابل
تناخوا کرد تا بیرقهای رومی را که در جنگ
گراوسوس گرفته‌اند بدولت روم پس داده شود
اما فرهاد نپذیرفت و قیصر هم تیرداد را تسلیم
ننمود .

۶۴۴ ۲۳ ۵۱۷

*
○

۶۴۳ ۲۲ ۵۱۸

*
○

○ يك دولت یهودی کوچکی که دست نشانده دولت
اشکانی بود در ساحل فرات تشکیل گردید که مدت
بیست سال دوام داشت .

۶۴۲ ۲۱ ۵۱۹

*
○

○ دولت روم دوباره مسئله رد کردن بیرقها و اسرار را
مطرح کرد و فرهاد چهارم در این زمینه
حامی شد با نمایندگان دولت روم وارد مذاکره
شود .

۴۶۱ ۲۰ ۵۲۰

شاهنشاهی	ق . م	ق . ع	۱۰۰
۵۲۱	۱۹	۶۴۰	بین دولت ایران و دولت روم معاهده‌ای بسته شد که بموجب آن دولت ایران بیرقهای رومی را پس بفرستد و اسرای رومی را آزاد کند و بهمین علت مناسبات دوستانه دوباره بین ایران و روم برقرار شد .
۵۲۲	۱۸	۶۳۹	*
۵۲۳	۱۷	۶۳۸	*
۵۲۴	۱۶	۶۳۷	*
۵۲۵	۱۵	۶۳۶	*
۵۲۶	۱۴	۶۳۵	*
۵۲۷	۱۳	۶۳۴	*
			*

شماره	ق . م	ق . ه	شماره
۵۲۸	۱۲	۶۲۳	○
			⊙
۵۲۹	۱۱	۶۲۴	○
			⊙
۵۳۰	۱۰	۶۳۱	○
			⊙
۵۳۱	۹	۶۳۰	○
			⊙
۵۳۲	۸	۶۲۹	
			⊙
۵۳۳	۷	۶۲۸	
			⊙
۵۳۴	۶	۶۲۷	○

○ تیگران پادشاه ارمنستان وفات یافت و دولت روم

۱- فرهادك از (موزا) زن رومی فرهاد بود و این کار فرهاد هم قرار گرفتات این زن بوده .

۲- امامی کامل چهار فرزند فرهاد چنین بوده .

۱- ونون Vanones

۲- سراس پادان Seras Padones

۳- رومیس Rhodaspes

۴- فرهاد Pkaraotes

شخصی را بحکومت آنجا منسوب کرد که چون مورد قبول اهالی نبود شورش کردند ودولت دوم لشکری بایرمنستان فرستاد و **فرهاد** نیز بکمک مردم ایرمنستان شناخت

•

○ **انگوست** امپراطور روم که تصمیم داشت نفوذ خود را در ایرمنستان تثبیت کند **گایوس** (۱) نوه خود را با اختیار تام بایرمنستان فرستاد

•

○ تولد حضرت **حضرت مسیح علیه السلام** در **بیت الحم** (۲)

•

○ **فرهاد چهارم** بدست زن و فرزندش مسموم شد (۳) و ناراحتی دولت روم از لحاظ لشکرکشی فرهاد بر طرف گردید .

•

○ پس از **فرهاد** پسرش **اشک** پسانزد هم **فرهاد پنجم** (۴) که نام اصلی او **فرهادک** بود بتخت نشست .

○ موضوع اختلاف ایران و روم بر سر ایرمنستان در این سال دوباره تجدید شد .

۱. Caus .

۳ - محل تولد حضرت مسیح را در قریه اشناش از فراه شهر سعید در مصر نوشته اند و همچنین کساریخ تولد حضرت مسیح را بایرادی از دورخین ۹۳۰ قبل از هجرت متعلق سال نهم قبل از میلاد دانسته اند

۴ - زن فرهاد نام گرموزا (Thermusa) کنیزک رومی بود که فیصله جزء هدایا بفرهاد هدیه کرده بود و فرهادک از این کنیز بدنیا آمد و محوای این زن بتلع دولت روم در دربار ایران اهداءات عظمی انجام میداد

۵ - رومیان فرهاد پنجم را فراتامیس Phrantaces مینامیدند .

شماره	ق . م	ق . ه	شماره
۵۳۹	۱	۶۲۲	۱۰۳
			○
			فره‌آه پنجم با کایوس نوه و نماینده امپراتور
			روم در نزدیک فرات ملاقات کرد عهدنامه‌ای
			بستند که بموجب آن ارمنستان بطور کلی بدولت
			روم تسلیم گرفت .

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۰۴
۵۴۰	۱	۶۲۱	○ ابتدای تاریخ میلادی .
۵۴۱	۲	۶۲۰	○ سران پارت بر ضد فرهادک که با روش یونانی بزرگه شده بود شورش کرده اورا از سلطنت خلع کردند (۱) و متفقاً یکی از شاهزادگان اشکانی را بنام ارد دوم با موافقت اعزاء (مهستان) بر تخت نشاندند .
۵۴۲	۳	۶۱۹	○ ارد دوم که پادشاهی مسموم و با اراده بود در این سال بدفع شورشیان پرداخت .
۵۴۳	۴	۶۱۸	○ ارد دوم که اسولپادشاهی سفاک و سخت کش بود شروع به کشتن مخالفان خود کرد و همین امر باعث شورشهایی گردید :
			○ بقیده پاره‌ای از مورخین فرهادک در این سال معزول شد .
۵۴۴	۵	۶۱۷	○ ارد دوم چون پادشاهی سخت کش و ظالم بود سران سپاه بر او شوریدند . اما ارد با سختگیری بر آنها قایق شد .

۱- پاره‌ای از مورخین مدت سلطنت فرهادک را شش سال دانسته‌اند .

شاهنشاهی	میلادی	ق . م .	۱۰۵
۵۴۵	۶	۶۱۶	○ ارد دوم در این سال در شکار گاهی بدست مخالفین خود از بین رفت .
۵۴۶	۷	۶۱۵	○ چون تخت سلطنت خالی مانده بود ارد جانشین نداشت مجلس مغستان (هستان) ون (وانان) بزرگترین پسر فرهاد چهارم را که در روم بود بایران خوانده بنخت نشانند .
۵۴۷	۸	۶۱۴	○ طبق روایات پاره‌ای از مورخین وانان (۱) در این سال بنخت سلطنت نشست .
۵۴۸	۹	۶۱۳	○ در این سال زبان پهلوی زبان ملی ایران شد .
۵۴۹	۱۰	۶۱۲	○ چون رفتار ون مطابق عادات رومیان بود و با اخلاق پارتی‌سازشی نداشت کم‌کم نجبا و بزرگان پارت از او ناراضی شدند .
۵۵۰	۱۱	۶۱۱	○ با آنکه ون سعی کرد نظر نجبا و بزرگان را بخود جلب کند اما چون ون از طرف امپراطور روم برای پادشاهی بایران تحمیل شده بود بزرگان او را نمی‌پذیرفتند .
۵۵۱	۱۲	۶۱۰	○ اردوان از شاهزادگان اشکانی که در میان قوم داهه (۲) میزیست بدعوت بزرگان ایران برای مبارزه با ون بایران آمد .

۱- وانان را رومیان ونونس Vonones می‌گفتند .

۲- داهه‌ها یا داهی‌ها اقوامی بودند از نژاد سکاها که در شمال دریای خزر زندگی میکردند .

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۰۶
۵۵۲	۱۳	۶۰۹	○ اردوان بایران آمد و در جنگی که با وین کرد ابتدا مغلوب گردید اما چون مردم طرفدار او بودند برای دفعه دوم آماده نبرد گردید .
۵۵۳	۱۴	۶۰۸	○ وین که زمینه را مخالف خود دید برای ایجاد رعب و ترس بر سکویی مخالفین خود پرداخت اما موفق نگردید .
۵۵۴	۱۵	۶۰۷	○ مردم که از ضعف نفس و شراب خواری و قتل و کشتار وین بستوه آمده بودند اردوان را تقویت کردند و اردوان با سپاهی دوباره بچنگ وین آمد .
۵۵۵	۱۶	۶۰۶	○ در جنگی که روی داد وین از اردوان شکست خورده پارتیستان فرار کرده در ارمنستان پناخت .
۵۵۶	۱۷	۶۰۵	○ اردوان سوم بنام اشک هیجدهم از طرف مجلس مهستان پساظنت انتخاب شد و پناخت نشست و از دولت دولت روم خواست تا ساظنت وین را در ارمنستان بر سمیت نشناسد .
۵۵۷	۱۸	۶۰۴	○ اردوان پسر خود ارشک را بیادشاهی ارمنستان فرستاد ولی از طرف دولت دوم نیز ژرمانیکوس (۱) فاتح ژرمنها بفرمانروائی کل آسیای رومی منصوب و پارتیستان وارد شد .

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۰۷
۵۵۸	۱۹	۶۰۳	○ ون اول که متواری بود ازطرف سردار رومی و بنا به تقاضای اردوان به گلیلیه فرستاده شد و در این شهر بقتل رسید .
			○ استرابون (۱) مورخ و نویسنده و جغرافیا دان بزرگ در این سال وفات یافت .
۵۵۹	۲۰	۶۰۲	○ ژرمانیکوس که بارمستان وارد شده بود بکنفر شاهزاده بیگانه‌های اربان ارتاگزیا (۲) باسلنت ارمنستان نشاند و از آنجا به سوریه رفت .
۵۶۰	۲۱	۶۰۱	○ در سوریه سفرای پارت بتزد ژرمانیکوس آمدند و اظهار داشتند که اردوان حاضر است در کنفرات بانمایند امپراطور روم ملاقات کند اما ژرمانیکوس حاضر نشد .
			⊛
۵۶۱	۲۲	۶۰۰	○ چون اردوان نتوانست در ارمنستان موفقیتی بدست آورد سران سپاه او را خلع کرده و تیرداد نامی را باسلنت برداشتند .
			⊛
۵۶۲	۲۳	۵۹۹	○
			⊛
۵۶۳	۲۴	۵۹۸	○ چون تیرداد ظلم و جور فراوانی میکرد و مردم از او ناراضی بودند مجلس مهستان او را از سلطنت خلع و دوباره اردوان سوم را باسلنت نشاندند
			⊛
۵۶۴	۲۵	۵۹۷	○

شاهنشاهی	میلادی	ق. ه.	۱۰۸
۵۶۵	۲۶	۵۹۶	○ چون ارمنستان همیشه مایه اختلاف ایران و روم بود بین دو دولت قرار دادی بسته شد که بموجب آن موقتاً ارمنستان بدولت روم تعلق گرفت .
۵۶۶	۲۷	۵۹۵	○ واگذاری ارمنستان بدولت روم ساعت شورش سرار سپاه گردید و دوباره اردوان را از سلطنت خلع کردند .
۵۶۷	۲۸	۵۹۴	○ پارامای از مورخین مملوب شدن حضرت مسیح را در این سال نوشته اند .
۵۶۸	۲۹	۵۹۳	○ مجلس مهستان چون کسی را برای سلطنت نیافت اجباراً اردوان سوم را سلطنت نشاند . و این تنها پادشاهی است که سه بار سلطنت رسیده است
۵۶۹	۳۰	۵۹۲	○ بروایتی حضرت مسیح را در این سال مملوب نمودند
			○ یکی از تیره های قوم یوله چی بنام کوای شاننگ بر سایر قبایل پیروز شد و حکومت گوشان را در خاور ایران تشکیل دادند (۱)
۵۷۰	۳۱	۵۹۱	
۵۷۱	۳۲	۵۹۰	○ طاطاوس مسیحی بدعوت ارتاکزیا (حاکم

شامشاهی	میلادی	ق . ه .	_____ ۱۰۹
			ارمنستان) برای تبلیغ دین مسیح به ارمنستان آمد
۵۷۲	۳۳	۵۸۹	○ ارتقاگزیبا که از طرف دولت روم بحکومت ارمنستان رسیده بود وفات یافت و اردوان از موفقیت استفاده کرده بارمنستان آمد .
			✽
۵۷۳	۳۴	۵۸۸	○ اردوان ارمنستان را تصرف کرد و پسر بزرگش را بنام ارشاک به سلطنت ارمنستان نشاندهوستیری بدربار روم فرستاد
			✽
۵۷۴	۳۵	۵۸۷	○ تی بریوس قیصر روم فرهاد پسر فرهاد چپارام را که در روم بود به سوریه فرستاد تا انقلابی در ایران برپا کند اما فرهاد در سوریه مریش شد و در گذشت .
			✽
۵۷۵	۳۶	۵۸۶	○ اردوان پسر خود ارد را مأمور حفظ حقوق ایران در ارمنستان کرد اما او در جنگ با فرس من پادشاه گرجستان کشته شد .
			○ تیرداد (۱) بجنگ با اردوان آمد ولی از سپاه ایران شکست خورده به سوریه فرار کرده خود را تحت حمایت دولت روم قرارداد و اردوان دوباره به تخت نشست .
			✽
۵۷۶	۳۷	۵۸۵	○ در یکی از جزایر فرات بین روی تلمیوس حکمران سوریه از طرف دولت روم و اردوان عهدنامه‌ای بسته شد که بموجب آن ایران از ادعای خود بر ارمنستان صرف نظر کرد و یکی از فرزندان خود را بمنوان گروگان بر روم فرستاد .

شاعشامی	میادی	ق . ه	۱۱۰
۵۷۷	۳۸	۵۸۴	○ پس از این معاهده نجبا و سران کشور جمع شده اردوان را خلع کردند اما بزودی او را پناز خواندند .
۵۷۸	۳۹	۵۸۳	○ و اردوان در این سال وفات یافت و پسرش و اردان به تخت نشست . (۱)
۵۷۹	۴۰	۵۸۲	○ یونانیهای شهر سلو کیه قیام کرده خود را مستقل اعلام کردند ولی اردوان موفق شد دوباره آنجا را مطیع خود سازد .
۵۸۰	۴۱	۵۸۱	○ اردوان سوم برواینی در این سال وفات کرد
۵۸۱	۴۲	۵۸۰	○ دو پسر اردوان بنام گودرز (۲) و اردان (۳) بر سر تصرف تاج و تخت بجان هم افتادند ابتدا و اردان با جلب موافقت سران سپاه بنیخت نشست اما گودرز با ادب مخالفت برخواست .
۵۸۲	۴۳	۵۷۹	○ بین گودرز و و اردان جنگه در گرفت اما دوبرادر باهم صلح کردند و و اردان پادشاه شد .
۵۸۳	۴۴	۵۷۸	○ بعضی از مورخین وفات اردوان سوم را در این سال دانسته‌اند اما سال ۴۱ میلادی صحیح تر است . تغسال ۳۹ یا ۴۴ میلادی .

۱- وفات اردوان سوم را حدود سال چهارم میلادی دانسته‌اند .

۲- نام گودرز را گوتارز Gotarz نیز نوشته‌اند .

۳- و اردان یا بردان یا وردان یا وارطان .

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۱۱
۵۸۴	۴۵	۵۷۷	○ گوردوز دوباره باغواهی‌عده‌ای از نجبا بر واردان یافتی شد و در چند جنگ که بابر ادش در حوالی هرات و گرگان کرد شکست خورد اما مایوس نشد *
۵۸۵	۴۶	۵۷۶	○ واردان در شکار گساهی بدست هوا داران گوردوز کشته شد و گوردوز باننوان اشک بیستم بخت نشست . *
۵۸۶	۴۷	۵۷۵	○ گوردوز چون بسلطنت نشست شروع به سخت گیری و مقاومت کرد و چون در چند جنگ داخلی هم ناموفق گردید عده زیادی از نجبا و بزرگان از او برگشتند . *
۵۸۷	۴۸	۵۷۴	○ در ارکان دولت آشفتگی و در مملکت هرج و مرج بروز کرد و گوردوز برای حفظ نظم دست بکشتار مخالفین زداز ایشرو روحانیون بمخالفت او برخاستند *
۵۸۸	۴۹	۵۸۳	○ روحانیون ایران سفیری نزد کلودئوس امپراطور روم فرستادند تا مهر داد پس و ن نو فرهاد چهارم را بایران بازگردانند و قیصر هم قبول کرد *
۵۸۹	۵۰	۵۷۲	○ مهر داد بایران آمد و در جنگی اسیر گوردوز شد و گوردوز دستور داد تا گسوه‌های او را بریدند تا بسلطنت برسد . *

○ **تاجیتوس (۱)** مورخ ایتالیایی که کتابی بنام **انال (۲)** دارد و در این کتاب از روابط روم و ایران شرحی نوشته در این سال تولد یافت .

○ **پلو تارک** مورخ بزرگ یونانی که کتابهای او منبع مهمی درباره تاریخ ایران باستان است تولد یافت .

*

○ **گوردز درگذشت و وانان دوم حاکم ماد** ۵۷۱ ۵۱ ۵۹۰
بنام اشک بیست و یکم بجای او نشست. در زمان او که پیش از چند ماهی نبود پسر ارمنستان تزاری با دولت روم بوقوع پیوست .

*

○ **وانان دوم از سلطنت کناره گرفت و پسرش بلاش (۳) اول پتخت نشست و بلافاصله پارمنستان لشکر کشید اما بواسطه بیماری که در آن سرزمین بود مراجعت کرد .** ۵۷۰ ۵۲ ۵۹۱

*

○ **بلاش برای مقابله با اقوام وحشی داهیها و سکاها بمشرق رفت و در جنگی آنها را شکست داد .** ۵۶۹ ۵۳ ۵۹۲

*

○ **بلاش پارمنستان لشکر کشید و آنجا را گرفته و برادرش تیرداد را بسلطنت آنجا نشاند .** ۵۶۸ ۵۴ ۵۹۳

*

○ **از طرف امپراطور روم سفرائی بدیدار بلاش** ۵۶۷ ۵۵ ۵۹۴

۱- Tacitus .

۲- Annale .

۳- بلاش مختلف و گوناگون است و رومیها بلاش را ول تروس Vologenses میگویند .

آمد تا سلحی برقرار گردد و معادن همین احوال
 هم قسری (۱) قیصر روم سپاهی فرماندهی
 کر بولو (۲) با رمنستان فرستاد .

○ پلاش بواسطه شورش که پسرش **وردان** (بردان)
 بوجود آورده بود نتوانست بجلو گیری رومیان رود.

○ **وردان** فرزند پلاش بر شد پدر قیام کرده پس از
 مدتی بدست پدر کشته شد .

○ بدستور پلاش عیثی مأمور شدند تا قطعات و
 جزوات پراکنده **اوستا** کتاب مقدس زرتشتیان
 را دوباره جمع آوری کنند .

○ پلاش پيشنهاد دولت روم را برای صلح پذیرفت
 و سپاه خود را از ارمستان بازخواند و قسرا شد
 هیچکدام از دو دولت در کار ارمستان دخالت نکنند
 ○ در **گرگان** توسط **داهی** ها شورش بوقوع پیوست

○ رومیها برادرای **کر بولو** ارمستان را تصرف
 کردند . و شرایط صلح را تشن نموده و **کر بولو**
 حکومت آنجا را بیکي از شاهزادگان کا **پادو** که
 بنام **قیسگران** بخشید و پلاش هم بواسطه شورش
 که در **گرگان** روی داده بود نتوانست به **تیرداد**
 کمک کند .

○ شورش **گرگان** ادامه داشت و اهالی **گرگان** سفرائی

بدربار روم فرستادند و گفتند شورش آنها بمنظور
سرگرم کردن پلاش است .

❖

○ شورش گرگان توسط قوای پلاش خاموش شد
و کر بولو در چند جنگ از پلاش شکست خورد

❖

○ در جنگی که بین پلاش و سپاه روم سرداری
پتوس (۱) در گرفت پلاش پیروز شد و پتوس
از ارمنستان خارج گردید .

❖

○ پلاش سفیری بروم فرستاد و خواستار عقده معاهده‌ای
شد مشروط باینکه تیرداد پادشاه ارمنستان باشد
اما بروم دفته تاج را اذست نزن بگردد اما دولت
روم این پیشنهاد را نپذیرفت و کر بولو سردار
معروف خود را بالشکری بارمنستان فرستاد . در
ارمنستان از طرف پارتها پیشنهاد پلاش به کر بولو
تکرار شد کر بولو قبول کرد و قرارداد تیرداد
پادشاه ارمنستان باشد اما تاج سلطنت را اذست
نزن بگردد .

❖

○ کر بولو به روم بازگشت و تیرداد جریان را
با اطلاع پلاش رساند .

❖

○ تیرداد تا دو سال بروم نرفت و در این کار تعلل کرد
تا بالاخره تصمیم گرفت با خانواده خود وعده‌یادی
زیادی پارتی سال بعد بطرف روم حرکت کند .

❖

○ تیرداد با تشریفات مفصل وارد روم شد و با

۵۵۶ ۶۶ ۶۰۵

احترامات زیاد طی مراسم باشکوهی تاجسلطنت ارمنستان را از دست نون گرفت درحالی که دولت روم برای این تشریفات هشت میلیون و ششصد و چهار هزار فرانک طلا (۱) خرج کرد .

✽

۶۰۶ ۶۷ ۵۵۵ ○ **تیرداد** پس از توقف کوتاهی در روم با تشریفات مفصلی از روم باارمنستان بازگشت و بتخت نشست .

✽

○ ۶۰۷ ۶۸ ۵۵۴

✽

۶۰۸ ۶۹ ۵۵۳ ○ **فلاویوس و سباسیان** دالی رومی فلسطین که در فکر امپراطوری روم بود سفیری نزد پلاش فرستاد و نقشه خود را با اطلاع او رسانید و پلاش حاضر شد چهل هزار دراز با زرین در اختیار او بگذارد

✽

۶۰۹ ۷۰ ۵۵۲ ○ **فلاویوس و سباسیان** پس از آنکه ایتالیا را فتح کرد . دوباره سفیری بدربار پلاش فرستاد و باو اطلاع داد که چون آرایش در ایتالیا برقرار شده فعلا بکمک او احتیاجی نیست .

✽

۶۱۰ ۷۱ ۵۵۱ ○ **پلاش** برای تبریک و خوش آمدگویی سفیری همراه تاجی از زر نزد **تیتوس** فرزند و سباسیان که پس از فتح **بیت المقدس** به زنگنه رفته بود فرستاد و **تیتوس** این سفیر را بگرمی پذیرفت .

✽

۶۱۱ ۷۲ ۵۵۰ ○ **آلانیاه** که قومی وحشی بودند بایران حمله کردند در این سال به و سباسیان خبر رسید که **انتیوخوس**

پادشاه کماژن (۱) درسدد پیوستگی با پارت‌های
وامپراطور روم پتوس را مأمور جلوگیری
از این کار کرد .

○ درجنگی که بین پتوس و پسران آنتیوخوس در گرفت پتوس پیروز شد و پسران آنتیوخوس بهدیار ایران پناهنده شدند و پلاش هم نامه‌ای در طرفداری از آنها به پتوس نوشت .	۵۴۹	۷۳	۶۱۲
---	-----	----	-----

○ پلاش به شورش گرگان در این سال پایان داد . ○ آلتایا (۲) با ایبرها (گرجی‌ها) متحد شده از جبال قفقاز گذشته وارد آذربایجان شدند و پاگر پادشاه آذربایجان که دست نشانده پارتها بود فرار کرد .	۵۴۸	۷۴	۶۱۳
---	-----	----	-----

○ آلتایا که در پشت کوه‌های قفقاز ساکن بودند به آذربایجان و ارمنستان هجوم آورده بنسارت پرداختند پلاش برای دفع آنها از وسپاسیان امپراطور روم کمک خواست اما وسپاسیان نبپذیرفت .	۵۴۷	۷۵	۶۱۴
--	-----	----	-----

○ بدستور ولاکس اول (۳) پادشاه اشکانی کتاب مقدس زرتشتیان (اوستا) تدوین یافت . (۴)	۵۱۶	۷۶	۶۱۵
---	-----	----	-----

۱- کماژن در غرب فرانسه فرانسه که پایتخت آن شهر ساموناتا samonata بوده

۲- آلتایا را پاره‌ای از نژاد سکاها میدانند و عده دیگری که شاید صحیح‌تر باشد آنها را از آریانیای
ایرانی میدانند .

۳- ولاکس اول Vlagasoi همان پلاش اول میباشد .

۴- این کار در زمان اردشیر اول تکمیل گردید .

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۱۷
			○ آلائیا پس از سه سال غارت و خرابی بسیار بمحل اولیه خود بازگشتند .
			*
۶۱۶	۷۷	۵۴۵	○ بلاش اول اشک بیست و دوم وفات یافت .
			*
۶۱۷	۷۸	۵۴۴	○ پس از کشته شدن های داخلی پاکر (۱) دوم پس بلاش اول بنیخت نشست .
			*
۶۱۸	۷۹	۵۴۳	○ از این بیمد بواسطه شورشها و بحرانهای داخلی و نبودن پادشاهی مقتدر . اغلب تخت سلطنت بدون شاه بود .
			*
۶۱۹	۸۰	۵۴۲	○ اردوان چهارم بنیخت سلطنت اشکانی نشست .
			*
۶۲۰	۸۱	۵۴۱	○ بزرگان و نجباء اردوان چهارم را از سلطنت خلع کردند و بحران داخلی ادامه یافت و
			*
۶۲۱	۸۲	۵۴۰	○
			*
۶۲۲	۸۳	۵۳۹	○
			*
۶۲۳	۸۴	۵۳۸	○

شماره‌نامه	میلادی	ق . م .	
۶۲۴	۸۵	۵۳۷	○
			⊙
۶۲۵	۸۶	۵۳۶	○
			⊙
۶۲۶	۸۷	۵۳۵	○
			⊙
۶۲۷	۸۸	۵۳۴	○
			⊙
۶۲۸	۸۹	۵۳۳	○
			⊙
۶۲۹	۹۰	۵۳۲	○
			⊙
۶۳۰	۹۱	۵۳۱	○
			⊙
۶۳۱	۹۲	۵۳۰	○
			⊙

○ در روم شخصی بنام قرون قیام کرد ولی شکست خورده به ایران پناه آورد و پاکر او را پذیرفت

○ دومی ثیمان نامی از ایران خواست تا قرن را تسلیم نماید و پاکر با آنکه اول از او حمایت کرده بود ولی اجبا رأ او را بروم فرستاد .

○ دسبالوس (۱) رئیس داککیا (۲) یسکنفر رومی را که اسیر کرده بود بنزد پاکر فرستاد و ایس شخص چندین سال در دربار ایران خدمت کرده و منشاء اثراتی گردید .

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۱۹
۶۳۲	۹۳	۵۲۹	○ پاکو شهر تیسفون داتوسه داد و آنرا تزئین کرد .
			⊛
۶۳۳	۹۴	۵۲۸	○ پاکو برای تزئین داتوسه تیسفون چون احتیاج بیول داشت اجباراً سر زمین خسرو (۱) را بیاد شاه آن ناحیه بنام آپکار (اکبر) فروخت (با باج چندین ساله را جلو دریافت کرد)
			⊛
۶۳۴	۹۵	۵۲۷	○
			⊛
۶۳۵	۹۶	۵۲۶	○
			⊛
۶۳۶	۹۷	۵۲۵	○ پنچو (۲) سبهد چیئی در این سال معاون خود کن لینک (۳) را بایران فرستاد و او از شهر صدرروازه (۴) به عمدان رفت تا از آنجا به بابل و خلیج فارس رود .
			⊛
۶۳۷	۹۸	۵۲۴	○
			⊛

۱- خسرو نواحیای یوده که پایتخت آن اسس (اوره امروزی) نام داشته

۲- Pancao

۳- Kening

۴- شهر صدرروازه یسا شهر حکاکم پیلس Hecatom Pils که در زمان اشکانیان پایتخت بوده امروزه ویرانههای آن در جنوب غربی دامغان باقی است .

شاهنشاهی	میلادی	ق . م .	_____ ۱۳۰
۶۳۸	۹۹	۵۲۳	○
*			
۶۳۹	۱۰۰	۵۲۲	○
تیرداد پادشاه ارمنستان در گذشت و پاکریکی از پسرهای خود را بنام اکس دارس (۱) بر تخت سلطنت آن مملکت نشاند .			
*			
۶۴۰	۱۰۱	۵۲۱	○
تراژان قیصر روم که از این سال بواسطه جنگ در داکیه گرفتار بود نتوانست به ارمنستان توجهی کند .			
*			
۶۴۱	۱۰۲	۵۲۰	○
*			
۶۴۲	۱۰۳	۵۱۹	○
پلاش دوم طبق نوشته پارمائی از مورخین در این سال بتخت نشست .			
*			
۶۴۳	۱۰۴	۵۱۸	○
مسیحیت در ایران رسوخ یافت و در این سال شخصی زرتشتی بنام پتیدما (۲) به مذهب مسیح گروید و استف شهر اریل (در مشرق دجله) شد .			
*			
۶۵۴	۱۰۵	۵۱۷	○
*			
۶۴۵	۱۰۶	۵۱۶	○

شاهنشاهی	میلادی	ق . م .	۱۳۱
۶۴۶	۱۰۷	۵۱۵	○ پلاش اول وفات یافت و یکی از نوادگان ارداوول بنام خسرو (۱) (پسر پاکر) ملقب به اشك ۲۳ پتخت سلطنت نشست .
			✱
۶۴۷	۱۰۸	۵۱۴	○ خسرو هبیتی را با تحف و هدایا نزد تروآزان امپراطور روم فرستاد تا درباره ارمنستان توافقی نماید اما تروآزان هدایا را نپذیرفت .
			✱
۶۴۸	۱۰۹	۵۱۳	○
			✱
۶۴۹	۱۱۰	۵۱۲	○
			✱
۶۵۰	۱۱۱	۵۱۱	○
			✱
۶۵۱	۱۱۲	۵۱۰	○
			✱
۶۵۲	۱۱۳	۵۰۹	○ خسرو از طرف خود شخصی را بحکومت ارمنستان منسوب کرد و تروآزان بهمین دلیل پاپران اعلام جنگ داد .

۶۵۳ ۱۱۴ ۵۰۸ ○ **تر اژان** امپراطور روم که از جنگ با ساکنی‌ها خلاص شده بود موضوع ارمنستان را بهانه قرار داده به تهیه قشون پرداخت و سفری هم که از طرف خسرو به آتن آمده بود نتوانست او را از حرکت بایران باز دارد .

✽

۶۵۴ ۱۱۵ ۵۰۷ ○ **تر اژان** ب طرف ارمنستان حرکت کرد . در ارمنستان پارتاماسیریس (۱) پسر تیرداد حاکم تاج سلطنت ارمنستان را از دست **تر اژان** بگیرد اما **تر اژان** با پستی و شقاوت او را از سلطنت خلع کرده پنتل رسانید و ارمنستان را جزء متصرفات خود نمود .

○ **تر اژان** وارد اظاکیه شد ولی در این شهر زلزله موحشی روی داد که نزدیک بود موجب هلاکت **تر اژان** گردد . **تر اژان** از دجله گذشته و بابل و تیسفون را تصرف کرد .

✽

۶۵۵ ۱۱۶ ۵۰۶ ○ **تر اژان** بشهر کوچک الحضر حمله کرد ولی با همه قدرت نتوانست این شهر کوچک را فتح کند و با دادن تلفات زیاد به تیسفون بازگشت .

✽

۶۵۶ - ۱۱۷ ۵۰۵ ○ **خسرو** که مواعظ **تر اژان** بود خود را به تیسفون رسانیده وارد این شهر شد ولی **تر اژان** در این شهر در گذشت و **هادریان** (۲) جانشین او تمام شهرهایی را که **تر اژان** گرفته بود به **خسرو** پس داد .

✽

۶۵۷ ۱۱۸ ۵۰۴ ○ **هادریان** فرمان داد سپاهیان روم کلیه شهرها را

را تخلیه کرده از فرات عقب نشستند .

○ از طرف دولت روم پارثاماسیات که از خانواده اشکانی بود به پادشاهی ارمنستان منصوب گردید و این مملکت بحال سابق بازگشت یعنی پادشاه آن از خانواده اشکانی اما بدست دولت روم تعیین گردید .

○ **تاجیتوس** مورخ رومی و صاحب کتاب **انال** که در آن راجع به روابط اشکانیان با دولت روم شرحی نگاشته در این سال درگذشت (نگاه کنید بسال ۵۰ میلادی)

○ ۵۰۱ ۱۲۱ ۶۶۰

○ **هادریان** امپراطور روم در سرحد ایران و روم با **خسروی** ملاقات کرد و پس از مذاکرات دوستانه **هادریان** دختر **خسروی** و تخت زرین اشکانی را که در زمان **تر آزان** به نیت گرفته بودند به **خسروی** پس داد و ایران و روم صلح کردند .

○ از حجاربه‌های دوران اشکانی دو نقش برجسته در کوه‌های **پستون** باقی است که نمودار تصویر چهارتن از بزرگان اشکانی است که در برابر پادشاه اشکانی ادای احترام میکنند این نقش در این سال کنده شده .

⊙				
○	۴۹۸	۱۲۴	۶۶۳	
⊙				
○	۴۹۷	۱۲۵	۶۶۴	
⊙				
○	۴۹۶	۱۲۶	۶۶۵	
⊙				
○	۴۹۵	۱۲۷	۶۶۶	
⊙				
○	۴۹۴	۱۲۸	۶۶۷	درگذشت خسرو بروایتی .
⊙				
○	۴۹۳	۱۲۹	۶۶۸	خسرو درگذشت و برادش بلاش دوم (اشک بیست و چهارم) بجای وی نشست (۱)
⊙				
○	۴۹۲	۱۳۰	۶۶۹	برائرتاخته تازآلانها درآذربایجان وارمنستان بلاش دوم سفیری بروم فرستاد واز فرس من پادشاه گرجستان شکایت کرد .
⊙				
○	۴۹۱	۱۳۱	۶۷۰	

شاهنشاهی	میلادی	ق . م .	۱۲۵
۶۷۱	۱۳۲	۳۹۰	○ آلهانها به تحريك فرس‌من(۱) سلطان ايبيرى (گرجستان) از دربند قفقاز گذشته به منصرفات پارت حمله کردند
			⊛
۶۷۲	۱۳۳	۴۸۹	○ فرس‌من پادشاه ايبيرهامم از قفقاز به آذربايجان حمله کرده و چون خسرو قادر بجلوگيرى آنها نبود عقب نشينى کرد
			⊛
۶۷۳	۱۳۴	۴۸۸	○ برداشى بلاش دوم بنام اشك بيست و چهارم بعد از خسرو پرفريز بتخت سلطنت نشست (۲)
			⊛
۶۷۴	۱۳۵	۴۸۷	○ ايبيرها(۳) از راه آذربايجان بايران حمله کردند
			⊛
۶۷۵	۱۳۶	۴۸۶	○ آلهانها براى دفعه دوم با آذربايجان حمله کردند و از آنجا به كاپادوكيه رفتند
			⊛
			○
			⊛
۶۷۶	۱۳۷	۴۸۵	○
			⊛
۶۷۷	۱۳۸	۴۸۴	○ بلاش دوم براى تبريك و تهنيت سئيرى همراه تاجى از ملانرد آنتونيوس كه بجاي هادريان بتخت امپراطورى روم نشسته بود فرستاد .

۱- Pharasmanes .

۲- همانطور كه قبلا نوشته شد در تاريخ مردم خسرو و جلوس بلاش بين مورخين اختلاف است
 ۳- ايبيرها اقوامى بودند ساكن اروپاى غربى كه در اسپانيا و سواحل ايناليا سكونت داشتند و بعداً در گرجستان امروزمكان شدند

شاهنشاهی	میلادی	ق . م	۱۲۶
۶۷۸	۱۳۹	۴۸۳	○ پلاش بسا فرستادن سفیری بسروم ازهادریان خواست تا تخت زرین پارتسی را که ترازان بسروم برده بود پس بدهد اما هادریان باین درخواست موافقت نکرد .
			⊛
۶۷۹	۱۴۰	۴۸۱	○ پلوتارک (۱) مودخ بزرگه یونان که کتابهای او در روشن کردن تاریخ بساتان ایران مودد استفاده است در گذشت .
			⊛
۶۸۰	۱۴۱	۴۸۱	○
			⊛
۶۸۱	۱۴۲	۴۸۰	○
			⊛
۶۸۲	۱۴۳	۴۷۹	○
			⊛
۶۸۳	۱۴۴	۴۷۸	○ کنشکا پادشاه بزرگ کوشانیا که در دست بزرگه جیچون زندگی میگردند بسلطنت رسید .
			⊛
۶۸۴	۱۴۵	۴۷۷	○
			⊛
۶۸۵	۱۴۶	۴۷۶	○

شاهنشاهی	میلادی	ق . م .	۱۳۷
۶۸۶	۱۴۷	۴۷۵	○ پروایتی بلاش سوم در این سال پیمان بلاش دوم سلطنت نشست .
۶۸۷	۱۴۸	۴۷۴	○ رومیها تا شهر سلوکیه و بین‌النهرین پیش آمدند و این شهر را آتش زدند .
۶۸۸	۱۴۹	۴۷۳	○ بلاش دوم در گذشت و سلطنت به پسر بلاش سوم (۱) اشک بیست و پنجم رسید .
۶۸۹	۱۵۰	۴۷۲	○ بلاش سوم باره‌نستان حمله کرد .
۶۹۰	۱۵۱	۴۷۱	○ انجیل لوقا در حدود این سال توسط یسعی از منشیان کلیسای روم بصورت تاریخ و مدح حضرت عیسی مسیح نوشته شد .
۶۹۱	۱۵۲	۴۷۰	○
۶۹۲	۱۵۳	۴۶۹	○ گوپا در این سال بلاش در سدد حمله به دولت روم برآمد و دوائر نامه‌ای که آنتونیوس باو نوشته و او را از جنگه بر حذر داشته بود منصرف شد
۶۹۳	۱۵۴	۴۶۸	○
۶۹۴	۱۵۵	۴۶۷	○ بین‌سپاهیان روم و بلاش جنگه «ختسری در گرفت

که صلح بین دو دولت منجر گردید .

⊛

○ ۴۶۶ ۱۵۶ ۶۹۵

⊛

○ ۴۶۵ ۱۵۷ ۶۹۶

⊛

○ ۴۶۴ ۱۵۸ ۶۹۷

⊛

○ ۴۶۳ ۱۵۹ ۶۹۸

⊛

○ پلاش که مدتی در جنگ با دولت روم مردم بود
در این سال در صدد برآمد با حمله با ارمنستان جنگ
با دولت روم را شروع نماید مخصوصاً که آنتونینوس
مردم و بجای او مارکوس اورلیوس (۱)
امپراطور شده بود .

⊛

○ پلاش سوم با ارمنستان لشکر کشید و سواموس (۲)
پادشاه آنجا را که دست نشانده دولت روم بود
بیرون کرد و تیگران یکی از شاهزادگان اشکانی
را حکومت ارمنستان داد .

شاهنشاهی	میلادی	ق . هـ	۱۳۹
۷۰۱	۱۶۲	۴۶۰	○ سپاه روم سرداری کاسیوس وروس (۱) وارد سوریه شد و با دولت ایران وارد مذاکره گردید اما پلایش حاضر بسلح و سازش نشد.
۷۰۲	۱۶۳	۴۵۹	○ کاسیوس وروس سردار رومی پلایش را نزد یک شهر اوزیویوس (۲) شکست داد . پس از تصرف ارمنستان پایتخت این کشور را غارت و خراب کرد و سوهاموس (۳) پادشاه سابق ارمنستان را که برده گریخته بود دوباره بتخت نشاند .
۷۰۳	۱۶۴	۴۵۸	○ سپاه روم سرداری کاسیوس وروس از فرات گذشته و قیسفون را تصرف کرد و این شهر که بعد از ویران شدن سلوکیه مرکزیت مهمی یافته بود از این بیمد توسعه یافت .
۷۰۴	۱۶۵	۴۵۷	○ دوائر پروظطاعون بین اشکریان روم کاسیوس مجبور بمراجعت گردید و تمام شهرهایی که اینطرف فرات گرفته بود دوباره بتصرف اشکانیان درآمد
۷۰۵	۱۶۶	۴۵۶	○ همراه مراجعت کاسیوس به روم بیماری طاعون از خاور به پساختر آمد و باعث نقصان جمعیت امپراطوری روم گردید .
۷۰۶	۱۶۷	۴۵۵	○

شاهنشاهی	میلادی	ق . م	۱۳۰
۷۰۷	۱۶۸	۴۵۴	○
			⊙
۷۰۸	۱۶۹	۴۵۳	○ کاسیوس وروس که در سال ۱۶۲ مایران لشکر کشیده بود در این سال درگذشت
			⊙
۷۰۹	۱۷۰	۴۵۲	○
			⊙
۷۱۰	۱۷۱	۴۵۱	○
			⊙
۷۱۱	۱۷۲	۴۵۰	○
			⊙
۷۱۲	۱۷۳	۴۴۹	○
			⊙
۷۱۳	۱۷۴	۴۴۸	○ چون اورلیوس امپراطور روم گرفتار جنگ با ایلوایب ساکن کنار رود دانوب بود کاسیوس از موقع استفاده کرده در سوریه خود را امپراطور خواند و بلاش سوم هم از این جنگ خانگی خوشحال شده در سد تهیه قوا برای جنگ برآمد .
			⊙
۷۱۴	۱۷۵	۴۴۷	○ اما اورلیوس سرعت کاسیوس داشت که داد

ویلاش هم از جنگ منصرف شده سفیری برای تبریک
پدربار امپراطور روم فرستاد .

⊛

○ ۴۴۶ ۱۷۶ ۷۱۵

⊛

○ ۴۴۵ ۱۷۷ ۷۱۶

⊛

○ ۴۴۴ ۱۷۸ ۷۱۷

⊛

○ **دیسان** از حکمای شام که از ایران به **رها**
(در بین‌النهرین) رفت در این سال بدین عیسی
درآمد و از خود آرا و عقایدی اظهار داشت و در
دین بدعت نهاد که روحانیون عیسوی او را مرتد
خواندند . **پروان** او را **دیساقیه** نامند .

⊛

○ **دشهر اورفاد** کنارساحل غربی رود فرات شخصی
بنام **تاتین** (۱) از چهار انجیل (متی - مرقس -
لوقا - یوحنا) کتابی بنام **دیاکسرون** (۲) تألیف
کرد .

⊛

○ ۴۴۱ ۱۸۱ ۷۲۰

شاعرنامہ	میلا دی	ق . ا .	۱۳۳
۷۲۱	۱۸۲	۲۴۰	☐
			*
۷۲۲	۱۸۳	۲۳۹	☐
			*
۷۲۳	۱۸۴	۲۳۸	☐
			*
۷۲۴	۱۸۵	۲۳۷	☐
			*
۷۲۵	۱۸۶	۲۳۶	☐
			*
۷۲۶	۱۸۷	۲۳۵	☐
			*
۷۲۷	۱۸۸	۲۳۴	☐
			*
۷۲۸	۱۸۹	۲۳۳	☐

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۳۳
۷۲۹	۱۹۰	۴۳۲	○ بمقیده پاره‌ای از مورخین کتاب اوستا در این زمان پفرمان پلاش سوم جمع آوری و تدوین گردید
۷۳۰	۱۹۱	۴۳۱	○ پلاش سوم در گذشت وپسرش بنام پلاش چپانم (۱) اشک بیستوشم) بر تخت سلطنت اشکانی نشست
۷۳۱	۱۹۲	۴۳۰	○ پس از اغتشاشات زیاد در روم نیکتر (۲) به امپراطوری رسید ولی برای دفع کامل سوروس که مدعی سلطنت روم بود از پلاش پادشاه اشکانی تقاضای کمک کرد اما پلاش مستقیماً کمکی نکرد (۳)
۷۳۲	۱۹۳	۴۲۹	○ در جنگ نیکتر و سوروس بالاخره نیکتر پلسور کامل شکست خورد و سوروس به امپراطوری روم رسید .
۷۳۳	۱۹۴	۴۲۸	○ چون اعالی بین النهرین بر شد دولت روم شورش کرده بودند سوروس با سپاهی عازم این سرزمین گردید
۸۳۴	۱۹۵	۴۲۷	○ سیتیموس سوروس (۴) نسبین را گرفته از دجله گذشت و شهر آدیابن (۵) را تصرف کرد

۱ - برخی از نویسندگان عقیده دارند که پلاش چهارم پسر ستروک Sanatroces بوده .

۲ - piscinnus Niger

۳ - پلاش غیر منظم پادشاه الحضررا که دست نشانده او بود بتک نیکتر فرستاد

۴ - Seipmus Sevperus

۵ - Adiabene نام قدیم شهر موصل بوده که در ساحل دجله واقعند

شاهنشاهی میلادی ق . م . ۱۳۴

اما دنباله کار خود را رها کرده به روم بازگشت و
پلاش شهر آدیاین را گرفته وارد بین النهرین شد

⊗

۷۳۵ ۱۹۶ ۲۲۶ ⊙ **پلاش چهارم** در بین النهرین پیشرفت مختصری
کرد ولی برای مقابله بالشکریان روم بنهیه
قوا پرداخت .

⊗

۷۳۶ ۱۹۷ ۲۲۵ ⊙ **سوروس (۱)** دوباره به مشرق بازگشت و در
سوریه بنهیه وسائل جنگه پرداخت و از فرات
گذشته وارد بین النهرین گردید .

⊗

۷۳۷ ۱۹۸ ۲۲۴ ⊙ **پلاش سفی سرد سوروس** فرستاد و پیشنهاد
مبارکه جنگه کرد . سوروس باسرت این پیشنهاد
را پذیرفت بشرطی که ارمینان تحت الحمايه دولت
روم باشد .

⊗

۷۳۸ ۱۹۹ ۲۲۳ ⊙ **قوم خزر** که در ماوراء قفقاز و سواحل دریای
خزر سکونت داشتند و بارهستان تاخته بودند در این
سال از این سرزمین رانده شدند .

⊗

۷۳۹ ۲۰۰ ۲۲۲ ⊙ **سوروس** برای تسخیر الحضر باین شهر تاخت
اما مقاومت مردم دلیر این شهر او را مجبور کرد
که بدون اخذ نتیجه مراجعت نماید .

⊗

۷۴۰ ۲۰۱ ۲۲۱ ⊙ **جالیتوس طیب** معروف یونانی که در ایران
معروفیت زیادی دارد در این سال وفات یافت .

شاهنشاهی	میلادی	ق. ه. س.	
۷۴۱	۲۰۲	۴۲۰	○
			⊛
۷۴۲	۲۰۲	۴۱۹	○
			⊛
۷۴۳	۲۰۲	۴۱۸	○
			⊛
۷۴۴	۲۰۵	۴۱۷	○
			⊛
۷۴۵	۲۰۶	۴۱۶	○
			⊛
۷۴۶	۲۰۷	۴۱۵	○ بر دایمی بلاش چهارم در این سال درگذشت .
			⊛
۷۴۷	۲۰۸	۴۱۴	○ بلاش چهارم درگذشت و پسرش بلاش پنجم بنام اشك بیست و هفتم بتخت سلطنت نشست .
			○ پاپسك رئیس معبد ناهمید در استخر فارس به پادشاهی رسید . و این سال را مبعده تاریخ خود قرار داد .
			⊛
۷۴۸	۲۰۹	۴۱۳	○ بین بلاش پنجم و برادرش اردوان بر سر تاج و تخت سلطنت نزاع در گرفت اما چون نیروی

شاهنشاهی میلادی ق . م . ۱۳۴

اما دنباله کار خود را رها کرده به روم بازگشت و
پلاش شهر آدیاین را گرفته وارد بین النهرین شد

⊗

⊙ بلاش چهارم در بین النهرین پیشرفت مختصری
کرد ولی برای مقابله بالشکریان روم بنهیه
قوا پرداخت . ۷۳۵ ۱۹۶ ۴۲۶

⊗

⊙ سوروس (۱) دوباره به مشرق بازگشت و در
سوریه بنهیه وسایل جنگه پرداخت و از فرات
گذشته وارد بین النهرین گردید . ۷۳۶ ۱۹۷ ۴۲۵

⊗

⊙ بلاش سفری سرد سوروس فرستاد و پیشنهاد
مبارکه جنگه کرد . سوروس باسرت این پیشنهاد
را پذیرفت بشرطی که ارمینان تحت الحمايه دولت
روم باشد . ۷۳۷ ۱۹۸ ۴۲۴

⊗

⊙ قوم خزر که در ماوراء قفقاز و سواحل دریای
خزر سکونت داشتند و بارهستان تاخته بودند در این
سال از این سرزمین رانده شدند . ۷۳۸ ۱۹۹ ۴۲۳

⊗

⊙ سوروس برای تسخیر الحضر باین شهر تاخت
اما مقاومت مردم دلیر این شهر او را مجبور کرد
که بدون اخذ نتیجه مراجعت نماید . ۷۳۹ ۲۰۰ ۴۲۲

⊗

⊙ جالینوس طبیب معروف یونانی که در ایران
معروفیت زیادی دارد در این سال وفات یافت . ۷۴۰ ۲۰۱ ۴۲۱

شاهنشاهی	میلادی	ق. ه. س.	
۷۴۱	۲۰۲	۴۲۰	○
			⊛
۷۴۲	۲۰۲	۴۱۹	○
			⊛
۷۴۳	۲۰۲	۴۱۸	○
			⊛
۷۴۴	۲۰۵	۴۱۷	○
			⊛
۷۴۵	۲۰۶	۴۱۶	○
			⊛
۷۴۶	۲۰۷	۴۱۵	○ بر دایمی بلاش چهارم در این سال درگذشت .
			⊛
۷۴۷	۲۰۸	۴۱۴	○ بلاش چهارم درگذشت و پسرش بلاش پنجم بنام اشك بیست و هفتم بتخت سلطنت نشست .
			○ پاپسك رئیس معبد ناهمید در استخر فارس به پادشاهی رسید . و این سال را مبعده تاریخ خود قرار داد .
			⊛
۷۴۸	۲۰۹	۴۱۳	○ بین بلاش پنجم و برادرش اردوان بر سر تاج و تخت سلطنت نزاع در گرفت اما چون نیروی

دو برابر مسادوی بود پس از مدتی باهم صلح کرده
کشور را میان خود تقسیم کردند (۱)

✽

○ دولت روم میخواست از اختلاف دو برادر استفاده
کند و حتی آسراز شد **اردوان** دختر خود را
با امپراطور روم بدهد اما دواثر خدعه و تیرنگی که
سوروس پیکار برد عده‌ای از سربازان **اردوان**
بقتل رسید و خود **اردوان** جان سلامت برد .

✽

○ **سوروس** امپراطور روم درگذشت و پسرش
کاراکالا (۲) بجای وی نشست .
○ **شاپور** در قسمتی از **پارس** با مارت رسید .

✽

○ **شاپور** که در پارس بحکومت رسیده بود دانسر
ریزش سرداب قصر علاقتد و **اردشیر اول** بجای
او فرمانروای قسمتی از پارس شد .

✽

○ بر ضد دولت اشکانی شورش دسراسر کشور بوقوع
پیوست از جمله **اردشیر** در فارس بود که کم کم دامنه
مصرفاتی را وسعت میداد .

✽

○ **کاراکالا** امپراطور روم مجرمانه با **اردوان**
برادر **بلاش** رایجله برقرار کرد و بجایه تقاضای
از دواج با دختر **اردوان** نمود .

✽

۱- بلاش پنجم درخاور ایران و اردوان پنجم در باختر حکومت یافتند .

○ دولت روم که از منازعات داخلی ایران خوشحال بود ابتدا پلانش پنجم را در مقابل برادرش تقویت نمود و بعداً اردوان را پادشاه ایران خواند و دختر اردوان را خواستگاری نمود ولی در مجلس عروسی ناچوان سردانه باستانیان حمله کرده و عده زیادی را بقتل رسانیدند (۱)	۴۰۷	۲۱۵	۷۵۴
○ مانی پیغمبر باستانی ایران (۲) در سبه هردی نو (یا ماد تیر) نزدیک بابل تولد یافت (۳)			
○ اردوان پنجم پسر برادرش پلانش پیروز شده در این سال تاجگذاری کرد .	۴۰۶	۲۱۶	۷۵۵
○ اردوان با سپاهی عازم جنگه بارومیها گردید تا تلافی خیانت کاراکالا را بنماید .			
○ کاراکالا بدست یکی از مستحفلین خود نزدیک کاره کشته شد و ماگنوس (۴) جانشین او شرافتمندی برای صلح به اردوان پیشنهاد کرد که مورد قبول شاهنشاه اشکانی قرار نگرفت .	۴۰۵	۲۱۷	۷۵۶
○ در جنگی که در تصمیمین بین ایران و روم واقع شد سربازان رومی که از تیر زهر آلود سواران پارتی بجان آمده بودند عقب نشستند	۴۰۴	۲۱۸	۷۵۷
○ بین ایران و روم مذاکره برای صلح شروع شد و ایران با شرط سنگینی بنبغ خود با امپراطوری	۴۰۳	۲۱۹	۷۵۸

۱- این واقعه در سال ۳۱۰ میلادی هم نوشته شده جز در منابع آمان نوشته شد .

۲- پدر مانی فالک Patak و مادرش میش Milich (میری) یکی از شاهزاده خانهای اشکانی بوده .

۳- قریه مردینو (Mardinou) نزدیک (ماوخانی) کنار جب دجله منقش در شام شرقی بابل بوده .

۴- Macrinus .

شرح	ق. هـ	میلادی	شاهنشاهی
دوم صلح کرد .			
⊙			
⊙ پارتیان بفرماندهی اردشیر برسد اردوان طغیان کردند .	۴۰۲	۲۲۰	۷۵۹
⊙ شهرات پادشاه ناحیه آدیابن (کردستان) و دیمیتمیان (۱) پادشاه گرگول برسد اردوان و جلار فدای اردشیر شورش کردند .	۴۰۱	۲۲۱	۷۶۰
⊙			
⊙ اردشیر کرمان را تصرف کرد و بیاد گاداین پیروزی شهری نزدیک کرمان ساخت و آنرا به اردشیر (۲) (وه اردشیر) نامید .	۴۰۰	۲۲۲	۷۶۱
⊙			
⊙ اردشیر بابکان رسماً شورش طغیان خود را علیه اشکانیان آشکار کرد و با لشکری عظیم جنگ با اردوان شد و ابتدا شهر کرمان را تصرف کرد .	۳۹۹	۲۲۳	۷۶۲
⊙			
⊙ اردشیر پس از کرمان بزد و اسفهان را گرفت .	۳۹۸	۲۲۴	۷۶۳
⊙ اردشیر بابکان در مجلهر مزدگان (۳) اردوان پنجم آخرین پادشاه اشکانی را شکست داد و فاتحانه وارد تیسفون شد .			
⊙ اردشیر در این سال با انتخاب پیروزی بر اردوان شهر غور (گور) (۴) را اردشیر خورده نامید			
⊙			
⊙ اردشیر قسمتی از سواحل خلیج فارس و قسمتی	۳۹۷	۲۲۵	۷۶۴

1- Domitian

۲- این شهر را اعراب (بردسیر) میگویند .

۳- هرمزدگان بن بهیمان و شوشت دزکنار رود جراحی بود .

۴- فیروز آذکنونی

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۳۹
			از عراق را به تصرف درآورد و خود را شاهنشاه خواند .
			○ اردشیر نقش برجسته خود را در حالیکه شعار سلطنت را از اورمزد میستاند بر بدنه کوهستانی در بلاق پستان نقش زد .
۷۶۵	۲۲۶	۳۹۶	○ اردوان پنجم پس از دو سال در بدری بقتل رسید و با مرگ او سلسله اشکانی منقرض و سلسله ساسانی شروع گردید .
			○ اردشیر با پگان در مذهب آناهید در استخر با مراسم با شکوهی تاجگذاری کرد .
			○ اردشیر مرو و بلخ و خیوه و مکران و توران را به تصرفات خود افزود .
			⊛
۷۶۶	۲۲۷	۳۹۵	○ اردشیر بر سراد اردوان را بنام بلاش ششم که بتلاش افتاده بود شکست داده کلیه ایسالات شرقی ایران را تصرف کرد و تیسفون پایتخت اشکانیان را گرفت و باوج قدرت رسیده .
			○ اردشیر هندوستان را نیز تابع خود کرد .
			⊛
۷۶۷	۲۲۸	۳۹۴	○ اردشیر در این سال با لشکری بنصه جنگ با دولت روم از قرات گذشت و در بین النهرین علیا به ساخت و تراز پرداخت و الکساندر سوروس امپراطور روم را شکست داد .
			⊛
۷۶۸	۲۲۹	۳۹۳	○ اردشیر شهرهای نصیبین و حران را تصرف کرده در سه جبهه الکساندر سوروس را شکست داد .

شاهنشاهی	میادی	ق . ه .	۱۴۰
۷۶۹	۲۳۰	۳۹۲	○ اردشیر بارمنستان لشکر کشید و پس از شکست دادن خسرو پادشاه ارمنستان این کشور را تصرف نمود .
۷۷۰	۲۳۱	۳۹۱	○ اردشیر به سرزمینهای آسیای روم حمله کرد و الکساندر سوریس بجلو گیری او آمد .
۷۷۱	۲۳۲	۳۹۰	○ اردشیر با دولت امپراطوری روم صلح کرد و بارمنستان رفت و خسرو پادشاه ارمنستان با سر سخنی جلو اردشیر مقاومت کرد .
۷۷۲	۲۳۳	۳۸۹	○ اردشیر مذهب زرتشت را در سراسر کشور رسمیت داد و دستور داد آتشکدههای خساموش را روشن سازند و پامرا و اوستادا که جمع آوری آن از زمان بیلاش اول شروع شده بود تکمیل و منظم نمودند (۱)
۷۷۳	۲۳۴	۳۸۸	○ اردشیر بارمنستان رفت و چون نتوانست این سرزمین کوهستانی را فتح کند اعلام داشت که هر کس خسرو را بقتل رساند بحکومت ارمنستان خواهد رسید .
۷۷۴	۲۳۵	۳۸۷	○ شخصی از نژاد اشکانی حاضر بیه کشتن خسرو گردید و اردشیر نیز قشونی بدقیال او فرستاد

۱- نوشته اند که اردشیر رؤسای مذهب زرتشت را جمع کرد و نیت خود را اظهار داشت . آنها مبی را بنام (اراد ویران) که از قوانین زرتشت اطلاع کافی داشت انتخاب کردند او چند روزی روزه گرفته بیعتات متناول شد و سپس در حال بیهوشی کنگالی گفت که اطرافیان بنیاد داشت کردند و از مجموع اظهارات او کتاب اوستارا ترتیب دادند

این شخص موفق شد خسرو را بقتل برساند اما خود نیز در رودارس غرق گردید .

۷۷۵ ۲۳۶ ۳۸۶ ○ اردشیر که از تنظیم امور داخلی و تصرف نقاط مختلف ایران خلاص شد بفرج جنگ با امپراطوری روم افتاد و بطرف این کشور حرکت کرد .

۷۷۶ ۲۳۷ ۳۸۵ ○ اردشیر با الکساندر سوریس امپراطور روم جنگید و تصمیم و حران را تصرف کرد .

۷۷۷ ۲۳۸ ۳۸۴ ○ اردشیر طبقات مردم را منظم کرد و کادمندان دولت را درجه بندی نموده سپاه جوانان زمان داریوش را از نو درست کرد .

۷۷۸ ۲۳۹ ۳۸۳ ○ الکساندر سوریس که از اردشیر شکست خورده بود در کنار رود زن بدست سپاهیاناش بقتل رسید

۷۷۹ ۲۴۰ ۳۸۲ ○ مرگ اردشیر و جلاوس شاپور اول ساسانی را پاره‌ای از مورخین در این سال نوشته‌اند .

۷۸۰ ۲۴۱ ۳۸۱ ○ بتلور صحیح مرگ اردشیر در این سال اتفاق افتاده و پسرش شاپور اول بجای اذنشتشاپور در ابتدای سلطنت بهشورش هاترا (الحضر) پایان داد .

○ شاپور ارمنستان را تصرف کرد و گوشاتپا را نیز زیر اطاعت خود درآورد و تا پشاور پیش رفت .

۷۸۱ ۲۴۲ ۳۸۰ ○ شاپور اول بطور رسمی وبا مراسم با شکوه تاجگذاری کرد .

○ شاپور باسپاهن گران از بین‌النهرین عبور کرده تصمیم وحوان (۱) و شهر انطاکیه را باسانی تصرف نمود .

○ هم زمان با تاجگذاری شاپور اول مانی نیز با تشریفات خاصی دعوت خود را آشکار کرد (۲)

۷۸۲ ۲۴۲ ۳۷۹ ○ باعنه تلاشهای گردیانوس سوم امپراطور روم بالاخره مجبور به تمکین از شاپور گردید .

○ شاپور به مانی روی خوش نشان داد و منصب او را پذیرفت .

○ شاپور به یادبود پیروزی بر گردیانوس شهر انبار (۳) را (پیروز شاپور) نامید .

۷۸۳ ۲۴۴ ۳۷۸ ○ شاپور با گردیانوس صلح کرد. بموجب این صلح حکومت ارمنستان و سراسر بین‌النهرین با ایران واگذار شد و بدینترتیب جنگهای اول ایران و روم پایان یافت .

۱ - طبق اسنادی معروف است که دختر پادشاه حران (یا دختر پادشاه الحضر - حارثا) بشاپور بیعام داد که امر او را بازواج خود در آورد حساستر است دروازه شیر را بکناید و شاپور شرط را پذیرفت ولی پس از آنکه دختر دروازه را گشود و شهر تسلیم شد شاپور بجرم خیانت دختر پدرش دستور داد او را شل رسانند

۲ - این التذیب میشوند .

۳ -...شمان روز که شاپور پسر اردشیر بر تخت نشست مانی شهور گرد با دوان از پیروانش ، یکی شعون و دیگری زاگون و آروز بگنجه بود از ماه نسان وخور در برج حمل بوده و مانی را من جبل و پنج سال بو ...

۴ - شهر انبار کنارتفرات و ۹۴ کیلومتری مغرب بغداد بوده که مدتها بوده که مفرحکوت خلای عباسی بود و در قرن سوم بدست قرامنه ویران گردید .

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	شماره
۷۸۴	۲۴۵	۳۷۷	⊙ شاپور پسر برای تصرف خراسان و خواندیم علام باختر شد .
			⊙
۷۸۵	۲۴۶	۳۷۶	○
			⊙
۷۸۶	۲۴۷	۳۷۵	○
			⊙
۷۸۷	۲۴۸	۳۷۴	○
			⊙
۷۸۸	۲۴۹	۳۸۳	○
			⊙
۷۸۹	۲۵۰	۳۷۲	○
			⊙
۷۹۰	۲۵۱	۳۷۱	○
			⊙
۷۹۱	۲۵۲	۳۷۰	⊙ شاپور اول، پسرش هرمزدا فرمانروایی مشرق خراسان گمانت و باو لقب شاهنشاه بزرگ کوشان داد .

شاهنشاهی	میلادی	ق . م	۱۴۴
۷۹۲	۲۵۳	۳۶۹	○
			⊙
۷۹۳	۲۵۴	۳۶۸	○
			⊙
۷۹۴	۲۵۵	۳۶۷	○
			⊙
۷۹۵	۲۵۶	۳۶۶	○
			⊙
۷۹۶	۲۵۷	۳۶۵	○
			⊙
۷۹۷	۲۵۸	۳۶۴	○
			⊙
۷۹۸	۲۵۹	۳۶۳	○

بزم پسردهای از مورخین عانی پیغمبر باستانی ایران در این سال تولد یافت .

والترین امپراطور روم با قشونی بمشرق تاخت و انطاکیه را تصرف کرد .

شروع جنگ دوم ایران و روم . شاپور از فرات گذشته پس از تصرف شهر انطاکیه در نزدیکی شهر ادسا (۱) سپاه روم را شکست داد. والترین (۲) امپراطور روم را اسیر کرد در این جنگ عسره زیادی از رومیها باسارت شاپور درآوردند .

اودناتوس (۳) یا (آذینه) (۴) حکمران ناحیه تدمر (۵) هدایا و سفرائی نزد شاپور فرستادولی

- ۱- ادسا ناحیه‌ای بوده از توابع دیار بکر (آمد) .
- ۲- والربانوس یا والترین .
- ۳- Odenathus (عدنات)
- ۴- Ozayna .
- ۵- نزدیک سوریه .

شاپور ایسن‌کار اورا حمل برگستانی نموده و دستور داد نمایندگان اذینهارا به فرات انداختند
 ○ شاپور بكمك اسرای رومی ساختن (پل شوشتر) را تمام کرد و ساختمان سه شادروان را شروع نمود

○ در حالی که شاپور باغنام زیادی از دم بلزمیگشت ۲۶۰ ۲۶۲ ۷۹۹
 ادناتوس پادشاه قدیم که از کار شاپور غمناک بود در سحرای بی‌آب و علفی بر روی تاخته تلفات سنگینی بر سپاه شاپور وارد آورد و عده زیادی را با سارت برد .

○ شاپور نزدیک زها (اورفا - اورفه - ادس) (۱) ۲۶۱ ۲۶۱ ۸۰۰
 سپاه روم را در عسب شکست و امپراطور روم والریانوس را با هفتاد هزار لژیونر رومی اسیر کرد .

○ آرتاباز (۲) (آرتساواز) که در سال ۲۵۲ ۲۶۰ ۲۶۲ ۸۰۱
 میلادی از طرف شاپور به پادشاهی ارمنستان رسیده بود در این سال درگذشت

○ در جنگ پالمیر (۳) سپاه ایران از کنار فرات ۲۵۹ ۲۶۳ ۸۰۲
 عقب‌نشینی کرد و عهدنامه (ادناتوس) شاهزاده عربی پالمیر توانست ایالات باختری فرات را بدست آورد . -

شاهنشاهی	میلادی	ق . م .	۱۴۶
۸۰۳	۲۶۴	۳۵۸	○ در این سال شاپور ساختمان سد شادروان را بر روی رودخانه کارون تمام کرد (۱)
۸۰۴	۲۶۵	۳۵۷	○ مانی پیغمبر ، باستانی ایران بروایی در این سال ادعای خود را ظاهر کرد .
			○ حکومت پالمیر در این سال بدختر جوان و زیبایی بنام زئوبیا (زیتب) رسید و پالمیر در دمان این ملکه بفتوحاتی نائل آمد
۸۰۵	۲۶۶	۳۵۶	○ شاپور بافتخار فتح بزرگی که با رومیان کرده بود ستون یاد بودی در شهر شاپور واقع در نزدیکی کارون بنا کرد و احتمالاً در همین سال مجسمه بی نظیر خود را درغار شاپور در تنگ چوگان کارون برپا داشته است (۲)
			○ اذینه پادشاه تدمر در این سال در کا پادوکیمه کشته شد .
۸۰۶	۲۶۷	۳۵۵	○ والترین امپراطور روم که در اسارت شاپور بود در اوائل این سال درگذشت (۳)
۸۰۷	۲۶۸	۳۵۴	○ زئوبیا جانشین عدنات (اودوناتوس) و ملکه پالمیر استقلال خود را اعلام نمود .
۸۰۸	۲۶۹	۳۵۳	○ شاپور بنای شهر تاریخی فی شاپور (شاپور) را

۱ - به عقیده پاره‌ای از نویسندگان شاپور ساختمان این سد را آسوسه والترین امپراطور امپروروسی - سایر اسرا انجام داد .

۲ - کلام کتاب به صفحه (۲۴۸) کتاب شهرسیراثر نگارنده

۳ - تاریخ وفات یا قتل والترین را پاره‌ای از مورخین در سالهای ۲۶۰ و ۲۶۱ میلادی هم نوشته‌اند.

نزدیک کازرون در این سال تمام کرد . خسرابه های آن امروز نزدیک تنگ چوگان کازرون از زیر خاک بیرون آورده شد .

۸۰۹ ۲۷۰ ۳۵۲ ○ ایران در زمان شاپور به منتهای عظمت و اقتدار خود رسید و این سال ، سال شکوهمندی و عظمت شاهنشاهی ایران باستان بود .

۸۱۰ ۲۷۱ ۳۵۱ ○ شاپور اول وفات یافت و پسرش هرمز اول بجای او نشست . شاپور پادشاه دلیروکتور گشائی بی نظیر بود که آثار مهمی از خود بجای گذاشته .

۸۱۱ ۲۷۲ ۳۵۰ ○ مانی بایران بازگشت و هرمز او را پناه داد و در آسرمعرف دستگیر کرد که از قسور سلطنتی او بود از وی پذیرائی کرد .

○ حکومت پالمیر مورد حمله امپراطور روم قرار گرفت و ژنویما ملکه آن از ایران باری خواست اما شاهنشاه ایران کمکی نکرد .

۸۱۲ ۲۷۳ ۳۴۹ ○ هرمز اول وفات یافت و برادرش پیرام اول (۲) بجای او نشست .

○ شهر تدمر در شام توسط اورلیبانوس سردار روم ویران گردید و بعداً با اجازه او توسط مردم شهر ساخته شد .

۱ - وفات شاپور اول را علاوه بر این سال طبق تحقیقات آقای غریزاده در سال ۲۷۳ و طبق نوشته میرضی در کتاب (ایران از آغاز تا اسلام) در سال ۲۷۲ دانسته اند .
 ۲ - پیرام را بطارسی و درهرام میگویند گسه تعریب شده گله (وارانشا) نام رب انواع رسد آریانیا میباشد .

۸۱۳ ۲۷۴ ۳۴۸ ○ **مانسی** را دستگیر کرده بفرمان **بیرام اول** زنده زنده پوست کنندند تا بوضع فجیعی بر پوست او را پاکه انباشته و بدوازه جنیدی شاپور بدار آویختند (۱)

۸۱۴ ۲۷۵ ۳۴۷ ○ **زنوبیا** ملکه **تدمر** از ایران یاری خواست ولی ایران کمک مؤثری نکرد و با ازین رفتن **تدمر** دولت روم با ایران نزدیک شد .

○ سپاه روم سردادی **اورلثان** در بیزانس از لشکر پیروزمند ایران شکست خورده و امپراطور روم در این جنگه بقتل رسید .

۸۱۵ ۲۷۶ ۳۴۶ ○ **بیرام اول** کشتهشد و پسرش **بیرام دوم** ملقب به (درعرام) بخت نشست .

○ **بیرام دوم** به خاور ایران لشکر کشید و شورشیان این نواحی را گوشمالی داد .

۸۱۶ ۲۷۷ ۳۴۵ ○ **بیرام** دستور داد **مانسی** را بجزندان اداخته و پس از چندروز او را زنده پوست کنند پوست او را ازگام انباشته و درجنیدی شاپور بدار آویختند (۲)

۸۱۷ ۲۷۸ ۳۴۴ ○ **سکای** سیستان که پادشاهی جنگجو بود شورش کرد و

۱ - بیروان مانسی را بواسطه آنکه در آئین آتیا صدقه دادن بفریغ شده بود سزایین میبختند که بعد از زندگین و معرت آن زندانبان گردد . و گنگنه زندانگه از همین کلمه است . اما این کلمه در ایران معمولاً به کافرو دروغزن و بلید و مخالف دین اسلام اطلاق میشود .

۲ - تاریخ قتل مانسی را برخی سال ۲۷۴ میلادی و پاره‌ای سال ۲۷۶ و تعدادی هم سال ۲۷۷ میلادی دانسته اند و اما تاریخ اخیر با سال مرگ بیرام تناقضی دارد یعنی در این مورد (مجلس) مباحثه‌ای تشکیل داده و مانسی را محکوم و جزندان (انوش‌یرد) درخلوزنجیر زندانگه و پس از بیستوشش روز در آنرا شکنجه و عقابت حبس در زندان بسپرد در سن ۶۰ سالگی (و کربلر) مؤبدان مؤبد ناعاقبت مانسی بوده .

و همچنین مرگ اسرارآمیز او را پاره‌ای از مورخین
در این سال هم نوشته‌اند .

•

○ ۲۳۷ ۲۸۵ ۸۲۴

•

○ تیرداد فرزند خسرو با کمک دیو کلسین امپراتور
روم ارمنستان را تصرف کرد خود را پادشاه ارمنستان
خواند (۱)

•

○ خسرو با سپاهی بزرگ به ارمنستان رفت و در این جنگ
سپاه ایران پیروز شد و تیرداد به روم پناهنده
گردید .

•

○ ۲۳۴ ۲۸۸ ۸۲۷

•

○ ۲۳۳ ۲۸۹ ۸۲۸

○ دولت ایران و روم ارمنستان را بدو بخش تقسیم
کردند بخش شرقی که قسمت اعظم ارمنستان و پایتخت
آن ۵۰۰ (۲) بود به ایران تعلق گرفت و قسمت
غربی که پایتخت آن زرنجان بود از آن رومیان
شد .

۱- این واقعه را در سال ۲۹۴ میلادی هم نوشته‌اند و گویا صحیح‌تر باشد .

۲- Dvlu و اعراب آن را دیل Dabil می‌نهند .

○	۳۳۱	۲۹۱	۸۳۰
*			
○	۳۳۰	۲۹۲	۸۳۱
<p>بهرام دوم در گذشت و پسرش بهرام سوم ممرور به سکان شاه (۱) سلطنت نشست اما پس از چهار ماه بدست فرسی (۲) یکی از شاهزادگان ساسانی (بقولی پسر شاپور اول) خلع شد .</p>			
*			
○	۳۲۹	۲۹۳	۸۳۲
<p>فرسی ابتدا غائله‌ای را که علیه برادرش هرمز شده بود فرونشاند و در همین سال بتخت نشست و تاجگذاری کرد .</p>			
*			
○	۳۲۸	۲۹۴	۸۳۳
<p>دیوکلئین (۳) امپراطور روم باارمنستان حمله کرد و تیرداد فرزند خسرو را از طرف خود سلطنت ارمنستان نشانید .</p>			
*			
○	۳۲۷	۲۹۵	۸۳۴
<p>فرسی باارمنستان حمله برد و تیرداد پادشاه دست نشانده ارمنستان را شکست داده این کشور را تصرف نمود. تیرداد به روم فرار کرد و به دیوکلئین پناهنده شد.</p>			
*			
○	۳۲۶	۲۹۶	۸۳۵
<p>دولت روم گالریوس (۴) را مأمور جنگ با ایران کرد . گالریوس نزدیک رود فرات از سپاه ایران بسختی شکست خورده بروم بازگشت .</p>			

۱- چون بهرام سوم در زمان پدرش حاکم مسمان بود او را سکان شاه میگویند .

۲- فرسی را رومیان (فرسی) میگویند .

۳- Diocleten

۴- Galerius

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۵۲
۸۳۶	۲۹۷	۳۲۵	○ در این سال کالریوس برای جبران شکست خود به ایران مراجعت کرد و با شیخونی که با ردوی ایران زد فائق شد و عهدنامه‌ای بین ایران و روم بسته شد .
○			
۸۳۷	۲۹۸	۳۲۴	○ بنا بر سلسله‌ای که بین ایران و روم شد کلیه حقوق ایران در ارمنستان بروم واگذار گردید و رود دجله مرز دو کشور تعیین شد . (۱)
○			
۸۳۸	۲۹۹	۳۲۳	○ تیرداد اول پادشاه ارمنستان توسط مبلغ مسیحی بنام گریگور به آئین مسیحی درآمد و مردم کشورش را نیز مجبور کرد عیسوی شوند .
○			
۸۳۹	۳۰۰	۳۲۲	○ در این سال کتاب معروف کارنامه اردشیر بابکان (کارنامه ارتخشتر بابکان) تألیف گردید
○			
۸۴۰	۳۰۱	۳۲۱	○ فرسی از سلطنت استعفا کرد و از قسه شکستی که از دولت روم خورده بود سخت بیمار شد .
○			
			○ کلیسای معروف اچمیمازین (اوج کلیسا) که فتحعلیشاه در سال ۱۲۱۹ هجری اطلاعاتی راجع به ناپلئون از اسقف آن کسب کرد . در این سال دزدیکی ایروان و ساحل رود ارس بنا شد .

۱- مواد این قرارداد چنین بود :

- ۱- واگذاری پنج ولایت مازنی دجله به روم
- ۲- دجله بجای فرات باید مرز دو کشور باشد
- ۳- خاک ارمنستان تا دژ (زننا) افزایش یابد
- ۴- ایبری باید تحت الحما به روم قرار گیرد .

شاهنشاهی	میلادی	ق. ه .	۱۵۳
۸۴۱	۳۰۲	۳۲۰	○ فرسی قبل از مرگ بئفغ پسرش هرمز (۱) از سلطنت کناره گرفت و هرمز تا موقعی که پندش زنده بود به نیابت او سلطنت میکرد اما در این سال رسماً بخت نشست .
○			
۸۴۲	۳۰۳	۳۱۹	○ مرگ فرسی را مرحوم عباس اقبال در این سال نوشته است .
○			
۸۴۳	۳۰۴	۳۱۸	○ هرمز دوم نخستین پادشاهی است که در این سال عکس خود و ملکه را بر روی سکه نشن زد .
○			
۸۴۴	۳۰۵	۳۱۷	○
○			
۸۴۵	۳۰۶	۳۱۶	○ هرمز دوم با یکی از شاهزاده خانمهای کوشانی ازدواج کرد و این وسیله ای بود که از حمله آنها به دولت ساسانی جلوگیری نمود (۲)
○			
۸۴۶	۳۰۷	۳۱۵	○
○			
۸۴۷	۳۰۸	۳۱۴	○ اعراب در جنوب و جنوب غربی ایران آشوبی پیا کرده و در خوزستان و نواحی اطراف آن بغارتگری مشغول شدند .

۱- هرمیداس

۲- در زمان شاپور دولت کوشان (واقع در شرق ایران) ششمه دولت ساسانی شد .

شاهنشاهی	میلادی	ق . م	۱۵۴
۸۴۸	۳۰۹	۳۱۳	○ یکی از شیوخ عرب که در اثر روح مسالمت جوئی هرگز گستاخ شده بود حتی تا قیفسون نیز پیش آمد .
۸۴۹	۳۱۰	۳۱۲	○ هرمزد دوم در جنگ با اعراب که بحرین (۱) را گرفته بودند کشته شد و پسرش آذرنوس (۲) که پادشاهی شقی و سفاک ویی رحم بود بجای او نشست و بهین مناسبت بزرگان بر او شوبده او را کشتند و پسرش را نیز کود کردند .
۸۵۰	۳۱۱	۳۱۱	○ بعد از کشته شدن آذرنوس بزرگان تاج سلطنت را بالای سر خواجگاه زن هرمز که آپستن بود آویختند . و طفل دنیا نیامده را شاه خواندند (۳)
۸۵۱	۳۱۲	۳۱۰	○ در این سال شاپور متولد شد . و تا سن بلوغ شاپور کارهای مملکت بدست مادرش و بزرگان اداره میشد .
۸۵۲	۳۱۳	۳۰۹	○ در این سال کنستانتینوس (۴) مطبق فرمانی که در شهر میلان صادر کرد دین عیسوی را رسمی شمرد و به عیسویان آزادی داد .
۸۵۳	۳۱۴	۳۰۸	○ در این سال کنستانتینوس نامه ای بدربار ایران فرستاد تا نسبت به عیسویان ایران سخت گیری نکنند و آنها را آزادی عمل دهند .

۱- مصلود الحساء واقع در جنوب شرقی شبه جزیره عربستان است .
 ۲- آذرنوس یا آذرترمه را رومیان آذرنوس Adhanarous میخوانند .
 ۳- زرا ملها پیش بینی کرده بودند که نوزاد پسر است .
 ۴- Constantinus

⊙ تیرداد پادشاه ارمنستان درگذشت و پسرش
خرو بجاى او نشست.

*

⊙ ۲۰۷ ۳۱۵ ۸۵۴

*

⊙ ۲۰۶ ۳۱۶ ۸۵۵

*

⊙ ۲۰۵ ۳۱۷ ۸۵۶

*

⊙ ۲۰۴ ۳۱۸ ۸۵۷

*

⊙ ۲۰۳ ۳۱۹ ۸۵۸

*

⊙ ۲۰۲ ۳۲۰ ۸۵۹

*

⊙ ۲۰۱ ۳۲۱ ۸۶۰

*

○ خسرو دوم پسر تیرداد که بیاری قشون روم
بمسلطنت ارمنستان رسیده بود در این سال درگذشت
و بجای وی تیران (تیکران) تاج شاه ارمنستان
را بر سر نهاد .

*

○ هرمز برادر بزرگ شاپور که از سلطنت محروم
و در زندان بود فرار کرده بدیار روم پناه برد
و کستانتینوس مقدم او را گرامی داشت .

*

○ ۲۹۸ ۳۲۴ ۸۶۳

*

○ قوم هیاطله (شبهای از آقنالیها) از جیحون
گذشته در زمینهای اطراف آن به ترکتازی مشغول
شده و از مرز گذشته بخراسان سرانزیر گردیدند .

*

○ شاپور دوم معروف به شاپور ذوالاکتاف
در این سال رسماً زمام امور مملکت را در دست
گرفت .

*

○ شاپور با دولت روم جنگ سخت و خونی کرد .
○ شاپور برای حمله بر روم دستور داد کشتیهای جنگی
ساختند و در خلیج فارس باب انداختند .

*

○ شاپور دستور داد تیکران پادشاه ارمنستان را
گرفتار کرده از بینائی محروم نمودند و پازن و

فرزندانش به زندان انداختند .

⊙

○ ۲۹۳ ۳۲۹ ۸۶۸

⊙

○ شاپور با اعراب که در زمان طفولیت او شورش کرده بودند جنگ کرد و آنها را شکست داده اسیر نمود و با بقولی از کتف آنها طناب گذرانیده و به ذوالاکتاف معروف شد (۱)

⊙

○ ۲۹۱ ۳۳۱ ۸۷۰

⊙

○ ۲۹۰ ۳۳۲ ۸۷۱

⊙

○ ۲۸۹ ۳۳۳ ۸۷۲

⊙

○ ۲۸۸ ۳۳۴ ۸۷۳

۱- معروف است که چون از کتف اعراب طناب گلرانده بود او را ذوالاکتاف گفته اند اما صحیح تر آنست که چون دارای شاهکهای پهن و عریض بوده او را با این لقب خوانده اند .

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۵۸
۸۷۴	۳۳۵	۲۸۷	⊙
*			
۸۷۵	۳۳۶	۲۸۶	⊙
<p>کستانتین (قسطنطین) امپراتور دوم بالفکری بسوی ایران حرکت کرد .</p>			
*			
۸۷۶	۳۳۷	۲۸۵	⊙
<p>دو این سال کستانتین قبل از اینکه بایران برسمرد واهالی ارمنستان نیز که نسبت به تیرداد دراثر قبول آئین مسیحیت عداوتی داشتند سر بشورش برداشتند و شاپور موقع را منتم دانسته باسواران سبک اسلحه از مرز گذشت .</p>			
*			
۸۷۷	۳۳۸	۲۸۴	⊙
<p>شاپور دوم، نصیمن (نیسی بیس) (۱) را محاصره کرد و بدین ترتیب جنگهای اول ایمران و دوم شروع گردید .</p>			
*			
۸۷۸	۳۳۹	۲۸۳	⊙
<p>شاپور بامرمنستان حمله کرد و آنجا را تصرف نمود و در جنگه بین النهرین نیز قسوی دوم را بسختی در هم شکست .</p>			
*			
۸۷۹	۳۴۰	۲۸۲	⊙
<p>برای دومی دوم شاپور نصیمن را محاصره کرد اما کاری از پیش نبرد .</p>			
*			
۸۸۰	۳۴۱	۲۸۱	⊙
<p>طبق عهدنامه‌ای که شاپور بامرمنستان بست ارشک نامی را بیادشاهی ارمنستان منصوب کرد .</p>			

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۵۹
۸۸۱	۳۴۲	۲۸۰	○
			⊙
۸۸۲	۳۴۳	۲۷۹	○
			⊙
۸۸۳	۳۴۴	۲۷۸	○
			⊙
۸۸۴	۳۴۵	۲۷۷	○
			⊙
۸۸۵	۳۴۶	۲۷۶	○
			⊙
۸۸۶	۳۴۷	۲۷۵	○
			⊙
۸۸۷	۳۴۸	۲۷۴	○
			⊙

○ شاپور وارد بین‌النهرین شده از دجله گذشت و نزدیک شهر سنگار (ستجار امروزی واقع در کردستان) با کنتان تینوس امپراطور روم روبرو شده و در این جنگ فاتح گردید و امپراطور روم را بزانو درآورد .

۸۸۸ ۳۴۹ ۲۷۳ ○ شاپور برای دهم سوم شهرتصمیمین دامحاسره کرد ولی یازم این شهرقدیمی که دارای قلعه محکمی بودگشوده نشد .

✽

۸۸۹ ۳۵۰ ۲۷۲ ○ پایان جنگه اول ایران و روم که بنفع شاپور تمامشد ○ هجوم هونیا با ایران . شاپور بمشرق ایران لشکر کشید و هونیا را سرکوبی کرد .

✽

۸۹۰ ۳۵۱ ۲۷۱ ○ شاپور سراسر این سال دامشغول جنگه با هونیا بود .

○ پادشاه ارمنستان از اطاعت شاپور سر پیچید و خود را تابع دولت روم کرد .

✽

۸۹۱ ۳۵۲ ۲۷۰ ○ شاپور برای سرکوبی هیمتالیا (۱) بمشرق ایران رفت و این قوم وحشی را نلغ و قمع کرد .

○ آرزاس (ارساس) پادشاه ارمنستان از گرفتاری شاپور استفاده کرده سفیری بدربار روم فرستاد تا مورد حمایت آن دولت قرار گیرد

✽

۸۹۲ ۳۵۳ ۲۶۹ ○ هونیا بکلی شکست خورده و غائله آنها درشرق ایران بکلی پایان یافت .

○ کنستانتینوس امپراطور روم پیشنهاد آرزاس را قبول کرده و (المیمیا) دختر بکی از سردارانش را به او داد و بانوی مزبور ملکه ارمنستان گردید

✽

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۶۱
۸۹۳	۳۵۴	۲۶۸	○ شاپور طوایف اوسنی‌ها (۱) و گیلانیان را شکست داده مطیع ساخت .
۸۹۴	۳۵۵	۲۶۷	○ شاپور در این سال گرم بات پادشاه قسمتی از هونها را باطاعت خود درآورده با لشکر یانش بخدمت خود آورد .
۸۹۵	۳۵۶	۲۶۶	○ از طرف دولت روم توسط یکی از مردبانان مغرب ایران بنام «تیم شاپور» (سهم شاپور) به شاهنشاهی ایران پیشنهاد صلح گردید و شاپور نیز طی نامه‌ای موافقت خود را اعلام داشت (۲)
۸۹۶	۳۵۷	۲۶۵	○ شاپور دوم سفرائی به قسطنطنیه فرستاد تا برای انعقاد پیمان صلح مذاکره کنند .
۸۹۷	۳۵۸	۲۶۴	○ شاپور به باختر روی آورد و با سپاهی به بین‌النهرین و سوریه تاخت .

۱- اوسنی‌ها یا اوسیونیا نیز تیره‌ای از هونانیا بودند .

۲- متن نامه‌ای که شاپور پدیدار روم فرستاد چنین است

« شاپور شاه شاهان ، قرین ستارگان و برادر من و ماه به برادر خود فیض گشتانبوس درود »
« می‌رسند و خوشوقت است که عاقبت تجربه امپراطور را برآید راست متوجه ساخته است . رومیان »
« دشمنی میدانند که اجداد من تا سرزمین مقدونیه ورود (استرابون) را در تصرف داشته‌اند . و من »
« که بدون قصد خودستانی در انجام تکالیف سلطنت بسر نیاکان خویش سبقت جنه‌ام حق دارم که »
« لاف‌های منافک ارمنستان و بین‌النهرین را که رومیان به حمله و ترویر از جدم (نرسی) رانده‌اند باز »
« ستانم . شما بی هیچ تنگ و عار معتقدید که تحصیل پیروزی خواه از طریق ترویر و لیب ماه به »
« افتخار است ولی ما ایرانیان هرگز این عقیده ناصواب را نمی‌پندیم همچنانکه پزشکان گاه قسمتی از »
« اعتناء فاسد بدن را می‌برند ، و می‌سوزانند تا اعتناء دیگر سالم و مخلوق بمانند . امپراطور »
« نیز باید از ارانی کوچکتر که ماه به اختلال و خونریزی چشم پوشید تا بر بقیه قلمرو خویش »
« و با سودگی سلطنت بتواند کرد . هر گاه سفیران من بی اخذ نتیجه باز گردند پس از پایان زمستان »
« با تمام قوای خود بممالک امپراطور خواهم تاخت »

شاهنشاهی	برلادی	ق . ه .	۱۶۳
۸۹۸	۳۵۹	۲۶۳	○ شروع دوره دوم جنگهای ایران و روم .
			○ شاپور به بین‌النهرین و سوریه تاخت و ددآغاز جنگ بقله‌آباد (۱) (آمیدا) حمله برد و آنجا را تصرف نمود . و غنیمت پات سردار هپتالها نیز در این جنگ شرکت داشت که پسرش در محاصره آمد بقتل رسید .
			⊛
۸۹۹	۳۶۰	۲۶۲	○ شاپور شهرهای سنجار و بزابد را در شمال بین‌النهرین تصرف نمود .
			⊛
۹۰۰	۳۶۱	۲۶۱	○ کنستانس امپراطور روم وفات یافت و ژولین (۲) برادر زاده او امپراطور شد و برای ادامه جنگ با ایران به بیزانس آمد .
			⊛
۹۰۱	۳۶۲	۲۶۰	○ ژولین امپراطور روم به تیسفون حمله کرد اما نزدیک سامارا زخم برداشت که در اثر آن زخم وفات یافت .
			○ ژولین قبل از حرکت نامه‌ای به آرتاس پادشاه ارمنستان نوشت تاقتوئسی یکمک او فرستد اما آرتاس قبول نکرد .
			⊛
۹۰۲	۳۶۳	۲۵۹	○ ژولین امپراطور روم در جنگ با شاپور بقتل رسید و بین ایران و روم معاهده‌ای بسته شد که بموجب آن دولت روم پنج ولایتی را که در زمان نرسی گرفته بود یا شهرهای قصبین و سنجار با بران پس داد و ارمنستان نیز ضمیمه ایران شد . شاپور بواسطه این پیروزی لقب کبیر گرفت .

۱- شهر دیاربکر امروز در مغرب دجله .
 ۲- جولیان یا ژولیانوس Gullien یا Gullienus

شاهنشاهی	میلادی	ق . م .	۱۶۳
۹۰۳	۳۶۴	۲۵۸	○ پس از سلج بقیه سپاه روم باطاعت ژوویین (۱) درآمد و بطرف روم عقب نشست .
			○ قیصر روم پس از آنکه از مرز ایران گذشت به شهر نصیجمن رسید پرچم ایران را توسط جنس (۲) بر بالای دژ شهر برافراشت و اعلام کرد که مردم را باید از اطاعت کنند با از شهر بیرون روند (۳)
			⊛
۹۰۴	۳۶۵	۲۵۷	○ شاپور پادشاه ارمنستان حمله کرد و آنجا را تصرف در آورد و سورماس (۴) را که از جانب روم در آنجا حکومت داشت اخراج نمود
			⊛
۹۰۵	۳۶۶	۲۵۶	○ شاپور شخص را بنام اسپارتاکوس که پسر عم سورماس بود بتخت سلطنت ارمنستان نشاند و پیران بازگشت
			⊛
۹۰۶	۳۶۷	۲۵۵	○
			⊛
۹۰۷	۳۶۸	۲۵۴	○
			⊛
۹۰۸	۳۶۹	۲۵۳	○

۱- Jovian .

۲- Henoses .

۳- بیشتر مردم شهر با اطراف مهاجرت کردند و شاپور دوازده هزار خانوار از استخر و اسفهان و دیگر شهرهای ایران با آنجا کوچ داد .

۴- Saurmaces .

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۶۴
۹۰۹	۳۷۰	۲۵۲	○ پارا (۱) فرزند ارشک (آداس - آراس) پادشاه ارمنستان بروم فرار کرد و با قشونی بارمنستان بازگشت اما از شاه پور شکست خورده مطیع شاهنشاهی ایران گردید .
○			
۹۱۰	۳۷۱	۲۵۱	○ شروع جنگ بین ایران و روم بخاطر ارمنستان
○			○ دولت روم دوله قرنیموس (۲) را با دوازده هزار لژیون مأمور کرد تا سورماسیس را دوباره به تخت ارمنستان بنشانند .
○			
۹۱۱	۳۷۲	۲۵۰	○ قرنیموس شهرهای سرراه را گرفته بارمنستان رسید و با اسپارکورس دست نشانده شاپور معاهده‌ای بست که مورد قبول شاهنشاهی ایران قرار گرفت .
○			
۹۱۲	۳۷۳	۲۴۹	○ پارا مورد غضب دولت روم قرار گرفت و به واصل فرات فرار کرد اما بدست یکی از مأمورین روم بقتل رسید .
○			
۹۱۳	۳۷۴	۲۴۸	○ قرارداد متارکه‌ای بین ایران و روم بسته شد اما این قرارداد بزودی نقض شده دوباره آتش جنگ شعله‌ور گردید .
○			
۹۱۴	۳۷۵	۲۴۷	○

شاهنشاهی	میلادی	ق . م .	۱۶۵
۹۱۵	۳۷۶	۲۴۶	○ دوره سوم جنگهای ایران و روم پایان یافت و بموجب سلحی که بین دو کشور برقرار شد هیچیک از دو کشور نباید در امور ارمنستان و گرجستان دخالت کنند .
۹۱۶	۳۷۷	۲۴۵	○ * *
۹۱۷	۳۷۸	۲۴۴	○ شاپور یکم از سرداران خود را که از خانواده سورن بود مأمور تسخیر ارمنستان کرد و او پس از تصرف این ناحیه بحکومت آنجا منصوب شد .
۹۱۸	۳۷۹	۲۴۳	○ شاپور دوم پس از هفتاد سال سلطنت درخشان وفات یافت و ایران وسیع و قوی برای بازماندگان خود باقی گذارد .
۹۱۹	۳۸۰	۲۴۲	○ بعد از وفات شاپور دوم برادرش اردشیر دوم که پادشاهی رموف و مهربان بود بتخت نشست .
۹۲۰	۳۸۱	۲۴۱	○ اردشیر دوم دستور داد بسردل کسومی نزدیک کرمانشاه سحنه برگزیده شدن خود را توسط اهورامزدا بسلطنت حك نمایند .
۹۲۱	۳۸۲	۲۴۰	○ اردشیر دوم معروف به نیکوکار (۱) از طرف بزرگان سادانی خلع و برادرزاده اش را بنام شاپور سوم بتخت سلطنت نشانند .

۱- از آنجهت که مایانیا را لغو کرد و در اصلاح حال مردم کوشید، به نیکوکار معروف گردید و امراء او را (اجیل) میخواندند

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۶۶
۹۲۲	۳۸۳	۲۳۹	○ بین نمایندگان شاپور سوم و فرستادگان تنودرز امپراطور روم در قسطنطنیه ملاقاتی روی داد تا تکلیف ارمنستان را روشن نمایند .
۹۲۳	۳۸۴	۲۳۸	○ در این سال بعد از چند قرن اختلاف ارمنستان بین ایران و روم تقسیم شد . قسمت شرقی که بزرگتر بود جزء ایران و قسمت غربی که کوچکتر بود به امپراطوری روم تعلق گرفت و هر دو کشور حاکم جداگانه‌ای از دودمان اشکانی به ارمنستان فرستادند و برای استحکام روابط دوستانه شاپور سوم خواهر خود را بازدواج خسروی پادشاه ارمنستان درآورد .
۹۲۴	۳۸۵	۲۳۷	○ بعقیده پادشاه ایروارخین ارمنستان در این سال بدو بخش شرقی و غربی تقسیم گردید .
۹۲۵	۳۸۶	۲۳۶	○ چون دوباره اعراب شورش کرده بودند شاپور سوم آنها را شکست داده اما با آنها به ملاطفت رفتار کرد از اینرو اعراب باو لقب غازی دادند .
۹۲۶	۳۸۷	۲۳۵	○ طاقستان بامر شاپور سوم ددش کیلو متری شمال شرقی کرمانشاه ساخته شد .
۹۲۷	۳۸۸	۲۳۴	○ شاپور سوم در حادثه‌ای بمقتل رسید (۱) و بجای او برادرش بهرام چهارم بتخت نشست این پادشاه به نسبت اینکه در زمان پدرش والی کرمان بوده به کرمانشاه معروف گردیده .

شاهنشاهی	میلادی	ق. ه.	۱۶۷
۹۲۸	۳۸۹	۲۳۳	○ ملوک ساحلی که بین ایران و روم شد ارمنستان به دو ایالت تقسیم گردید و در نتیجه چهار پنجم آن به ایران تعلق گرفت (۱)
۹۲۹	۳۹۰	۲۳۲	○ خسرو والی ارمنستان ایران سر از اطاعت ایران پیچید و چون طبق عهدنامه سال ۳۸۴ قئودوز به خسرو کمک نکرد پیرام هم خسرو را خلع و بجای او برادرش شاپور را حکومت ارمنستان داد
۹۳۰	۳۹۱	۲۳۱	○ پیرام شاپور برادر خسرو که به حکومت ارمنستان منصوب شده بود در این کشور بخت نشست .
۹۳۱	۳۹۲	۲۳۰	○
۹۳۲	۳۹۳	۲۲۹	○
۹۳۳	۳۹۴	۲۲۸	○
۹۳۴	۳۹۵	۲۲۷	○ در این تاریخ قئودوز امپراطوری روم را بدو قسمت شرقی و غربی تقسیم کرد پایتخت قسمت شرقی قسطنطنیه و همسایه ایران بود و پایتخت قسمت غربی هم شهر قدیم روم بود .

شاهنشاهی	میلادی	ق. م.	۱۶۸
○	۲۲۶	۳۹۶	۹۳۵
○	۲۲۵	۳۹۷	۹۳۶
○	۲۲۴	۳۹۸	۹۳۷
<p>○ شاپور پادشاه ارمنستان در نتیجه شورش که به علت قتل یکی از سرداران لشکر پیش آمده بسودگشته شد و پسرش پادشاه ارمنستان گردید .</p>			
○	۲۲۳	۳۹۹	۹۳۸
<p>○ ییزدگرد اول پسر شاپور سوم بنحسب نشت (۱)</p>			
○	۲۲۲	۴۰۰	۹۳۹
<p>○ آمینانوس عازسملینوس (۲) مورخ یونانی که خود همراه ژولیانیوس در جنگهای ایران و روم شرکت داشت و مطالب حقیقی از این جنگها نوشته در این سال در گذشت .</p>			
○	۲۲۱	۴۰۱	۹۴۰
<p>○ یزدگرد اول بهذاهب مختلف آزادی عمل داد (۳) و بهمین علت مغان او را (بزهکار) نامیدند .</p>			
○	۲۲۰	۴۰۲	۹۴۱

۱- شهر یزد را از بنای این پادشاه دانسته اند و نام اصلی این شهر (یزدگردگرد) بوده که بعداً یزد شده
 ۲- Amniansus Maracelinus .
 ۳- زن یزدگرد اول توشین دخت دختر (رأس العاقول) پشوای بیودیان بود .

●	۲۱۹	۴۰۳	۹۴۲
*			
●	۲۱۸	۴۰۴	۹۴۳
*			
●	۲۱۷	۴۰۵	۹۴۴
●			
*			
●	۲۱۶	۴۰۶	۹۴۵
●			
●	۲۱۵	۴۰۷	۹۴۶
●			
●	۲۱۴	۴۰۸	۹۴۷
<p>● آرکاندیوس (۱) امپراتور روم شرقی درگذشت وی هنگام مرگ ولیمید خود تئودوس (۲) را که شیرخوار بود به یزدگرد شاهنشاه ایران سپرد تا آزاد حمایت کند و یزدگرد نیز او را تحت حمایت خود قرار داد تا با امپراتوری رسید.</p>			
●			
●	۲۱۳	۴۰۹	۹۴۸
<p>● تئودوسیوس با مرستان سفر و هدایایی از یزدگرد درخواست کرد تا نسبت به مسیحیان ایران</p>			

آزادی بیشتری دعد .

•

○ یزدگرد اول فرمانی صادر کرد و مسیحیان را در بنا کردن کلیسیا و انجام مراسم مذهبی کاملاً آزادی عمل داد .

•

○ در شهر سلوکیه پلشورای دینی عیسوی (معروف به مجمع سلوکیه) تشکیل شده که ریاست آن با اسحق کیش عیسوی سلوکیه و تمسئون بود . در این شهر کالیسای شرقی و غربی یکی شده اختلافات برطرف گردید و یزدگرد نیز آنرا تصویب نمود .

•

○ ۲۱۰ ۴۱۲ ۹۵۱

•

○ خسرو که از سال ۳۹۰ بدست پیرام از سلطنت ارمنستان خلع شده و در زندان بود دوباره پفرمان یزدگرد بنحط سلطنت ارمنستان نشست .

•

○ خسرو پادشاه ارمنستان درگذشت و یزدگرد فرزند خود شاهپور را بحکومت ارمنستان منصوب کرد .

•

○ یزدگرد در این سال استقشهرتیسفون را بسفارت به قسطنطنیه فرستاد .

۹۵۵	۴۱۶	۲۰۶	○
			●
۹۵۶	۴۱۷	۲۰۵	○
			●
۹۵۷	۴۱۸	۲۰۴	○
			●
۹۵۸	۴۱۹	۲۰۳	○
<p>قبیله یوئجهچی (۱) که از خایفه هون‌ها بودند در این سال به ماوراءالنهر آمدند و تا یکصد و سی سال مرتب مزاحم ایران بودند</p>			
			●
۹۵۹	۴۲۰	۲۰۲	○
<p>یزدگرد اول که ایرانیان او را (گناکار) (۲) مینامیدند درگذشت (۳) و شاپور فرزند او که پادشاه ارمنستان بود بتخت نشست اما بزودی بقتل رسید</p>			

۱ - yue chi

- ۲ - یزدگرد دارای دو لقب بود . چون ابتدای سلطنتش نسبت به عسویان آزادی عمل داد عسویان بار لقب (نیوکار) دادند و وی روحانوزردانی چون او را با آیزردانت برادنا دیدند او را (گناکار) خواندند و وی بعدا که یزدگرد سیاست خود را لغیر داد هر دو دسته لقب او را تفر دادند و عسویان او را گناکار و زرتشتیان نیوکار خواندند
- ۳ - معروف است که در کنار چشمه سو (در خراسان که امروز بنام چشمه سبز معروف است) اسپهبدی با کلد مغز یزدگرد را منلاش کرد . و فردوسی در این باره فرماید .
- بفرید و پند چنت زد بر سرش بخاک اندر آمد سرو انحرش
ز خاک آمدوخاک شد یزدگرد چه جویی از این بر شده هفت گرد
- این چشمه واقع در مغرب کوههای بین طوس و آستاپور و فاصله ۷ فرسنگی آستاپور پیوده که امیر چوپان بر لب آن قسری بنا کرده و از قدیم محل تفریح و گردش اهالی آستاپور و طوس بوده است

● ۹۶۰ ۴۲۱ ۲۰۱ یزدگرد سیه‌پسر داشت (شاپور - نرسی - بهرام) شاپور که پادشاه ارمنستان بود در جنگی کشته شد و نرسی نیز یکی خود را کنار کشید و بهرام نیز چون نژد منذر بن نهمان بود بزرگان ساسانی شاعرزاده‌ای را بنام خسرو به سلطنت برداشتند . اما بهرام بکمک منذر بن نهمان که مرید او بود پالشگری به جنگ خسرو آمد و در نتیجه بهرام با عنوان بهرام پنجم بتخت نشست (۱)

● ۹۶۱ ۴۲۲ ۲۰۰ دولت روم به میانه آزار عبویان با لشکری عازم ایران شد . بهر نرسی سردار قشون ایران با سپاهی به جلو گیری سپاه روم رفت خود بهرام نیز بکمک بهر نرسی شناخت در نتیجه رومیان شکست خوردند .

● بهرام حکومت ارمنستان را به ارتش (اردشیر) پسر ورم شاپور داد

● ۹۶۲ ۴۲۳ ۱۹۹ با شکستی که رومیان از لشکر ایران خوردند پیمان صلحی که به قرار داد صدساله معروف است بین ایران و روم بسته شد (۲)

● ۹۶۳ ۴۲۴ ۱۹۸ بهرام پنجم که عازم جنگ با خاندان پادشاه میاطله بود برای نیایش و دعا به آتشکده

-
- ۱ - داستان نیاید تاج سلطنتی بین دو شیر درنده و ربودن تاج توسط بهرام مربوط به همین نواح بین خسرو و بهرام است که به پیروزی بهرام پایان یافت
 - ۲ - مفاد این قرارداد چنین است
 - ۱ - بیرون دین مسیح و زرتشت آزاد باشند
 - ۲ - دولت روم هفتاد ساله بهنگی بعنوان باج بپردازد .
 - ۳ - ارمنستان بطور کامل با ایران تعلق میبرد .

آذرگشنسپ رفت (۱)

● **هیاطله (۲)** در این سال رود جیحون گشته و باختر را اشغال کرده تولید وحشتی عظیم کرده بودند . **پیرام** با سرعت عجیبی خود را بآنها رسانید و چنان شکستی بآنها داد که تا مدتها بایران نیامدند .

● در جنگ با هیاطله **خاقان** پادشاه آنها کشته شد **پیرام** تاج **خاقان** را که بدست آورده بود به آتشکده معروف **آذرگشنسپ** واقع در شهر **شیز** آذربایجان هدیه کرد .

● گروهی از بزرگان **ارمنستان** به دربار شاهنشاهی ایران آمدند و خواستار شدند که والی **ارمنستان** از طرف دربار ایران تعیین گردد .

● **ارمنستان** یکی از ساتراپهای ایران تبدیل گردید و والی آن از طرف **شاهنشاهی ایران** تعیین شد .

● **یکنفر** کشیش **ارمنی** در **ارمنستان** بنام **اسحق** به سبب تمسب شدیدی که داشت حاضر شد **یکنفر** زرتشتی حاکم **ارمنستان** باشد . و مردم را به این عقیده بر میانگیخت .

● **پیرام** شاهنشاهی ایران ارتقا سازد بایران احضار

۱- آتشکده **آذرگشنسپ** در **شیز** واقع در **مزن** یا **جزن** در **آذربایجان** بوده
 ۲- هیاطله یا هیانیا از هونهای سفید بودند که بآنها آفتابیت هاهم میگفتند و صحیح آن هیانله است نگاه کنید سال ۲۸ قبل از میلاد .

شاهنشاهی	میلادی	ق . م	۱۷۴
			کرد و یک نفر سردار ایرانی را بنام ۳ یمنیر شاپور (۱) بحکومت ارمنستان فرستاد .
			○
	۹۷۰	۴۳۱	۱۹۱
			○ ممنذ بن نعمان از پادشاهان حیره دومی بهرام گور که تابع دولت شاهنشاهی ایران بود در این سال پتخت نشست .
			○
	۹۷۱	۴۳۲	۱۹۰
			○
	۹۷۲	۴۳۳	۱۸۹
			○ تیرم از هونها که بعداً باسم ترکیا (۲) خوانده شدند در این سال در آنرا آزادیت تو پام را طور هونها پادشاهی بین کوههای اورال و مغولستان مهاجرت کردند که بعداً هم با ایران سرزیر شدند .
			○
	۹۷۳	۴۳۴	۱۸۸
			○
	۹۷۴	۴۳۵	۱۸۷
			○
	۹۷۵	۴۳۶	۱۸۶

1- Vimehr Shahpur

۲- کلمه **ترک** از **(دورک)** **ترکی** یعنی **گله** خود آمده . و چون **ترکیا** از کوهی که بشکل **گله** خود بود . مهاجرت کرده اند باین نام خوانده شدند .

۹۷۶ ۴۳۷ ۱۸۵ ○

۹۷۷ ۴۳۸ ۱۸۴ ○ **بهرام** که به **شکار گورخر** علاقه داشت در این سال هنگام تعقیب گورخری در باطلاق بین اصفهان و شیراز فرو رفته و ناپدید شد (۱)

۹۷۸ ۴۳۹ ۱۸۳ ○ پس از وفات **بهرام** **گورفرزندش یزدگرد دوم** (۲) به تخت نشست.

۹۷۹ ۴۴۰ ۱۸۲ ○ **مرگ بهرام پنجم** و جلوس **یزدگرد** دایه‌های از مورخین در این سال هم نوشته‌اند (۳)

○ **بهرام** حدوده‌مزدان را از لوریان درازدند به ایران آورد که کارشان را مشکری و نوازندگی و خوانندگی بود.

۹۸۰ ۴۴۱ ۱۸۱ ○ **بروایش دیگر یزدگرد دوم** در این سال به تخت نشست و بلافاصله دایه‌های تجاویزی که دولت روم پس‌رحالت ایران کرده بود باین دولت‌اعلان جنگ داد.

۹۸۱ ۴۴۲ ۱۸۰ ○ **تئودوز دوم** امپراطور روم که مایل به جنگ نبود درباره گذرگاه دربندما با دولت شاهنشاهی ایران قراردادی منعقد کرد که ایران همیشه در آنجا سپاه

۱- فردوسی گوید **بهرام** که **گور** میگریخته همه عمر دایه‌ای که چگونگی **بهرام** گرفت.

۲- **یزدگرد** یا **یزدگرت**

۳- مورخین تاریخ **مرگ بهرام** را سالهای ۴۳۸ و ۴۳۹ و ۴۴۰ میلادی نوشته‌اند.

دائمی نگهدارد در مقابل دولت روم مبلغی سالانه بدولت ایران بپردازد .

⊙

○ هیتالیا به خراسان و گرگان حمله کرده مسفجات مشرق ایران را مورد تاخت و تاز قرار دادند .

⊙

○ یزدگرد برای دفع هیتالیا بمشرق ایران لشکر کشید و تا سال ۴۵۰ میلادی با آنها یزد و خورد پرداخت و با آنکه دومرتبه از آنها شکست خورد اما توانست آنها را از ایران بیرون کند .

⊙

○ طبق فرمان لئون کبیر پاپ مسیحیان تسمینات شدیدی بر صدبدین عائی که در اروپا نفوذ یافته بود اتخاذ گردید .

⊙

○ ۱۷۶ ۴۴۶ ۹۸۵

⊙

○ سخت گیری و شدت عمل نسبت به عیسویان شروع شد بطوریکه در این سال پیمتون (۱) مبلغ عیسوی که در کردستان به تبلیغ مشغول بود بقتل رسید .

⊙

○ ۱۷۴ ۴۴۸ ۹۸۷

⊙

○ ۱۷۳ ۴۴۹ ۹۸۸

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۳۷
۹۸۹	۴۵۰	۱۶۲	○ یزدگرد پس از هشت سال موفق شد همتالیا را از ایران دور کند و ممانع هجوم مجدد آنها گردد . *
۹۹۰	۴۵۱	۱۶۱	○ مردم ارمنستان بخاطر اینکه یزدگرد از اشاعه مذهب مسیح در آنجا جلوگیری کرده بود شورش کردند و یزدگرد سپاهی بسارمنستان فرستاد و در محل اورائیر (۱) ارامنه را یکی از پای در آورد . *
۹۹۱	۴۵۲	۱۶۰	○ بین یزدگرد و تئودوز کبیر امپراطور روم پیمان صلحی بسته شد که به صلح دائمی معروف گردید طبق این پیمان هر دو دولت تهدید کردند که نزدیک سرحدات یکدیگر استحکاماتی نسازند دولت روم هم میلی برای نگهداری در بندها بپردازد *
۹۹۲	۴۵۳	۱۶۹	○ بدستور یزدگرد در سراسر ارمنستان آتشکده‌های زرتشتی برقرار گردید و ژوزف استقف ارامنه با دهن از روحانیون آنها دستگیر گردید . *
۹۹۳	۴۵۴	۱۶۸	○ یزدگرد ارامنه را شکست داده سردار قشون ارامنه را بقتل رسانیده و ده نفر کشیش یزدگ بنام اولکها را که اسیر کرده بود بقتل رسانید . *
۹۹۴	۴۵۵	۱۶۷	○ یزدگرد بتوسیه روحانیون زرتشتی از جیحون گذشته بجنک هماطله رفت اما کاری از پیش نبرد

۹۹۵	۴۵۶	۱۶۶	○ بواسطه اختلافی که بین مؤبدان زرتشی و آستنه‌های مسیحیان در ارمینستان بروز کرد عهبر نرسی وزیر یزدگرد با آنجا رفت اما موفق بر رفع غائله نشد و در نتیجه مسیحیان مغلوب و خلیفه یوسف کشته شد
۹۹۶	۴۵۷	۱۶۵	○ یزدگرد سوم وفات یافت و پسر کوچکش هرمز (هوریس‌داس) از غیبت برادرش فیروز استفاده کرده بنیخت نشست .
۹۹۷	۴۵۸	۱۶۴	○ فیروز برادر هرمز سوم که در سیستان بود برای پیروزی بر برادر خود هرمز سوم از هیاطله کمک خواست و آنها نیز قسوائی بکمک او فرستادند .
۹۹۸	۴۵۹	۱۶۳	○ فیروز بکمک هیاطله هرمز را بقتل رسانید و در مقابل این کمک شهرمای خالقان و ترمذ را بآنها وا گذاشت و فیروز یا (پیروز) در این سال ناجگذاری کرد .
۹۹۹	۴۶۰	۱۶۲	○ چون خوشنواز پادشاه هپتالها که برای رسیدن فیروز بسلطنت او را یاری کرده بود تنانای امتیازات بیشتری داشت و فیروز قبول نکرد (۱) در جنگی که در گرفت فیروز شکست خورد .
۱۰۰۰	۴۶۱	۱۶۱	○ فیروز برای جلوگیری از هجوم هپتالها در کرگان سدی یزدگرد احداث نمود (۲)

۱- معروف است که خوشنواز قاتل کرده بود که فیروز یکی از دختران خود را باو بدهد و فیروز هیچکیزی را بجای دختر خود نرزد او فرستاد و خوشنواز نتوانست این احاطرا تحمل نماید .
 ۲- آثار خرابه‌های این سد که به سد اسکندر معروف است هنوز باقی است

شماره‌های	میلادی	ق. ه.	۱۷۹
۱۰۰۱	۴۶۲	۱۶۰	○ فیروز پس از کشیدن این سد با قوای زیادی به حیاطله حمله برد اما دوباره شکست خورد ولی باز هم بشعبه آنها پرداخت . *
۱۰۰۲	۴۶۳	۱۵۹	○ فیروز و لشکریانش در بیابانی بدام افتاد و در درامی محصور شدند . فیروز چون راه فراری ندید به خسرواز پیشنهاد صلح کرد . *
۱۰۰۳	۴۶۴	۱۵۸	○ خسرواز پیشنهاد صلح را پذیرفت و قراردادی بسته شد بشرط آنکه فیروز برای اقرار به آفتابی پادشاه حیاطله او را سجده کند و فیروز عم چنین کرد (۱) *
۱۰۰۴	۴۶۵	۱۵۷	○ در این سال خشکالی عجیبی در ایران شروع شد که فیروز مجبور گردید آذوقه مردم را از خارج وارد کند . *
۱۰۰۵	۴۶۶	۱۵۶	○ چون خشکالی ادامه یافت فیروز با بخشیدن مالیاتها و گرفتن آذوقه از اغنیا برای فقرا تا اندازه‌ای برفع مشکل مردم پرداخت . *
۱۰۰۶	۴۶۷	۱۵۵	○ پس از چند سال خشکالی در این سال باران بارید و موجب جشن و سرور مردم گردید (۲) *

۱- فیروز به راهنمایی مؤید مؤبدان هنگام طلوع آفتاب بطرف مشرق سجده نمود ظاهراً برای خوشنوازی اما در باطن برای «هور مرد» .
 ۲- گویند نبد آبریزان را هرگز سوم هنگام نزول باران پس از چندین سال خشکالی گرفتند و هم‌سال این روز را جشن می‌گرفتند .

شاهنشاهی	میلادی	ق . م	۱۸۰
	۴۶۸	۱۵۴	○
*			
در دومین جنگی که بین فیروز و خوشنواز روی داد باز فیروز شکست خورد و صلحی بین آنها برقرار شد و چون فیروز به پایتخت بازگشت دستور داد سدی مانند دیوار چین جلو راه هبتالها به بندند (۱)	۴۶۹	۱۵۳	○
*			
	۴۷۰	۱۵۲	○
*			
	۴۷۱	۱۵۱	○
*			
	۴۷۲	۱۵۰	○
*			
منذرن نعان از پادشاهان حیره که مدت‌ها مریمی پیرام شور شاهنشاهی ایران بود در این سال در گذشت	۴۷۳	۱۴۹	○
*			
	۴۷۴	۱۴۸	○
*			
	۴۷۵	۱۴۷	○

۱- فیروز در کرمان برای جلوگیری از سیامطه سدی بزرگ احداث نمود که به سد اسکندر معروف است و آثار آن هنوز باقیمت فیروز مقلدات ساختن این سد را از سال ۴۶۱ فراهم کرده بود .

شاهنشاهی	میلادی	ق . م	۱۸۱
۱۰۱۵	۴۷۶	۱۴۶	○
			⊛
۱۰۱۶	۴۷۷	۱۴۵	○
			⊛
۱۰۱۷	۴۷۸	۱۴۴	○
			⊛
۱۰۱۸	۴۷۹	۱۴۳	○
			⊛
۱۰۱۹	۴۸۰	۱۴۲	○
			⊛
۱۰۲۰	۴۸۱	۱۴۱	○
			⊛
۱۰۲۱	۴۸۲	۱۴۰	○
			⊛

○ مسیحیان ارمنستان دواشر سخت گیری مأمورین زرتشتی ایران شورش کرده آماده انقلاب شدند .

○ **فیروز بسواحل دریای خزر لشکر کشید و باطوايف وحشی گوسانها(۱) بجنگ پرداخت ولی توفیقی نیافت . اما در ارمنستان برشودشيان پیروز شده واهان سردار شودشيان را پمختی شکست داد و باردیگر آئین زرتشتی درارمنستان قوت گرفت .**

○ **فیروز برای قلع و قمع هپتالها واز بین بردن خوشنواز (۲) بهماوراءالنهر لشکر کشید اما لشکر ایران ددسحرای ترکمنستان دواشر گرمادو بی آبی تلف شدند .**

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۸۲
۱۰۲۲	۴۸۳	۱۳۹	○ دهمدم فیروز جنگه بهتالهارقت اماخوشنواز باحله و تزویر لشکریان فیروز را در کودالی انداخت و از بین برد خود فیروز نیز در این جنگ کشته شد .
			○ پس از مرگ فیروز برادرش بلاش (۱) بتخت نشست .
			⊛
۱۰۲۳	۴۸۴	۱۳۸	○ بلاش سردار نامی خود را بنام زر میسر سوخرا نامور جنگه با اینها کرد و زر میسر توانست هیاطله را شکست سختی داده باخوشنواز ماماده سلحی ببندد .
			⊛
۱۰۲۴	۴۸۵	۱۳۷	○ سرگ بلاش و جلوس قباد اول را پاره ای از مورخین در این سال نوشته اند .
			⊛
۱۰۲۵	۴۸۶	۱۳۶	○ زارن برادر بلاش که ادعای سلطنت داشت شورش کرد اما بلاش بکمک واهان والی ارمنستان بر برادر پیروز شد . و بهمن مناسبت آزادی مسیحیان را در ارمنستان اعلام داشت .
			⊛
۱۰۲۶	۴۸۷	۱۳۵	○ یزرگان کشور که از بلاش ناراضی بودند او را خلیع و کور کرده و قباد (۱) پسر فیروز را به تخت نشاندند .
			○ قباد چون چند سالی از روزگاری جوانی خود را نزد هیاطله گذرانیده بود در رسیدن سلطنت نیز مورد حمایت آنها قرار گرفت .

۱- بلاش را وکاش یا ولش نیز میگویند .

۲- قباد را سوات یا سوات هم نوشته اند .

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۸۳
۱۰۲۷	۴۸۸	۱۳۴	○ قباد چنگه طایفه خزرج (۱) که شورش کرده بودند شتافت و در این جنگ پیروز شد .
			○ مزدک فرزند بامداد که از اهالی نیشابور (۲) بود در این سال قیام کرد و مذهبی آورد که اساس آن بر اشتراک بود (۳)
			●
۱۰۲۸	۴۸۹	۱۳۳	○ قباد که سردار نامی خود زرمیهر سوخرا را مزاحم می‌دید بدستگیری شاپور میهران سپهسالار خود او را بقتل رسانید .
			●
۱۰۲۹	۴۹۰	۱۳۲	○
			●
۱۰۳۰	۴۹۱	۱۳۱	○
			●
۱۰۳۱	۴۹۲	۱۳۰	○
			●
۱۰۳۲	۴۹۳	۱۲۹	○
			●

-
- ۱- خزرها اقوامی تورانی از نژاد زرد بودند که در ساحل غربی دریای خزر میان رودهای وگناوند زندگی میکردند و نام دریای خزر از آنها گرفته شده .
 - ۲- مزدک را پاره‌ای از مردم استخر میدانند .
 - ۳- بقیه مزدک همه مردم پگسان آفرینده شده‌اند و باید پگسان از همه چیز برخوردار باشند بنا بر این مال و زن و همه آنها باید بین همه مشترک باشد .

شاهنشاهی	میلادی	ق . م .	۱۸۴
	۱۰۳۳	۴۹۴	۱۲۸ ○
			✱
	۱۰۳۴	۴۹۵	۱۲۷ ○
			✱
	۱۰۳۵	۴۹۶	۱۲۶ ○
			در این سال تولد یافت .
			✱
	۱۰۳۶	۴۹۷	۱۲۵ ○
			چون قباد بمنصب مزدک گرویده بود روحانیون بر او شوریده و جاماسب (۱) برادرش را تنویر نمودند و جاماسب نیز قباد را گرفته در قلعه انوش برد (قلعه فراموشی) محبوس کرد . (۲)
			✱
	۱۰۳۷	۴۹۸	۱۲۴ ○
			روحانیون زردشتی جاماسب را ظاهراً بسطنت نشاندهند و خود در حقیقت زمام امور مملکت را در دست گرفتند .
			○ زینون امپراطور روم شرقی مدرسه شهر رها (ادسا) را تهلیل کرده بسیاری از معلمان و شاگردان آن به نصیصین و دانسنگاه گمندی شاپور آمدند (۳)
			✱
	۱۰۳۸	۴۹۹	۱۲۳ ○
			قباد بیاری زنتی و یکی از سرداران جوان خود بنام سیمافش از قلعه فراموشی قسر کرده نزد هیتالیا رفت .

۱- جاماسب یا زاماسب .

۲- این قلعه در محل مورد متفق شوشتر قرار داشت و زندانی این قلعه کاملاً فراموش میشد و کسی حق نداشت نام او را بر زبان آورد .

۳- در دانشگاه جنسی شاپور شب پرتان و امیران و هند برهان پهلوی تخریب میشد .

شاهنشاهی	میلادی	ق. م.	۱۸۵
۱۰۳۹	۵۰۰	۱۲۲	○ قباد دختر رئیس هپتالها را گرفت و بسا نیروی کده را اختیار او گذاشتند جاماسب را شکست داده برای دقعه دوم تخت نشست اما این بار از هوا خواهی مزدك دست برداشت .
۱۰۴۰	۵۰۱	۱۲۱	○ قباد از دولت روم خراج عقب افتاده را خواست تا به هپتالها بپردازد اما دولت روم ازدادن پول امتناع کرد .
			○ قباد کشور را به چهار پادشوس با استان قسمت نمود .
۱۰۴۱	۵۰۲	۱۲۰	○ قباد با لشکری وارد ارمنستان شد و شهر تئودوزیولیس (شهر ارزنته الروم امروز) را تصرف کرده از آنجا به بین النهرین شتافت و شهر آماه (دهار بکر امروز) را گرفت و با آناستاز یوس امپراطور روم پیمان عدم تجاوز هفتساله بست .
۱۰۴۲	۵۰۳	۱۱۹	○ چون قباد نتوانست پولی به هیاطله در مقابل کمکی که باو کرده بودند بپردازد این قوم وحشی با ایران حمله کرد .
۱۰۴۳	۵۰۴	۱۱۸	○ هیاطله از امیر داریال با ایران حمله کردند و قباد نزدیک ده سال با آنها جنگید .
۱۰۴۴	۵۰۵	۱۱۷	○ جنگنا ایران و روم در این سال پایان یافت و قباد که در مشرق گرفتار حمله هونها بود بدولت روم پیشنهاد صلح کرد و رومیها نیز با مسرت آنرا پذیرفتند

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۸۶
۱۰۴۵	۵۰۶	۱۱۶	○ در این سال سلجی بین ایران و دولت بیزانس بعدت هفت سال بسته شد که بسوجب آن دولت بیزانس میلی با ایران داد و دعوض شهر آمد با پس گرفت .
			✽
۱۰۴۶	۵۰۷	۱۱۵	○ قباد پس از سلج بادولت روم بجلوگیری هونیا شافت و این جنگ که به پیروزی لشکر ایران منتهی شد ده سال طول کشید .
			✽
۱۰۴۷	۵۰۸	۱۱۴	○
			✽
۱۰۴۸	۵۰۹	۱۱۳	○
			✽
۱۰۴۹	۵۱۰	۱۱۲	○ هاشم بن عبدمناف بن قصی بن کلاب از اجداد حضرت رسول اکرم در یکی از سفرهای تجارتی خود بقلسطن در این سال در گذشت .
			✽
۱۰۵۰	۵۱۱	۱۱۱	○
			✽
۱۰۵۱	۵۱۲	۱۱۰	○
			✽

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۱۸۷
۱۰۵۲	۵۱۳	۱۰۹	○ در این سال قباد پس از ده سال جنگ و زدو خورد با هون‌ها و هیاطله فاتح شده و آنها را کوشالی داد و خطر هون‌ها بکلی از میان رفت .
۱۰۵۳	۵۱۴	۱۰۸	○ قباد پس از پیروزی بر هون‌ها از این سال به آبادی پرداخت و با بستن سد و ساختمان شهر و پل به آبادی کشور کمک کرد .
۱۰۵۴	۵۱۵	۱۰۷	○ قباد در این سال دوشویه اخذ مالیات از مردم و امور کشاورزی برنامعهائی بنفع طبقات زحمتکش مردم وضع کرد .
۱۰۵۵	۵۱۶	۱۰۶	○
۱۰۵۶	۵۱۷	۱۰۵	○ دولت روم از گرفتاری قباد استفاده کرده و با قبائل هون‌ها بر ضد ایران اتحاد بست در سدد جنگ با ایران برآمده و انستاسیوس سردار رومی شهر دارا را تصرف کرده آنرا انستاسیوس پلیس نامید .
۱۰۵۷	۵۱۸	۱۰۴	○ در این سال انستازیموس امپراطور روم در گذشت و ژوستین جانشین او بنای مداخله در امور نواحی نفقاز گذاشت .
۱۰۵۸	۵۱۹	۱۰۳	○ قباد در این سال برسم ساسانیان جانشین خود را شخصاً تعیین نمود بدین ترتیب که کلیوس ارشد

جمع شدند حکم کرد تا همه را از دم شمشیر بگذرانند (۱)

○ سپاه ایران با فرماندهی سردارانی مانند فرسی - اراسیوس - پیروز و میهران بجلو لشکر روم رفت و ابتدا در ایبری لازیکا را تصرف نمود .

○ آناستازیوس امپراطور روم با ساختن دژ و پایگاههای نظامی در نزدیکی مرز ایران پیمان دوستی خود را با دولت شاهنشاهی ایران گست .

○ بلیمزازیوس فرمانده سپاه روم شرقی (بیزانس) از قباد شکست خورد اما ژوستین در گذشت و ژوستین امپراطور شد .

○ ژوستینین با امپراطوری روم نشست و مجلسین یونانی که تحت فشار قرار گرفته بودند بایران قرار کردند .

○ لشکر ایران بشهرستانهای شرقی بیزانس حمله کرد و گرجستان را تصرف نمود .

○ چون روم شرقی بر خلاف تمهید خود عمل کرد و در مرزهای ایران قلعه های جنگی ساخته بود بین ایران و دولت بیزانس جنگ شروع شد که بشکست دولت روم تمام شد .

○ در این سال زردکیان برای سلطنت نشستن کاووس پسر قباد توطئه کردند که نقشه آنها عقیم ماند .

۱- سریرسی سائیکس این واقعه را در این سال نوشته اما مورخین دیگر قتل مزدکیان را در سال ۵۲۹ ذکر کرده اند .

۱۰۶۸ ۵۲۹ ۹۳ ○ قباد که ظاهراً پامزدکیان روی خوشی نشان داده بود توسط خسرو انوشیروان ولیعهد خود در مجلس جشنی کلیه مزدکیان را بکشت (۱)

○ در این سال آکادمی آتن توسط ژوستین امپراطور روم بسته شد و عده‌ای از فلاسفه و محصلین یونانی بایران آمدند (۲)

✱

۱۰۶۹ ۵۳۰ ۹۴ ○ شروع جنگ بین ایران و روم شرقی. بی‌بی زار (۳) سردار ناموسی بیزانس راه را بر سپاه ایران بست و در جنگی که در محل کالینیکوس (۴) روی داده قشون روم شکست خورد و بلیزاریوس عقب نشینی کرد

✱

۱۰۷۰ ۵۳۱ ۹۵ ○ قباد اول (۵) در این سال وفات و خسرو ولیعهد او بنام انوشیروان (۶) بنیخت نشست (۷) بنا بر روایتی مزدکیان در این سال قلع و قمع گردیدند و خوک بزرگ نیز بقتل رسید .

۱- قباد فرزند خود خسرو را مأمور نبل مزدکیان کرد و خسرو دعوت نامه‌هایی برای مزدکیان فرستاد تا در مجلس شایسته بزرگی که در یکی از پایتختی سلطنتی تشکیل میشد شرکت نمایند . اما هر مزدکی که وارد پایتخت میشد سربازانی که در کلبه‌ها بودند او را گرفته و بقتل میرساندند و سرنگون در خاک فرو میکردند بطوریکه پاهای آنها از خاک بیرون بود . و خسرو هم خود مزدک را به بیانه لغاشای پایتخت همراه خود آورد و پاهای مزدکیان را که از خاک بیرون بود باو نشان داد و گات اینست نتیجه عقابد بوج تو و دستور داد او را بزدان انداختند .

۲- این واقعه را برخی از مورخین رسال ۵۲۷ میلادی نوشته‌اند .

۳ - Bilisare

۴ - Calinicus

۵ - بنای شهر کارون و منجه را به قباد نسبت میدهند

۶ - انوشیروان در اصل (انوشکروان) یعنی روح جاودان بوده .

۷- قباد قبل از مرگ فرزند خود خسرو را شایق نوشته‌ای که مبرک کرده و بنست رای زن مخصوص خود سپرده بود جانشین خود معرفی نموده بود .

○ قباد که در این سال رنجور بود وصیت نامه خود را مبنی بر پادشاهی خسرو نوشت و به ماهمند دادوستب و مین وصیت نامه بود که خسرو شاهنشاه شد.

⊙

⊙

○ انوشیروان در این سال دست باسلاطینی در سپاه و داوری زد - و در سرد عقد معاهده دوستانه با دولت بیزانس برآمد -

⊙

○ بین انوشیروان و ژوستینین امپراطور روم شرقی عهد نامه‌ای که به (پیمان ابدی) معروف است بسته شد. (۱)

⊙

○

⊙

○ ۸۸ ۵۲۴ ۱۰۷۳

○ ۸۷ ۵۲۵ ۱۰۷۴

⊙

○ ۸۶ ۵۲۶ ۱۰۷۵

۱ - شرایط این پیمان چنین بوده :

۱ - دولت روم شرقی متعهد شد که هر سال مبلغ هنگفتی برای نگهداری سپاه در نواح مختلف برده‌اند

۲ - قاعدار را به رومیان داده شود ولی آنجا را مرکز نوای خود در بین‌النهرین قرار ندهند

۳ - سرزمین لازیکا (قسمت غربی جورجستان) بصورتی که پیش از جنگهای قباد با روم داشت در آید

۴ - دولتمن یا هم متحد باشند .

○	۸۵	۵۳۷	۱۰۷۶
✽			
○	۸۴	۵۳۸	۱۰۷۷
امپراطور روم در آفریقا و ایتالیا بفرنگر جلوگیری از فتوحات او در مشرق افتاد .			
✽			
○	۸۳	۵۳۹	۱۰۷۸
امپراطور روم در شمال غربستان بهانه قرار داده و قسمت مهمی از سوریه را گرفت .			
✽			
○	۸۲	۵۴۰	۱۰۷۹
امپراطور روم شهر انطاکیه را غارت نمود و نزدیک آن شهر جدیدی بنام آنتوخوس ساخت و اهالی انطاکیه را باین شهر کوچ داد .			
○			
جنگه ایران و روم پایان یافت و دولت روم در جیور به پرداخت غرامت گردید .			
✽			
○	۸۱	۵۴۱	۱۰۸۰
جنگه دوم بین ایران و روم شروع شد . بهانه این جنگه شهر لازیکا واقع در گرجستان بود به همین مناسبت آنرا جنگه لازیکا نامیدند این شهر به عنوان یک ایالت ضمیمه دولت ایران گردید .			
○			
عبدالله بن عبدالمطلب پند حضرت محمد ص در این سال در مدینه تولد یافت .			
✽			
○	۸۰	۵۴۲	۱۰۸۱
امپراطور روم فتوحات خود ادامه داد و تا ساحل دریای سیاه پیش رفت و قلعه محکم پترا (۱) را تصرف کرد و بلیزتریوس سردار رومی بمقابله			

او شافت اما کاری از پیش نبرد .

•

۱۰۸۲ ۵۴۳ ۷۹ ○ بواسطه بروز مرض طاعون در لشکر روم پلیمز اریوس سردار رومی بدون اینکه نتیجه‌ای گرفته باشد اجباراً بروم بازگشت .

•

۱۰۸۳ ۵۴۴ ۷۸ ○ در بین‌النهرین انوشیروان قلمه ادیس را محاصره کرد و پس از گرفتن میلفی از حاکم آنجا دستور بازگشت داد .

•

۱۰۸۴ ۵۴۵ ۷۷ ○ پیمان صلحی بین ایران و روم امضاء شد و دولت روم بتواند غرامت مبلغ زیادی بایران داد (۱)

•

۱۰۸۵ ۵۴۶ ۷۶ ○ خسرو انوشیروان با سپاه پیروزمند خود متوجه قفقاز شد . و چون گو بازس پادشاه لازیکا سر از اطاعت ایران بیرون آورده بود بطرف گرجستان رفت .

•

۱۰۸۶ ۵۴۷ ۷۵ ○ انوشیروان تصمیم گرفت گو بازس پادشاه لازیکا را بمثل رسانیده و کلیه امالی آن شهر را بیرون کرده ایرانیان را بدانجا کوچ دهد اما گو بازس بدولت روم پناهنده شد .

•

۱۰۸۷ ۵۴۸ ۷۴ ○ در اثر حمله رومیان به قلعه پترا (۲) دوباره بین ایران و روم جنگی در گرفت که به پیروزی سپاه ایران خاتمه یافت .

۱- طبق این مناره که برای پنج سال به شد دولت روم هزار رطل طلا پرداخت .

۲- باطوم امروز

شاهنشاهی	میادی	ق . ه	۱۹۴
۱۰۸۸	۵۴۹	۷۳	○ خسرو انوشیروان دستور داد وسط شهر تیسفون دوبروی دجله بنای بنا علامت طاق کسری شروع ساختمان گردد .
			○ ژوستین هفت هزار تن را برداری داغتیوس (۱) به لازیکا فرستاد تا بنددوقلمه معروف پترا (باطوم) را تصرف نماید .
			○ خسرو انوشیروان در جندی شاپور (گندی شاپور) واقع در خوزستان اقدام بتأسیس دانشگاهی برای بحث و تحقیق درباره علوم طبی و فلسفی کرد .
			○ قارن سردار ایرانی در لازیکا پرسپاه روم حمله سردکه بواسطه گشته شدن قارن سپاه ایران پراکنده شد .
			○ بنای طاق کسری که تاخ سلطنتی انوشیروان بود در این سال در کنار دجله تمام شد .
			○ سردار بزرگ ایران (مهرمهر) با سپاه که هشت زنجیر قیل داشت بسوی درهای سیاه شافت و تقاط مختلف لازیکا را تصرف کرد . وین دو دولت متارکه پنجساله منعقد شد .
			○ از طرف ایران سفیری بنام ایزدخسب با هبش به روم رفت و پیمان متارکه را امضاء کرد که بموجب آن دولت روم هشتصد پنجاه هزار منقار طلا بتواند غرامت داد .
			○ بین دولت شاهنشاهی ایران و موکن (۲) خاقان چین بر علیه قوم هباطله اتحادی بسته شد .

شاهنشاهی	میلادی	ق. م.	۱۹۵
۱۰۹۳	۵۵۴	۶۸	○ قوم هپاتله که مدتها در مشرق ایران به حمله و غارت مشغول بودند کاملاً مبعوث شدند و انوشیروان بكمك ترکها سرزمین آنها را تقسیم کرد .
۱۰۹۴	۵۵۵	۶۷	○ دولت روم پس از جنگهای متوالی در این سال شهر مستحکم پترا (باطوم امروز) را که در تصرف دولت ایران بود پس گرفت و انوشیروان نیز چون در مشرق بچنگ با هپاتله مشغول بود توجیهی نکرد .
۱۰۹۵	۵۵۶	۶۶	○ بین دولت شاهنشاهی ایران و امپراطوری روم صلحی منعقد شد که بنام قرار داد پنجاه ساله معروف است (۱)
۱۰۹۶	۵۵۷	۶۵	○ انوشیروان با خاقان ترك متحد شده بمرزین هپاتها (هپاتله) حمله برد و پس از شکست قلمی آنها و کشتن پادشاه هپاتله سرزمین آنها را بین خود و خاقان ترك تقسیم کرد و رود جیحون را مرز دو کشور قرارداد (۲)
۱۰۹۷	۵۵۸	۶۴	○ بین ایران و روم که بر سر لازیکا و پترا جنگ بود در این سال صلحی با شاه رسید و بموجب آن لازیکا بروم واگذار گردید و در عوض دولت روم تهدید کرد سالی سی هزار سکه طلا بایران بپردازد .

۱- مفاد قرارداد پنجاه ساله باین شرح بود .

۱- دولت ایران لازیکا را بدولت روم باز دهد .

۲- دولت روم سالی سی هزار سکه طلا بدولت ایران بپردازد و سهم هفتاد و نیمی قبایله نادی کند .

۳- سیویان ایران در دین خود آزاد باشند ولی ارتبطات دینی خودداری کنند .

۴- طرفین در مرزهای یکدیگر قلعه و استحکامات ندارند و قلعه (دار) مرکز سیاه روم نباشد .

۵- دولت ایران سیاهی در دریند و قتلزار نکاهدارد .

۶- مورخین عهد این قرارداد را فرمایشهای ۵۵۶ و ۵۵۸ و ۵۶۲ نوشته اند .

شاعرشاهی	میلادی	ق . م .	۱۹۶
۱۰۹۸	۵۵۹	۶۳	○
⊙			
۱۰۹۹	۵۶۰	۶۲	○
<p>پارکو پیوس (۱) مورخ رومی که کتابهای ذیقیمی درباره جنگهای ساسانیان با دولت بیزانس نوشته در این سال در گذشت .</p>			
⊙			
۱۱۰۰	۵۶۱	۶۱	○
<p>در این سال بین ایران و روم مقدمات بستن معاهدهای انجام گرفت که به معاهده پنجاه ساله معروف گردید .</p>			
⊙			
۱۱۰۱	۵۶۲	۶۰	○
<p>بمقیده پاره‌ای از مورخین انوشیروان قرارداد پنجاهساله را با دولت روم (بیزانس) در این سال منعقد کرد (۲)</p>			
⊙			
۱۱۰۲	۶۶۳	۵۹	○
⊙			
۱۱۰۳	۵۶۴	۵۸	○
<p>انوشیروان عازم جنگ با هپتالها شد .</p>			
⊙			
۱۱۰۴	۵۶۵	۵۷	○
<p>ژوستین امپراتور روم وفات یافت .</p>			
<p>انوشیروان بترکستان لشکر کشید و قبائل ترك را برانداخت .</p>			
⊙			
۱۱۰۵	۵۶۶	۵۶	○
<p>جنگ انوشیروان با هپتالها را پاره‌ای از مورخین در این سال هم نوشته‌اند .</p>			

۱- Parkopins .
۲- همانطور که ذکر شد عند این معاهده را در سال ۵۶۶ ق . م هم نوشته‌اند .

- دود جبجون سرحد بین ایران و سرزمین خاقان ترک تعیین شد .
- در این سال خاقان ترک (۱) چند نماینده برای عهد معاهده دوستی بدربار انوشیروان فرستاد اما شاهنشاهی ایران نپذیرفت و خاقان سفیری به دود فرستاد .
- بن خاقان ترک و ژوستن امپراطور روم بر علیه ایران اتحاد دوستی بسته شد و سال بعد سفرائی بین دو کشور رد و بدل شد .
- ترکها بایران تاختند و خاقان ترک سفیری به بیزانس فرستاد تا علیه ایران باهم متحد شوند .
- عبدالله بن عبدالملک پسر بزرگوار پیغمبر اسلام در راه مراجعت به مدینه وفات یافت .
- انوشیروان برای تصرف یمن و هرز را (۲) باقتوتی به آنجا فرستاد و این سردار عسوقی فرزند ابرهه را بکشت و حبشی‌ها را از یمن بیرون کرد و سیف بن ذی یزن را در آنجا بحکومت نشاند و سرزمین حمیر جز خاک شاهنشاهی ایران شد .
- دود هجدهم ربیع الاول این سال حضرت محمد ص پیغمبر اسلام در مکه تولد یافت (۳)

۱- نام این خاقان ترک را دزیول یا دزیل یا دیزابول Dizabul نوشته‌اند .
 ۲- و هرز فرمانده سپاه دینم بود که در سپاه انوشیروان خدمت میکرد و سپاهی گسه انوشیروان در اختیار او گذاشت از مجربینی بود که یهین مناور از زندان آزاد کرده بودند .
 ۳- این سال را سال (عام القبل) گویند زیرا ابرهه فرمانروای یمن با تعدادی قبل قصد ویران کردن کعبه حرکت کرد ولی سپاه بزرگ او در الرحمنه بر تعدادمان کوچکی بنام ابابیل منهدم گردید .

○ در جنگی که انوشیروان با عیلامه کرد دیژابول خاقان ترک قرارداد کرد . و دولت روم شرقی را تحریک نمود که بر علیه ایران معاهده خود را متنصت نماید .	۵۱	۵۷۱	۱۱۱۰
○ شروع جنگه سوم بین ایران و روم شرقی . ژوستین دوم (۱) امپراطور بیزانس بتحریر خاقان ترک معاهده خود را شکست و نصیبین را محاصره کرد .	۵۰	۵۷۲	۱۱۱۱
○ تولد حضرت رسول اکرم بروایتی .			
○ انوشیروان با آنکه قریب ۷۰ سال داشت خود شخصا فرماندهی سپاه را بعهده گرفت و سر بهما از دجله گذشت و قوای روم را از شهر نصیبین راند و شهر و قلعه معروف دارا را تصرف کرد . سقوط این شهر که دژ تسخیر ناپذیر رومیها بود در دنیای آنروز آثر عجیبی کرد و ژوستین از شدت تأثر استعفا داد و پتریوس بجای دی نشست و او با پرداخت ۴۵ هزار سکه طلا یا انوشیروان صلح کرد	۴۹	۵۷۳	۱۱۱۲
○ انوشیروان با سپاه فاتح خود در سرزمین امپراطوری روم تا کاپادوکیه پیش رفت	۴۸	۵۷۴	۱۱۱۳
○ موریسیوس (۲) فرمانده سپاه روم جلو پیشرفت	۴۷	۵۷۵	۱۱۱۴

انوشیروان را گرفت . امسا شاهنشاه پیروزمند
ایران دوباره تجدید قوا کرد

○ **انوشیروان** بادمستان حمله کرد و نیروی روم ۴۶ ۵۷۶ ۱۱۱۵
را بسختی درهم شکست و سکاها را که برای
امپراطور روم میجنگیدند گوشمالی داد

○ **خسرو انوشیروان** توسط نیروی دریائی خود
سپاهی به یمن پیاده کرد

○ **تام خسرو** سردار معروف ایران دنباله فتوحات ۴۵ ۵۷۷ ۱۱۱۶
شاهنشاه ایمران را گرفت و رومیها را تعقیب
کرد

○ **تام خسرو** فرمان شاهنشاه ایران شهر آمد ۴۴ ۵۷۸ ۱۱۱۷
را غارت کرد و در همین موقع **پتیریوس** تقاضای
سلح نمود و بین ایران و روم شرقی عهدنامه‌ای
بسته شد که بموجب آن دولت بیزانس به مدت
پنجاه سال هر ساله سی هزار سکه طلا بایران
بپردازد .

○ **خسرو انوشیروان** پس از اتم قرن سلطنت بسا ۴۳ ۵۷۹ ۱۱۱۸
اقتدار در حالی که ایران را باوج عظمت رسانیده
بود وفات یافت (۱) و پسرش **هرمز چهارم**
بشخت نشست .

○ **در جنگی که میان عولیس** سردار معروف روم ۴۲ ۵۸۰ ۱۱۱۹

۱- خسرو انوشیروان از پادشاهان بزرگ و کنورگشایان بنام ایران است که اصلاحات مهمی در امور اجتماعی و لشکری و فرهنگی و اخلاقی ایران کرده و میتوان او را در ردیف تاریخ کبیر دانست .

و آذرعان سردار ایران در گرفت سپاه دوم پیروز شدند و قام خسرو سردار دشت ایران در این جنگ کشته شد .

○ سردار دیگر روم بنام عوستائگون (۱) در اطراف دجله از قتلوان ایران شکست خورد و برای عقد پیمان صلح بین طرفین مذاکره شروع شد اما به نتیجه‌ای نرسید . ۴۱ ۵۸۱ ۱۱۲۰

○ سپاه ایران به سرداری قیثم خسرو به طرف شهر معروف قسطنطنیه (۲) حمله برد و نزدیک بود سپاه ایران پیروز شود که قیثم خسرو کشته شد و لشکر ایران بازگشت . ۴۰ ۵۸۲ ۱۱۲۱

○ ترکان غز شهر کرمان را تصرف کردند . ۳۹ ۵۸۳ ۱۱۲۲
○ بین سوریس (۳) سردار سپاه روم و کردار پیمان سپهسالار ایرانی جنگی در گرفت که سپاه ایران پیروز شد .

○ ۳۸ ۵۸۴ ۱۱۲۳

○ نعمان بن منذر از پادشاهان حیره که تابع شاهنشاهی ساسانی بود پتخت نشست . ۳۷ ۵۸۵ ۱۱۲۴

1- Mustaeon .

2- Constantian .

3- Maurice .

شاهنشاهی	میلادی	ق . م .	۳۰۱
۱۱۲۵	۵۸۶	۳۶	○ اشکر دوم سرداری فلیکوس (۱) نزدیک کوه ایزال (۲) با سپاه ایران جنگ کرد ولی کاری از پیش نبرد و از جلو کردار بیگان سردار ایران عقب نشست .
۱۱۲۶	۵۸۷	۳۵	○ در بهار این سال قنون دوم سرداری هراکلیوس و تئودورس بطرف ایران حمله کرد و چون ایران گرفتار هجوم ترکها در مشرق بود . راه مسالمت در پیش گرفت .
۱۱۲۷	۵۸۸	۳۴	○ ترکها با ایران هجوم کردند ولی از بهرام چوین (۳) سردار رشید ایران شکست خورده خاقان ترک کشته شد و پسرش با سارت بهرام در آمدوارتش ایران غنیمت زیادی بچنگ آورد ترکها پس از این شکست تعهد کردند که سالیانه مبلغی با ایران بپردازند .
۱۱۲۸	۵۸۹	۳۳	○ بهرام چوین به سردار فسانح ایران بچنگه دو میباید لازیکا رفت اما شکست خورد و هرگز بجای کمک و دلجوئی مقداری دوکته ریسی و جامه زنان برای افرستاد . این عمل مردم را از هرگز متنفر ساخت .
۱۱۲۹	۵۹۰	۳۲	○ مردم بر هرمز شو بدیده و هرمز چهارم فرار کرده بدست بیستام (۴) یکی از خویشاوندانش بتدل رسید و خسروی پوزیتخت نشست اما در جنگ با بهرام چوین شکست خورد . بدولت بیزانس پناهنده شد .

۱- Philippicus . ۲- Izal .

۳- بهرام چوین پسر هراکلیوس و از دودمان مهران بود .

۴- بیستام یا بیستام یا بیستهم

○ بوذرجمهر با بزرگمهر وزیر معروف انوشیروان
بامر خسروی پرویز یزید بقتل رسید .

*
○

○ خسرو با کمک سپاه روم بچنگ بهرام آمده بهرام
را شکست داد و بهرام به قلعه مشهور گانزرا
(شیر) پناه برد . در اینجا هم از خسرو شکست
خورده به ترکان پناهنده شد و خسرو در تیسفون
بنتخت نشست و در عوض شهر دارا و قسمتی از ارمنستان
را به امپراطور روم وا گذاشت .

*
○

○ بهرام چوینسه سردار معروف ایران که بر ضد
شاهنشاه ایران شورش کرده بود وقت یافت .

○ خسروی پرویز بدفع بندوبه از بزرگان ساسانی
که شورش کرده بود پرداخت و او را بقتل رسانید .

*
○

○ بهنگام (۱) از بزرگان ساسانی که خسرو پرویز
در صدد قتل او بر آمده بود بمغرب ایران فرار
کرد و ادعای سلطنت نمود .

*
○

○ ۲۷ ۵۹۵ ۱۱۳۴

*
○

○ بهنگام که در مغرب ایران حکومت داشت در این
سال درگذشت .

*
○

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	
۱۱۳۶	۵۹۷	۲۵	○
			*
			*
۱۱۳۷	۵۹۸	۲۴	○
			*
۱۱۳۸	۵۹۹	۲۳	○
			حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب (ع) در شهر مکه تولد یافت
			*
۱۱۳۹	۶۰۰	۲۲	○
			اعراب مطیع روم دهات و نواحی مرزی ایران را چپاول کرده و غنائم زیادی بردند و چون خسرو در سدد مجازات آنها برآمد، سفیر روم بنام (ثوژ) از شاهنشاه ایران معذرت خواست
			*
۱۱۴۰	۶۰۱	۲۱	○
			خسرو پرویز که در سدد لشکر کشی به غرب ایران برای سرکوبی اعراب بود بواسطت سفیر روم از مجازات آنها صرف نظر کرد
			*
۱۱۴۱	۶۰۲	۲۰	○
			چون موریس امپراطور روم بدست فوگاس (۱) کشته شده بود خسرو پرویز بخونخواهی موریس عازم جنگ با دولت روم شرقی شد .
			○
			فرزند موریس امپراطور مقتول روم بدربار خسرو پناهنده شد
۱۱۴۲	۴۰۲	۱۹	○
			○ شروع جنگه ایران با دولت بیزانس. خسرو پرویز

شاهنشاهی	میلادی	ق . م	۲۰۴
			در این جنگ بفتحات بیشماری نائل گردید و سلب حضرت عیسی را با ایران آورد
			✽
۱۱۴۳	۶۰۴	۱۸	○ خسرو پرویز بحایت پسر موریس امپراطور مقتول به روم شرقی لشکر کشید
			○ کشته شدن بوذرجمهر (بزرگمهر) را در این سال هم نوشته‌اند (۱)
			✽
۱۱۴۴	۶۰۵	۱۷	○ خسرو پرویز برم لشکر کشید و شهرهای دارا امید - حران - ادسا و هیری پولیس را تصرف نمود و از طرف خود سفیری بکنکور چین فرستاد .
			✽
۱۱۴۵	۶۰۶	۱۶	○ خسرو پرویز در این جنگ شهر برهوتا (۲) واقع در حلب را گرفته نواحی شمال آسیای سفر و کاپادوکیه و فریژیّه و گالاسیا را جزّه متصرفات خود کرد .
			✽
۱۱۴۶	۶۰۷	۱۵	○ جنگ با دولت بیزانس ادامه داشت و خسرو پرویز کلیه شهرهای سوریه و بین النهرین از جمله حران ادسا را تصرف نمود .
			✽
۱۱۴۷	۶۰۸	۱۴	○ لشکر پیروز مندایران بفرماندهی خسرو پرویز شاهنشاه ایران ددشبه جزیره آنا تولی تا کالسدون پیشروی کرد .

۱- کشته شدن این دانشمند روم را در سالهای ۵۹۰ و ۶۰۴ و ۶۱۰ دانسته‌اند .

۲- Berhota (حلب امروزی)

شاهنشاهی	میلادی	ق . ه .	۲۰۵
۱۱۴۸	۶۰۹	۱۳	○ فکاس که در برابر قشون ایران تاب مقاومت نداشت در اثنای جنگ عقب نشینی کرد و جای خود را به هر اکلیوس (هرقل) داد .
			○ سپاه پروزمتداه ایران شهرهای ستال (۱) و مازاکار و قیسره را در آسپای سفیر تصرف کرده تا کاپادوکیه پیش رفت .
			*
۱۱۴۹	۶۱۰	۱۲	○ ابتدای نزول کتاب آسمانی (قرآن) بر حضرت رسول ص
			○ هر اکلیوس امپراطور روم به تخت سلطنت نشست .
			○ خسرو پرویز هنگام لشکر کشی به روم با نعمان بن منذر پادشاه حیره بچنگ پرداخت و سپاه او از اعراب شیبانی صعقات بشمارای خورد .
			*
۱۱۵۰	۶۱۱	۱۱	○ خسرو پرویز با سپاه پروزمتد خود تا انطاکیه پیش رفت و این شهر را تصرف نمود و به پسر نزدیک شد .
			*
۱۱۵۱	۶۱۲	۱۰	○ خسرو پرویز - کاپادوکیه و شهر معروف مازا را گرفت و در جنگی که با اعراب کرد پیروز شد و نعمان بن منذر (۲) در این جنگ زیر پای پیلان بقتل رسید .
			*
۱۱۵۲	۶۱۳	۹	○ شهر دمشق توسط شهر ویران (شهر راز) سردار رشید ایران فتح شد و این سردار بجانب فلسطین ساخت و پس از تصرف این شهر صلیب مقدس

مسجیان را که مدعی بودند حضرت عیسی را با آن مسلوب کرده‌اند به پایتخت ایران فرستاد .

✽

۱۱۵۳ ۶۱۴ ۸ ○ قنون ایران در خاور و بساخرت بیشترت کرد . شهر خالسدولی (۱) بست خسرو پرویز فتح گردید
○ لشکر پیروزمند ایران شهر درعا (اذرعات) یکصد و شش کیلومتری دمشق را تاراج و ویران کرد .

✽

۱۱۵۴ ۶۱۵ ۷ ○ خسرو پرویز - شهر پراژدا بمصرف رساند این سردار بزرگ پس از عبور از کوه‌های شام خود را باسکندریه رسانید .

✽

۱۱۵۵ ۶۱۶ ۶ ○ شهر پراز سردار بزرگ ایران شهر پلوز (پاوسیوم) واسکندریه را فتح کرد و تصرف این شهر در دنیای آن روز اثر عجیبی داشت و نام ایران را بر سر زبانها انداخت .

✽

۱۱۵۶ ۶۱۷ ۵ ○ به تصرف کالسدون توسط شاهین سردار دلیر ایران حدود کشور شاهنشاهی به حدود زمان هخامنشیان رسید .

✽

۱۱۵۷ ۶۱۸ ۴ ○ شاهین سردار بزرگ ایران پس از فتح نواحی آسیای صغیر به دو کیلومتری قسطنطنیه رسید ،
○ هرقل (عزراکلیوس) امپراطور روم با شاهین سردار پیروز ایران ملاقات کرده تقاضای صلح

۱- خالسدونی یا کالسدونی Chalcedoin شهر قدیمی آسیای صغیر کنار بوسفور و مقابل شهریزانس (استانبول کنونی) و بر مدخل دریا سیاه بوده .

شاهنشاهی میلادی ق . م ۳۰۷

نمود اما مورد قبول شاهنشاه ایران قرار نگرفت.

۱۱۵۸ ۶۱۹ ۳ ○ ارتش نیرومند ایران مصر را بطور کامل فتح کرد.

○ حضرت علی علیه السلام با فاطمه دختر پیمبر اسلام ازدواج نمود .

○ حضرت خدیجه نخستین زوجه حضرت رسول اکرم وفات یافت .

۱۱۵۹ ۶۲۰ ۲ ○ خسرو در این سال بواسطه فتوحات درختانی

که در روم کرده بود لقب پری پز یعنی پیروز (فاتح) گرفت.

○ خسرو آنکارا را در این سال تصرف کرد .

۱۱۶۰ ۶۲۱ ۱ ○ ایسترا یا (انسیرا) و رودس بدست ایران افتاد

و پهنای دولت شاهنشاهی ایران در این زمان بحدود کشور در زمان داریوش گبیر رسید .

۱۱۶۱ ۶۲۲ ۱ ۱ ○ در این سال که سال سیزدهم بعثت حضرت رسول اکرم بود آن حضرت بدعوت انصار به یثرب (مدینة النبی) هجرت فرمود و این سال مبدأ تاریخ مسلمانان گردید (۱)

○ **هر اقلیوس** (هرقل) امپراطور روم با لشکری از داداؤل گذشته در خلیج کوچک ایسوس موضع گرفت و در نبردی که روی داد شهر پر از سردار ایرانی شکست خورد .

⊙

۱۱۶۲ ۶۲۳ ۲ ۲ ○ کاروانی که ریاست آن با **ابوسفیان** بود در راه شام به مکه دمه‌جل پذیرا حضرت رسول رو برو شد و در این غزوه مسلمانان فاتح شدند .

○ **هر اقلیوس** با مردمان شمالی از قبیل خزرها و آلتها عهدت شده از طریق **لاژیکا** (۲) بایران حمله ور شد **خسرو پرویز** بمقابله او شناخت امسا شکست خورد .

○ **هر اقلیوس** آتش مقدس را از آتشکده آذر گشسب همراه خود برد .

⊙

۱۱۶۳ ۶۲۴ ۳ ۳ ○ قوای قریش پسرداری **ابوسفیان** در دامنه کوه احد (۱) لشکر مسلمانان را شکست داده و در این غزوه حمزه عموی حضرت رسول اکرم شهید شد .

⊙

۱۱۶۴ ۶۲۵ ۴ ۴ ○ **شاهین** سردار بزرگه ایران کشته شد .

۱- ایرانیان تا این تاریخ سال بزدمردی یا سال درکنی داشتند و پس از قبول اسلام این تاریخ را قبول کردند .

۲- نام قدیمی گرجستان غربی

۳- هزاره کیلومتری مدینه .

- شیر بر از سردار دیگر ایسران در مقابل سپاه
دوم عقب نشینی کرد و قیصر شهر آمد را
گرفت و تا کنار فرات آمد
- غزوه دوم بدار معروف به بدر صغری .

- ۵ ۵ ۶۲۶ ۱۱۶۵ خسرو پرفروز برای جبران شکستی که از
هراکلیوس خورده بود سپاهی مأمور فتح
امپراتوری کرد و خود بالشکری برای جلوگیری
از پیشرفت هراکلیوس به لازیکا رفت .

- شروع جنگ خندق بین مسلمانان و کفار در این
جنگ پابنکار سلمان پارسی دور شهر مدینه
خندق حفر کردند تا مانع حمله کفار گردند

- ۶ ۶ ۶۲۷ ۱۱۶۶ هراکلیوس در این سال به دستگیر بست
فرسنگی تیغون حمله کرد مثنائانه با آنکه لشکر
ایران با فشاری عجیبی کرد اما خسرو در اثر
ترس نابهنگامی که باو دست داده بود فرار کرد
و سپاه ایران با وجود مقاومت شدید شکست خورد

- ۷ ۷ ۶۲۸ ۱۱۶۷ در این سال حضرت رسول اکرم نامه‌هایی به
خسرو پرفروز و هراکلیوس امپراطور روم
و مقومس فرمانروای مصر و نجاش پادشاه
حیثه نوشت (۱)

۱ - نامه رسول خدا توسط عبدالله بن حذافه بدر بار خسرو پرویز فرستاده شد باین مضمون بود:
بسم الله الرحمن الرحيم - من محمد رسول الله المرسکری غلامی فارس، سلامتی من اتبع الهدی ومن آمن بانه
ورسوله وشهدان لا اله الا الله وحده لا شریک له وان محمدا عبده ورسوله وانسی ادنوک بدناه الاسلام
فاقی رسول الله الی الناس كافة لانذر من کان حیا وحق القول علی الکافرين . فاسلم لیس و ان ابستعناک
الم النجوس .

○ **فرسراد خسرو پرویز** از میدان جنگ و
عباشی های بیحد او و رفتار زشتی که با
شهر پراز نموده بود مردم را شد او تحریک
کرد و **شیرویه** فرزند **خسرو** بهمهراه عبده
زیادی از سرداران **خسرو** را گرفته در تازیك
خانه قسر زندانی کردند و چهار روز بعد او را
بقتل رساندند و پس از مدتی **هرج و مرج** **شیرویه**
بنام **قیباد دوم** بخت نشست .

✽

۱۱۶۸ ۶۲۹ ۸ ۸ ○ **قیباد دوم** (۱) در این سال با دولت روم صلح
کرد و طبق معاهدهای که بسته شد دولت ایران
سلیب حضرت مسیح را بدولت روم باز داد و
مسیحیان باین واسطه جشنهای مفصلی گرفتند (۲)

○ **حضرت رسول اکرم** مکه را فتح کرد و خانه
کعبه را تصرف نمود بنهای آنجا را خراب کرد و
آنها **بیت الحرام** خواند

○ **قیباد دوم** در این سال بمرض طاعون در گذشت
و پس هفت ساله او بنام **اردشیر سوم** سلطنت
رسید و **شهر پراز** زمام امور را در دست گرفت

بسه پاروقی از صفحه قبل

و اینک ترجمه فارسی آن

... بنام خداوند بختنده مهربان . تا عاقبت از جانب محمد فرستاده خدا سوی گمراهی رهبر و زمامدار
ایران ، درود بر آن کسی که برادر خداست قدم گذارد و بخدا و رسولش ایمان آورد و خواهی دهد که
همه بودی جز ذات یگانه ایی قابل پرستش نیست و بی شریک و بی همتاست . و بعد بنده و فرستاده
اوست من ترا باسلام و گفتم حق دعوت میکنم زیرا من رسول خدایم که برای راهنمایی تمام ماینها
فرستاده شدهام . آمدهام تا زنده دلانرا از نادانان جدا کنم تا آنکه قلوبی بزرده و جانی افروز
ده دارند . پس از بیان حرارت حجت امام شود اوای پادشاه ایران دعوت حق را بپذیرد و هر برادر
اسلام تسلیم شود تا از آفتابهای دنیا و آخرت مأمون بمانی و مسرتی مسکوت همراهی مجوسان بگردن
تو خواهد بود

(نقل از صفحه ۶۴ کتاب قصص قرآن)

۱ - قیباد یا گواذ یا گوات

۲ - روز پس گرفتن سلیب که بمصادف با ۱۴ سپتامبر بود هنوز هم یکی از اعیان مسیحیان میباشد

۱۱۶۹ ۶۳۰ ۹ ۹ ○ حضرت رسول اکرم بشام سفر کرده در غزوه تبوک شرکت فرمودند

○ اردشیر سوم فقط چهار ماه سلطنت کرد و از سر نوشت او اطلاعی در دست نیست برخی از مورخین نوشته‌اند که بدست شهر پراز کشته شد و شهر پراز (شهرودان) نیز که بعد از اردشیر پادشاه شده بود بعد از دوماه بدست مردم بقتل رسید و پس از او خسرو سوم نوه هرمز چهارم و پس از او جوان شیر پسر خسرو پرویز بتخت نشستند. و بالاخره در این سال پوراندخت دختر خسرو پرویز بتخت نشست .

۱۱۷۰ ۶۳۱ ۱۰ ۱۰ ○ پوراندخت پس از یکسال و پنج‌ماه استعفا داد و شتاسب پرده برادر خسرو سوم بتخت نشست و سپس آذرمیدخت شاه شد

○ آذرمیدخت دختر خسرو پرویز بدست رستم فرخ هرمز کشته شد و بعد هرمز پنجم شاه شد اما بزودی بقتل رسید و بزرگان ایران قمری از دخترزادگان انوشیروان را شاه کردند اما او را عم کشتند (۱) و بعد از او فرخ زاد (خورزاد) بنام خسرو پنجم بتخت نشست .

○ در محلی بنام شدیرخم پیغمبر اسلام حضرت علی (ع) را بجان‌شینی خود انتخاب فرمود .

۱۱۷۱ ۶۳۲ ۱۱ ۱۱ ○ پس از خسرو پنجم ، یزدگرد سوم پسر او

۱ - ... بزرگان برده‌ها بنام فرور از دخترزادگان انوشیروان پادشاه کردند. چون برای تاج برقیادن

د نشست و سر ازگی داشت : این تاج چه تشک است !!! بزرگان ایران از سختی تاج بدزدند و

د او را کنند .

(تاریخ معلوی جلد اول صفحه ۲۱۵)

بخت نشست و این روز که سمنته ۲۲ ماه بهار مطابق ۱۱ هجری بود ابتدای تاریخ یزدگردی است که در ایران معمول بوده .

○ حضرت رسول اکرم در این سال رحلت فرمود (۱) **د ابوبکر عبدالله عتیق** ملتب به صدیق بخلافت نشست .

○ در ششمه شنبه سوم ماه رمضان همین سال حضرت **فاطمه** دختر پیغمبر (ص) وفات یافت .

✽

○ شروع جنگ **زنجیر** (۲) بین ایران و اعراب ۱۲ ۱۲ ۶۳۳ ۱۱۷۲
 سردار عرب در این جنگ **خالد بن ولید** بود .
 خالد حیره را تصرف کرد. لشکر ایران بسرداری **هرمز** در محل **حفر نزدیک خلیج فارس** از لشکر عرب شکست خورد و **هرمز** در این جنگ بقتل رسید و خالد تمام اسرای ایران را بکشت .

✽

○ **ابوبکر** وفات یافت و **عمر بن الخطاب** دومین خلیفه مسلمان شد . ۱۳ ۱۳ ۶۳۴ ۱۱۷۳

○ شروع جنگ **پسل** (۳) سردار قشون ایران **بهمن جاذی** به (سرادر هرمز) و سردار سپاه مسلمان **ابو عمید ثقفی** بود نتیجه جنگ بفتح ایران بود در این جنگ **ابو عمید ثقفی** زهر پای پیلان هلاک شد و تقریباً چهار هزار نفر از اعراب کشته شدند .

۱- روز رحلت حضرت رسول را مورخین **موناخون** نوشته و از هغه صحیح تر ۱۲ ربیع الاول ۱۱ هجری مطابق ۸ با ژوئن ۶۳۴ و ۱۷ خرداد ماه سال ۱۱ شمس است .

۲- از آن جهت که اسرای ایران را به زنجیر بسته بودند این جنگ را جنگ **زنجیر** گفته اند .
 ۳ - محل جنگ **زندیگ** فرات بود و چون اعراب در حال فرار بسا قایق بروی فرات پلی بسند به جنگ پل با جنگ جبر معروف شد .

- ۱۴ ۶۳۵ ۱۱۷۴ ○ در این سال اعراب بسر کردگی **سعد بن ابی وقاص** و ایرانیان بسر دادی **رستم فرخ‌زاد** (رستم فرخ هرمز) در محل **قادسیه** (۱) مصاد دادند. پس از چهار روز جنگ چون پاد تندی خاک میدان جنگها بر ایرانیان ریخت قشون عرب فاتح شد و **رستم فرخ‌زاد** بقتل رسید و درفش کاویانی (۲) بدست اعراب افتاد و شهر **بانو دختر یزدگرد** که بعدا بمقد **حضرت امام حسین (ع)** در آمد اسیر گردید .
- **عمر** در این سال دستور بنای **بصره** را صادر کرد .
-
- ۱۵ ۶۳۶ ۱۱۷۵ ○ **یزدگرد** در این سال خیال داشت پایتخت را از **تیسفون** به **استخر** تغییر دهد اما اطرافیان او را متصرف کردند .
-
- ۱۶ ۶۳۷ ۱۱۷۶ ○ لشکر عرب بسر دادی **سعد و قاص** به **تیسفون** حمله کرد .
- **یزدگرد** با **حارم** خود به **جلوان** (۳) فرار کرد و **سعد** پیروزمندانه وارد **مدائن** شد لشکر عرب جو اهرات و فرش معروف بهارستان و سایر شاهکارهای دودان ساسانی را بنیما بردند .
- در **جلولان** نزدیک **جلوان** باز اعراب برسپاه ایران غالب شد .
-
- ۱۷ ۶۳۸ ۱۱۷۷ ○ **مسلم بن** پس از تسخیر شهرهای **بین‌النهرین** شهر **کوفه** را نزدیک **حیره** قدیم و شهر **بصره** را دوی خرابه‌های **ابله** بنا نهادند .

۱ - در جنوب اصف و پنج کیلومتری جنوب غربی کوفه

۲ - این درفش همان برق کلاه آهنگر بود که شاهان ریشه‌های ساسانی ایران افزوده بودند.

۳ - جلوان از شهرهای قدیم ایران و نزدیک کرمان شاهان بوده .

○ سپاه عرب ایرانیان را درخوزستان شکست داده
شهرهای **گندی شاپور** - **رامهرمز** و **اهواز**
را تصرف کردند (۱)

○ در این سال **یزدگرد سوم** سفیری برای کمک و
جلب دوستی بدربار چین فرستاد (۲)

✽

○ **سعد بن وقاص** سردار عرب که دواتر پیروزیهای
متوالی سر مست شده - دستگامی در کوفه ترتیب
داده بود توسط عمر خلع و بنای **اوصمار پاسر**
بجکوفت کوفه برقرار گردید .

✽

○ در این سال **هرمز** حاکم خوزستان اعراب
را از اهواز بیرون راند ولی در جنگی که بین او
و سپاه عرب روی داد دو پسر او **اهواز** بشرف
مسلمانان درآمد .

○ شهر **شوشتر** پس از ۱۸ ماه مقاومت دلیرانه به
تصرف مسلمان درآمد .

○ اعراب به مصر لشکر کشیده آن سرزمین را فتح
کردند .

○ **یزدگرد** لشکری بیاراست و فرماندهی آنرا
به **قیسوزان** داد سپاه اعراب نیز سرداری

۱- برای تصرف ابتدای مختلف ایران سردارن زیر انتخاب شده

۱- برای حرامان	احمد بن قیس
۲- اردشیر خوردهوناپور	جانشین سعید
۳- استخر	قلمان بن ابی العاص لقی
۴- قبا و داراب	سالمه گنالی
۵- کرمان	سهدل بن عدی
۶- سینان	نابغه بن عمر اللدیبی
۷- هکران	حکیم بن خنیر لقیبی
۸- چینیها یزدگرد سوم را (برنامه) میخواهند .	

نعمان بن مقرن بطرف حلوان حرکت کرد و در نیاوند بین دوسپاه جنگ سختی در گرفت که شکست اسرائیلیان منتهی شد. **فیروزان** بهمدان گریخت و در آجا بدست قعقاع بن عمر کشته شد اعراب این جنگ را **فتح الفتوح** نامیدند .

○ در این سال **عبدالله بن عثمان** بالشکری بجانب اسفهان رفت (۱) و **استمدار** فرمانده سپاه اسفهان را شکست داده وارد جی شد .

○ اعراب غنائم زیادی را که از جنگ **نیاوند** بدست آورده بودند به پنج قسمت تقسیم کرده پس از کنسار گذاشتن سهم خلیفه (مخصوص بیت المال) بقیه را بین خود تقسیم کردند

○ لشکر اسلام بر داری **قرطبه** بن کعب شهر ری را فتح کرد .

○ استانهای خراسان و آذربایجان بتصرف اعراب درآمد .

○ شهر **توج** (۲) نزدیک کازرون توسط **عجاج** بن سعید فتح شد و **ابوموسی اشعری** هم در همین سال شهرستان اعزاز و استخر را گشود .

○ **عثمان بن ابی العاص** استخر و کازرون و شیراز و نواحی دیگر فارس را تصرف کرد .

○ عمر یساز ۱۰ سال و شش ماه و پنج روز خلافت بدست جوانی ایرانی بنام **فیروز ملقب به ابولؤلؤ** (۳)

۱- اسفهان در این وقت از دولت تقسیم میشد یکی جی (۶۳) که اعراب آنرا (شهرستان) نامیدند و دیگر یهودیه که اسفهان امروزی است .

۲- توج یا توج بلخ اول ولتدید و فتح دوم بین کازرون و بندر گناوه که پارچه کنائی آن معروف بوده .

۳- فیروز کاشانی ملقب به (باباشجاع) و (ابولؤلؤ) اصلا اهل نیاوند بوده .

در حال نماز بشرب خنجر ترور شد .

⊙

۱۱۸۳ ۶۴۴ ۲۴ ۲۳ ⊙ سه روز از حرم این سال گذشته بود که عثمان بن عفان بخلافت برگزیده شد و در شهر مدینه بمنبر رفت و مردم با وی بیعت کردند .

⊙ اعراب بدنیال یزدگرد شهرهای مکران ، سیستان و همدان و دی را تصرف نمودند .

⊙

۱۱۸۴ ۶۴۵ ۲۵ ۲۴ ⊙ چون اهالی شوری قیام کرده بودند سعد بن ابی وقاص نیروی فرستاد و شورشیان را آرام کرد .

⊙ همچنین سردم آذربایجان شورش کردند و ولید بن عقبه نیروی فرستاد و بین او و اهالی آذربایجان صلح برقرار شد .

⊙

۱۱۸۵ ۶۴۶ ۲۶ ۲۵ ⊙ در این سال دستور عثمان صحن کعبه و سمت داده شد و ستونهای آن ترمیم گردید .

⊙

۱۱۸۶ ۶۴۷ ۲۷ ۲۶ ⊙ شهر استخر که از اطاعت اعراب بیرون آمده بود بدست عثمان بن ابی العاص برای دومین بار گشوده شد .

⊙

۱۱۸۷ ۶۴۸ ۲۸ ۲۷ ⊙ اعراب به سواحل جنوبی بحر خزر لشکر کشیدند ولی با عهه تلاشها نتوانستند این نواحی را که سالها مأمن ایرانیان رشید بود تصرف نمایند .

⊙

۱۱۸۸ ۶۴۹ ۲۹ ۲۸ ⊙ اهالی فارس بر عمیداله عمر شوی بدند و عبداله بن عامر باقشوی فارس آمد و استخر

و دادا بگرد و شهر جور (۱) و سایر نقاط فارس را تصرف کرد .

•

۱۱۸۹ ۶۵۰ ۳۰ ۲۹ ○ یزدگرد سوم پس از نالایهای فراوانی که برای جمع آوری سپاه و نجات کشور میگرد در مرو بدست آسیابانی بتل رسید (۲)

○ زرنج یا زرنجک پایتخت قدیم سیستان بدست ربیع این زیاد سردار اسلام فتح گردید (۳)

○ بدست و عثمان از قرآنی که نزد حفصه دختر عمر بود چند نسخه برداشتند و تکثیر کردند و بقیه را سوزاندند .

•

۱۱۹۰ ۶۵۱ ۳۱ ۳۰ ○ عدای از مورخین قتل یزدگرد را در این سال بدست آسیابانی نوشته اند (۴)

○ خراسان توسط عبدالله این شاعر و ابوسقیان بن حسرب و حکیم بن العاص سرداران اسلام فتح گردید .

•

۱۱۹۱ ۶۵۲ ۳۲ ۳۱ ○ قیروز پسر یزدگرد از دهنور چین کمک خواست اما ناامید شد و در حالی که اسراب در تعقیب او بودند به کوههای تخارستان (۵) پناهنده گردید .

۱- شهر جور یا گور امروز بنام فیروز آباد است .

۲- نوشته اند چند یزدگر را در مرو به (مرو رود) انداختند و تکثیر امضای نصاری جد را در حالی که بدرخی گیر کرده بود یافت و او را در پارچه ای میناندا نمود بچیده دفن کرد .

۳- ربیع بن زیاد در نهایت در یافت دولت برده که حریک حامل طشتی از طلا بودند حکومت شهر را دوباره به یروز مرویان ایران و آن واگذار داشت .

۴- بنا بر گفته فردوسی نام این آسیابان خسرو بوده که بلع لباس شهریار ساسانی او را بشل رسانید ا

۵- تخارستان یا طغارسان ناحیه ای بوده نزدیک رود جیحون .

و عمانجا ازین رفت .

○ قادن سردار رشید ایران دهرات وقیستان (۱)

لشکری جمع کرده برخد اعراب قیام کرد اما
توسط ابن خازم سردار عرب بقتل رسید .

•

۱۱۹۲ ۶۵۳ ۳۳ ۳۲ ○ قنوی عرب سرداری ابن عامر پس از سه سال
سردمین سیستان داکه مرکز تجمع و بناگاه مردم
ناراضی از حکومت عرب بود و بعدسا نیز
خوارج (۲) در آنجا جمع میشدند فتح کرد .

•

۱۱۹۳ ۶۵۴ ۳۴ ۳۳ ○ اباذرغشاری از صحابه حضرت رسول اکرم که
با سلمان فارسی عقد برادری بسته بود در این
سال درگذشت .

•

۱۱۹۴ ۶۵۵ ۳۵ ۳۴ ○ رجال عرب که از خلافت عثمان ناراضی بودند
بتحریرک عایشه وطلحه دمدینه بخانه وی ریخته
و درحالی که خلیفه سرگرم خواندن قرآن بود
او را بقتل رساندند (۳)

•

۱۱۹۵ ۶۵۶ ۳۶ ۳۵ ○ پس از قتل عثمان حضرت علی بن ابی طالب
بخلافت رسید و کوفه را مقر خلافت خود ساخت .

○ جنگ جمل و پیروزی حضرت علی علیه السلام

یر عایشه و شورشیان .

۱- قیستان که عرب کپستان یا کوهستان است نواحی واقع بین یزد و خراسان بود .

۲- با آنکه خوارج بالتبع و دوستی آل نضر میانه ای نداشتند ولی از آن جهت که از مخالفت یا امسویان
با ایرانیان همبندیده بودند ایران را بناگاه خود قرار داده بودند .

۳- چون عثمان در حال فراغت قرآنگفته شد خون او بر این آیه چکید (فستکبکم انه) تاریخ قتل او جمعه
ششم دی الحجه سال ۳۵ هجری بود .

۱۱۹۶ ۶۵۷ ۳۷ ۳۶ ○ در محل صفین واقع میان شام و کوفه بین حضرت علی علیه السلام و معاویه بن ابوسفیان جنگ در گرفت که بحکمت برگزاشد و ظاهراً معاویه پیروز گردید .
○ ظهور فرقه خوارج .

○ سلمان فارسی از صحابه خاص حضرت رسول اکرم در مدینه این وقت یافتند در همین شهر مدفون است (۱)

۱۱۹۷ ۶۵۸ ۳۸ ۳۷ ○ حضرت امام علی بن حسین علیه السلام (حضرت سجاد) در شهر مدینه متولد یافت . مادر وی شهر بانو (شاه زنان) دختر یزدگرد سوم آخرین شهریار ساسانی بود .

۱۱۹۸ ۶۵۹ ۳۹ ۳۸ ○ حضرت علی (ع) خوارج را که فتنه‌ای بر پا کرده بودند در محل نهر روان شکست داده متفرق ساخت .

○ در این سال فارس برخند اعراب شورش کرد که از طرف حضرت علی علیه السلام زیاد بن ابیه نایب ادبی معاویه بحکومت فارس اعزام شد و او شورشیان را از بین ببرد .

۱۱۹۹ ۶۶۰ ۴۰ ۳۹ ○ سیح نوزدهم رمضان این سال عمده الر حمن بن علیجیم مرادی در مسجد کوفه حضرت علی بن ابیطالب را هنگام نماز بشرب شمشیر شهید کرد و دنبائی را عزا دار نمود (۲)

۱- نام اصلی سلمان (روزبه) یا (ماهویه) و نام پدرش (فرخ) یا (عیبار) نوشته اند . مولد سلمان را در دهستان کلرون و دهیم در شیرجی اسفهان دانسته اند . برای اطلاع بیشتر نگاه کنید به شیرسیر اثر نگارشده
۲- نام نشان (فواهدار) عالیترین نشان آرائش شاهنشاهی ایران بناست نام شمشیر معروف حضرت علی بن ابی طالب انتخاب شده

شاهنشاهی میلادی	قمری	خورشیدی	شماره
۱۲۰۰	۶۶۱	۴۱	۴۰
<p>○ معاویه در دمشق بخلافت نشست و سلسله خلفای بنی‌امیه را تأسیس نمود .</p> <p>○ فیروز فرزند یزدگرد که به چین رفته بود در این سال در محلی که گویا شمال شرقی افغانستان فعلی باشد به حکومت ناحیه‌ای رسید .</p> <p>○ مردم شهر هرات که بر ضد اعراب شورش کرده بودند مطیع شدند .</p>			
*			
۱۲۰۱	۶۶۲	۴۲	۴۱
<p>○ لشکر اسلام از راه خشکی به قسطنطنیه حمله کرد اما این شهر معروف و مستحکم فتح نشد .</p> <p>○ شهر فیسابور برای بار دوم بتصرف مسلمین درآمد .</p>			
*			
۱۲۰۲	۶۶۳	۴۳	۴۲
<p>○ عمرو بن عاص والی مصر در شب عید فطر این سال در گذشت و پسرش عبدالله بن عمرو از طرف معاویه بجای وی نشست .</p> <p>○ بلخ (باکتریا) بتصرف سپاه اسلام درآمد .</p>			
*			
۱۲۰۳	۶۶۴	۴۴	۴۳
<p>○ معاویه به حج رفت و منبری بر درگمبه نهاد و او نخستین کسی بود که در مسجد الحرام منبر نهاد .</p> <p>○ حکیم بن عمر هرات و جوزجانان را تصرف نمود .</p> <p>○ مکران و بلوچستان بفرمان معاویه به توسط سپاه اسلام فتح شد .</p>			
*			
۱۲۰۴	۶۶۵	۴۵	۴۴
<p>○ برای اولین دفعه سپاه اسلام به جزیره سبیل حمله کرد .</p>			

○ حفصه دختر عمر که نسخ قرآن را جمع آوری کرده بود و بعداً عثمان در تنظیم قرآن از آنها استفاده کرد در گذشت .

○ باوندین شاپور از سلسله کیوسیه شاخه‌ای از آل باوند از جانب اعیالی طبرستان بامارت انتخاب شد و سلسله کیوسیه تا سال ۱۱۰ هجری به‌اول انجامید (۱)

○ زیادین ابیه که مدتی حاکم استخرقاروس بود در این سال مسجدی در بصره ساخت که شباهت تامی به ساختمان تخت جمشید داشت .

○

۱۲۰۵ ۶۶۶ ۴۶ ۴۵ ○ زیادین ابیه (۲) والی فارس مهلب را مأمور تصرف افغانستان شرقی نمود و این سردار توانست کابل را تصرف نماید .

○

۱۲۰۶ ۶۶۷ ۴۷ ۴۶ ○ ایرانیان حساب خراج و ترتیب خرج لشکریان و اداره امور دیار و لشکریان خلفای عباسی را به‌دهه گرفتند و باین ترتیب نفوذ خود را بر تازیان ثابت کردند .

○

۱۲۰۷ ۶۶۸ ۴۸ ۴۷ ○ سپاه عرب تحت فرمان مصعب بن همیر به‌س طبرستان و دیلم حمله کردند . اما مردم طبرستان هنگام عبور آنها از گردنه‌های کوهستان با پرتاب سنگهای گران همه را بقتل رسانیدند .

۱- سلسله کیوسیه و اسبیدان و گینه خوار به را روی هم سلسله آل باوند یا باوندیان میگویند که نزدیک است به جنسسال در طبرستان فرما تروالی داشتند .

۲- چون پدرش نامعلوم بود او را زیادین ابیه خوانده اند

شاهنشاهی میلادی	ه. قمری	ه. خورشیدی	۲۲۲
۱۲۰۸	۴۹	۴۸	○ حضرت امام حسن علیه السلام بتحریر معاویه توسط یسکی از همسرانش بنام جعدیه بنت اشعث مسموم شد و جسد آنحضرت را در یقیع بکساک سپردند .
○			
۱۲۰۹	۵۰	۴۹	○ زیاد بن ابیه که از طرف حضرت علی (ع) به حکومت فارس منصوب شده بود با دادن یک میلیون سکه طلا بمتوان پیشکش به معاویه بمتوان نایب السلطنه معاویه انتخاب شد همچنین اداره امور تمام ایران باو سپرده شد .
		○ شهادت حضرت امام حسن علیه السلام را در این سال هم نوشته اند .	
○			
۱۲۱۰	۵۱	۵۰	○ یزید بن معاویه با سپاهی برای فتح قسطنطنیه رفت اما موفق نشد .
○			
۱۲۱۱	۵۲ ۵۲	۵۱	○ ابوموسی اشعری که با حکمت مسخره خود در اسلام تفرقه انداخت درگذشت .
		○ زیاد بن ابیه که مدتها امارت فارس داشت درگذشت و معاویه حکومت بسره را به پسرش عبدالله بن زیاد داد .	
○			
۱۲۱۲	۵۴	۵۲	○ حسان بن ثابت از شعرای نامی قرن اول هجری که مداح مخصوص حضرت رسول اکرم بود درگذشت .
		○ اعراب از سیحون گذشته بخارا را بتصرف در آوردند .	

شاهنشاهی میلادی	ه. قمری	ه. خورشیدی	۲۳۳
۱۲۱۳	۶۷۴	۵۵	۵۳ ○ سعادت‌بن ابی وقاص سردار مشهور عرب در جنگ قادسیه وفات یافت .
			○ فیروز که در حدود تخارستان حکومت داشت برای دفع اعراب سفیری به دربار چین فرستاد و تقاضای مساعدت نمود .
			○ سپاه عرب از جیحون گذشته بخارا را تسخیر نمود
			*
۱۲۱۴	۶۷۵	۵۶	۵۴ ○ معاویه برای فرزند خود یزید از مردم بیت گرفت و ایمن اولین دفعه است که در اسلام بنای سلطنت موروثی گذارده میشود .
			*
۱۲۱۵	۶۷۶	۵۷	۵۵ ○ امام محمد بن علی علیه السلام ملقب به باقر پنجمین پیشوای شیعیان در شهر مدینه تولد یافت
			○ سعید بن عثمان با سپاهی گران به سمرقند حمله کرد .
			*
۱۲۱۶	۶۷۷	۵۸	۵۶ ○ سپاه عرب سمرقند را تصرف کرد و تا حدود رود سیحون پیش رفت .
			*
۱۲۱۷	۶۷۸	۵۹	۵۷ ○ معاویه شهر معروف دستحکم قسطنطنیه را محاصره کرد و چون از عهده فتح آن بر نیامد اجباراً با دولت روم شرقی صلح کرد
			○ فیروز پسر یزدگرد که تاکنون در حدود سیستان تا تخارستان حکومت داشت و مکرر از چین کمک میخواست وفات یافت
			*

○ معاویه ابن ابی سفیان در گذشت و چون بر خلاف سنت جاری پسر خود یزید را بجانشینی خود معرفی کرده و این آئینه بدعت بود موجب مخالفت مردم در مکه و مدینه گردید

○ واقعه مولده کربلا . در دهم محرم این سال حضرت امام حسین علیه السلام بدستور یزید در کربلا شهید شد

○ مختار ثقفی بر سر قبر سرور شهدا نشانه‌ای گذاشت (۱)

○ در این سال در یزد سکه‌ای بنام (درعی) ضرب شد که در آن بخط بهلوی نوشته شده بود عبدالله زیر امیرالمومنین

○ ابو جعفر سائب از موسیقی دانان مشهور که اصلاً ایرانی بود در این سال کشته شد. معروف است که او نخستین مخترع عود بوده

○ عبدالله بن زبیر در مکه و مدینه دعوی خلافت کرد و یزید در مکه بر او غالب آمد .

○ یزید بن معاویه در این سال شهر مدینه را میورد لیب و بغارت قسار داد و مکه را سنگباران نمود ولی بزودی در همین سال در گذشت و پسرش معاویه دوم بجای او نشست اما پس از چهل روز از خلافت کناره گرفت .

۱ - اولین تلاشی که بر زبیر حضرت امام حسین علیه السلام داشته شد توسط حضرت امام زین العابدین بود که با انگشت مبارک بر قبر آن حضرت نوشت (هذا قبر الحسن الای قتلوه عتلاوا)

۱۲۲۲ ۶۸۳ ۶۴ ۶۲ ○ شروع شبهه دوم اموی و خلافت مروان بن الحکم

○ بگننه برخی از مورخین برادر یا پسر عم حجاج

بن یوسف ثقفی والی عراق شهر شیراز را در
این سال بنا نمود

○ بیست هزار نفر از ایرانیان که در کوفه می‌زیستند

بنام الحمران دعوت مختار را در قیام بسرزد
بنی‌امیه پذیرفتند (۱)

✽

۱۲۲۳ ۶۸۴ ۶۵ ۶۳ ○ مختار بن ابوعبید ثقفی بخونخواهی شهدای

کربلا قیام کرد و شیمان کوفه بطرف فدای مختار
شورش کردند .

○ فیروز سوم پسر یزدگرد که ادعای سلطنت

ایران داشت از اعراب شکست خورده به چین
فرار کرد

✽

۱۲۲۴ ۶۸۵ ۶۶ ۶۴ ○ مروان بن الحکم فوت کرد پسرش عبدالملک

بجای او نشست

○ مختار پسر ابوعبید ثقفی برضد عبدالملک

مروان قیام کرد

✽

۱۲۲۵ ۶۸۶ ۶۷ ۶۵ ○ مختار بخونخواهی شهدای کربلا گردانندگان

فاجعه کربلا را از جمله این زیاد و شمر و عمرو
بن سعد با شکنجه و عذاب بقتل رسانید .

○ عبید الله بن زیاد هم بدست ممالک اشتر

کشته شد

۱ - مؤلف اردوی مختار همه از ایرانیان بسود جناحه وقتی بست سردار شامی برای هلاک کرد باردوی
مختار آمد از جناحه وارد لشکر شد تا وقتیکه بخدمه سردار رسید حتی با کلاه تری نشیند .
(نو قرن سکوت)

۱۲۲۶ ۶۸۷ ۶۸ ○ مختار ثقفی که یرشد اعراب قیام کرده بود
از لشکر خلیفه شکست خورد و بدست مصعب
بن زبیر بقتل رسید

○ عمر بن عبدالله از طرف خلیفه به فرمانروایی
کل فارس منصوب گردید و به استخر وارد شد

○ مصعب بن زبیر در این سال مہلب بن ابی صفره
را از فارس عزل کرد

۱۲۲۷ ۶۸۸ ۶۹ ○ پس از عزل مہلب بن ابی صفره خوارج فارس
شورش کردند و عمیدالله بن عمر را کشتند و
عمر بن عبدالله آنها را شکست داده کازرون
و شاپور را تصرف کرد

۱۲۲۸ ۶۸۹ ۷۰ ○ خوارج دماستان و فارس شورش کردند و
مہلب بن ابی صفره از طرف مصعب بن زبیر
مأمور دفع آنها گردید .

۱۲۲۹ ۶۹۰ ۷۱ ○ سیامان عبدالملک مروان کوفه را فتح
کردند و عراق بطور کامل باطاعت عبدالملک
در آمد .

۱۲۳۰ ۶۹۱ ۷۲ ○ حجاج بن یوسف ثقفی از طرف عبدالملک
مروان مأمور فتح مکه و دفع عبدالله بن زبیر
گردید .

○ مصعب بن زبیر که مختار را کشته بود خود
بدست سرداران عبدالملک بن مروان در دو
فرسنگی انبار بقتل رسید و سر پسرینده او را

نزد عبدالمک آوردند (۱)

○ برای اولین دفعه دراپسن سال دینار طلا ضرب گردید

⊙

۱۲۳۱ ۶۹۲ ۷۳ ۷۱ ○ عمیدالله بن زبیر بدست حجاج بن یوسف کشته شد و قسمتی از خانه کعبه ویران گردید

⊙

۱۲۳۲ ۶۹۳ ۷۴ ۷۲ ○ دهامی از خوارج کهسه آنها را از ارقه با (از رقیان) می‌گفتند در عراق و ایران شورش کردند که بدست مهلب سردار عبدالمک متواری گردیدند

⊙

۱۲۳۳ ۶۹۴ ۷۵ ۷۳ ○ آغاز فرمانروائی حجاج بن یوسف ثقفی در عراق و فارس و مشرق ایران

⊙

۱۲۳۴ ۶۹۵ ۷۶ ۷۴ ○ خطوط سکه‌های رایج که تا این بخط پهلوی بود بدستور عبدالمک بسن مروان از این زمان تبدیل به عربی شد

⊙

۱۲۳۵ ۶۹۶ ۷۷ ۷۵ ○ خوارج که در فارس و کرمان قیام کرده بودند در کازرون و شاپور تحت محاصره قوای مهلب بن ابی صفیره در آمدند و بالاخره مهلب پسر آنها پیروز گردید و حجاج بن یوسف ثقفی او را بخاطر این پیروزی ستود .

۱ - معروف است که یکی بر عبدالمک وارد شد و گفت : یا ابراهیمونین من سر حسین علی را نسزد عمیدالله بن زیاد و سر عمیدالله بن زیاد را پیش مختار ثقفی و سر مختار را پیش مصعب بن زبیر و اکنون سر مصعب را پیش تو می‌بینم !

شاهنشاهی میلادی	قمری	خورشیدی	۳۳۸
۱۲۳۶	۶۹۷	۷۸	۷۶ ○ جابر بن عبد الله انصاری از سحابه خاص حضرت رسول اکرم در این سال درگذشت
			○ مهلب بن ابی صفرة و ابی خراسان شده و او این خطه را تا کش (۱) (فزدک سمرقند) تصرف نمود
			✽
۱۲۳۷	۶۹۸	۷۹	۷۷ ○ این اشعث که بکمک مردم ایران شورش کرده و خود را خلیفه میدانست از سپاهیان حجاج شکست خورده به کابل فرار کرد اما پادشاه کابل او را گرفته تسلیم حجاج بن یوسف کرد
			✽
۱۲۳۸	۶۹۹	۸۰	۷۸ ○ ابوحنیفه نعمان بن ثابت که او را (امام اعظم) نیز گفته اند ایرانی الاصل و از اعقاب کماندنگ برادر انوشیروان ساسانی بود در کوفه متولد شد (۲)
			○ حجاج بن یوسف در این سال عبدالرحمن بن محمد بن اشعث را بالشکری بجنگ پادشاه کابل فرستاد
			✽
۱۲۳۹	۷۰۰	۸۱	۷۹ ○ عبدالرحمن بن محمد از طرف مسلمین به کابل تاخت و آن نواحی را تصرف نمود
			○ عبدالرحمن بن محمد بن اشعث سردار فتون اسلام بر حجاج بن یوسف خروج کرد
			✽
۱۲۴۰	۷۰۱	۸۲	۸۰ ○ شروع بنای شهر مقدس قم را در این سال نوشته اند .

۱ - این شهر را (شهر سبز) می‌گفتند

۲ - ابو حنیفه بنیان‌گذار مذهب حنلی یکی از چهار شعبه مذهب اهل سنت است .

○ در چند جنگ که بین عبدالرحمن و حجاج روی داد اکثراً عبدالرحمن پیروز بود

✽

۱۲۴۱ ۷۰۲ ۸۳ ۸۱ ○ حضرت امام صادق علیه السلام شهبان پیشوای شهبان جهان در مدینه تولد یافت

○ عبدالرحمن در این سال شکست خورده به کابل فرار کرد و حجاج بر تمام نواحی فارس و عراق دست یافت

✽

۱۲۴۲ ۷۰۳ ۸۴ ۸۲ ○ قوای اسلام تحت فرمان ولید بن عبدالملک در مشرق بر وسعت ممالک اسلامی افزود و قتیبه بن مسلم مأمور ادامه عملیات در آسیای مرکزی گردید.

✽

۱۲۴۳ ۷۰۴ ۸۵ ۸۳ ○ حضرت امام علی بن حسین علیه السلام لقب به (سجاد) در شهر مدینه رحلت فرمود

○ مه‌فضل والی خراسان پادشاهی (۱) را فتح کرد

✽

۱۲۴۴ ۷۰۵ ۸۶ ۷۴ ○ دستور عبدالملک برای اولین دفعه و بنژاد ایرانیان سکه بر سیم و زر زدند

○ عبدالملک بن مروان وفات یافت و پسرش ولید خلیفه شد

○ قتیبه بن مسلم باهلی سردار عرب ماوراءالنهر و خوارزم و جغانیان را فتح کرد

✽

۱۲۴۵ ۷۰۶ ۸۸ ۸۵ ○ قتیبه بن مسلم سردار عرب پس از تصرف

نواحی ماوراءالنهر بیست قرقمانه (۱) رفت ○ قتیبه بن مسلم بخارا و قرقمانه را فتح کرد .	۸۶	۸۹	۷۰۷	۱۲۴۶
○ لشکر اسلام بفرماندهی محمد بن قاسم از راه مکران به سند هجوم آورد . این سردار اولین مسلمان است که پرچم اسلام را در هند باهتر از در آورد .				
○ خالد بن جعفر بر مکی وزیر ایرانی عباسیان در این سال تولد یافت	۸۷	۹۰	۷۰۸	۱۲۴۷
○ حجاج بن یوسف بر سر پادشاه حکومت خراسان را به قتیبه بن مسلم باهلی داد و از راه ری به خراسان وارد شد . و تمام نواحی خراسان را تصرف نمود	۸۸	۹۱	۷۰۹	۱۲۴۸
○ طارق بن زیاد مأمور تسخیر اروپا گردید و او از تنگه جبل الطارق که بنام او معروف شد وارد اسپانیا (آندلس) گردید .	۸۹	۹۲	۷۱۰	۱۲۴۹
○ لشکر اعراب ب سرداری قتیبه بن مسلم به خوارزم حمله کرده پایتخت خوارزم را که الفیصل نام داشت به تصرف در آورده آنجا را متصرفه نمایند (۱)	۹۰	۹۳	۷۱۱	۱۲۵۰
○ حضرت امام زین العابدین علیه السلام امام چهارم شیعیان روز شنبه بیست و دوم محرم این شهر	۹۱	۹۴	۷۱۲	۱۲۵۱

۱- فرغانه ناحیه کوهستانی است در مشرق ایران و مجاور مرزهای کنونی افغانستان و شوروی .
۲- مطابق رود جیحون این شهر را از این ببرد و شهر جرجانیه بجای آن باشد این شهر را سمرقند یا اورمنج نیز گفته اند و مرکز خوارزم بوده .

سال مسموم گردید و جسد آن حضرت را در بقیع

بخاک سپردند (۱)

»

۱۲۵۲ ۷۱۳ ۹۵ ۹۲ ○ مالک ابن انس بنیان گذار مذهب مالکی یکی از

چهار رشته تسنن در مدینه تولد یافت .

○ فرمان قتیبة بن مسلم سپاه عرب تاسواحل رود

سیحون پیش راند .

○ حجاج بن یوسف والی فارس و کرمان در خوزستان

در گذشت .

»

۱۲۵۳ ۷۱۴ ۹۶ ۹۳ ○ ولید بن عبدالملک در گذشت و برادرش سلیمان

بن عبدالملک بخلافت نشست .

○ سپاه عرب تحت فرمان یزید بن مهلب به

طبرستان حمله کرد اما موفق به تسخیر این ناحیه

نشد .

»

۱۲۵۴ ۷۱۵ ۹۷ ۹۴ ○ قتیبة بن مسلم باعلی قسطنطینی از چین را فتح

کرد و بر بند سلیمان بن عبدالملک قیام نمود

اما از خلیفه شکست خورده بقتل رسید .

»

۱۲۵۵ ۷۱۶ ۹۸ ۹۵ ○ عبداللہ بن مقفع از طرف صالح بن عبدالرحمن

سیستانی مأمور وصول مالیات اطراف دجله گردید

○ یزید بن مهلب که بجای قتیبة بن مسلم حاکم

خراسان شده بود عازم تصرف کرگان (۲) و طبرستان

۱- تاریخ وفات آن حضرت را سالهای ۹۳ و ۹۴ و ۹۵ و ۱۰۰ هجری باختلاف نوشته اند .
 ۲- چون در تصرف قلعه ماران منوچهر بن مرزبان کرمان سختی و خسارت زیاد دید، یزید قلم خورده که آسیانی از خون مردم آنجا بکفر اندازد . پس از تصرف قلعه هزاران زن از مردم بکنایه و مسافران را سر برید و بی چون بازه سنگ آسیا ب حرکت نیاند اجباراً بقصداری آب و شیر گرم باخونیا مخلوط کرد تا سنگ آسیا ب حرکت آید و سنگها را انجام گرفت .

گردید .

•

○ زرتشتیان ایران که پس از کشته شدن یزدگرد بهندوستان مهاجرت کرده بودند در این سال در شهر سنجان (۱) مستقر شده پرستشگاهی بنام ایرانشاه ساختند .

•

○ ۹۶ سلیمان بن عبدالملك وفات یافت و عمر بن - عبدالعزیز بجای وی نشست این خلیفه دستانم دادن به حضرت علی علیه السلام را منع کرد و دستور داد حکام جابر و مستکار را عزل نموده و نسبت به زرتشتیان بخوبی رفتار شود .

○ عبدالرحمن بن مسلم مشهور به ابومسلم خراسانی و ملقب به (ساحبالدعوة) در اصفهان تولد یافت (۲)

•

○ ۹۷ پاره‌ای از مورخین تولد ابومسلم خراسانی را در این سال نوشته‌اند .

○ حضرت امام زین العابدین امام چهارم شیعیان در این سال رحلت فرمودند .

•

○ ۹۸ عمر بن عبدالعزیز خلیفه اموی که از خلفای پاک و نیکنام این سلسله است پدرود حیات گفت و به جای او یزید دوم پسر عبدالملك بخلافت نشست .

۱- سنجان در مجرات هندوستان بوده .

۲- ابومسلم یا آنکه در اصفهان تولد یافت چون پیشتر عمر را در خراسان بسیار زیاده‌دخت به خراسانی اختیار یافت .

شاهنشاهی میلادی	ه. قمری	ه. خودشیدی	۲۳۳
۱۲۵۹	۷۲۰	۱۰۲	۹۹ ○ در این سال یزید بن میثاب بن ابی صفیه که پس از یرمکیان از کریم‌ترین خانواده‌های این دوران بود بقتل رسید .
۱۲۶۰	۷۲۱	۱۰۳	۱۰۰ ○ در این سال یوشان‌هو (۱) فرزند نرسی و نواده اردشیر سوم که نام اصلی او خسرو بود خود را شاه خواند .
۱۲۶۱	۷۲۲	۱۰۴	۱۰۱ ○ جراح بن عبدالله حکمی والی آذربایجان با ترکها جنگ کرد . و قلعه بلنججر (بلنجر) را فتح نمود .
۱۲۶۲	۷۲۳	۱۰۵	۱۰۲ ○ یزید بن عبدالله ملک وفات یافت و بجای او برادرش هشام بن عبدالله ملک به خلافت نشست و او خالد بن عبدالله قسری را به حکومت فارس و عراق و کرمان و خراسان فرستاد .
۱۲۶۳	۷۲۴	۱۰۶	۱۰۳ ○ روزی به فرزند اذو یله معروف به عبدالله بن عقیق دانشمند و مترجم کتاب کلیله و دمنه در فیروزآباد فارس یا بروایتی در خوزستان تولد یافت .
۱۲۶۴	۷۲۵	۱۰۷	۱۰۴ ○ در این سال دهمرف و شخصی بنام خسرو از اعقاب یزدگرد با ترکان عهدت شد تا سلطنت ایران را بدست آورد اما موفق نگردید .
۱۲۶۵	۷۲۶	۱۰۸	۱۰۵ ○ خوزرها (ساکنین نواحی اطراف دریاچه خزر)

در جنگی از اعراب شکست خوردند و اعراب توانستند
گرجستان را تصرف نمایند .

۱۲۶۶ ۷۲۷ ۱۰۹ ○ تولد ابو مسلم را پاره‌ای از مورخین در این سال
هم نوشته‌اند و پاره‌ای در سال یکصد و عجری

۱۲۶۷ ۷۲۸ ۱۱۰ ○ حضرت امام ابو جعفر محمد علیه‌السلام
در این سال رحلت فرمود (۱)

○ پیام‌بن غالب معروف به فرزوق از شمر و
شهبان خاص حضرت علی وفات یافت .

۱۲۶۸ ۷۲۹ ۱۱۱ ○ ملوایف خرز بشیر اردبیل حمله کرده بقتل و غارت
پرداختند اما در جنگی که میان سپاهیان خلیفه و
آنها روی داد این قوم وحشی پیروز شدند .

۱۲۶۹ ۷۳۰ ۱۱۲ ○ ترکان خزربه آذربایجان و شهر اردبیل حمله کردند
و جراح بن عبدالله سردار عرب آنها را شکست
داده منهزم کرد .

۱۲۷۰ ۷۳۱ ۱۱۳ ○ در روستای کازنه نزدیک مرو هشام پسر حکیم
متولد شد که بعدها بنام المنقذ از چهارم‌های معروف
قبام‌کنندگان در راه استقلال ایران گردید .

۱۲۷۱ ۷۳۲ ۱۱۴ ○ حضرت امام محمد باقر پیشوای شیعیان جهان
مطلب به (شاکر) و (هادی) و (باقر) در این سال

۱- رحلت آنحضرت را در سال ۱۱۴ و ۱۱۷ هجری هم نوشته‌اند .

رحلت فرمودند و با بروایتی توسط ابراهیم ولید
مسموم شد. مدفن آن حضرت در بقیع است.

○ طبق فرمان امپراطور چین مذهب هانی (۱)
در چین آزاد گردید.

✽

۱۲۷۲ ۷۳۳ ۱۱۵ ۱۱۲ ○ پس از مقاومت دلیرانه و طولانی اهالی گرگان
در مقابل اعراب بالاخره مسلمین گرگان و توابع
آنها در این سال فتح کردند.

✽

۱۲۷۳ ۷۳۴ ۱۱۶ ۱۱۳ ○ ایرانیان میهن پرست که دل بهر حضرت علی
و خاندان او سپرده بودند زپس پرچم حمایت از
خاندان پیغمبر کم قیام کردند و مشغولت روی کار
آمدن عباسیان را فراهم ساختند.

✽

۱۲۷۴ ۷۳۵ ۱۱۷ ۱۱۴ ○ ابو جعفر محمد بن علی بن حسین بن علی بن
ابیطالب ملقب به (باقر) بنا بگفته پاره‌ای از
مورخین در این سال رحلت فرمودند.

✽

۱۲۷۵ ۷۳۶ ۱۱۸ ۱۱۵ ○ علی بن عبدالله جد سفاک و منسور و هات بافت
○ در این سال زید بن علی بر ضد بنی امیه قیام کرد
و جمع کثیری از مردم مدائن و موصل و جرجان
(گرگان) وی و خراسان دعوت او را پذیرفتند.

✽

۱۲۷۶ ۷۳۷ ۱۱۹ و ۱۱۶ ○ ابو نواس از شعرای معروف ایرانی در دوره
خلیفای عباسی در اهواز تولد یافت.

○ در این سال اسد بن عبدالله قسری کلیه نواحی

خراسان را گرفت و مرکز خراسان را از مرو به بلخ منتقل نمود و از این زمان این شهر رونق یافت .

○ ۱۱۷ ۱۲۱ ۷۳۸ ۱۲۷۷
سغدییها و اعراب مقیم خراسان بکمک ترکمن های ماوراءالنهر بر ضد اعراب شورش کردند که توسط اسدالکسری (اسدبن عبدالله قمری) حاکم خراسان فتنه آنها خوابانده شد .

○ زید بن علی بن حسین در کوفه قیام کرد و عده زیادی ایرانیان و شیمیان و دوستداران آلعلی نیز از او حمایت کردند. پروان او را زیدیه میگویند

○ ۱۱۸ ۱۲۲ ۷۳۹ ۱۲۷۸
یوسف بن عمر ثقفی بنرمان هشام بن عبدالملک در کوفه زید بن علی را دستگیر و مقتول نمود و پروان او را پراکنده کرد (۱)

○ ۱۱۹ ۱۲۳ ۷۴۰ ۱۲۷۹
مروان بن محمد از طرف هشام بن عبدالملک برادرمنستان و گیلان دست یافت .

○ قتل زید بن علی باعث اتحاد شیعیان و مخالفین بنی امیه گردید و زمینیه را برای سقوط این خاندان مهیا کرد .

○ ۱۲۰ ۱۲۴ ۷۴۱ ۱۲۸۰
ابومسلم خراسانی از طرف ابراهیم امام برای گرفتن بیست از مردم بخراسان آمد و آشکارا بر ضد تازیان برای استقلال ایران قیام کرد .

۱- باران زید بن علی را قتل او را دفن کرده و آب برگوش جاری ساختند تا معلوم نشود اما یوسف بن عمر جد او را بیرون آورده و سرش را اریقه نرسد هشام فرستاد و بدین نیز پس دروازه دمشق بدار کرد و از زمان ولید بنکر او را پانین آورده سوختند و خاکسترش را در فرات ریختند .

۱۲۸۱ ۷۴۲ ۱۲۵ ۱۲۱ ○ یحیی بن زید علوی در خراسان قیام کرد اما بدست سعید الجرجسی فرمانده قوای خلیفه بقتل رسید و جسدش را بر دروازه جوزجانان پاره آویختند .

○ ابراهیم عوصلی از موسیقیدانان معروف که اصلاً ایرانی و پدرش از مردم پارس بود در کوفه متولد شد .

○ هشام بن عبدالملک مردو بجای او ولید ثانی بخلافت اموی نشست .

۱۲۸۲ ۷۴۳ ۱۲۶ ۱۲۲ ○ بر شد ولید ثانی که او را ولید کافر نیز میگویند قیامی برپا شد و یزید ناقص را بخلافت نشانند اما او هم پس از پنج ماه در گذشت و ابراهیم عباسی خلیفه شد .

۱۲۸۳ ۷۴۴ ۱۲۷ ۱۲۳ ○ ابراهیم عباسی بقتل رسید و مروان حمار آخرین خلیفه اموی بخلافت نشست و حکومت فارس و عراق را به عبدالله بن عمر بن عبدالعزیز داد .

○ به آفرید پسر عمار فروردین از اهالی زوزن (۱) قیام خود را آشکار کرد او پیراهنی بر تنگ سبز داشت که درشت جا میگرفت و باین وسیله عدهای را بدو ر خود جمع نمود .

۱۲۸۴ ۷۴۵ ۱۲۸ ۱۲۴ ○ خراسان که از طرف ابراهیم امام رسماً تحت اختیار ابو مسلم گذاشته شده بود تماماً با توابع آن باطاعت این سردار پراثر درآمد .

○ عبدالله بن مثنیٰ بن عوف - پسر یزید بن عمر

به حکومت بصره منصوب گردید .

○ خواجه درین‌النهرین شورش کردند .

○

۱۲۵ ۱۲۹ ۷۴۶ ۱۲۸۵ ○ امام موسی بن جعفر علیه‌السلام مشهور به کاتب

در شهر مدینه تولد یافت .

○ ابراهیم بن محمد پیام ابراهیم امام در کوفه

وفات یافت .

○ ابو العباس و برادرش ابو جعفر در کوفه قیام

کردند .

○ شهرهای دی. گرگان - نهردان - همدان - مینستان

توسط قحطیه سردار ابو مسلم بنصرف ایرانیان

درآمد .

○

۱۲۶ ۱۳۰ ۷۴۷ ۱۲۸۶ ○ ابو مسلم در مرو دعوت خود را آشکار کرد و هم

او در شهر سفیدنج (۱) نزدیک مرو پرچم سیاه

عباس را برافراشت (۲) و نثر بن سیار را که

از طرف مروان حاکم خراسان شده بود شکست

داده خراسان و گرگان را تصرف کرد .

○ شهرهای طوس - قوس - نیشابور بنصرف قحطیه

بن شبیب طائی سردار ابو مسلم درآمد .

○

۱۲۷ ۱۳۱ ۷۴۸ ۱۲۸۷ ○ ابو مسلم خراسانی و یارانش پیروزمندان

وارد شهر نیشابور شدند

○ شروع نمود و دست‌اندازی ایرانیان در امر خلافت

۱- سفیدنج از توابع مرو

۲- روی این پرچم نوشته شده بود: اذن للذین یقاتلون بآیامنا علی من یریدون الذلیمه یعنی (رضایت به جنگجویان اسلام داده شد زیرا آنها از دشمن ستیزگندند و خدایاری آنها قادر است)

(سوره‌الحج)

و نشان دادن نیروی تعقل و تفکر و قدرت خود
به امرای اموی

○ شهر نهاوند بدست قحطبه سردار ابو مسلم فتح
شد (۱)

○ نصرین سیار که در تمام جنگها از ابو مسلم
شکست خورده بود در ایسن سال در ری مریش
شده و سرانجام در ساور وفات یافت

•

○ ابو مسلم مروان را عزل و ابوالعباس سجاح ۱۲۸ ۱۳۲ ۷۴۹ ۱۲۸۸
را بخلافت نشاند و بدین ترتیب سلسله بنی عباس
تشکیل گردید (۲) ایسن سال در تاریخ ایران
ارج و اهمیت فراوانی دارد زیرا ابراهیم از این
سال مستقیماً در کنار خلافت دخالت کرده و با
وارد کردن آداب و سنن ایرانی عملاً وزارت و
خلافت را در دست گرفتند .

•

○ مروان آخرین خلیفه بنی امیه که از ابو مسلم ۱۲۹ ۱۳۳ ۷۵۰ ۱۲۸۹
شکست خورده و بکنار رودزاب (۲) فرار کرده
بود مجدداً شکست یافت و بمصر فرار کرده در مصر
بقتل رسید و سرش را نزد سجاح آوردند

○ کاغذ که در چین اختراع شده بود در این سال
بایران آورده شد

۱ - همین نیاوند که در سال ۴۱ هجری شاهد شکست ایران در (فتح الفتوح) بود در این سال هم شاهد
پیروزی ابراهیم بر نازیان گردید

۲ - دیگوند پیش بینی شده بود که در این سال که سال حصار معسور است (عین پسر عین پسر عین) یعنی
عبدالله بن علی بن عبدالله (که منظور ابوالعباس سجاح است) (همچو پسر هم پسر هم) یعنی مروان بن
محمّد بن مروان را خواهد کشت و همین طور هم شده و گفته (نسی) که اول سوره اشعری است و به حساب
ایجاد (۱۳۳) میشود برای ابتدای خلافت بنی عباس انتخاب کردند .

۳ - رود زاب از شعبات رود دجله است .

○ ابو مسلم در این سال **عبدانته** شعبه را بچنگ به آفرید فرسناد و عبدالله او را در جبال پادفیس گرفتار کرده نزد ابو مسلم آوردند و ابو مسلم فرمان داد تا او را بکشند

✽

○ **عبدالله سفاح** برای اولین بار بکنفر ابرانی را بنام **ابوسلمه** که باد (وزیر آل محمد) میگفتند، بوزارت خود انتخاب کرد اما بفرمان خلیفه و موافقت **ابو مسلم** بقتل رسید.

○ **ابو مسلم** برسد و سمرقند دست یافت و حکومت این نواحی را به **زید بن صالح** داد.

✽

○ **ابو مسلم خراسانی** که بخدمت سفاح وارد کوفه شده بود برای انجام سفر حج بمکه رفت.
○ نخستین کارخانه کاغذسازی در خارج از چین در شهر سمرقند در اوایل این سال تأسیس شد.

✽

○ **عبدالله سفاح** اولین خلیفه عباسی در اثر بیماری **آبله در انبار (۱)** در گذشت و طبق وصیت او برادرش **ابوجعفر منصور** معروف به **ذوالنقی** بخلافت نشست.

○ **اسحاق ترک** دعاوداه النهر بطرفداری **ابو مسلم** قیام کرد.

✽

○ **ابو مسلم خراسانی** بدست منصور خلیفه عباسی که بسی این رادمرد بزرگ، بخلافت نشسته بود ناجوانمردانه بقتل رسید.

○ ابو مسلم را (ساحب‌الدعوت) و (ساحب‌الدوله)

میگفتند در فصاحت و بلاغت کم نظیر بود بدوزبان
فارس و عربی بخوبی تکلم میکرد و خلیفه طبق
قولی که داده بود فرمان حکومت خراسان را به
ابوداؤد خالد بن ابراهیم داد (۱)

۱۲۹۴ ۷۵۵ ۱۳۸ ۱۳۴ ○ منصور شهر بغداد را که در آن زمان دهکده‌ای

بیش نبود به پایتختی برگزید و برای ساختن کاخی
در این شهر دستور داد طاق کسری را خراب
کرده از مصالح آن استفاده کنند که نه این کاخ ساخته
شد و نه آن دستور اجرا گردید .

○ عبدالرحمن نوهشام که پس از قتل امام‌خاتواده

خود به اسپانیا فرار کرده بود سلطنت امویان اندلس
را در این ناحیه تأسیس کرد .

۱۲۹۵ ۷۵۶ ۱۳۹ ۱۳۵ ○ طرفداران ابو مسلم در خراسان بخونخواهی او

قیام کردند و رهبر آنها سندباد مجوس (۲) بود
○ سندباد از اهالی نیشابور بخونخواهی ابو مسلم
قیام کرد اما این سردار دلیر بدست جوهر بن مزار
سردار خلیفه اسیر و فرمان منصور شهید گردید

۱۲۹۶ ۷۵۷ ۱۴۰ ۱۳۶ ○ المقتنع (هاشم) که سردار سپاه ابو مسلم بود در

دستگاه عبدالعجبار بن عبدالرحمن که از جانب
خلیفه حکمرانی خراسان آمده بود وارد شد .

۱- علت‌گفته منصور به ابو مسلم گرایش بود که ابو مسلم نسبت به دین زردشت و نسبت به سنن و آداب ایران
قدیم از خود نشان میداد و این مطلب را طرفدارای اشخاص مانند سنیاد مجوس و امتادیس و اسحق
زک و المقتنع و دیگران که از ابو مسلم در قیامهای خود میکردند روشن می‌سازد .
۲- نام این شخص - را سنیاد - سنیاط - سنیات - سنیاد و سنیادگیر نیز نوشته‌اند .

○ ابوداود خالد بن ابراهیم والی خراسان طایبان

کرد ولی از سپاهیان خلیفه شکست خوردده بقتل رسید .

۱۲۹۷ ۷۵۸ ۱۴۱ ۱۳۷ ○ بزرگان و مردم شهر راوند کاشان در باطن

بخونخواهی ابومسلم اما در ظاهر برای پرستش منصور خلیفه عباسی به بغداد حرکت نمودند و در بغداد چون منصور خلیفه رسیدند ناگهان بجانب او حمله کردند اما مدافعین منصور همه را از دم تیغ گذراندند (۱)

۱۲۹۸ ۷۵۹ ۱۴۲ ۱۳۸ ○ عبدالله بن مقفع (۲) دانشمند ایرانی و صاحب

کتابهای ادب الکبیر و ادب الصغیر (ادب الوجیز) و مترجم کتابهای کللیه و دمنه و خدای نامه بنامت حاکم بصره و بنامت منصور خلیفه عباسی با اتهام زندقه بقتل رسید

۱۲۹۹ ۷۶۰ ۱۴۳ ۱۳۹ ○ اهالی طبرستان (مازندران) که شورش کرده

بودند توسط اعراب مصلح شدند و بار دیگر این ناحیه جزء قلمرو اسلام گردید .

○ حضرت اسماعیل فرزند امام جعفر صادق

علیه السلام که فرقه اسماعیلیه منسوب باوست در این سال در گذشت .

۱- این عده را راوندیه یا روئنده گویند .

۲- نام این دانشمند روز به پس دادویه بود که در سال ۱۰۶ هجری در فارس تولد یافت ابتدا مجوسی بود و بعداً اسلام آورد و نام خود را عبدالله گذاشت و چون پدرش در سال ۹۰ هجری در راه رسول مالیات سستی کرده بود او را پانزدهم حاجاج بن یوسف نفس شکنجه دادند و دستش مینوا به تیغ و فلج گردید او را منع (ناقص) خواندند و پدرش به (این منع) معروف گردید و بعداً عبدالله را در این سال با اتهام مانوی بسوزن جلو تور آورده دست و پايش را قطع کرده جلو جشناتش در تور انداختند و سپس خود او را بسوزاندند.

- ۱۳۰۰ ۷۶۱ ۱۴۴ ۱۴۰ ○ مسجد جامع ساری در این سال بنا گردید .
- اعالی بصره و مدینه بر شد منصور و بطرفداری آل علی قیام کردند .
- ابو جعفر منصور عباسی ساختمان شهر بغداد را در این سال شروع کرد .
-
- ۱۳۰۱ ۷۶۲ ۱۴۵ ۱۴۱ ○ پاره‌ای از مورخین قتل عبدالله بن مقفع (۱) را در این سال هم نوشته‌اند .
- شیمان عراق و دینته برهیری محمد و ابراهیم از اولاد حضرت امام حسن (ع) شورش کردند محمد بر تبه شهادت رسید و ابراهیم بصره را تصرف کرد .
- در این سال منصور دستور داد شهر مدائن را خراب کنند تا با مصالح آن در تکمیل شهر بغداد استفاده کنند اما بزودی پشیمان شد .
-
- ۱۳۰۲ ۷۶۳ ۱۴۶ ۱۴۲ ○ بنای شهر بغداد در این سال تمام شد و منصور باین شهر نقل مکان کرد ایمن شهر در چند میلی مداین قرار داشت که بعداً در سال ۲۰۲ هجری از طرف مأمون پایتخت اسلام گردید .
-
- ۱۳۰۳ ۷۶۴ ۱۴۷ ۱۴۳ ○ ابو جعفر منصور پسر خود مهدی را ولید کرد و همه نواحی ایران ایمن انتخاب را قبول کردند جز بادشیس (۲) که استنادش در آنجا بمخالفت بر خواست و عده کثیری بگرداوج آمدند

۱- تاریخ قتل این دانشمند بزرگ را مورخین بین سالهای ۱۴۱ تا ۱۴۵ نوشته‌اند .

۲- بادشیس یا (بادخیز) ناحیه ایست کوهستانی نزدیک هرات .

۱۳۰۴ ۷۶۵ ۱۴۸ ۱۴۴ ○ حضرت امام جعفر صادق علیه السلام (۱) وفات

یافت و تشکیل فرقه اسماعیله از عمین سال شروع
گردید . (۲)

○ از طرف خلیفه عباسی خالد برمکی بحکومت
طبرستان منصوب شد .

○ حضرت علی بن موسی الرضا امام هفتم شیعیان
در مدینه تولد یافت .

✽

۱۳۰۵ ۷۶۶ ۱۴۹ ۱۴۵ ○ المقنع در خراسان پهلوانی بدور خود جمع کرد

و پخوانخواهی ابو مسلم با خلیفه عباسی بمخالفت
پرخواست .

○ جعفر بن یحیی بن خالد برمکی تولد یافت

✽

۱۳۰۶ ۷۶۷ ۱۵۰ ۱۴۶ ○ قیام استاذیس (۳) در خراسان یا (سیستان)

پس شد بیگانگان ، پهلوان استاذیس ابتدا
سیصد هزار نفر بود که بعداً فزونی یافت اما بدست
خازم بن خزیمه سردار منصور اسیر و به بغداد
فرستاده شد .

○ اسحق موصلی فرزند ابراهیم که مادرش شاهک
و ایرانی و از موسیقیدانهای معروف و بنام بسود
تولد یافت .

✽

۱۳۰۷ ۷۶۸ ۱۵۱ ۱۴۷ ○ منصور خلیفه باژور و خیانت استاذیس و

فرزندانش را بزندان انداخت و ایسن رادمرد

۱- لبان حضرت (سایر) و (ناهر) و (فاضل) و (سائق) بوده است .
۲- پهلوان ابن فرقه گویند استاذیل فرزند بزرگ امام جعفر صادق امام هفتم و آخرین اله میباشد یعنی
مناسبت آنها را (سبعه) گویند و چون در آیات قرآن معتقد با استخراج باطن معانی بودند آنها را (باطنیه)
نیز گویند و مخالفان آنها را (ملاحده) خوانند .
۳- برخی گویند از اهالی سیستان بود و لقب استاذیس در اصل (استاد سیستانی) بوده که تحریف شده است

ایرانی را بدار آویخت و فرزندانش را همگی بکشت
جز خیزران دختر او را که بمقد فرزندش عهدی
در آورد (۱)

○ ابو خنیفه نعمان بن ثابت صاحب کتاب معروف
الفیفة الاکبر در زندان منصور خلیفه عباسی
در گذشت. مذهب حنفی که یکی از مذاهب چهار
گاه اهل سنت است منسوب بوی میباشد .

○ ۱۳۰۸ ۷۶۹ ۱۵۲ ۱۴۸ مردم بحرین بر اعراب قیام کرده و ابوالساج
عامل منصور خلیفه را کشتند و از طرف خلیفه
عقیبة بن اسلم همنائی آنجا را مطیع کرد .

○ ابونصر بشر بن حارث بن عماد الرحمن مروزی
مشهور به حافی صاحب کتاب معروف کشف
المحجوب نزدیک مرو بدینا آمد .

○ ۱۳۰۹ ۷۷۰ ۱۵۳ و ۱۴۹ حضرت علی بن موسی الرضا هفتمین پیشوای
شیعیان جهان در شهر مدینه تولد یافت .
۱۵۴

○ از این سال منصور خلیفه عباسی برگزاری
جشن های باستانی نوروز و مهرگان را شروع کرد
و آداب و رسوم دربار ساسانی را تقلید نمود و نفوذ
ایران و ایرانی در دربار خلفا متجلی گردید .

○ ۱۳۱۰ ۷۷۱ ۱۵۵ ۱۵۰ مردم طالقان شورش کردند و از طرف خلیفه عمر بن
علاء به طبرستان (مازندران) آمد و طالقان
و دیباوند (دماوند) و دیلمان را فتح کرد .

○ ۱۳۱۱ ۷۷۲ ۱۵۶ ۱۵۱ ابوبشر عمر بن عثمان مشهور به سیمو بداندنشد

۱ - بنا به عیبه پاره ای از مورخین خیزران زن مهدی خلیفه عباسی و مادر هرون الرشید همان خیزران دختر
استادسین میباشد .

و پیشوای بزرگ نجویون و صاحب کتاب معروف
الکتاب در پیشای فارس تولد یافت .

۱۳۱۲ ۷۷۳ ۱۵۷ ۱۵۲ ○ ابوالقاسم حماد بن سایور (شاپور) مشهور به
حماد راوی به که اصلاً ایرانی و ازدیاله بوده
این سال وفات کرد . او معلقات سبعه را جمع
آوری و تصحیح نمود .

۱۳۱۳ ۷۷۴ ۱۵۸ ۱۵۳ ○ المقنع که او را پیغمبر نفاهدار می‌گفتند در خراسان
توت گرفت و عده زیادی بدو اوجمع شدند (۱)
○ منصور خلیفه عباسی وفات یافت و بجای او پسرش
مهدی خلافت نشست .

۱۳۱۴ ۷۷۵ ۱۵۹ ۱۵۴ ○ طاهر ذوالیمینین سردار شجاع ایران و موسی
طاهریان در شهر پوشنگ (۲) تولد یافت .
○ در جنگی که بین حسین بن معاذ سردار خلیفه
عباسی و المقنع در روستای نریش خارج از
شهر بخارا روی داد ابتدا المقنع پیروز شد ولی
بعداً شکست خورد .

۱۳۱۵ ۷۷۶ ۱۶۰ ۱۵۵ ○ ابواسحق ابراهیم بن ادهم از مشایخ بزرگ
سوفیای ایران در جنگ میان مسلمانان و امپراطوری
بیزانس کشته شد .

○ مردم طبرستان بفرمانی و ندادهرمنز و

۱- نام اصلی او شام بن حکیم یا (علاء بن حکیم) بود . این شخص از علما و بسیاری مانند شیخ-فیاض
ریاضی - طبیعی و نجوم گیرمند بود . و بیرون آوردن قوی نورانی بنام (ماه نخب) از چاه نیر
دلیل تبحر او در علم شمس بوده است مخصوصاً آنکه پس از مرگش در آن چاه کلاه ای بر از جنه یافتند
۲- درصفت کلموتری هرات .

شهباشدشروین برسد تازیان قیام کرده ددیگروز
سراسر طبرستان شورش کردند .

۱۳۱۶ ۷۷۷ ۱۶۱ ۱۵۶ ○ معاذ پسر مسلم حکمران خراسان بر و لشکر
کشید و بدیع سمید جاعگان (پروان المقنع)
پرداخت .

○ ابراهیم بن ادحم زاهد و عارف مشهور ایران
که گویا از اهالی بلخ بوده در شام وفات یافت

۱۳۱۷ ۷۷۸ ۱۶۲ ۱۵۷ ○ ابوغالب عبدالحمید بن یحیی معروف به
کاتب استاد مسلم امشاه ترسل که بلاغت و فصاحت
و قدرت بیان او سرب المثل بود . در این سال
بامر مروان کشته شد .

۱۳۱۸ ۷۷۹ ۱۶۳ ۱۵۸ ○ خلیفه عباسی عسب پسر زبیر را حکومت
خراسان داد و او با پروان المقنع بچنگ پرداخت
و المقنع که پس از چهار سال مبارزه بایکافگان
راه چاره را بر خود بسته دید کلیه پاران خود را
مجموع کرده و خود را در نمودر اسفاحت (۱)

۱۳۱۹ ۷۸۰ ۱۶۴ ۱۵۹ ○ ابو عبدالله احمد بن محمد بن حمیل ازدهبای
معروف قرن دوم که مذنب حنبلی منصوب باوست
در هرو تولد یافت .

۱۳۲۰ ۷۸۱ ۱۶۵ ۱۶۰ ○ خالد بن جعفر برمکی از وزرای پاک نهاد

۱- پروان المقنع را بنامست اینکه لباس سفید می پوشید و بسبب جاملان (المیینه) به خوانده و در بار سال مرشد
المقنع اختلافاست این خلکان ۱۶۹ هجری و ابرو رجحان و این اثر سال ۱۶۳ هجری معاند .

ایرانی در دربار عباسیان بدود حیات گشت. یحیی -
بر عسکی فرزند این شخص بوده .

✽

۱۳۲۱ ۷۸۲ ۱۶۶ ۱۶۱ ○ سامان خداده جد امرای سامانی بواسطه شورش
که در بلخ روی داده بود از این شهر فرار کرد و
نزد اسدالله بن عمادالله والی خراسان آمد و
اسد عم با او به پربانی رفتار کرد و حکومت بلخ
را با او سپرد .

✽

۱۳۲۲ ۷۸۳ ۱۶۷ ۱۶۲ ○ بشار بن برد مدیحه سرای ناپینای ایرانی که
کتابدار مأمون بود بجرم ارتداد بقتل رسیده میگویند
در قفسهای آتش را تقدیس کرد و بهمین جهت او را
مرتد خواندند (۱)

✽

۱۳۲۳ ۷۸۴ ۱۶۸ ۱۶۳ ○ جماعتی از طرفداران آل علی (ع) در مدینه قیام
کردند و پیشوای آنها ادريس بن حسن ابی طالب
از لشکر خلیفه شکست خورده بمصر گریخت .

✽

۱۳۲۴ ۷۸۵ ۱۶۹ ۱۶۴ ○ بروایت المقنع در این سال خود را در تنگورداخته
از بین برد .

○ مهدی خلیفه عباسی وفات یافت و از بین دو پسر
او هادی و هارون چون هادی بزرگتر بود
بخلافت نشست .

✽

۱۳۲۵ ۷۸۶ ۱۷۰ ۱۶۵ ○ هادی وفات یافت و برادرش هارون معروفترین
خلیفه عباسی ملقب به الرشید بمسند خلافت نشست

۱- چون در اختیار اشراف و قهر بر عجم افراط میکرد و در اشعار خود عجم را از عرب ترجیح میداد او را
مرتد خواندند و برمان مهدی خلیفه عباسی او را اقتدر نازیا نه زدند تا شهید شد .

○ ابو عبدالرحمن خلیل بن احمد فرامیدی از

علماء بزرگ نحو وفات یافت .

✽

○ هارون الرشید در این سال فضل بن یحیی را ۱۶۶ ۱۷۱ ۷۸۷ ۱۳۲۶

والی خراسان کرد و فضل وارد خراسان شده

خاقان ترک را شکست داده و طالقان را تصرف

کرد (۱)

○ یحیی بن جرجیس از عیسویان نسطوری ایران

پزشک نامدار ایرانی به بغداد آمد و با مر هارون

دریاست پزشکیان دربار را پذیرفت و هارون الرشید

را که سردرد سختی دچار بود درمان کرد .

✽

○ ادریس بن عبداللہ از خاندان حضرت امام حسن ۱۶۷ ۱۷۲ ۷۸۸ ۱۳۲۷

علیه السلام در مراکش سلسله ادریسها تأسیس

کرده که تا سال ۳۷۵ هجری دوام داشت .

✽

○ خیزران مادر هادی خلیفه عباسی و هارون ۱۶۸ ۱۷۳ ۷۸۹ ۱۳۲۸

الرشید که بقول دختر استاذ سمیس قهرمان

ملی ایران بود در این سال در گذشت (۲)

✽

○ ابوعلی شقیق بن ابراهیم بلخی از مشاهیر ۱۶۹ ۱۷۴ ۷۹۰ ۱۳۲۹

بزرگ سوفیه در ماوراء النهر کشته شد .

۱- درباره این پیروزی فضل گفته اند .

الفضل يوم الملائك و قبته يوم اتاح به على خاقان

ماملت يومه اللذين تواليا في غروين تواليا بومان

یعنی فضل را دو روز است روز ملائکان و پیش از آن

روزی که در آن روز برخالان حمله برد

دو روز متوالی او را که

دو گروه متوالی در آن با انجام رسید مانند نیست .

۲- رجوع شود به وقایع سال ۱۵۱ هجری .

۱۳۳۰ ۷۹۱ ۱۷۵ ۱۷۰ ○ یحیی از اولاد حضرت امام حن علیه‌السلام
 که در شایم (طالش و اطراف آن) حکومتی تشکیل
 داده بود با خلیفه سلج کرده به بغداد آمد .

○ و نداد امید پسر بادوسیان از سلسله بادوسپانان
 در نور و کجور نامارت رسید .

۱۳۳۱ ۷۹۲ ۱۷۶ ۱۷۱ ○ هارون الرشید یحیی را که برای سلج به بغداد
 آمده بود بحمله بزدان انداخت .

○ هارون الرشید حکومت آذربایجان و ارمنستان
 و خراسان را به فضل برمکی داد .

۱۳۳۲ ۷۹۳ ۱۷۷ ۱۷۶ ○ ابو یشر عمر بن عثمان بیضاوی مدتب به
 سیمویه (۱) از نجویون بزرگه ایران در شیراز
 وفات یافت (۲)

○ مسجد جامع آمل بنا گردید .

۱۳۳۳ ۷۹۴ ۱۷۸ ۱۷۳ ○ هارون الرشید در این سال یحیی برمکی را
 بوزارت انتخاب کرد .

۱۳۳۴ ۷۹۵ ۱۷۹ ۱۷۴ ○ مالک ابن انس مؤسس مذهب مالکی (یکی از
 ارکان چهارگانه سنت) توسط خلیفه عباسی بشرب
 نازیانه بقتل رسید .

۱۳۳۵ ۷۹۶ ۱۸۰ ۱۷۵ ○ طاهر در این سال از شرف علی بن عیسی بن ماهان

۱- لغت سیمویه از دو کلمه (سیمب و بوی) آمده که معنی آن بوی سبب است و بدان جهت گفته اند که سیمویان
 این عالم بزرگ بر تک سبب سرخ بوده است تا بر او این چون باین میوه علاقه داشته همیشه سبب در دست
 میگرفت او را سیمویه گفته اند .

۲- تاریخ وفات سیمویه را ۱۸۲ و ۱۹۴ هجری عم نوشته اند .

سردار هارون الرشید بحکومت پوشنگ بر
قرار شد .

✽

۱۳۳۶ ۷۹۷ ۱۸۱ ۱۷۶ ○ حمزه پسر آذک پیشوای عیاران سیستان بر شد
ستمگری عباسیان قیام کرد و علی بن عیسی بن ماهان
حکمران خراسان لشکری سرداری پسر خود عیسی
بجلوگیری او فرستاد .

✽

۱۳۳۷ ۷۹۸ ۱۸۲ ۱۷۷ ○ عیسی سردار عرب از حمزه شکست خورده به
خراسان فرار کرد .
○ عبدالله بن طاهر امیر طاهریان تولد یافت .

✽

۱۳۳۸ ۷۹۹ ۱۸۳ ۱۷۸ ○ بامر هارون الرشید حضرت امام موسی بن
جعفر علیه السلام در زندان مسموم گردید و چند
آنحضرت را در محلی که بنام (مقابر قریش) معروف
بود دفن کردند .

✽

۱۳۳۹ ۸۰۰ ۱۸۴ ۱۷۹ ○ طایفه خزرها (۱) ازمستان را مورد تاخت و
تازوغارت فرادادند . و از آنجا تا حدود ماوراء
النهر پیش رفتند .

✽

۱۳۴۰ ۸۰۱ ۱۸۵ ۱۸۰ ○ در طبرستان و مخصوصاً گرگان که تاکنون بصره
کلی اعراب نیامده بود شورش پدید آمد که اساس
آن توسط طرفداران آل علی (ع) مطرح ربزی
شده بود .

۱- خزرها طایفه ای لغارت پسته بودند که در سرزمین بین کوههای قفقاز رودهای تکاوند و دریا خزر سکونت داشتند .

۱۳۴۱ ۸۰۲ ۱۱۸۶ و ۱۱۸۱ هارون الرشید از خواهر خود عباسیه و جعفر برمکی شوهر او بواسطه نقش عهدی که کرده بودند پشت خشمگین و عصبانی شد دستور داد جعفر برمکی را بقتل رسانیده و یحیی و فرزندان را بزندان انداختند .

○ فضل بن عیاض بن مسعود از زهاد معروف و از اعلای سمرقند در گذشت .

۱۳۴۲ ۸۰۳ ۱۱۸۸ بدستور هارون الرشید کلیه خاندان برامکه قتل عام شدند و اموال آنها مصادره گردید .

○ هارون دستور داد احمد بن عیسی بن زید علوی را دستگیر کردند اما احمد فرار کرد و در مسر بدعوت پرداخت و نهشت شیعیان را رهبری می نمود .

○ بایزید بسطامی صوفی و عارف مشهور ایران در بسنم تولد یافت .

○ ابواسحاق ابراهیم بن عیسی (۱) معروف به ابراهیم موصلی (۲) از موسیقی دانان و آهنگ سازان بنام ایرانی در بغداد وفات یافت .

۱۳۴۳ ۸۰۴ ۱۱۸۹ هارون الرشید عازم ری گردید چون به کرمانشاه رسید پسرش امین را ولایت مهدی پس از عیسی دادوازی نامهائی به پنداده رمز (۳) والی طبرستان و شرفی (۴) پادشاه طخارستان فرستاد و آنها را باطاعت خواند و علی بن عیسی بن ماهان را بحکومت خراسان منصوب کرد .

۱- این عیسی در اصل این ماهان بوده که بعدها با تصور در آمده
 ۲- اصل این دانشمند از ارجان (ارکان) پس سراز و اهواز بوده
 ۳- پنداه هرمز جد مازنیان قارن بود
 ۴- شروین پسر قارن بود.

- ۱۳۴۴ ۸۰۵ ۱۹۰ ۱۸۴ ○ چون حسین بن محمد حاکم سیستان در گذشت اهالی سیستان که تحت رهبری حمزه پسر آذک قیام کرده بودند شورش کرده فاتر مالیاتی را بسوختند
- رافع بن نصر سیما در معاوایه الزهرطیابان کرد .
- یحیی برمکی در زندان هارون الرشید از گرسنگی وفات یافت .

- ۱۳۴۵ ۸۰۶ ۱۹۱ ۱۸۵ در این سال علی بن عیسی بن ماهان که والی خراسان بود نسبت به حسین بن مصعب (پدر طاهر ذوالیمینین) خشمگین شده در سدد قتل او بر آمده امام حسین به بغداد نزد هارون پناه برد .

- ۱۳۴۶ ۸۰۷ ۱۹۲ ۱۸۶ ○ حسین بن مصعب خزاعی در بغداد وفات یافت
- فضل بن یحیی برمکی در زندان هارون وفات یافت .

- ۱۳۴۷ ۸۰۸ ۱۹۳ ۱۸۷ ○ خرمدان باخرم دینان که مخالف نبود بیکانگان بودند در آذربایجان شورش کردند .

- هارون الرشید در حالی که برای فرونشاندن قیام رافع بن نصر سیما عزم خراسان بود در حلوس (دوستانای ستاباد) در گذشت و جسدش را در عمانجا به خاک سپردند و محمد امین فرزندش بجای او نشست .

- ۱۳۴۸ ۸۰۹ ۱۹۴ ۱۸۸ ○ سیمویه استاد مسلم علوم عربی و نحو و صاحب کتاب مشهور الکتاب بر وایشی در این سال در شیراز وفات یافت .

۱۳۴۹ ۸۱۰ ۱۹۵ ۱۸۹ ○ **امین** با غوای فضل بن ربیع مأمون را از جانشینی خلع و موسی فرزندی خود را واپس برد کرد . در این سال جنگه بن بوهرادر در گرفتو **طاهر بن حسین بن مصعب معروف به ذو الیمینین** سردار مأمون **علی بن عسی بن ماهان** فرزند سپاه **امین** را شکست داده و سرش را برای **مأمون** فرستاد .

○ **ابونواس** شاعر معروف ایرانی وفات یافت .

○

۱۳۵۰ ۸۱۱ ۱۹۶ ۱۹۰ ○ در این سال **حسین بن علی بن عسی بن ماهان** بهوا داری **مأمون** بر **امین** قیام کرد اما شکست خوردند . بخراسان فرار کردند ولی در راه کشته شد

○ حضرت **امام محمد علی بن موسی الرضا علیه السلام** ملقب به (جواد) و (قی) و (مرتضی) در این سال یا سال ۱۹۵ هجری در مدینه تولد یافت .

○

۱۳۵۱ ۸۱۲ ۱۹۷ ۱۹۱ ○ **طاهر** پس از شکست دادن **علی بن عسی بن ماهان** بطرف بغداد حرکت کرد، و این شهر را در محاصره گرفتو **مأمون** نیز که از زوجه ایرانی **هارون** بود عری را پایتخت خود قرار داده و خود را حلیفه سرف خواند .

○

۱۳۵۲ ۸۱۳ ۱۹۸ ۱۹۲ ○ **طاهر** بغداد را فتح کرد و با آنکه **امین** تسلیم شد ولی **طاهر** او را بقتل رسانده و سرش را نزد **مأمون** فرستادو **مأمون** هم بیاس این خدمت نایب السلطنه شرق را به **طاهر** داد

○

۱۳۵۳ ۸۱۴ ۱۹۹ ۱۹۳ ○ **مأمون** چون بخلافت نشست **فضل بن سهل** را

که راهنمای او و ایرانی الاصل بود وزارت داد و فضل بن سهل عم که میل داشت خلافت از آل عباس به آل علی منتقل شود به مأمون پیشنهاد کرد تا حضرت امام رضا علیه السلام را ولیعهد خود سازد

○ حسین بن مصعب خزائی بدظاهر ذوالیمینین درگذشت

○

۱۳۵۲ ۸۱۵ ۲۰۰ ۱۹۴ ○ اسحق بن حسن الخرمی از اعالی سندن که برای عظمت ایران تلاش فراوانی کرد در این سال وفات یافت

○ ابوالعباس مروزی (۱) شاعر معروف ایرانی در گذشت (۲)

○ بابک در آذربایجان خرمیان را که شروع کرده بودند پندار خود جمع کرد تا از نیروی آنها برای دفع بیگانگان استفاده کند

○

۱۳۵۵ ۸۱۶ ۲۰۱ ۱۹۵ ○ مأمون در این سال وجاه بن ابی صالح ذوقرئاس نامی را برای دعوت حضرت امام رضا علیه السلام به مدینه فرستاد و آنحضرت در همین سال با شکوه تمامی از مدینه به مرو آمد .

○ مأمون حضرت امام رضا را بسویلهدی خود انتخاب کرد و شاه سپاه را که علامت عباسیان بود به سبز که علامت آل علی بوده بدل ساخت

۱ - این ابوالعباس مروزی شیراز ابوالعباس مروزی دانشمند و نویسنده معروف و صاحب کتاب (الصفات السانن) میباشد (رجوع شود به سال ۲۷۴ هجری)

۲ - گویند ابوالعباس مروزی نصیبه معروفی در مدح مأمون خشنه عباسی سرود و هزار دینار سه حرفی که مطلع آن اینست

ای رسائیده بدوات قرن خود بر فرقدین
مستزائیده به جود و فضل در عالم بدین

و یکی از دختران خود را بنام ام‌حسین به عقد آنحضرت در آورد و دختر دیگر خود را به فرزند آنحضرت داد و پایتخت را از مرو به بغداد انتقال داد و فضل بن سهل را بوزارت آنحضرت منسوب کرد.

- بابک خرم دین در آذربایجان و حوالی دوه ارس قیام کرده و دعوت خود را آشکار ساخت (۱)
- مازیار بن قارن سهسالار طبرستان در جنگه با شهریار بن شروین باو ندی شکست خورد

✽

۱۳۵۶ ۸۱۷ ۲۰۲ ۱۹۶ ○ مأمون از مرو به بغداد آمد و بر سریر خلافت نشست.

- فضل بن سهل سرخسی معروف به (دوالر) یاستین) وزیر دانشمند مأمون در حمام سرخسی بدست شخصی بنام غالب اسود و فرمان مأمون بقتل رسید.

- حضرت فاطمه (مسمومه) دختر امام موسی کاظم (ع) که عازم ملاقات برادر خود حضرت امام رضا بوده در سازه بیمار شده وفات کرد و جسدش را در قم بخاک سپردند.

- ابوسلیمان داود بن علی بن خلف اصفهانی معروف به ظاهری فقیه و دانشمند شافعی و واضع مذهب ظاهریه در بغداد وفات یافت.

✽

۱۳۵۷ ۸۱۸ ۲۰۳ ۱۹۷ ○ حضرت علی بن موسی الرضا در طوس (قریه سناباد) به زهری که در آنکوچ بود شهید گردید.

۱ - بابک خرم دین در حقی بنام (بال آبا) از انواع طبرستان میمه واقع در سرحد آذربایجان و عراق تولد یافته و طرفداران او را که پیرایشن سرخ برتن «نگردند» (سرخ جامگان) یا بنول اعراب (مجنون) مینامیدند و مرای شیعه را مشرک می امروز دانسته.

و در زیر گنبد هارون دفن شد. قره ستاپاد
را بهمین مناسبت مشهد نامیدند (۱)

•

۱۳۵۸ ۸۱۹ ۲۰۴ ۱۹۸ ○ بروایتی مأمون در این سال به بغداد آمد .

○ غسان بن عبدالوالی خراسان حکومت چاچ (۲)
و اشروسنه (۳) را به یحیی و هرات را به
الیاس و سمرقند را به نوح و فرغانه (۴)
را به احمد پسران اسد بن سامان داد
○ عاز یار بن قارن وارد بغداد شد .

○ احمد بن اسد سامانی جد پادشاهان سامانی از
طرف خلیفه بحکومت مرو و فرغانه منصوب شد

•

۱۳۵۷ ۸۲۰ ۲۰۵ ۱۹۹ ○ مأمون حکومت خراسان را به طاهر بن حسین

(ذوالیمینین) داد و ایمن کار را بسپارد ابتدای
استقلال ایران دانست

○ حسن بن زید علوی بیاری شهبان ایران بر
خواست

○ خلیفه عباسی فرمان حکومت سمرقند را به نصر
بن احمد سامانی داد

•

۱۳۶۰ ۸۲۱ ۲۰۶ ۲۰۰ ○ در این سال طاهر بن حسین بخراسان آمد و در

مرو بامارت نشست و سلسله طاهریان را تأسیس کرد

•

۱۳۶۱ ۸۲۲ ۲۰۷ ۲۰۱ ○ طاهر در نیشابور نام مأمون را از خطبه انداخت

-
- ۱ - بنا بر روایت شیخ صدوق وفات حضرت شب جمعه بیست و یکم رمضان این سال بوده
 - ۲ - چاچ واقع در ترکمنان که ناشکند امروز در محل یا نزدیک بان بنا شده
 - ۳ - اشروسنه در خاور سمرقند بین ولایات جب سبحون و ساحل راست رود سند بود
 - ۴ - فرغانه ناحیه است کوهستانی در شمال شرقی اشروسنه و در مجاورت مرکز کنونی افغانستان و شوروی

و استقلال خود را اعلام کرد اما همان شب بقتل رسید (۱) و پسرش **طلحه** با مارت خراسان منصوب شد .

○ چون **کاوس** امیر اشروسته در جنگ با **احمد** پسر **ابو خالد** پیشکار خراسان کشته شد پسرش **خیزد** معروف **افشین** بجای او نشست

⊙

○ ۱۳۶۲ ۸۲۳ ۲۰۸ ۲۰۲ مازنیان قازن از طرف مأمون بحکومت طبرستان و **رویان** (۲) و **دماوند** منصوب گردید .

○ **طلحہ بن طاهر** بجنگ **خواجه** که در سیستان شورش کرده بودند رفت و بر آنها پیروز شد .

⊙

○ ۱۳۶۳ ۸۲۴ ۲۰۹ ۲۰۳ **ابوعبیده** **معمر بن العثمینی** اعلم علمای زبان شناسی و استاد فقه و لغه و از مشاهیر شویعه در گذشت ○ مأمون با یک دختر ایرانی بنام **پوران** دخت ازدواج کرد .

⊙

○ ۱۳۶۴ ۸۲۵ ۲۱۰ ۲۰۴ **مازیار** به مازندران حمله برد و **شاپور** پسر **شیر یازن** شرفیاب پادشاه سلسله باوندی مازندران را بکشت و بر همه کوهستان طبرستان دست یافت .

⊙

○ ۱۳۶۵ ۸۲۶ ۲۱۱ ۲۰۵ **طلحہ بن طاهر** از طرف **خود حسین بن علی** را بحکومت سیستان فرستاد .

○ **عبدالله بن طاهر** در مصر بفتح حاتی نائل آمد .

○ **عبدالله بن احمد بن خسر** **دانیس** صاحب کتاب (المسالک و الممالک) تولد یافت .

۱- از اینرو **طاهر** را در ایران (امیر بگورده) مینویسند .

۲- رویان قسمت مغرب مازندران بود .

۱۳۶۶ ۸۲۷ ۲۱۲ ۲۰۶ ○ حمزه پسر آذک پسر و جوانمردان سیستان برای سرکوبی بیگانگان به تورشیز (۱) و بیوق حمله کرد .

⊗

۱۳۶۷ ۸۲۸ ۲۱۳ ۲۰۷ ○ حمزه پسر آذک جوانمرد نامی سیستان و پیشوای آزادپخواهان (عیاران) کشته شد .

○ طلحة بن طاهر وفات یافت و برادرش عبدالله بن ظاهر با مارت رسید و نیشابور را پایتخت قرارداد

○ ابن قتیبه دینوری دانشمند و قبیله بنام و صاحب کتاب عیون الاخبار که پدرش از مردم (مسرو) بوده در کوفه تولد یافت .

⊗

۱۳۶۸ ۸۲۹ ۲۱۴ ۲۰۸ ○ یروایتی حضرت امام علی بن محمد علیه السلام ملقب به هادی و (نقی) در مدینه تولد یافت .

○ عبدالملک بن قریب معروف به اصمعی که اصلا ایرانی بود و از علمای معروف امت عرب محسوب میشود در این سال وفات یافت .

⊗

۱۳۶۹ ۸۳۰ ۲۱۵ ۲۰۹ ○ عبدالله بن طاهر سپاهی سرداری عزیز بن نوح بچنگک خوارج به سیستان فرستاد و او اباعوف بن عبدالرحمن رئیس خوارج را شکست داده آنها را منہزم ساخت .

○ توسط عامون خلیفه عباسی و برانمائش ایرانیان برای اولین دفعه بیت الحکمة که شامل کتابخانه و فرهنگستان بود افتتاح گردید و تعدادی کتب یونانی به عربی ترجمه شد .

۱۳۷۰ ۸۳۱ ۲۱۶ ○ زبیده دختر جعفر بن منصور و زن هارون -
 الرشید که نسبت با پادای و عمران توجه مخصوصی
 داشت وفات یافت .

○ عزیز بن فوح که در تمثیب خوارج به جبر وادکن
 (از قراء سیستان) رفته بود توسط اباعوف کشته
 شد و خوارج عده زیادی از لشکریان او را بقتل
 رسانیدند .

○ مأمون خلیفه عباسی عازم جنگ با دولت روم شد .

⊙

۱۳۷۱ ۸۳۲ ۲۱۷ ○ چون عزیز بن فوح فرماندار سیستان کشته شد از
 طرف عبدالله بن طاهر دونفر از سرداران خود
 با بنام عباس بن هاشم و الیاس بن اسد را
 مأمور جنگ با خوارج کرد اما این دوسردار هم
 از خوارج شکست خوردند ولی حصین بن حسین
 بن مصعب عم عبدالله بن طاهر عده‌ای از
 خوارج را بچنگ آورد و بقتل رسانید و سر آنها
 را نزد عبدالله فرستاد و فرمان حکومت سیستان
 را گرفت .

⊙

۱۳۷۲ ۸۳۳ ۲۱۸ ○ عاز یار بن قارن (۱) آمل را تصرف کرد و خلیفه
 نیز فرمان حکومت طبرستان را برای او فرستاد

○ مأمون وفات یافت و برادرش محمد بنام المعتصم
 بایله بجای وی نشست .

⊙

۱۳۷۳ ۸۳۴ ۲۱۹ ○ عاز یار (ماه ایزدباد) پهلوان و میهن پرست بزرگ

۱- خاندان قارن که مازنیان و بنی امیر این خاندان است از بازمانده‌های سوحرا پهلوان معروف در یار فیروز
 پادشاه ساسانی بوده و قباد شاهنشاه ساسانی در عهد پهلادی قارن جد این خاندان را بدرجه امیری
 و حکمرانی طبرستان رساند و این سلاطین و این سلاطین فرزند قارن پسر و نوه هرمز پسر فرخان از نوادگان
 سوحرا بوده

ایرانی که بفرمان مأمون حکومت طبرستان داشت
برسد معتصم شورش کرد .

○ محمد بن قاسم نوه حضرت امام زین العابدین
برسد خلیفه قیام کرد و عبدالله بن طاهر او را
دستگیر کرده به بغداد فرستاد

⊙

○ افشین (خیزد بن کادوس) از طرف خلیفه المعتصم
با سپاهی گران بچنگه بابک رفت . ۱۳۷۴ ۸۳۵ ۲۲۰ ۲۱۴ ۲۲۱

○ حنظله بادشاهی شاعر در بار طاهر در گذشت
○ حضرت سید میر احمد برادر کهنتر حضرت
امام رضا علیه السلام معروف به شاه چراغ در
شیراز شهید شد

○ در جنگی که بین بابک و افشین در مراغه
روی داد ابتدا افشین پیروز شد ولی بعداً شکست
خورده به حصار خود گریخت .

⊙

○ در جنگ دیگری که بین افشین و بابک در
داد آذین سردار بابک شکست خورد و افشین
بارمستان گریخت و در آنجا سهیل پسر سناط
حکمران ارمستان او را اسیر کرده نزد افشین
فرستاد و افشین نیز بابک را تسلیم خلیفه نمود

⊙

○ المعتصم خلیفه عباس بابک را پلزدنجهی گشت
و جد این داد مرد بزرگوار در عقبه پدار آویخت (۱)

۱- برای بی بردن بهت بابک باین نوشته از سیاستنامه آنچه فرماید : چون بکشدش بریدند . دست
دایگر در خون خود برد و در روی خود مالید و همه روی خود را از خون خود سرخ کرد . معتصم
گفت این چه عمل است ؟ گفت در این حسگفتی است شما هر دو دست و پای من بخوارید برید و
مگونه روی مردم از خون سرخ باشد . خون از روی من برود . زرد شود من روی خوبی از خون
خود سرخ کردم تا چون خون از تنم بیرون شود نکو بد که رویش از بیم زرد شد .

○ **مازیار بن قانن** در اثر خیانت برادر خود

کوهیار بدست سپاهیان معتمم اسیر شد

○ **ابو بکر محمد بن دریمه** معروف به (ابن دریمه) از

مشاهیر علمای ادبی ایران تولد یافت کتاب معروف او **الجمهره** است

○

○ ۲۱۷ محمد بن طاهر در این سال **مازیار** را که ۲۲۴ ۸۳۸ ۱۳۷۷

توسط برادرش **کوهیار** و با حيله اسیر کرده بود نزد **المعتصم خلیفه عباسی فرستاد**

○ **ابو جعفر محمد بن جریر طبری** فقیه بزرگ

و مورخ نامی ایران و بنیان گذار مذهب (طبریه) در آمد تولد یافت .

○

○ ۲۱۸ **المعتصم خلیفه عباسی مازیار بن قانن** پهلوان ۲۲۵ ۸۳۹ ۱۳۷۸

دلیر ایرانی را در بیرون شهر سامره چابک که **بابک خرم دین** را بدار زده و به **کنسبه بابک**

معروف شده بود در حالی که هنوز استخوانهای بابک بردار بود بدار آویخت (۱)

○ **اسحق موصلی** که مادرش **شاهک** و ایرانی بود

واز موسیقیهای بنام **بشار** میرود وفات یافت .

○

○ ۲۱۹ **افشین** (۲) سردار رشید ایرانی که برای خلیفه ۲۲۶ ۸۴۰ ۱۳۷۹

عباسی جانفشانیها کرده بود در بغداد اسیر شد .

۱- معتصم بعد از شکستهای بسیار دستور داد تا پدر مازیار را لازیا نه بزنند تا ببرد و بعد از آنکه ۴۵۰ لازیا نه باز زدند فرمان دایر ایران بخاطر آزادی مبین جان سپرد و خودش را بدار آویختند .
 ۲- نام اصلی افشین (خبار) و پدرش (کاووس) فرمائزوی (اشروسنه) یا (وغروسنه) بوده .

- ۱۳۸۰ ۸۴۱ ۲۲۷ ۲۲۰ ○ افشين سردار رشيد ايراني را پس از يك جلسه محاکمه بزدانانداختند و پس از نهم ماه از گرسنگي بمسرد و جسدش را در همان محلي که نماز يار و بابک را بدار زده بودند بدار آويختند .
- المعتصم وفات يافت و ابو جعفر هارون بنام الوائق بالله خليفه شد (۱)

- ۱۳۸۱ ۸۴۲ ۲۲۸ ۲۲۱ ○ عبدالله بن طاهر حکومت سيستان را به ابراهيم بن حصين که در قلعه (هری) محبوس بود داد .
- خرم دينان در اسفهان و فارس و آذربايجان شورش کردند .

- ۱۳۸۲ ۸۴۳ ۲۲۹ ۲۲۲ ○ ابو جعفر محمد بن يعقوب رازی (کلبی) که در اترس تبحر در علوم او را تقی الاسلام لقب داده اند و کتاب الکافي او فوق العاده مشهور است در بغداد وفات يافت .

- ۱۳۸۳ ۸۴۴ ۲۳۰ ۲۲۳ ○ عبدالله بن طاهر در نيشابور وفات يافت و طبق وصيت او فرزندش طاهر بن عبدالله بحکومت خراسان و سيستان رسيد و الوائق خليفه عباسي نيز لوای امارت را براي او فرستاد .
- حضرت امام ابو جعفر محمد تقی امام نهم شيعيان در شهر کاظمين بدستور معتصم مسموم گرديد (۲)

- ۱۳۸۴ ۸۴۵ ۲۳۱ ۲۲۴ ○ طاهر بن عبدالله همچنان حکومت سيستان را

۱- معتصم هفتدين خليفه عباسي و هفتدين نسل عباس بن عبدالملک بود و باز او را هشت پسر و هشت دختر بود و هشت سال و هشت ماه خلافت کرد .

۲- وفات آنحضرت را در ماه ۲۴۰ هجرى هم نوشته اند .

به ابراهیم بن حصین داد .

۱۳۸۵ ۸۴۶ ۲۳۲ ۲۲۵ ○ حضرت امام حسن عسکری علیه‌السلام امام

یازدهم شیعیان در مدینه تولد یافت .

○ **الوائق بالله** خلیفه عباسی درگذشت .

○ **ابن خردادبه** از علمای ایران کتاب **الممالک**

الممالک را در این سال تألیف کرد .

۱۳۸۶ ۸۴۷ ۲۳۳ ۲۲۶ ○ **جعفر یاقوب** **بالتوکل بالله** بخلافت نشست :

○ **اشدای ورود یعقوب لیث** در دستگاه صالح -

بن نصر در سیستان .

۱۳۸۷ ۸۴۸ ۲۳۴ ۲۲۷ ○ **متوکل خلیفه عباسی** بر **احمد بن خالد**

ممدوف به (**ابوالوزیر**) **خشمناک** شد ولی بزودی

از **تصیر** او درگذشت .

○ **حسن بن سہیل** وفات یافت .

۱۳۸۸ ۸۴۹ ۲۳۵ ۲۲۸ ○ **اسحق موصلی** فرزند **ابراہیم** از موسیقیدانان

ممدوف که اصلاً ایرانی بود و در **دربار هارون** -

الرشید و **مأمون** و **معتمد** مقام و منزلتی داشت

در بغداد وفات یافت (۱)

۱۳۸۹ ۸۵۰ ۲۳۶ ۲۲۹ ○ **صالح بن نصر** کسانی که **مأمور** دفع **خوارج**

بود در این سال در سیستان **بفکر استقلال** افتاد

و **بر شد** خلیفه قیام نمود .

○ **حسن بن سہیل بن عبد الله** سر **خسی** وزیر **مأمون**

خلیفه عباسی که دختر خود پوراندخت را
بازدواج خلیفه درآورده و در سال ۲۰۲ هجری
دچار جنون شده بود درگذشت .

✽

۱۳۹۰ ۸۵۱ ۲۳۷ ۲۳۰ ○ صالح بن نصر بكمك يعقوب ثبت سفاری شهر
بست (۱) را تصرف کرد .

○ بروایتی بایزید بسطامی عارف نامی ابراهیم
در این سال درگذشت (۲)

○ در اردستان بر ضد اعراب شورش و طغیان شد و
خلیفه المتوکل آنرا فروتناند و شخصی بنام
آشوط از خاندان باسرا آمدید را والی آنجا نامید
و سلسله باسرا آمدید تا اواسط قرن یازدهم دوام داشت.

○ سلیمان تاجر جهانگرد مسلمان از بند سمرقند
(نزدیک بند طاهری امسروز) بچین سفر کرد که
پنج ماه طول کشید و شرح این مسافرت را در سال
۳۰۴ هجری بصورت کتابی تدوین کرد (۳)

✽

۱۳۹۱ ۸۵۲ ۲۳۸ ۲۳۱ ○ يعقوب ثبت باغیانان سیستان بكمك صالح بن
نصر آمده و عمار خراجی را پس خسوارج را
شکست داد .

✽

۱۳۹۲ ۸۵۳ ۲۳۹ ۲۳۲ ○ ابراهیم بن الحصین که از جانب عبدالله بن
طاهر در سیستان امیر بود پسر خود محمد را بچنگ
صالح بن نصر فرستاد اما شکست خورد و صالح
بكمك يعقوب و برادرانش زدنگه پایتخت سیستان

۱- بست مرکز شهرستانی بچین نام بوده که در مغرب قندقار کنونی و در کنار رود هیرمند قرار داشته .
۲- وفات ابن عاری بزرگ را ۴۶۱ هم نوشته اند .
۳- این کتاب که از لحاظ تاریخی جالب است در سال ۱۸۱۱ میلادی توسط م . لاکلس بنام (سلسله التواریخ)
در پاریس چاپ رسید .

را تصرف کرد .

○ **ابوالقاسم عبدالعظیم بن عبداللّه که نسبی به**
 امام حسن مجتبی میرسد (۱) و از ترس خلیفه عباسی
 پاریس فرار کرده به شهر ری آمده بود در این سال
 وفات یافت و آرامگاهش بنام **حضرت عبدالعظیم**
 زیارتگاه شیعیان است .

○

○ **ابوعثمان سعید بن یحیی بختگان** ایرانی اسیر و
 شریفی که در برتری ایرانیان بر اعراب کتابهایی
 نوشته در این سال وفات یافت .

○

○ **ابوعبداللّه احمد بن حنبل** از فقهای معروف
 ایران در بغداد وفات یافت (۲)

○

○ در این سال زلزله مهیبی شهر **دامغان** را لرزاند .
 چنانکه نیمی از شهر ویران گردید .

○

○ **ابو ذکریا یحیی بن عاص** یه از بزرگان دانشمند
 و معروف ایرانی که زبان یونانی را بخوبی میدانست
 و کتاب (الحیات و المشجر) از آثار اوست در این
 سال وفات یافت (۳)

○

○ **یعقوب لیث** بر صالح شورش کرده و در جنگی که
 با او کرد با آنکه برادرش **طاهر** کشته شد ولی
 بر صالح پیروز گردید .

۱ - عبدالعظیم بن عبداللّه بن علی بن حسین بن زید بن امام حسن مجتبی
 ۲ - مذهب حنبله که یکی از مذاهب چهارگانه اهل سنت است منسوب به او میدانند .
 ۳ - این پزشکان دانشمند در کتاب رد جله مکالی از ایالت تبریز بزرگان فراهم ساخته بود و به لطیفیات پزشکی میپرداخت

○ **حسین بن منصور بن حلاج** که ندای انالحق میزد در **پیشای فارس** تولد یافت .

۱۳۹۸ ۸۵۹ ۲۴۵ ۲۳۸ ○ **مردم سیستان** پس از شکست صالح بسا برادر او **درهم بن نصر** بیعت کردند و او بمقرب را به سپهسالاری اشکوخود انتخاب کرد .

○ **ابوالحسین احمد بن یحیی** معروف به (ابن راوندی) (۱) از فضلا و دانشمندان ایرانی صاحب **کتاب التاج و الزمرد** در بغداد وفات یافت .

۱۳۹۹ ۸۶۰ ۲۴۶ ۲۳۹ ○ **دعبل بن خزاعی** شاعر معروف که از طرفداران جدی **حضرت علی علیه السلام** بوده در این سال وفات کرده است .

○ **قله الموت** در این سال بدست **حسین بن زید باقری** معروف به (الداعی) ساخته و تجدید بنا گردید .

۱۴۰۰ ۸۶۱ ۲۴۷ ۲۴۰ ○ **یعقوب لیث سفاری درهم** را در دست بزدان افکند و مردم سیستان در این سال او را بهامامت منصوب کردند .

○ در این سال **بفرمان متوکل** خلیفه عباسی سر و معروف کاشمر را قطع کرده و قلمبات آنرا برای ساختن قصری در **سامره** از اسیران بردند (۲)

۱- راوند فرجای بوده نزدیک نیشابور

۲- دهستان کاشمر نزدیک ارضبویه و معروف است که وقتی زردشت بهانات میخواست باید به این ملاقات پیغمبر باستانی ایران مروی در این محل لمس کرده تا این زمان وجود داشت و اکنون به طاهرین عبدالله دستور داده بود این درختکین را قطع کند و به بغداد بفرستد و مردم کاشمر را آنکه ۵۰ هزار دینار بظاهر دادند تا از قطع درخت صرف نمانند اما او قبول نکرد و هنوز ۲۳۰۰ تنگه قتلعت برده شده چوب درخت را حمل میکرد و به بغداد فرستاده بود که متوکل بدست نمایان از کاشمر شد.

۱۴۰۱ ۸۶۲ ۲۴۸ ۲۴۱ ○ **المستور کل خلیفه عباسی بنحرینک پسر رشالمستضر**
توسط غلامان ترك خودبقتل رسید و **المستضر**
بجای وی بخلایقت نشست اما بزودی خلافت را به
فرزند خود **ابوالعباس احمد** موقوف به **المستعین**
داد و خودکناره گرفت .

○ **طاهر دوم** وفات یافت و بفرمان **المستعین**
خلیفه عباسی فرزندش **محمد بن طاهر** بحکومت
خراسان منصوب شد .

⊛

۱۴۰۲ ۸۶۳ ۲۴۹ ۲۴۲ ○ **ابوحاتم سجستانی** (سیستانی) دانشمند معروفی
که در حدود سی جلد از آثار او را **ابن المذنب**
در کتاب **الفهرست** آورده در این سال وفات
یافت (۱)

⊛

۱۴۰۳ ۸۶۴ ۲۵۰ ۲۴۳ ○ **حسن بن زید علوی** (۲) از فرزندان **امام حسن**
عجیبی (داعی کبیر) بر تمام طبرستان و دیلم
و گرگان وری تسلط یافت و این تاریخ را باید
ابتدای قیام علویان دانست .

○ **بخت نشستن نصر بن احمد** و شروع سلسله سامانی

⊛

۱۴۰۴ ۸۶۵ ۲۵۱ ۲۴۴ ○ **حسن بن زید علوی** در طبرستان بر **محمد بن**
طاهر شوییده و سراسر طبرستان و گرگان را
مجدداً تصرف کرد .

○ **ابوبکر محمد بن زکریای رازی** بسگی از
بزرگترین پزشکان ایران بلکه جهان در شهر
ری تولد یافت .

۱- تاریخ وفات ابن دانشمند بزرگ را باختلاف ابن سائبی ۲۴۹ و ۲۵۰ نوشته اند .
۲- حسن بن زید علوی را بسبب نیروی عظیم جسمانی (جامد الجواهر) و بعداً (داعی کبیر) میخوانند .

۱۴۰۵ ۸۶۶ ۲۵۲ ۲۴۵ ① المستعین نوه معتصم بدست ابو عبد الله بقتل رسید و ابو عبد الله بنام المعتز بالله خلیفه عباسی شد .

۱۴۰۶ ۸۶۷ ۲۵۳ ۲۴۶ ① یعقوب لیث صفاری هرات و سرنا سرپستان را تصرف کرده برای فرونشاندن فتنه عمار بر تواجی بست و غزنین - کابل - بلخ و بامیان دست یافت .

② محمد بن وحیف در این سال شعری در فتح هرات و مدح یعقوب سرود (۱)

۱۴۰۷ ۸۶۸ ۲۵۴ ۲۴۷ ① حضرت امام علی بن محمد عسکری روز دوشنبه سوم رجب این سال رحلت فرمود یا بقولی مسموم شدند و در سرمن رای (۲) دفن شدند و فرزندش حضرت امام حسن با امامت شیعیان رسیدند .

② یعقوب لیث فارس و کرمان را تصرف کرد . و علی بن الحسین والی فارس را شکست داد .

③ حضرت قائم علیه السلام امام موعود شیعیان در این سال در سامره تولد یافت .

④ خلیفه المعتز بالله کشته شد و محمد المقتدی بالله بخلافت رسید .

⑤ ساپورین سیل از پزشکان معروف ایران و مدیر بیمارستان چندی شاپور در گذشت .

⑥ علی بن محمد و در زینبی (۳) در این سال بر شد خلیفه المقتدی قیام کرد و به پسر هارون رفته عده زیادی از سیاه پوستان را بدور خود جمع کرد

۱ - محمد بن وحیف را اولین شاعر زبان فارسی دانسته اند .

۲ - شهر سامره را که در کنار دجله نزدیک بغداد واقع شده (سمرن رای) می‌گویند بدان معنی که هر که این شهر را دید سرورشاد و کم کم این جمله به گفته (سامره) تبدیل گردید .

۳ - ورزین دهکده‌ای بوده نزدیک شهر ری .

و بهمن مناسبت او را صاحب‌الزنج میگویند .

۱۴۰۸ ۸۶۹ ۲۵۶ ۲۴۸ ○ یعقوب لیث کابل را که سرکره بودائیان بود گرفت و غنائم بیشماری از آن شهر به دست آورد و بلخ و هرات و بامیان را نیز به تصرفات خود افزود .

○ عمر بن بحر معروف به جاحظ دانشمند و نویسنده بزرگ ایرانی و از طرفداران پرشور معتزله و صاحب کتاب **المیان والتبیین** وفات یافت (۱)

۱۴۰۹ ۸۷۰ ۲۵۷ ۲۴۹ ○ حسن بن زید علوی بر گرگان مسئولی شد و لشکر محمد بن طاهر را شکست داد .

○ یعقوب خوارزم را نزدیک هرات شکست داد و رئیس آنها **عبد الرحمن خارجی** را دستگیر کرد و **خایفه الموفق بالله** فرمان حکومت بلخ و طخارستان و سیستان و سند را برای یعقوب فرستاد .

○ یعقوب لیث صفاری به بامیان که سرکره بودائیان بود حمله کرده آنجا را تصرف نمود و بهتای بودائیان را به بندها فرستاد .

○ محمد بن حسن معروف به **ابن ذرید** در این سال به فارس آمد و بریاست دیوان در دربار آل‌میکال منصوب شد .

۱۴۱۰ ۸۷۱ ۲۵۸ ۲۵۰ ○ **المخاری** محدث بزرگ و صاحب کتاب معروف

۱ - مشهورترین کتابهای این فسطوف بررنگ **الدوسلی الکبیر** و **فنون الحکم** و **عیون الصالح** است

۲ - بامیان واقع در شمال کوه بابا در افغانستان بود .

الصحيح (جامع صحيح بسا صحيح بخاری) ذا
اهل خراسان وفات یافت .

○ احمد بن محمد بن عبدالله حجتانی از امرای معروف
طاهریان در حال مستی بدست دو تن از غلامانش
بقتل رسید .

✽

○ یعقوب به خراسان لشکر کشید و پس از تصرف
۲۵۹ ۸۷۲ ۱۴۱۱
۲۵۱
نیشابور و جلوس در این شهر محمد بن طاهر
آخرین امیر طاهری را شکست داده این سلسله
را منقرض کرد و او نخستین کسی بود که نام خود
را با خلیفه در خطبه آورد .

○ محمد بن موسی خوارزمی منجم معروف و
ساحب کتاب المسحور طات وفات یافت .

✽

○ ابو عبدالله جعفر بن حکیم معروف به رودکی
۲۶۰ ۸۷۳ ۱۴۱۲
۲۵۲
از شعرای معروف سامانیان در این سال در سمرقند
متولد شد .

○ یعقوب بالشکری بکر گان دقت و حسن بن زبید
را که عبدالله بن صالح را پناه داده بود
شکست داده گرگان را تصرف کرد و حسن به
آمل فرار نمود

○ ابو نصر محمد بن اوزلغ ابن طر خان ملقب به
فازایی از بزرگترین و معروفترین فلاسفه ایران
در فازاب خراسان تولد یافت (۱) فازایی را
بواسطه احاطه او بر تمام علوم معلم ثانی لقب
دادند

○ غیبت (سفری) امام دوازدهم شیعیان از این سال
شروع شد

۱۴۱۳ ۷۸۴ ۲۶۱ ۲۵۳ ○ یعقوب لشکر به فارس کشید و قلعه استخر را

تسرف کرده محمد بن واصل را شکست داده و
بطرف شهر گندی شاپور رفت

○ خلیفه عباسی امارت ماوراءالنهر (۱) را به نصر

بن احمد پسر ساهان خدای داد

○ عبدالله بن میمون قذاح که اهل بهبهان بود

و فرقه اسماعیلیه را بوجود آورد در این سال
وفات یافت

○ بایزید بیستامی عارف و زاهد مشهور که نزد

امام جعفر صادق دانش میانسوخست در بسطام
وفات یافت

○ شیخ کبیر ابو عبدالله محمد بن خشیف سوسی

و عارف بزرگ ایران در شیراز تولد یافت .

○ ابوالساج دیودای از جانب خلیفه عباسی حاکم

اهواز شد اما از صاحب الزنج شکست خورد .

○

۱۴۱۴ ۸۷۵ ۲۶۲ ۲۵۴ ○ یعقوب لیث باردیگر به فارس حمله برده آنجا

را گرفت و تا بغداد پیش رفت

○ عسکر لیث مسجد بزرگ نیشابور را در این

سال بنا نهاد

○

۱۴۱۵ ۸۷۶ ۲۶۳ ۲۵۵ ○ یعقوب در محل دسر العاقول (۲) با سپاه

خلیفه روبرو شد و ابتدا پیروز گردید اما چون

المنوفق برادر خلیفه و فرمانده سپاه عرب آب

دجله را بسوی لشکر گسای یعقوب پسرگرداند

۱ - ماوراءالنهر سرزمینی بوده میان در رود سیحون و جیحون که شهرهای بزرگی مانند بخارا - سمرقند - جاج - فرغانه در آن قرار داشته است .

۲ - دسر العاقول در ۸۳ کیلومتری جنوب شرقی بغداد و در کنار دجله واقع شده بود .

شکست در سپاه یعقوب افتاد و سردار دلیر
سیستان به خوزستان عقب نشست (۱)

۱۴۱۶ ۸۷۷ ۲۶۴ ۲۵۶ ○ یعقوب به جندی شاپور آمد و بجمع آوری
سپاه پرداخت اما مریض شد و خلیفه رسولی
برای دلجوئی او فرستاد که یعقوب به تندی
باو پاسخ داد .

○ امام دوازدهم شیعیان بنام قائم آل محمد در
سرداب مسجد سامره بامر حق غیبت فرمود

۱۴۱۷ ۸۷۸ ۸۶۵ ۲۵۷ ○ یعقوب در جندی شاپور بمرض قولنج وفات
یافت و لشکریانش مصلح بسرادش عمرو لیث
گردیدند. یعقوب را بیگمان باید نخستین پادشاه
مقتدر و میهن پرست ایران پس از حمله عرب
دانست که برای اولین دفعه بچنگ خلیفه رفت .

۱۴۱۸ ۸۷۹ ۲۶۶ ۲۵۸ ○ ابوالساج دیو داوین دیودست که از طرف
المعتد خلیفه عباسی مأمور سرکوبی شورشیان
بود چون باطناً یا حکومت اعراب مخالف بود
در آذربایجان بنائسب سلسله ای پرداخت بنام ساجیان
که پنجاه و دو سال با اعراب مبارزه کردند .

۱۴۱۹ ۸۸۰ ۲۶۷ ۲۵۹ ○ احمد خجستانی (۲) با علی بن لیث برادر
عمرو متحد شده به سیستان حمله کرد اما از عیاران
سیستان شکست خورد .

○ ابوالساج دیو داو وفات یافت و پسرش محمد

۱- جنگ یعقوب با خلیفه را مورخین در سالهای ۴۶۳ و ۴۶۵ هجری هم نوشته اند .
۲- خجستان ناحیه ای بوده از توابع باغیس واقع در گوهیای هرات

افشین بحکومت آذربایجان رسید و از ضعف و گرفتاری خلیفه عباسی استفاده کرده منصرفات خود را توسعه داد .

✽

۱۴۲۰ ۸۸۱ ۲۶۸ ۲۶۰ ○ علی بن لیث پسر ادریس عمری که با احمد - خجستانی (۲) بر علیه پسر ادریس متحد شده بود بخراسان بازگشت اما دست غلامان خود کشته شد.

✽

۱۴۲۱ ۸۸۲ ۲۶۹ ۲۶۱ ⊕ شورش عظیم زنگیان در حوالی بصره بر ضد خلیفه بادهبری یکنفر ایرانی بنام علی بن محمد از اعالی و رزنین نزدیک شهر ری (۳)

○ محمد بن طاهر آخرین امیر طاهری درگذشت.

✽

۱۴۲۲ ۸۸۳ ۲۷۰ ۲۶۲ ○ حسن بن زید (داعی کبیر) وفات یافت و پسر ادریس او محمد بن زید بالقب (داعی سفیر) در طبرستان بجای او نشست .

○ حمزه اصفیانی قائل و نویسنده معروف ایران در اصفهان تولد یافت . کتاب معسوف او (سن ملوک الارض و الا بیاه) است .

✽

۱۴۲۳ ۸۸۴ ۲۷۱ ۲۶۳ ○ المعتمد خلیفه عباسی حکومت سراسر ماوراء النهر را به فخر بن احمد سامانی سپرد و این تاریخ را باید ابتدای کار سامانیان دانست .

۲ - گویند احمد خجستانی که خرابنده بود با خواندن این درایت شعر از دیوان حنثله پادشاهی لخری شده بامیری رسید .

دهری مگر نام شهر در است شوختر گمن ز کام شیر بجوی

با بزرگی و ناز و نعمت و جاه باجو مردانست مرعده روی

۱ - چون اکثر لشکریان علی بن محمد (علی خارجی) زنگیان و غلامان ساکن عراق بودند او را (ساحب ازنج) میگفتند . کتاب گنبد ۵ صفحه (۲۶۹)

○ **معتمد خلیفه عباسی** از عمر ولایت در نجفیه و او را امیر مزل

کرد و حکومت خراسان را به محمد بن طاهر داد و او نیز **رافع بن هرثمه** را نایب خویش کرد

○

○ **جعفر بن محمد عمر** معروف به **ابو عشر بلخی** ۲۶۴ ۲۷۲ ۸۸۵ ۱۴۲۴

در پانزدهان و منجم معروف قرن سوم و صاحب رساله در اتصال کواکب و قرائات در گذشت .

○ **ابو علی محمد بن علی بن حسین** معروف به

ابن مقله از خوشنویسان و دانشمندان معروف ایران در پیشا هفت فرسنگی شمال شیراز بدینا آمد .

○

○ **اسماعیل سامانی** که با برادرش **نصر بن احمد** ۲۶۵ ۲۷۳ ۸۸۶ ۱۴۲۵

اختلاف داشت توسط **رافع بن هرثمه** از برادر تقاضای منو و بخشش نمود اما **نصر** قبول نکرد و با سپاه منام بخارا گردید .

○ **ابن ماحه** قزوینی صاحب کتابهای (ستن) و (تاریخ

قزوین) که از عرفا و نویسندگان معروف بسود در گذشت .

○

○ **محمد فرزند عمر ولایت صفاری** که بگروگان ۲۶۶ ۲۷۴ ۸۸۷ ۱۴۲۶

بزد خلیفه عباسی بسود هنگام بازگشت از بغداد در گذشت .

○ **جعفر بن احمد ملتبه ابو العباس مروزی**

از نویسندگان و دانشمندان معروف ایران صاحب کتابهای **المسالك الممالك** و **آلاداب الكبير** و **آلاداب الصغير** و قات یافت .

○

○ **در جنگی که بین امیر اسماعیل سامانی و برادرش** ۲۶۷ ۲۷۵ ۸۸۸ ۱۴۲۷

نصر در گرفت امیر اسماعیل پیروز شد اما جلو
بسرادر بزرگ خود از در پوشش درآمد و او را
با احترام بسمرقند فرستاد .

۱۴۲۸ ۸۸۹ ۲۷۶ ۲۶۸ ○ عمر ولایت بغدادس حمله کرده آنجا را گرفت و نام
خلیفه را از خلیفه بیانداخت وعسازم خراسان شد
تا رافع بن هرثمه را گوشمالی دهد .

○ این قتیبه دینوری دانشمند ومنجم معروف
ایرانی وساحب کتابهای (عیون الاخبار) و (طبقات
شعر) و (ادب الکاتب) وفات یافت .

۱۴۲۹ ۸۹۰ ۲۷۷ ۲۶۹ ○ قرمعلیان که شعبه‌ای از فاطمیون مصر بودند
در عراق قیام کردند وتامدتهاهم در بحرین سلطنت
داشتند .

○ رافع بن هرثمه در این سال طبرستان را
تصرف کرد .

۱۴۳۰ ۸۹۱ ۲۷۸ ۲۷۰ ○ الموفق بالله بسرادر معتمد وفات یافت و
المعتضد بالله شانزدهمین خلیفه عباسی بخلافت
نشست .

۱۴۳۱ ۸۹۲ ۲۷۹ ۲۷۱ ○ نصر بن احمد سامانی در گذشت و اسماعیل
استقلال یافت (۱)

○ ابو جعفر احمد بن یحیی الادلزی دانشمند
مرفوف ایرانی و صاحب کتاب نفیس (فتوح
البلدان) در گذشت

- **محمد افشین پسر ابوالساج دیوداواز** سلسله
ساجیان سر تاسر آذربایجان و ارمنستان را تصرف نمود
- ۲۷۲ ۲۸۰ ۸۹۳ ۱۴۳۲
قرمان حکومت ماوراءالنهر از طرف المعتضد
خلیفه عباسی برای اسماعیل سامانی فرستاده
شد
- ۲۷۳ ۲۸۱ ۸۹۴ ۱۴۳۳
احمد بن داود مشهور به **دینوری** دانشمند
معروف ایرانی و از جمله اساتید بزرگ و مسلم
در نحو ادب و هندسه و نجوم و صاحب کتاب
نفس اخبار الطوال و **وفات یافت**
- **عمر ولایت** که بشکرانه پیروزی در جنگ با
خلیفه و فتح فارس جامع عتیق (۱) را در شیراز
بنا نهاده بود ساختمان آن در این سال پایان
یافت
- ۲۷۴ ۲۸۲ ۸۹۵ ۱۴۳۴
ابو منصور ازهری از بزرگترین لغت‌دانان
ایرانی صاحب کتاب معروف **(تهذیب اللغة)** در
هرات تولد یافت
- **احمد بن داود** مشهور به **دینوری** صاحب کتاب
نفس (اختیار العلوال) (۲) روایتی در این سال
بروایتی و **وفات یافت**.
- ۲۷۵ ۲۸۳ ۸۹۶ ۱۴۳۵
عمر ولایت نزدیک نیشابور در جنگی **رافع بن**
هرگشه را بسختی شکست داد و رافع به خوارزم
فرار کرد.

۱ - این مسجد بنامهای (مسجد جامع) (مسجد جمعه) (جامع عتیق) (مسجد آدینه) معروف است برای اطلاع
بیشتر نگاه کنید به کتاب جامع عتیق شیراز تألیف آقای علی‌قلی بیروزی

۲ - در این کتاب شرح وقایع از آدم تا آخر سلطنت بزرگمرد آمده

⊙ ابو الحسن ثابت بن ابراهیم بن زهرون پزشک
دانشمند دربار عبدالدوله تولد یافت .

⊙ فیروز شمر قبی شاعر معروف دوران سفاری وفات
یافت (۱)

⊙

⊙ ۲۷۶ ۲۸۴ ۸۹۷ ۱۴۳۶
علی بن حسین معروف به ابوالفراج اصفهانی
نویسنده و دانشمند معروف در اصفهان تولد یافت

⊙ عمرو لیث حتماری خراسان را شمیمه منسرفات
خود کرد .

⊙

⊙ ۲۷۷ ۲۸۵ ۸۹۸ ۱۴۳۷
حسن بن احمد ملقب به ابوعلی فارسی فاضل
و دانشمند معروف ایرانی که مدتی در خدمت
عبدالدوله دیلمی بود در فسا تولد یافت (۲)

⊙

⊙ ۲۷۸ ۲۸۶ ۸۹۹ ۱۴۳۸
محمد بن زیند علوی (داعس سفیر) بدست
امیر اسمعیل سامانی کشته شد .

⊙ عمرو لیث لشکری سرداری علی بن شرف بن
بجنگ امیر اسمعیل سامانی فرسناد ولی شکست
یافت .

⊙

⊙ ۲۷۹ ۲۸۷ ۹۰۰ ۱۴۳۹
سامانی دقت ولی نزدیک بلخ از او شکست یافته
اسیر شد (۳) و اسماعیل امیر صفاری را به بغداد

۱- فیروز شمر قبی این شعر را در وصف ابرکافه

مرفی است خدنگ ای عجب شایقی

فاده بر خسوینی کرگش خدیبه

مرفی که بود شکر او جان

لا تا بپیش برد ایم مانا

۲- تولد این دانشمند را در سال ۴۸۸ هجری هم نوشته اند و شاید صحیح تر باشد.

۳- گویند اسمعیل شمر وقت عزل فرومانه و امیر گردید .

فرستاد و المعتضد خلیفه عباسی او را پزندان انداخت .

○ محمد افشین از سلسله ساجیان وفات یافت و فرزندش دیوداد دوم به حکومت آذربایجان رسید ولی بزودی مقام خود را به ابوالقاسم یوسف پسر ابوالساج داد و او ری و زنجان و قمزوبین را گرفته از دادن خراج به خلیفه سرباز زد .

○ عمر ولایت در زندان خلیفه وفات یافت . (۱) ۲۸۰ ۲۸۹ ۹۰۱ ۱۴۴۰

○ طاهر بن محمد نبوده عمر ولایت که بعد از او بامیری سیستان رسیده بود با لشکری بچنگه خلیفه رفت اما شکست خورد .

○ المعتضد خلیفه عباسی وفات یافت و بجای وی علی المستکفی بالله خلیفه شد .

○ فضل بن حاتم معروف به (ابوالعباس فیروز) در باسی دان منجم معروف ایرانی از اهالی فیروز فارس صاحب کتاب الزیج الکبیر وفات یافت .

○ ابوالقاسم یوسف حاکم ساجیان در آذربایجان ۲۸۱ ۲۹۰ ۹۰۲ ۱۴۴۱

بسا ترتیب دادن سپاهبانی بنام (فدائاران) ری و زنجان و ابهر را تصرف کرد .

○ طاهر بن محمد صفادی برای تسخیر خودستان ۲۸۲ ۲۹۱ ۹۰۳ ۱۴۴۲

لشکری فراهم آورد اما شکست خورد .

○ اسمعیل بن احمد سامانی خراسان را تصرف کرد .

۱- خلیفه قبل از مرگ با اشاره دستور آزادی عنبرولت را صادر کرد اما مأمور اینکار که با عنبرولت دشمنی داشت او را بقتل رسانید و با بنوی با تداوای باو بخدا نداد تا از مرگش وفات یافت .

○ ابوالحسین عبدالرحمن بن عمر الصوفی رازی

منجم مشهور ایرانی که معلم عضدالدوله سلجوقی بود و صاحب کتاب صورالکواکب در این سال تولد یافت .

✽

○ احمد بن ابی یعقوب دانشمند و مورخ معروف ۲۸۳ ۲۹۲ ۹۰۴ ۱۴۴۲

صاحب کتاب تاریخ یعقوبی در مغرب (۱) وفات کرد .

○ المكتفی در این سال حکومت فارس را به طاهر

بن محمد داد .

✽

○ لوث بن علی پسر عم طاهر بن محمد سرطلیان ۲۸۴ ۲۹۳ ۹۰۵ ۱۴۴۴

برداشت و سیستان را تصرف کرد و طاهر و برادرش فرار کردند .

✽

○ پایان شورش قبرمطیمان - اینها که تمایلات اشتراکی ۲۸۵ ۲۹۴ ۹۰۶ ۱۴۴۵

داشتند پس از شورش در عربستان و سوریه و عراق سنگه مشهور حجرالاسود را از مکه بیقما بردند .

✽

○ امیر اسماعیل سامانی اولین پادشاه این سلسله ۲۸۶ ۲۹۵ ۹۰۷ ۱۴۴۶

وفات یافت و فرزند ارشد او احمد بن سامانی ملقب به ابو نصر بجای او نشست .

○ جعفر ملقب به المقتدر بالله خلیفه عباسی شد .

✽

○ طاهر بن محمد سفاری در جنگی که بالیث بن- ۲۸۷ ۲۹۶ ۹۰۸ ۱۴۴۷

۱- امینی است که تعدادی از جغرافیدانان اسلام به قسمی از افریقا شامل طرابلس غرب - تونس - الجزائر و مراکش اطلاع کرده‌اند .

علی صفاری کرد شکست خورده فرار کرد ولی بدست یکی از غلامان ترک خود بقتل رسید و این غلام سر طاهر را نزد خلیفه عباسی فرستاد و **المقتدر** خلیفه عباسی فرمان حکومت سیستان را برای **لیث بن علی** (پسر برادر یعقوب) فرستاد .

دولت قاطمی در مصر بدست **ابو محمد عمید الله مهدی** در شمال افریقا تشکیل گردید که بعدها فرقه اسماعیلیه در ایران از آنها الهام گرفت.

○ **ابوالحسن احمد بن محمد** خراسانی معروف به **ابن بغوی** از مشایخ بزرگ صوفیه که او را (امیر القلوب) و (قمر الصوفیه) نیز گفته اند و از اهلالی (بفتشود) (۱) بود در گذشت .

○ **احمد بن اسماعیل سامانی** شهر بست و سیستان را فتح کرد و **لیث بن علی** را از امارت خلع و برادرش **محمد بن علی بن لیث** را بجای وی نشاند ولی او هم بزودی در ولایتش در ادرش **معدل بن علی** با امارت نشست اما **معدل** که جوانی شجاع و دهر بان بود در توطئه ای که عمرو دوم نو محمد و **لیث** پرورد او کرد بقتل رسید و **عمرو دوم** امیر صفاری شد .

○ **احمد بن اسماعیل سامانی عمرو دوم** را اسیر کرده به پنداد فرستاد و حکومت سیستان را به پسر عم خود **ابوصالح منصور بن اسحق** داد .
○ **ابوقاسم جنید** که اسلش از اهل نهاوند بود اما

۱- بفتشور بین مرو و هرات بوده پروان این بغوی را (نوری) یا (نوریان) میگویند .

در پنداد تولد یافته و از سو فیان وارسته ایران بود
در این سال وفات یافت .

✽

۱۴۵۱ ۹۱۲ ۳۰۰ ۲۹۱ ○ چون مردم سیستان شورش کرده بودند احمد بن-
اسماعیل امیر سامانی سپاهی سرداری حسین-
بن علی مرو رودی به سیستان فرستاد و آنجا
را تصرف نمود و سیمجور دوات دار سامانیان
را بحکومت سیستان منسوب کرد .

✽

۱۴۵۲ ۹۱۳ ۳۰۱ ۲۹۲ ○ در این سال حسن بن علی ملقب به قاصر کمیر (۱)
از فرزندان امام زین العابدین (ع) که سردی
فاصل و وارسته بود پس از مبارزات زیاد با سامانیان
بر طبرستان مسلط شد و ادعای استقلال نمود .

○ احمد بن اسماعیل سامانی در شکار گاهی در
حوالی رودخانه سیحون بقتل رسید (۲) و فرزندش
نصر بن احمد (۳) به امیری رسید .

✽

۱۴۵۳ ۹۱۴ ۳۰۲ ۲۹۳ ○ نصر بن احمد سامانی سپاهی سرداری حموی قده
بن علی جنگ عم خویش منصور بن اسحق
بسمرقند فرستاد و منصور در این جنگ شکست خورده
فرار کرد .

○ حسن بن علی اطروش از علویان قلعه چالو را
که دست مسلمین افتاده بود خراب کرد و بدین وسیله
چلو پیشرفت اعراب را گرفت .

✽

۱۴۵۴ ۹۱۵ ۳۰۳ ۲۹۴ ○ احمد معز الدوله از پادشاهان معروف آل بویه

- ۱- چون گوش او سنگین بود او را (الانروش) میگفتند .
- ۲- همین مناسبت احمد بن اسماعیل را امیر شهید میگویند .
- ۳- نصر بن احمد را (امیر سعید) لقب داده اند .

تولد یافت

- منصور بن اسحق حاکم سیستان پس از فرار از نصر بن احمد سامانی امان خواست و نصر او را امان داده به بخارا آورد
- ابوشکور بلخی شاعر و حکیم ایرانی در بلخ متولد شد

✽

○ حسن بن علی ملتبه اطروش که خود را ناصر کمیر یا داعی کبیر (میخواند وفات یافت و حسن بن قاسم بنام داعی صغیر در طبرستان بجای وی نشست	۲۹۵	۳۰۴	۹۱۶	۱۴۵۵

- بدستور خلیفه عباسی پدر بن عبدالله والی فارس با لشکری به سیستان رفته آن نواحی را مطیع نمود .

✽

○ ابوطاهر بن فولاد از پادشاهان شروانشاهیان در این سال در شروان ملامت رسید	۲۹۶	۳۰۵	۹۱۷	۱۴۵۶

✽

○ احمد بن سهیل سردار نصر بن احمد بر حسین بن علی مروزی که در هرات شورش کرده بود پیروز شده و او را اسیر کرده بنزد نصر بن احمد آورد	۲۹۷	۳۰۶	۹۱۸	۱۴۵۷

- خواجه عبدالله انصاری سوقی وارسته بدنیا آمد

- احمد بن سهیل از بزرگان خاندان کامکاریان که بخدمت سامانیان در آمدن بود در این سال فتنه حسین مروزی را فرونشاند و پشاپور

را تصرف کرد و بر ضد سامانیان قیام نمود

۱۳۵۸ ۹۱۹ ۳۰۷ ۲۹۸ ○ احمد بن سیل سردار معروف سامانی که بر ضد امیر نصر سامانی قیام کرده بود اسیر شده در بخارا بزندگان افتاد و عم در این سال در زندان بمرد

○ ابوسلیمان سجستانی مشهور به المنطقی حکیم و دانشمند معروف قرن چهارم در این سال تولد یافت

○ حسن بن منصور بیضاوی معروف به حلاج از بزرگان عرفا و سوفیه بامر حامد بن عباس وزیر المقتدر بالله به تهمت کفر و زندقه بزندگان افتاد

۱۳۵۹ ۹۲۰ ۳۰۸ ۲۹۹ ○ حسن بن منصور بیضاوی معروف به حلاج سوقی دارسته ایرانی بگناه آنکه در حال جذبیه فریاد انا الحق میزد بفرمان المقتدر خلیفه عباسی از زندان بیرون آورده و پس از آنکه هزار نازبانهایش زدند دست و پایش را بریده و جسدش را سوزانده و خاکسترش را بدجله ریختند (۱)

۱۳۶۰ ۹۲۱ ۳۰۹ ۳۰۰ ○ ماکان پسر کاسی از دلاوران دیلم بر طبرستان دست یافت .

○ ابوعلی حمویه بن علی سپهسالار خراسان بقرمان امیر نصر - لیلی بن نعمان سردار معروف علویان

۱- از دناها و گنجه‌های حلاج این دو شعر معروف است .
 اقلونی یا کثی ان فی قنلی حیالی
 فمائی فی حیالی و حیالی فی مئالی

طبرستان را شکست داده بقتل رسانید .

✽

۱۴۶۱ ۹۲۲ ۳۱۰ ○ ابو جعفر محمد بن جریر طبری مورخ معروف
و صاحب کتابهای (اخبار الرسل والملوک) و (تاریخ
الامم والملوک) در بغداد وفات یافت و دوستانش از
توس مخالفین شیانه او را در منزلش بختک سپردند .

✽

۱۴۶۲ ۹۲۳ ۳۱۱ ○ امیر ابو جعفر احمد بن محمد از اولاد طاهر
چهارمین فرزند لیث سیستان را از تصرف سامانیان
در آورد و خود مستقلاً امیر آنجا شد وی بنقل و ادب
وجود و بخشش معروف بود و تا سال ۳۵۲ هجری
حکومت کرد .

○ بدر بن عبدالله والی فارس در گذشت و پسرش
محمد بن بدر بحکومت فارس و اطراف آن رسید .

✽

۱۴۶۳ ۹۲۴ ۳۱۲ ○ ابو علی محمد بن ابی الحسن احمد از ناداران
علویان در این سال پس از پدرش احمد بن حسن
دیاست علویان را عهده دار شد و بنیخت نشست

✽

۱۴۶۴ ۹۲۵ ۳۱۳ ○ ابو بکر محمد بن زکریا زاری پزشک نامدار
ایرانی و صاحب کتاب « روف الحاقوی وفات یافت
این دانشمند مدتها دیاست بیمارستان بغداد را
بهمه داشت (۱)

C اسفاز پسر شیرویه سردار بزرگ دیلمی در این
سال طبرستان را فتح کرد و دعوی استقلال
نمود .

۱- سایر کتابهای این پزشک نامی که مجازاً از پنجاه و شش کتاب است عبارتند از (طب المنسوری) بنام منصور
بن اسحق سامانی و (مسن لایضراً الخلیب) و (بره الساعه) و (الاخره فی الخلیب) و (دفع مضرات
اللاذیه) و (المدخل الصغیر) و غیره

۱۴۶۵ ۹۲۶ ۳۱۴ ۳۰۵ ○ ابوالقاسم یوسف ازسلسله ساجیان آذربایجان

وفات یافت و برادر داداش ابوالمنصور فتح
پسر محمد افشین بحکومت آذربایجان رسید .

○ امیرنصر سامانی ری را از دست قانک بیرون
آورده و حکومت آنجا را به سیدچور داد .

○

۱۴۶۶ ۹۲۷ ۳۱۵ ۳۰۶ ○ اسفند (سوار) ازطرف امیر نرسامانی بحکومت

گرگان و ری رسید و نصرین احمد سامانی
اورا مأوور جنگ باحسن بن قاسم معروف به داعی
سفیر کرد .

○ عدهای از ترکان در ماوراءالنهر و کاشغر و موغولستان
شرقی سلسلهای تشکیل دادند بنام آل افراسیاب که
تا سال ۶۰۷ هجری دوام داشت و در این سال بدست
سلطان محمدخوارشاه منقرض گردید .

○

۱۴۶۷ ۹۲۸ ۳۱۶ ۳۰۷ ○ حسن بن قاسم (داعی سفیر) در جنگی که با سپاهیان

اسفند کرد بقتل رسید .

○ اسفند پسر شیری یهودی نامی مرد دلیر گیلان و طبرستان
در طسالقان بتحریرک خلیفه بنیست مر دآویز و
اطرافانش کشته شد .

○ مر دآویز بن زیار (۱) بر اسفند قیام کرد و بسا
کشتن او قدرتی بهم رسانید و این سال را باید
ابتدای تشکیل سلسله آل زیار دانست .

○ ابوعلی بن الیاس که از طرف سامانیان بحکومت
گرمستان منصوب شده بود مرکز این ناحیه را از
سیرجان به برد پسر منتقل کرد .

○

۱۴۶۸ ۹۲۹ ۳۱۷ ۳۰۸ ○ نصرین احمد سامانی برادران خود ایراهیم

۱ - مر دآویز (یا مر دآویج) یعنی کسی که با مردان در مبارزه و مبارزه میکند.

و یحیی و منصور را که بخیال سلطنت افتاده بودند اسیر کرده بجهس انداخت اما آنها از حبس فرار کرده شورش غلیمی برپا ساختند .

○ قرامطه که در بحرین پیروان فراوانی داشتند حجر الاسود را از مکه به بحرین منتقل کرده و قریب ۲۰ سال در آنجا نگهداری کردند .

○ سپاهیان خلیفه المقتدر بالله سراسر آذربایجان را تصرف کرده بحکومت ساجیان (۱) خاتمه دادند .

○ در این سال مرد آویز بهمدان لشکر کشید و این شهر را از تصرف عمال خلیفه عباسی در آورد و کاشان و اسفهان را نیز گرفت و اسفهان را پایتخت خود قرار داد اما خلیفه با او از در دوستی درآمد و قرار شد مرد آویز سالی صد هزار دینار به بغداد بپردازد .

○ ابوبکر محمد بن زکریای رازی طبیب عالیقدر ابراهیم و استاد بیمارستان معروف بغداد وفات یافت (۲)

○ عبدالرحمن بن اسحق همدانی خوشنویس و نویسنده معروف و صاحب کتاب (الالفانذ) وفات یافت .

۱- سلسله ساجیان که از سال ۴۶۶ هجری در آذربایجان تشکیل شد چون در مقابل خلفای عباسی مقاومت کرده در صدد استقلال ایران بودند باید آنها را در ردیف سلسله‌های سلطاریان و طاهریان و غلواریان دانست.
 ۲- برخی از نویسندگان وفات این پزشک معروف را سالهای ۲۶۰ و ۲۶۲ هم نوشته‌اند .

○ مردآویز برای پشرونت کار خود یا نصر بن احمد سامانی مسلح کرد و کرگان را بساو وا گذاشت .
 ۱۴۷۲ ۹۳۳ ۳۲۶۱ ۳۱۲ ۳۲۲

○ علی عمادالدوله اسفهان را از جنگه ابن یاقوت عامل خلیفه عباسی در آورد و سلسله آل بویه را بنیان نهاد .

○ احمد معزالدوله بفرمان برادرش علی عمادالدوله عازم تسخیر کرمان شد و آن شهر را در محاصره گرفت (۱)

○ مردآویج با سپاهی بقصد تصرف بغداد به راهپیمایی حرکت کرد .

○ ابوبکر محمد بن حسن معروف به ابن ذریرد دانشمند و نوی دان بررگه ایران که مدتی ریاست دیوان آل میمال را در فاس بر عهده داشت وفات یافت کتاب معروف او (الجمهره) در دلت غریب است .

○ برای اولین دفعه بعد از اسلام مردآویز دستور داد که جشن سده را در بهمن ماه این سال در اسفهان بر گزار کردند .

○ مردآویز بدست غلامان ترک خود در حمام اسفهان بقتل رسید و جسد او را بقم برده دفن کردند ووشمگیر برادر فریاد بجای وی نشست .
 ۱۴۷۳ ۹۳۴ ۳۲۳ ۳۱۳

C ابوبکر محمد معروف به اخشید که پسر امی اسلم بود در مصر و شام و دمشق سلسله امرای آل اخشید را تأسیس کرد (۲)

۱- معروف است در این محاصره امیرعلی بن ابیاس حاکم کرمان روزها مسرودانه بجنگید و شب برای آشکر معاشقوه غذا میفرستاد . چون احمد غت را برسد امیرعلی جواب داد که جسون در روز دشمن مالید و سرچنگت دارید مردانه دفاع میکنیم ولی در شب چون غریب و میمانید از شما پذیرایی نمیتوانیم معاشقوه از مردانگی و میمان تواری امیرخجل شد و از محاصره دست برداشت .

۲- این سلسله در سال ۳۵۸ بدست خلفای فاطمی مصر منقرض گردید

- **رکن‌الدوله دیلمی** (حسن) اسفهان را گرفت
و دایره ممتصات خود را تا ری و طبرستان توسعه داد
- **معرالدوله** در این سال کرمان را فتح کرد و
دیلمه کرمان را تأسیس نمود .
- **ابوالحسن شهید بلخی** شاعر معروف سامانیان
وفات یافت .
- **صاحب‌بن عباد** وزیر دانشمند سلاطین آل بویه
در این سال بروایتش تولد یافت .
- **ابوالفضل بلعمی** وزیر نامدار نصر بن احمد
سامانی از کار برکنار شد .
- **بقرمان خلیفه عباسی الراضی** باه دست ابن مقله
ببغداد و خطاط معروف فارسی را بریدند
- **صاحب‌بن عباد (۱)** که در دربار دیلمیان بمقامات
عالی رسید در این سال تولد یافت .
- **احمد بن محمد محتاج چغانی** از طرف
امیر نصر سامانی به حکومت و بهسالاری خراسان
منسوب شد .
- **ماکان بن کاسی** با تفاق و شمشیر بن ریزار
در طبرستان و گرگان شورش کردند .
- **عبدالرحمن بن علوان** معروف به **حاتم اصم**
از عرفا و مشایخ خراسان در بلخ وفات یافت .

۱- نام این دانشمند اسماعیل بن القاسم بوده که بواسطه مصاحبت با (ابوالفضل ابن العبد) او را (صاحب-
بن عباد) نوزادند

۱۴۷۸ ۹۳۹ ۳۲۸ ۳۱۸ ○ نصر بن احمد سامانی سردار مشهور خود
ابوعلی چغانی را مأمور دفع ماکان کاسی که
در کرگان شورش کرده بود نمود .

○ ابوالوفاء محمد بن یحیی بوزجانی ریاضی‌دان
بزرگ ایران در بوزجان نیشابود تولد یافت .

○ ابوعلی محمد بن مقله بیضاوی (اهل بیضا
فارس) معروف به ابن مقله دانشمند و فقیه و خطاط
معروف ایران در زندان خلیفه عباسی وفات یافت
یا بقولی قتل رسید . (۱)

○ محمد بن یعقوب کلینی از علمای مشهور شیعه
و صاحب کتاب الکافی وفات یافت .

○ احمد فرزند بویه مأمور در این سال کرمان
را تصرف کرد .

○ شیبث کبری حضرت قائم علیه السلام امام
دوازدهم شیعیان با وفات محمد سمری آخرین وکیل
آن حضرت شروع شد .

۱۴۷۹ ۹۴۰ ۳۲۹ ۳۱۹ ○ ابوعلی چغانی سردار سامانی بر ماکان کاسی
پیروز شد و سر او را برای نصر بن نوح فرستاد (۲)

○ رودکی شاعر دربار سامانیان در سمرقند تولد
یافت .

○ حکیم ابوالقاسم فردوسی ستاره تابناک شعر
ایران در قریه باز از قراء طوس تولد یافت .

۱ - خلیفه عباسی الرضا بنای در سر سعادت بدخواستگان دستور داد دست راست این دانشمند را بریدند
ولی بعداً او را بخشید و این مقله نام را به دست بریده می‌بست و مینوشت باز خلیفه سعادت دشمنانش
زبان او را بریده بودند انداخت تا در زندان در گذشت با کشته شد .

۲ - معروف است که ابوعلی چغانی چهارم ماکان این جمله را فرستاد (واما ماکان فسارکاسه)

○ ۳۲۰ چون امیر نصر به اسماعیلیان پیوسته بود جمعاً از سرداران سامانی پنهانی بمخالفت با او برخاستند و قصد کشتن او را داشتند اما امیر نصر خود بنفع فرزندی نوح از سلطنت کناره گرفت و نوح بن نصر بامارت رسید و امیر نصر را بسزندان انداخت.

○ باباکوهی عازف مشهور بروایتی در این سال در شهر از تولد یافت.

○ ۳۲۱ نصر بن احمد سامانی در زندان بممرض سل در گذشت (۱) نصر چون مردی بک سیرت وعادل بود او را امیر سعید لقب داده اند و از این سال نوح بن نصر مستقلاً بامارت نشست.

○ شیخ ابو عبد الله محمد بن خفیف سوفی وعارف بزرگ شبرازی در این سال وفات یافت (۲)

○ ۳۲۲ احمد بن حنویه شورش کرد ولی بدست نوح بن نصر امیر شده به قتل او پایان داده شد.

○ وشمگیر بن ژبار برای دفع حسن بن فیروز امیر گرگان از امیر نوح سامانی کمک خواست و با کمکی که امیر نوح باو کرد توانست حسن فیروزان را شکست داده گرگان را تصرف نماید.

○ ۳۲۳ عبد الله ماتب به المستکفی بالله خلیفه عباسی شد
○ احمد معز الدوله با سپاهی که علی عماد الدوله

۱ - مگوبند چندین از سرهنگان ترک نصر بن احمد را در زندان بممرض لوج پنهانی کشتند وشهرت دادند که بممرض سل وفات یافته.

۲ - جمله (لقب حقولی است) که بحساب ایجاد ۳۲۱ هجرت داده تاریخ وفات اوست.

دراختیار او گذاشته بود کسرمان و خودستان را تصرف کرد .

○ ابو شکور بلخی سرودن مثنوی آفرین نامه را در این سال شروع کرد .

○ ایراهیم سیمجور از طرف نوح سامانی بجای ابوعلی چغانی سه سال از خراسان و نیشابور گردید

*

○ در این سال احمد پسر بویه به بندهاد لشکر کشید و چون المستکفی بالله نتوانست جلو او را بگیرد احمد به بندهاد وارد شد و از خلیفه لقب معز الدوله گرفت (۱) از این زمان سلطنت و استقلال بنامر پاك ایرانی بازگشت .

○ ابو نعیم دانشمند وقتی ایرانی و صاحب کتاب (حلیة الاولیاء) و (ذکر اخبار اسفهان) در اسفهان تولد یافت .

*

○ ابوعلی چغانی (۲) علیه نوح امیر سامانی شورش قیام کرد و به همراهی ایراهیم عم پادشاه سامانی نیشابور و مرو و سرخس دست یافت و ایراهیم سیمجور را بیرون کرد .

○ فیلسوف بزرگ ایران ابو الحسن شهید بلخی در این سال وفات کرد .

○ احمد بن حمزه دانشمند و پیشکار امرای سامانی را در این سال به دستور امیر نوح سامانی آتقدر چوب زدند تا ببرد .

۱- احمد دستور داد علیه المستکفی بالله در محل خلافت دستگیر کرده تا منزل احمد کنان کنان برده و برندان انداختند و احمد پسر المستکفی بالله را بجای وی نهادند و علاءالدین عباسی دست نهاده ایرانیان شدند .

۲- چغانیان از نواحی سرزمین بود .

○ سلسله امرای دیلمی آل‌جبال در این سال متعرض گردید .

○ ۳۲۶ ۳۳۶ ۹۲۷ ۱۴۸۶
 ابومنصور محمد بن عبدالرزاق ایرانی باک
 نیادی که از پیشرفت ترکان در کارها غضبتانک بود
 بر نوح بن نصر سامانی که ترکان را بکارهای
 بزرگ گماشته بود شورش کرد .

○ بین علی بن بویه (عمادالدوله) و ابن یاقوت
 سردار خلیفه جنگی در گرفت که علی پیروز شد .

○ وشمگیر زیاری سخنی از حسن زکن الدوله
 دیلمی شکست خورد و اجباراً پدربار سامانیان
 پناهنده شد .

○ ابوشکور بلخی کتاب منلوم آفرین نامه را در
 این سال بنام نوح سامانی تمام کرد .

○ ۳۲۷ ۳۳۷ ۹۲۸ ۱۴۸۷
 علی عمادالدوله دیلمی در این سال بیمار شد و
 قبل از فوت چون فرزندی نداشت پسر بزرگ برادر
 خود حسن زکن الدوله را که فناخسرو نام
 داشت بجانشینی خود انتخاب کرد .

○ شیخ ابو عبدالله محمد بن عبدالله معروف به
 باباکوهی عارف و سوفی و دانشمند وارسته
 در این سال تولد یافت .

○ سیف الدوله حمدانی از سلسله حمدانیان حلب
 در این سال لشکر به بیزانس کشید ابن پادشاه عمان
 است که ابو الفرج اصفهانی کتاب معروف خود
 الاغانی را بنام او کرده است .

○ در این سال علی عمادالدوله درگذشت و فناخسرو

○ **بنام خسرو** فرزند برادرش **حسن رکن الدوله**
با لقب **عضدالدوله** در شیراز تاجگذاری کرد.

○ **بدستور حسن رکن الدوله** در شیراز قناتی احداث کردند که به **(آب رکن آباد)** معروف است. این قنات در یک کیلومتر و نیمی شیراز واقع شده که آب آن در **قنات الله اکبر** شیراز آفتابی میشود (۱)

○

○ **ابومنصور محمد بن عبدالرزاق** که در سال ۳۲۹ ۳۳۹ ۹۵۰ ۱۴۸۹ هجری شورش کرده بود پس از چند جنگه با پادشاه سامانی صلح کرد و به سبه‌الاری خراسان منصوب گردید.

○ **ابو نصر محمد قازانی** (۲) فیلسوف شهر ایرانی که به معلم ثانی لقب یافته بود در دمشق وفات یافت.

○

○ **محمد بن شداد** در گنجه بتخت نشست و سلطه شادریان را بنیان نهاد.

○ **ابوسعید احمد بن محمد** در خوارزم سلطه مأمونیان را تأسیس کرد.

○ **امیر فوج سامانی سبه‌الاری** بيشاپور را به ابوعلی جغانی سپرد.

○ **ابوالحسن ابراهیم بن محمد** از اهالی استخر قازان کتاب **(سودالا قالم)** را در این سال تمام کرد.

۱- حافظ غزالی از این آب چنین یاد میکند.

۲- ساقی می یافد که در جنت نخواهی یافت

کتاب آب رکن آباد و مسکنت یعنی را

۳- قازان در ماوراءالنهر و ساحل غربی رود سیحون واقع شده بود.

۱۴۹۱ ۹۵۲ ۳۴۱ ۳۳۱ ○ حکیم ابواسحق کسایی مروزی که مداح دو خاندان سامانی و غزنوی بود در مرو بدنیا آمد سبک کسایی در شعرشیرین ترین و لطیف ترین شعر خراسانی است .

۱۴۹۲ ۹۵۳ ۳۴۲ ۳۳۲ ○ بین امیر ابوعلی سردار سامانیان و رکن الدوله دیلمی در قلعه طبرک (تزدیک طوس) جنگ در گرفت که بالاخره مسلح انجامید .

○ ابوعلی چغانی از طرف نوح بن نصر مسامور دفع حسن بن بویه در ری گردید .

۱۴۹۳ ۹۵۴ ۳۴۳ ۳۳۳ ○ نوح بن نصر سامانی ملقب به (امیر حمید) وفات یافت و فرزندان ابوالفوارس عبدالملک بن نوح ملقب به (امیر رشید) بجای وی نشست .

○ ابوعلی چغانی بکمک رکن الدوله از خلیفه عباسی منصور حکومت خراسان را گرفت و بدانجا رفت اما پس از یکسال وفات یافت .

○ عضدالدوله دیلمی بر روی دو خانه کر (کر بال) سدی که به بندامیر معروف است در این سال بنا کرد .

۱۴۹۴ ۹۵۵ ۳۴۴ ۳۳۴ ○ البتکین از طرف عبدالملک بن نوح بحکومت هرات منصوب شد .

○ حسن بن بویه ابوعلی چغانی به نیشابور حمله کردند و عبدالملک سبغی بکمک پسرین سبک سببالاخر خراسان فرستاد و حسن بن بویه و ابوعلی چغانی شکست خورده بلخستان فرار کردند .

۱۴۹۵ ۹۵۶ ۳۴۵ ۳۴۵ ○ **ابوالحسن علی بن حسین سعودی** از نویسندگان و مورخین مشهور ایران صاحب کتاب معتبر (مروج الذهب) و (اخبار زمان) در این سال یا سال بعد در گذشت (۱)

۱۴۹۶ ۹۵۷ ۳۴۶ ۳۴۶ ○ **در این سال به‌شور امیر ابو منصور والی طوس** که از ایرانیان پساك سرشت بود کتاب معروف (خدای نامه) توسط **ابوعلی محمد بن عیسی** دامغانی به زبان دری خراسانی ترجمه و تدوین شد.

○ **ابواسحق ابراهیم بن محمد اصطخری** معروف به (گرخی) جغرافی دان مشهور و صاحب کتاب (مسالك الممالك) وفات یافت.

۱۴۹۷ ۹۵۸ ۳۴۷ ۳۴۷ ○ **عبدالله بن جعفر** ملقب به (ابن دستویه) از اهالی فسا (در فارس) عالم و دانشمند معروف علم نحو و لغت وفات یافت

○ صاحب بن عباد به کتابت **عقیدة الدوله دینلی** رسید.

۱۴۹۸ ۹۵۹ ۳۴۸ ۳۴۸ ○ **در اثر شکایت و سمایتهائی که دشمنان ابو جعفر عثمی** دانشمند و وزیر **عبدالمک** بن **نوح** میکردند **عبدالمک** در این سال عثمی را از وزارت عزل و **ابو منصور یوسف بن اسحق** را بوزارت انتخاب کرد

○ **طایفه بنی حسنویه** که بسیاری **حسنویه** **بن حسین بازرسانی** از رؤسای قبایل کرد در کردستان فرمانروائی داشتند بدست آل بسویه

منقرض گردیدند

۱۴۹۹ ۹۶۰ ۳۴۹ ۳۳۹ ○ البشکین به بزرگترین مقام دولت سامانی یعنی سپهسالاری و حکومت خراسان رسید و چون به مقر خود آمد دعوی استقلال کرد

○ ابو منصور محمد بن عبدالرزاق طوسی از امرای معروف سامانیان سپهسالاری کل خراسان منسوب شد. معروف است که اولین شاهنامه مشهور بفرمان او تدوین گردید

۱۵۰۰ ۹۶۱ ۳۵۰ ۳۴۰ ○ ابوسهل کوهی منجم و ریاضی‌دان معروف زمان عضدالدوله که در شیراز رصدخانه‌ای ساخت و حرکت سیارات را دقیقاً ضبط و محاسبه می‌کرد در این سال در شیراز وفات یافت

○ در ضمن بازی چوگان عبدالملک بن نوح از اسب بزرگ افتاد و در گذشت و برادرش ابوسالیح منصور بن نوح ملقب به امیر سدید بجای وی نشست

○ حمزه اصفهانی مؤرخ و نویسنده مشهور کتاب (سنی ملوک الارض والانبیاء) داد در این سال تألیف کرد و هم در این سال وفات یافت

○ ابو منصور عبدالملک ثعالبی (۱) نیشابوری مؤلف کتاب معروف (یتیمه‌الدعیر فی محاسن اهل العصر) در نیشابور تولد یافت

۱۵۰۱ ۹۶۲ ۳۵۱ ۳۴۱ ○ در این سال البشکین غزنین را گرفته و امیر ابوعلی حاکم آن شهر را مغلوب کرد و دولت مستقلی

بوجود آورد این سال را باید، ابتدای سلطنت
غزنویان دانست .

○ در این سال **المطيع بالله** خلیفه عباسی **فناخر و**
را بلفب **عضدالدوله** ملقب ساخت .

○ **البتکین** وفات یافت و پسرش **اسحق** بجای وی
در غزنین پادشاهت نشست . ۳۴۲ ۳۵۲ ۹۶۳ ۱۵۰۲

○ **امیر ابو جعفر احمد صفاری** بدست امرای خود
بقتل رسید (۱) و پسرش **خلف بن احمد** که او را
آخرین امیر صفاری میداند بحکومت سیستان رسید (۲)

○ **ابوالحسن خرقانی** از مشایخ بسزوك سوفیه در
خرقان بسطام تولد یافت .

○ **اسراهمیم بن شیرینار بن زاهدان فرسخ بن**
خورشید ملقب به (ابواسحق) که او را (شیخ برشد)
و (شیخ غازی) هم میگفتند و از عرفای مشهور و
فای فارسی بود در کازرون تولد یافت (۳)

○ **معزالدوله دیلمی** عزاداری عمومی برای حضرت
امام حسین (ع) را از این سال معمول داشت .

○ **خلف بن احمد** بهزم مکه از سیستان حرکت کرد
و **طاهر بن حسین** در قیاب او مدعی استیلا شد ۳۴۴ ۳۵۴ ۹۶۵ ۱۵۰۴
۳۵۵

○ **اسحاق سلجوقی** در گذشت و سران سپاه **بلاکاتکین**

- ۱- رودکی قصیده معروف خود بمطيع (مادر می را بگرد باید فریاد - دختر او را صرفت و کرد برندان)
را در مدح این امیر گفته
- ۲ - چون مادر خلف بن احمد (سیده بانو) دختر محمد بن عمرویت صفاری بود با احترام مادرش او را
خلف بانو نیز میگفتند
- ۳ - سال تولد شیخ را ۳۴۲ و ۳۴۳ هم نوشته اند . برای اطلاع بیشتری نگاه کنید به کتاب (فردوس
المرشده فی اسرار الصمدیه) تألیف محبوبین عثمان بگلوش ابرج افشار

را یادگیری غزنین بر گزیدند و او بنام خود سکه زد.

○ احمد بن حسین معروف به المصنعی شاعر معروف که مدتی در خدمت عهدالدوله دیلمی بود هنگام بازگشت به کوفه در راه توسط شخصی بنام فاتک این ای جیل بقتل رسید .

○ -پا. احمد معزالدوله دیلمی عمان را بشرف در آورد .

○ طایفه خزرها در این سال اسلام آوردند .

○ منصور بن نوح سامانی بقصد تسخیر ری با رکنالدوله دیلمی از در جنگ درآمد ولی عاقبت مجبور بسلاح شد . ۳۴۵ ۳۵۶ ۹۶۶ ۱۵۰۵

○ احمد معزالدوله در بغداد وفات یافت و متصرفان بدست عضدالدوله افتاد .

○ علی بن حسین معروف به ابوالفرج اصفهانی دانشمند و شاعر و نویسنده معروف ایرانی و صاحب کتاب مشهور الاغانی در بغداد وفات یافت .

○ وشمگیر زیاری در شکار بسبب حمله خسوکی از اسب بزیر افتاد و در گذشت و پسر بزرگش بنام بیستون (بیستون) بجای وی نشست . ۳۴۶ ۳۵۷ ۹۶۷ ۱۵۰۶

○ شیخ ابوسعید ابوالخیر که از مشایخ بزرگ زمان خود بشمارد است در قریه مهمه از قراه خاوران (۱) خراسان تولد یافت .

○ خلف بن احمد بیاری منصور بن نوح سامانی ۳۴۷ ۳۵۸ ۹۶۸ ۱۵۰۷

در سیستان طاهر بن حسین را مغلوب و منهزم کرد
و بار دیگر یفرمانروائی سیستان رسید .

○ **بدیع الزمان همدانی** از فضلا و دانشمندان معروف
ایران و صاحب کتاب **مقامات** در همدان تولد
یافت .

*

○ **ابوالفضل محمد بن عمید** وزیر (رکن الدوله
دیلمی) که صاحب **ابن عماد** در اثر دوستی با او
لقب **ساحب** (یعنی مصاحب) یافت در ری وفات
کرد او را **ابن عمید** هم میگویند .

○ **ابوالفتح بستی** شاعر معروف دوران غزنوی
تولد یافت .

*

○ **سلطان محمود غزنوی** در این سال تولد یافت
○ (ملوک خانیه) با آل افراسیاب یا آل خاقان در ماوراء
النهر در این سال تأسیس شد .

○ مؤید الدوله دیلمی در این سال وزارت اسفهان را
(به صاحب بن عماد) دانشمند معروف ایرانی داد .
○ (حمزه اسفغانی) از نویسندگان معروف ایران و
کتاب مشهور (سنن ملوک الارض و الانبیاء) وفات
یافت (۱)

○ **ساختمان پل** و سد معروف **بندامیر** بر روی رودخانه
کر بنسبت **عماد الدوله دیلمی** در این سال
پایان یافت این پل ۱۲۰ متر طول ۱۳ چشمه دارد

*

○ **اولین اثر (اخوان الصفا)** در پنجاه رساله جدا گانه
۳۵۰ ۳۶۱ ۹۷۱ ۱۵۱۰

بمورت دائره المعارف انتشار یافت (۱)

•

○ بین حسن رکن الدوله دیلمی و امیر منصور سامانی قراردادی منعقد شد که بموجب آن کلبه نواحی که رکن الدوله گرفته مشرف باشد و در عوض سالی ۱۲۰ هزار دینار بخزانه سامانی بپردازد .

•

○ ۱۵۱۱ ۹۷۲ ۳۶۲ ۳۵۱ بلکاتکین امیر غزنین در گذشت و پیری تکین بجای وی نشست اما چون مردی ستمکار بود پس از چهار سال خلع گردید

○ ابوالحسن مجد الدین کسائی از شمیرای معروف - ایران در عرف تولد یافت .

○ محمد بن احمد خوارزمی مشهور به ابو رجحان بیرونی (۲) از بزرگترین ریاض دانان و دانشمندان ایران در بیرون خوارزم تولد یافت

•

○ ۱۵۱۲ ۹۷۳ ۳۶۳ ۳۵۲ بین منصور بن نوح و عضد الدوله دیلمی قراردادی بامضاء رسید که بموجب آن امیر دیلمی سالی دوست هزار دینار طسلا به امیر سامانی بپردازد .

○ محمد بن ابو الفضل محمد بلعمی صاحب ترجمه کتاب معروف (تاریخ طبری) در گذشت

○ شیخ الرئیس ابو علی سیمان در خرمین از توابع بخارا تولد یافت (۳)

۱- این دائره المعارف توسط بلخ طر سامانی - ابودیمان محمد بن نصر معروف به انیسلیس ابوالحسن علی بن هارون زنجانی - ابوالاحمد میرنجانی - العوفی وزید بن عارفه تألیف یافت .
 ۲ - چون در بیرون خوارزم تولد یافته او را بیرونی گفته اند از آثار او (تائون معودی) و (الارزاقیه بن التائون الحالیه) را پایه نام برد .
 ۳ - تولد این دانشمند بزرگ را در سال ۳۶۹ هجری نیز نوشته اند

○ **عضدالدوله دیلمی** لشکری بسواحل دریای

عمان فرستاد و این نواحی را تصرف کرد

○

○ **عضدالدوله دیلمی** در این سال به پندارتاخت ۲۵۳ ۳۶۴ ۹۷۴ ۱۵۱۳

و پسر عبوی خود **عزالدوله** را مغلوب کرده

بزدان انداخت .

○ **بلکاتکین** فرمانفرمای مستقل غزنه در این سال

کشته شد

○

○ **ممنصور بن نوح سامانی** درگذشت و پسرش ۲۵۴ ۳۶۵ ۹۷۵ ۱۵۱۴

نوح دوم ملقب به (امیررضی) که سیزده ساله بود

بجای وی نشست .

○ **دقیقی** شاعر معروف دوران غزنوی که اول دهمه

شاهنامه را او شروع کرد وفات یافت یا پروایشی

بدست غلامش کشته شد .

○ **ابوالحسن علی بن الحسین مسعودی** صاحب

کتاب مشهور (مروج الذهب) در قسطنطین درگذشت (۱)

○

○ در این سال **سبکتگین** از طرف سرفراران و بزرگان ۳۵۵ ۳۶۶ ۹۷۶ ۱۵۱۵

غزنوی بامارت غزنین انتخاب شد .

○ **بهستون** پادشاه ژباری درگذشت و **قابوس پسر**

وشمگیر ملقب به **شمس الهعالی** بجای برادر

نشست .

○ **عضدالدوله دیلمی** عزالدوله را که در زندان

بود مقتول ساخت و عسکرات او را ضمیمه قلمرو

خود کرد .

- حسن رکن‌الدوله دیلمی وفات یافت و متصرفات او بین سه پسرش (عبدالدوله) و (مؤیدالدوله) و (فخرالدوله) تقسیم شد.
- **امیر طغان** (امیر پست) از سبکتکین کم‌کم خواست و سبکتکین او را در رسیدن به حکومت پست یاری کرد. و در همین لشکرکشی بود که (ابوالفضل محمد پستی) بخدمت سبکتکین درآمد.

○ ابوالحسن عبدالله بن احمد غمی (۱) بسوزارت	۳۵۶	۳۶۷	۹۷۷	۱۵۱۶
نوح بن منصور رسید.				
○ ناسرالدین سبکتکین ادعای استقلال کرد و کلیه نواحی اطراف غزنین را تصرف نمود.				
○ عبدالدوله به بغداد حمله کرد و آن شهر را گرفت اما نسبت به معزالدوله با احترام رفتار کرد.				
○ بنده قدیمی سیراف (۲) در کنار خلیج فارس در اثر زلزله بکلی ویران گردید.				

○ بیمارستان عسدی بفرمان عبدالدوله دیلمی در بغداد بنا شد. این بیمارستان داروخانه متصلی داشت.	۳۵۷	۳۶۸	۹۷۸	۱۵۱۷
○ عبدالدوله ضریح با شکوهی روی مقبره حضرت امام حسین علیه السلام در کربلا بنا نهاد.				
○ شیخ صدوق کتاب معتبر (اعتقادات) را در نیشابور تألیف کرد.				
○ ابوسعید حسن بن عبدالله سیراف از ادیب و نحویان				

۱- بنام غمی و مگونی

۲- سیراف از بناهای قدیمی ایران که خرابه‌های آن امروز نزدیک بندر طاهری در کنار خلیج فارس است.

بزرگ ایرانی (از مردم سهراب) وفات یافت .

✽

۱۵۱۸ ۹۷۹ ۳۶۹ ۳۵۸ ○ (عبداللوه) دیلمی در این سال عازم ری و عمداً شد و متصرفات برادر خود **فخر الدوله** را تصرف کرد و **فخر الدوله** به قابوس پناه برد ولی هر دو از عمداً الدوله شکست خوردند .

○ **ابوعلی حسین بن عبدالله ملتب** به (شیخ الرئیس) و (ابن سینا) در شهر خر عیثن نزدیک بخارا تولد یافت (۱)

○ وفات **ابو منصور محمد بن احمد نخلس** به **دقیقی** از شهر ایمر و نسامانی را در این سال نیز نوشته اند .

✽

۱۵۱۹ ۹۸۰ ۳۷۰ ۳۵۹ ○ **حکیم ابوالقاسم فردوسی** شروع به نظم کتاب **پراج شاهنامه** نمود و پس از سی سال در سال ۴۰۰ آنرا به پایان رسانید .

○ **ابوالحسن عبدالله بن احمد عتیمی** وزیر نوح بن منصور سامانی بدست جمعی از غلامان **فایق** (سردار معروف سامانی) بقتل رسید .

○ **مجدالدوله دیلمی** که در این سال پسن رشد رسیده بود زمام امور را در دست گرفت .

○ **محمد بن احمد ازهری** ادیب و دانشمند **بزرگ** و مؤلف کتاب **فت (التهذیب)** در عهده **دو گزشت** .

✽

۱۵۲۰ ۹۸۱ ۳۷۱ ۳۶۰ ○ **عزض الدوله دیلمی** برادر خود (مؤید الدوله) را برای تسخیر عمداً و عراق بچنگ برادرش **فخر الدوله** فرستاد .

○ **ابو عبدالله محمد بن حنفیه معروف** به (شیخ کبیر) از مشایخ **بزرگ** صوفیه در شیراز وفات یافت . شیخ

کبیر بنیان‌گزار طریقه مشهور (کبیره) درعالم تصوف است .

○ (حسام‌الدوله ابوالعباس‌ناش) ازجانب (امیر نسوح سامانی) بجای (ابوالحسن سیمجور) سپهسالار خراسان و امیر نیشابور گردید .

✽

۱۵۲۱ ۹۸۲ ۳۷۲ ۳۶۱ ○ **عضدالدوله** در سن ۲۷ سالگی بمرض سریع درگذشت و جسدش را در نجف اشرف درجوار حضرت **علی علیه السلام** ب خاک سپردند (۱)

○ در این سال (ابوالحسن سیمجور) از طرف **فوح بن منصور سامانی** مأمور دفع (خلف بن احمد) شد و او (خلف) را مجبور به فرار از سیستان کرد و حکومت سیستان را به **حسین بن طاهر** سپرد .

✽

۱۵۲۲ ۹۸۳ ۳۷۳ ۳۶۲ ○ **مؤیدالدوله** پسر (رکن الدوله) درگذشت و (نخر الدوله) دیلمی گرگان‌دا تصرف نموده درری بنخت نشست .

○ **سبکتکین** در این سال بلخ را به پایتختی برگزید

✽

۱۵۲۳ ۹۸۴ ۳۷۴ ۳۶۳ ○ **فخرالدوله دیلمی** پسر (رکن الدوله) (ساحبین عباد) دانشمند و نویسنده معروف را بوزارت خود گماشت

○ **سلطان محمود** به سیستان آمد و (خلف بن احمد) که یارای مقاومت نداشت در حصار **اصفیه** متحصن شد اما چون **خلف** از راه عذر خواهی در آمد او را بخشید و حکومت سیستان‌دا باو سپرد .

✽

۱۵۲۴ ۹۸۵ ۳۷۵ ۳۶۴ ○ **شمس‌الدین محمد بن احمد** معروف به (المقدسی)

۱- عندالدوله دیلمی را بحق باید یکی از شاهنشاهان بزرگ ایران بدان جمله تربدانت . مردی فاضل و سیاستمداری با اراده بود . با آبادی و عمران توجه داشت . با عباسیان دشمن بود و عقیده داشت که باید خلافت را از بنی عباس بیرون آورد و بدست ایرانیان شیعہ داد .

سیاح و جغرافی دان معروف کتاب (احسن التفاعیم فی معرفة الاقالیم) را در این سال نوشت .

○ پاره‌ای از مورخین وفات ابن سینا را در این سال هم نوشته‌اند .

○ ۳۶۵ ۳۷۶ ۹۸۶ ۱۵۲۵
 ابوالفوارس شمر زبیل (شیر دل) ملقب به (شرف الدوله) پسر (عبدالدوله) دیلمی برادر خود (مسمام الدوله) را بزندان انداخت و خود پادشاه شد .

○ ابوالحسن رازی منجم مشهور ایرانی و صاحب کتاب (سورالکواکب) در گذشت .

○ ابوسکور بلخی شاعر معروف دوران سامانی در گذشت .

○ ۳۶۶ ۳۷۷ ۹۸۷ ۱۵۲۶
 شرف الدوله دیلمی رسدخانه مغللی تأسیس کرد که (ابوسهل کوهی) (۱) در آن برسد کردن کواکب پرداخت .

○ (ابوعلی فارسی) دانشمند وفادار ایرانی صاحب کتاب (ایضاح) در بغداد در گذشت .

○ ابن الندیم کتاب بسیار مشهور خود (الفهرست) را در این سال تمام کرد .

○ ۳۶۷ ۳۷۸ ۹۸۸ ۱۵۲۷
 سامانی حکومت خراسان را به فرزند او ابوسعلی داد

○ محمد بن اسحق الندیم الوراق معروف به ابن الندیم صاحب کتاب معروف (الفهرست)

۱- ابوسهل و یحیی بن رستم منجم و ریاضی‌دان مشهور چون اعزل طبرستان بود بنا بر رسم اینس ولایت به (کوهی) معروف بود .

در گذشت (۱)

○ (علی فخرالدوله دیلمی) فرزند (زکینالدوله) که در ری مرکز عراق عجم حکومت داشت در گذشت و همسر او (سیده ملک خاتون) زمام امور را در دست گرفت

✽

○ ۳۶۸ ۳۷۹ ۹۸۹ ۱۵۲۸ شرفالدوله فرزند عضدالدوله وفات یافت و برادرش ابونصر فیروز ملقب به بیاءالدوله بجای وی در بغداد به تخت نشست

○ ابوحامد احمد بن محمد چغانی از مردم چغانه (نزدیک مرو رود خراسان) که در ایجاد رصدخانه بغداد دست داشت وفات یافت

✽

○ ۳۶۹ ۳۸۰ ۹۹۰ ۱۵۲۹ ابوسلمه محمد بن طاهر بن یسار امجستانی معروف به المنطقی از حکمای معروف ایران صاحب کتابهای (مقاسبات) و (سون الحکمة) وفات یافت (۲)

✽

○ ۳۷۰ ۳۸۱ ۹۹۱ ۱۵۳۰ ابونصر فیروز ملقب به بیاءالدوله (طابع) خلیفه عباسی را از خلافت خلع والقادر بالله را بجای وی نشانید .

○ ابوجعفر محمد بن حسین ابن بابویه معروف به شیخ صدوق و (ابن بابویه) از فقهای و محدثین شیعه صاحب کتاب (من لایحضره الفقیه) در شهر ری وفات یافت و اکنون آرامگاهش زیارتگاه است (۳)

✽

○ ۳۷۱ ۳۸۲ ۹۹۲ ۱۵۳۱ ابوعلی سینا چونکه قدمت فوقالماده ای پیدا

۱ - سال وفات این دانشمند را سالهای ۳۷۸ و ۳۹۵ نیز نوشته اند

۲ - معروف است که المنطقی حدود هشتصد سال قبل از یونان به آوه جاذبه خورشید پی برده بود

۳ - تألیفات دیگری دارد از جمله (سینون الاخبار اثرنا) و (معانی الاخبار) و (کتاب التوحید) و غیره

کرده بود برحد سامانیان طغیان و شورش کرد و
سپاه نوح را شکست داد .

○ وفات ابن بابویه را در این سال هم نوشته‌اند .

✽

○ چون فائق با (ابوعلی سیمجور) برسد نوح سامانی
متحد شده بود **امیر نوح** از سبکتکین که در غرین
قدرت داشت کمک خواست و با کمک او توانست
ابوعلی سیمجور را شکست دهد .

○ **هارون بن سلیمان** معروف به **بغراخان** و ملقب به
(شهاب الدوله) از امرای آل افراسیاب در بخارا -
بنجست نشست و هم در این سال وفات یافت .

○ **محمد بن عباس** معروف به **ابو بکر خوارزمی**
شاعر و نویسنده معروف در تیشابور وفات یافت . چون
مادرس و (طبری) پدرش (خوارزمی) بوده او را
طبر خزی هم می‌گفتند .

○ **ابوعلی بلعمی** مشهور به (امیرک بلعمی) از وزرای
معروف عهد سامانی درگذشت .

✽

○ **سبکتکین** یا **پسر خود محمود** بخراسان رفته
(ابوعلی) و (فائق) سرداران سامانی را که به مخالفت نوح
برخاسته بودند شکست داد و امیر سامانی **سبکتکین**
را (ناصر الدوله) و پسرش را (سیف الدوله) لقب
داد .

○ (علی بن عباس ججوسی اهوازی) بزرگترین طبیب و
دانشمند و پزشک مخصوص **عبدالدوله دیلمی** که
کتاب معروف (کامل السناعه فی طب) یا (طب ملکی)
را بنام او نوشته بود وفات کرد .

✽

۱۵۳۴ ۹۹۵ ۳۸۵ ۳۷۴ ○ صاحب‌بن‌عباد و ذریه فخر الدوله (رکن الدوله) دیلمی در ری وفات یافتند او را در اسفهان دفن کردند (۱)

○ ابوعلی مأمون بن محمد در این سال در خوارزم بر (ابو عبدالله خوارزمشاه) غلبه کرد و سلسله آل مأمون یا (مأمونیان) را بنیان نهاد.

○ (ابوالفضل محمد بن الحسین) معروف به (بیهمی) دبیر سلاطین سلجوقی و صاحب کتاب (تاریخ بیهمی) در قریه حادث آید (تزدیک بیهمی) تولد یافت.

⊙

۱۵۳۵ ۹۹۶ ۳۸۶ ۳۷۵ خلف‌بن‌احمد امیر سفاری برادر خود طاهر را بقیستان فرستاد و طاهر آن سرزمین را از بهراجی برادر سبکتگین گرفت.

○ (ابوحنیفه اسکانی مروزی) شاعر توانای ایرانی در گذشت.

○ (ابوعلی بلعمی) وزیر منصور بن نوح که تاریخ طبری را بزبان فارسی ترجمه کرد در گذشت.

⊙

۳۵۳۶ ۹۹۷ ۳۸۷ ۳۷۶ ○ در این سال باآنکه در حکومت سامانی می‌سر و سامانی بود ولی (ابوالحارث منصور بن نوح) که خردسال بود بنیخت نشست.

○ سبکتگین در حالی که از بلخ به غزنه باز میگشت در راه وفات یافت و بین دو پسر ادش محمود و اسماعیل بر سر تاج و تخت نزاع در گرفت اما محمود بر برادر خود اسماعیل پیروز شد و پس‌للت رسید.

۱ - ازین آثار او میتوان (دیران‌ساز) و (منشآت) او را نام برد

۱ - بیهمی ناحیه قدیمی خراسان و در محل سبزوار کنونی بوده.

○ **مأمون بن محمد** موسی سلسله (مأمونیان) در
گرگانج (چرچانیه) پایتخت خوارزم (۱)
درگذشت

○ **بزرگان و سران سپاه سامانی** با رقابت و اختلاف
۳۷۷ ۳۸۸ ۹۹۸ ۱۵۲۷
در دسر بزرگی برای **منتجورین فوح** (منصور)
۳۸۹
ثانی) بوجود آوردند.

○ (ابو کالیجار سهام الدوله) پسر (عبدالدوله بلخی)
که مدتها در بغداد و فارس حکومت داشت و با
برادرش (بهاء الدوله) در جنگ و نزاع بود در
این سال یحیی پسر برادرش به دست جمعی از
سردارانش قتل رسید.

○ **اسمعیل** پسر **یازدین شرفین** از طرف **قابوس**
بن وشمگیر گرگاندا از تصرف (عبدالدوله)
پسر (فتحر الدوله) خارج کرد.

○ **ابوالوفاء بوزجانی** (۲) دانشمند و ریاضی‌دان
ایرانی وفات یافت.

○ از طرف **خلیفه القاب (بعین الدوله)** و (امین‌الملک)
برای **محمود** فرستاده شد.

○ اختلاف بین **بزرگان سامانی** باعث **خلع منصور**
بن **فوح** از امارت گردید و **سلطان محمود**
بهین بهانه **بخراسان** تا **خسرو سامانیان** را متعرض
کرد و **عبدالملک دوم** را خلع کرد.

○ **سلطان محمود** در این سال **عبدالملک دوم** ۳۷۸ ۳۹۰ ۹۹۹ ۱۵۲۸

- ۱ - خوارزم ناحیه‌ای بوده در شمال جیحون و بند بخش شمالی و جنوبی تقسیم می‌شده بخش شمالی که تحت نفوذ اعراب بود با بخش شهر گرگانج یا چرچانیه و قسمت جنوبی که خوارزمشاهان آنسرا اداره می‌کردند با بخش شهر (کات) بوده
- ۲ - بوزجان از قراه نزدیک زنگان است.

آخرین امیرسامانی را در زندان اسیر کرده و او در زندان وفات یافت

○ **ابوریحان بیرونی** کتاب (آثار الباقیه) را در این سال تألیف کرد

○ **ابوسید مسیحی** طبیب و فیلسوف معروف از اهالی گرگان و معاصر **ابوعلی سینا** و **ابوریحان بیرونی** صاحب کتاب (دائرة المعارف طبی) در گذشت (۱)

○ **سلطان محمود** به سیستان لشکر کشید و امیر خلف را شکست داده در قلعه اسپهبد محصور کرد اما **خلف** از در صلح درآمد و با دادن میلی او را آزاد کرد (۲)

○ **ابو ابراهیم** از اعیان سامانیان بر بخارا تسلط یافت و مدتی این شهر پایتخت سامانیان گردید

○ **ابوریحان بیرونی** کتاب معروف (آثار الباقیه عن القرون الخالیة) را در این سال بنام **شمس المعالی قابوس** تألیف و تمام کرد

○ **حکیم کسائی** مروزی شاعر دربار **محمود** در گذشت

○ **سلطان محمود** طاهراً بقصد ترویج اسلام و باطناً برای توسعه منسرفات خود عازم هندوستان گردید و طائفه **راچپوت** را مغلوب کرده **پیشاور** را گرفت.

○ **خلف بن احمد** سلطنت را به پسر خود طاهر داد

۳ - وفات این پرنسد عالیقدر را در سال ۴۰۴ هجری هم نوشته اند
 ۴ - معروف است که باطنی لقب (سلطان) به محمود او را خوشحال کرد و دو باره آزادی و حکومت خود را باز یافت

خود گوشه‌نیشینی اختیار کرد ولی بزودی پشیمان شد و پسر خود را بحیله بکشت و بجای خود نشست

○ سلطان محمود در این سال (خلف بن احمد صفاری) ۳۸۱ ۳۹۳ ۱۰۰۲ ۱۵۴۱
را مغلوب کرده به گوزستانان (۱) فرستاد و به سلسله صفاری پایان داد و سیستان را شمیمه متصرفات خود کرد .

○ (امام ابواسحق بن علی بن یونس) فقیه و دانشمند بزرگ فارسی که «دهها کرسی اسنادی نظامیه بغداد را داشت در فیروزآباد فارس تولد یافت .

○ حکیم ناصر خسرو شاعر توانای ایران و ملقب به (حجت خراسان) در قمریه قبادیان از توابع بلخ متولد شد (۲)

○ بین ابوالبراهیم منتصر و ایلک خان ترک در نزدیک سمرقند جنگ در گرفت که بشکست ایلک خان منتهی شد .

○ ابوالفضل احمد بن حسین ملقب به (بدیع الزمان همدانی) صاحب کتاب معروف (مقامات) در عرات در گذشت (۳)

○ در این سال محمود دشمن نومی بجلگه پنجاب دست یافت و کشمیر را شمیمه متصرفات خود کرد .

○ ابوالبراهیم منتصر آخرین پادشاه سامانی که از جوانمردان پاك نژاد و ایرانیان دلاور بود پس از

۱ - گوزستان یا جوزجان قریب ای بوده از توابع منهد .
۲ - خود شاعر گردید ؛ بکشت زحمت پس سینه تودو جار
۳ - وفات این دانشمند را در سال ۳۹۸ صحریه نوشته اند .

نگداشت مرا مادر بر مرکز میرا

پنج‌سال پادشاهی و سرگردانی بدست مه‌ال‌غزنی
کشته شد .

○ این فارس رازی دانشمند معروف ایرانی (اهل
ری) و صاحب کتاب (اللغة و فقه اللغة) که مدتها
تربیت فرزند (محمدالدوله دیلمی) را به عهده داشت
وفات یافت .

•

○ ۱۵۴۴ ۱۰۰۵ ۳۹۶ ۳۸۴ ایلک‌خان ترک قسمتی از خراسان و شهرهای بلخ
و مرآتونیشاپور را تصرف کرد و سلطان محمود
به جله از هندوستان بخراسان آمد و ایلک‌خان را
بسختی شکست داد .

○ خواجه عبدالله انصاری عارف و صوفی مشهور
در هرات تولد یافت .

•

○ ۱۵۴۵ ۱۰۰۶ ۳۹۷ ۳۸۵ بدستور قابوس بن وشمگیر بن بنای گنبد قابوس
گران شروع شد .

○ ایلک‌خان ترک و یوسف قدرخان پادشاه
ختن با سپاهی گران بخراسان آمدند اما در دشت
کتر چهارفرسنگی بلخ محمود غزنوی آنها
را بسختی شکست داد و آنها به ترکستان فرار کردند

○ جبرئیل بن عبدالله آخرین فرزند خاندان
پختیشوع طیب و رئیس دانشکده جندی شاپور
و پزشک معروف ایرانی در دربار خلفای عباسی
در گذشت .

•

○ ۱۵۴۶ ۱۰۰۷ ۳۹۸ ۳۸۶ محمد بن دشمن زیار معروف به ابن کاکویه
در کردستان و اسفهان و همدان و یزد سلسله دپالعه

کاگوبه را بنیان نهاد که تا سال ۴۴۳ هجری دوام یافت .

○ **ابومنصور عمار مروزی** از شاعران معروف ایران وفات یافت (۱)

○ **سیده مادر مجدالدوله** دیلمی حکومت‌محمدان را به **شمس‌الدوله** پسر دیگر خود داد .

○ **ابونصر اسماعیل بن حماد جوهری** از دانشمندان و ائمه لغت و از اعالی فراب در تیشابور وفات یافت. اثر «مروف او (صحاح اللغة) است .

○ **خلف‌بن‌احمد** آخرین پادشاه سفاری که پس از شکست از محمود غزنوی مدتی نزد (ایلك خان) و زمانی هم در قلعه‌های (گردیز) و (دطک) زندانی بود در این سال درگذشت .

○ **سلطان محمود** هستان و سیستان را فتح کرده و دوباره عازم هندوستان گردید .

○ **سلطان محمود** بالشکری عظیم وارد هندوستان شد ۳۸۸ ۴۰۰ ۱۰۰۹ ۱۵۴۸

○ **علی‌محمد** لقب به **نظام‌الدین** و معروف به **ابوالفتح بستی** از شعرا و دانشمندان مشهور ایران در بختارا بدرود حیات گفت .

○ **ابوحیان** توحیدی شیرازی از علماء و فضلا و فلاسفه بزرگ ایران که بحدت حافظ معروف بود وفات یافت کتاب معروف او (المدق والمداقه) است .

○ **قردوسی** شاعر بلند پایه ایران کتاب پسرارج

شاهنامه را پس از سی سال رنج و زحمت در این سال

پانجام رسانید (۱)

○ سلطان محمود غزنوی بقمه جدیدی بسرویی
 غیر حضرت امام رضا (ع) بنا کرد .

○ بین آلغونشاه و ارسلان جاذب سرداران (سلطان

محمود) و محمد بن سوری از امرای غور (۲)

جنگ در گرفت که به پیروزی غوریان پیوست

○ سلطان محمود در این سال قسمتی از هندوستان ۳۸۹ ۴۰۱ ۱۰۱۰ ۱۵۴۹

را از دست آندبال بیرون آورد و ضمیمه مشرفات

خود کرد .

○ احمد بن حسن میمنندی بوزارت (سلطان محمود)

رسید .

○ (ابوسهل عیسی بن یحیی المسیحی چرجانی) پسر شک

معاصر این سیمنا که از اساتید مسلم طب در زمان

خود بود در حالی که به همراه این سیمنا از خوارزم

بخراسان میرفت در گذشت .

○ سلطان محمود در کشمیر و پنجاب بفتحاتی نائل

آمد .

○ فضل بن محمد قاضی از مشایخ بزرگ صوفیه

در قریه فارمد (نزدیک طوس) متولد شد .

○ سلطان محمود شهر مقدس تانیس را در هند ۳۹۱ ۴۰۳ ۱۰۱۲ ۱۵۵۱

تصرف کرد و بت جگرسومرا در هم شکست.

۱ - خود فردوسی فرماید : ز هجرت شده پنج ششاد بار
 که گنم من این نامه شاهوار
 ۲ - چون جد املائی غوریان شنب نام داشت آنها را آل شنب یا شنبانیه نیز مینویسند که در طخارستان
 و بلخ و غزنین حکومت داشتند پایتخت آنها فیروزکوه در افغانستان و باهمان در طخارستان بوده .

○ وفات ابوالفتح بستی دیردربار سبکتکین را
در این سال هم نوشته‌اند .

○ سلطان محمود نسواخی قنوج را در هند
تصرف کرد ۱۵۵۲ ۱۰۱۳ ۴۰۴ ۳۹۲

○ بیاءالدوله دیلمی پسر عضدالدوله که با
عنوان شاهنشاهی در سال ۳۷۹ هجری در شیراز
بنیخت نشسته بود در ایس سال وفات یافت این
پادشاه اولین کسی است که بعد از سامانیان باین
لقب بین مردم شناخته شد

○ ابوالعباس احمد اسفراینی وزیر سلطان محمود
بدستور امیر غزنوی قتل رسید . (۱)

○ سلطان محمود در هند نسواخی چندی را بتصرف در آورد
○ ابوسهیل کوهی منجم و دانشمند
بزرگ ایران صاحب (کتاب پرگار) و (کتاب سنمت)
و (دوایر عماسه) در شیراز در گذشت (۲)

○ سلطان محمود سردار خود محمد بن ابراهیم
طائی را بر سرای رقع شورش خوارزم بد آنجا
فرستاد ۱۵۵۴ ۱۰۱۵ ۴۰۶ ۳۹۴

○ حسن بن محمد نیشابوری دانشمند و محقق
معروف که در معانی کلمات و اصطلاحات قران
و حدیث زحمت زیادی کشیده بود وفات یافت

○ ابوحامد اسفراینی فقیه معروف شافعی که در

۱ - گویند این دانشمند ایرانی دستور داده بود صفار در قتل و نامه‌ها را که لاکتورن جبری می‌نوشتند از این
به بعد بفارسی بنویسند
۲ - وفات این دانشمند را در سال ۳۸۰ هجری نوشته‌اند

محضر درس او همیشه متجاوز از سیصد تن حضور داشت در بغداد وفات یافت

✽

۱۵۵۵ ۱۰۱۶ ۴۰۷ ۳۹۵ ○ سلطان محمود بخوارزم لشکر کشید و ابو العباس مأمون از خانواده (مأمونیان) پادشاه آنجا را مجبور کرد که خلیفه بنام او بخواند و خوارزمشاه (۱) چنین کسر و لسی بسزراگان و سرداران ابو العباس را کشته محمد بن علی را بجای وی نشاندهند

✽

۱۵۵۶ ۱۰۱۷ ۴۰۸ ۳۹۶ ○ سلطان محمود کشته شدن ابو العباس را و که داماد او بوده بهانه کرده خوارزم را تصرف کرد و حکومت آنجا را به سردار معروف خود آلتون تاش داد و بدین ترتیب سلسله مأمونیان منقرض گردید

✽

۱۵۵۷ ۱۰۱۸ ۴۰۹ ۳۹۷ ○ سلطان محمود حمله «همی» به مرکز هند نمود و شهر معروف قنوج و کنوج را که در ساحل رود گنگه بود تسخیر کرد و غنائم زیادی بدست آورد .
○ سلطان الدوله نوه عضد الدوله دیلمی در این سال حسن بن منصور سیرافی را وزیر خود کرد و او را لقب «ذوالسعادین» داد

✽

۱۵۵۸ ۱۰۱۹ ۴۱۰ ۳۹۸ ○ ابو علی حسن بن علی بن اسحاق معروف به خواجه نظام الملک وزیر دانشمند سلجوقیان و صاحب کتاب «سیاست نامه» در توفیقان از قسراه رادکان «سوس» تولد یافت (۲)

۱ - آل مأمون یا مأمونیان را که در خوارزم حکومت داشتند خوارزمشاه زیر پا میداند.
۲ - تاریخ تولد خواجه نظام الملک را با اختلاف در سال ۴۰۸ و ۴۱۰ هجری نوشته اند

○ باباطاهر عریان شاعر و عارف معروف بروایتی
در این سال وفات یافت .

⊙

○ ۳۹۹ ۴۱۱ ۱۰۲۰ ۱۵۵۹ ابو الفضل بهیقی مورخ دانشمند و مشهور ایرانی
بخدمت (سلطان محمود) آمد و سلطان مقدم او
را عزیز شمرده منسب دبیری باو داد .

○ ابو عبدالله محمد بن اسماعیل معروف به دروزی
مؤسس نژده در وزیه (۱) از اهالی بخارا وفات
یافت .

○ وفات فردوسی را در این سال عم نوشته اند .

⊙

○ ۴۰۰ ۴۱۲ ۱۰۲۱ ۱۵۶۰ سلطان محمود کبیر و کلیه نواحی غرب هند
را تصرف نمود .

○ ابوعلی سینا (ابن سینا) به عهدان رفت و بخدمت
علاءالدوله دیلمی در آمد

⊙

○ ۴۰۱ ۴۱۳ ۱۰۲۲ ۱۵۶۱ ابو الحسن بن محمد لامعی شاعر بزرگ و خوش
قریحه در گرگان تولد یافت (۲)

○ سلسله امرای دیلمی در عهدان و استهبان منقرض
گردید

○ ابو عبدالله محمد بن محمد معروف به شیخ
عقید در بغداد وفات یافت

⊙

○ ۴۰۲ ۴۱۴ ۱۰۲۳ ۱۵۶۲ ابو سعید سنجری (سکزی-سینانی) منجم و
درهاسی دان بزرگ و معروف قرن چهارم که دارای

تالیفات ریاد و گرانقدری است وفات یافت (۱)

○ سلطان الدوله ابو شجاع پسر بیاه الدوله از پادشاهان آل بویه در گذشت

○

۱۵۶۳ ۱۰۲۴ ۴۱۵ ۴۰۲ ○ سلطان محمود به ماوراءالنهر لشکر کشید و با

یوسف قدرخان خاقان ترک عهد دوستی بست و بر رودخانه جیحون پلی بست تا ترکان سلجوقی نتوانند بخراسان بیایند .

○ سلطان محمود هنگام بازگشت از هند شهر (غزنه) را تجدید بنا کرد .

○ شیخ ابوذرعه اردبیلی عارف و دانشمند بزرگ و معاصر شیخ کبیر در این سال در شیراز وفات یافت و در خانقاهی مدفون گردید ۴۰هـ

○ ابو کالیجار سردبان فرزند سلطان الدوله از پادشاهان آل بویه در این سال بحکومت فارس و کرمان رسید .

○ سلطان محمود در این سال احمد بن حسن عیفتی را از وزارت معزول کرده بزندان انداخت

○

۱۵۶۴ ۱۰۲۵ ۴۱۶ ۴۰۴ ○ در این سال سلطان محمود برای فتح بزرگترین

پنجاه هندوستان در شهر سومات عازم شبه جزیره کاتیاور شد .

○ ابوعلی مشرف الدوله پادشاه دیلمی که خود را شاهنشاه میخواند در گذشت .

○ ابوعلی حسن بن محمد میکال مشهور به حسنک

۱- از زبان گنابای ریاد اوبونان - (العابع شاهی - المدخل - فصل القسواتین الهندیه - راجع الکوکب - الاحیاء) را نام برد .

۲- امروز در شیراز بنام (کل شیخ ابوذرعه) معروف است .

وزارت و سلطان محمود غزنوی رسید .

○ حکیم ابوالقاسم فردوسی ستاره تابناک شعر

ایران پس ۸۷ سالگی در طوس در گذشت .

۱۵۶۵ ۱۰۲۶ ۴۱۷ ۴۰۵ ○ سلطان محمود به شبه جزیره کاتیاور وارد

شده بت معروف سومنات ۱۰ را شکسته و زر و گوهر و جواهرات بیشماری بچنگ آورد و القادر بالله خلیفه عباسی بهمین مناسبت فرمان حکومت خراسان و سیستان و خوارزم را برای وی فرستاد .

۱۵۶۶ ۱۰۲۷ ۴۱۸ ۴۰۶ ○ سلطان محمود برای تنبیه ترکان سلجوقی که

طغیان کرده بودند ارسلان جاذب را با سپاهی بجلو گیری آنها فرستاد اما در اثر فروزی عده ترکان ارسلان کاری از پیش نبرد و شور بخارا بنصرف ترکان سلجوقی درآمد .

○ آخرین حمله محمود به هندوستان در این سال

انجام گرفت و محمود برای تأدیب ملوایف جت به مولتان رفت .

○ ابواسحق اسفرائینی معروف به «استاد» از علماء

اصول و فقه که در نیشابور بشهرت داشت در گذشت .

۱۵۶۷ ۱۰۲۸ ۴۱۹ ۴۰۷ ○ سلطان محمود با جمعی از همراهان خود به دست

و از آنجا به طوس آمد و مورد استقبال ارسلان

۱- گویند این سومنات شان بت معروف (مئات) است که برابری در زمان حضرت رسول اکرم از کعبه خارج شده و هندوستان آورده شده بود اما این تنبیه چندان سنج نیست زیرا سومنات بزبان سانسکریت به معنی (عبدالله ماه) است که از مدتها قبل در هند بوده .

جاذب قرار گرفت و از آنجا با سپاهای بختکترکان
سلجوقی رفت و آنها را شکست داد .

○ **ابو ریحان بیه‌رونی** کتاب «التنظیم الاوائل
سنة التنجیم» را بنام **ریحانه دختر حسین خوارزمی**
در دو نسخه فارسی و عربی نگاشت

✽

۱۵۶۸ ۱۰۲۹ ۴۲۰ ۴۰۸ ○ **سلطان محمود علی حاجب سردار خود را بهری**
فرستاد و او مجدالدوله دیلمی را شکست داد
و آنجا را ضمیمه تصرفات دولت غزنوی کرد و
مجدالدوله و پسرش ابودلف را بزندان انداخت
○ **مجدالدوله در زندان دو گذشت و با بنتو تیب سلسله**
امرای دیلمی ری نیز بدست محمود منقرض گردید

✽

۱۵۶۹ ۱۰۳۰ ۴۲۱ ۴۰۹ ○ **سلطان محمود غزنوی در این سال به مرض سل**
در گذشت و جسدش را در کاخ پیروزی که از قصور
زیبای سلطنتی غزنین بود دفن کردند و محمد
پسرش را بتخت سلطنت نشاندند اما چون عمرت
طلب و دست اراده بود بدست پسرادرش سعود
نایبنا شد .

○ **ابو علی احمد بن محمد معروف به ابن مسکویه**
دانشمند و مورخ نامی ابرار در گذشت و در تخت
پولاد اصفهان مدفون گردید (۱)

○ **ابو ریحان بیه‌رونی کتاب معروف (تحقیق بالمهند)**
را در این سال تألیف کرد .

○ **علاءالدوله ابو جعفر محمد کاکو به از سلسله**
آل زیار اصفهان را فتح و تسخیر کرد و سال بعد

۱- کتابیای معروف این دانشمند بزرگ عبارتند از (الطیارة فر علم اخلاق) - (کتاب فی جواب الصالح التفت) و (تذیب اخلاق) و (آداب العرب و الفرس) و (جاویدان خرد) و (لغات الامم)

از طرف سلطان مسعود بحکومت آنجا تثبیت شد .

۱۵۷۰ ۱۰۳۱ ۴۲۲ ۴۲۳ ۴۱۰ ○ سلطان مسعود غزنوی در باغ شاد یاخ نیشابور با مراسم مفصلی تاجگذاری کرد (۱) و ابوالقاسم احمد حسن میمنندی را وزارت داد .

○ سلطان مسعود تا حدود رود سند لشکر کشید و مکران را بتصرف درآورد .

○ ابوعلی حسن بن محمد عمیکال معروف به (حسنک وزیر) بفرمان سلطان مسعود غزنوی بتهمت اسماعیلی بودن در میدان شهر بلخ بدار آویخته شد ۴۰۰

○ فُلک المعالی منوچهر ۳۰۰ وفات یافت و پسرش فوشیروان بتخت نشست اما چون طفل بود با کالیجار سپهسالار لشکر آل زیبار با اجازه سلطان محمود نایب السلطنه او شد .

○ ابو عبدالله محمد بن محمد معروف به شیخ مفید دانشمند و عالم و قبه بزرگ ایران در گذشت وفات این دانشمند را در سال ۴۱۳ عم نوشته اند

۱۵۷۱ ۱۰۳۲ ۴۲۴ ۴۱۱ ○ احمد بن حسن میمنندی ملقب به شمس الکفایه که بدستور سلطان محمود ساهوا در زندان کانجر بود و مسعود او را بوزارت خود برگزیده بود در این سال وفات یافت و سلطان مسعود - احمد بن عبدالصمد شیرازی ملقب به دشمن الوزراء را بجای وی وزارت داد .

۱- برای اطلاع از مراسم مفصل این تاجگذاری نگاه کنید به تاریخ بیخانی

۲- نوشته اند که یبکراو هفتروز با عبارتی غلت سال برده بود

۳- منوچهری شاعر معروف ایران لغزش خود را از نام این پادشاه گرفته .

۱۵۷۲ ۱۰۳۳ ۴۲۵ ۴۱۲ ○ سلطان مسعود بقصد سرکوبی اهالی گرگان که

شورش کرده بودند عازم آنجا شد و شیراکیم بن
سوریل سر دسته شورشیان را متهم ساخت .

○ ابو الحسن لشکری ممدوح قطران تمیزی

در این سال به امارت گنجه رسید .

○ شیخ ابوالحسن علی بن جعفر خرقسانی عارف و

سوفی بزرگ و صاحب کتاب «تووالعلم» در خرقان
بسلامت در گذشت .

○ (ابودریحان بیرونی) کتاب مهم (التفهیم لاوائل

سنة التاجیم) را در این سال به زبان فارسی و عربی
تألیف کرد .

○ باکالیمجار کوهی از مشاهیر آل زیار بر سلطان مسعود

غزوی یافتی شد اما مسعود لشکر بکرگان کشیده
او را مطیع کرد .

○

۱۵۷۲ ۱۰۳۴ ۴۲۶ ۴۱۳ ○ سلطان مسعود گرگان و طبرستان را تصرف

کرد و چون خیال پیشروی داشت باکالیمجار عم
انوشیروان زیاری با دادن ۳۰۰ هزار دینار مسعود
را بازگردانید .

○ سلجوقیان بر راست طغرل خراسان آمدند و

مسعود را شکست دادند و سلطان مسعود اجازاً
اجازه داد که سلجوقیان در قسمت از خراسان
بمانند .

○ شیخ ابواسحق کازرونی مشهور به «شیخ مرشد»

و « شیخ غازی» از عرفای بزرگ و دانشمندی معروف
در کازرون وفات یافت «۱»

۱- «تیره این عارف بزرگوار در محله کج آباد کازرون است که مورد احترام اهالی میباشد . برای اطلاع
بیشتری از شرح حال شیخ مرشد نگاه کنید به کتاب (فردوس المرشدین) الاسرار الصمدیه تألیف محمود بن
یمان و تکوین آقای ابرج افشار .

○ سلطان مسعود با سپاه گمرانی عازم هندوستان گردید

○ «محمد بن موسی خوارزمی، جغرافی دان بزرگ ایران و صاحب کتاب «سورة الارض» وفات یافت
○ ترکان غز شهر ری را ویران کردند .

○ (ابو اسحاق احمد بن محمد نیشابوری) ملقب به تعلی قبه محدث و مفسر معروف قرآن و صاحب کتاب (المرائس فی قصص الانبیاء) در گذشت .

○ ابو نصر (محمد بن عبدالجبار) معروف به عثبی (بشم اول) نویسنده «مروف از مردم ری که چندی نیابت قابوس وشمگیر را در خراسان داشت در گذشت اثر معروف او «تاریخ همینی» است .

✽

○ سلطان مسعود شز نوی در هندوستان فتوحاتی کرد و بندر معروف «بنارس» و قلمه حکم «عانی» را در جنوب شرقی پنجاب بشرف در آورد

○ شیخ الرئیس ابو علی حسین بن عبداللہ سینا ملقب به «ابن سینا» پزشک و فیلسوف و نویسنده بزرگ ایران در همدان در گذشت «۶»

○ ابوالحسن عیاض بن مرزویه دیلمی از نویسندگان و شاعران متمصبایرانی در این سال در بغداد وفات یافت

✽

○ در این سال انوشیروان ذیاری خود زمام امور را بدست گرفت و «باکالجار» را که داعیه سلطنت داشت بکشت .

○ **طغرل سلجوقی** (۱۰۰۰ سلطنت مسعود را شکست
فاحشی داد و خراسان را تصرف کرد و در قصر باغ
شاد یاخ نیشابور جلوس کرد و این سال را باید
اِپندای سلطنت سلجوقیان دانست

○ **ابو عبد الله جعفر بن محمد** معروف به **رودکی**
شاعر نایب‌نای دوره سامانی که او را «استادشاعران»
لقب داده‌اند در این سال در گذشت .

○ **فرخ سیستانی** شاعر معروف دوره غزنوی
وفات یافت

○ **۱۵۷۷ ۱۰۳۸ ۴۳۰ ۴۱۷** در این سال دوباره **مسعود** از سلجوقیان شکست
خورد اما در جنگی که برای دفع شورشیان گرگان
کرد پیروز شد

○ **ابو منصور عبد الملك ثعالبی** صاحب کتاب
«مروف و بی‌ثیمة الدهر فی محاسن اهل العصر» در گذشت

○ **حکیم ابو جالم مظفر بن اسماعیل اسفرآزی**
منجم و ریاضی‌دان معروف ایران در اسفرآز
از شهرهای مشرق خراسان تولد یافت

○ **۱۵۷۸ ۱۰۳۹ ۴۳۱ ۴۱۸** **سلطان مسعود شمر نوی** بقصد جنگ با سلجوقیان
بخراسان لشکر کشید ولی چون عده‌ای از سپاه
عباشی بطغرل پیوستند در «جسل دندانتان»
از طغرل شکست خورده بغزنین گریخت و طغرل
به نیشابور رفت و خود را شاه خواند .

○ **ابو القاسم حسن بن احمد** معروف به **عنصری**

۱ - سلطان رکن الدین ابوطالب طغرل بیگ محمد بن ابکتایل بن سلجوق .

۲ - حصار دندانتان ابن سرخس و مرو بوده

شاعر معروف دوران غزنوی وفات یافت

○ **ابو نصر مشکان** صاحب دیوان رسائل سلطان

مجمود و مسعود غزنوی در گذشت (۱)

○ **سلطان مسعود** بنزین آمد و پسر خود **مودود** ۲۱۹ ۴۳۲ ۱۰۴۰ ۱۵۷۹

را بچنگ سلجوقیان فرستاد و خود عازم

عازمستان شد و در این سفر بود که بدست جمعی از

غلامان خود کشته شد . ۲۰۰ پسرش **مودود**

بجای پدر نشست .

○ **سجدی و منوچهری** شاعران دربار غزنوی

در این سال وفات یافتند

○ **طغرل سلجوقی** در این سال گرگان و طبرستان ۴۲۰ ۴۳۳ ۱۰۴۱ ۱۵۸۰

را فتح کرد و حکومت گرگان را به **مرداویج**

بن سو داد و خود به نیشابور بازگشت .

○ **علاءالدوله کویلیه** پادشاه دیلمی استهان در گذشت

و **ابومنصور فرامرز** پسرش بجای او نشست

○ **عمادالدین قره ارسلان قاورد** پسر چغری

ببگ سلاجقه کرمان را تاسیس کرد که تا

سال ۵۸۲ دوام داشت .

○ **طغرل سلجوقی** در این سال دی و همدان را ۴۲۱ ۴۳۴ ۱۰۴۲ ۱۵۸۱

تصرف کرد .

○ سلسله آل زیار بدست غزنویان منقرض گردید

○ **حسن حبیباح** رئیس فرقه اسماعیلیه ایران در شهر

مذهبی قم تولد یافت

۱- ابو نصر مشکان را استاد ابوالفضل دیلمی میدانند .
 ۲- و با روایت دیگر احمد فرزند محمد برادر مسعود بانظام گوری پدرش که پدستور مسعود انجام شده بود
 بدون موافقت پدر مسعود را بکشت .

۴۳۲ بین مودود بن مسعود غزنوی و لشکر سلجوقی
 که بقندهار حمله کرده بودند در ناحیه (بست)
 جنگی در گرفت که مودود پیروز شد و ترکان
 سلجوقی فرار کردند اما در همین سال مودود از
 آلپ ارسلان پسر طغرل در خراسان شکست خورد .

○ انوشیروان پسر فلک المعالی قابوس در این
 سال وفات یافت و چون فرزندی نداشت اسکندر
 پسر قابوس بن وشمگیر بجای وی سلطنت
 آل ذیبار رسید .

✽

۴۳۳ ابوزید محمد بن علی غضائری رازی از
 شاعران بزرگ ایران در دوران غزنوی وفات یافت

○ ابوکالمنجار (نواده عبدالدوله) پسر کرد شهر
 شیراز پاروئی کشید (۱) و قلمش را مامور کرد
 تا خرابه‌های شهر استخر را از بین برده و اهالی
 آنجا را به شیراز کوچ دهد

✽

۴۳۴ طغرل سلجوقی کرگان و طبرستان و خوارزم
 وری را گرفت

○ حکیم ابومجد مجدود بن آدم سنائی در غزنین
 تولد یافت

✽

۴۳۵ مسعود سعد سلمان شاعر بزرگ ایران در همدان
 با لاهور متولد شد (۱)

○ ناصر خسرو در این سال در

۱ - نقل از فارسی‌نامه ناصری

۲ - بنا بر این شعر که مسعود سلمان گفته باید او را از اهالی همدان دانست :

(گردل بشع بستم شعرات ستاعت
 و راحشش کردم اصل از همدان است) تولد او را در ۴۴۰ هجری هم نوشته‌اند .

(جو زجانان) دید سفر تاریخی خود را از مر و شروع
و نوشتن سفرنامه خود را آغاز کرد .

○ احمد بن عبدالصمد شیرازی ملقب به (شمس-
الوزراء) و وزیر سلطان محمود غزنوی مسموم شده
در گذشت .

○ ۴۲۶ ۴۲۹ ۱۰۴۷ ۱۵۸۶
ابراهیم بنال برادر ملر سلجوقی آسیای صغیر
را تصرف کرده تا بند طرابوزان پیش رفت .
○ کرمان در این سال تابع سلجوقیان گردید .

○ طغرل بیگ اصفهان را محاصره کرد اما چون
خلیفرالدین ابومنصور حاکم آنجا اظهار اطاعت
کرد از محاصره این شهر دست برداشت .

○ ۴۲۷ ۴۴۰ ۱۰۴۸ ۱۵۸۷
ملک رحیم خسرو فیروز پسر ابوکالیجار
مرزبان آخرین پادشاه آل بویه بخت نشست .
○ ابوسعید عبدالجی گردیزی مدورخ معروف
دوران غزنوی کتاب معروف خود را بنام (ذین الاخبار)
در این سال نوشت .

○ ابوریحان محمد بن احمد بیرونی ادمشاعر
دانمندان ایران صاحب کتاب (آثار الباقیه
عن الترون الخالیه) وفات یافت (۱)

○ ابوسعید ابی الخیر سوزنی معروف و شاعر بزرگ
ایران در همه خراسان وفات یافت .

○ ابوکالیجار مرزبان پادشاه آل بویه که در فارس و
کرمان و بغداد حکومت داشت در این سال در
بغداد در گذشت .

۱- کتابیای دیگر این دانمند بزرگ قانون سعودی (که برای سلطان محمود غزنوی نوشته) و (مالهند) و
(التلیم فی سنامه التلیم) است .

۱۵۸۸ ۱۰۴۹ ۴۴۱ ۴۲۸ ○ **معدود بن سعود** در نخلین پسر سقولنج در گذشت و پسرش **مسعود ثانی** بتخت نشست اما بعد از دو ماه **عبدالرشید** پسر **محمد** بامادت رسید .

○ **شیخ الاسلام** **ابو نصر احمد بن ابی الحسن ملتب** به **شیخ احمد جام** و **ژنده پیل** (۱) با (ژنده پیل) **سوفی** و **عارف بسزرك** و نویسنده **بنام** در ده (نامق) **تردیک** **ترشیز خراسان** بدنیآ آمد .

○ **اسکندر بن قابوس** در گذشت و حکومت زیاریان به **کیکاوس** پسر **اسکندر** پسر **قابوس** ملتب به (عسرا المعالی) رسید (۲)

۱۵۸۹ ۱۰۵۰ ۴۴۲ ۴۲۹ ○ **شیخ ابو عبداللہ محمد بن عبداللہ** ملتب به (ابن پاکویه) و معروف به (بابا کوهی) **عارف** مشهور و از **میردان** (شیخ کبیر) در **شیراز** وفات (۲) **طغرل آذر بایجان** را قتل کرد .

۱۵۹۰ ۱۰۵۱ ۴۴۳ ۴۳۰ ○ **طغرل سلجوقی** ری و اصفهان را فتح کرد و اصفهان را از (ابومنصور علاءالدوله کاکویه) **امیر دیلمی** گرفت و مقر حکومت خود کرد و در عوض حکومت **یزد** و **ابرقو** (۳) را به **ابومنصور** فرامرز **فرزند علاءالدوله کاکویه** داد و حکومت بدیالمه اصفهان به **یزد** منتقل گردید .

۱- از این رو اورا (ژنده پیل) میگفتند که قباهای تند و خشم آلود و خامی بلند و نیرومند داشت .
 ۲- این پادشاه صاحب کتاب معروف قابوسنامه است که برای فرزند خود مهلبانناه نوشته و نیکترین و بهترین کتاب ادبی و اخلاقی و اجتماعی است .
 ۳- قبر این عارف وارسته امروز در شیراز به (بابا کوهی) معروف است و عده ای شیو وفات او را در ۴۴۰ هجری دانسته اند .
 ۴- ایرافورا (ایرکوه) نیز نوشته اند و آن شیراز دامن کوهی بین راه استخر به برد است .

○ **علی بن مسعود غزنوی** بدست **عبدالرشید بن محمود** از بین رفت .

✽

○ **ناصر خسر و سیاح معروف** از سفر خود به بلخ بازگشت و سفرنامه خود را تمام کرد . ۴۳۱ ۴۴۴ ۱۰۵۲ ۱۵۹۱

○ **عبدالرشید بن محمود** بدست **طغرل** نامی که مدتی **حاجب مودود** بود بقتل رسید و خود که سرداری پیش نبوه در غزنین بخت نشست و به (طغرل کافر نعمت) مشهور گردید . اما پس از ۴۰ روز بدست سرداران غزنوی کشته شد و **قرخ زاد پسر مسعود پامیری** غزنین رسید .

✽

○ **ابراهیم بنال** برادر **طغرل سلجوقی** . در اثر فتوحاتی که در مغرب ایران کرده بود مقرون شده ادعای استقلال میکرد اما توسط **طغرل** مطیع گردید و آذربایجان و قسمتی از آسیای صغیر بتصرف **طغرل** درآمد . ۴۳۲ ۴۴۵ ۱۰۵۳ ۱۵۹۲

○ **ملکشاه سلجوقی** در این سال متولد شد .

○ **بابا طاهر همدانی** مشهور به (عربان) شاعر و عارف و ریاضی دان معروف ایران بر واپس در این سال در همدان وفات یافت .

✽

○ **طغرل سلجوقی** آذربایجان و اطراف آنرا دوبار تصرف کرد . ۴۳۳ ۴۴۶ ۱۰۵۴ ۱۵۹۳

○ **ابوالحارث بن ارسلان بسامیری** (۱) بر شد

۱- ارسلان بسامیری از مردم فسا (فارس) و از نژادان بیاضالدوله دیلمی و از پیروان سرخت اسماعیلیه بود و میخواست بساط خلافت عباسیان را برچیند و خلفای فاطمی بصر را به بغداد آورد و جسون امپراتوری از خلیفه خواست و باو داده شد بخلاف خلیفه قیام کرد .

خلفای بنی عباس شورش و قیام کرد .

- **فخر الدین اسعدگرسانی** منظومه مشهور (ویس و رامین) را در این سال بخواهرش ابوالفتح مظفر نیشابوری ولس اسفهان از پهلوی بفارس بنقل درآورد وهم در این سال درگشت .

✽

۱۵۹۴ ۱۰۵۵ ۲۴۷ ۲۳۴ ○ **طغرل سلجوقی** در این سال دولت دیلمه آل بویه را برانداخت و **ملک رحیم** آخرین پادشاه این سلسله را بزندان افکند .

○ **ارسلان بساسیری** با سپاهی به بغداد نزدیک شد و (واسط) را گرفته ننته عظیمی برپا کرد .

○ کتاب معروف «الاینبه عن حقایق الادویه» تألیف **ابو منصور موفق هروی** را در این سال **علی بن احمد اسدی** طوسی نوشت که اکنون درموزه وین موجود است و این قدیمترین نسخه خطی این کتاب میباشد .

✽

۱۵۹۵ ۱۰۵۶ ۴۴۸ ۴۳۵ ○ **طغرل** برای حمایت خلیفه از حمله بساسیری به بغداد وارد شد و دختر برادر خود را که خواهر **آلب ارسلان** بود به خلیفه داد و خلیفه او را (رکن الدوله ابومطالب بن امیر المؤمنین) لقب داد

○ **فتلویه علی بن حسن بن ایوب** از خاندان «شبانکاره» در فارس خود را امیر خواند و سلسله ملوک شبانکاره را تأسیس کرد .

✽

۱۵۹۶ ۱۰۵۷ ۴۴۹ ۴۳۶ ○ **ابوبکر محمد بن عباس خوارزمی** دانشمند و نویسنده بزرگ و صاحب کتاب «الرسالات فی علم الکلام» درگشت .

۱۵۹۷ ۱۰۵۸ ۴۵۰ ۲۲۷ ○ طغرل سلجوقی ارسلان بساسیری را بسختی شکست داد .

○ ابونصر مملان پسر وهودان از امرای دروادیان «۱» بقرمان طغرل در آذربایجان بجای پدر نشست .

○ ملکشرحیم آخرین پادشاه آل بویه که دزدندان طغرل سلجوقی بود وفات یافت .

○ فیلسوف و دانشمند شهیر ایران ابوحامد زین‌الدین محمد بن محمد معروف به «حجة الاسلام غزالی» در طوس متولد شد .

○ وفات باباطاهر عرباندا در این سال هم نوشته اند «۲»

۱۵۹۸ ۱۰۵۹ ۴۵۱ ۴۴۸ ○ فرخ‌زاد فرزند مسعود غزنوی در گذشت و پسر ادیش سلطان ابراهیم بالتب (سیدالسلطنین) در غزنین با تشریفات مناسی تاجگذاری کرد و با سلجوقیان صلح نموده و دختر خود را یکی از فرزندان آل ارسلان داد .

○ چون در مراجعت طغرل (ارسلان بساسیری) به بصره حمله کرده بود طغرل او را شکست داده و حمله حمله او را به بغداد از بین برد .

۱۵۹۹ ۱۰۶۰ ۴۵۲ ۴۳۹ ○ بهرام شاه غزنوی در غزنین وفات یافت .

○ چغری بیگ برادر طغرل که حکومت خراسان داشت بدرود حیات گشت .

۱ - زوادیان سلسله‌ای از امرای محلی آذربایجان‌اند که بواسطه وجود برخی از شاعران در دربار آنها (از جمله قشربان درودگار و وهودان) معروفیت خاصی یافته‌اند .
 ۲- وفات این شاعر را در سالهای ۴۴۵ و ۴۴۷-۴۵۰ هجری نوشته‌اند .

○ طغرل در این سال سیده دختر التام با امرالله خلیفه عباسی را خواستگاری کرد اما خلیفه به‌دو اینکه طغرل ۷۰ سال دارد و دادن دختر خلیفه به غیر عرب رسم نیست با آنهمه فداکارهای طغرل از این کار امتناع کرد .

○ ناصر خسرو کتاب معروف (زادالمسافرین) را که مهم‌ترین کتاب کلامی اسماعیلیه است در این سال تألیف کرد

○ ابو سعید عبدالحق بن ضحاک بن محمود گوردیزی (۱) مورخ و دانشمند معروف دوره غزنوی صاحب کتاب (زین‌الآخبار) درگذشت

*
○

○ فضلویه رئیس ایل شبانکاره که قدرتی بهم‌زده بود از طرف آلپ‌ارسلان بحکومت فارس تأیید شد و او شهر (چشن آباد) را که میان فی‌دیز و قسا و داراب بود بی‌آبختی برگزید

○ سراج‌الدین عثمان ملقب به مختار غزنوی که در انواع شعر استاد بود و سنائی او را به بزرگی یاد کرده در این سال درگذشت

*
○

○ طغرل سلجوقی به بغداد وارد شد و خلیفه را راضی بازدواج خود با سیده کرد و او را با خود به‌ری برد و درسدند ازدواج بود که در این شهر پس ۷۰ سالگی درگذشت (۲) و سلیمان پسر چغریک (برادر طغرل) بجای او نشست اما بدست آلپ‌ارسلان موزول شد و آلپ‌ارسلان

۱ - سرگردیز از توابع غزنویان بوده

۲ - طغرل در لاجریش شمران در الر خون ده‌باغ (ره‌ای) وفات یافت و در برج طغرل نزدیک مزار ابن بابویه در ری مدفون شد .

بکمک وزیر خود **خواجه نظام‌الملک** به ری وارد شد و **عمید‌الملک** را بزندان انداخت و خود بجای برادر بخت نشست .

○ امام **ابو حامد غزالی** از دانشمندان مشهور و بنام ایران دطوس تولد یافت

۱۶۰۳ ۱۰۶۴ ۴۵۷ ۴۴۳ ○ **آلب‌ارسلان** قسمتی از گرجستان و ارمنستان و آبخاز (۱) را تصرف نمود

○ ساختمان مدرسه نظامیه بغداد بدستور **خواجه نظام‌الملک** شروع شد

۱۶۰۴ ۱۰۶۵ ۴۵۸ ۴۴۴ ○ **ابونصر محمد بن منصور** مشهور به (عمید‌الملک کندی) از دانشمندان معروف ایران که بامسر **آلب‌ارسلان** به مرو رود (۲) تبعید شده بود بفرمان او بقتل رسید .

○ **اسدی طوسی** کتاب منظوم (گرشاسب‌نامه) را بتقلید از فردوسی در شرح شجاعت‌های گرشاسب پهلوان باستانی سیستان شامل ده هزار بیت بنام **ابودلف شیبانی** حاکم ایران و نجوان نوشت

○ **ابوالقاسم علی بن الحسن** ملقب به **پاخزری** صاحب کتاب (دمیة‌القرن) که مدتی دبیر رکن الدین طغرل سلجوقی بود درگذشت

○ **آلب‌ارسلان** بتارس لشکر کشید و این ناحیه را تصرف کرد

۱۶۰۵ ۱۰۶۶ ۴۵۹ ۴۴۵ ○ مدرسه نظامیه بغداد گشایش یافت. عزینیه این مدرسه

۱ - در ساحل دریای سیاه

۲ - مرورود از شهرهای قدیم خراسان و نزدیک رود مرخاب بوده

متجاوز از دوپست هزار دینار شد که بمباشرت
ابوسعید احمد بن محمد نیشابوری انجام
 گرفت و **خواجه نظام‌الملک باسراد شیخ ابو
 اسحق شیرازی** (۱) را به پندداد آورد و بر
 کرسی استادی نشاند

○ **چنگیز** که نام اصلی او (تموچین) بود در
 مغولستان بدتیا آمد (۲)

۱۶۰۶ ۱۰۶۷ ۴۶۰ ۴۴۶ ○ **محمد بن الحسن بن علی الطوسی** ملقب به
 (شیخ طائفه) از فقه‌های بزرگ شیعه در سن ۷۵
 سالگی در نجف اشرف وفات یافت. کتاب معروف
 او (تهیان و کتاب المبسوط) است

۱۶۰۷ ۱۰۶۸ ۴۶۱ ۴۴۷ ○ **آلب ارسلان** در حوالی آسیای صغیر و مغرب ایران
 یفنجانی نائل آمد .

○ **خواجه نظام‌الملک لشکری** پارس فرسناد و فراه
 پهن‌دژ (فهندژ) را تصرف کرد و **فضلو** به حکمران
 شبانکاره را بر جای خود نگهداشت .

۱۰۶۸ ۱۰۶۹ ۴۶۲ ۴۴۸ ○ **عنصر المعالی قابوس** صاحب کتاب (قابوسنامه)
 در گذشت و پسرش **عمیلانفاه** جانشین او گردید .

○ امپراطور روم **رمانوس دیوجانوس** که از
 فتوحات **آلب ارسلان** متوحش شده بود با سپاه
 یشام حمله کرد .

۱ - امام ابوالمحق بن علی بن یوسف فیروزآبادی از مشاهیر فقه‌ها و مستطین شاهنامه است که در سال ۴۴۳ هجری در
 فیروزآباد اولد یافت و در ۴۷۶ وفات یافت

۲ - پیراو (سوکاتیه‌بازر) رئیس و حاکم قبیله (قیان) بود و دوچین فرزند او را چنگیز خواندند .

از آنرو که معنی چنگیز خان بود خان خانان به توری زبان

۱۶۰۹ ۱۰۷۰ ۴۶۳ ۴۴۹ ○ دزدبک شهر ملاذگرد آلپ ارسلان سلجوقی
 سپاه روم را شکست سختی داده رهانوس دیو-
 جانوس را باسارت گرفت اما در مقابل خراجی
 او را رها کرد ۱، جنگه ملاذگرد ۲۰۰ یکی از
 مهمترین وقایع تاریخی است و بیکیاره نفوذ دولت
 روم را در آسیای صغیر از بین برد .

۱۶۱۰ ۱۰۷۱ ۴۶۴ ۴۵۰ ○ پس از فتح ملاذگرد کلیه نقاط ارمنستان بتصرف
 سلجوقیان درآمد .

○ عین الزمان امام ابوعلی حسن بن علی قطان
 سرورزی ریاضی دان و دانشمند بزرگ در مسرد
 تولد یافت .

○ حسن صیاح در این سال در بیمار سلجوقی را
 ترک گفته به ری رفت .

۱۶۱۱ ۱۰۷۲ ۴۶۵ ۴۵۱ ○ آلپ ارسلان بدست قلعه بانسی بنام یوسف -
 خوازرمی کشته شد ۳ و جسدش را بمرود آورده
 بخاک سپردند ۴، و ملکشاه فرزندش بتخت سلطنت
 نشست و قاورون عم خود را که در کرمان سر بیلقیان

۱- نوشته اند که چون رومانوس دیوجانس را به صورت آلپ ارسلان آوردند پس از نکوهش گفت : حال که تو امیر
 من شده ای حدس بزن که من با تو چه خواهم کرد . امپراطور روم گفت : سزاگوار آنی که من با سزا
 بقتل میرسانی - با مرا در قفس خواهی کرد و عنوان بیروزی بیسه نشان خواهی داد و آنکه مرا غلو
 خواهی کرد - اما این آخری را باور ندارم ! ولی آلپ ارسلان او را تنو کرد و پیکشون و پانصد هزار
 درهم بابت عمارت جنگ از او گرفت و با تشریفات و شکوه و جلال پند امپراطور تا بک فرستاد هم او را
 بخرقه کرد .

۲- ملاذگرد نزدیک دریاچه وان است .

۳- نام این قلعه را (بروم) و باره ای هم (فرار) نوشته اند .

۴- ستالی در این باره گفته

سر آلپ ارسلان بدی ز رفعت رفته بر گردون

با مروا تا بنگاه اندر سر آلپ ارسلان بینی

برداشته بود بقتل رسانید.

○ **مجدودین آدم سنائی** شاعر متصوف ایران

درغزنین تولد یافت «۱»

○ **اسدی طوسی** شاعر نامدار قرن پنجم و قطران

تبریزی قصبه سرای مشهور ایران دراین سال

وفات یافتند .

④

○ **سلطان حسام‌الدوله شیر یازین** قارن سلسله

خاندان باوندی را درمازندران تأسیس کرد .

○ **عبدالمک عتاش** دعبر فسر قه اسمعیلیه حسن

صباح را که آزه‌وده و پست‌بنده بود مأمور رفتن

بمصر کرد .

○ **فخرالدین اسعد گرگانی** شاعر نامدار ایران

و صاحب متلومه معروف (پس و دامین) درگذشت.

○ **احمد بن محمد اخیسکی** ملقب به (ذوالفنائل)

از ادبا و شعرای معروف ایران در اخیسکیت «۲»

متولد شد .

○ **سلطان‌شاه** فرزند قاورد سومین پادشاه سلسله سلجوقه

کرمان در جنگی که پدرش با ملکشاه سلجوقی کرد

اسیر شد اما مورد عفو قرار گرفت و سال بعد

بجکومت کرمان رسید .

④

○ **علامه ابو القاسم محمود بن عمر بن محمد**

الخوانساری معروف به **ذخشری** استاد بزرگ

تفسیر و حدیث و نحو در **ذخشر** از توابع خوانسار

تولد یافت .

۱- تولد این شاعر را در سال ۴۳۷ هم نوشته‌اند .

۲- اخیسکیت و آخیسکیت و اخیسک و اخیسک ناحیه‌ای بوده از فرغانه در ماوراءالنهر .

○ ناصر خسرو و مورخ و سیاح معروف ایران و وفات یافت

○ عبداللہ ملتب به المقتدی بالله خلیفہ عباسی

بخت است .

○ سلطان شاه سلجوقی فرزند قاورد در کرمان

بسلطنت نشست .

✽

○ ۴۵۴ ۴۶۸ ۱۰۷۵ ۱۶۱۴ ملکشاه از عمر خیام دعوت کرد تا بکمک سایر

منجمین تقویم ایران را اصلاح کند .

○ ابو الحسن علی بن حسن باختری صاحب کتاب

(دمیة القصر) بر واپس در این سال بدست یسکنفر

ترک گشته شد (۱)

✽

○ ۴۵۵ ۴۶۹ ۱۰۷۶ ۱۶۱۵ حسن صباح بهمت رنجش که از خواجه نظام

الملک و ملکشاه داشت از ری با سفهان و آذربایجان

و شام رفت تا از آنجا بمسرود .

✽

○ ۴۵۶ ۴۷۰ ۱۰۷۷ ۱۶۱۶ با مرگ قیلاشاه آخرین امپریاری این سلسله

بدست سلاجقه منقرض گردید .

○ ابو الفضل محمد بن حسین بیہقی صاحب کتاب

مشہور (تاریخ بیہقی) و (ذینة الکتاب) در گذشت

○ عمر خیام نیشابوری بکمک (ابو العظفر اسفرازی)

و (میمون بن نجیب واسطی) و (خواجه عبدالرحمن

خازنی) تقویم ایران را اصلاح کسرد که بنام

سلطان جلال الدین ملکشاه به تقویم جلالی

معروف گردید . این تاریخ از سال ۴۷۱ هجری

مقداول شد .

○ **سلیمان اول** پسر قتلش در این سال سلاجقه

آسیای صغیر (سلاجقه روم) را تأسیس کرد .

○ **رشیدالدین وطواط** شاعر معروف دربار آتزر

تولد یافت .

۱۶۱۷ ۱۰۷۸ ۴۷۱ ۴۵۷ ○ در این سال **حسن صباح** بمصر رسید و در خدمت

فاطمیون درآمد

○ **ملکشاه** شهرسمرقند را تصرف کرد و همچنین

شهر بیت المقدس را از خاقان فاطمی مصر گرفت .

○ تاریخ جلای از این سال بطور رسمی متداول

گردید .

○ **خواججه عمید عظامی** معروف به (عظامی رازی)

مؤلف کتاب منظومه حماسی (برزنامه) که معاصر

مسعود سعد سلمان بود وفات یافت .

۱۶۱۰ ۱۰۷۹ ۴۷۲ ۴۵۸ ○ **شامات و دمشق** بفرمان **ملکشاه** توسط برادرش

تتش ملقب به (تاج الدوله) فتح گردید .

○ **احمد بن حامد مستوفی اصفهانی** خزانه دار

سلطان محمود سلجوقی تولد یافت .

۱۶۱۰ ۱۰۸۰ ۴۷۳ ۴۵۹ ○ **حسن صباح** (۱) در حالی که به مذهب اسماعیلیه

مؤمن بود برای تبلیغ و ترویج این آئین با ایران

بازگشت .

○ **تتش** برادر **ملکشاه** قسمت های از خراسان را

تصرف کرد و چگون خیال تمرد و عصیان داشت

ملکشاه بجانب او لشکر کشید اما **تتش** از در

عذرخواهی در آمد .

○ احمد خاقان از خاندان آل خاقان یا مملک خانیان

در ماوراءالنهر امارت یافت .

○ سلطان شاه بن قاورد از سلاجقه کرمان وفات

یافت و برادرش تورانشاه بجای وی نشست .

•

○ ۴۶۰ عبدالقاهر جرجانی دانشمند و استاد علم ۴۷۴ ۱۰۸۱ ۱۶۲۰

معانی و بیان که دو کتاب (اسرار الایلافه) و (دلائل الاعجاز) او در معانی و بیان بی نهایت معروف است در گذشت .

○ خضر خان بن ایراهیم از اسرای سلسله ایلیک

خانیان در ماوراءالنهر بخت نشست .

•

○ ۴۶۱ کیکاوس بن اسکندر بن قابوس و شمشیر از ۴۷۵ ۱۰۸۲ ۱۶۲۱

آلذیاری کتاب معروف قابوس نامه را در نصیحت و پند بفرزند خود (گیلان شاه) در این سال تألیف کرد .

•

○ ۴۶۲ سلیمان بن قتلش شیر فونیه را فتح کرد و ۴۷۶ ۱۰۸۳ ۱۶۲۲

پایتخت خود قرارداد و خاندان سلجوقی آسپای سفر قریب دو قرن دوام یافت

○ ابو سعید محمد بن یحیی ملقب به محی الدین

نیشابوری از فقهها و فضایی معروف ایران در نیشابور تولد یافت .

○ امام ابوالجاق ایراهیم بن علی شیرازی که

سالها کرسی استادی نظامیه بغداد را داشت و دانشمندی بنام و از مشاهیر فقهایی زمان خود بود در این سال وفات یافت

○ **توران‌شاه ملقب به (عماد الدوله)** از پادشاهان
سلاجقه کرمان و پسر **قاور** بعد از برادرش **سلطان**
شاه بامارت کرمان رسید

✽

○ **سلیمان بن قتلش** از طرف **ملکشاه اناک** که در
تصرف کرد ۴۶۳ ۴۷۷ ۱۰۸۴ ۱۶۲۳

○ **ملکشاه برادر خود قتلش (تکش)** را که باغی
شده بود شکست داد. و اسیر نمود .

○ **ابوعلی فارمدی** از فضلا و دانشمندان و مشایخ
سوفیه که مدتها با **خواجه نظام الملک و ابو**
سعید ابو الخیر مصاحبت داشت در طوس در گذشت

✽

○ **ضیاءالدین عبدالملک بن عبدالله** معروف به
(امام الحرمین) از بزرگترین علمای شافعی اشعری
در خراسان وفات یافت ۴۶۴ ۴۷۸ ۱۰۸۵ ۱۶۲۴

○ **اتابک عمادالدین زنگی آق سنقر** از طرف
ملکشاه در حلب به سلطنت نشست و سلسله اتابکان
زنگی را تأسیس کرد .

✽

○ **سلیمان بن قتلش** در جنگی که با **قتش بن**
ارسلان کرد کشته شد و پسر بقولی خود را
مسموم کرد ۴۶۵ ۴۷۹ ۱۰۸۶ ۱۶۲۵

○ **سلطان سنجر** در شهر **سنجار** (۱) تولد یافت

○ **ابوالفتح شیرستانی** صاحب کتاب معروف
(الملل و النحل) در **شیرستان** (۲) تولد یافت

۱ - نام سنجر از شهر سنجار گرفته شده و سنجار صد کیلومتری مغرب موصل واقع بوده که آنرا سنگارا نیز می نامیدند

۲ - اصلین را اعراب در قدیم (شیرستان) می نامیدند (نگاه کنید به ذیل صفحه ۴۱۵)

۱۶۲۶ ۱۰۸۷ ۴۸۰ ۲۶۶ ○ سیف‌الدوله پسر سلطان ابراهیم غزنوی بامر پدریز ندان افتاد و مسعود سعد سلمان شاعر نامدار ایران هم همراه او زندانی شد و مدت ۷ سال در قلعه‌های سو و دهک و سه‌سال هم در حصار نای محبوس بود .

○ ملک‌شاه سلجوقی دختر خود را به المقتدی خلیفه عباسی داد

○ حسین بن علی معروف به (ابوالفتح رازی) صاحب کتاب معروف (تفسیر قرآن کریم) در نیشابور تولد یافت

۱۶۲۷ ۱۰۸۸ ۴۸۱ ۴۶۷ ○ سلطان ظهیرالدوله ابراهیم از او برای غزنوی وفات یافت و پسرش مسعود بجای وی نشست .

○ حکیم ناصر خسرو شاعر و نویسنده نامی ایران که مدتی در کوه‌های بدخشان در غساری بنام یتکان منزوی بود در همین غار درگذشت (۱)

○ خواجه عبدالله انصاری از بزرگترین عرفا و شاعران ایران و صاحب کتاب معروف (مناجات نامه) و (زادالمعرفین) در هرات وفات یافت

۱۶۲۸ ۱۰۸۹ ۴۸۲ ۴۶۸ ○ جلال‌الدین یسن ملک‌شاه سلجوقی سمرقند و کلبه ماوراءالنهر را تصرف کرد و پایتخت خود را به اسفهان منتقل نمود

۱۶۲۹ ۱۰۹۰ ۴۸۳ ۲۶۹ ○ حسن صمدیاح در این سال قلعه آلمسوت (۲) واقع در کوه‌های طالقان و رودبار را بخیله از

۱ - وفات ناصر خسرو را در سال ۵۵۶ هجری نیز نوشته‌اند
 ۲ - قلعه آلمسوت راکه به معنی (آشیان غراب) میدانند (آلمسوت) نیز گویند و این کلمه بحداب اجداد مطابق (۶۸۳) یعنی سال تصرف این قلعه میباشد .

مهدی علوی که در آنجا حکومت داشت گرفت

و متر خود قرار داده و شروع به دعوت نمود (۱)

✽

۱۶۳۰ ۱۰۹۱ ۴۸۲ ۴۷۰ ○ خواجه نظام‌الملک در این سال پسر ملکشاه

سلجوقی کتاب معروف (سیاست‌نامه) یا (سیرالملوک)

را تألیف کرد.

○ ملکشاه بسامیت اطرافیان خواجه نظام‌الملک

را از وزارت خلع و تاج‌الملک‌قمی را بجای او

مُنصب وزارت داد.

✽

۱۶۳۱ ۱۰۹۲ ۴۸۵ ۴۷۱ ○ خواجه نظام‌الملک بدست یکی از فدائیان

اسماعیلیه کشته شد و ملکشاه سلجوقی پسر در

همین سال وفات یافت (۲)

○ ملکشاه دادر استهبان بخاک سپرده و معصوم فرزند

خر و سال او پسر با سرار ترکان خاتون مادرش

پنخت نشست اما بر کبازق فرزند ارشد ملکشاه

محمود را متواری کرده خود با مارت نشست.

✽

۱۶۳۲ ۱۰۹۳ ۴۸۶ ۴۷۲ ○ تاج‌الملک‌قمی که بجای (خواجه نظام‌الملک)

وزیر ملک‌شاه سلجوقی شده بود وفات یافت و پسر

بقولی بدست طرفداران خواجه پسر از شکنجه فر او ان

۱- اسماعیلیان علاوه بر قلعه الموت فلاح دیگری داشتند ارجمله (مردکوه) و (کسر یا کبسر) و (شاه دن) و (خان‌لجان) و (سلاجقون و ملیس و لانات و روزن) (بناج اول و دوم و سوم) در قستان و (شکوه) نزدیک تبریز و (استونارند) در مازندران و اردستان و قلعه (التاتار) در خوزستان و قلعه (الکتور) نزدیک ارجان (بین فارس و خوزستان در محل بیجان امروزی) و (خلارخان) در فارس.

۲- امیر معزی گوید:

رفت درنگ به بغداد برین دستور پسر شاه برآ از بی او رفت در مساه دمسر
گسرد نامه پسر بسزدهان عجز سلطان آشکار قهر بسزدانی بین و عجز سلطان کسیر
و هر در این سال که خواجه نظام‌الملک همراه ملک‌شاه خازم بغداد بود در (صحنه) ده فرستگش مشرق کرمان شاه جوانی ارفداندان اسماعیل نام (ابوطاهر اراتی) او را سربسز کرد بکشت.

قطعه قطعه گردید .

○ باآنکه بین پسران ملکشاه سلج شده بود اما در این سال جنگی بین طرفداران محمود پسر داری (اسماعیل بن یاقوتی) و (برکیارق) در گرفت که بفتح برکیارق تمام شد .

○ عز الملک حسین فرزندی (خواجه نظام الملک) بوزارت (برکیارق) (۱) منصوب گردید .

✽

○ تورکان خاتون زن ملکشاه در گذشت و محمود ۴۷۳ ۴۸۷ ۱۰۹۴ ۱۶۳۳
پسر او اجباراً فرمان اطاعت بر کیارق را پذیرفت .

○ در این سال احمد المستظیر بالله خلیفه عباسی شد .

○ رشیدالدین وطواط شاعر معروف ایران در این سال در بلخ تولد یافت «۲»

✽

○ تاج الدوله تنش «۳» پسر «آلبیاسلان» که در دمشق و توابع آن حکومت داشت با پسران لشکر کشید و آذربایجان و صمدان را گرفت اما از برکیارق شکست خورد و بقتل رسید و در همین جنگ «علاءالدوله علی» از دیلمه اسفهان نیز کشته شد .

○ محمود پسر «ملکشاه» در این سال بمرض آبله وفات یافت .

○ معبود سعید سلطان در این سال از زندان نای در عهدنستان آزاد شد .

○ ابوالنعمانی محمد بن عبدالله کتاب معروف

۱- برکیارق از درگفته ترکی (بودگی یاروق) یعنی آنکه کلاشن شکسته ترکیب یافته .

۲- تاریخ تولد این شاعر را باختلاف سالهای ۴۸۰ و ۴۸۷ نوشته اند .

۳- عهد اول و دوم .

«بیان‌الادیان» را تألیف کرد .

•

۱۶۳۵ ۱۰۹۶ ۴۹۰ ۴۷۵ ○ سنجر از طرف برادر خود سلطان سربکباری
بقرمانروائی خراسان و ماورالنهر منصوب شد
و ابوالمظفر علی بن حسن فرزند (خواجه نظام
الملک) نیریوزارت اوتعین گردید.

○ ضیاء‌الدین سپهروردی از مشایخ بزرگ سوفیه
در سپهروردی (۱) تولد یافت .

○ ارسلان شاه پسر آلبارسلان سلجوقی بقتل
رسید .

○ مهستی گنجوی معروف‌ترین شاعر ایران که نام
اصلی او منیژه بود و علاوه بر شعر جنگ و عوددا
نیکو می‌نواخت در این سال تولد یافت .

•

۱۶۳۶ ۱۰۹۷ ۴۹۱ ۴۷۶ ○ انوشکین غرجه غلام ترک در گذشت و سلطان
سنجر حکمرانی خوارزم را به قعلب‌الدین محمد
پسر (انوشکین غرجه) داد و این مقدمه تشکیل
سلسله خوارزمشاهیان می‌باشد .

○ آق‌سنقر مؤسس سلسله سلجوقیان دباربکر که
در سال ۴۸۱ بفرمان ملک‌شاه حاکم حلب شده بود
در گذشت .

•

۱۶۳۷ ۱۰۹۸ ۴۹۲ ۴۷۷ ○ ظهیرالدوله ابراهیم بن مسعود در گذشت (۲)
و بجای او پسرش علاءالدوله ابو سعید مسعود
پنخت نشست .

○ شمس‌الدین ابوالفضل اسعد بن محمد منقلب به

۱- مهروزر نزدیک زنجان است

۲- گویند این پادشاه ۷۶ فرزند داشت

عجده‌الملک قتی وزیر ملک‌شاه توسط عده‌ای از

درباریان که مستمری آنها را قطع کرده بود در

خیمه (برکیارق) قلعه قلمه گردید .

○ مناره برسیان (۱) قدیمی‌ترین مناره ایران در

این سال دراستفهان ساخته شد .

✽

○ ۴۷۸ ۴۹۳ ۱۰۹۹ ۱۶۳۸ ابو شجاع امیردراچیسی حاکم دامغان که با

برکیارق همدست شده و بجنگه سنجر رفته بود

بدست سلطان سنجر بقتل رسید .

✽

○ ۴۷۹ ۴۹۴ ۱۱۰۰ ۱۶۳۹ سلطان سنجر سلجوقی در لشکر کشی برای دفع

(اسماعیلیه) شهر طیس را که از پناهگاههای این فرقه

بود محاصره و خراب کرد .

✽

○ ۴۸۰ ۴۹۵ ۱۱۰۱ ۱۶۴۰ سلسله (ارتقیان) در دیار بکر توسط ارتق بن اکب

یکی از سرداران سلجوقی تشکیل گردید . این

سلسله در سال ۸۹۹ توسط امیرای قره‌قونیاو

منقرض گردید .

○ سلطان سنجر در حدود بلخ پادشاه ترکستان را

که بخراسان تاخته بود مغلوب کرد .

✽

○ ۴۸۱ ۴۹۶ ۱۱۰۲ ۱۶۴۱ غیاث‌الدین محمد با برادر خود برکیارق

سلجوقی صلح کرد و متصرفات سلجوقی را بدین

ترتیب بین خود تقسیم کردند. شام و دیار بکر و

آذربایجان و ارمنستان و گرجستان نصیب محمد

وباقی مملکت از آن برکیارق گردید .

○ ابوالمظفر خجندی اردو ساری آل خجنداسفهان

منگام وعظ توسط مردی علوی بقتل رسید .

⊙

○ ۳۸۲ ۴۹۷ ۱۱۰۳ ۱۶۴۲ سلسله اتابکان دمشق با (اتابکان بوردی) توسط

خلیفرالدین طغتكین تشکیل گردید این سلسله

تا سال ۵۹۴ هجری دوام یافت و در این سال بدست

اتابکان زنکی منقرض گردید.

⊙

○ ۳۸۳ ۴۹۸ ۱۱۰۴ ۱۶۴۳ بر کیمارقی در این سال پس ۲۷ سالگی در بروجرد

بمرض سل درگذشت و شیخ الدین ابو شجاع

محمد برادر او بسخنت قسمت .

○ محمد در همین سال (ملکشاه ثانی) فرزند بر کیمارقی

را کود کرد .

⊙

○ ۳۸۴ ۴۹۹ ۱۱۰۵ ۱۶۴۴ ابو حامد محمد بن غزالی طوسی طبیب و

دانشمند معروف کتاب پسر ارزش خود را بنام

(کیمیای سعادت) در این سال تألیف کرد (۱) و

هم در این سال بدعوت فخر الملک دیلمی برای

تدریس به نهمیه نیشابور رفت .

⊙

○ ۳۸۵ ۵۰۰ ۱۱۰۶ ۱۶۴۵ ابوالمظفر علی بن حسن پسر (خواجه ننگام الملک)

و مشهور به ننگام الملک ثانی در نیشابور

درگذشت با بقولی بقتل رسید

○ افضل الدین بدیل بن علی منجمس به خاقانی

شاعر توانسا و نامدار ایران در شهر شروان

تولد یافت

○ احمد بن عبدالملک ملتب به (ابن عطاش) از

وژسای فرقه اسماعیلیه در اسفهان را در ایسن
سال بدستور (سلطان محمد بن ملکشاه) کشته و
جسدش را سوزاندند

✽

۱۶۴۶ ۱۱۰۷ ۵۰۱ ۴۸۶ ○ ابن باخی کتاب معروف خود (فارسنامه ابن
الهلخی) را در ایسن سال بنام سلطان محمد
سلجوقی نوشت (۱)
○ مناره چهل دختر در اسفهان ساخته شد

✽

۱۶۴۷ ۱۱۰۸ ۵۰۲ ۴۸۷ ○ ابو زکریا یحیی بن علی شیبانی ملقب به
(خطیب تبریزی) از ادبا و لغتدانان معروف در
سن ۸۰ سالگی وفات یافت
○ غیاث الدین محمد ششمین پادشاه سلجوقی بزم
جهاد به هندوستان رفت و با قناتم زیادی بازگشت

✽

۱۶۴۸ ۱۱۰۹ ۵۰۳ ۴۸۸ ○ حجة الاسلام محمد غزالی کتاب مشهور
(نسیحة الملوك) را به فارسی برای سلطان سنجر
نوشت و از نظامیه نیشابور به طوس بازگشت و
انزوا برگزید.

○ سلطان محمد سلجوقی وزیر خود ضیاء
الملک احمد فرزندی (خواجه نظام الملک) را با
سردارانق بتلع و قمع اسماعیلیه بالموت فرستاد
ولی کاری از پیش نبرد.

✽

۱۶۴۹ ۱۱۱۰ ۵۰۴ ۴۸۹ ○ زین الدین اسماعیل بن حسن چرجانی پزشک
نامی قرن ششم هجری کتاب (ذخیره خوارزمشاهی)

۱ - این کتاب بین سالهای ۴۹۸ تا ۵۱۱ برشته تحریر درآمده و دانشمند محترم آقای علی تقی بیروزی آنرا در سال ۱۳۴۳ در شیراز باحواشی و تعلیقات گرا بیتجانی بیجا رساله کرده اند.

را بنام قطب الدین محمد بن انوشکین
خوارزمشاه بفارسی نوشت

۱۶۵۰ ۱۱۱۱ ۵۰۵ ۴۹۰ ○ حجة الاسلام امام محمد غزالی فیلسوف معروف
و صاحب کتاب مشهور (کیمیای سعادت) و استاد
مدرسه نظامیه بغداد و نیشابور در قریه (طابریان)
لوس وفات یافت

○ مناره خسروگرد در بیهق (سبزوار) توسط
سلاطین سلجوقی ساخته شد

۱۶۵۱ ۱۱۱۲ ۵۰۶ ۴۹۱ ○ نظام الدین ابوالحسن احمد بن عمر علی
سمرقندی معروف به (نظام عروضی) از نویسندگان
و شرای معروف ایران در این سال در شهر بلخ
با حکیم عمر خیام ملاقات کرد (۱)

۱۶۵۲ ۱۱۱۳ ۵۰۷ ۴۹۲ ○ محمد بن احمد ابیوردی از اعلی ابیورد
خراسان که از فضلا و دانشمندان بنام ایران است
در اسفهان وفات یافت

○ مسجد جامع قزوین در این سال بنا شد .

۱۵۵۲ ۱۱۱۴ ۵۰۸ ۴۹۳ ○ سلطان مسعود بن ایراهیم (مسعود سوم) امیر
غزنوی وفات یافت و پسرش شیرزاد پادشاه شد
○ ساختمان (رباط شرف) در کنار حصار قدیم
نیشابور به مرو در این سال تمام شد

۱ - نظامی عروضی در کتاب مشهور خود بنام (چهارمقاله عروضی) درباره این ملاقات چنین مینویسد
و چون بخدمت عمر خیام رسیدم فرمود که مورخین در محلی باشد که درختان دربار برین سال الفانی
کنند . و در سنه ۵۳۰ ه که به نیشابور رسیدم بر سر محمود رفتم . دیدم که درختان امرو و زرد او سر از
دماغ بیرون کرده و چندان بزرگ و شکوفه بر خاک او ریخته اند که خاک در زیر گل پانان شده بود .

○ **آلب ازسلان بن رضوان ملقب به تاج الدوله**

از سلاجقه شام پس از یسکال سلطنت بدست
غلامان خود گشته شد

○ **شیرزاد غزنوی بدست برادرش ازسلان گشته شد و** ۴۹۴ ۵۰۹ ۱۱۱۵ ۱۶۵۴

ازسلان پس از آنکه سرداران را بجز فغان انداخت
خود بخت نشست

○ **چون در این سالها جنگهای صلیبی بین مسیحیان و**

مسلمانان بر سر تسلط بیت المقدس درگیر بود و

هملتا اینکه ایران نیز کشور مسلمانی بود **سلطان**

غیاث الدین محمد لشکری بحدود شام و آسیای

صغیر فرستاد که هملتا اختلاف بر سر فرماندهی کاری

از پیش نرفت .

○ **سنجر برای برای تصرف غزنین و کمک به بهرام** ۴۹۵ ۵۱۰ ۱۱۱۶ ۱۶۵۵

شاه با لشکری به سمت غزنین حرکت کرد

○ **ابوالشرح بن مسعود رونی (۱) شاعر و حکیم و**

دانشمند ایرانی که استاد و معلم **مسعود سعد**

سلطان بود در این سال وفات یافت (۲)

○ **بهرامشاه غزنوی برادر خود (ازسلان شاه غزنوی)**

را نزدیک غزنه مغلوب کرده خود بخت نشست

○ **بین ازسلان شاه و برادرش بهرام شاه (۳)** ۴۹۶ ۵۱۱ ۱۱۱۷ ۱۶۵۶

بن مسعود نزاع در گرفت و (بین الدوله بهرام

شاه) بیادی سنجر غزنین را تصرف کرد .

ازسلان شاه بهدوستان فرادگسرد و بهرام شاه به

۱ - رفته از توابع نیشابور بود

۲ - وفات این دانشمند را در سالهای ۵۱۱ و ۵۱۰ هم نوشته اند

۳ - قراقرم بن عبدالحمید کتاب نگین کرده را بنام این پادشاه که در آن یکتاودسته بهرامشاهی معروف است .

تخت نشست (۱)

- در ایسن سال غیاث‌الدین ابو شجاع محمد سلجوقی وفات یافت. (۲) و سلطان سنجر شهر غزنین را تصرف کرده بجای او نشست.
- (منیث‌الدین محمد بن محمد سلجوقی) پسر محمد بن ملکشاه سلاجقه مغرب یا سلجوقیان عراق را تأسیس کرد.
- امیر معزی شاعر معروف به شرب تیر غیر محمد سنجر وفات یافت (۳)

○

- ۱۶۵۷ ۱۱۱۸ ۵۱۲ ۴۹۷ پیر امشاه غزنوی برای سر لوی محمد باهمیم والی غزنویان در هندوستان که طعنان کرده بود به هندوستان رفت و محمد را دستگیر کرد اما او را بخشید و حکومت آنجا منسوب کرد.
- از سلان شاه بدست برادرش پیر امشاه غزنوی بقتل رسید.
- بدستور سلطان سنجر هرقد حضرت امام رضا علیه السلام تعمیر شد
- فضل‌اله ملقب به (المسترشد) خلیفه عباسی شد

۱- یاد حسن غزنوی در تینیت جلوس پیر امشاه مکنه

منادی بر آمد ز هفت آسیان که بهرام شاه است شاه حیان

۲- سلطان غیاث‌الدین محمد سلجوقی در موقع مرگ این اشعار را سروده

برخیز ایغ حیا تکبر و کبرز قنقشکنازی جهان مخرین شد جسو نی سحررای

بی اسلاد گرفتم بیک اشارت دست بی حصار کزوم بیک فنون پسی

جو مرگ ناخن آورد هیچ سود نکرد پنا بیای خداست و ملک ملک‌خدا ی

۳- در یازدهای از گنابا وفات معزی را شن تا ده سال پس از تیر خوردن او دانسته اند که «لافاست» پس

از این واقعه بدلیل این شعر که خود معزی گفته

منت خدا را که بفر خدا بگمان من بنده بی گناه ندم گفته را بگمان

۱۶۵۸ ۱۱۱۹ ۵۱۳ ۴۹۸ ○ بین سلطان سنجر و برادر زاده اش محمود در نزدیکی (ساوه) جنگی در گرفت که محمود شکست خورد اما سنجر او را مورد عفو قرار داد .

○ در جنگی که بین پیرامشاه غزنوی و سلطان حسین غوری روی داد پیرامشاه شکست خورد.

○ حسین بن علی اصفهانی مشهور به (طفرائی) شاعر و سیاستمدار و وزیر سلطان مسعود سلجوقی در گذشت .

۱۶۵۹ ۱۱۲۰ ۵۱۴ ۴۹۹ ○ فریدون شاه از امرای (شروانشاهیان) بدست گرجیان کشته شد و پسرش منوچهر ثانی که «عاصم (المعتفی خلیفه عباسی) بود به سلطنت شرفان (۱) رسید. منوچهر ثانی علاوه بر لقب شروانشاه او را (خاقان اکبر) نیز می گفتند .

۱۶۶۰ ۱۱۲۱ ۵۱۵ ۵۰۰ ○ مسعود سعد شاعر توانای ایران بعزت زندانی بودن زیاد در این سال وفات یافت. مسعود سعد از آگاهان و شاعران ایران و از شاعرانی است که سبک دلپسند و کلام بلیغ او مشهور است .

۱۶۶۱ ۱۱۲۲ ۵۱۶ ۵۰۱ ○ قراخانیان یا (خانان) از این سال در بخش از خوارزم تا حدود سیبری و آسیای مرکزی سلطنت می کردند .

○ مسجد جامع اصفهان در این سال توسط فرقه اسماعیلیه سوزانده شد .

۱۶۶۲ ۱۱۲۳ ۵۱۷ ۵۰۲ ○ حکیم ابوالفتح عمر بن ابراهیم مشهور به

خیام بزرگترین فیلسوف و شاعر و ریاضی دان
ایران در نیشابور در گذشت و در سخن (امامزاده
محروق) در نیشابور مدقون است (۱)

✽

۱۶۶۳ ۱۱۲۴ ۵۱۸ ۵۰۳ ○ حسن صباح شب چهارشنبه ۲۶ ربیع الآخر
این سال در قلعه الموت در گذشت و کما بزرگ
رودباری جانشین او شد .

○ ابوالفتح احمد بن محمد میدانی نیشابوری
ساحب کتاب (المسامی فی الاسامی) وفات یافت .

✽

۱۶۶۴ ۱۱۲۵ ۵۱۹ ۵۰۴ ○ طوائف تشریح قرآنی در اثر فساد طوائف
توفیق مجبور به ترک مترفات خود شده بطرف
مغرب حرکت کردند ویر ناحیه کاشغر و ختن تسلط
یافته با ایران همسایه شده .

✽

۱۶۶۵ ۱۱۲۶ ۵۲۰ ۵۰۵ ○ خاقانی شروانی در قریه (در بند) از قراء شروان
تولد یافت .

○ احمد بن محمد غزالی از مشایخ بزرگ تصوف
ساحب کتابهای (سوانح العشاق) و (رساله عینیّه)
در قزوین در گذشت .

○ رشیدالدین ابوالفضل همیعی کتاب معروف
«کشف الاسرار و عدت الاسرار» معروف به «تفسیر
خواججه عبداله انصاری» را در این سال تألیف کرد .

○ اوحدالدین انوری در ایبورد . تولد شد ۲۰

۱- بغیر از دیوان اشعار عمر خیام آثار زیادی دارد که از آن جمله (نوروزنامه) و (روشنه القلوب) و (رساله در
جبر و مقادیر) و (رساله وجود) و (رساله در طبیعت و فلسفه) را میتوان نام برد. وفات خیام در ۳۰ شهریور ۵۰۳ هجری قمری
۲- درگذشت انوری را (خاوریان) یا (خاوران) نیز میگویند و از این ناحیه دانشمندی بیخواسته اند .
چنانکه خود انوری در این باره گفته

لا شاک لک: آمدش چار آفتاب خاوری
مفنی چون اسعد مینه ز هر شبنی بری
شاعری فاخر چو مشهور خراسان انوری

بر همین صفت کردن شد اسخاک خاوران
خواجهای چون بوتهی شادانی آن صاحب قران
سوفنی صافی چو سلطان مریخت اوسعد

○ **امیر معزی** که از تبر سلطان سنجر، جروح شده

بود در این سال در گذشت .

○

○ **عمادالدین زنکی بن آل سنقر** از طرف سلطان ۵۰۶ ۵۲۱ ۱۱۲۷ ۱۶۶۶

محمد بن محمد بن ملکشاه به حکومت عراق

منسوب شد و سلسله تاتاریان زنکی را در الجزیره

و شام تشکیل داد که تا آنها اتساکان موصل هم

میگفتند

○ **ابن ابی توبه** از فزلاو دانستمدان ایرانی بوزارت

سنجر رسید

○

○ **علاءالدوله ابو المنظر آتزر** خوارزمشاه پس ۵۰۷ ۵۲۲ ۱۱۲۸ ۱۶۶۷

از پدرش قطب‌الدین محمد در خوارزم فرمان

۵۲۳

سلطان سنجر سلجوقی به تخت سلطنت نشست

○ **شیخ ابو محمد درویشان** مشهور به (شیخ شلاح)

از فحول دانستمدان و عرفای بنام قادس در شهر

فسا تولد یافت .

○ **پسا آنکه آتزر**، ملیح سنجر بود اما کم کم

داعیه استقلال در او پیدا شد و تصمیم گرفت خود

را از زیر نفوذ سلجوقیان بیرون آورد

○ **رشیدی مؤلف** شاعر مشهور ایران به خدمت آتزر

در آمد

○

○ **آتزر** که مورد بی مهری سنجر واقع شده بود ۵۰۸ ۵۲۴ ۱۱۲۹ ۱۶۶۸

در خوارزم بر ضد سلجوقیان قیام کرد و خود را

مستقل خواند

○

○ **احمد بن سلیمان** حاکم سمرقند که از امیر .

زادگان سلجوقی بود از در مخالفت یا سنجرج در آمد اما شکست خورده اسیر شد

○ **مادملک خاتون** دختر سنجرج وفات یافتند (۱)

۱۶۶۹ ۱۱۳۰ ۵۲۵ ۵۰۹ ○ **محمود** فرزند (سلطان محمد سلجوقی) که در

زمان بند حکومت نواحی غرب ایران منصوب شده بود در این سال در گذشت و برادرش **رکن**

الدین ابوطالب طغرل دوم به حکومت عراق بفرمان سنجرج منصوب شد

○ **ابوالفضل عبدالدین محمد** ملقب به (عین

المنان) از دانشمندان و عرفای معروف ایران به نام پسر پروانی در سخن گفتن بفتوای چند تن از

علماء و بدستور **ابوالقاسم درد** گزینی وزیر **سلطان سنجرج** در همدان بقتل رسید .

○ **حکیم مجدودین سنالی** در غزنین در گذشت (۲)

۱۶۷۰ ۱۱۳۱ ۵۲۶ ۵۱۰ ○ **حسام الدین شمر بن عبدالعزیز** ملقب به (سدر

شهبود) از علمای بزرگ ماوراءالنهر که مدتی ریاست مذهب و حکومت شهرهای بخارا و سمرقند

و نخب داداشت بدست **گورخان قر اخانی** شهبود شد

○ **شیخ روزبهان** معروف به (شیخ شطاح) از عرفای

بزرگ ایران برباطش در فسا (فارس) بدینجا آمد .

○ **شیخ احمد جام** ملقب به (ژنده پیل) و (شیخ -

۱ - عمیق بخارایی در مرگ او این دو بشارت حروود

رفت آن گل شکفته و در خاک شدنجان
بی آب ماند ترسم آن تازه ارغوان

شکام آنکه گل دود از باغ و بوستان
شکام آنکه شاخ شجر نم کند زابر

۲ - وفات این شاعر را در سال ۵۴۵ هم نوشته اند

الاسلام) و (شیخ‌جام) از مشایخ بزرگ‌سوفیه‌وقات کرد.

○ ابو بکر زین‌الدین بن اسماعیل وراق‌هروی ۵۱۱ ۵۲۷ ۱۱۳۲ ۱۶۷۱
معروف به (ادزقی) از شاعران بزرگ ایران‌که در دیار سلجوقیان می‌زیسته وفات یافت (۱)

○ شیخ احمد غزالی طوسی عارف و دانشمند بزرگ و برادر کهنتر (حجة‌الاسلام محمد غزالی) وفات یافت

○ خیام نیشابوری فیلسوف و رباعی‌دان و شاعر معروف در نیشابور وفات یافت.

○ طغرل دوم پادشاه سلجوقه مغرب‌ایران در گذشت ۵۱۲ ۵۲۸ ۱۱۳۳ ۱۶۷۲
و مسعود پادشاه شد. مسعود از پادشاهان مشهور این سلسله است که خلفای عباسی را دست نشانده خود کرده بود.

○ بهرامشاه غزنوی از فرستادن خراج بدربار ۵۱۳ ۵۲۹ ۱۱۳۴ ۱۶۷۳
سنجر سرباز زد و نام سنجر را از خطبه بیانداخت سلطان سنجر با سپاهی بفرزین آمد و اموال او را مسازده کرد و دوباره او را بخشید.

○ المسترشد خلیفه عباسی بمخالفت بنا سلطان مسعود سلجوقی لشکر به همدان فرستاد اما از سلطان مسعود شکست خورد و خود نیز گرفتار شد.

○ بنای بقعه حضرت معصومه (ع) در قم توسط شاه پیغم دختر حمزه پیغمبر اصلائلو ساخته

۱- دکتر ذبیح‌الله صفا در کتاب الحقیقی خود (تاریخ ادبیات ایران) وفات شاعر را حدود ۴۶۵ هجری دانسته در صورتی‌که قلی‌الدین کاشی ۵۲۷ و رضا قلی هدایت ۵۲۶ مینداند.

شد .

•

۱۶۷۴ ۱۱۳۵ ۵۳۰ ۵۱۴ ○ سنجر بهرامشاه را بخشیده بحکومت نژنین برقرار کرد و خود بخراسان بازگشت.

○ **المستر** شد که در اسارت **سلطان مسعود** بود بدست فداایان اسماعیلیه کشته شد و مسعود پسرش (الراشد) را خلافت داد اما او چون خلاف رای مسعود رفتار کرد از خلافت خلع و محمد ملقب به (المقتنی لاراه) به خلافت رسید .

○ **امیر معزی** شاعر معروف دربار ملکشاه سلجوقی و سنجر در ای.ن سال وفات یافت و در برخی از کتابها سالوفات او را (۵۱۱) هجری یعنی هنگامی که از سلطان سنجر تبر خورده بود دانسته اند . (۱)

•

۱۶۷۵ ۱۱۳۶ ۵۳۱ ۵۱۵ ○ اثابکان آذربایجان توسط **شمس الدین ایلدگزن** تشکیل گردید .

○ چون ترکان قراختائی به ماوراءالنهر حمله کرده بودند سنجر عازم آن دیار شد .

○ **سید اسماعیل جر جانی** طبیب مشهور که بعد از این **سینا** نخستین کسی بود که در آثار خود همه مباحث علم طب را مورد مطالعه قرار داده بود در مرو بدرود حیات گفت .

۱- رجوع کنید به وادت سال ۵۱۱ هجری و همچنین وفات او را در سال ۵۴۰ نیز نوشته اند.

۳- ایلدگزن غلامی بود از ارکان بجاقی و هنگامی که وزیر سلطان مسعود سلجوقی چهل غلام ترک را میخرید ایلدگزن را بخاطر کراهت منظر قبول نکرد . اما ایلدگزن بقره درآمد و بوزیر رفت :
 « ای امیر این سوره نقره برای خاطر شاه خریدی مرا هم بخاطر خدا بخرا! » وزیر متاثر شده او را خرید و برای دیگری پیشش شاه فرستاد و او همان ایلدگزن است که متأسفانه تا آنجا رسیده که با نفوذی سلطنت سلجوقی انتخاب میشدند

○ **ابوطاهر محمد فضل‌به** سلسله (هزاراسپی)
را در لرستان تأسیس کرد این سلسله تا سال ۸۲۷
عجری دوام داشت .

✽

○ **افضل‌الدین ابوحامد احمد بن حامد کرمانی** ۵۱۶ ۵۲۲ ۱۱۳۷ ۱۶۷۶
از نویسندگان بنام ایران که چندین سال سمت
کتابداری پسران طغرل شاه را داشت درگذشت
اثر معروف او (عقدالعلی للموقفا لاعلی) است .

○ **سلطان مسعود سلجوقی** درگذشت

○ **کیا پسر زکامید** در تبریز - آملیه وفات یافت
و بجایش **عحمده بن کیا امید** نشست

✽

○ **آتمز خوارزمشاه** پسر سلطان سنجر قیام کرد
ولی از سنجر شکست خورد و از درغندخواست
درآمد و دوباره بحکومت خوارزم منسوب شد .

○ **بیابالدین ابویکر محمد بن احمد خرقی**
دانشمند و منجم معروف ایمران صاحب کتاب
(منتهی الادراک) وفات یافت

○ **عین القضاة همدانی** قاضی و عارف مشهور
درگذشت

✽

○ **ابوعلی فضل بن حسن ملقب به امین‌الدین** ۵۱۸ ۵۲۴ ۱۱۳۹ ۱۶۷۸
طبرسی از مشاهیر و محدثین و فقهاه معروف
ایران کتاب مشهور خود را بنام (مجمع البیان
فی تفسیر قرآن) (۱) در ده جلد در این سال تمام کرد

۱ - معروف است که شیخ طبرسی در سن ۶۰ سالگی بواسطه ناراحتی بپوش شده و او را بکمان اینکه
برده است دفن میکنند اما شب هنگام در قبر بپوش میاید و چون بپوش را می‌بینند نگر میکنند گند
اگر نجاست یا بد نسیر همی برفران بنویسد اتفاقاً نوشت قبر کسی که بر او کفن‌زدای آمده بود نجاست می‌باید
و سی سال دیگر زنده می‌ماند و این تفسیر معروف را بنویسد .

۱۶۷۹ ۱۱۴۰ ۵۳۵ ۵۱۹ ○ حکیم نظام گنجوی سراینده کتاب مشهور
خسه نظامی برداشتی در این سال تولد یافت (۱)

○ چون اهالی سمرقند شورش کرده بودند سنجر
پس از شش ماه محاصره آن شهر را تصرف نمود.

۱۶۸۰ ۱۱۴۱ ۵۳۶ ۵۲۰ ○ در محفل قطوان (۲) سلطان سنجر از ترکان
قراخانی شکست خورده به ترمذ فرار کرد و
زوجه او باسارت ترکان درآمد و آتمز از موقع
استفاده کرده بخراسان تاخت و مرفی داغارت
کرده و خود را شاه خواند (۳)

○ اتابکان یزد یا (آلودان) در یزد توسط رکن
الدین سام پسر وردان روز تشکیل گردید که
نا سال ۵۳۶ هجری دوام یافت

۱۶۸۱ ۱۱۴۲ ۵۳۷ ۵۲۱ ○ سلطان سنجر بجهت سپاهی تبه کرد و بخوارزم
لشکر کشید و آتمز از درغذخواهی درآمد ولی
بامراجعت سنجر دوباره بمخالفت برخاست

○ فریدالدین عطار نیشابوری صاحب کتاب تذکره
الاولیاء در شهر اشادباخ (۴) متولد شد

۱۶۸۲ ۱۱۴۳ ۵۳۸ ۵۲۲ ○ ابوالقاسم محمود بن عمر معروف به (زمخشری)
امام عصر خود و استاد مسلم در تفسیر و حدیث و نحو

۱ - مرحوم وحید دستگردی در مقدمه نتیجه نظامی سال ۵۲۲ تا ۵۶۰ را سال وفات شاعر دانسته .

۲ - قطوان از محال سمرقند بوده .

۳ - رشید و علوان شاعر دربار سنجر همین مناسبت قصیدهای ساخت باین مطلع :
چون ملک آتمز بنیخت ملک برآمد دولت سلجوق و آل او برآمد

۴ - از توابع نیشابور

که او را (چارلث) نیز می‌گفتند در جرّ جانیه
خوارزم وفات یافت .

○ **کما بزرگ امید** پشوی فرقه اسماعیلیه بروایتی
در این سال درگذشت .

○ **ابو المعالی نصر الله بن محمد بن عبد الحمید**
مشّی کتاب معروف (کلبه و دهنه) را در این سال
از عربی بفارسی ترجمه کرد .

✽

۱۶۸۳ ۱۱۴۴ ۵۳۹ ۵۲۳ ○ **ادیب صابر** از مشاهیر بزرگان و شعرای ایران
بفرمان آتمز خوارزمشاه پرودخانه چیمون
انداخته شد (۲) زیرا **ادیب صابر** خبر توطئه
قتل سنجر را که از طرف آتمز تهیه شده بود
به سنجر رسانید .

✽

۱۶۸۴ ۱۱۴۵ ۵۴۰ ۵۲۴ ○ **زمین لرزه** شدیدی در نیشابور بوقوع پیوست که
خرابی زیادی ببار آورد .

○ **نجم الدین کمری** از اجله سوفیان که طریقه
(کبر او به ذهنی) را در تصوف بنیان نهاد درگذشت .

✽

۱۶۸۵ ۱۱۴۶ ۵۴۱ ۵۲۵ ○ **بیر امشاه غزنوی** چون از **قطب الدین محمد**
بسر (غزالدین حسین) معروف به **ملک الجمال**
از ملوک غور که با او پناهنده شده بود بدگمان گردید
او را نهائی بکشت و این امر مایه دشمنی خاندان
غور و غزنوی گردید .

۱- از آن رو او را (چارلث) می‌گفتند که مدتی در دولت رگمه زندگانی داشت و از آسار او میتوان کتابهای :
(حوار الامم) و (اساس البلاغه) و (مقدمه الاصب) و (المستغنی) و (المعجل) و (الانوار) و کتاب معروف
(الاسواق) را نام برد .

۲- تاریخ این حادثه را مورخین بین سالهای ۵۳۸ و ۵۴۴ نوشته اند .

○ **عمادالدین زنگی** مؤسس سلسله اتابکان شام
 بقتل رسید و پسرش **سیف‌الدین غازی اول**
 «نورالدین زنگی» بجای او نشست .

○

۱۶۸۶ ۱۱۴۷ ۵۲۲ ۵۲۶ ○ **آتمز** بر **سنجر** طغیان کرد و چون سنجر به
 «هزار اسپ» آمد **آتمز** «معدت خواست» و سلطان
 تیر او را بختید ۱۰.

○ **امیر التمر** **ابوالمجیب شیاب‌الدین عمیق** -
بخارائی از استادان مسلم شمر در این سال وفات
 یافت .

○ **گنبد سرخ** مسراقه بدستور **عبدالعزیز بن** -
محمود بن سعید ساخته شد .

○

۱۶۸۷ ۱۱۴۸ ۵۲۳ ۵۲۷ ○ **سنقر بن مودود** در این سال در فارس سرطغیان
 برداشت و بر لشکریان **ملکشاه بن محمود** -
سلجوقی پیروز شد و در شیراز **نائب** «منقر الدین»
 اتابکان فارس را تأسیس نمود .

○ **ابوطاهر محمد** پسر **ان سنقر بن مودود**
 «اتابکان لرستان» را تأسیس کرد ۲۰.

○ **شیاب‌الدین عمیق بخارائی** شاعر معروف
 سلجوقیان در گذشته .

○ **آتمز** در کنار **جیحون سنجر** را ملاقات کرد و

۱- چون سنجر بیای قلعه هزار اسپ آمد انوری دو بیت شعر زیر را سرود و سنجر آنرا بر تیری بت و قلعه انداخت
 ای شاه : همه ملک جهان حب از است وز دولت و المال جهان کب از است
 امروز نیک حمله (هزار اسپ) بگر فردا خوارم و (مد هزار اسپ) از است
 رشید و طوایف که در قلعه بود بدستور آتمز بت زیر او در جواب نوشت و پوسیده آیری بدشتگر سنجر بر تاب کرد.
 مسرود شمت ای شاه خود رسد مسرود (بنگ خر) ز (هزار اسپ) نتواند بسرد
 ۲- این سلسله را بواسطه انتساب آنان به (امیرالدین هزار اسپ) فرزند ابوطاهر محمد امیرای (هزار اسپ)
 تیر میگویند .

پس از عذرخواهی فرمان او را پذیرفت .

○ ملک رکن‌الدین از پادشاهان آل کرب و وفات یافت

و حکومت به نوه دختر وی ملک شمس‌الدین

رسید .

○ سیف‌الدین سوری که خیر قتل برادرش قطب

الدین محمد را شنبد لشکر به غزنین کشید ولی

او هم بدست پیرامشاه غزنی کشته شد

○ ابو عبدالله فخر‌الدین محمد معروف به امام

فخر رازی فیلسوف و متکلم بزرگ ایرانی در

شهر ری تولد یافت .

○ عثمان بن محمد مختاری شاعر توانای دربار

غزنویان و سلجوقیان درگذشت

○ بیاء‌الدین سام از امرای آل شنب) در شهر

فروزکوه از ناحیه غور با عازت نشست

○ سلطان علاء‌الدین حسین غوری برادر سیف

الدین از خیر مرگ دوبرادر خشمگین شده و با

لشکری گران بهزین آمد (۱) و پیرامشاه را

شکست داده غزنین را بیادفارت داد و شهر را

بآتش کشید و از اینرو به جیانسور ملقب گردید

و اساس سلطنت غوری را استوار کرد (۲)

- ۱ - گویند قبل از حرکت این داعی را سروده پیش فاضل‌الکتاب غزنین فرستاد .
 اعزاء ممالک جهان را بدست
 جوینده خصم خویش و لشکر شکم
 غزنین را امر زبج خون بر کنم
 پس من که حسین بن حسین هستم
- ۲ - و پس از چند روز قبل و غارت و آتش سوزی در شهر غزنین این اشعار را سرود و دستور داد مهربان بخوانند

جهان دانه گسه من شاه جهانم	جسراغ حورق	تجاسبانم
علاء‌الدین حسین بن حسینم	گسه دالم باد ملک خاندانم	
بر آن بوم که از او باشم غزنین	جورود نیلجوی خون برانم	
ولیکن گنده پسران آمد و مقلان	شاعت میبگند بخت جوانم	
بختیتم بدستان جسان ایشان	که بادا خاندان بودند حاتم	

○ **سلطان مسعود سلجوقی** بر واپس در این سال

در گذشت

○ **حکیم مجدود بن آدم** مجلس به سنائی شاعر

بلند آوازه ایران در این سال در گذشت وفات او

را در سال ۵۲۵ هم نوشته‌اند .

✽

○ **سلطان مسعود بن محمد ملک‌شاه** در این سال وفات

وفات یافت و در مدرسه‌ای که **طغرل** در همدان

ساخته بود دفن گردید (۱)

○ **ادیب صابر** شاعر معروف ایران که مورد سوء

ظن سلطان سنجر واقع شده بود دستور این پادشاه

مغز او بیچون انداخته شد (۲)

✽

○ **سلطان سنجر** در «جله‌اویسه» نزدیک عرات

سلطان علاء‌الدین حسین شوری را شکست داد

و پس از چندی بمناسبت لطف و ظرافت طبع او

دوباره بحکومت شور منصوبش کرده‌اند

○ **رشیدالدین عیبی** مفسر و نویسنده معروف

ایرانی و صاحب کتاب مشهور «کشف‌الاستراجه»

در گذشت

○ **نظامی عروضی** در این سال کتاب معروف

«چهارمقاله عروضی» را بنام «حسام‌الدین علی نقوی»

تالیف کرد

۱ - وفات سلطان مسعود را در سال هجری هم نوشته‌اند

۲ - این واقعه را بعضی از مورخین در سال ۵۳۹ هجری هم نوشته‌اند

۳ - علاء‌الدین در مقابل طغی مروارید که ساجریا و بخشیده بود این شعر را گفت و مورد توجه آزاد گرفت

بقرت و نکست شه مرادر صف کین

با آتکسه بسدم کمنتی از روی بلین

اکنون به طبع مینشدم در نسج

بختاوتی و بخشن چنان است و چنین

۱۶۹۲ ۱۱۵۳ ۵۲۸ ۵۲۲ ○ **بهرام‌شاه غزنوی** در غزنه و ذات یافت و تاج.

الدوله ابوشجاع خسر و شاه بجای وی نشست

○ **سلطان سنجر** از ترکان غزن شکست خورد و

خود و زوجه‌اش با سرت ترکان درآمدند . و ترکان

غزن شهر مرو را بسورت ویرانه‌ای درآوردند

●

○ **ابوالفتح محمد بن ابوالقاسم عبدالکریم**

شهرستانی صاحب کتاب بسیار معروف (العلل

والذلل) در (شهرستان) در گذشت.

●

۱۶۹۳ ۱۱۵۴ ۵۲۹ ۵۳۳ ○ **قطان مروزی** دانشمند ریاضی‌دان معروف ایران

و صاحب کتاب (کیهان شناخت) بنام ترکان

غزن کشته شد .

○ (ابوالفاخر خواجه حکیم سراج‌الدین ابوعمر

عثمان بن محمد) معروف به **مختار غزنوی** شاعر

معروف دوران غزنوی در گذشت .

○ **شیخ شهاب‌الدین سهروردی** معروف به (شیخ

اشراق) در سهرورد زنجان تولد یافت .

○ **بروایتی جنگمیز خان** در این سال در ممالکستان تولد

یافت .

●

۱۶۹۴ ۱۱۵۵ ۵۵۰ ۵۳۴ ○ **محمی‌الدین نیشابوری** فاضل و دانشمند و فقیه

معروف ایرانی که فتوا داده بود که جنگ باغزها

واجب است بچنگ غزها گرفتارشد و دهانتس را

پراز خاک کردند تا خفه شد .

○ **ابوالمظفر منوچهر بن کسران** در این سال

سلسله شروانشاهیان را که از ایران پساك سرشت

بودند تأسیس کرد .

- (حسام‌الدین علی غوری) از امرا و پادشاهان آل - شنب که نظامی عروسی کتاب چهارمقاله خود را بنام او کرده بر واپتی در این سال درگذشت .
- شهر بلخ و اطراف آن بدست ترکان غز و سمران گردید .

✽

۱۶۹۵ ۱۱۵۶ ۵۵۱ ۵۳۵ ○ چون دوچه سنجر فوت کرد سلطان سنجر از اسارت ترکان غز بکامک (امیر عمادالدین احمد بن ابی - بکر) (۱) فراد نمود.

○ علاءالدین حسین معروف به جهاننور در این سال وفات یافت .

○ در این سال آتیز خوارزمشاه در نزدیکی قوچان کنونی وفات یافت و پسرش (ایل ارسلان) بجای وی نشست (۲)

✽

۱۶۹۶ ۱۱۵۷ ۵۵۲ ۵۳۶ ○ سلطان سنجر در این سال وفات یافت و خواهرزاده وی بنام **رکن الدین محمود** تخت نشست . سلطان سنجر از بهترین سلاطین سلجوقی بود . دلیر و پخته و رعیب دوست و درآبادی کشور و آسایش مردم کوشش داشت جسدش را در **مسرو** بخاک سپردند (۳)

۱- برخی از مورخین فرار سنجر را بنوعی (مؤید آی ا به) دانسته اند

۲- دولتی که بعد از آتیز را برپداشتند رشید و طوالت این دینی را سرود .

شاهشا فلک از سیاست بیگانه صاحب فتری کجاست تا درنگرد
پیش آمو طبع بندگی میورزید تا این همه سلطنت باین مبارزید ؟

۳- مشرک سنجر در مرد وسعت و شکوه فراوان داشته بافون حموی در ۶۱۶ هجری از آن چنین یاد میکند : آن قبر زیر زمینی بلند و آسمان گون است . و از مسافت پانزده روز راه دیده میشود و پنجره‌ها سیاه ، به مسجد مجاور دارد .

① **بهرامشاه غزنوی** که دوباره بزین آمده بوده در این سال وفات یافت و پسرش **خسرو شاه** بجای وی نشست .

② **جمال الدین حسین بن علی** معروف به «ابوالفتح رازی» از دانشمندان و نویسندگان و مؤلف تفسیر معروف قرآن بنام «روح الجنان» در شهر ری وفات یافت و در جوار مقبره حضرت **عبدالعظیم** مدفون است .

③ طایفه غزان به کرمان و خراسان حمله آورده و خرابی بیشماری پدید آوردند .

④ **ایل ارسلان** فرزند آتمز بکمک ترکان قراختائی (ترکان قراق) سمرقند حمله برد ولی بدون جنگ سمرقند و ماوراءالنهر بنسرف او درآمد .

⑤ **سلطان ملکشاه** فرزند سلطان محمود سلجوقی خوزستان را گرفته وارد فارس گردید .

⑥ **ابوالمفاخر** خواجه حکیم سراج الدین ابو عمر عثمان بن محمد) معروف به مختار غزنوی از معروفترین شعرای دودان غزنوی در غزنه وفات یافت (۱)

⑦ **ابوالعلاء نظام الدین گنجوی** معلم خاقانی شروانی شاعر معروف که خود نیز از شاعران بنام ایران بود وفات یافت .

⑧ **سلطان ملکشاه بن محمود سلجوقی** نواحی استهبان و خوزستان را تسخیر فارس کرد .

۱۶۹۹ ۱۱۶۰ ۵۵۵ ۵۵۶ ۵۳۹ ○ **ترکان غزدراین سال شهر سمج واقع در يك منزلی باختر مرعوم و همچنين دندانقان را در راه مرعوم به سرخس و بران کرده شهر غز نهادند بفرقه در آوردند و خسرو شاه فرار کرده به لاهور رفت و خسرو ملك با ملكشاه بجای وی نشست .**

○ **سیف الدین محمد جانشین علاء الدین جهانموز دستور داد عده زیادی از اسماعیلیه را کشتند .**

○ **(سلیمان) برادر سلطان نصعود سلجوقی بدست امرای خود مسموم گردید. و ابو القاسم از سالان بن طغرل عثمان پادشاه از سلجوقه کرمان بجای او نشست .**

○ **سمنقر بن مودود موسس اتابکان فارس وفات یافت و برادرش زنگی بن تخت نشست .**

○ **عبد الواسع جلی شاعر مرعوم در بارغوربان و سلجوقیان در گذشت .**

○ **سید حسن غزنی نوی مرعوم به (سید اشرف) شاعر و واعظ و دانشمند دوران غزنوی در قریه (آزادوار) در (جوین) وفات یافت .**

✽

۱۷۰۰ ۱۱۶۱ ۵۵۷ ۵۴۰ ○ **رکن الدین محمود بدست (مؤبدی آید ادبه) از سرداران سلطان سنجر دستگیر و کور گردید .**

○ **محمد بن گیایز رگ امید رهبر اسماعیلیان در گذشت .**

○ **شمس الدین ایلبگز موسس سلسله اتابکان آذربایجان - گرجیان را شکست داده و سرتاسر آذربایجان و اران را گرفت .**

✽

۱۷۰۱ ۱۱۶۲ ۵۵۸ ۵۴۱ ○ **سیف الدین محمد بدست سپهسالار خود بنام**

ابوالعباس که از فرقه اسماعیلیه بود بقتل رسید
 و پسر عموی او شیث‌الدین ابوالفتح محمد
 بن سام به سلطنت غور رسید و پس از چند روز توقف
 در وراآباد از مجال ناحیه افشین (۱) به فیروزکوه
 رفت و تاجگذاری کرد .

○ در این سال ملک عمید آی او به در نیشابور
 به حکومت نشست .

○ بروایتی چنگیز که نام اصلی او تموچین بود
 در مغولستان تولد یافت (۲)

○ سنقر بن مودود اولین اتابک فارس در این سال
 وفات یافت و پسرش زنگی بجای او نشست .

✽

○ قاضی حمیدالدین عمر بن محمود اصفهانی ۵۴۲ ۵۵۹ ۱۱۶۳ ۱۷۰۲
 معروف خراسانی صاحب کتاب مشهور (مقامات
 حمیدی) وفات یافت .

○ حسن بن محمد بن کیا امید رئیس فرقه اسماعیلیه
 مجمع بنام (عیدالقیام) تشکیل داد و دعوی امامت
 نمود .

✽

○ شیخ عبدالقادر جیلانی از علمای معروف و
 مشهور مذهب حنفی در نیشابور (قادر به) در گذشت

○ احمد بن علی معروف به (نظامی عروضی) دانشمند
 مشهور و صاحب کتاب چهارمقاله عروضی وفات یافت

✽

○ ارسلان بن طغرل وفات یافت و در همدان در

۱- ناحیه ای بوده کوهستانی نزدیک خراسان و در مشرق خراسان .
 ۲- تولد چنگیز را در سالهای ۴۵۹ و ۴۶۰ و ۵۵۸ هجری نوشته اند اما تاریخ اول مبدأ صحیح نیست زیرا
 در سال ۶۱۶ هجری یعنی در هنگام حمله باقران نبیایی ۱۵۷ سال داشته باشد ؟ !

مدرسه‌ای که خود بنا کرد بود بخاک سپرده شد.

○

○ **حسن بن محمد کیا اعین** رهبر فرقه اسماعیلیه بدست برادر زن خود بقتل رسید و پسرش **نورالدین محمد** بجای وی نشست .

○ **شیخ محمد روزبهان** از عرفا و دانشمندان بنام ایران و از متأخر قارس در این سال از اسکندریه به شیراز آمد و تا آخر عمر در این شهر بود .

○

○ **شمس الدین محمد بن علی** معروف به (تاج الشعرا) و متخلص به (سوزنی) از شعرای معروف سمرقند در دربار پادشاهان آل افراسیاب وفات یافت (۱)

○ **افضل الدین کرمانی** فاضل و نویسنده معروف و صاحب کتاب (عقد العالی للموقف الاعلی) وفات یافت

○

○ در این سال **ضیاء الدین سهروردی** عالم و دانشمند و قتیبه و مدرس مدرسه نظامیه بغداد و صاحب کتاب (آداب المریدین) در گذشت .

○ **ابوالحسن بمبئی** کتاب تاریخ بیهق را در این سال تألیف کرد این کتاب در سال ۱۳۱۷ قمری با اهتمام مرحوم بهمنیار در تهران چاپ شده است .

○

○ **صلاح الدین ایوبی** قهرمان تاریخ اسلام در مصر سلسله ایوبی را تأسیس کرد . این سلسله تا سال

۱- تاریخ وفات این نامور را سال ۵۶۹ نیز فاشنه اند و باید این تاریخ صحیح باشد زیرا سوری هنگام لاجاری علاءالدین تکلی سال ۵۶۸ حیات داشته و ضمیمه‌ای در این باره ساخته است (نگاه کنید به سال ۵۶۸ هجری)

۶۴۸ هجری ادامه داشت .

✽

○ **بهرامشاه** پسر طغرل شاه هفتمین پادشاه سلجوقیان
کرمان در اواخر این سال به سلطنت کرمان رسید .

✽

○ **قطب‌الدین هودود** پسر **عماد زنگی** از امرای سلجوقیان در اواخر این سال وفات یافت .

○ **ابوالحسن علی بن زبیده** لقب به **بیہقی** (و ابن فندق) از علماء نو پسندگان معروف ایران که تجاوز از اعتدال تألیف دارد که مهمترین همه (تاریخ بیہقی) و (تنہ صوان الحکمة) است در گذشت .

✽

○ **المستنجد بالله** خلیفه عباسی بدست غلامان خود در حمام حبس شده و بدو در حیات گفت و پسرش **المستعصمی بالله** خلیفه عباسی شد

○ **سیف‌الدین غازی دوم** سنجار را تصرف کرده حکومت آنجا را به برادر خود **عمادالدین زنگی** داد و بدین ترتیب اتابکان سنجار تاسیس گردید

✽

○ **ایل ارسلان** که برای جنگ با ترکان قراختایی لازم ماوراءالنهر بود در راه بیمار شده بخوارزم مراجعت کرد . و درگذشت و پسر کوچکش بنام **سلطان‌شاه** به سلطنت رسید اما تکش برادر دیگر او قیام کرد و بین دو برادر نزاع در گرفت (۱)

۱ - سلطان شاه که طبع شعر داشت این دو بیت را برای برادرش تکش فرستاد
 هر چه که سنا، خرم من بپوشد کند / دشمن ز قیب لیغ من بپوشد کند
 اینجا به رسول و نامه بر ناید کار ! / شهنیر دو رویه کار بگروم بپوشد کند
 دلگشاہ پسر تکش اشعار زیر را در پاسخ عم خود فرستاد

بته باورقی در نسخه بعد

○ **حسام الدوله اردشیر بن حسن** از پادشاهان

پارتدیان در ساری به تخت نشست (۱) .

✽

۱۷۱۱ ۱۱۷۲ ۵۶۸ ۵۵۱ ○ **علاءالدین تکش خوارزمشاه** بر برادرش

سلطان‌شاه پیروز شد و در (رادکان) طوس

تاجگذاری کرد (۲)

○ **شمس‌الدین ایلدگیز** موسی سلسله اتابکان

آذربایجان در گذشت و پسرش **محمدجیان**

پهلوان بجای وی نشست

○ **علاءالدین عطاءمکک جوینی** کتاب مشهور

خود (جهانگشای جوینی) را در این سال تألیف

کرد

○ **مازکویولو** جهانگرد معروف و تیزی در این

سال از شهر یزد عبور کرد .

○ **عقربند آی‌ابه** که در خراسان سلسله آل‌مؤید را

تاسیس کرد در این سال وفات یافت و پسرش

مطاف‌شاه بن مؤید بجای او نشست .

بهبه پاورقی از صفحه قبل

۱ - سد خنک لورا خنجر-سران ما را

خواهی که خصومت ازمان برخیزد

باز سفتان شاه در جواب نوشت .

ای جان عم این غیر ره سوداگره

تا فینه شمشیر گسه پالاید خون

کفاله لورا مرکب و میدان مارا

خوارزم لورا ملک خراسان مارا

وین فسه نه در او نه دوامگیره

تا دولت و الهال گسه بالا مییره

۲ - پارتدیان گسه همه خود را (اصفهد، ننگ الجبال) سخواتلند از اتاب (پار) یوده وار اواخر عهد

ساسانیان بر آیینی از جناب طبرستان حکومت داشتند . پارتدیان شعبه مذهب بودند و تاجیه حکومت

آنها همیشه ملجاة و پناهگاه شعبان یوده چنانکه فردوسی هنگام فرار چندی در مازندران در گنبد

حمایت پارتدیان بود.

۳ - عنادی سوزنی در این باره گویند

لکش خان ایل ارسلان! بسن آل‌سز

سپه‌سار اعظم شینشاه دتسا

خرامید بسرتخت فیروزه بسختی

پدر بسر پندر پادشاه تسا به آدم

لکین بعش شاهان خداوند عالم

چو خورشید بسرتخت فیروزه طارم

۱۷۱۲ ۱۱۷۳ ۵۶۹ ۵۵۲ ○ سلطان غیاث‌الدین ابوالفتح محمد سام غوری
برادر زاده سلطان علاءالدین غوری لشکر
بغزین کشید و آنجا را از ترکان غز گرفت و
برادر خود سلطان شهباب‌الدین محمد سام را
به پادشاهی غزین رسانید .

○ خسرو شاه غزنوی که بلاعور گریخته بود در
این سال درگذشت

○ خاقانی شروانی شاعر معروف ایران بفرمان
شروانشاه بزدان افتاد و قریب یکسال در زندان بود

○ ابوالعلاء حسن بن احمد از فنلا و دانشمندان
ایران و از مردم عسناد و صاحب کتاب (زادالمسافر)
وفات یافت

۱۷۱۳ ۱۱۷۴ ۵۷۰ ۵۵۳ ○ سلطان‌شاه که از برادرش علاءالدین تکش
شکست خورده بود با مادش تورکان خاتون به
(ملکش مؤید آی به) پناه برد ولی (مؤید آی به) بدست
تکش اسیر و مقول گردید .

○ مظفرالدین زنگی اتابک فارس وفات یافت و
پسرش اتابک مظفرالدین تکله بجای او
نشست (۱)

○ نظامی گنجوی مثنوی معروف (معجز الاسرار)
را در این سال سرود .

○ پیرامشاه بن طغرل شاه از سلسله سلاجقه کرمان
در این سال بمرض (استسقاء) درگذشت .

۱۷۱۴ ۱۱۷۵ ۵۷۱ ۵۵۴ ○ ابوالمظفر ارسلان بن طغرل پادشاه سلجوقیان

۱- وزیر و نظیرالدین تکله بن زنگی، خواجه‌الدین کارونی از جنود دانشمندان و فنلای معاصر خود بود .

مغرب وفات یافت و فرزندش (طغرل سوم) در
 عمدان بجای وی نشست . طغرل پادشاهی دلبر و
 جنگجو بود .

⊙ **غیاث‌الدین ابوالفتح محمد سام** پادشاه
 غوری عرات را که در دست (بهاء‌الدین طغرل)
 بود گرفت و طغرل بدربار خوارزمشاهیان فرار
 کرد .

⊙

⊙ **غیاث‌الدین محمد** پس از فتوحات درخشان که
 که کرد اهالی سیستان و کرمان و طالقان و میمند
 و قزاق و مرو رود اطاعت او را کردند نهادند و
 سکه پنا م او کردند و خراج فرستادند .

⊙

⊙ **رشید و طواط** شاعر معروف دربار آتسز
 در گذشت . کتاب معروف او (حیدالاسق‌المحرفی
 دقایق‌الشعر) است .

⊙

⊙ **نظامی گنجوی** مثنوی (لیلس مجنون) را در
 این سال بفرمان شرف‌ان‌شاه **ابوالمظفر** تمام کرد
 ⊙ **امام محمد فخر‌الدین رازی** کتاب (جامع-
 العلوم) یا (جوامع‌العلوم) را در این سال تألیف
 کرد .

⊙

⊙ **نظامی گنجوی** شاعر توانای ایران مثنوی (مخزن
 الاسرار) را در این سال بنام **بهرام‌شاه بن داود**
حاکم اردبیلان در مغرب (ارژنة روم) تمام کرد .
 ⊙ **ترکان** غزیر کرمان تاخته و بقتل و غارت پرداختند

○ احمد ماقببه (الناصرالدین) خلیفه عباسی شد.

○ معزالدین محمد سام خسرو ملک غزنوی را نزدیک لاهور شکست داد .

✽

○ سیف‌الدین غازی پسر قطب‌الدین مودود ۵۵۹ ۶۷۶ ۱۱۸۰ ۱۷۱۹
از پادشاهان سلجوقیان دیار بکر در موسمل وفات یافت .

○ مهستی گنجوی که نام اصلی او منیرّه بود و مداح و شاعر در پارس سلطنت سنجری بشمار میرفت وفات یافت .

○ نظامی گنجوی (مثنوی بن نظیر خود را بنام خسرو شیرین) که شش هزار و پانصد بیت دارد شروع به سرودن کرد

✽

○ اثیرالدین اخسیکتی (۱) شاعر نام آور و معروف دوران سلجوقی در این سال در گذشت (۲)

○ ملک صالح بن نورالدین محمود از اتابکان شام بدرود زندگی گشت .

✽

○ غیاث‌الدین غوری توسط برادرش جاع خود شهاب‌الدین از حدود کرمان تا ولایت سند و لاهور را بنسرف در آورد .

✽

○ تورانشاه آخرین شاهزاده قاوردی که با دو برادر دیگر خود پیرامشاه و ارسلانشاه همیشه

۱- اخسیکت گرسی اجات فرغانه واقع در کناره شمالی رود سجون بود .
۲- وفات این شاعر را بین سالهای ۵۷۷ تا ۶۰۸ نوشته اند و آذر بگدلی در آنسکده وفات او را ۵۷۹ نوشته است .

در جنگ بود کشته شد .

○ **نظامی گنجوی** شاعر توانای ایران مثنوی
(خروشیرین) را در این سال بنام **قزل ارسلان**
و برادر او **محمد جهان پیلوان** آذربایجان
تمام کرد .

✽

○ **شیخ سعدی** شاعر فامدار ابرار در شیراز
۵۶۳ ۵۸۰ ۱۱۸۴ ۱۷۲۳
تولد یافت .

○ **صدرالدین عبداللطیف بن محمد** از رؤسای
آلخجند (۱) و هم از فضلا و ادبای ایران در این
سال وفات یافت .

✽

○ **انابک محمد جهان پیلوان** فرزند **محمد بن**
ایلدگیز از آذربایجان وفات یافت و برادرش
قزل ارسلان ممالک او را تصرف نمود .

○ **ابو بدیل افضل الدین** شیروانی متخلص به
خاقانی بزرگترین شاعر قرن ششم در گذشت .

✽

○ **حسرو ملک** آخرین فرد خاندان غزنوی توسط
۵۶۵ ۵۸۲ ۱۱۸۶ ۱۷۲۵
معزالدین محمد سام غوری دستگیر شد و بدین
ترتیب سلسله غزنوی منقرض گردید .

○ **شمس الدین محمد بن علی بن ملک داد** مشهور
به **شمس تبریزی** مراد **جلال الدین محمد**
مولوی در تبریز تولد یافت .

○ **حلقان شاه بن مؤید** از سلسله آل مؤید که در خراسان

۱- این طایفه سب خود را به (مهربان این سفره) سردار مشهور اموی می‌رسانند و اصلاً در جلنداز شهرهای ماوراءالنهر می‌زیسته‌اند که بعداً با سلجوقیان آمده و جنال الدین خدابازار را در تبریز در کنار صدرالدین خجندی می‌زیسته و مداح او بوده .

قدردستی داشت وفات یافت و پسرش سنچسر شاه
بحکومت رسید .

○ ۵۶۶ علاءالدین تکش شهرشادیاخ (۱) دراتصرف کرده بطوس آمد وهم دراین سال بین سلطانشاه و تکش ساج و آشتی برقرار شد .

○ اوحدالدین محمد بن محمد معروف به انوری شاعر و ریاضی دان معروف ایران بروایتی دراین سال درگذشت (۲)

○ ۵۶۷ شیخ مشرف الدین سعدی شاعر معروف شیرازی بروایتی دراین سال درشیراز تولد یافت .

○ نظامی گنجوی شاعر نامدار ایران مثنوی (لیلی و مجنون) را دراین سال بنام جلال الدوله ابوالمظفر شروانشاه تمام کرد (۳)

○ ۵۶۸ بین علاءالدین تکش خوارزمشاه و برادرش سلطان شادکه دوباره دشمنی و نزاع شروع شده بود صلح گردید و قسمتی ازخراسان بتصرفسلطان شاه درآمد و تکش هم درمرغزار (دادکان)طوس بر تخت نشست .

○ طغرل بن الرسالان شهر ارومیه (اورمیه) راناراج و ویران کرد .

○ ۵۶۹ سیف الدین ابوالعالی عقیدبن معطیر -

۱- از توابع شهر استابیر بوده .

۲- وفات این شاعر را باختلاف در سایه ای ۵۸۴ و ۵۸۵ و ۵۸۷ و نوشته اند .

۳- مثنوی لیلی و مجنون شامل ۴۷۴۰ بیت است .

باخزری از شعرا و علماء معروف سوفیه در باخزر
(در خراسان نزدیک جام) متولد شد .

○ طغرل سوم سلجوقی بدست قزل ارسلان
اتابک آذربایجان اسیر شد ولی با کشته شدن قزل
ارسلان طغرل نجات یافت .

○ در این سال مجیر الدین بیلقانی (۱) شاعر و
قصیده سرای تسوانا را گویند بواسطه اشعاری که
در عجو اصفهان سروده بود بدست مردم این شهر
بقتل رسید و او را در (مقبره الشعرا) تبریز
دفن کردند .

✽

○ ۱۷۳۰ ۱۱۹۱ ۵۸۷ ۵۷۰ قزل ارسلان از اتابکان آذربایجان بقتل رسید
و برادرزاده اش ایوب بکر پسر محمد جیان پیلوان
پنخت نشست .

○ او حدالدین محمد انوری شاعر معروف ابرار
در این سال وفات یافت (۲)

شیاب الدین یحیی سیروردی (۳) از فلاسفه
نامی ایران و صاحب کتاب (حکمت الاشرافی)
بفرمان صلاح الدین ایوبی در حلب کشته شد و
بهمین علت او را (شیخ مقتول) (۴) گویند

✽

○ ۱۷۳۱ ۱۱۹۲ ۵۸۸ ۵۷۱ علاء الدین نکش خوارزمشاه بدعوت قتلغ
اینانچ پسر محمد ایلدگز عازم جنگ با طغرل

۱- بیلقان از توابع اران در شمال آذربایجان است .

۲- سال وفات انوری را بین سالهای ۵۸۵ تا ۵۸۷ نوشته اند اما از همه صحیح تر همین سال ۵۸۷
میباشد زیرا در سال ۵۸۳ که فران کواکب بود و انوری حکمی صادر نمود که پادشاهی سخت خواهد
وزید و خلافت آن ثابت شد شاعر زنده بوده که چنین فتوایی داده است .

۳- سیرورد از فرات زنجان در ناحیه جبال است .

۴- این دانشمند بزرگ را (شیخ مقتول) و (شیاب مقتول) و (حکیم مقتول) و (شیخ اشرافی) (شیخ انوری) نوشته اند

سوم و تصرف عراق گردید .

○ جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی شاعر نام‌آور و قصیده سرای دوران سلجوقی در این سال وفات یافت .

○ رشیدالدین ابو عبدالله محمد بن علی بن شهر آشوب معروف به (ابن شهر آشوب) از قتهای معروف شیعه که اصلاً مازندانی بود در حلب وفات یافت کتابهای معروف او (معانی العلماء) و (مناقب آل ابيطالب) است

●

○ میان تکش خوارزمشاه و برادرش سلطان‌شاه ۵۷۲ ۵۵۸۹ ۱۱۹۳ ۱۷۳۲
 نزاع در گرفت و سلطان‌شاه که موفق بکشودن قلعه سرخس شده بود از غصه درگذشت و تکش بجای او نشست .

○ طغرل سوم در نزدیکی ری با قتلغ اینانج پسر محمد جهان پهلوان و سلطان علاءالدین تکش خوارزمشاه جنگ کرد و در این جنگ ناگهان از اسب بر زمین نخلاید و بدست قتلغ کشته شد (۱) و بسا مرگ او سلسله سلجوقی منقرض گردید .

○ شیخ مشرف‌الدین سعدی شاعر تاینک ادب ایران در این سال در شیراز تولد یافت (۳)

○ عزالدین سعود بن قطب‌الدین مودود از

۱ - طغرل سوم در حالی که سوار اسب بود و گرز گمرانی در دست داشت بخواستن این شعار پرداخت :

جوزان لشکر کنن برخاست گرد	رخ ناسداران مسا گشت زرد
من آن گرز بسک زخم برداشتم	سپه را همانجای بسلاشتم
خروش خروشدم از پشت زین	که چون آسیا شد بر اینان زین

و در حالی که گرز را بیج خاند ندانسته شربتی بیای اسب خود زد و از اسب بر زمین نشتید که قطع گرز او را ساخت.

۲ - اولاد شیخ سعدی را در سالیهای ۵۸۰ و ۵۸۳ هجری قمری نوشته‌اند

پادشاهان سلجوقیان دیار بکر وفات یافت .

- مظفرالدین تگله بن زنگی اتابک فارس درگذشت
و طغرل بن سنقر اتابک فارس شد .

✽

○ علاءالدین تکش خوارزمشاه برای سرکوبی
ترکان قبیله‌ای غازم سیحون شد ولی دواتر خیانت
جمعی از سپاهیانش مجبور بهراجت گردید	۵۷۳	۵۹۱	۱۱۹۴	۱۷۳۳

- تکش حکومت عراق را به پسر خود یونس
داد و میانجی را به‌منوان سرپرست او همراهش
روانه کرد .

✽

○ تکش سپاهیان خلیفه عباسی را در نزدیکی همدان
در دم شکست و خلیفه نیز در این هنگام درگذشت
و تکش سراو را بریده بخوارزم فرستاد و آوازه
اقتدار تکش بواسطه این‌پیش آمد در ایران پیچید .	۵۷۴	۵۹۲	۱۱۹۵	۱۷۳۴

✽

○ چون ناصرالدین ملکشاه فرزند تکش که
حاکم خراسان بود درگذشت خوارزمشاه حکومت
این ناحیه را به پسر دیگر خود قطب‌الدین محمد
وا گذاشت (۱)	۵۷۵	۵۹۳	۱۱۹۶	۱۷۳۵

- نظامی گنجوی مثنوی هفت‌پیکریا (بهرام‌نامه)
را در این سال بنام شاه علاءالدین کرپارس‌سلان
از اتابکان سنقری تمام کرد .

✽

○ تکش به‌قلعه الموت حمله برد و با آنکه موفق به
فتح این دژ نشد . اما بسیاری از اسماعیلیان کشته
شدند و ملاحظه نظام‌الملک صدرالدین مسعود	۵۷۶	۵۹۴	۱۱۹۷	۱۷۳۶

هر وی وزیر تکش را که عامل این حمله میدانستند
 بقتل رساندند و تکش نیز که سخت در غضب بود
 به قهستان لشکر کشید .

○ عمادالدین زنگی از اتابکان سنجار و سوات
 یافت و پسرش قطب‌الدین محمد بجای او نشست .

○ ۱۷۳۷ ۱۱۹۸ ۵۹۵ ۵۷۷ خاقانی شروانی شاعر دربار شروانشاه و صاحب
 قسیده معروف (ایوان مدائن) (۱) در تبریز و سوات
 یافت (۲) و در (مقبره الشمره) محله سرخاب
 تبریز مدفون است .

○ ۱۷۳۸ ۱۱۹۹ ۵۹۶ ۵۷۸ حکومتی که (ملک مؤید آید اوبه) در نیشابور بوجود
 آورده بود . در این سال منقرض گردید .

○ مبارزه تکش با علاءجه داشت و تکش
 که برای انتقام از خون وزیر خویش به قهستان
 لشکر کشیده بود توشیح (۳) را که یکی از مراکز
 مهم اسماعیلیان بود محاصره کرد اما در این سال
 به علت بیماری درگذشت یا بقولی بدست فدائیان
 اسماعیلی بقتل رسید .

○ بنای مسجد نو در شیراز شروع گردید . (۴)

○ ۱۷۳۹ ۱۲۰۰ ۵۹۷ ۵۷۹ محمد خوادرمشاه با لقب (علاءالدین) در

۱- خاقانی این قصیده معروف را در سال ۵۵۴ که از زیارت خانه خدا باز میگشت سرود .

۲- کتابی منجوی در مرگ او سرود .

۳- مدینه که خاقانی در بلاغوی من مردم در بلاغی در بلاغوی خاقانی
 ۴- توشیح یا کثرت واقع در مغرب نریت حیدری و جنوب نیشابور و سوزار و از شهرهای اسدی می خراسان
 است .

۵- مسجد نو یا مسجد (علاءالدین) تازمان سعید زنگی اتابک فارسی نسرسلطنتی بود که باهر او تبادل به
 مسجد گردید .

خراسان بنیخت نشست .

○ ابو الفرج بن الجوزی صاحب کتاب (المنتظم)

وفات یافت (۱)

○ ملک غیاث‌الدین غوری حکومت نیشابور را

به ملک ضیاء‌الدین شمسبی داد و سه فیروز
کوه بازگشت و دوباره عازم خراسان شد و مر و شام.
جهان را فتح کرد اما از سلطان محمد خوارزم
شاه شکست خورد .

○ ابو جعفر نصیر‌الدین محمد بن فخر‌الدین محمد بن

حسن طوسی مشهور به خواججه نصیر طوسی در
طوس متولد شد. وی در حکمت . دین . کلام و نجوم
و ریاضیات و اخلاق تالیفاتی دارد و برای جلوگیری
از خونریزی سردم ایران به خدمت هلاکو خان
منول درآمد .

○ حکیم نظامی مننوی اسکندرنامه را بنام اتابک

نصر‌الدین پسر محمد جیان پهلوان بنظم
داد آورد .

✽

○ ۱۷۴۰ ۱۲۰۶ ۵۹۸ ۵۸۰ ظهیر‌الدین قازیایی شاعر بلند آوازه ایران در

تبریز مدفون گردید .

○ نجم‌الدین ابو بکر محمد بن علی بن سلیمان

معروف به راه‌نوی (۲) کتاب معروف (راحة
السدور) را در این سال بنام غیاث‌الدین کیمخسرو
قلیچ ارسلان از سلاجقه آسیای صغیر تمام کرد .

○ خسرو ملک غزنوی در زندان معز‌الدین

غوری کشته شد و با مرگ او سلسله غزنوی
پایان یافت

۱- این الجوزی کتاب دیگری بنام (تلبیس ابلیس) دارد که اساس آن بر رد فرق مختلف است .
۲- راه‌نوی در نزدیکی کاشان واقع بوده .

۱۷۴۱ ۱۲۰۲ ۵۹۹ ۵۸۱ ○ غیاث‌الدین محمد بن سام در چنگ‌باخوار...

مشاهیران کشته شدو بردارش ملك شهاب‌الدین
بنام سلطان معزالدین محمد بن سام بنخت
نشست .

○ طغرل بن سنقر اتابك فارس وفات یافت و

اتابك سعید بن زنگی بحکومت رسید وی یکی
از مهمترین اتابکان و نامدار ترین فرمانروایان
فارس میباشد .

○ حکیم نظام گنجوی شاعر نامدار ایران

درگذشت .

۱۷۴۲ ۱۲۰۳ ۶۰۰ ۵۸۲ ○ معزالدین محمد بن سام به هندوستان لشکر

کشید .

○ جمال‌الدین ابو عبدالله محمد بن عبدالله

معروف به (ابن مالک) صاحب کتاب معروف (الفیه)
تولد یافت

○ چنگیز بر تاپاتک خان رئیس طایفه (تایمان)

تسلط یافت

○ جمال‌الدین ابویحیی زکریا بن محمد

قزوینی دانشمند و فقیه و عالم معروف ایران‌د
این سال تولد یافت .

۱۷۴۳ ۱۲۰۴ ۶۰۱ ۵۸۳ ○ سلطان معزالدین محمد سام برای مقابله با

خوارزمشاهیان از هندوستان به هرات بازگشت
ولی مغلوب سلطان محمد خوارزمشاه شد و
مجبور به صلح گردید .

○ سلطان معزالدین غوری بهزم جهاد دوباره

عازم هندوستان شد

۱۷۴۴ ۱۲۰۵ ۶۰۲ ۵۸۴ ○ شهاب‌الدین سلطان محمد بن غوری در

هندوستان بفتح‌های نال شد ولی در مراجعت به
غزنین در بین راه بدست چند نفر از فدائیان
اسماعیلیه کشته شد و شیخ‌الدین محمود بن
شیخ‌الدین محمد بخت‌نورد بان نشست .

○ سلیمان‌شاه پسر قلیچ‌ارسلان از سلسله سلجوقه

روم که در ضمن هم دوستدار حکمت و ادب و فلسفه
بود در این سال در گذشت

○

۱۸۴۵ ۱۲۰۶ ۶۰۳ ۵۸۵ ○ آتابک سعد بن زنگی با سپاهی گران بمراق

رفت و با سلطان محمد خوارزمشاه جنگید ولی
شکست خورده باسارت او درآمد و (سلطان محمد)
او را بختید و دو باره بحکومت فارس فرستاد

○ در این سال بموجب قبولنای مغول (مجلس بزرگی

که از روسای تمام قبایل تشکیل میشد) چنگیز
رسماً ریاست قبایل مغول یافت

○

۱۷۴۶ ۱۲۰۷ ۶۰۴ ۵۸۶ ○ مولانا جلال‌الدین محمد منخلص به مولوی

شاعر معروف و سوفی بزرگ ایران در بلخ تولد
یافت

○ ابو الملوک عزالدین لنگر از معرّه قهرین

اتابکان یزد وفات یافت و دو نفر از پسرانش
موسوم به (وردان‌روز) و (ابو منصور اسفهان‌ساز)
اتابکی یزد را بدست آوردند

○

۱۷۴۷ ۱۲۰۸ ۶۰۵ ۵۸۷ ○ سلطان محمد خوارزمشاه برسم معمول سالانه

میلنی به قراخانیان خراج میداد و در این سال
که فرستاده گورخان قراخانی به سلطان بن-

ادبی کرد دستور داد تا او را بقتل رسانند .
 ○ در این سال زلزله‌ای شهر نیشاپور را لرزاند که
 خرابی بیشماری ببار آورد .

✽

○ در این سال (۱۱۵۱) **مجدد خوارزمشاه** ۵۸۸ ۶۰۶ ۱۲۰۹ ۱۷۴۸
 مازندران و کرمان را ضمیمه متصرفات خود نمود
 و با لشکری گران برای جنگ با قراخانیان به
 جانب سمرقند حرکت کرد .

○ **امام فخر رازی** دانشمند و فیلسوف بزرگ
 ایرانی در هرات وفات یافت از آثار او میتوان
 (اسرار المنزله و انوار التنویر) و (مقابح الغیب)
 معروف به (تفسیر کبیر) را نام برد .

○ **مجدد الدین بغدادی خوارزمی** (۱) از علما و
 مشایخ سوفیه بقرمان سلطان محمد خوارزمشاه به
 جیحون انداخته شد .

○ **شیخ ابو محمد روزبهان قسائی** عارف و دانشمند
 بزرگ ایران و از متأخر فارسی مؤلف کتاب (لطائف
 البیان) در شیراز در گذشت (۲)

✽

○ **سلطان محمد خوارزمشاه** سمرقند و بخارا را ۵۸۹ ۶۰۷ ۱۲۱۰ ۱۷۴۹
 تصرف نمود و تا پانگوسر در **خوارزم** **قرآنی**
 را شکست سختی داد (۳)

○ **غیاث الدین محمود غزنوی** بدست عده‌ای
 از شورشیان کشته شد و (علیشاه) برادر (سلطان محمد
 خوارزمشاه) بجای او نشست اما او هم توسط امرای
 غوری خلع و **بهاء الدین سام** بتخت غوری نشست

۱- این دانشمند از اهالی (بغداد) از توابع خوارزم بوده .
 ۲- برای اطلاع بیشتر نگاه کنید به کتاب شرف از تألیف علی سامی .
 ۳- اهالی سمرقند سلطان مجدداً بواسطه این پیروزی (اسکندر لالی) لقب دادند .

اما اوهم توسط امرای غوری خلع و بیاهالین -
سام بنخت غوری نشت که اوهم گرفتار حمله آتیز
غوری گردید .

○ شیخ سعیدی پس از فوت پدرش در ایسن سال
از شیراز به بغداد رفت .

○ ابو بکر اتابک آذربایجان بدورد حیات گفت و
برادرش (اتابک مظفرالدین ازبک) بجای او نشت .

○ در جنگه دیگری که بین سلطان محمد خوارزم
عشاه و تایانگو سردار (گورخان) قراخانی
رخ داد - (تایانگو) شکست خورده اسیر شد و
بفرمان خوارزمشاه بقتل رسید .

○ قاضی شمس الدین احمد بن ایراهیم ملقب به
ابن خلکان از دانشمندان معروف ایران مؤلف
کتاب (وفیات الایمان و ابناه الزمان) در شهر (اردل)
تزدیک موصل متولد شد .

○ بروایتی اثر الدین اخیسکتی در این سال وفات
یافت (۱)

○ (سلطان محمد خوارزمشاه) قلیج ارسلان آخرین
پادشاه آل افراسیاب را کشته مشرفات او را
در ماوراءالنهر تصرف کرد .

○ سلطان محمد خوارزمشاه کسی را پنهانسن
مأمور قتل برادر خود تاج الدین علیشاه حاکم
هرات کرد و هرات و فیروز کوه را منصرف
شده حکومت آنجا را به پسر خود (جلال الدین
میرزا) داد .

○ بروایتی جلال الدین محمد مولوی در ایسن

سال تولد یافت (۱).

•

۱۷۵۲ ۱۲۱۳ ۶۱۰ ۵۹۲ • شیخ فخرالدین عراقی شاعر معروف و عارف

مشهور در دیهه بیرون همدان تولد یافت. (۲)

• عده‌ای از امرای غوری علاءالدین آتسز را

کشته و علاءالدین محمد بن شجاع‌الدین

علی از امرای غوری پادشاه شد.

•

۱۷۵۳ ۱۲۱۴ ۶۱۱ ۵۹۳ • سلطان محمدخوارزمشاه غزنین را مسخر کرد

• سلطان محمد از علمای مملکت خود چند فتوی

گرفت که بنی عباس حق خلافت ندارند و باید از

سادات حسینی مقام خلافت داشته باشد و به همین

سند الناصرالدین را معزول اعلام داشت و

نام او را از خطبه و سکه بیانداخت.

•

۱۷۵۴ ۱۲۱۵ ۶۱۲ ۵۹۴ • سلطان محمدخوارزمشاه بدتبالفتوای علماء

یکس از سادات ترمذی را بنام (علاء الملک)

بخلافت منصوب نموده به بغداد لشکر کشیدها

در اثر سرمای شدید همدان مجبور به مراجعت

گردید.

• آخرین پادشاه غوریان بنام علاءالدین محمد بن

شجاع‌الدین علی بدست خوارزمشاه اسیر گردید

و این سلسله برافتاد.

• چنگیز پادشاه مغول در این سال بر شهر پکن

پایتخت چین شمالی دست یافت.

۱ - سال تولد مولوی را باختلاف سالیابی ۶۰۴ و ۶۰۹ نوشته‌اند.

۲ - این شعر معروف که مطلع غزلی است شیوا از او میباشد
نخسین باده کالندر جام کردند ز چشم مست سالی وام کردند

۱۷۵۵ ۱۲۱۶ ۶۱۳ ۵۹۵ ○ عبدالعزیز بن صفی الدین از هوای از موسیقی دانان معروف ایران در رضاییه تولد یافت .

○ محمد بن حسن حلق به ابن اسفندیار مورخ معروف ایرانی کتاب (تاریخ طبرستان) را در این سال تألیف کرد

۱۷۵۶ ۱۲۱۷ ۶۱۴ ۵۹۶ ○ با برافزادن دولت قراختائیان و غوریان و سایر امرای ماوراءالنهر بدست سلطان محمد دولت خوارزمشاهی با ممالک چنگیز عسایه شد .

○ حکیم نظامی گنجوی شاعر نامدار ایران وفات یافت و در گنجه مدفون است . وفات او را در سال ۵۹۹ هجری عم نوشته اند .

○ سعد بن زنگی در حوالی ری بدست سلطان محمد خوارزمشاه گرفتار شد ولی با دادن دو قلمه استخر و اشکنوان (حوالس استخر) و چهار دانگه محمول قازس به (سلطان محمد) با اوسلح کرد .

۱۷۵۷ ۱۲۱۸ ۶۱۵ ۵۹۷ ○ فرستادگانی از طرف چنگیز برای عقد مساعده دوستانه نزد سلطان محمد خوارزمشاه آمدند ولی در مراجعت از ایران شایر خان حاکم شهر سرحدی (اتراک) (۱) با کشتن فرستادگان چنگیز دوستی را بدشمنی مبدل ساخت و ایران را باغش و خون کشید .

○ هلاکو خان در این سال تولد یافت. نام مادرش سر قویتی بود .

○ ساختمان مسجد اتابک (مسجد نو) در شیراز با مر اتابک سعد بن زنگی شروع شد .

○ اتابک سعد بن زنگی دی را تصرف کرد .

۱۷۵۸ ۱۲۱۹ ۶۱۶ ۵۹۸ ○ چنگیز در این سال با تمام پسران و سرداران خود سپاهی نزدیک به دوست هزار نفر به اورا راه انهر حمله کرد پس از گذشتن از سیحون و تصرف دونا حیه (زرنوق) و (نور) به بخارا رسید شهر (اترار) را گرفته و شایر خان را که مسبب بروز این بلای ناگهانی بود بقتل رسانید .

۱۷۵۹ ۱۲۲۰ ۶۱۷ ۵۹۹ ○ سلطان محمد خوارزمشاه از جلو لشکر پناه مغول فرار کرده به جزیره آبسکون (۱) پناه برد و در آنجا از بیماری و اندوه جان سپرد و فرزند برومندش جلال الدین محمد هدایت کشتی طوفان زده ایران را در این دریای متلاطم به پناه گرفت و بقصد جمع آوری سپاه به اهرات رفت .

○ شمس الدین محمد بن قیس کتاب معروف (المعجم فی معاییر اشعارعجم) را در این سال نوشت .

○ شهر (سمرقند) و (مشهد) بنسب سپاهیان مغول درآمد

○ شهر (چراغیه) مرکز اقتدار و امپراطوری

خوارزمشاهیان بنسب مغول درآمد و ترکان خاتون مادر سلطان محمد که پقله (ایابل) از قلمه های لاریجان پناه برده بود با سارت مغولان درآمد و او را به زنجیر بسته به قراقرم پایتخت چنگیز بردند .

○ بنای مسجد نو در شیراز تمام شد .

۱۷۶۰ ۱۲۲۱ ۶۱۸ ۶۰۰ ○ در این سال نیشابور بدست تولی فرزند چنگیز با خاک یکسان گردید . نوشته اند در این واقعه یک میلیون و هفتصد و پنجاه هزار نفر کشته شدند .

- خوارزم - ترمذ - بلخ - بدخشان - مرو، جرات بدست سپاهیان خونخوار مغول ویران گردید .
- جلال‌الدین محمد خوارزمشاه در محل پروان نزدیک غزنین دوبار لشکر جرار مغول را در هم شکست و غنائم زیادی بچنگ آورد .
- شیخ نجم‌الدین کبری رادمرد بزرگ ایرانی در شهر اورگنج از توابع خوارزم بدست مغولان بقتل رسید و هم در این شهر مدفون است (۱)
- فریدالدین محمد بن ابوبکر ابراهیم عطار نیشابوری شاعر و عارف ایرانی بدست یکنفر مغول کشته شد . از آثار معروف او باید (مطلق الطیر) و (اسرارنامه) و (الهی نامه) و (مصیبت نامه) را نام برد .

- ۱۷۶۱ ۱۲۲۲ ۶۱۸ ۶۰۱ پراق حاجب بن سلدوز ملقب به قتلغ خان از امرای قراختایان شهر بردسیر (۲) را تصرف و بر تمام کرمان مسلط شد و سلسله قراختایان کرمان را تأسیس کرد .
- دژ معروف و مستحکم استخوانوند یا (استناباد) واقع در دامنه کوه دماوند بدست لشکریان مغول خراب شد (۳)
- شمس‌الدین محمد بن اشرف سمرقندی ریاضی‌دان و منجم معروف ایران و صاحب تألیفات متعدد در نجوم وفات یافت .

۱- گویند در دم ترک موهای مغول را بچنگ گرفته بود چون جان سپرد هر چه کردند نتوانستند اکتفا نشود باز کنند چاره‌ای ندیدند جز اینکه کاکل آن مرد خونخوار را ببرند .

۲- بردسیر یا موآشیر که بعداً شهر کرمان گردید .

۳- باول یا قوت حدود این قلعه ۱۳ فرسنگ تا ری فاصله داشته و پناهگاه اسپهبد پادشاه قدیم زرتشتی مذهب این بلاد بود که در قدیم جسی بن برسکی گفته‌اند مشهوره و دختر اسپهبد را اسیر کرده به بغداد فرود منصور خلیفه عباس فرستاد و مهدی پسر هارون الرشید از این دختر بود .

- ۱۷۶۲ ۱۲۲۳ ۶۲۰ ۶۰۲ ○ چون مو توجن پسر جغتای و نسوه چنگیز توسط یکی از اهالی بامیان (۱) بقتل رسید چنگیز بخونخواهی او شهر بامیان را با خاک یکسان کرد.
- ۱۷۶۳ ۱۲۲۴ ۶۲۱ ۶۰۳ ○ سلطان جلال الدین خوارزمشاه (شوشر) و بصره را تصرف کرد.
- چنگیز به پایتخت خود (قراقروروم) مراجعت کرد
- جوچی پسر ارتد چنگیز در قباچاق دولتی تشکیل داد که تا سال ۷۰۷ ه. قمری دوام داشت.
- یاقوت حموی کتاب معروف (معجم البلدان) را در این سال تألیف کرد این کتاب از منابع مهم شهرها و تاریخ گذشته ایران است.
- نقیبات الدین پیرشاه بن محمد خوارزمشاه پس از استیلا بر عراق و خراسان و مازندران در این سال به شیراز آمد و تمام نواحی فارس را تصرف نمود.
- ۱۷۶۴ ۱۲۲۵ ۶۲۲ ۶۰۴ ○ سلطان جلال الدین خوارزمشاه تبریز را تصرف نمود و با کشتن مغشقر الدین ازبک (۲) بمر اتابک آذربایجان خاتمه داد.
- ضیاء الدین بن جلال الدین مسعود شیرازی از شاعران بنام که در شعر (فارسی) تخلص میکرد در هرات در گذشت.
- محمد متلب به الظاهر بامر الله خلیفه عباسی شد.
- ۱۷۶۵ ۱۲۲۶ ۶۲۳ ۶۰۵ ○ شهر تفلیس بشرف سلطان جلال الدین محمد درآمد و بدستود او مردم شهر قتل عام شدند.
- عطاء ملک جوینی برادر (شمس الدین) محمد

۱- شبیری بوده هر راه بلخ بهترین و در شما لغری کابل .
 ۲- منظر الدین ازبک را (الابک خاموش) لقب داده اند .

صاحب دیوان) تولد یافت .

○ **یاقوت بن محمد عبدالله جموی** صاحب کتاب

(معجم البلدان) وفات یافت .

○ **چنگیز** سن ۷۲ سالگی درمقولستان وفات یافت

و **اگتای قاآن** بجای او نشست (۱)

○ **محمد بن قطب الدین مبارز** از امرای شهبانکه

بسلطنت فارس نشست و حدود متصرفات خود را تا

خلیج فارس توسعه داد .

○ **منصور** ملقب به **المنتصر بالله** خلیفه عباسی شد

○ **اتابک مظفر الدین سعد بن زنگی** وفات یافت

و **اتابک مظفر الدین قتلغ خان ابوبکر** بسلطنت

فارس رسید .

○ **جلال الدین خوارزمشاه** سردبک اسفهان با ۶۰۶ ۶۲۵ ۱۲۲۷ ۱۷۶۶

سپاه مغول روبرو شد ولی بواسطه فرار برادرش

غیاث الدین مجبور بهزیمت گردید و به کرجستان

فرار کرد .

○ **براق حاجب** (براق بن گلدوز) در این سال

غیاث الدین پسر شاه را که باو پناهنده شده بود

بکشت و سلسله قراختانیان کرمان را تأسیس کرد

و چون (براق حاجب) لقب (قتلغ خان) داشت این

سلسله را (قتلغ خانیان) نیز میگویند :

○ **تاج الدین ینالتکین** از امرای نیمروز (سیستان)

بدست لشکریان مغول اسیر و کشته شد :

○ **محمد بن محمد عوفی** کتاب «لیاب الالیاب»

را بنام «عین الملک فخر الدین حسین بن شرف الملک»

تمام کرد .

○ ۶۰۷ سلطان جلال‌الدین محمد چون شنید که براق حاجب در کرمان معیان کرده باسبب سوار ۱۷ روز خود را از قنقلیس به کرمان رسانید و براق را دستگیر و سیاست نمود .

○ او کنای در این سال ملقب بمویب «قوریلنای بزرگ» بمقام «قآئی» رسید .

○ ۶۰۸ شیخ فریدالدین عطار نیشابوری صاحب کتاب نفیس «تذکرة الاولیاء» در آشوب مغول در این سال شهید شد گویند شیخ عطار در نیشابور داروخانه‌ای داشت و بمعالجه بیماران می‌پرداخت .

○ غیاث‌الدین بسرا در سلطان جلال‌الدین خوارزمشاه پس از فرار از پیش برادر به کرمان نزد براق حاجب رفت اما بدست او بقتل رسید .

○ ۶۰۹ سلطان جلال‌الدین خوارزمشاه پس از شکستی که از مغول خود باطراف رضایه فرار کرد و در کوه‌های اطراف شهر (میاقارقین) بدست عده‌ای از کردان بقتل رسید و سلسله خوارزمشاه با سرک او منقرض گردید .

○ (سلطان جلال‌الدین) که او را همکبرئی (۱) می‌گفتند بلاشک یکی از دلیرترین و جنگجوترین مردان روزگار است و اگر بین سرداران او اختلاف نبود مسلماً موفق برآیدن قوم وحشی مغول بگردید

○ اتابک سعدبن زنگی در شیراز وفات یافت و ابوبکر سعدبن زنگی بجای وی نشست «۲»

۱- سلطان جلال‌الدین را همکبرئی و همکبری و همکبری و همکبرئی نیز گفته‌اند .

۲- سعدی شاعر بزرگ کتاب بوستان و گلستان را بنام او کرده . و در غزلی می‌گوید .

چنان شد در ایام سلطان عادل اتابک ابوبکر سعدبن زنگی

۱۲۷۰ ۱۲۳۱ ۶۲۹ ۶۱۰ ○ لشکر مغول مراغه را گرفته عازم تبریز شدند و واهالی تبریز به سلاح‌دید قاضی شهر هدایایی به پیشواز **اکتای قآن** فرستادند و تبریز را خرابی و کشتار نجات یافت .

○ **بیاه‌الدین ولد پدر مولانا جلال‌الدین مولوی** در قونیه درگذشت .

۱۲۷۱ ۱۲۳۲ ۶۳۰ ۶۱۱ ○ **ترکان خاتون زن سلطان محمد خوارزمشاه** که تاکنون در اسارت مغولان بود در این سال در قراقرم وفات یافت .

○ **شمس قیس رازی** کتاب معروف «المعجم فی مائیر اشمار المعجم» را که نوشتن آن از سال ۶۱۴ هجری شروع کرده بود تمام کرد .

○ **محمد عوفی** کتاب معتبر (جوامع الحکایات و لوامع الروایات) را در این سال تألیف کرد .

۱۲۷۲ ۱۲۳۳ ۶۳۱ ۶۱۲ ○ **اکتای قآن** پسر چنگیز چین شمالی را تسخیر کرد

○ (سلطان‌العلماء **بیاه‌الدین محمد بلخی**) معروف به **بیاه‌الدین ولد پدر مسوفی و عارف معروف** (جلال‌الدین مولوی) در قونیه درگذشت (۱)

○ **ارغون خان** از امرای مغول بحکومت خراسان منصوب شد .

۱۲۷۳ ۱۲۳۴ ۶۳۲ ۶۱۳ ○ **براق‌حاجب** که پس از **مرك سلطان محمد خوارزمشاه** در کرمان سلسله پادشاهی قراختائیان کرمان را تشکیل داده بود و بلقب

قتلغ خان معروف شده بود وفات یافت و جسد او را در مدرسه (ترکان آبا) کرمان بخاک سپردند

○ شهاب‌الدین ابوحنیفه عمر بن محمد سپهر وردی

فقیه و شاعر و عارف مشهور و مؤسس طریقه سهروردیه که سندی هنگام اقامت در بغداد مدتی با وی هم صحبت بود در گذشت. آثار زیادی دارد از جمله (جذب القلوب الی مواسلة المحبوب)

○ اوگتای قاآن ۶۱۴ ۶۳۳ ۱۲۴۵ ۱۷۸۴
ارمنستان و گرجستان و بلاد روم را تسخیر کرده و بطرف بغداد رفت و حتی تا (سامره) هم رسید اما از خلیفه شکست یافت .

○ خواجه نصیر الدین تلوسی کتاب معروف خود (اخلاق ناصری) را بنام ناصر الدین عبدالرحیم محتشم قهستان در این سال تألیف کرد

○ ابوبکر ابن سعد اناپک فارس جزایر بحرین قلیف را تصرف در آورد

○ باتوم خان پسر جوجی خان بسا سپاهی به روسیه رفت و شهرهای روسیه را تصرف کرد و بعداً در ناحیه سفلی رود ولگا دولت (اردوی زرین) را تشکیل داد

○ در این سال لشکر مغول سرداری اگتای قاآن ۶۱۵ ۶۳۴ ۱۱۳۶ ۱۷۷۵
به بغداد حمله کرد و در خاتین عمده زیادی از مسلمانان را هلاک کردند

○ (قلب‌الدین محمود شیاه‌الدین مسعود کازرونی) از دانشمندان ایران در طب و نجوم و حکمت و ادب در شیراز تولد یافت

○ حسام‌الدوله اردشیر کینه‌خواریه از سلسله ۶۱۶ ۶۳۵ ۱۲۴۷ ۱۷۷۶

یازدهمین در این سال با ماموت طبرستان رسید و
سلسله (کبته‌خواریه) را تاسیس کرد که تا سال
۸۵۰ هجری دوام داشت .

○ **خلاق المعانی کمال‌الدین اسماعیل** آخرین و
معروفترین قسیده سرای ایران بدست یکنفر مغولی
در اسفهان بقتل رسید

*

۱۷۷۷ ۱۲۳۸ ۶۳۶ ۶۱۷ ○ **شیخ ابوحامد اوحمدالدین کرمانی** از عرفای
معروف ایران و صاحب کتاب (مصباح‌الارواح)
درگذشت

*

۱۷۷۸ ۱۲۳۹ ۶۳۷ ۶۱۸ ○ **قطب‌الدین محمدشاه** از اتابکان یزد وفات
یافت

○ **شمس‌الدین بن قیس رازی** از نویسندگان
برجسته و مشهور ایران و صاحب کتاب (المعجم
فی معایر اشعار المعجم) درگذشت

*

۱۷۷۹ ۱۲۴۰ ۶۳۸ ۶۱۹ ○ **سپاه مغول که سرداری پاتون‌خان** بر وسیه
لشکر کیشده بود شهرهای (ولادیمیر) و (مسکو)
را با تأس کشید و شهر سنمنی (کیف) را تصرف
نمود

*

۱۷۸۰ ۱۲۴۱ ۶۳۹ ۶۲۰ ○ **لشکر مغول کنودرعای مجارستان - آلمان و**
لهستان را تصرف کرد و (ناوین) پایتخت اطرایش
پیش رفت

○ **اکتای قان** در «غولستان وفات یافت و پسر
بزرگش **گیوک‌خان** بمقام «قان» رسید

○ آخرین خلیفه عباسی بنام **عبدالله** و ملقب به **المستعصم بالله** در این سال بخلافت نشست .

○ ممالک سلجوقیان دوم ضمیمه منسرفات مغول گردید

○ **بدرالدین مسعودی** از اتابکان لر کوچک پس از پدرش **حسام‌الدین خلیل‌لر** به پادشاهی رسید .

✽

○ در این سال **امیر ارغوان** که حاکم مغولی مأمور ایسران بود از طرف **تیمور لنگ** حاکم ایسران خوارزم منسوب گردید و وزارت او نیز با «**به‌الدین محمد جوینی**» بود

✽

○ **کشتار و قتل و غارت مغولان** در بین‌النهرین و آذربایجان و ارمنستان و گرجستان ادامه داشت

○ «**شمس‌الدین محمد بن علی بن ملک داد تبریزی**» ملقب به **شمس تبریزی** از عارفان زمان خود در این سال به قونیه وارد شد و در روح‌شدهای **مولانا جلال‌الدین رومی** انقلابی بوجود آورد

○ «**عبدالرزاق شبانی**» ملقب به **ابن فوطی** که مدتی در خدمت «**خواجسته نصیرالدین شوسه**» و مدتها کتابدار رصدخانه مراغه بود تولد یافت

○ **خواجسته نصیرالدین طوسی** کتاب (اساس-الاقتیاس) را در این سال تالیف کرد.

✽

○ **ملک شمس‌الدین بن ابی‌آل کرت** در هرات سلسله معروف «آل کرت» را تأسیس کرد.

○ **جلال‌الدین محمد مولوی** که با ملاقات «شمس تبریزی» در عالم جذب و شوروشوق پیوسته دیوان

اشعار خود را بنام مراد خود شمس تبریزی سرود

۱۷۸۵ ۱۲۴۶ ۶۴۴ ۶۲۵ ○ هیئت تیلیتانی از طرف پاپ بریاست **دومینیکانی**
 باردوی (پادوخان) وارد شد و نامه پاپ را بساو
 تقدیم داشتند که مورد مهربانی قرار گرفتند .

۱۷۸۶ ۱۲۴۷ ۶۴۵ ۶۲۶ ○ **خواجه رشیدالدین فضل‌اله** همدانی وزیر
 دانشمند ایلخانیان در همدان تولد یافت .
 ○ **شمس تبریزی** مراد (مولانا جلال‌الدین محمد)
 در این سال نابینا شد و انقلابی در روح مولانا
 ایجاد کرد

۱۷۸۷ ۱۲۴۸ ۶۴۶ ۶۲۷ ○ (امام جمال‌الدین ابی عمرو عثمان بن عمر) معروف
 به **ابن حاجب مالکی** صاحب کتاب (مختصر المنتهی)
 یا مختصر ابن حاجب وفات یافت .

۱۷۸۸ ۱۲۴۹ ۶۴۷ ۶۲۸ ○ **سیموک خان** پس از یک بیماری ناگهانی بدود
 حیات گشت

○ **مولانا جلال‌الدین محمد** بسا ارتباط و تعلق
 خاطر به **حسام‌الدین چلبی** چران شمس
 تبریزی را تا اندازه‌ای تسکین داد .

۱۷۸۹ ۱۲۵۰ ۶۴۸ ۶۲۹ ○ **سنکوقآن** ارشد اولاد (تولی) پس از **سیموک**
 خان بمقام قآنی رسید و در (قراقروم) بتخت نشست
 ○ (حسن بن سدیدالدین) معروف به **غلامحلی**
 دانشمند بزرگ ایرانی در حله متولد شد. (۱)

۱۷۹۰ ۱۲۵۱ ۶۴۹ ۶۳۰ ○ عنکبوت قآن برادر کوچک خود هلاکو را در این سال برای سرکوبی فرقه اسماعیله و از بین بردن خلافت عباسی مأمور ایران کرد .

○ اتابک مظفرالدین تکه از بزرگترین اتابکان لرستان بحکومت رسید .

○ سعدالدین هروی (سعید هروی) شاعر معروف عهد مغول در این سال در گذشت .

۱۷۹۱ ۱۲۵۲ ۶۵۰ ۶۳۱ ○ شیخ صفی‌الدین اردبیلی جدپادشاهان صفوی در اردبیل متولد شد .

○ سعدالدین جوینی دانشمند و عارف مشهور ایرانی و مؤلف کتاب (محبوب‌الولیه) وفات یافت .

○ حسن بن محمد ملقب به (ابوالفضائل چغانی) از علماء عالم لغت و صاحب کتاب معروف (مجمع البحرین) در هندوستان وفات یافت

۱۷۹۲ ۱۲۵۳ ۶۵۱ ۶۳۲ ○ هلاکو خان بالسکری جهت دفع اسماعیله و پایان دادن به خلافت بنی عباس وارد ایران شد .

○ امیر خسرو دهلوی که املا از اهل سمرقند بود اما پدرش در هندوستان اقامت داشت در این سال در دلی متولد شد .

○ محمد بن محمد جوینی ملقب به (بهاء‌الدین) و (ساحب دیوان) از رجال معروف دوره مغول وفات یافت

۱۸۹۳ ۱۲۵۴ ۶۵۲ ۶۳۳ ○ هلاکو بقصد از بین بردن مراکز اسماعیلیه عازم قلعه الموت شد .

○ علاء‌الدین محمد پیشوای فرقه اسماعیلیه بدست

(حسن مازندانی) بقتل رسید و پسرش رکن الدین خورشاه برپاست این فرقه رسید.

۵

۱۷۹۴ ۱۲۵۵ ۶۵۳ ۶۳۴ ○ هلاکو قلعه معسرف الموت را تسخیر کرد. و بدنبال آن قلعه‌های دیگر اسماعیلیه (لبنه سر) و (میمون دژ) و غیره را تصرف نمود و رکن الدین خورشاه توسط سپاه هلاکو اسیر شد.

○ بزرگان ارمنستان حکومت اعراب را برسمیت شناختند و سال بعد تمام ارمنستان بتصرف اعراب درآمد.

۱۷۹۵ ۱۲۵۶ ۶۵۴ ۶۲۵ ○ خواجه نصیرالدین طوسی بخدمت هلاکو درآمد و تا آخر عمر در خدمت او بود و همه جا بتبع ایران جلو تددویهای این امیر خونخوار را میگرفت.

○ رکن الدین خورشاه آخرین پشوی اسماعیلیه به همراه (خواجه نصیرالدین طوسی) بخدمت هلاکو درآمد و کلیه کلیه‌های قلاع و خزائن خود را بتدیم هلاکو کرد (۱)

○ هلاکو رسماً به ایلخانی ایران منصوب شد.

○ شیخ نجم الدین رازی از مشاهیر عرفای ایران در بنیاد وفات یافت.

۵

۱۷۹۶ ۱۲۵۷ ۶۵۵ ۶۳۶ ○ هلاکو سفرائی بدربار المستعصم بالله خلیفه عباسی فرستاد و او را بقبول تابعیت خود خواند اما خلیفه حاضر نشد.

۱- همین مقامت خواجه نصیرالدین طوسی این دو شعر را سرود -

سال عرب چونشده و بنجاه و چار شد
بر خاست پیش تخت هلاکو تا پستاد
خور شاه پادشاه اسماعیلیان ز تخت
بکتابه اول به ذی قعدة باعداد

○ سعدي شاعر تائبك ايران كتاب بوستان خود
را بنام اتابك ابو بكر سعد تمام كرد.

○ هلاكو خان در اين سال ركن الدين
خورشاه رئيس فرقه اسماعيليه را بقتل رسانيد.

○ هلاكو بالشكري خونخواره به بغداد حمله برد
و پاي تخت خلفای عباس را قتل عام کرده و المستعصم
و الله را بقتل رسانيد (۱) و خلافت عباس را پس از
پنج قرن و نيم خلافت منقرض نمود.

○ سعدي كتاب مشهور گلستان خود را بنام
سعدين ابي بكر تمام كرد چنانكه خود ميگويد
در آن وقتي كه ما را وقت خوش بود
ز هجرت شمسد و پنجاه و شش بود

○ شمس الدين آلب ارغون ششمين اتابك لاسر
بزرگ پس از گذشته شدن برادرش اتابك تكله بن
هزار اسب بنست هلاكو در تبريز بنخست لار بزرگ
نشست.

○ هلاكو از بغداد مسراجت كرد و عمر اغه را
پاي تخت خود قرارداد.

○ عنكوقان بعد دو قوبيلای تسان بجای او نشست

○ شيخ صلاح الدين زركوب از مشايخ سوفي
كه (جلال الدين مولوي) نسبت باو علاقه و ارادتي
داشت در اين سال وفات كرد.

۱- گویند دستور هلاکو المستعصم را در زند بچیدند و آنگاه او را مائش دادند تا جان سپرد و باز هم گویند
که گنجه (خون) را که حساب اجده (۶۵۶) میشود بنامیت خونهای زیادی که در بغداد ریخته شد ماده تاریخ
اقراس خلافت بنی عباس و فتح بغداد دانسته اند و همینز این پاره گفته اند.

سال هجرت شمسد و پنجاه و شش روز یکشنبه چهارم از صفر
شد خلیفه پیش هلاکو دوران دولت عباسان آمد بر

○ هلاکو حکومت بغداد را به (علاء الدین غلا -
ملک جوینی) داد.

○ ۱۷۹۸ ۱۲۵۹ ۶۵۸ ۶۳۸ اتابک سعد بن زنگی درگذشت و پسرش
سعد بن ایوب بکر در شیراز بجای او نشست اما در
همین سال بواسطه بیماری در شیراز وفات یافت و
محمد بن سعد بن زنگی اتابک فارس شد.

○ با تصرف آخرین قلعه اسماعیلیه توسط آبا قآن
در شام به نفوذ این فرقه در ایران خاتمه داده شد.

○ در این سال در ناحیه ای بنام (عین جالوت) در
فلسطین بین ساسیان مصر و مغولان نبرد سختی در
گرفت که به شکست مغولان پایان یافت.

○ تاج الدین شاه هفتمین اتابک از سلسله اتابکان
لر کوچک از طرف آبا قآن بامارت لر کوچک
منسوب شد.

○ ۱۷۹۹ ۱۲۶۰ ۶۵۹ ۶۳۹ بامهر هلاکو (خواجه نصیر الدین طوسی)
ساختمان رصدخانه ای را در عراقه شروع کرد.

○ ملک صالح آخرین اتابک شام بتخت نشست اما
بعد از یکسال بدست سپاهیان مغول بیهلاکت رسید.

○ نسامه ای از پادشاه هلاکو رسید که در آن از
تمایل هلاکو به مذهب کاتولیک اظهار شرف و مسرت
کرده بود.

○ ۱۸۰۰ ۱۲۶۱ ۶۶۰ ۶۴۰ (ابوالحسن عزالدین علی بن محمد) ملقب به
این تیر صاحب کتاب معروف (کامل التواریخ) (۱)
درگذشت.

○ **اتابك محمد بن سعد بن زنگی** در حال مسنی توسط مخالفین خود دستگیر و بد باره لاکو فرستاده شد و بجایش **محمد بن سلغر** بمقام اتابکی فارس رسید.

○ **محمد بن سلغر** اتابك فارس نیز معزول شد و برادرش **سلجوق بن سلغر** به حکومت فارس نشست

○ **بیاه الدین زکریا** معروف به (**بیاه الحق**) از مشایخ سوفیه و خلیفه طریقه سهروردی که در ایران و هند سریدان فراوانی داشت وفات یافت.

○ **اکبر الدین ابهری** فیلسوف و ریاضی دان و منجم ایرانی در گذشت.

○ **جلال الدین محمد مولوی** کتاب **عسر فانی** (مثنوی) را در این سال با تمام رسانید.

○ **رکن الدین علاء الدوله** از اتابکان یزد وفات یافت.

○ **سلجوق شاه** برادر **محمد شاه بن سلغر** که مدتها در (قلعه استخر) محبوس بود توسط **التاجو** فرمانده لشکر مغول شهید شد.

○ **پاریز (۱)** پاریز دیگر که به چین فراد کرده بود بجزو امپراطور چین رسید و به عنوان شاهنشاه ایران شناخته شد.

○ **سلجوق بن سلغر** اتابك فارس بقتل رسید و

حکومت فارس را به آتش خاتون دختر (سعدین ابوبکر) داد.

○ هلاکو در سن ۴۰ سالگی در کنار نهر حفاتو در جنوب دریاچه اورمیه جان سپرد (۱) و بجای او آباقآن منصوب گردید .

○ ۱۸۰۴ ۱۲۶۵ ۶۶۴ ۶۴۴ بین آباقآن و برکای پسر جوجی جنگ در گرفت اما چون برکای بمرض قولنج در گذشت آباقآن پلامنارغ شد

○ فریدالدین مسعود معروف بیه (کنج شکر) کتاب عرفانی (اسرارالاولیاء) را در این سال تألیف کرد

○ ۱۸۰۵ ۱۲۶۶ ۶۶۵ ۶۴۵ ملک شمس الدین از پادشاهان (آل کسرت) همراه آباقآن در جنگهای دربند و ماکو شرکت کرد .

○ اثیرالدین اومانی (۱) شاعر دهباز (اتابک مظفرالدین اوزبک) در گذشت .

○ ۱۸۰۶ ۱۲۶۷ ۶۶۶ ۶۴۶ اثیرالدین ابیبری از اهالی (ابور) زنجان فیلسوف معروف که در رسد کردن ستارگان در مرانه با خواجه نصیرالدین طوسی همکاری داشت در این سال در گذشت .

۱- برای تاریخ مرگ هلاکو این شعر را ساخته الله .

چون هلاکو ز مرانه به زمنا نکه شد

مال برشموشست و سه : شب بگشاید

کردند بر اول نوبت غرض آخر

کتاب نوزدهم بود ز ربیع الاخر

۳- ارمان از توابع همدان بوده

- **ترکان خاتون** (ترخان خاتون) دختر قتلق خان قراختائی در کرمان مسجد جامع باشکوهی بساخت.
- **سیف‌الدین اعرج ملقب به (سیف اسفرنگی)** شاعر و قصیده سرای خوارزمشاهیان وفات یافت.
- **آپش خاتون** دختر اتابک سعدین زنگی در قانس به سلطنت رسید وی با **عنکو تیمور** فرزند هلاکو ازدواج کرد.

- **پراق خان** (۱) پادشاه ترکستان و ماوئه‌النهر به خراسان لشکر کشید ولسی از **آباقآن شکست** خورده به بخارا گریخت.
- (ابوعبداله محمد بن ابوبکر عثمان) معروف به **امامی هروی** مداح پادشاهان ووزرای کرمان وفات یافت.

- **آباقآن** در این سال در سی کیلومتری هرات **پراق خان** پادشاه ترکستان را بستگی شکست داد.

- **موفق‌الدین ابوالعباس** صاحب کتاب (عیون الانبیاء) در طب وفات یافت.
- **جنگ هشتم** سلجوقی که آخرین جنگهای مسلمین و مسیحیان بود در این سال اتفاق افتاد.
- شهر **نیشابور** که در اثر زلزله سال ۶۶۶ ویران

شده بود بامر آباقخان تجدید بنا شد (۱) .

•

۱۸۱۰ ۱۲۷۱ ۶۷۰ ۶۵۰ ○ طغانشاه از اتابکان یزد و قزاقان پادشاه و پسرش علاءالدوله به اتابکی فارس رسید .

○ عطا ملک جوینی نویسنده و مورخ مشهور بازار مدرسه (نظامیه بغداد) را که سوخته بود از محل موقوفات آن مدرسه از نو تعمیر نمود .

○ مارکو پولو در سفر تاریخی خود به چین در این سال پایتخت واد شد .

○ رکن الدین اوجدی شاعر شوریده و صاحب مثنوی (معلق‌المعانی) در مرغانه تولد یافت .

•

۱۸۱۱ ۱۲۷۲ ۶۷۱ ۶۵۱ ○ با فتح آخرین قلعه اسماعیلیان در مصر آباقخان به فعالیت این فرقه در مصر خاتمه داد .

○ آباقخان به خوارزم و ساوراء، انهر تساخت و ویرانی بسیار ببار آورد .

•

۱۸۱۲ ۱۲۷۳ ۶۷۲ ۶۵۲ ○ مولانا جلال الدین محمد مولوی صاحب کتاب معروف مثنوی در قونیه وفات یافت .

○ خواجه نصیر الدین طوسی دانشمند و ریاضی‌دان معروف و صاحب کتاب (اخلاق ناصری) وفات یافت و در کاظمین بخاک سپرده شد (۲)

- ۱- پورهای جامی بناسبت تجدید بنای نیشابور نسیبدهای ساخت که اینک چند بیت از آن چو گهنة بود و قدیس بنای نیشابور
 خدای خواست که بارش ز نو بنا سازند
 بهال ششصد و شصت و سه اتفاق افتاد
 ۲- در تاریخ وفات این دانشمند بزرگ گفته اند :
 نصیرمت و دین پادشاه کتور فضل
 بهال ششصد و هفتاد و دو بهادی حجه
 بهاد روی سوی او خرابی از هر جا
 بهید دولت نوشیروان عهد ایلخانان
 بنا نیافتن این شهر شهره زیبا
 بهگانه‌ای که چو او مادر زمانه نراند
 بروز هجدم انهر گشت در بغداد

- ۱۸۱۳ ۱۲۷۲ ۶۷۳ ۶۵۳ ○ جمال‌الدین ابو عبدالله محمد بن عبدالله
ملقب به (ابن مالک) دانشمند ونحوی معروف در
دمشق درگذشت. کتاب معروف او (القیه) است که
در ایران معروفیت نامی دارد .
- علاءالدین از اتابکان یزدکه بخاری آمده بود
درگذشت .

- ۱۸۱۴ ۱۲۷۵ ۶۷۴ ۶۵۴ ○ آباق‌آن در اوائل این سال شازده نغمه‌نما بنده
به شورای مذهبی مسیحیان در شهر (لیون) فرانسه
فرستاد تا اتحاد دینی به بندد (۱)

- ۱۸۱۵ ۱۲۷۶ ۶۷۵ ۶۵۵ ○ آباق‌آن از لشکر مسلمین سرداری سیف‌الدین
قلاون سردار (الملک الطاهر) پادشاه شام شکست
یافت .

- در جنگی که بین شاه شجاع و برادرش شاه
محمود روی داد . (شاه شجاع) شکست خورد
(شاه محمود) در شیراز بتخت نشست.

- ۱۸۱۶ ۱۲۷۷ ۶۷۶ ۶۵۶ ○ شاه محمود در این سال در شیراز وفات یافت و
شاه شجاع شیراز و استهبان را تصرف نمود .
- ملک شمس‌الدین محمد از خاندان آل کورت
دستور آباق‌آن که نسبت باو مظنون شده بود
مسموم گردید . (۲)

۱- آباق‌آن بخریات مادرش (دراورخان) و زنی (مرام) که هر دو مسیحی بودند در قلعه داشت با مسیحیان بر
علیه مسلمانان اتحاد بناد .

۲- مولا وجه‌الدین نسفی در تاریخ وفات او گفته .

سال شصت و هفتاد و شش به شوال
بنام صلوات ابراهیم محمد کورت
فنا ز مصحف دوران جو بنگریت بنال
برآمد آیت (والشمس کورت) فرالحال

۱۸۱۷ ۱۲۷۸ ۶۷۷ ۶۵۷ ○ شاه شجاع آذربایجان را بهمنسرفات خود افزود

○ ملک رکن‌الدین پسر ملک شمس‌الدین از

امرای آل کرکوت بدستور آباقاآن بحکومت عراق

عرب منسوب گردید و درعرات بخت نشست .

○ پرویز فرزند یزدگرد سوم که بچین فرار کرده و

درشهر چانگنگ ننگان (۱) آتشکده‌ای ساخته بود

دراین سال وفات یافت و پسرش نرسی «نی‌نسه» (۲)

در خدمت امپراطور چین درآمد .

✽

۱۸۱۸ ۱۲۷۹ ۶۷۸ ۶۵۸ ○ بیاءالدین جوینی فرزندخواجهمشتمس‌الدین

جوینی که با مر آباقاآن والی عراق عجم و

اسفهان بود دراین سال وفات یافت .

○ مسجد جمعه اردبیل بنا گردید .

✽

۱۸۱۹ ۱۲۸۰ ۶۷۹ ۶۵۹ ○ کمال‌الدین محمد بن علی بن محمود کرمانسی

متخلص به **خواجو** از شعرا و عرفای معروف ایران

در کرمان متولد شد .

○ ملک رکن‌الدین فرزند ملک شمس‌الدین که

بدستور آباقاآن او را (ملک شمس‌الدین کهن)

میگفتند مورد و نواجر اشراف را گرفت .

○ زلزله شدیدی شهر نیشابور را ویران کرد .

✽

۱۸۲۰ ۱۲۸۱ ۶۸۰ ۶۶۰ ○ آباقاآن (اباا خان) (۳) در حیدران و سب

یافت (۴) و برای تعیین جانشین او (قوریلخان) در

آلاتاغ تشکیل شد .

1 - changgan ۲ - Ninisse

۳ - این پادشاه را آباا - آبااآن - آبااخان - آبااخان نیز گفته اند

۴ - در تاریخ ترک آبااآن چنین گفته اند :

ز تور جرج که بر کس نیکنند ابا

سال ششم و هشتاد در خدمت آباا

چو بست روز بر آمد ز ماه ذی‌الحجه

چهارشنبه سالام صبح در حیدان

○ **حمده الله مستوفی** از مشاهیر مورخان دوره
منول و صاحب کتاب (نزعة القلوب) در قزوین تولد
یافت .

○ **فخرالدین عراقی** شاعر دلموخته و عارف
مشهور ایران در این سال وفات یافت .

○ **ملک رکن الدین آل کسرت** قندهار را تصرف
نمود .

●

○ **طبق رای قوریلتای منول سلطان احمد تگودار** ۶۶۱ ۶۸۱ ۱۲۸۲ ۱۸۲۱
(تگودار) برادر **آباقآن** به سلطنت رسید .

○ **علاءالدین تمغا ملک جوینی** صاحب کتاب
معروف (تاریخ جهانگشای جوینی) درگذشت .

○ **قرحان خاتون** دختر قتلغ خان قراخانی در
کرمان وفات یافت و او را زیر گنبد مددسه شهر
بخاک سپردند .

●

○ **جمال الدین ابو یحیی زکریا بن محمد قزوینی** ۶۶۲ ۶۸۲ ۱۲۸۳ ۱۸۲۲
از علماء معروف ایران وفات یافت از آثار او
میتوان نام کتابهای (آثارالبلاد) و (اخبارالبلاد) و
(عجائب المخلوقات و غرائب الموجودات) دانست .

●

○ **در اثر حیات جمعی از امرا احمد تگودار** ۶۶۳ ۶۸۳ ۱۲۸۴ ۱۸۲۳
فرار کرد ولی دستگیر و بفرمان ارغون پسر
آباقآن بقتل رسید و ارغون در (هشت رود)
آذربایجان به سلطنت نشست .

○ **خواجه شمس الدین صاحب دیوان جوینی**
که در خدمت ارغون آمده بود به سعادت بدخواهان

و پادشاهان او در کلبه پسران و پسران او و نوادگان او
 دادند و یکی از پسران او در آذربایجان بقتل رسانیدند. (۱)

○

۱۸۲۴ تا ۱۲۸۵ ۶۸۴ تا ۶۶۴ ○ حسن بن محمد بن حسن ملقب به حسام‌الدین -
 چلبی از مریدان خاس مولانا جلال‌الدین مولوی
 در این سال درگذشت .

○ مولانا جلال‌الدین کتاب (مثنوی) را بنویسید
 او بنظم در آورد چنانکه گوید .
 ای سیاه‌الحق حسام‌الدین تویی
 که گذشت از من به نودت مثنوی .

○

۱۸۲۵ تا ۱۲۸۶ ۶۸۵ تا ۶۶۵ ○ شیخ محمود شمس‌توری از بزرگان عسقا و
 مشایخ مشایخ صاحب کتاب معروف (گلشن راز)
 تولد یافت (۲)

○ (شیخ الاسلام ناصرالدین ابوالخیر عبدالله بن عمر)
 اهل پیشای فارس و از فقهایی معروف ایران و صاحب
 تفسیر معروف (انوار التنزیل و اسرار التاویل) در
 تفسیر و فقه یافت .

○ (امیر فتح‌الدین محمود بن معین‌الدین محمد طغرانی)
 فریوددی ملقب به ابن معین از شعرا و معروف ایران
 در قصبه فریود (۳) متولد شد .

○

۱۸۲۶ تا ۱۲۸۷ ۶۸۶ تا ۶۶۶ ○ آپس خاتون آخرین فرمانروای اتابکان فارس
 در تبریز وفات یافت و دخترش کردی چین چند

۱- در مرثیه او آمده.

به روی بخت و زهره جسمو ببرد

از رفتن شمس از افق خون بچکید

بسر زد نفس سرد و گرمیان بهر

شب جامه سیاه کرد زین ماله و سیخ

۲- تاریخ تولد این عارف بزرگ را بین سالهای ۶۸۵ تا ۶۹۳ دانسته‌اند .

۳- از شهرهای قدیم خراسان و در مغرب سبزوار .

او را به شهر از آورد (۱)

○ **مجید همگر** شاعر معروف ایران که خود را از نژاد **انوشیروان عادل** میدانست در اسفهان وفات یافت .

✽

○ **در این سال امیر توغا (امیر تونقا) وزیر ارغوان** که موجبات قتل **خواجه شمس الدین صاحب دیوان** را فراهم آورده بود بجرم خیانت با مسز ارغوان کشته شد و **سعدالدوله بیودی** بجای او رسید .

○ **شیخ شهاب الدین سهروردی** معروف به (شیخ اشراق) صاحب کتابهای (لمعات) (البسیر) و (لوامع الانوار) در حلب کشته شد .

✽

○ **یوسف شاه** از اتابکان لیس بزرگ وفات یافت و **اتابک افراسیاب** بجای او نشست .

○ وفات **فخرالدین عراقی** در این سال هم نوشته اند .

○ **شیخ صدرالدین ابوالمعالی مظفر بن محمد** از دانشمندان و نویسندگان بنام دوره اتابکان فارس که متجاوز از ۲۲ تألیف و تصنیف دارد در شیراز درگذشت .

✽

○ **فیروز شاه ثانی** از ترکان خلجی دومین سلسله مسلمان را در هندوستان تأسیس کرد و حوزه اقتدار خود را تا دکن توسعه داد .

۱ آتش خانون در شیراز بپناک سپرده شد و مشیره او بنام (خانولک) یا (خانولنصرای قیامت) اکنون در جنوب شیراز باقی است

○ تاریخ تولد **خواجهوی گرمانی** را در این سال هم نوشته‌اند.

۹

۱۸۳۰ ۱۲۹۱ ۶۹۰ و ۶۷۰ ○ **ارغون** در این سال وزیر خود **سعدالدوله** را کشت (۱) و شش روز بعد خود نیز وفات یافت (۲) و برادرش **گیخاقو سلطان** شد.

○ **شیخ مشرف الدین سعدی** شاعر نامدار و ستاره درخشان ادب ایران در شیراز وفات یافت و قبر او زیارتگاه ادب خواهان و ایران دوستان است (۳)

○ **خواجه احمد خالدی** زنجانی ملقب به **صدر جهان** به وزارت **گیخاقو** منصوب شد.

○ پادشاه خاتون دختر **قطب‌الدین محمد قراخانی** در ایام ایلخانی **گیخاقو** در این سال بر کرمان مسلط شد و برادر خود **سیورغمنش** را بقتل رسانید.

۱ - سعدالدوله یهودی و از مردم اهر بود می‌تواند باشد داشت ارغون را مجبور کند که دین اسلام را از میان برداشته و کعبه را ویران سازد. یکی از همکیشان خود را بحرسان فرستاد تا عده‌ای از یزرگان را بقتل رساند و شمس‌الدوله را هم در شیراز مأمور قتل‌نمایی دیگری کرد اما ارغون دانست و با هم ارغون بدست مخالفین خود کشته شد و همین‌وقت نامه کتبی از یهودیان در سراسر کشور قتل تمام شد.

۲ - ارغون در اثر خوردن پاره‌ای از ارکبات شیبانی و دارویی کسه برای طولانی کردن عمر مصرف میکرد فتح شد و در گذشت و در مرگ او گفته‌اند
شبه ز حسرت نوبی ششید و نوب
اندک مقام پانجه ارغون بوخت جاشت

۳ - در بعضی از کتب تاریخ وفات سعدی را ۶۹۳ هـ یا ۶۹۴ دانسته اما بدلیل شعر زیر که در (موش‌الاحرار) آمده همان ۶۹۱ صحیح‌تر است

شمسای بساک روح بساک سعدی	شب شیشه ز (خاک) و (ساده) اند سال (۶۹۱)
مذلل‌الوجه (کال) روز (۱۳۷) ذی‌الحجه	بیا فنایند از شیار سن پسر و بسال
و همچنین شوریده شوراوی در فسیله مصلی ماده تاریخ وفات سعدی را چنین می‌گوید	به ششده نوبد و پانک گشت از این بنگاه
شعب مبارک آدرینه در سه شسوال	ز عجز اهل زبان بد! که بلزبان گولاه
کس از ارحلت سعدی نگفته تاریخی	از بیل چمن اهل فارس سعدی آه (۶۹۱)
در آن قتیبه کجا بود بنده ناموید	

○ در اثر افراط گیمخاتو در عیاشی و ولخرجی خزانه مملکت تهی شد و در سدد چاره برآمد که بنا بر پیشنهاد صدرلجپان تسمیم بانشار اسکناس کاغذی گرفتند .

○ **امیر خسرو دهلوی** منظومه «آئین اسکندری» را در این سال بنام (علاءالدین محمد شاه) بنظم در آورد .

⊙

○ در تبریز با مرگ خاتو یکنوع اسکناس کاغذی بنام **چاو** «۱» منتشر شد که چون با مخالفت مردم مواجه گردید گیمخاتو اجباراً از رواج آن چشم پوشید

○ **قویبلائی قآن** بر ۴۵ سال سلطنت وفات یافت

○ **صغی الدین ارموی** موسیقی دان معروف ایرانی در سن ۸۰ سالگی وفات یافت

○ **مدخل سنگی** زیبایی برای امامزاده **ابادز** واقع در خارج از شهر قزوین در این سال ساخته شده و تعمیراتی در آن انجام گرفت

○ **حسام الدین عمر لر** دهمین اتابک لر کوچک پس از قتل خضر لر با مارت نشست اما در همین سال امرای لر او را معزول کرده . و بجای او **صمصام الدین محمود لر** را با مارت برداشتند

⊙

○ **چسون پایدو** نوه **هالاکو** بقصد آذربایجان حرکت کرد گیمخاتو سپاه سردادی (امیر آق بوئا) بجلو او فرستاد ولی این لشکر از **پایدو** شکست خورد و گیمخاتو هم از تبریز به (مغان) گریخت اما بدست چند نفر از امرای خود کشته

۱- این چاو کاغذ مربع مستطیل شکلی بود که بکثرت آن جمله منس (۱۷۱۵)الله، جبرئیل (له) نوشته شده بود و در زیر آن هم بیای آنرا که از نیم درشم تا ده دینار بود ذکر کرده بودند .

شد و پایندی با رای بزرگان قوم بمقام پانخان
رسید و در نزد يك همدان تاجکنداری کرد .

○ **مازکوپولو** در بازگشت از چین در این سال به

بندر هرمز وارد شد تا از ایران یارو با سفر کند.

غازان خان در روز عید قربان این سال در تبریز

به تخت نشست و با عده زیادی از مغولان بدین اسلام

درآمد و نام خود را **محمود** نهاد .

○

۱۸۳۴ ۱۲۹۵ ۶۹۵ ۶۷۴ ○ **پایندو خان** در ابتدای سلطنت گرفتار حمله

غازان خان شد و پایندو خان پس از چند جنگ در اثر

خیانت بهشی از امرای خود از غازان شکست خورده

بقتل رسید و غازان به پانخان رسید .

○ **جمال الدین دستچر دانی** وزیر دانشمند پایندی

خان که اسلوا از روستای طیس اراک بود با امر

غازان بقتل رسید .

○

۱۸۳۵ ۱۲۹۶ ۶۹۶ ۶۷۵ ○ **غازان خان** که پابند بدین اسلام بود دو سال پیش

در ناحیه لار دماوند به داعمانی امیر نوروز معرفی

خود غسل کرده و جامه توبه پوشیده و دست شیخ

صدرالدین ابراهیم اسلام آورده بود (۱)

فرمان داد تا همه افراد او بدین اسلام مشرف شوند

و کلیه آتشکدهها و معابد یهودی و بتخانهها به مساجد

اسلامی تبدیل شود .

۱۸۳۶ ۱۲۹۷ ۶۹۷ ۶۷۶ ○ **قتلغ شاه** وزیر **غازان** که با حيله و نیر فلوسيله

قتل امیر **نوروز** مرین غازان را فراهم آورده بود

بفرمان غازان کشته شد و مقام او به **خواجهر شمس**

الدین فضل الله رسید .

۱ - غازان علی این مراسم نام خود را (محمود) گذاشت
۲ - منابع سراج این کتاب را بنام ناصرالدین محمود شاه پسر اتمش نوشت .

۱۸۳۷ ۱۲۹۸ ۶۹۸ ۶۷۷ ① **مهناج‌الدین عثمان بن محمد معروف** به
(مهناج سراج) عالم و وقایع نگار معروف و صاحب
کتاب مشهور (طبقات ناصری) درگذشت (۱)

۱۸۳۸ ۱۲۹۹ ۶۹۹ ۶۷۸ ② **سلطان محمود شاهان** برای حمله به مسروشان
سپاهبانی مخلوط از مغول و ایرانی برماندهی
قنقلشاه به کنار فرسات فرستاد و در محلی بنام
(مجمع المروج) نزدیک (حسن) مسریان شکست
خورده و پستالقدس و دمشق به تصرف قوای مغول
درآمد.

③ **غازان خان** به‌عنوان بدخواهان دستور داد **صدر**
جهان را از میان بدوینم کردند و این دانستند
بزرگ را که مدتها وزارت **میخانو** داشت از میان
برد.

۱۸۳۹ ۱۳۰۰ ۷۰۰ ۶۷۹ ④ **غازان خان** برای دقمه دوم به سوویه حمله برد
ولی در اثر بیدی هوا کاری از پیش نبرد.

⑤ **شیخ زاهد گیلانی** مراد و پدر زن **شیخ** -
صفي الدين اردبیلی وفات یافت و در سیاه‌رود
گیلان مدفون گردید و **شیخ صفي الدين** در
مقام اوشاد بجای او نشست.

⑥ **امیر مبارزالدین محمد** فرزند **امیر مظفر** سر
سلسله پادشاهان آل مظفر در میند یزد متولد شد.

۱۸۴۰ ۱۳۰۱ ۷۰۱ ۶۸۰ ⑦ **شاهان** لشکری سرداری **قنقلشاه** به مغرب ایران
فرستاد.

⑧ **خواجه جمال‌الدین سلمان بن علاء‌الدین** مشهور
به **سلمان ساوجی** شاعر نامدار ایران تولد یافت.

○ **محمد بن طباطبائی** معروف به **ابن طلقی**
از مورخین معروف اسلامی و صاحب کتاب (آداب
السلطانیه) وفات یافت .

۱۸۴۱ ۱۳۰۲ ۷۰۲ ۶۸۱ ○ **سپاه غازان** سرداری قتلغ‌شاه در نزدیکی دمشق ابتدا پیروز شد ولی بعداً شکست خورد و جمع کثیری از سپاه او در جریان طغیان رود فرات به قتل رسیدند و **غازان** هم سرداران سپاه از جمله **قتلغ شاه** و **امیر چوپان** را چوب زد و سیاست نمود

○ **پیر یکران** سوفی و عارف اصفهانی وفات یافت و او را در محلی که درس میداد مدفون کردند که امروز از بناهای تاریخی اصفهان است

۱۸۴۲ ۱۳۰۲ ۷۰۲ ۶۸۲ ○ **سلطان محمود** غازان در سن ۳۳ سالگی در (فشکلده) از فواحی قزوین فوت کرد (۱) و پیر ادرش **سلطان محمد خدابنده** ۲۰ به پشایب نشست و نام **اولجایتو** (۳) را بر خود نهاد و در شهر **اوجان** (۴) رسماً به مقام ایلیخانی نشست .

○ **قطب‌الدین شاه جهان** آخرین فرمانروای سلسله قراختاییان کرمان معزول شد .

○ **شرف‌الدین محمود اینجو** در قارس و اصفهان اینجودا تأسیس کرد این سلسله تا سال ۱۷۵۸ ادامه

- ۱- جنازه غازان را در شام غازان فرستادند و در آنجا بر زمین ریخته شد و در آنجا خاکسپاری کردند. در تاریخ‌های او گفته‌اند
- ۲- شهبان اوجان بنده را اهل سنت اورا خرابنده میکنند
- ۳- اولجایتو یعنی سلطان آفریننده (خوشبخت) است
- ۴- اوجان دهکده‌ای در چهارده تکه از توابع فارس است که پیرامون در نزدیکی این محل در باقلاق فرورفته و ناپدید شده .

داشت و در این سال بدست سلسله آل مظفر منقرض گردید .

۵

۱۸۴۳ ۱۳۰۴ ۷۰۴ ۶۸۳ ○ در این سال شیخ صدرالدین موسی پسر (شیخ سنی‌الدین اردبیلی) بجای پدر سمت ارشادسوقیان را یافت .

○ سلطان ابوسعید ملقب به علاءالدین آخرین فرد اینخانیتان منول در آذربایجان تولد یافت .

○ سلطان محمدخداپنده در ناحیه‌ای که بعدعابه (سلطانیه) معروف شد و در سی کیلومتری زنجان امروزی است بایجاد شهری پرداخت و پایتخت را از تبریز بسطانیه آورد (۱)

۶

۱۸۴۴ ۱۳۰۵ ۷۰۵ ۶۸۴ ○ امیر خسرو دهلوی بزرگترین گوینده فارسی زبان در دهلی وفات یافت

○ ملک دکن‌الدین از امرای آل کورت که بدستور آباق‌آن او را بنام پسرش (شمس‌الدین کهن) می‌گنند در قلعه (خضای) در ناحیه غور وفات یافت (۲) و پسرش فخرالدین سلطنت نمود .

۷

۱۸۴۵ ۱۳۰۶ ۷۰۶ ۶۸۵ ○ سرزمین گیلان که بواسطه موقعیت جغرافیایی خود تاکنون بتصرف منولان نیامده بود در این سال توسط سلطان محمدخداپنده و سردارانش

۱- سلطان محمد هنگام شروع ساختن سلطانیه ظاهر آذربایجان شد و حضرت علی‌السلام و حضرت امام حسین علیه‌السلام را باین محل منتقل کند که چون مردم از دادن جسد خودداری کردند سلطان بفرمان بگریه خود تبدیل کرد .

۲- حکیم‌الدین غوری در تاریخ وفات او گفته :

سال هجرت رسیده هفتصد و پنج
شد فردوس از این سرای سینج

روز پنجم از سفر ده و دو
شمس دین کسرت خسرو آفسان

فتح شد و لشکر مغول در آن شهر به قتل و غارت پرداخت .

○ **ملك فخر الدين** پسر **رکن الدین** از پادشاهان آل کرت که نسبت به شمرآ و فضلا علاقه خاصی داشت وفات یافت .

○ **ملك غياث الدين** فرزند **شمس الدين کبير** (رکن الدین) از امیرای آل کرت بحکم سلطان **محمد خدا بنده** حکومت هرات یافت .

○ **افضل الدين کاشانی** معروف به (بابا افضل) از حکما و ادبای معروف ایران و مؤلف کتاب (جاویدان نامه) در گذشت .

○ **ملك غياث الدين** آل کرت که از طرف سلطان **محمد خدا بنده** فرمان حکومت هرات داشت بساین شهر وارد شده شهر (غور) و (اسفزار) را مسخر کرد .

○ **سند و قسمت**ی از پنجاب بدست **محمد بن قاسم** سردار اسلام فتح شد .

○ در این سال سلطان **محمد خدا بنده** فرمان داد تا نام خلفای سه گانه (ابوبکر - عمر - عثمان) را از خلیفه حذف کرده بجای آنها نام (حضرت علی ع و حضرت امام حسن ع و حضرت امام حسین ع) را در خلیفه بیاورند و مذهب شیعه را رسمیت داد

○ **قطب الدین محمود بن مسعود شیرازی** ۶۸۹ ۷۱۰ ۱۳۱۰ ۱۸۴۹

از افاضل علما و دانشمندان ایران صاحب کتاب
(نهاية الادراك في دراية الافلاك) و کتاب نفیس
(دره التاج) وفات یافت و بنا بوسیت خود او را در
قبرستان (چرنداب) تبریز در جوار قبر قاضی بیضاوی
دفن کردند (۱)

○ در این سال ساختمان آرامگاه **سلطان الجایتو**
(سلطانبه) تمام شد (۲)

○ **خواجه رشیدالدین فضل الله** کتاب معروف
(جامع التواریخ رشیدی) را در سه جلد در این سال
تألیف کرد و هم در این سال تصدی امور مالیاتی
قزوین و زنجان و ایهر را به **حمدالله مستوفی** از
مورخان معروف داد .

○ **سلطان محمد خدابنده** بر وزیر دوم خود **خواجه**
سعدالدین ساوچی غضب کرده او را بکشت و
خواجه علیشاه تبریزی را در وزارت بسا
خواجه رشیدالدین شرکت داد .

○ **خواجه علیشاه** (خواجه تاج‌الدین علیشاه جیلانی)
مجدد عنلیمی در خارج از کسوی مهادهین تبریز
ساخت که امروزه (ارگ علیشاه) معروف است .

○ **سلطان محمد خدابنده** به شام حمله کرد ولی
بدون گرفتن نتیجه به کشور خویش مراجعت نمود

○ **بیاءالدین احمد بن جلال‌الدین محمد** پسر
مولانا جلال‌الدین مولوی صاحب کتاب منقول

۱ - اصل این دانشمند از قره (دولتک) کارون بوده اما در شهر از زلفی میگرده بسرای اطلاع بیشتر
از شرح حال کامل از رجوع ننماید به کتاب (پیشکن نامی پارس) تألیف دکتر محمد تقی میر
۲ - سلطان محمد خدابنده بواسطه پایان ساختمان سلطانیه مجلس جشنی برپا کرد که (شیخ نسفی‌الدین اردبیلی)
جلد پادشاهان سفوی هم در این مجلس دعوت داشت .

(ولدنامه) درقونیه وفات یافت .

۱۸۵۲ ۱۳۱۳ ۷۱۳ ۶۹۲ ○ **امیر مظفر** جد سلسله آل مظفر در شبانکاره وفارس، وفات یافت و فرزند او **امیر عمارالدین** سلسله آل مظفر را در فارس تشکیل داد .

○ **سلطان ابوسعید** با وجود سفرین امیر خراسان شد

○ **ایوان بزرگ** و ده خنل و حیاط آدامگاه **شیخ یازید** **بخطامی** بدستور **سلطان الجایتو** با کاشی قبر و ده بسیار ممتازی تزئین گردید .

۱۸۵۳ ۱۳۱۴ ۷۱۴ ۶۹۳ ○ **سلطان غیاث‌الدین** فرزند **رکن‌الدوله** از ملوک آل کرت در اترسائس برادرش **علاء‌الدین هندو** به **سلطان محمد خداپنده** پناه آورد .

○ **خواجه همادالدین تیریزی** از شاعران معروف ایران و معاصر **شیخ سعدی** در سن ۱۱۶ سالگی وفات یافت .

۱۸۵۴ ۱۳۱۵ ۷۱۵ ۶۹۴ ○ **شیخ‌صنی‌الدین اردبیلی** جد پادشاهان صفوی در اردبیل وفات یافت و در همان شهر مدفون است

○ **حسن بن محمد بن شرف‌قضاء علوی** حسینی اشترآبادی از علما و دانشمندان بزرگ ایران و از شاگردان **خواجه نصیر طوسی** در گذشت .

۱۸۵۵ ۱۳۱۶ ۷۱۶ ۶۹۵ ○ **سلطان محمد خداپنده** ملقب به **الجایتو** در گذشت و در مقبره (ابواب‌البر) در شهر سلطانیه

دفن گردید (۱) دپسرش **ابوسعید بیادر** بجای
وی نشست

○ مناره جنیان اسفهان که مقبره **ابو عبدالله** (عمو
عبداله سلا) از ققهای زمان خود در زیر آن مدفون
است و در جاده نجف آباد اسفهان واقع شده در این
سال ساخته شد .

۶۹۶ ۷۱۷ ۱۳۱۷ ۱۸۵۶ ○ **خواجه رشیدالدین فضل‌الله** وزیر دانشمند
مشهور **ابوسعید بیادر بخریک تاج‌الدین** -
علیشاه از وزارت معزول گردید .

○ **شیخ محمود شمسری** در این سال کتاب‌مثنوی
(گلشن‌راز) را در جواب پانزده سئوالی که **امیر** -
حسینی هروی از وی کرده بود بنظم نزه او
فرستاد .

۶۹۷ ۷۱۸ ۱۳۱۸ ۱۸۵۷ ○ **سلطان ابوسعید** دستور داد (خواجه رشیدالدین
قتل‌الله) را با تفاق فرزندانش با نهم بیجای مسموم
کردن **سلطان الجایتو** بقتل رسانیدند (۲)

○ **ابوسعید بیادر** در حکومت یزد را به **امیر** -
عبادالدین از سلسله آل‌مظفر داد .

○ **بهاء‌الدین محمد بخاری** نقشبند مؤسس سلسله
نقشبندیه مؤلف کتاب (دلیل‌العاشقین) و (حیات‌نامه)
در دهی نزدیک بخارا تولد یافت .

۱ - خواجه حداده مسوفی در حرکت سلطان محمد گفته :

از خصلت و شانزده جو نه ماه گذشت از شاه و کلاه سروری شاه گذشت .
بسگلت و جهان بیوفسا را گذشت آسمان ز حال خویش ناامان گذشت .

۳- خواجه رشید الدین فضل‌الله حمدانی مورخ بزرگ و طیب‌نسانی ایران و مؤلف کتاب مشهور (جماع
الدواریج) را بعایت شخصی بنام تاج‌الدین علیشاه جیلان تبریزی که مردی بسواد بود به دو نیم کرده
و فرزند جوانش را بنام عزالدین ابراهیم پلنگ‌رسانیده و تاج‌الدین علیشاه را بجای او وزیر خود کرد

○ (رکن‌الدین عالم‌بن ابی‌الحسن هروی) معروف به **امیر حسینی** از اجله عرفای خراسان که شیخ محمود شبستری کتاب (گلشن راز) را در مقابل پانزده سؤالی که او کرده بود بنظم درآورد در هرات در گذشت .

○ ۶۹۸ ۷۱۹ ۱۳۱۹ ۱۸۵۸ در جنگی که میان **ابو سعید خان** و امرای مخالف او در گرفت **ابو سعید** بسبب شجاعت زیاد پیروز شد و سران مخالف از جمله (برنجین) کشته شدند و بهمین مناسبت او را لقب (بیاداد) دادند .

○ حکومت فارس در این سال به **شاهزاده خانم - گردی چین** دختر **آبش خاتون** واگذار گردید پدر او **منکو تیمور** بود .

○ ۶۹۹ ۷۲۰ ۱۳۲۰ ۱۸۵۹ **شیخ محمود بن امین‌الدین شبستری** عارف مشهور که در زمان **اولجایتو** در تبریز میزیسته در این سال در (شبستر) (۱) وفات یافت. از آثار معروف او میثاق (گلشن راز) و (سعادت‌نامه) و (مرات‌المحققین) را نام برد

○ **حافظ** شاعر آسمانی ایران در شیراز تولد یافت
○ **سیف‌بن محمد بن یعقوب هروی** فاضل و دانشمند و شاعر معروف افسران کتاب (تاریخ هرات) یا تاریخ سیفی را در این سال بنام (غیاث‌الدین) از پادشاهان آل کرت تمام کرد
○ **نزاری قیسثانی** از شاعران معروف ایران در این سال وفات کرد .

○ ۷۰۰ ۷۲۱ ۱۳۲۱ ۱۸۶۰ **ابو سعید بیاداد** بچنگ‌نوم (کراثیت) حوالی

زنجان رود در پانه رفت و آنها را منکوب و منهزم نمود و بنا بر وایتی بواسطه شجاعتی که در جنگ بیروز داد لقب (بهادر) گرفت

○ شاه شیخ ابواسحق پسر چهارم شاه محمود ایلنجو در این سال تولد یافت .

○ سلطان ابوسعید بیادز دختر خود ساتی بیک را باز دواج (امیر چوپان) در آورد .

✽

○ ۱۸۶۱ ۱۳۲۲ ۷۲۲ ۷۰۱ سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی . دانشمند و نویسنده مشهور ایران و صاحب کتاب (المطول) در قریه (تفتازان) ناحیه نسا (در خراسان) تولد یافت

○ بنای مسجد جمعه ورامین در این سال پایان یافت .

○ پهلوان محمود دخو از زعمی ملقب به (پورهای ولی) و منخلص به (اقبالی) شاعر و پهلوان نامی ایران و صاحب مثنوی (کنز الحقایق) در خیوه وفات یافت. (۱)

○ امیر تیمور تاش چوپانی که از طرف ابوسعید بیادز بحکومت آسیای صغیر رفته بود در این سال دعوی مهدویت کرد و بنام خود سکه زد و خطبه خواند که توسط امیر چوپان دستگیر و بخدمت سلطان ابوسعید فرستاده شد

✽

○ ۱۸۶۲ ۱۳۲۳ ۷۲۳ ۷۰۲ امیر مبارز الدین محمد بن مظفر رسماً سلسله (آل مظفر) را تأسیس کرد و تا سال ۷۹۵ بر اسفهان و فارس و خوزستان و کرمان و بیزد حکومت داشتند . پادشاهانی ادب دوست و دانش پرور بودند

○ تاج الدین علی شاه وزیر (ابوسعید بهادر) که سب قتل قجیع خواجه رشید الدین فضل اله

هرگز نخورد آب زمینی که بلند است .

۱- این شعر از اوست .
افتادگی آموز امر طالب فیضی

در این سال درگذشت و او را در مسجد علیشاه تبریز دفن کردند .

۱۸۶۳ ۱۳۲۴ ۷۲۵ ۷۰۳ ○ (شرف‌الدین محمود شاه اینجو) در این سال سلسله آل اینجو را بنیان نهاد و حصار و باروی شهر شیراز را تجدید بنا کرد .

○ **امیر خسرو دهلوی** بزرگترین شاعر فارسی زبان که در هند زندگی میکرد و بتقلید از نظامی خمسه‌ای بنظم آورده بود وفات یافت .

○ **ابن بطوطه** مورخ مشهور در این سال بشیراز آمد و از این شهر شرحی در کتاب خود نوشت .

○ **ابوسعید بیادری خان** دستور داد مقبره امامزاده جعفر را در خیابان عاتق اصفهان ساختند .

۱۸۶۴ ۱۳۲۵ ۷۲۶ ۷۰۴ ○ **خواجگه شمس‌الدین محمد حافظ شاعر** نژادسرای ایران در شهر ادب پرور شیراز تولد یافت . ۶۱

○ «حسن بن سدیدالدین» معروف به **علامه حلی** دانشمند و فقیه بزرگ ایران در این سال با سال‌بند در حله (۲) وفات یافت از آثار متعدد او میتوان نام کتابهای «تذکره الفقهاء» و «ایضاح الاشباه فی ضبط تراجم الرجال» ذکر کرد .

۱۸۶۵ ۱۳۲۶ ۷۲۷ ۷۰۵ ○ **امیر دمشق** فرزند **امیر چوپان** که دختر خود را به (ابوسعید بهادر) داده بود پسرمان ابوسعید بقتل رسید .

۱۸۶۶ ۱۳۲۷ ۷۲۸ ۷۰۶ ○ در این سال **ابوسعید بیادر** به (غیبات‌الدین کرت) فرمان داد که **امیر جو پان** را بقتل برساند تا بتواند بغداد خاتون دختر او را به عقد خود درآورد (۱)

○ **محمود بن عثمان** کتاب مشهور (فردوس‌المرشیده فی اسرار الصمدیه) **ابو بکر محمد بن عبدالکریم** را در کازرون در این سال بفارسی برگردانید (۲)

۱۸۶۷ ۱۳۲۸ ۷۲۹ ۷۰۷ ○ **ابوسعید بیادر** «باری ملای» حاکم خراسان را که سر به عصیان برداشته بود کشته و شورش آنجا را فرونشاند .

○ **محمد بن سراج‌الدین** به مقوب معروف به **فیروز آبادی** صاحب کتاب معتبر «با ارزش و قاموس» در فیروزآباد فارس متولد شد . (۳)

○ **ملک غیبات‌الدین** از پادشاهان آل کرت در گذشت و پسرش شمس‌الدین بجای او نشست .

۱۸۶۸ ۱۳۲۹ ۷۳۰ ۷۰۸ ○ «امیر سید نورالدین شاه نعمت‌آه ولی» مؤسس سلسله معروف نعمت‌اللهی در قصبه کوه پنان کرمان تولد یافت .

○ **شهاب‌الدین عبدالصاف** صاحب کتاب «تاریخ و صاف» در شیراز وفات یافت .

○ **حمدالله مستوفی** مودع معروف ایرانی کتاب

۱- بغداد خاتون دختر امیر جو پان زن امیر شیخ حسن جلایر بود که ابو سعید سالها در عشق او مبعوث و چون امیر جو پان کشته شد ابوسعید امیر حسن را مجبور کرد که بغداد خاتون را مطلق دهد و پس از گذشتن مدت شرعی بغداد خود درآورد

۲- این کتاب در شرح حال مرشد کامل شیخ ابوالحسن کازرونی است که بهمت دکتر ایرج افتخار در تهران به چاپ رسید

۳- (سخاوی) در کتاب (نوع‌الامع) او را از اجداد کازرون دانسته در صورتیکه از قصبه (کازوین) از توابع فیروزآباد است .

معنبر «تاریخ گزیده» خود را بنام خواجہ شیات۔
الدین فرزند خواجہ رشید الدین فضل اله
 در این سال تمام کرد .

✽

○ **کمال الدین عبدالرزاق کاشانی** دانشمند و
 عارف بزرگ ایران صاحب کتاب معروف (فسوس
 الحکم) در این سال وفات یافت .

○ **بغداد خاتون زن ابو سعید بیداد** که در گذشته زن
 «امیر حسین چلابر» بود یکنه با «امیر حسین»
 مقسوب واقع شد اما بزودی بیگناهی او ثابت گردید

✽

○ **ملک حافظ بن ملک شیات الدین** از امرای
 آل کرت در هرات بقتل رسید و برادرش «ملک
 معزالدین حمین» بجای وی نشست .

○ **ظہیر الدین بابر** در هندوستان امپراطوری مغولی
 را تاسیس کرد .

✽

○ **رکن الدین یوسف** فرزند «نصر الدین احمد» از
 سلسله «هزار اسپ» در شهر اینچ لرستان « در
 شمال شرقی خوزستان» بامارت رسید .

○ **اوحدی مراغه‌ای** منظومه «مروف و جام جم» را
 بنام قیات الدین محمد وزیر در این سال تألیف
 کرد .

○ در این سال مقبره «شیخ جام» واقع در شهر تربت
 جام خراسان تعمیر گردید و در ورودی زیبایی
 برای آن ساخته شد

✽

۱۸۷۲ ۱۳۲۳ ۷۳۴ ۷۱۲ ملا عبدالرزاق کاشی عارف ودانمند معروف و صاحب کتابهای «تأویلات» و «شرح منازل السائرین» در این سال یا سال بعد وفات یافت

○ این بطوطه سیاح معروف در این سال به مشهد وارد شد و چند روز در این شهر اقامت کرد

○ جلال طیبی یا حکیم جلال ملقب به جلال شیرازی شاعر و طیبی ایرانی منظومه «گل و نورد» ۱۶۰۰ را در این سال بنام غیث‌الدین کیخسرو برادر شاه‌شیرخ ابواسحق بنظم در آورد

•

۱۸۷۳ ۱۳۲۴ ۷۳۵ ۷۱۳ شیخ صفی‌الدین اردبیلی جد پادشاهان صفوی در شهر اردبیل وفات یافت و قبراو زیارتگاه مریدان صفوی گردید . ۲۰

○ در این سال از بک‌خان پادشاه دشت قبیچاق به آذربایجان حمله کرد و ابوسعید بیادرخان سپاه سرداری غیث‌الدین بجلوگیری آنها فرستاد و سال بعد هم خود عازم جنگ با آنها شد .

○ رکن‌الدین علاءالدوله سمنانی عارف ودانمند ایرانی صاحب کتابهای «مکاشفات وحدائق الحقایق» در گذشت.

•

۱۸۷۴ ۱۳۲۵ ۷۳۶ ۷۱۴ ابوسعید بیادرخان در حالیکه عازم جنگ با از بک‌خان پادشاه قبیچاق بود در حوالی شیروان

۱ - این منظومه با منظومه (گل و نورد) خواجوی کرمانی فرق دارد
 ۲ - وفات شیخ سنی الدین را در سالهای ۷۱۵ و ۷۲۷ هجری شم نوشته اند

وفات یافت (۱) و جسد او در راهلبه بخاک سپردند (۲)
وارثان (ارماغون) که از نوادگان پسر ارد
هالاکو بود بجای او پایتختی رسید اما او هم پس
 شش ماه گذشته شد و موسی خان و بعد محمدخان
 به پادشاهی رسیدند

○ **امیر تیمور گورگانی** پسر امیر ترغای در شهر
 «کش» (۲) تولد یافت.

*
 ○

۱۸۷۵ ۱۳۳۶ ۷۳۷ ۷۱۵ ○ **تالغاتی و ورخان** از سپاهیان محمدخان و
 و شیخ حسن بزرگ شکست خورده پغراسان گریخت

○ **امیر شیخ حسن بزرگ** از روسای طوایف جلایر
 در این سال در عراق عرب سلسله امرای آل جلایر
 (ایطانیان) (جلایریان) را تاسیس کرد

○ **خواجه امین الدوله عبدالرزاق پاشا** تبتی ۴۰ که
 نسبت خود را از طرف پدر به امام حسین علیه السلام
 و از مادر به یحیی پرمکی میرساند سلسله
سربداران ۵۰ را در «پاش تین» نزدیک بیق
 تاسیس کرد.

○ **برویشی شیخ صفی الدین** ادیبی در این سال
 وفات یافت.

۱ - گویند پادشاه خانون با تمام خون پدرش امیر جوان ابو سعید باور را زهر داده و او را بجمام
 فرستاد و پیدارخان در جمام جان داد.

۲ - ابو سعید در عین پادشاهی شاعری دلجوخته بود که عین زبنا و در موسیقی هم پنجاهای مرم داشت
 این عین در تاریخ وفاتش گفته

چون گذشت از سال حجرت مقصد پاشا نوشت
 در آسرا باغ از سر سلمان اعظم موسعد
 دست نلدبیر ایسی امیر شاهسی ربود

۳ - شهر (کش) در جنوب سمرقند بوده که آرا (شیرسز) تیرمگفتند!
 محمد پاشا تین از قراء سبزواری و نزدیک بیق بوده.

۴ - گویند چون از طرف دوازده نفر حکمران این سلسله هات ان فتول گردیدند آنها را (سربدار) گفته اند و یا
 گفته یعنی بن عبدالکلیف مولد کتاب (الانوار) (۱)

بیه باورنی در صفحه بعد

○ **رکن الدین اوحدی** شاعر دربار سلطان ابوسید
 و صاحب مثنوی معروف (جام جم) و (مطلق المشاق)
 در مرثیه وفات یافت .

○ **بین شیخ حسن کوچک** (شیخ حسن چوپانی) با
 (امیر شیخ حسن بزرگ) در نخب جوان جنگ در گرفت
 که شیخ حسن کوچک پیروز شد و عراق و آذربایجان
 بتصرف چوپانبان درآمد .

○ **خواجده امین الدین عبدالرزاق** مؤسس سلسله
 سرداران بدست سردارش خواجده وجیه الدین
 مسعود گشته شد .

✽

○ **سمیلعان خان** نواده هلاکو بدستور شیخ حسن
 کوچک در دوفر سنگی اوچان بنخت نشست و (ساتی
 بیگه خاتون) (۱) را باز دواج خود در آورد .

○ **ابوالمعالی جلال الدین محمد بن عبدالرحمن**
 مشهور به خلیف قزلباش که سالها در آنساطولی و
 دمشق و مصر قاضی بود در گشت .

✽

○ **سلسله امرای ایلکانی** یا آل جلاسر در این سال
 باسلطنت شیخ حسن بزرگ در بغداد آغاز شد.

○ **امیر شیخ حسن بزرگ** (جهان تیمورخان) را
 ما مورچنگک باشیخ حسن کوچک و سلیمانخان
 کرد اما اواز این دوسر دارشکست خورد.

دنیاه پاورقی صفحه قبل

«... در شب. سر خواهرزاده خواجده علاء الدین محمد رفتند و او را بقتل آوردند و روز دیگر علی الصباح
 در بیرون ده پاشین داری زدند و دستارها بر آن آویختند و خود را (سربدار) نام کردند و هفتصدکس یا
 «خواجده عبدالرزاق خید و بیعت کردند ...»
 (جهاننوار بیخ)

۱- دختر سلطان محمد الحاتیبو .

○ **حمدالله مستوفی** مورخ و نویسنده بزرگ ایران

کتاب معروف (نزهة القلوب) را در این سال تألیف کرد .

•

○ **غیاث الدین جمشید گاشانی** از منجمین و ۷۱۹ ۷۴۱ ۱۳۴۰ ۱۸۷۹

دانشمندان معروف که در تألیف زیج الحج بیگی زحمت کشید وفات یافت .

○ **امیر مبارزالدین کرمان** و حوالی آنجا را که در

تسرف قراخانیان بود تصرف کرد و بشصرفات آل مظفر افزود .

○ **ساختمان قبر باباقاسم** از بناهای تاریخی اسفهان

در این سال با تمام رسید .

•

○ **شیخ ابواسحاق** از خاندان اینجو در شیراز بنح ۷۲۰ ۷۴۲ ۱۳۴۱ ۱۸۸۰

نقش و سکه و خطبه بنام خود کرد و از این سال خاندان اینجو استقلال یافت .

•

○ **بین ملک معزالدین حسین** از خاندان آل کورت ۷۲۱ ۷۴۳ ۱۳۴۲ ۱۸۸۱

و امیر وجیه الدین سر بهدار جنگ در گرفت که به فتح و فیروزی (معزالدین حسین) منجر شد .

○ **ملک حسین** آل کورت در نزدیکی سبزوار (امیر

وجیه الدین سر بهدار) را با متحدان و شیخ حسن جویری بستنی شکست داد و در این جنگ شیخ حسن جویری

قتل رسید .

○ (ابوالعباس احمد بن ابی الخیر زرکوب شیرازی)

کتاب معروف و ممتبر (شیرازنامه) را در این سال تألیف کرد .

•

۱۸۸۲ ۱۳۴۳ ۷۴۴ ۷۲۲ ○ امیر شیخ حسن کوچک وفات یافت (۱) و پسر ادیش

امیر ملک اشرف در آذربایجان بخت سلطنت
امرای چوپانی نشست .

○ انوشیروان عادل آخرین فرسرد از خاندان

ایلخانیان بخت نشست .

۱۸۸۳ ۱۳۴۳ ۷۴۵ ۷۲۳ ○ (شیخ امین الدین محمد بن شیخ زین الدین علی) از

اجله عرفا و دانشمندان و مفسدای اهل عراق در کازرون
وفات یافت و در خانقاه خود که امروز زیارتگاه
اعالی است و به (شیخ امین دین) معروف است مدفون
گردید . (۲)

○ خواجه و جیه الدین از پادشاهان سرداران در

جنگی که با رستم دار حاکم قبر و زکوه کرد کشته شد
و آقا محمد آبی تیمور بجای وی نشست .

۱۸۸۴ ۱۳۴۵ ۷۴۶ ۷۲۴ ○ امیر تیمور گورکانی در جنوب افغانستان بکلمک

امیر حسین و جلال الدین محمد کیانی (سرقله)
داد آن حوالی بنسرف در آورد .

○ شازان خان در این سال در ماوراءالنهر با ایجاد

شورش و انقلاب زمینه را برای خلع (قرظن خان)
امیر چغتای و شروع قدرت خود آماده کرد .

۱۸۸۵ ۱۳۴۶ ۷۴۷ ۸۲۵ ○ آقا محمد آبی تیمور از امرای سرداران بدست

۱- نوشته اند که عزت ملک زن شیخ حسن شیخ حسین امر شیخ حسن را بشتره لا در نشست و سلمان ساوجی
در این قدیه گفته :

ز هجرت نبوی رفقه شلتصد و جل و جار در آخر رجب افتاد اقبال فتن
زنی ! چگونگی زنی ! جزه خبرات حان برود یازوی خود یافت عصبین حسن
گرفت محکم و میداشت تا ببرد و برفت زهی عجبته زنی خا به دار مرد افکن
۴- برای املاخ بیشتر نگاه کنید به شهر سبز لایف نگارنده .

(خواجہ علی شمس الدین سردار) کشته شد و حکومت
به کلو اسفندیار رسید .

○ امیر مبارز الدین مظفر که در یزد خود را شاه
میدانست با تصرف کرمان بنای مبارزه با شیخ ابو
اسحاق اینجو گذاشت .

•

○ ۷۲۶ ۷۴۸ ۱۳۴۷ ۱۸۸۶ (سلطان احمد پسر شیخ ادیس بن حسن ایلمکانی) از
امرای جلایر برادر خود سلطان حسین را کشت
و بجای او نشست .

○ ابن بطوطه سیاح معروف طنجه‌ای به شیراز وارد
شد و در باره مزار شیخ سعدی شرح در کتاب
خود نوشته .

•

○ ۷۲۷ ۷۴۹ ۱۳۴۸ ۱۸۸۷ خواجہ شمس الدین سردار که (آقا محمد
آی تیمور) را کشته بود بر جاننشین او کلو اسفندیار
بیز خروج کرده او را هم بقتل رسانید و خود به
حکومت سرداران رسید .

•

○ ۷۲۸ ۷۵۰ ۱۳۴۹ ۱۸۸۸ حمداله مستوفی قز وینی صاحب کتاب مشهور
(نزهة التلوب) وفات یافت .

○ شیخ مجد الدین فیروز آبادی (راجله‌علمای
مشهور ایران و صاحب کتاب (قاموس) برای تکمیل
معلومات خود به بغداد رفت .

○ طاش خاتون (طاشی خاتون) مادر (شیخ ابو
اسحاق اینجو) در این سال گنبد و عمارت و مرقد
حضرت احمد بن موسی و شاهچراغ را در شیراز

تعمیر کرد (۱)

بامر امیر محمد، مبارزالدین عقیق مسجد جامع
متلفری کرمان که به (مسجد کبیر) معروف است
در این سال ساخته شد .

○ حسن بن کبیر و هشتمین امیر کبیر خوارسان در
طبرستان یقین رسید و سلسله پساوندیان منقرض
گردید .

○ ۷۲۹ ۷۵۱ ۱۳۵۰ ۱۸۸۹ ضیاءالدین نخشی از اهالی نخب (۲) که
مردی دانشمند و متقی بود در گذشت کتایبهای معروف
او (گل‌دیز) و (طوطی نامه) است .

○ شاه شیخ ابو اسحق اینجو با لشکری برای
تصرف کرمان رفت و چون از عهده فتح آن شهر
بر نیامد بشیراز مراجعت کرد .

○ ۷۳۰ ۷۵۲ ۱۳۵۱ ۱۸۹۰ خدای خانه یا (بیتالمصنف) که از لحاظ حجاری
و بنا و کتیبه و معرق‌کاری از شاهکارهای هنری ایران
است در این سال بامر شاه شیخ ابو اسحق
اینجو در وسط مسجد جامع عتیق شیراز ساخته
شد (۳)

○ بین (ملك معزالدین آل کسرت) و امیر قزقین
(قزقن) والی ماوراءالنهر صلحی برقرار گردید.

○ ۷۳۱ ۷۵۳ ۱۳۵۲ ۱۸۹۱ خواجهی گرمانی در سن ۷۴ سالگی در شیراز

۱- تاش‌خانوند علاوه بر این سی جزو قرآن با خط عسکری و تذهیب عالی و بی نظیر و با شاهجراحی نمود که از
مناظرترین آثار مذهبی و شاهکارهای هنر ایرانی است و اکنون در موزه پارس نگهداری میشود .
۲- نخب از شهرهای قدیم ماوراءالنهر بین جیحون و سمرقند بوده
۳- ساختمان این بنای چهارگوش از روی کعبه تقلید شده و برای اصلاح بیشتر نگاهداری به کتاب (جامع‌فلسف
شیراز) تألیف علی بنی بیروزی .

وفات یافت و در تنک الله اکبر (دروازه ورودی شیراز) مدفون است (۱)

○ **خواجه علی شمس‌الدین** امیر سردار بدست (حیدر قصاب) ناسی کشته شد .

○ **شمس‌الدین محمد بن محمود آملی** از علماء بزرگ ایران و صاحب کتاب (نفائس‌الانتون) در شیراز در گذشت .

○ **طغیا تیمورخان** که قصد قتل شیخ حسن بزرگ از امرای ایلخانی را داشت در استرآباد بشرط تبریزین بمقتل رسید (۲)

○ **شرف‌الدین مظفر** فرزندی امیر مبارزالدین محمد مظفر در شیراز وفات یافت و او را در (میبد) یزد دفن کردند .

○ (حاج قوام‌الدین حسن) معروف به **حاج قوام** (۳) وزیر معروف (شاه شیخ ابواسحق اینجو) در شیراز وفات یافت .

○ **امیر مبارزالدین** از سلسه آل مظفر فارس را تصرف کرد و **شمس ابواسحق** از سلسه اینجورا خلع نمود .

○ **مولانا قاضی مجدالدین قالی** از قضات و

۱- در این باره گفته اند :

- ۱- **خواجوی کرمانی** به شیراز
 ۲- در باره قتل **طغیا تیمور** شاعری گفته است :
 تاریخ مقتل شه عالم **طغیا تیمور**
 در روز شنبه از به ذی‌العنه شانزده
 ۳- حافظه در غزلی از این شخص چنین یاد میکند :
 در پای اختر فلک و کتی طلال
 به تنک افشاده است الله و اکبر
 از حجره بود غصه‌د و پنجاه و چهار سال
 کین حال کنت واقع از حکم ذوالجلال
 هستند بفرق نعمت حاجی قوام ما

مؤلفین و شعرای این دوره در ۷۶ سالگی در
شیراز وفات یافت .

۱۸۹۴ ۱۳۵۵ ۷۵۶ ۷۳۴ ○ انوشیروان عادل آخرین فرد ایلخانان مغول
بطور ناگهانی وفات یافت و ساین ترتیب سلسله
ایلخانان منقرض گردید .

○ ملك اردشیر آخرین فرد خاندان شیانکاره به
دست (امیر مبارزالدین محمد) از آل مظفر مغلوب
گردید و سلسله شیانکاره نیز منقرض گردید .

○ ابن بطوطه جهانگرد معروف عرب که در سفره
نامه خود از ایران مطالبی نوشته در این سال
سفرنامه خود را که به (تحفة النظار) معروف است
پرشته تحریر در آورد .

○ عضدالدین عبدالرحمن بن احمد ایچی
دانشمند و نویسنده معروف فارسی که سالها منصب
قاضی القضاة کل ایران داشت در زندان امیر شیانکاره
وفات یافت .

۱۸۹۵ ۱۳۵۶ ۷۵۷ و ۷۳۵ ○ امیر شیخ اویس فرزند (امیر شیخ حسن ایلیانی)
از سلسله آل جلایر در این سال تخت نشست (۱) .
۷۵۸

○ جانی بیك از بک بتجربك (قاضی محی الدین
بردعی) به منصرفات ملك اشرف از پادشاهان
چوپاتیان حمله کرد ملك اشرف شکست خورده
کشته شد و سیم وزری را که اندوخته بود به تاراج

۱- شاعری در جاسوس شیخ اویس چنین گفته :

بالای خلایق بیاری خسلان
قرار تخت ملانین پهلار ملك عراق
بناه و بنت ملوک جهان علی الاملاق

سال یانید و هفتاد و هشت ماه رجب
نست خسرو روی زمین باستقلال
خدا یگان ملانین عهد (شیخ اویس)

(جانی بیگ ازبک) رفت (۱) و آذربایجان هم‌سپه
متصرفات او شد .

○ **مبارزالدین محمد** از آل مظفر اصفهان را
گرفته پشیراز آمد .

○ **شیخ ابو اسحق** از امرای آن اینجو فرمان
امیر مبارزالدین محمد از آل مظفر در پستان
سعادت شراز بقتل رسید و سلسله اینجو با مرگ او
منقرض گردید (۲).

○ **امیر شیخ حسن** نویمان ملتب به (شیخ حسن
بزدک) در بهداد درگذشت .

○ **امیر مبارزالدین مظفر** مؤسس سلسله آل مظفر
بدست پسرانش **شاه شجاع** و **شاه محمود** کور
گردید (۳) و در (دژ سفید) فارس محبوس شد
و شاه شجاع بجای پدر نشست .

○ **امیر تیمور** در ضمن حرکت از بهبهان به شیراز
(قلعه سفید) را در دو فرسنگی شمال شرقی نو -
بتدگان فارس تصرف کرد .

○ **سلطان اویس جلایر** در این سال تبریز را
از امرای ازبک گرفت .

۱- همین مناسبت گفته آمد :

دیدی که چه کرد اشرف خسرو

او ننگمه برد و دیگری زر !!

۲- حافظ شیرازی در این باره گوید :

روز کل و الک از جمادی الاول
خدا بکلان سلاطین مشرق و مغرب
سپهر حلیم و حیا آفتاب جاه و جلال
میدان عرصه میدان چو دایه تیغ تندو

بسال ذال و دهر جا و تون علی الاطلاق
خدیو کنور اشک و کرم باسحقاق
جمال دینی و دین شاه شیخ ابواسحق
نیاد بر دل احباب خویش داغ فراخ

۳- شاعری در این باره میگوید :

یکجند شکوه هفتش پیل کشید
پسانه دولتش چو شد مالا مال

یکروز سه ز هند لا لیل کشید
شو روشنی چشم خودش دهل کشید

○ بین شاه شجاع و شاه منصور جنک در گرفت
دشاه محمود پیروز شد اما بزودی درگذشت و
شاه شجاع در شیراز بنیخت نشست .

○ قوام‌الدین مرعشی از مشاهیر سلسله آل مرعش
افراسیاب جلایی را از افراسیابیان مازندران
برانداخت .

○ تغلق تیمور حکمران مغولستان فتونی به شهر
(کش) روانه کرد و حاجی بر لاس حاکم آنجا
شکست خورده بخراسان گریخت .

○ حیدر قصاب که پس از قتل (خواجه علی
شمس‌الدین) بحکومت سبزوار رسیده بود بدست
بزرگان سرداران کشته شد و (لفلقا بن خواجه
سعود) بحکومت سرداران رسید .

○ تیمور در دستکاه حاجی بر لاس فرمانروای
ماوراءالنهر وارد شد .

○ امیر لطف الله پادشاه سرداران بدست شخصی
بنام (پهلوان حسن دامغانی) کشته شد و پهلوان
حسن پامیری نشست .

○ (عبداله نجم‌الدین ذاکانی) شاعر طنزگوی ایرانی
و صاحب کتاب مشهور (موش و گریه) وفات یافت .

○ (ابوالسقاء جلیل‌بن ابیک) ملقب به صفدی از
بزرگترین نویسندگان عصر مغول و صاحب کتاب
(الوافی فی الوفیات) درگذشت .

۱۹۰۱ ۱۳۶۲ ۷۶۴ ۷۴۱ ○ تیمور در جنگ با جلال‌الدین محمود در سیستان پاشنه‌ها و کتف راست او زخمی داشت و دو انگشت کوچک از دست‌داشتش برید، شد و چون پای او بر اثر این حادثه لنگ ماند به تیمور لنگ معروف گردید (۱)

۱۹۰۲ ۱۳۶۳ ۷۶۵ ۷۴۲ ○ تیمور پس از غلبه بر سپاه مغول شهر (کش) را تصرف کرد و شروع به کسب قدرت نمود.
○ امیر مبارزالدین محمد از امرای آل مظفر که بدست فرزندان خود کور شده بود در قلعه بم پهن ۶۵ سالگی وفات یافت.

۱۹۰۳ ۱۳۶۴ ۷۶۶ ۷۴۳ ○ تیمور بکدک امیر حسن (الیاس خواجه پسر تغلق) را شکست داده بر ماوراء النهر مسلط گشت
○ قطب الدین محمد رازی از دانشمندان معروف ایران و صاحب کتاب (لوامع الاسراف) شرح و مبالغه الانوار (وفات یافت .

۱۹۰۴ ۱۳۶۵ ۷۶۷ ۷۴۴ ○ خواجه علی مغزید در این سال پهلوان حسن دامغانی را که به حکومت سبزوار رسیده بود بقتل رساند و خود امیر سربداران شد.
○ بفرمان شاه شجاع برج وحصار شهر بوضع آورومندی تعمیر و تجدید بنا گردید .

۱۹۰۵ ۱۳۶۶ ۷۶۸ ۷۴۵ ○ تیمور شهر بخارا را در این سال فتح کرد .

۱- این پسر شاه از مورخین زمان تیمور نوشته که تیمور در جوانی دزد بود و هنگام دزدی به کلاه مسند تبری پای او خورده و نشک گردید

○ شاه شجاع پادشاه ادب دوست آل مظفر در سن

۵۳ سالگی وفات یافت (۱)

○ تاریخ وفات عمیدزاکانی ادیب و شاعر معروف را

در این سال هم دانسته‌اند .

○ شیخ اویس جلایر در این سال (کادوس بن کتیباد) و

(شروانشاه) را امیر نمود .

✽

○ ۷۴۶ تیمور در این سال پس از مدتی نزاع با امیر حسین

سلح کرد .

○ این بهین شاعر معروف ایران در فریب و مدخراسان

وفات یافت (۲)

○ عمر شیخ فردوسی تیمور در کردستان ندانسته

بشرب تیری گشته شد .

✽

○ ۷۴۷ شیخ مجدالدین فیر و زآبادی دانشمند مشهور

فارس در این سال به مکه رفت و در این شهر کتاب

معتبر (نامه‌وس) را در لغت تألیف کرد .

○ علی بن حسین معروف به (حاجی زین‌العقار)

کتاب (اختیارات بدیعی) در مفردات طب را در

این سال تألیف کرد .

✽

○ ۷۴۸ تیمور بلخ را گرفته امیر حسین را بقتل رسانیده

خود حکمروای ماوراءالنهر گردید و لقب ساحق قران

یافت و این سال را بایند ابتدای استقلال امیر -

۱- ماده تاریخ وفات شاه شجاع را (حبیب از شاه شجاع) مطابق ۷۶۸ دانسته‌اند .
 ۲- دیوان این شاعر معروف در سال ۱۳۱۸ شمسی به نامندبه فاضله‌ای از استاد فقیه ، معروف عباسی در تبریز در
 پنجاب رسید و در سال ۱۸۵۳ میلادی هم ترجمه آلمانی آن در وین منتشر گردید .

تیمور و تأسیس سلسله گورکانیان دانست. پایتخت آنها سمرقند بود.

○ تیمور سیمورغتمش را نثاراً بجای امیر حسین نشانید و در حقیقت خود زمام امور را بدست گرفت.

✽

○ تیمور پس از یکسال سیمورغتمش را کشت و کاملاً مستقل شد. ۷۴۹ ۷۷۲ ۱۳۷۰ ۱۹۰۹

○ نظام‌الدین عمید زاکانی قزوینی شاعر طنز. گوی معروف ایران که اثر (موش و گربه) او بسیار معروف است در این سال وفات یافت (۶).

○ شهر ری توسط سلطان اویس از امیرای آل جلایر فتح شد.

○ ابوالقاسم‌الدین محمود مشهور به (ابن-المقنبه نجم) از دانشمندان بزرگ اهران و استاد خواجه حافظ شیرازی در شیراز وفات یافت.

✽

○ شروع لشکرکشی تیمور به خوارزم. ۷۵۰ ۷۷۲ ۱۳۷۱ ۱۹۱۰

○ خواجه عمادالدین فقیه کرمانی معروف به عمادفقیه از دانشمندان و شعرا و فقهایی بنام ایران و صاحب مثنوی معروف (مونس الایران) وفات یافت.

○ بدستور امیر تیمور در شهر سمرقند بنای مجلی ساخته شد که مبنای مدفن امیر تیمور و (بی بی خانم) مادر او و سایر افراد خاندان تیموری گردد و به (گور امیر) معروف شد.

۱۹۱۱ ۱۳۷۲ ۷۷۴ ۷۵۱ ○ **جهانگیر پسر ارشد تیمور** در شهر (کشی) وفات یافت و در مسجد شهر که از بناهای تیمور بود مدفون گردید .

○ **سلطان احمد جلایر** به سلطنت نشست.

○ **خواجه امین الدین مر جان** از امرای معروف سلطان اويس جلایر که در سال ۷۶۵ بفکر استقلال افتاده و مغلوب شده بود در این سال درگذشت .

۱۹۱۲ ۱۳۷۳ ۷۷۵ ۷۵۲ ○ **ملک شمس الدین** از امرای آل کرت همدان را تصرف نمود .

○ **اسد پهلوان** از سرداران معروف (شاه شجاع آل مظفر) که از جانب این پادشاه بحکومت کرمان منصوب شده ولی از فرمان او سرپیچیده بود در کرمان بدست جمعی از سوادان خویش در حمام بقتل رسید .

۱۹۱۳ ۱۳۷۴ ۷۷۶ ۷۵۳ ○ **تیمور** به دشت قبیچاق لشکر کشید .

○ **سلطان اويس ایلکانی** در تبریز وفات یافت (۱) و فرزندش (سلطان حسین جلایر) به تخت نشست.

○ **قطب الدین شاه محمود** از امرای آل مظفر که سالها بایرادر جنگ و نزاع داشت در اصفهان وفات یافت . (۲)

۱- سلطان اويس باستانهای گریز و دانه‌شند بود که طبعی کافر داشت خواجه سلطان ساوجی در آیه‌های که در مرثیه اوستاخته چنین میگوید .

ای فنک آینه‌روکاری نه آسان کرده‌ای
آسمانی را فرود آورده‌ای از جای خویش
آقایی را که خلق عالمش در سایه بود
۲- شاه شجاع که در تمام مدت سلطنت با ایرادر جنگ و نزاع مدفون بود چون شاه محمود وفات یافت این بینه در سلطه آمد

۱۹۱۴ ۱۳۷۵ ۷۷۷ ۷۵۴ ○ احمد بن جلال‌الدین محمد معروف به
فصیحی خوافی از مورخان معروف ایران
ساحب کتاب (مجله التواریخ) در هرات تسوولد
یافت .

○ میرزا جیانگیر گورکانی ملقب به (غیبات‌الدین)
پسر ارشد تیمور وفات یافت .

۱۹۱۵ ۱۳۷۶ ۷۷۸ ۷۵۵ ○ امیر تیمور گورکانی در این سال منوستان را
تصرف کرد .

○ سلمان ساوجی شاعر معروف ایران در دیار
جلایریان در شهر ساوه وفات یافت .

۱۹۱۶ ۱۳۷۷ ۷۷۹ ۷۵۶ ○ شاهرخ پسر تیمور تولد یافت (۱) .

○ شیخ محمد عصار تبریزی از شاعران معروف
ایران و صاحب منظومه (مهر و مشتری) وفات
یافت .

○ شاه شجاع دستور داد (میرسیدشرف جرجانی)
قبیله ابرانی را در شیراز بندگی مشغول دارند.

۱۹۱۷ ۱۳۷۸ ۷۸۰ ۷۵۷ ○ بیباک‌الدین قره عثمان معروف به (قره‌ایلیک)
از طرف امیر تیمور بحکومت ارمستان و عراق
عرب رسید و سلسله آق قویونلو را بنیان نهاد .

شبه از نسخه قبل

شعر گشت :

محمود برادرم شه شیر گمین میکرد خصومت ازین تاج و کلین
کردیم در بخش تا بیاساید خلق او زهر زمین گرفت و من روی زمین

۱- معروف است که تیمور مشغول بازی شترنج بود که خبر تولد پسرش را باو دادند و تیمور هم بی‌توجهت (شاه)
(ورخ) مهره‌های شترنج او را (شاهرخ) نامید .

○ ابن سعد بن محمد بن عثمان معروف به ضیاءالدین دانشمند و فقیه و عالم معروف و معلم سعدالدین تفتازانی درگذشت .

○ امیر تیمور شهرهای هرات و نیشابور را فتح کرده سراسر خوارزم را بنصرف درآورد . ۷۵۸ ۷۸۱ ۱۳۷۹ ۱۹۱۸

○ شاه منصور پسر شاه شرفالدین مرغشی از سادات مرغشیه در ابرانداخت او را اسیر کرده به کاشغر فرستاد .

○ بایرام خواجه موسی سلسله قره قویونلودرگذشت و پسرش قرق محمد بجایش نشست . ۷۵۹ ۷۸۲ ۱۳۸۰ ۱۹۱۹

○ تیمور پس از تصرف خوارزم و کاشغر و هرات یکی از پسران خود را بنام میرانشاه بخراسان فرستاد .

○ کلاویجو (۱) سفیر اسپانیا و همراهانش از راه خراسان بچمشود (امیر تیمور) در سمرقند رسیدند . ۷۶۰ ۷۸۳ ۱۳۸۱ ۱۹۲۰

○ تیمور سرخس و کلات و طبرستان و اسفرااین را فتح نمود و شهر (تورشیز) را که دارای قلعه محکمی بود خراب کرد

○ امیر تیمور به هرات رفت و غیاث‌الدین آل‌کرت و پسرش را با سارت بسمرقند فرستاد و با قتل هردو به حکومت آل‌کرت پایان داد .

○ امیر تیمور رشودرشیان خراسان را سیاحت نمود ۷۶۱ ۷۸۴ ۱۳۸۲ ۱۹۲۱

و از آنجا به سمرقند رفت .

- **سلطان احمد** فرزند «سلطان اویس» بربرادرش
سلطان حسین پسر شاه ایسلخانی شوریده او را
 در تبریز بکشت و خود پادشاه شد .

○ تیمور دوباره شهر هرات را تصرف کرد و عده	۷۶۲	۷۸۵	۱۳۸۳	۱۹۲۲
- زیادی بکشت و در سبزوار از کله‌های مقتولین
 مناره‌ها ساخت. شهر بخارا را گرفت و به سیستان
 رفت شهر سیستان که مرکز ایالت بود پس از
 مدتی مقاومت تصرف کرده با خاک یکسان نمود.

○ امیر تیمور بقصد تنبیه امیر ولی حکمران گرگان	۷۶۳	۷۸۶	۱۳۸۴	۱۹۲۳
- به مازندران حمله کرد و گرگان را به (لنمان
 پادشاه پسر طغاتی‌پور) سپرد

- **شاه شجاع** پادشاه آل مظفر که بزیور قتل و
 کمال و ادب و شجاعت آراسته بوده طبع شعر نیز
 داشت و در نه سالگی کلام الله مجید را از حفظ
 میخواند در شیراز وفات یافت. «پسرش **سلطان**
زین العابدین ملقب به «جاهدالدین» بجای
 پدر نشست

- **سلطان عمادالدین احمد** پسر امیر **صیادز**
الدین و برادر **شاه شجاع** از سلسله آل مظفر در
 این سال بحکومت کرمان منصوب شد .

○ تیمور از گرگان وارد سلطانیه گردید و بر وچرد	۷۶۴	۷۸۷	۱۳۸۵	۱۹۲۴
- و خرم آباد و آذربایجان و نخجوان را تصرف
 کرد

۱ - تاریخ وفات شاه شجاع را حافظ (حدیث از شاه شجاع) مطابق ۷۸۶ دانسته و قمر این پادشاه دلیز در
 دامنه (لغت شرایب) در مغرب تکبیه هفت تنان در شیراز میباشند .

○ **خواجه جلال‌الدین تورانشاه** وزیر معروف
شاهشجاع که حافظ در اشعار خود از او یاد
 کرده در گذشت

○ ۱۹۲۵ ۱۳۸۶ ۷۸۸ و ۷۶۵ شروع یورش سه‌ساله **امیر تیمور** تیمورابتدا به
 دشت قیچان رفت و از آنجا به آذربایجان حمله
 برده ارمستان و گرجستان را گرفته از رود ارس
 گذشته قلعه‌های نخجوان و قسار و تفلیس را
 محاصره کرد

○ با مرگ **خواجه نجم‌الدین علی مؤید** پادشاه
 سرداران این‌سلسله متفرق گردید (۱)

○ ۱۹۲۶ ۱۳۸۷ ۷۸۹ و ۷۶۶ **تیمور** فرستاده‌ای نرسد (شاه زین‌العابدین)
 فرزند **شاهشجاع** به شیراز فرستاد و او را باطاعت
 خود خواند و چون جواب مساعدی نشنید با تمام
 قوا عازم فارس گردید **تیمور** ابتدا اسفهان را
 گرفت و بی سبب مردم را قتل‌عام نموده و از کله
 مردم مناره‌ها بساخت و عازم شیراز گردید .

○ (معین‌الدین جلال‌الدین محمد یزدی) معروف به
معلم صاحب‌کتاب مشهور (مواعب‌الهن) در تاریخ
 آل مظفر در گذشت .

○ ۱۹۲۷ ۱۳۸۸ و ۷۹۰ و ۷۶۷ **امیر تیمور** به شیراز وارد شد (۲) وزیر **العابدین** از
 در پوش و اطاعت در آمد یا بروایتی به شوشتر فرار
 ۷۹۱

۱- در تاریخ وفات خواجه علی‌شاه
 بردال‌محمد چسو نوی‌تک آفته
 ۲- در علانی که بین حافظ و تیمور در این سال روی داد تیمور اشاره باین‌شهر
 امر آن‌ترگشیرازی بدست آورد دل‌مارا
 بغال‌شیرازی بختی‌سز قند و بخارا را
 کرده بود قندی میگوید: که من با حمل منقحات و دادن کلمات و با بردی در میدان جنگ و قتل و غارت این
 شهرها را گرفته‌ام و تو بیک حال بی قابلیت آنجا را ببخشی ا حافظ میگوید: در آن‌سر همین بختی‌سز
 بیجاست که باین روز افتاده‌ام!

کرد تیمور از شیراز به سمرقند رفت .

- در این سال شاه منصور پسر مظفر از سلسله آل مظفر در شیراز بجای زین‌العابدین به تخت نشست.
- معین‌الدین ابوالقاسم جنید شیرازی کتاب معروف (شدالآزار) را در این سال تألیف کرده و در این سال در شیراز درگذشت .
- تیمور در این سال توقتمش خان پادشاه دشت قبیچاق را که به ترکستان میرفت شکست داد .
- خواجه شمس‌الدین محمد حافظ در شیراز وفات یافت (۱)

- ۱۹۲۸ ۱۳۸۹ ۷۹۲ ۷۶۸ تیمور شهر خوارزم را قتل عام نموده و با خاک یکسان نمود .
- قره محمد از سلسله سلاطین قره قوبلو مرد و پسرش قره یوسف بجای پدر نشست .
- ملا سعدالدین تقی‌آزانی دانشمند و قبه‌معمروف ایرانی و صاحب کتاب معروف (شرح شمسیه) و (المعقول) در سمرقند وفات یافت .
- پیر احمد بن یسنگ چهاردهمین امیر اتابکان لر بزرگ بجای پدر نشست .

- ۱۹۲۹ ۱۳۹۰ ۷۹۳ ۷۶۹ تیمور برای دفع غائله توقتمش خان بدشت قبیچاق آمد اما توقتمش رسولانی بهرام چند اسب پیشکش کرد و مددخواهی نمود اما تیمور نپذیرفت

۱ - تاریخ وفات حافظ را خاک مصلی (محل دفن شاعر بزرگ در شیراز) نوشته‌اند که بحساب ایچد ۷۹۱ میشود ولی به حافظه حافظه ابتدا ابوالقاسم یاقوتی نواده تیمور در سال ۸۵۶ هجری بنا نهاد و بعداً کریم خان زند آنرا مرمت نمود و اخیراً در سال ۱۳۱۶ خورشیدی با مر بنیان گذار ایران نوین رضا شاه کبیر بطرز آبرومندی تجدید بنا گردید .

و اواریسختی شکست داد و توقمش بجانب دربند فرار کرد .

۱۹۳۰ ۱۳۹۱ ۷۹۴ ۷۷۰ ○ **بورش پنجساله تیمور** - تیمور در این سال تمام نواحی قفقاز را گرفت .

○ **شیخ صدرالدین موسی** فرزند شیخ صفی‌الدین اردبیلی (وفات یافت و پسرش **خواجه علی** معروف به (سلطان علی سیاه پوش) سمت ارشاد مریدان را یافت .

○ **تیمور** از راه گرگان و آمل بایران بازگشت و از راه خرم‌آباد به توشتر رفت .

۱۹۳۱ ۱۳۹۲ ۷۹۵ ۷۷۱ ○ در جنگی که بین **تیمور** شاه منصور از امرای

آل منقرد در سحرای جویم (۱) روی داد نزدیک بود تیمور کشته شود ولی **شاهرخ** فرزند تیمور **شاه منصور** را کشت و به سلسله آل منقرد پایان داد

○ **تیمور** بپشراز وارد شد و **عمر شیخ** فرزند خود را والی فارس و کرمان کرد و جمیع شاهزادگان این خانواده را دستگیر کرده با خود بامفهان برد اما چون به قریه مهاباد نزدیک شهرضا رسید دستور داد جمیع افراد این خاندان را بقتل رسانند

○ چون در این سال **سمور غنمش** وفات یافت تیمور فرزند او **سلطان محمودخان** را بجای او منصوب کرد .

○ **سید محمد نوربخش** موسس سلسله (نوربخشیه) که نسبت خود را با امام موسی کاظم علیه‌السلام

میرساند درقائین خراسان تولد یافت .

۱۹۳۲ ۱۳۹۳ ۷۹۶ ۷۷۲ ○ تیمور قلعه نکریتدا درکردستان گشود و عازم بین‌النهرین گردید .

○ عمر شیخ پسر تیمور که والی فارس بود پشرب تبری بقتل رسید .

○ میرزا بالغ بیگ پسرشاهرخ ددقروین تولد یافت

۱۹۳۳ ۱۳۹۴ ۷۹۷ ۷۷۳ ○ چون توقتمش هنگام رفتن به دزدند . شهرشیروان را غارت کرده بود تیمور بجانب دزدند و شیروان رفت و توقتمش را منزه نمود و خود به پیشرفت درخاک روسیه ادامه داده مسکو را متصرف شد .

۱۹۳۴ ۱۳۹۵ ۷۹۸ ۷۷۴ ○ تیمور پس از ترکنایبهای بیشمار از رامهمدان و فارس تا بندر هرمز پیشرفت و سپس به سمرقند بازگشت .

○ تیمور پسر احمد امیر اتابک لر بزرگ را مورد عفو قرارداد ولی برادران او را بمنوان گروگان با خود ب سمرقند برد .

۱۹۳۵ ۱۳۹۶ ۷۹۹ ۷۷۵ ○ تیمور دداین سال حکومت هرات و خراسان را به شاهرخ سپرد .

○ ابن الندیم فریوسعدی از شاعران و مداحان امرای سریداران و آل کورت دداین سال وفات یافت .

۱۹۳۶ ۱۳۹۷ ۸۰۰ ۷۷۶ ○ تیمور بنسد حمله به‌عند ازکابل و تنگه معروف خنجر گذشته وارد این سرزمین شد .

○ بیاءالدین قره عثمان معروف به (قره‌ابلوک) (۱) مؤسس سلسله آق‌قویونلو به‌سیواس حمله کرده قاضی- بیاءالدین را کشت و آنجا را متصرف شد .

○ تاج‌الدین فیر و زشاد ملقب به (دوزافرون) از سلاطین سلسله بهمنی در گلبرگه واقع در کشمیر بجای سلطان شمس‌الدین پتخت نشست .

○

۱۹۳۷ ۱۳۹۸ ۸۰۱ ۷۷۷ ○ تیمور از شط سند گذشته قلمه‌های پنجاب را تصرف نمود و در محلی بنام (پانی‌پت) سلطان- محمود دوم از سلسله ملوک (تغلقیه) سلطان‌سندو پنجاب را شکست داده وارد شهر دهلی گردید .

○

۱۹۳۸ ۱۳۹۹ ۸۰۲ ۷۷۸ ○ تیمور به ملت‌افغان‌شاهی که در گرجستان و آذربایجان روی داده بود از هند با ایران بازگشت (۱) و عازم مغرب ایران شد و این سال آغاز یورش هفت ساله اوست .

○ غیاث‌الدین بایسنقر پسر شاهرخ و نواده امیر تیمور که مردی هنرمند و هنر دوست بود در این سال تولد یافت .

○

۱۹۳۹ ۱۴۰۰ ۸۰۳ ۷۷۹ ○ تیمور شهرهای سیواس - ملطیه و سواحل دریای سیاه را تصرف نمود و در ضمن سفیری به‌صرفرستاد و آزادی اسرای خود درخواست و چون انجام نگرفت بشام و مصر حمله‌ور شده حلب و بغداد را تصرف

۱- سزاولی سیاه ۲- نوشته‌اند که ایبور از هندوستان ۱۴ قبل باخورد آورده بود که در جانشنا و مراسم مختلفش این کاری و هنر نمائی میکردند .

کرد ودهشقدرا غارت نموده آتش زد .

○ (کمال‌الدین بن مسعود) مشهور به **باباکمال**
و (کمال‌خجندی) شاعر و عارف نامی ایران و ماسر
خواجه حافظ شیرازی در تبریز وفات یافت.

○ ۷۸۰ ۸۰۴ ۱۴۰۱ ۱۹۴۰
تیمور در نزدیکی آنگاراه آفرزه با **بایزید**
اول ملقب به « ایلدیم » « ۱ » جنگید و او را
مغلوب و اسیر کرد و گویند او را در قفس آهنین
کرده پشهر «ازمیر» آورد .

○ **نظام‌الدین شاهی** از مورخان معروف ایران در
زمان تیمور بامر امین پادشاه تاریخ فرمانروائی
تیمور را تا سال ۸۰۶ یعنی یکسال قبل از
درگذشت تیمور نوشت که به «ظفر نامه شاهی»
معروف است .

○ ۷۸۱ ۸۰۵ ۱۴۰۲ ۱۹۴۱
ایلدرم بایزید که در جنگ آنگارا از تیمور
شکست خورده بود در حالی که در قفس آهنین
زندگی میکرد وفات یافت

○ **تیمور** بار دیگر به آسپای سنیر لشکر کشید.
○ **محمد بن اسحق ابرقوئی** ملقب به «کنی» از
الجباه و مؤلفین معروف فارس وفات یافت.

○ ۷۸۲ ۸۰۶ ۱۴۰۳ ۱۹۴۲
تیمور متوجه گرجستان و اران گردید و پس
از مدتی که در قراباغ توقف کرد از راه
مازندران به فیروزکوه رفت و آنجا را تصرف
نمود

- **علی بن حسین انصاری** مشهور به (حاجی زین العطار) از پزشکان معروف و صاحب کتاب (اختیارات) بدیهی وفات یافت
- **کلاویچو** سیاح معروف در این سال از تهران دین کرد و از این شهر به طرف مشهد حرکت نمود.

- **تیمور** از راه نیشابور به ماوراءالنهر بازگشت و با لشکری که شماره آنرا تا چهار صد هزار تن نوشته‌اند از راه سمرقند عازم چین شد و چون به (اترارد) رسید در اثر مشقت سفر و سرمای سخت بدود حیات گشت (۱۶) و شاهرخ فرزند چهارم او با عنوان پادشاه گورکانی در هرات به تخت نشست.

- در همین سال هم **سلطان خلیل بن میرانشاه** نوه تیمور در سمرقند بر تخت نشست و ماوراءالنهر و ترکستان را تصرف نمود.
- **کلاویچو** سیاح معروف و سفیر اسپانیا به مشهد آمد و از آنجا عازم سمرقند گردید.

- **ابن خلدون** نویسنده و مورخ معروف ایرانی و صاحب کتاب مفضل (تاریخ ابن خلدون) درگذشت
- **بن خلیل سلطان پسر میرانشاه و شاهرخ** در هرات جنگی در گرفت ولی هر دو صلح کرده و

۱ - جده تیمور را به سمرقند آورده و در محلی که بنام گورابیر معروف است و خود ساخته بودند دفن کرده‌اند و عصمت شاعر معروف این زمان در رثاء تیمور قصیده‌ای ساخت که مطلع آن چنین است
ای ملک خرماء ویران کن که سلطان غایب است تخت گور خاک نشین چون سلطان غایب است

سلطان خلیل به پادشاهی ماوراءالنهر باقی ماند.

- ملاخسرو ابرقوئی کتاب (فردوس التواریخ) را در این سال تألیف کرد .

۱۹۳۵ ۱۴۰۶ ۸۰۹ ۷۸۵ ○ سلطان قراہ یوسف دومین پادشاه سلسله قمره قونلو در آذربایجان میرزا ابابکر را شکست داده و تبریز را گرفت .

- پیرمحمد سردبگر تیمودر برای گرفتن حق خود به ماوراءالنهر حمله کرد اما شکست خورد و کشته شد .

○ میرزا عمر شیخ نوه پسری تیمودر جنگی تسلیم شاهرخ شد و چون زخم برداشته بود در (تغور رباط) وفات یافت . و او را پهلوی قیر امام فخرالدین رازی بخاک سپردند .

- محمد عزالدین ملقب به (شمرالدین) و مختلس به (مغربی) شاعر مشرف ایرانی در تبریز وفات یافت .

۱۹۴۶ ۱۴۰۷ ۸۱۰ ۷۸۶ ○ ابوبکر پسر میرانشاه در تبریز ادعای سلطنت کرد اما او و کلیه هوادارانش بدست شاهرخ از بین رفت .

○ سلطان قرا یوسف امیر قره قونلو برای پسر دوم ابابکر و پسرش را شکست داده بر تمام آذربایجان تسلط یافت .

- (سید نظام الدین محمود) معروف به شاه داعی الله شیرازی از یزدگان و عرفای مشهور در شیراز تولد یافت .

۱۹۴۷ ۱۴۰۸ ۸۱۱ ۷۸۷ ○ یکی از امرای خلیل سلطان فرزند میرانشاه بنام (امیر خدایداد حسینی) بر او شوریده او را محبوس نمود و خود بنام او ادعای فرمانروایی کرد .

○ برای دهمه آخر قرا یوسف در حدود تبریز (مبرزاً ابا بکر) نوه تیمور را بکلی شکست داد .

○ ابوسعید بن پیر احمد فرمانفرمای بزرگ بعد از پدر بامارت رسید .

۵

۱۹۴۸ ۱۴۰۹ ۸۱۲ ۷۸۸ ○ شاهرخ تیموری برای تنبیه (خدایداد) پسر ماوراءالنهر لشکر کشید و (خدایداد) هم خلیل سلطان را برداشته بجانب سیحون گریخت و به معولان چغتائی پناه برد. شاهرخ (خلیل سلطان) نا نجات داده بحکومت عسراک عجم فرستاد و خود به هرات بازگشت و تاجگذاری نمود .

۶

۱۹۴۹ ۱۴۱۰ ۸۱۳ ۷۸۹ ○ بین قردیوش امیر قره قویونلو و سلطان احمد جلایر از امرای ایلکانی در تبریز جنگ در گرفت که بشکست و قتل سلطان احمد جلایر منتهی شد (۱) و پس از قتل سلطان احمد سلسله ایلکانیان با آل جلایر منقرض گردید .

۱- سلطان احمد جلایر در محل (شبه غاران) تبریز از فرا بوم شکست خورد و در راه آب باغی پنهان شد . او را بیرون آورده بقتل رسانیدند و در (دهشبه) تبریز دفن کردند .

حافظه در تفری که او را مدح کرده چنین میگوید

احمدانک علی عهد الملکانسی احمد شیخ اوین حسن ایلکانسی

و همچنین خواجه عبدالقادر مرانه‌ای در باره تاریخ قتل او گفته

عبدالقادر ز دیده هر دم خون ریز با دور زعانه نیست جای سبزه

کان مهسر سپهر خسروی را نساکاه تاریخ وفات کنت (قصد تبریز)

○ پیر محمد والی فارس کشته شد و برادرش اسکندر
عمرزا بحکومت رسید و صالح الدین دانشمند
معروف اسفهان را بخندمت خود درآورد .

•

○ ۱۹۵۰ ۱۴۱۱ ۸۱۴ ۷۹۰ خلیل سلطان (۱) که از طرف شاهرخ بحکومت
عراق عجم منصوب شده بود وفات یافت

○ ابو اسحاق حالج معروف به (سحاق الطمه)
شاعر بانوق ولطیفه گوی شیرازی در شیراز در گذشت

○ حافظ ابرو در این سال بفرمان شاهرخ ذیلی
بر کتاب نظرنامه نظام شامی نوشت و وقایع آخر
زندگانی امیر تیمور را بر آن افزود .

○ علاء الدوله الغ بیگ از طرف پدرش شاهرخ
بحکومت ترکستان و ماوراءالنهر منصوب شد .

•

○ ۱۹۵۱ ۱۴۱۲ ۸۱۵ ۸۹۱ قرا یوسف امیر سلسله قره قوینلو امیر شیروان و
پادشاه گرجستان را شکست داد و امیر شیخ
ابراهیم شیروانی والی شیروان را اسیر کرده
به تبریز آورد و پس از گرفتن میلیتی به سویان
خون بها او را آزاد کرده به شیروان فرستاد

•

○ ۱۹۵۲ ۱۴۱۳ ۸۱۶ ۷۹۲ قرا یوسف در این سال سواد و قزوین و طارم را
گرفت و سپس بر سلطانه نیز دست یافت

○ میر سید شریف علی بن محمد چرجانی
دانشمند و نویسنده مشهور که متجاوز از ۳۰۰ جلد
کتاب تألیف کرده بود در شیراز در گذشت

○ نورالدین عبدالرحمن جامی شاعر معروف
ایران در خر جرد (القرءاء شهرجام خراسان)
تولد یافت .

○ (مجدالدین محمدبن سراج الدین یعقوب) معروف
به فیروز آبادی صاحب کتاب لغت (قاموس)
دریمن وفات یافت (۱)

○ اسکندر حاکم فارس بنیان کرد و شاهرخ فارس
را تصرف نمود .

○ در این سال میرزا شاهرخ تیموری حکومت
فارس را به فرزند خود ابوالفتح ابراهیم سلطان
داد اما او مغلوب پسر عم خود میرزا بایقرا
(پسر میرزا عمر شیخ) گردید .

○ میرزا شاهرخ قلعه اختیارالدین را در عرات
تجدید بنا کرد .

○ فصیحی خوافی دانشمند معروف ایران در اوائل
این سال همراه شاهرخ میرزا به شهر آمد .

○ غیاث الدین جمشید گاشانی در این سال اسپهان
تازه در رسدخانه پنجم (طبق المناطق) اختراع
کرد و درباره طرز کار آن رساله ای بنام (نزهة
الحقائق) نوشت .

○ شاهرخ در فارس بایقرا را شکست داده دوباره
ابراهیم سلطان را بحکومت فارس منصوب کرد

○ شاهرخ در این سال از فارس به کرمان رفت و این
نواحی را هم تصرف نمود .

۱۹۵۶ ۱۴۱۷ ۸۲۰ ۷۹۶ ○ امیر شیخ ابراهیم شیروانی والی شیروان که که از قرا یوسف شکست خورده و پس از دادن خون بها به شیروان آمده بود در این سال درگذشت و پسرش امیر خلیل بجای او نشست .

۱۹۵۷ ۱۴۱۸ ۸۲۱ ۷۹۷ ○ ساختمان مسجد گوهرشاد مشهد بامر گوهرشاد آغازن شاهرخ تیموری در این سال پایان یافت (۱)

○ شاهرخ نمایندگانی بدربار امپراطور چین فرستاد که حامل نامه‌هایی دوستانه جهت امپراطور چین بود .

۱۹۵۸ ۱۴۱۹ ۸۲۲ ۷۹۸ ○ قرا یوسف امیر سلسله قره قویونلو در این سال سواد و قزوین و سلطانیه را فتح کرد .

○ شاهرخ تیموری در این سال عده‌ای از هنرمندان و نقاشان را بر سر پرستی غیاث‌الدین نقاش به سفارت به خان بالغ (بکن) فرستاد .

۱۹۵۹ ۱۴۲۰ ۸۲۳ ۷۹۹ ○ قرا یوسف در چمن اوجان وفات یافت و پسرش اسکندر بجای او نشست .

○ شاهرخ در این سال عازم آذربایجان شد و خودش آنجا را فرو نهادند (جیان‌شاه) و (اسکندر) پسران (قرا یوسف) را مطیع خود ساخت .

○ میرزا الغ بیگ فرزند شاهرخ در این سال دستور داد تا غیاث‌الدین جمشید کاشانی و معین‌الدین کاشانی و (سلاح‌الدین موسی) و (قاسی

زاده روحی) و (مولانا علی قوشچی) که همه از افاضل و دانشمندان و منجمین معروف بودند در شمال سمرقند درسد خانه‌ای بسازند و ذیح‌الغ بیگی را بکمک هم تألیف نمایند (۱)

۱۹۶۰ ۱۵۲۱ و ۸۲۴ ه. قمری ۸۰۰ ه. خورشیدی ○ اسکندر میرزا قرقویتلو از شاعر خ شکست خورد ولی دوباره به خراسان بازگشت . ۸۲۵

○ کار ساختمان رصدخانه ذیح‌الغ بیگی پایان یافت

○ میرزا بابر فرزند میرزا بایسنقر و نوه شاهرخ میرزا ددشهر هرات تولد یافت .

۱۹۶۱ ۱۴۴۲ و ۸۲۶ ه. قمری ۸۰۱ ه. خورشیدی ○ (شهاب‌الدین عبدالله بن عبدالرشید) ملقب به حافظ ابرو کتاب معتبر (زبدۃ التواریخ) در این سال بنام شاعرزاده بایسنقر تمغوری تألیف کرد .

○ حسن بن محمد تمبر رومی شاعر دوبار ایلخانیان کتاب (انیس‌المعاق) را در این سال بنام سلطان اویس درمراقه تألیف کرد .

۱۹۶۲ ۱۵۲۳ و ۸۲۷ ه. قمری ۸۰۲ ه. خورشیدی ○ ابواسحق فخرالدین احمد شیرازی معروف به (بسحاق اطعمه) (۲) از شاعران معروف و بنامه گوی ایران در این سال ددشیراز وفات یافت (۳) و در جوار قبر حافظ مدفون است .

۱- ذیح‌کتابی است که در آن فورمول وجد اولی مرربوط به رسد کردن ستارگان و محاسبات مربوط به آن درج شده باشد .

۲- او را (بسحق خلاج) نیز می‌گفتند زیرا حرفه‌اش خلاجی بوده .

۳- وفات این شاعر را در سالهای ۸۱۴ و ۸۴۰ هم نوشته‌اند اما مورخ سال ۸۲۷ صحیح‌تر است روی قبر این شاعر نامدار این شعر نوشته شده .

زینهار اربابگیری روزی بغیر این ۱۴۱۱ شاد کن روح من مسکین بخلوای دعا

- (امیرسید نوراله شاه نعمت‌الله ولی) مؤسس سلسله معروف نعمت‌الهی که از دست شیخ عبدالله شافعی خرقه‌پوشید و در عرفان مقامی ارجمنده دارد در سن ۹۷ سالگی وفات یافت .
- اسکندر میرزا قره‌قوینلو (شمس‌الدین) حاکم ۸۰۳ ۸۲۸ ۱۴۲۴ ۱۹۶۳
 اختلاس را شکست داده شیروان را تصرف نمود .
- اسکندر میرزا قره‌قوینلو (عزالدین ملک کرده) را بقتل رسانید .
- شرف‌الدین علی یزدی شروع بنوشتن تاریخ سلطنت تیمورپان کرد که آنر (ظفرنامه) نامید .
- محمود بن عثمان کتاب (فردوس‌المرشدیه فی- اسرارالصدیه) را در این سال در شرح حال شیخ ابواسحق کازرونی تألیف کرد .
- شیخ حسن ایلکنسی بنسای بارگاه و رواق حضرت علی (ع) را در نجف که در سال ۷۶۰ بمقتل آتش سوزی سدمه دیده بود تجدید بنا و تکمیل کرد .
- *
- شرف‌الدین علی یزدی در این سال کتابظفر نامه را که بنام (تاریخ تیموری) مشهور است بنام (ابوالفتح ابراهیم سلطان) فرزند شاهرخ تیموری تمام کرد .
- پایسنقر در این سال بر شاهنامه فردوسی که پامر او نوشته شده بود مقدمه‌ای نوشت که به مقدمه پایسنقری معروف است .
- احمدلر از مریدان (فضل‌اله اسرآبادی) هنگامی که شاهرخ از مسجد هرات بیرون می‌آمد او را با

کارزد اما شاعر خ نجات یافت و احمد لر بقتل رسید .

○ **خواجه عصفه‌آله بخاری** متخلص به (عصمت) که در شمار پیرو امیر خسرو دهلوی بود در این سال در گذشت .

✽

○ ۱۹۶۵ ۱۴۲۶ ۸۳۰ ۸۰۵ **جلال‌الدین محمد اسعد دوانی** معروف به **علامه دوانی** که مدتی قاضی القضاة فارس بود در دوان (۱) (فارس) تولد یافت .

○ **امیر اسکندر قره‌قویونلو** شهر سلطانیه را بتصرف در آورده و (سلطان احمد کرد) را بقتل رسانید .

خواجه علی ملتب به سلطان‌علی سیاهپوش پیشوای سوقیه در گذشت و مقام او به **شیخ ابراهیم** معروف به (شیخ‌شاه) یا (شیرشاه) رسید .

✽

○ ۱۹۶۶ ۱۴۲۷ ۸۳۱ ۸۰۶ **اسکندر میرزا** امیر قره‌قویونلو در این سال به شیروان لشکر کشید و شهر (شماخی) را تصرف نمود

✽

○ ۱۹۶۷ ۱۴۲۸ ۸۳۲ ۸۰۷ **شاهرخ میرزا** لشکر به آذربایجان کشید و در ساماس (شاهپور) (اسکندر میرزا قره‌قویونلو) را شکست سختی بداد **اسکندر** به آسیای صغیر فرار کرد و **شاهرخ** حکومت آذربایجان را به پسر دیگر **قرا یوسف بنام ابوسعید** داد .

○ **غیاث‌الدین جمشید کاشانی** که در تهیه زیج‌الغ بیگی دست داشت در بیرون شهر سمرقند در گذشت

○ شاه نعمت الله ولی سوفی مسروف و مشهور ایران یرواپنی دو این سال در ماهان کرمان وفات یافت ۱۹۶۸ ۱۴۲۹ ۸۳۳ ۸۰۸

عراق عرب و هندوستان و پاکستان و افغانستان معروف اند .

○ جعفر تبریزی معروف به (جعفر باسنقری) خطاط معروف نوشتن شاعنامه باسنقری را در این سال تمام کرد . این کتاب قیمتی با تذهیبهای عالی از نفایس کتابخانه سلطنتی ایران است .

*

○ (شهاب الدین عبدالله بن عبدالرشید) معروف به حافظ ابروی مودج معروف دوره تیموری و صاحب کتاب معتبر (زبدالتواریخ) در زنجان وفات یافت ۱۹۶۹ ۱۴۳۰ ۸۳۴ ۸۰۹

○ (شمس الدین ابوالخیر محمد بن محمد) معروف به جوزی عالم و دانشمند معروف که مدتی در دمشق و شبراز منصب قضاوت داشت در این سال در شیراز درگذشت . اثر مهم (التمهید فی التجوید) است

○ سید نورالدین نعمت الله معروف به شاه نعمت الله ولی از عارفان نامی ایران و موسس سلسله نعمت اللهی در سن صد سالگی در این سال در ماهان کرمان وفات یافت

⊙

○ اسکندر میرزا قره قونلیو به آذربایجان بازگشت و پس از تصرف شیروان برادر خود ابو سعید را بقتل رسانید . ۱۹۷۰ ۱۴۳۱ ۸۳۸ ۸۱۰

○ کمال الدین حسین خوارزمی و از فضلا و نویسندگان بنام ایران و صاحب کتاب جواهر الاسرار و شواهر الانواره در ماوراءالنهر بدست ازبکان کشته شد

۱۸۷۱ ۱۴۲۲ ۸۳۶ ۸۱۱ «محمد بن برهان‌الدین محمد خاوندشاه ملقب به
میر خواند از مشاهیر ادب‌آموران عهدسلطان
حسین میرزا باقرآ تولد یافت

○ جمال‌الدین ابوالقاسم عید بن علی کتاب
«زین‌القواریخ» را در این سال نوشت (۱)

○ در این سال با مرگ سلطان حسین میرزا بساط
دولت جلایریان با ایلتکانیان و ایلتخانیان برچیده شد

۱۸۷۲ ۱۴۲۳ ۸۳۷ ۸۱۲ ○ شاهرخ میرزا تیموری برای باز سوم بدفع
اسکندر قره‌قوینلو یازده‌هزار لشکر کشید و
این‌دفعه نیز اسکندر فرار کرد و شاهرخ حکومت
آنجا را به جهانشاه برادر اسکندر داد .

○ و میرزا ابوالفتح ابراهیم سلطان فرزند شاهرخ
که حکومت فارس را در شیراز داشت وفات یافت .

○ بایسنقر میرزا فرزند شاهرخ تیموری که از
خوشنویسان برجسته ایران است و در خط ثلث مهارت
و اسنادی تمام داشته در این سال یا سال بعد وفات
یافت (۲) و در مسجد گوهرشاد مدفون است .

۱۸۷۳ ۱۴۲۴ ۸۳۸ ۸۱۳ ○ بین اسکندر میرزا قره‌قوینلو و برادرش
جهانشاه قره‌قوینلو جنگی در گرفت که اسکندر
شکست خورده بطرف قره‌باغ و اران در قفقاز
فرار کرد .

۱- علاوه بر این دو کتاب زنده‌القواریخ دیگر در دست است یکی تالیف سید صدرالدین در تاریخ سلجوقی
و دیگری از محمد حسن بن عبدالکریم در تاریخ اواخر صفویان و حکومت آقاخان

۲- در تاریخ مرگ بایسنقر نوشته‌اند .

سلطان سعید بایسنقر ، حرم

من رفیق و قاریخ و قالم اینست

تختگاه بزرگ بابل عالم خرم

باده جهان دوازده عسکر پندم

- برخی از مورخین تولد **میر خواند** مؤلف کتاب معروف (روضه‌الصفاء) را در این سال نوشته‌اند .
- **شمس‌الدین محمد جرجانی** ادیب و نحوی ایرانی و صاحب کتاب (الغرة فی المنطق) در شیراز درگذشت .

	○ ۸۱۴	۸۳۹	۱۴۳۵	۱۹۷۴
	○ جهان‌شاه قرقوی پهلوی فرزندان (قره قره یوسف) از طرف شاهرخ میرزا با مامارت آذربایجان رسید .			
	○ بیاض‌الدین قره عثمان مؤسس سلسله آق قویونلو درگذشت و پسرش علی بیگ جانشین او شد .			
	○ (شمس‌الدین محمد معروف) به (کاتبی) نیشابوری شاعر معروف ایران در استرآباد وفات یافت .			

	○ ۸۱۵	۸۴۰	۱۴۳۶	۱۹۷۵
	○ اسکندر میرزا قر اقویونلو در قره سوبان تبریز با برادرش (میرزا جهانشاه) جنگ کرد ولی شکست خورده و در قفقاز به قلعه (النجق) پناه برد ولی بدست پسرش قباد کشته شد و جهانشاه هم (قباد) را بجرم قتل پدر بکشت .			
	○ عارفی هروی که او را سلمان دوم لقب داده‌اند از شعرای معروف ایران و صاحب مثنوی (گوی و چوگان) در عرات وفات یافت .			
	○ وفات شیخ ایوا سحقی شیرازی متخلص به سحقی اطعمه را هم در این سال نوشته‌اند .			
	○ شیخ شمس‌الدین محمد شیرازی فرزندان «یحیی بن علی لاهیجی نوربخش» متخلص به فدائی که خلیفه «سید محمد نوربخش» سرسلسله نوربخشه بود در این سال تولد یافت .			

۱۹۷۶ ۱۴۳۷ ۸۴۱ ۸۱۶ ○ **غیاث‌الدین جهشید کاشانی** که بدستور (الخ بیگ میرزا) فرزند **شاهرخ** از سال ۸۲۳ هـ شغول تئظیم زبجی بود پس **کمک قاضی زاده رومی** و **ه‌لاعلی قوشچی** زبج معروف به (زبج الخ بیگی) را در این سال تمام کرد .

○ **سلطان علی مشهوری** ملقب به «سلطان الخطاطین» از خوشنویسان معروف ایران در مشهد تولد یافت

✽

۱۹۷۷ ۱۴۳۸ ۸۴۲ ۸۱۷ ○ **سلطان حسین میرزا باقرا** از نوادگان تیمور که پادشاهی دانش دوستو دانش پرور بود در شیر عرات تولد یافت ۱۰ هـ

○ **استاد قوام‌الدین شیرازی** که بناهای مهمی ساخته و از جمله مسجد گوهر شاد مشهد را به دستور **گوهر شاد آغا** بنا کرد و در این سال وفات یافت

✽

۱۹۷۸ ۱۴۳۹ ۸۴۳ ۸۱۸ ○ **احمدین جلال‌الدین محمد** معروف به **قصیحی** در این سال با مر «گوهر شاد آغا» زن «شاهرخ میرزا» بزندان افتاد و این دانشمند در همین زندان کتاب معروف (مجم‌التواریخ) را نوشت

✽

۱۹۷۹ ۱۴۴۰ ۸۴۴ ۸۱۹ ○ **جهانشاه بن قرا یوسف** در این سال گرجیان را مغلوب نمود و عراق عسرب را از دست یکسی از برادران خود بیرون آورد

○ **امیر علی‌شیر نوائی** وزیر دانشمند (سلطان حسین باقرا) در عرات تولد یافت .

○ **استاد قوام‌الدین شیرازی** که از جمله شاهکارهای

او پناهی مسجد گوهر شاد مشاهدات بیرونی در
این سال وفات یافت

○ ۸۲۰ ۸۴۵ ۱۴۴۱ ۱۹۸۰
شاهرخ تیموری عبثی دایر ریاست عبدالرزاق
نامی به شهر (ساوری) (۱) واقع در شبه جزیره دکن
فرستاد.

○ (حاج میرزا محمد باقر ملاماشی) حکیم و دانشمند
فارسی که در علم طب حساسیت کافی داشت در شهر اراک
درگذشت.

○ ۸۲۱ ۸۴۶ ۱۴۴۱ ۱۹۸۱
عبدالرضا سلطان محمد که از طرف شاهرخ به
حکومت عراق منصوب شده بود شرف الدین
علی یزدی نویسنده و مورخ و شاعر معروف را از
یرد نزد خود به قم خواند و به نسیمی و مشاورت
خود گماشت.

○ سید محمد شمع از طایفه (مشهه بان) در این
سال شهر جوهره در خوزستان را فتح کرد و آنرا
پایتخت خود قرار داد تا در سال ۹۱۴ بدست شاه
اسماعیل صفوی از بین رفت.

○ ۸۲۲ ۸۴۷ ۱۴۴۲ ۱۹۸۲
نورالدین حمزه از امرای آق‌قویونلو وفات یافت
(پادشاهت خلع گردید) و معز الدین جهانگیر
ارشد اولاد علی بیگ حموی او بجایش نشست.

○ ۸۲۳ ۸۴۸ ۱۴۴۴ ۱۹۸۳
(عبدالسلام بن موسی بن ابی بکر تبریزی) از معدودین و
خوشنویسان زمان خود در معکه وفات یافت.

۱۹۸۴ ۱۴۴۵ ۸۴۹ ۸۲۴ ○ بنامه امامزاده یحیی پسر امام عوسی کاظم (ع)
در ساری ساخته شد.

○ سردر عتیق و تاریخی منزل سید حسن حسینی
واقع در افوشته نزدیک نطفز که دارات کاشی معروف
بی نظیری است در این سال توسط (شیخ حسن بن نظام
اسفهان) ساخته شد.

○ (ابوالفضل عبدالرحمن بن ابی بکر) معروف به
سیوطی از اکابر علمای و فقهای اسلام در (سیوط)
مصر تولد یافت.

۱۹۸۵ ۱۴۴۶ ۸۵۰ ۸۲۵ ○ شاهرخ میرزا تیموری در فشانسویه (دی)
بمکت درد مهبده وفات یافت (۱) و میرزا الغ
بیک فرزند او بجای وی نشست.

○ جیانشاه قردقوینلو در این سال بر عراق عجم
وفارس و کرمان مستولی گردید.

○ خیالی بخاری از شعرا مشهور ایران در بخارا
وفات یافت (۲)

○ علی تمیزی ملقب به (قدمه الکتاب) شاعر
و خطاط معروف که گویا واضح خط تستملق بود
در گذشت.

۱۹۸۶ ۱۴۴۷ ۸۵۱ ۸۲۶ ○ الغ بیک برای دفع مخالفت و مدعیان سلطنت
بمزم تسخیر خراسان به بلخ رفت.

○ شیخ ابراهیم معروف به (شیخ شاه) مراد صوفیان

۱- شاعری تاریخ تولد و سلطنت و مرگ او را در این دو بیت آورده.

سلطان جهان شاهرخ آن منبهر نور
در هشتاد و هفت شد بنابر مشهور
در هشتصد و هفتاد و نه آمد بطهور
در هشتصد و پنجاه شد از دار نرور

۲- این مطلع نیز معروف است.

ای کبر سمت را دل عشاق نشانه
جنعی بنو مغلول و تو غایب زبانه

در گذشت و پسرش سلطان چنید رهبری سوفیان را به عهده گرفت.

○ مسجد جامع اسفهان بنام (بیتا الفتا) توسط محمد بن بایسنقر در این سال در اسفهان ساخته شد که از نظر سبک معماری منحصر بفرد است.

۱۹۸۷ ۱۴۴۸ ۸۵۲ ۸۲۷ ○ چون میرزا علاءالدوله پسر ه. بایسنقر ه. در هرات اعدام شد «الخ بیک» بهرات لشکر کشید و میرزا علاءالدوله را فراری داد و خود در هرات رسماً بجای پدر نشست.

۱۹۸۸ ۱۴۴۹ ۸۵۳ ۸۲۸ ○ میرزا عبداللطیف در بلخ بر پدر خود الخ بیک شورشید و الخ بیک را اسیر کرده بقتل رسانید خود بجای پدر نشست (۱)

○ شرف الدین علی یزدی مؤرخ ایران که کتاب (نظرنامه) را در تاریخ تیمور نوشته در این سال وفات یافت .

○ کمال الدین بیژاد هراتی از نقاشان بنام ایران در هرات تولد یافت .

۱۹۸۹ ۱۴۵۰ ۸۵۴ ۸۲۹ ○ میرزا عبداللطیف بدست خادمش کشته شد (۲)

۱- عبداللطیف فرزند الخ بیک شخص را بنام (عباس) مأمور قتل پدر کرد و بهین مناسبت (عباس گنت) که مطابق ۷۵۳ است ماده تاریخ قتل الخ بیک شد بطوریکه گفته اند .

الخ بیک آن شاه جم الفشار که دین نی را از او بود پشت ز عباس شهید شهادت جست

۲- و توجیه اینجاست که تاریخ گنت شدن عبداللطیف هم بدست خادمش بنام (بابا حسین) جعله (یا یا حسین گنت) مطابق ۸۵۴ میباشد چنانکه گفته اند .

بابا حسین گنت شب جمعه اش به قتل تاریخ فوت او است که (بابا حسین گنت)

دهبوزاعبدالله پسر (بهرزا ابراهیم پسر شاهرخ)
بخت تیموری نشست .

○ طالب جاجرمی از شاعران معروف ایران که
مثنوی (مناظره گوی و چوگان) را در شیراز بنام
سلطان عبداللّه بن ابراهیم پسر شاهرخ
گورکانی بنظم در آورده بود وفات یافت و در کنار
آرمگاه حافظ بخاک سپرده شد .

•

○ ابو سعید نواده میرانشاه بن تیمور در جنگی
۸۳۰ ۸۵۵ ۱۴۵۱ ۱۹۹۰
تزدیک سمرقند (میرزا عبدالله بن ابراهیم شاهرخ)
را شکست داده و بقتل رسانید و خود بسطنت تیموری
نشست .

○ بدرالدین محمود بن احمد معروف به (فانل)
عینی (ساحب کتاب (شرح شواهد کبیر) وفات یافت .

•

○ بابر میرزا فرزند شاهرخ در این سال پشیراز
آمد و محمد معتمالی وزیر خود را مأمور کرد
تا بر قسراز متبره حافظ کتبه و بسارگاهی بنا
کند (۱) .

○ میرزا جیانشاه قره قویتلو پسر عراف عجم
مسلط شد .

○ نورالدین عبدالرحمن جامی رساله‌ای در
معنا بنام (جایه حلال) بنام ابوالقاسم بابر در
این سال تألیف کرد .

•

○ امیر حسن بیگ آق قویتلو (۲) در قلعه معروف
۸۳۲ ۸۵۷ ۱۴۵۳ ۱۹۹۲

۱- یکی از شعرای این بیت را بهین مناسبت بر آن بارگناه نوشت

اگر چه جمله اوقات شهر شارت کرد

۲- حسن بیگ را بواسطه قدیمند (اوزن حسن) میگویند .

- آعد «دبار بکر امروزی» پفرمانروائی رسید .
- **سلطان محمد فاتح** شهر معروف «قسلنتینیه»
را فتح کرد که این واقعه آغاز قرون جدید محسوب
گردید .
- **کومرث این بیستون** از پادشاهان «سواد»
سبائانه (۱) که مذهب شیعه را باطراف دریای خزر
بسط داده بود در این سال وفات یافت .

○

○ حنکاهیکه میرزا بابر برای دفع عیرزا علاء	۸۳۳	۸۵۸ و	۱۴۵۴	۱۹۹۳
الدوله به مرآت رفته بود میرزا جهانشاه قره قویونلو
عراق و فارس و کرمان را تصرف کرد .		۸۵۹		

- در منیت کاری مهمی یاد نوشته های تاریخی و مستدوق
منیت کاری درون **بنامه سید واقف** واقع در قریه
«افوشته» نزدیک املش در این سال ساخته شد .

○

○ سلطان جنید در این سال در جنگ باشروانشاه
بقتل رسید و پسرش شیخ حیدر سلطان حیدره (۲)
بجای او عهده دار امور سوئیان شد .	۸۳۴	۸۶۰	۱۴۵۵	۱۹۹۴

- **جعفر ثمریزی** «بایسنقری» از حنطاطان بنام
و خردنویمان معروف ابرای وفات یافت (۳) .

- **خواجه سعدالدین محمد کاشغری** از مشایخ
معروف طریقه نقشبندیه در این سال وفات یافت .

○

○ ابوسعید گورگانی در این سال هرات را تصرف	۸۳۵	۸۶۱	۱۴۵۶	۱۹۹۵

۱- پادوسایان سلسله کوچکی بودند در اطراف دریای خزر از مازندران تا رویان و اسور و کجور که تا سال ۱۰۰۶ هجری دوام داشت .

۲- منظور از کینه سلطان که شراه اسمی اولاد شیخ سغریان آورده شده منصور (سلطان قز) است .

۳- از شاهکارهای پر ارزش این استاد نوشتن شاهنامه معروف بایسنقری است که آنرا در ۸۳۴ هجری با تمام رساند .

کرد و دستور داد که گوهر شادخاتون زن نیکوکار
میرزا شاهرخ را خفه کنند.

○ میرزا بابر فرزند بایسنقر ونوه شاهرخ در
مشهد وفات یافت (۱).

○ امیر حسن بیک آق قویونلو نزدیک فرات
برادرش جهانگیر را که شورش کرده و از جهانشاه
قراوقونلو کمک گرفته بود بسختی شکست داد.

○ میرزا سنجر گورکانی نواده عمر شیخ در مرو
بسلطنت نشست.

○ جهانشاه قراوقونلو در این سال علاءالدوله
۸۳۶ ۸۶۲ ۱۴۷۵ ۱۹۹۶
تیموری را در فرات شکست داد (۲) و خود
پنخت نشست.

○ امیر حسن آق قویونلو برای اولین دفعه با
دولت عثمانی وارد جنگ شد و پیروز گردید.

○

○ میرزا یوسعد تیموری پس از تصرف سراسر
۸۳۷ ۸۶۳ ۱۴۵۸ ۱۹۹۷
شهرهای خراسان و مازندران و آذربایجان در
فرات رسماً تاجگذاری کرد و بنام خود خطبه خواند

○ میرزا محمود پسر میرزا بابر نوه شاهرخ که
در مشهد بجای پدرنشسته بود در جنگ با عمش
و میرزا ابراهیم فرزند میرزا علاءالدوله شکست
خورده به استرآباد گریخت و در آنجا وفات یافت.

۱- مولانا شرفالدین عبدالقهار در تاریخ مرگ بابر گفته است.

آفتاب ملک بابر خان نمائند	گی چنان خورشید پنهان درخور است
در ربیع آلتانی و فصل ربیع	سالمسر لاله ز خون دل پسر است
جرخ را گنیم جگرها چاک شد	داده را از انگ دامن پر در است
این چه حالست وجه تاریخ است ! گفت	مرگ سلطان مؤید بایسر است

۲- جهانشاه پادشاهی شریزور و شهر دوست بود و چون اغلب شیبا شترت و شب زنده داری میکرد او را
(شب پره) لقب داده بودند.

○ احمد بن حسین بن علی کاتب کتاب و تاریخ جدید
 یزده داد این سال پنجم پیر بدایق «پسر» جهان‌شاه
 قراقرم‌نویس تألیف کرد .

○ امیر حسن بیگ آق قویونلو دواپن سال با ۸۳۸ ۸۶۴ ۱۴۵۹ ۱۹۹۸
 کردهای ایوبی جنگ کرد و قلمه معروف و حصین
 کینه (۱) را تصرف کرد .

○ میرزا ابوسعید گورکانی آخرین پادشاه
 تیموری سیستان را تصرف کرده و میرزا سنجر
 را بقتل رسانید و پسر و کرمان را گرفت .

○ میرزا علاء الدوله فرزندان پسر میرزا ۸۳۹ ۸۶۵ ۱۴۶۰ ۱۹۹۹
 شاهرخ در کنار دریای سرخ وفات یافت و جسد
 او را به عرات آورده در مدرسه گوهرشاد بیگم
 دفن کردند .

○ قطب الدین رازی صاحب کتاب مشهور ۸۴۰ ۸۶۶ ۱۴۶۱ ۲۰۰۰
 (مجاکمات) در این سال وفات یافت. قطب‌الدین
 رازی، در این کتاب (خواجگ نصیرالدین طوسی)
 و (امام فخر رازی) را به مجاکمه کشیده است .

○ (نصیرالدین حمزه بن علی ملک طوسی بیهمی)
 مختصر به آذری شاعر معروف و از پیشوایان تصوف
 و صاحب کتاب (جواهر الاسرار) در امیران
 در گذشت .

○ (سید نizam الدین محمود واعظ) ملقب به داعی الی ۸۴۱ ۸۶۷ ۱۴۶۲ ۲۰۰۱
 الله عارف معروف و حکیم مشهور که شعر نیز با حال

میسرود در این سال وفات یافت.

○ محمد بن محمد کازرونی قنیه و دانشمند ایرانی در این سال وفات یافت.

○

۲۰۰۲ ۱۴۶۳ ۸۶۸ ۸۴۲ ○ امیر خلیل والی سردان که «طبع قرا یوسف» مؤسس سلسله قره قویونلو بود وفات یافت.

○

۲۰۰۳ ۱۴۶۴ ۸۶۹ ۸۴۳ ○ میرزا جهانشاه قره قویونلو «توجه بنهاد شد و این شهر را حاکم کرد و بالاخره بحیله آنرا گشود

○ سید محمد توربخش از سادات رفیع‌القدر خراسان و سرسلسله سوفیان «توربخش» در سولقان وفات یافت (۱)

○

۲۰۰۴ ۱۴۶۵ ۸۷۰ ۸۴۴ ○ سید نظام‌الدین محمود معروف به «شاهدای» الله از عرفای «شهر زمان خود» در شیراز در سن ۶۰ سالگی وفات یافت. «شاهدای الله» علاوه بر دیوان اشعار تألیفات زیادی دارد.

○ مسجد کبود تبریز معروف به (فیروزه اسلام) در این سال با «جهانشاه قره قویونلو» بنا گردید (۲)

○ ابوسعید از بازماندگان تیمور که در سمرقند اقتداری داشت در ماوراءالنهر حکومتی تشکیل داد

○

۲۰۰۵ ۱۴۶۶ ۸۷۱ ۸۴۵ ○ امیر حسن (اوزن‌حسن) از سلسله آق‌قویونلو در

۱- بر روی قبر این «عارف» متهور که در محلی بنام «کنبد سیدان» نزد یکتهدان قرار دارد نوشته شده جو باد خاگ تو خواهد بیطرف برود «مهل که بر او نشند بغافری مرموی

۳- عده‌ای بانی این مسجد را سالحه دختر جهانشاه قره قویونلو می‌دانند.

آذربایجان مستقل شد و تبریز را پایتخت خود قرار داد تا جگه‌ناری کرد

○ شمس‌الدین محمد بن محمود ملتپ به -

شهر زوری صاحب کتاب (الرموز والامثال الاوتیه فی الانوار المجرده الملکوتیه) وفات یافت .

○ ابوسعید تیموری در این سال بدخشان را تصرف

کرد .

○ ۲۰۰۶ ۱۴۶۷ ۸۷۲ ۸۴۶ جیانشاه قره قویونلو در این سال که بدیاربکر

رفته بود بدست (اوزن‌حسن) خان‌گیر و کشته شد (۱)
وسرش میرزا حسن‌علی که در قلعه مسا کوپه
محبوس بود بجای بدرشت .

○ جسد جیانشاه را به تبریز آورده و دره مظفریه

که خود ساخته بود دفن کردند .

○ سلطان حسین میرزا باقر ادره را بنیحت بست

او مردی ادیب و شاعری فاضل و ادب دوست بود که
در سال ۸۰۸ هـ کتابی بنام « مجالس المشاق » تألیف
کرد .

○ ۲۰۰۷ ۱۴۶۸ ۸۷۳ ۸۴۷ ابوسعید که در جنگ با اوزن‌حسن اسیر شده بود

تحويل (باد گار محمد) نواده دگور شاد خاتون،
داده شد و این شخص با انتقام خون جده خویش
ابوسعید را بقتل رسانید (۲)

۱- گویند روزی جیانشاه بشار رفته بود و اوزن‌حسن او را خانگیر کرده سزاوتش جدا نمود و سرش را

زرد ابوسعید نسوری بخراسان فرستاد و بدین را در قبر پدرش فرود یوسف بخان سپرد

۲- مولانا جلال‌الدین محمد دوانی در تاریخ قبل ابوسعید

چشم سپهریز ، جوانی جوان بود

بانوی دهر را که بی‌خبر از او رسید

تاریخ (سال‌مقتل سلطان ابوسعید)

سلطان ابوسعید که در فر خسروی

الحق چنانکه گفته نگفتی که گفته بود

تاریخ امر کسی ملیند در زمان نگوی

○ **سلطان حسین بایقرا** اعرات را بصر فدر آورد و در دم رمضان این سال به تخت نشست.

○ **حسین میرزا قراقوینلو** از حسن بیگ آق قوینلو و پسرش شکست خورده بقتل رسید (پسایروایینی خودکشی کرد) و سلسله امرای قراقوینلو پایان یافت.

○ **ابوسعید گورکان** آخرین پادشاه سلسله تیموری در جنگ با **اوزن حسن** در میانه اسیر شده بقتل رسید و **احمد میرزای گورکانی** معروف به (سلطان احمد میرزا) در سمرقند بجای او تخت نشست.

○ **بین میرزا یادگار محمد** فرزند سلطان محمد بن بایسنقر تیموری و (سلطان حسین بایقرا) از اولاد **عمر شیخ** فرزند **امیر تیمور** در حدود استرآباد جنگی در گرفت که بشکست **یادگار محمد** پایان یافت.

○ سلسله ترکمانان بدست **اوزن حسن** از بین رفت
○ **اوزن حسن** پس از تصرف بهبهان و سراسر عراق عجم بفارس رفت.

○ **سلطان حسین میرزا بایقرا** رقیب خود (یادگار محمد) را در باغ زائغان هرات بقتل رسانید (۱) و خود مستقل گردید.

○ (محمد بن حسام الدین حوسقی قهستانی) شاعر و دانشمند متقی و پرهیزگار ایرانی صاحب کتاب **خاوران نامه** (خاورنامه) در گذشت.

۱- مولانا عبدالمطلب ماده تاریخ زیر را درباره قتل یادگار محمد گفته

شد شیر صفر شهید وهم (تغیر صفر) از سال شهادت دهد باز خبر

۲۰۱۰ ۱۴۷۱ ۸۷۶ ۸۵۰ ○ سلطان عثمانی سپاهسی برداری **خاص مراد** بیگلربیگی دولتی روانه آذربایجان کرد که (حسن بیگ آق‌قویونلو) او را بمختی شکست داد و **خاص مراد** نیز بقتل رسید.

۲۰۱۱ ۱۴۷۲ ۸۷۷ ۸۵۱ ○ **اوزن حسن** به طرابوزان لشکر کشید اما این دفعه از **سلطان محمد عثمانی** «سلطان محمد فاتح» شکست خورده و پسرش «زینل‌بیگ» حاکم قزوین کشته شد.

۲۰۱۲ ۱۴۷۳ ۸۷۸ ۸۵۲ ○ سپاه عثمانی به پیشروی خود ادامه داده و شبه جزیره قرم شبه جزیره کریمه را تصرف کرد.

○ **نورالدین عبدالرحمن جامی** شاعر توانای ایران که به حج رفته بود در این سال از طریق دمشق به عرات بازگشت.

۲۰۱۳ ۱۴۷۴ ۸۷۹ ۸۵۳ ○ **اغورلو محمد** فرزند «حسن بیگ آق‌قویونلو» در شیراز طفیان کرد و حسن بیگ برای سرکوبی او بشیراز حرکت کرد اما **اغورلو محمد** از ترس به قسطنطنیه فرار کرد (۱)

○ **غیث‌الدین بن‌همام‌الدین شیرازی** معروف به **خواندمیر** نواده و شاکرد **میرخواند** در عرات تولد یافت.

○ **ملاعلی قوشچی** از مشاهیر علمای ماوراءالنهر که در تألیف **زیج‌النح** بیگی دست داشت در استانبول وفات یافت.

۱- امیرحسن برای بازگرداندن فرزند خود بهروغی خبر مرگ خود را منتشر کرد و چون اغورلو محمد به فتح سلطنت به سریز آمد او را گرفته بزندان انداختند و با هر بند بقتل رسید.

۲۰۱۴ ۱۴۷۵ ۸۸۰ ۸۵۴ ○ **اوزن حسن** در جنگ تریچان از سلطان محمد دوم، پادشاه عثمانی شکست خورد اما مایوس نشد دوباره بطرف گرجستان حمله برد.

○ **بفرمان اوزن حسن** سقف ایوان مسجد جامع اصفهان مقرنس‌کاری و تزیین گردید.

۲۰۱۵ ۱۴۷۶ ۸۸۱ ۸۵۵ ○ **حسن بیگ آق قویونلو** در این سال توانست قلیس پایتخت گرجستان را تصرف نموده بر تمام گرجستان دست یابد.

○ تولد **غیاث‌الدین شیرازی** معروف به **خواندمیر** را در این سال هم نوشته‌اند.

○ **عبدالرحمن جامی** کتاب «نفحات الانس» را در این سال تألیف کرد.

○ **شایدروالدین مرغشی** کتاب «تاریخ طبرستان» را در این سال نوشت.

۲۰۱۶ ۱۴۷۷ ۸۸۲ ۸۵۶ ○ **حسن بیگ آق قویونلو** در شب عید فطر این سال در تبریز وفات یافت و در باغ نصربه که از ساخته‌های او بود دفن گردید و پسرش **سلطان خلیل** بجای او نشست (۱) اما پس از شش ماه بدست برادر خود **یعقوب بیگ** کشته شد.

۲۰۱۷ ۱۴۷۸ ۸۸۳ ۸۵۷ ○ **یعقوب بیگ آق قویونلو** پس از قتل برادرش بیخست نشست.

○ **امیر صدرالدین دشتکی** شیرازی مدرسه

۱- علامه جلال‌الدین دوانی (کازرونی) کتاب معروف (اواعب الاشراف فی مکرم الاخلاق) خود را بنام این پادشاه تألیف کرد و آنرا (اخلاق جلالی) خواند.

معروف «مسنوریه» را بنام فرزند خود (امیرغیاث الدین مسنور) در شیراز بنا کرد .

۲۰۱۸ ۱۴۷۹ ۸۸۴ ۸۵۸ ○ سلطان حمیدزپرس سلطان جنید دونه شیخ سق‌الدین اردبیلی، هنگام محاسره در بند در جنگ با دشروانشاه و «مقبوب بیگ آق قویونلو» کشته شد .

○ شاه محمود نیشابوری ملقب به زرین قلم استاد خط نستعلیق در نیشابور تولد یافت .

○ طالب جاجرمی شاعر و ادیب و صاحب منلومه «منظره گوی و چو گانه» در شیراز در گذشت .

۲۰۱۹ ۱۴۸۰ ۸۸۵ ۸۵۹ ○ «مقبوب بیگ آق قویونلو» در دیار بکر بالش بیگت حاکم شام را شکست داد و بالش بیگت در این جنگ کشته شد .

○ محمد حسین نوربخش معروف به «بیاء الدوله» طبیب و دانشمند و نویسنده بزرگ قرن نهم وفات یافت .

○ عبدالرحمن جامی کتاب «اسلامان و اهنال» را که داستان منلومی است در این سال تألیف کرد .

۲۰۲۰ ۱۴۸۱ ۸۸۶ ۸۶۰ ○ یعقوب بیگت آق قویونلو «با بنده بیگ» سردار عثمانی را بقتل رسانید .

○ یحیی بن عبداللطیف حسینی صاحب کتاب معروف (نیا التواریخ) تولد یافت .

○ در معروف و قدیمی بقعه «سید اسماعیل» در تهران در این سال ساخته شد .

○ علامه دوانی کتاب معروف خود «انبات الواجب»
القدم ، را در این سال بنام سلطان محمد قانع
تألیف کرد.

○ ۷۶۱ ۸۸۷ ۱۴۸۲ ۲۰۲۱
کمال‌الدین عبدالرزاق فرزند (اسحق
سمرقندی) از مورخان مشهور قرن نهم صاحب
کتاب «مطلع‌السمدین» در خاتمه «شاهرخیه» (۱)
واقع در هرات وفات یافت .

○ ۸۶۲ ۸۸۸ ۱۴۸۳ ۲۰۲۲
ابن قتیبه صاحب کتاب معروف «عیون‌الاخبار»
و «تاریخ ابن قتیبه» وفات یافت .
○ ظهیرالدین محمد بابر پسر «عمر شیخ میرزا»
و نوه «ابوسعید» مشهور به بابر دروش محرم (۲)
بدنیا آمد .

○ مولانا عبدالرحمن جامی متسوی معروف
«یوسف و زلیخا» را در این سال سروده است .

○ صندوق منبت‌کاری نفیسی بر روی بقعه پسی‌پی
شهر بانو (۳) در کوهستان شرق شهری گذاشته شد

○ ۸۶۳ ۸۸۹ ۱۴۸۴ ۲۰۲۳
محمد بن محمد بن عبدالملام بن محمد بن روزبه
قتیه و دانشمند فارسی و از اهالی کلارون در این سال
در مدینه وفات یافت و در بقیع مدفون است .

○ ۸۶۴ ۸۹۰ ۱۴۵۸ ۲۰۲۴
فتح‌الله نامی در هندوستان سلسله عماد شاهیان

۱- این خاتمه بنام شاهرخ ایلوری ساخته شده بود .

۲- کنه (شش‌محرم) ماده تاریخ اولد اوست .

۳- مؤید مدفن شهر بانو دختر بزرگد سوم و زوجه حضرت امام حسین علیه‌السلام است .

را تأسیس کرد که تا سال ۹۸۰ هجری بموام داشت .

✽

۲۰۲۵ ۱۴۸۶ ۸۹۱ و ۸۹۲ ۸۶۵ ○ شاه اسماعیل صفوی اولین پادشاه این سلسله در این سال تولد یافت .

○ دولتشاه سمرقندی کتاب معروف خود (مذکره دولتشاهی) را بنام امیر علیشیر نوالی وزیر دانشمند عهد تیموری تألیف کرده است .

○ عبدالرحمن جامی بتقلید از گلستان سعدی کتاب (بهارستان) را برای پسر خود ضیاءالدین یوسف و بنام (سلطان حسین بایقرا) در این سال تصنیف کرد .

✽

۲۰۲۶ ۱۴۸۷ ۸۹۳ ۸۶۶ ○ سلطان حیدر در جنگ با فرخ یسار پادشاه شیروان کشته شد و یعقوب بیگ که در این جنگ شروانشاه را بهاری میگردیس از کشته شدن سلطان حیدر فرزند او (سلطان علی و ابراهیم و اسماعیل) را بفارس فرستاد .

✽

۲۰۲۷ ۱۴۸۸ ۸۹۴ ۸۶۷ ○ سلطان یعقوب آق قویونلو (سلطان علی و ابراهیم و اسماعیل) پسران سلطان حیدر را در قلعه مستحکم استخر فارس زندانی کرد .

✽

۲۰۲۸ ۱۴۸۹ ۸۹۵ ۸۶۸ ○ دینوری صاحب کتاب (اخبار الطوال) وفات یافت .

○ بر روی مزار امامزاده یحیی در تهران صندوقی مجلی ساخته شد .

○ سر در بقعه شیخ امیر سعید در اصفهان بطرز زیبایی ساخته شد .

۲۰۲۹ ۱۴۹۰ ۸۹۶ ۸۶۹ ○ سلطان یعقوب آق قویونلو در پورت آراباغ
درگذشت (۱) وپرش وپاسنفر میرزا به تخت
نشست .

○ دولتشاه سمرقندی صاحب کتاب پراج (تذکره
دولتشاء) وفات یافت .

۲۰۳۰ ۱۴۹۱ ۸۹۷ ۸۷۰ ○ پاینقر گسرتار حمله رستم بیگ سواده
(امیر حسن) شده بود به شروان پناه برد و شروانشاه
بجماپت او برخواست .

○ رستم بیگ (سلطانعلی - اسماعیل - ابراهیم)
پسران شیخ حیدر صفوی را که یعقوب بیگ بجس
انداخته بود آزاد کرد و آنها را مسلح نمود تا
بجنگ پادشاه شروان بفرستد .

○ سلطانعلی در جنگی با انتقام خون پسر فرخ
پسار پادشاه شروان را بکشت .

۲۰۳۱ ۱۴۹۲ ۸۹۸ ۸۷۱ ○ بدیع الزمان میرزا فرزند (سلطان حسین میرزا)
پادشاه خراسان بقصد تسخیر عراق عجم به ورامین
آمد اما کاری از پیش نبرد .

○ نورالدین عبدالرحمن جامی شاعر نامدار
ایران در هرات بدرود حیات گشت از آثار مهم
او بعد از دیوان اشعار باید از هفت اورنگه او
نام برد .

○ محمد بن ابی فتح معروف به محمد پیمناوی
از اهل پیناه فارس دانشمند و عارف مشهور در
این سال وفات یافت .

۱- جامی درباره مرگ یعقوب میگوید :

یعقوب برفت و روی یعقوب نهد
شرخ یعقوب از غم یوسف شکستید

متری دل من ز شوق یعقوب ملبید
رتجی که بن از غم یعقوب رسید

۲۰۳۲ ۱۴۹۳ ۸۹۹ ۸۷۲ ○ میرزا سلطان احمد بن سلطان (ابوسعبد تیموری)
در گذشت و پیرانش میرزا (سلطان محمود) که
ارشد پسران ابوسعبد بود بجای او تخت نشست
ولی پس از دو ماه در گذشت و پسرش میرزا بابا یسقر
پادشاه شد

○ ظهیرالدین محمد بابر مؤسس سلسله تیموری
هند در فرغانه بجای پدرش تخت نشست .

۲۰۳۳ ۱۴۹۴ ۹۰۰ ۸۷۳ ○ کتاب «مروف» اخلاق محسنی» در چهل باب
بنام «ابوالغازی سلطان حسین» توسط حسین
واعظ کاشفی در این سال نگارش یافت .

○ پروایش «دولتنامه سمرقندی» در این سال وفات یافت

○ گویند شهر رشت در این سال بنا شد و کلمه (رشت) که
بحساب اوجد «۹۰۰» میشود عم تاریخ بنای آن
داشته اند اما این حرف چندان صحیح نیست زیرا
حمدالله مستوفی در قرن هشتم در کتاب خود از
آن نام برده است

۲۰۳۴ ۱۴۹۵ ۹۰۱ ۸۷۴ ○ رستم بیگ آق قویونلو پس از مدتها تلاش و
زودخورد در این سال بنام رستم شاه سلطنت نشست
و سلسله آق قویونلو را باوج قدرت رسانید .

۲۰۳۵ ۱۴۹۶ ۹۰۲ ۸۷۵ ○ (رستم بیگ آق قویونلو) بدست پسر عمویش احمد
بیگ کشته شد و احمد بیگ بنام احمد پادشاه
امیر آق قویونلو شد .

○ محمد بن اسد ملقب به (جلال الدین دوانسی)
ساحب کتاب (نور الهدایة) در این سال وفات یافت .

○ **اهلی قوشمیزی** از اعالی ترشیز خراسان شاعر

و وزیر دربار سلطان حسین باقرا وفات یافت.

○ (محمد بن برهان الدین محمد خاوند) ملقب به ۸۷۶ ۹۰۳ ۱۴۹۷ ۲۰۳۶

عمر خواند صاحب کتاب مشهور (روضة السفا)
وفات یافت .

○ **احمد پادشاه** در عرج و مرجی که توسط سایر

امیرزادگان آق قویونلو روی داد کشته شد و مراد
عمرزا بجای او نشست .

○ **ظہیر الدین** ملقب به بابر که در دوازده سالگی

بحکومت فرغانه رسیده بود در این سال بسمرقند
لشکر کشید و آنجا را تصرف کرد .

○ از بکان . باوراءالنهر را که جزو منصرفات تیموریان

بود تصرف کرده با ایران عمسایه شده .

○ **احمد بیگ** ترکمان از پادشاهان آق قویونلو که

اهل علم و دانش بود بدست امرای خود بقتل رسید.

○ **الوند میرزا آق قویونلو** پسر یوسف بیگ ۸۷۷ ۹۰۴ ۱۴۹۸ ۲۰۳۷

در آذربایجان بسلطنت نشست اما از محمد میرزا
شکست خورده به دیار دیگر گریخت.

○ **خواندمیر** نواده و شاگرد عمر خواند معروف

در این سال با سال بعد کتاب خلاصه الاخبار را که
خلاصه ای از کتاب (روضة السفا) بود نوشت .

○ اسماعیل پسر سلطان حیدر به پست گرمی ۸۷۸ ۹۰۵ ۱۴۹۹ ۲۰۳۸

مترقداران خود از استادان به اردبیل آمد.

○ (سلطان مراد میرزا آق قویونلو) بدست **الوند میرزا**

نواده اوژن حسن ازین رفت.

- محمد شاه بخت معروف به شاهی بیگ با شیمک خان از یک سلسله امرای شیبانی را در ماوراءالنهر تشکیل داد .

- ۲۰۳۹ ۱۵۰۰ ۹۰۶ ۸۷۹ امیر نظام الدین علیشیر نوالسی از وزارت (سلطان حسین) معزول و در همین سال عم وفات یافت (۱) .

- سقوط سلسله تیموری واستقرار حکومت شیبانی در ماوراءالنهر .

- شاه اسماعیل با انتقام خون پددر (قرخ‌پسار) پادشاه شروان را در محل (گلستان) بتنل رسانید و با قتل او خاندان شروانشاهیان منقرض گردید.

- ۲۰۴۰ ۱۵۰۱ ۹۰۷ ۸۸۰ شاه اسماعیل صفوی در محل (شهرود) الوئاد بیگ آخرین امیر آق قویونلو را شکست داده و این سلسله را منقرض کرد و این سال را میتوان ابتدای تشکیل سلسله صفویه دانست .

- شاه اسماعیل با رسم نمودن مذهب تشیع تبریز را پایتخت قرار داد و رسماً تاجگذاری کرد (۲) .

- ۲۰۴۱ ۱۵۰۲ ۹۰۸ ۸۸۱ شاه اسماعیل صفوی سلطان مراد آق قویونلو را در همدان شکست داد .

۱- ماده تاریخ وفات این دانشمند را چنین نوشته اند :

آن میر بلند فیر عالی رتبت
از سال وفات و جای او پرسیدم
چون کرد از این جهان به جنت رحلت
داده جواب من که (جنت . جنت)

۲- سال تاجگذاری شاه اسماعیل را ۹۰۶ هجری عم نوشته اند .

○ «جلال‌الدین محمدبن عبدالسیدین اسعد» معروف به **علامه وانی حکیم** و دانشمند معروف کازرونی که پس از انقراض سلسله آن قویلو عازم کازرون بود در بین راه شیراز به دوان (۱) وفات یافت تألیفات این دانشمند معروف بیش از سی جلد است و در شعر «قانی» تخلص میکرد (۲).

○ **کمان‌الدین حسین کاشفی** معروف به واعظ کتاب مشهور «روضة الشهداء» را در شرح وقایع مربوط به شهادت حضرت امام حسین ع در این سال نوشت.

⊛

○ **شاه اسماعیل صفوی** در این سال به شیراز وارد شد و کلیه نواحی جنوب ایران را تصرف کرد

○ **ظلییرالدین بایر** شهر کابل را تصرف کرد و عازم حمله به هندوستان گردید.

○ (امیر حسین بن معین الدین میندی) متخلص به **منطقی** از علمای معروف ایران و صاحب کتاب (جام گیتی‌نما) وفات یافت

⊛

○ (الوند میرزا آق‌قویلو) در دیار بکر بقتل رسید

○ **شاه اسماعیل** اسفهان و یزد و کرمان و جنوب خراسان را مستخر کرد

○ **شاه اسماعیل** به یزد رفته و رئیس **محمد کوهی** را که شورش کرده بود مغلوب و دستگیر کرد

○ **کمال‌الدین حسین کاشفی** معروف به **واعظ**

۱- قره در دوان از دهستانهای حومه بخش مرکزی شهرستان کازرون است.

۲- برای اطلاع بیشتر نگاه کنید به صفحه ۱۸۴ کتاب شهر سبز از تکراننده.

از علماء و وعاظ معروف ایران صاحب کتاب (اختلاف
محمبني) (۱) و (روضه الشهداء) وفات یافت .

○ ۸۸۴ ۹۱۱ ۱۵۰۵ ۲۰۲۲ **سلطان حسین پاشا** در سن ۷۰ سالگی در حالی
که در حدود بیست سال فلج بود در محل **بابالهی**
(از توابع بادغیس) در گذشت و پسران چهار روز
جسدش را به عرات آورده در زیر گنبدی که خود
ساخته بود دفن کردند و فرزندش بدیع الزمان میرزا
بجای او نشست .

○ **سیوطی** دانشمند و فقیه معروف ایران در گذشت
تعداد تألیفات او را ۳۰۰ تا ۵۰۰ جلدها دانسته اند
○ شهر بخارا بشرف از بکها درآمد .

○ ۸۸۵ ۹۱۲ ۱۵۰۶ ۲۰۲۵ در این سال نیروی پرتغال جزیره هرمز و عمان را
بشرف در آورده و پایگاهی برای تجارت خود ساختند.

○ در این سال سفیر مخصوصی بنام **محمد چاووش**
بالابان از طرف سلطان با یزید دوم امپراطور عثمان
که حامل هدایا و نامه‌های هم بود بدربار شاه
اسماعیل صفوی آمد .

○ **مرحوم حبیب‌الشریفی** متوال آستانه شاه چراغ
در شیراز بموجب وقفنامه تعمیرات اساسی و مفصلی
در گنبد و عمارت بارگاہ نمود (۲)

○ ۸۸۶ ۹۱۳ ۱۵۰۷ ۲۰۲۶ **محمد شاهي** پمگت (شهبك خان) مؤسس سلسله
ازبککان در این سال خراسان را از پسران **سلطان**

۱- ملاحین کشفی این کتاب را بنام ابو الحسن فرزند سلطان حسین ناظر تألیف کرده .

۲- اکنون بنامیت جنگلهای دوهزار و پانصد ساله شاهنشاهی در صحن و حیاط و آرامگاه شاه چراغ تبریز است
اساس و ریالی داشته است .

حسین با یقرا گرفت (۱) و پسران (سلطان حسین) به شاه اسماعیل صفوی پناه بردند .

○ آلفونس دی آلمو کرک در دیبا، نورد معروف پرتغالی جزیره هرمز را تصرف کرد .

○ خان محمد استاجلو از مشاییر امیرای ایل استاجلو از طرف شاه اسماعیل حکومت دیارمکر منصوب شد .

○ شاه اسماعیل صفوی بناد و عراق عرب را تصرف کرد و حکومت شمشیمان را در هویزه از بین برده حکومت آن نواحی را به **خادم بیک** داد و او را به لقب (خلیفة الخلفاء) ملقب ساخت

○ شاه اسماعیل صفوی از شیراز به عراق عجم رفت و قاضی محمد کاشی را که دویزد و کاشان پناهی شده و ظلم فراوانی مینمود بقتل رسانید .

○ رستم آغا زوزافزون از امیرای محلی مازندران بر سادات مرعشی شوییده و مازندران را گرفت (۲)

○ شاه اسماعیل برای سرکویی از بکان مشهد را گرفته و در (طاهرآباد عسرو) از بکان را شکست سختی داد و شیبک خان در این جنگ بقتل رسید .

○ شاه اسماعیل برای برنده کن کردن از بکان به ماوراءالنهر رفت و تاجیجون رسید و پس از قلع و قمع از بکان حکومت عسرات را به (حسن بیگکله) داد

۱- پسران سلطان حسین میرزا که با شترانک در خراسان محنت داشتند بدیج افرغان و مظفر حسین میرزا بودند .
 ۲- محمد در سال ۹۱۶ هجری که شاه اسماعیل در شیبکجان پیروز شد دست برهنه شیبک خان را برای رستم آقا روزافزون که با او دوستی داشته بود فرستاد و رستمخان از ترس سگته گریه درگشت .

۲۰۵۱ ۱۵۱۲ ۹۱۸ ۸۹۱ ○ دوباره از بکنان لشکر ایران داشکست داده به خراسان و عرات سرازیر شدند اما شاه اسماعیل شخصاً آنها را ستواری کرد .

○ استاد حسین از معماران هنرمند ایران بنام شاه اسماعیل بقعه (هارون ولایت) را در استهبان به پایان رسانید (۱)

○

۲۰۵۲ ۱۵۱۳ ۹۱۹ ۸۹۲ ○ شاه طهماسب صفوی در این سال تولد یافت.

○ شاه اسماعیل برای دفع شورشاهی که در خراسان روی داده بود به مشهد رفت و (تمرسلطان) ازبک پسر شیمک خان و «عبداله خان» پسر ادرزاده او شکست خورده به ماوراءالنهر فرار کردند .

○ ملاسلطان علی خوشنویس، معروف در مشهد وفات یافت و در جوار مقبره حضرت امام رضاع مدفون است

○

۲۰۵۳ ۱۵۱۴ ۹۲۰ ۸۹۳ ○ در محل چالدران (۲) جنگ سختی بین شاه اسماعیل و سلطان سلیم خان عثمانی در گرفت که شکست شاه اسماعیل تمام شد .

○ در همین سال بین «شاه اسماعیل سنوی» و آل بوکرک فرمانده پرتغالی عهدنامه‌ای بسته شد (۳) و جزیره هرمز به تصرف دولت پرتغال درآمد .

○ در این سال بدیع الزمان تیموری در استانبول وفات یافت و با مرگ او سلسله تیموری پایان یافت .

○

۲۰۵۴ ۱۵۱۵ ۹۲۱ ۸۹۴ ○ شاه اسماعیل در زند سه ساله خود طهماسب

۱- سیر بالای سر در اصلی این بقعه این شعر دیده میشود

باقیال خاندومش کائنات بمانه از حسن این بنا یادگار

۲- چالدران در شمال غربی (خوی) و یکصدویست متری شهر تبریز واقع شده

۳- طبق این عهدنامه ایران از هرمز صرف نظر نمود و پرتغال هم در خواست با بکنان تگلات بلوچستان ایران را باری کرد .

عمرزا را فرمانفرمای خراسان کرد و ازسمنان
ناشط‌چگون داد قلمرو اقداد و امیر بیگ
موصولاً بمنوان (الله) عمراء او فرستاد

○ آلفونس دو آلوی کرکناپای السلطنه پرتغال در
هندوستان جزیره هرمز و برخی از جزایر خلیج
فارس را که شورش کرده بودند برای پسر دوم
پنسرف درآورد .

○ (شمس‌الدین محمد بن یحیی بن علی لاهیجی) ملقب
به سید محمد نوربخش از دانشمندان و عارفان
وارسته و مروج سلسله (نوربخشیه) که قتیبه بزرگ
علامه دوانی از محضر او استفاده می نمود در شیراز
وفات یافت و در محله لب آب این شهر مدفون است (۱)

○ (حواجه شهاب‌الدین غیاث مروارید) متخلص به
«یاقی» خوشنویس و معروف دربار شاه اسماعیل صفوی
وفات یافت .

○ شاه اسماعیل از تدبیر به نخبوان رفت .

○ آلبو کرک برای دقمه دوم به هرمسز لشکر
کشید . چون حاکم این جزیره توران شاه جوان
نالاپی بود آلبو کرک سرعت جزیره را گرفته
منوجه بندر کمپرون شد

○ محمد جری طبری صاحب کتاب تاریخ طبری
در این سال وفات یافت

○ سلطان خلیل ذوالقدر حاکم فارس پس دستور

۱- چون شیخ لاهیجی شرحی بر کلین را از جامی نوشت و نزد استاد فرستاد جامی این دعا را برای او افتاء کرد .
ای فکر تو نوربخش ارباب آواز
خیم ز عیار خاطر کلین راز
بک ده آتلی بر من قلم انداز
شاید که برم ده ز حلقه به عجاز

شاه اسماعیل صفوی بنامه بارگاه سیدعلای
الدین حسین را در شهر از تزیین و تجدید بنا
کرد (۱)

۲۰۵۷ ۱۵۱۸ ۹۲۴ ۸۹۷ ○ شاه اسماعیل از نجوان به تبریز آمد
○ مسجد میدان بزرگ سازه در این سال ساخته شد.
○ ابو کرک بندر کمرون و سایر جزایر مهم
خلیج فارس را تصرف کرد

۲۰۵۸ ۱۵۱۹ ۹۲۵ ۸۹۸ ○ در این سال سلطان احمد و امیر دجاج حاکم
رشت بجنود شاه اسماعیل آمدند و اظهار عجز
کردند و امیر دجاج بلقب «مفتخر سلطان» مفتخر
گردید .

○ بابا فغانی از شعرای معروف دوران صفویه و از
اهالی شهر از که مدتی در خدمت «سلطان یعقوب
آق قویونلو» بود در خراسان در گذشت .

○ آستانه حضرت معصومه علیها السلام در این
سال بدستور «شاه اسماعیل صفوی» ساخته شد .

○ سلطان علی مشهدی از مشاهیر خوشنویسان
ایران که القاب «قبلة الکتاب» و «سلطان الخطاطین»
داشت و مدتها در دربار سلطان حسین بایقرا
بکار کتابت مشغول بود در مشهد در گذشت

○ پرتغالیها در این سال بحرین را تصرف نمودند و
شاه اسماعیل به ملت نداشتن نیروی دریایی نتوانست

۱ - «میر سید غلامدین حسین فرزند امام موسی کاظم و برادر شاهچراغ که در شهر از ایسه (آستانه)
معروف است زیارتگاه اهالی است و تاریخ بنای آن بدین شرح بالای سر در آن نوشته شده
این بنا که دولت سلطان خلیل آمد پدید سال لاریخت بهو از خیر باقی والایام
(۹۲۳هجری)

کاری انجام دهد .

○ **سلطان سلیم** پادشاه عثمانی که به فارسی نیکو شعر میسرود وفات یافت و (سلطان سلیمان) بجای او نشست (۱)

○ **آصفی هروی** شاعر درباره سلطان حسین وفات یافت .

•

○ **شاه اسماعیل** به نجوان آمد و به (امیرخان موسلو) مأموریت داد تا **عیر محمد یوسف شیخ** - اسلام عرات را که طغیان کرده بود بقتل برساند

○ **علاءالدوله هاتقی** خواهرزاده (عبدالرحمن جامی) از شاعران معروف ایران در قبه (خرج د) جام وفات یافت .

○ **شیخ محمد لاهیجی** متخلص باسیر و صاحب کتاب (شرح گلشن) که بجای (بهاءالدین - نوربخش) (۲) خلیفه فرقه نوربخشیان بود و مدتی در خدمت شاه اسماعیل روزگار میگذراند در شیراز وفات یافت (۳)

•

○ **بسا آنکه** در تمام جزایر خلیج فارس مخصوصاً بحرین بسر علیه پرتالیها شورشهایی میشد اما

۱- این اشعار از سلطان سلیم عثمانی است .

آنکس که حسن داد ترا و وفا نداد
 و آنکس که داد این بنده خوبی بگر جان
 جان و دلت بوسل دلارام کی رسد
 شخصی گسه بوسه بدم بیخ بلا نداد

۲- بیاءالدین فرزند شاه قاسم فرزند سید محمد نوربخش رئیس فرقه نوربخشه بود که سرایمان نرسادی داشت و سید محمد خود را امام موعود میدانست .

۳- ابراهیم عارف بنام (نوربخش) در محله شاداب شیراز واقع است و اسرار و وفات او را در سال ۹۲۱ هجری شم نوشته اند .

شاه اسماعیل نمیتوانست با آنها کمک نماید

- (قاضی اختیاردالدین حسن بن علی) از خوشنویسان
 زمان سلطان حسین بایقرا و استاد خط تملیق
 در تربیت جام در گذشت .

۱۰۶۱ ۱۵۲۲ ۹۲۹ ۹۰۱ ○ (شاه اسماعیل) فراتر بطروس (۱) مجارستانی

را که در دربار سفویه میزیست با نامه‌ای برای
 (شارلکن) پادشاه آلمان فرستاد تا دوستی و اتحاد
 آلمان را بر ضد عثمانی جلب نماید

- وحشی باقعی صاحب کتاب (فرهاد و شیرین) در
 قسیه باقعی از توابع یزد متولد شد .

- غیاث‌الدین خواندمیر کتاب معسوف (حبیبیه
 المسیر) را در این سال بنام (خواججه حبیبیه) و وزیر
 هرات نوشت .

۲۰۶۲ ۱۵۲۳ ۹۳۰ ۹۰۲ ○ شاه اسماعیل صفوی در نزدیکی سراب وفات

یافت (۲) و شاه طهماسب فرزند یازده ساله‌وی
 تخت نشست (۳) این پادشاه دلیر و ایران دوست کشور
 ما را که از دو جانب پسا دولتهای عثمانی و ازبک
 دست بگیر میان بود از خطر اضحلال نجات داد و
 از ایران متزلزل دوده ترکمانان دولتی قوی که
 بر پایه‌های زرین دیانت استوار بود بوجود آورد

۲۰۶۳ ۱۵۲۴ ۹۳۱ ۹۰۳ ○ قوای ازبک تحت فرماندهی (عبداله‌خان) برادر

۱ - Frater petrus

۲ - تاریخ وفات شاه اسماعیل را گفته (نخل) مطابق ۹۳۰ دانسته‌اند

از جهان رفت و (نخل) شدش تاریخ سابقه تاریخ آفتاب شده است

۳ - تاریخ جلوس شاه طهماسب باین شهر روی مهر او نقش بسته بود

شهرک حسدکی شاه نجف یافته چون ز بدایت طهماسب

نقش مهرش شده تاریخ جلوس (بنده شاه ولایت طهماسب) (۹۳۰)

زاده شبلیک خان سفحات خراسان را مورد قتل و غارت قرار داد .

○ **بابر پسر عمر شیخ** نواده تیمور در هند شهر لاهور را فتح کرده و در (پانی پات) **ابراهیم شاه لودی** را شکست داد .

✽

○ **عمیدالله ازبک** سپاه ایران را در فیروزکوه هرات شکست داده بر خراسان تسلط یافت .

○ **امیری شیرازی** که در علم کیمیا (شیمی) و علم اطلاعات عمیقی داشت در این سال بدست مردم بقتل رسید .

✽

○ **بابر پسر ازقنوجات** متعددی در هند و تصرف دلی و **اکبر** ا شالوده سلطنت مغول را در هند پی ریزی کرد .

✽

○ **ازبکان** از سرگرمی شاه طهماسب استفاده کرده و شهرهای مشهد و طوس را غارت نمودند و نسبت به مرقد مطهر **حضرت امام رضا (ع)** بی احترامی نمودند .

✽

○ **شاه طهماسب صفوی** در محل «وزرآباده» از سواحل جام «خراسان» ازبکان را بکلی در هم شکست .

○ **هالالی استرآبادی** «جنابانی» شاعر معروف ایران

✽

ساحب منقوله « روضة العاشقین » یکنام داشتن معنی
تشیع بدست عمیداله خان از یک در چهار سوی
شهر هرات بقتل رسید « ۶ »

•

۲۰۶۸ ۱۵۲۹ ۹۳۶ ۹۰۸ ○ شاه طهماسب پس از فتح و قمع ازبکان بپیرامیرزا
برادر خردسال خود را فرمانروای خراسان کرد و
خود به عراق بازگشت .

○ علی نصرالهی کتاب مشهور (ذبیحة الانار) را در
تاریخ ملوک شیبانیه به ترکی در این سال نوشت .

•

۲۰۶۹ ۱۵۳۰ ۹۳۷ ۹۰۹ ○ عمیداله خان از یک باز بخراسان لشکر کشید
اما کاری از پیش نبرد و به ماوراءالنهر گریخت ،

○ خواندمیر نوه میرخواند معروف صاحب و
مؤلفه منحص کتاب « روضة الصفاء » در اثر شورش ازبکان
بدربار بایر در هندوستان پناه برد .

○ ظهیرالدین بایر نزدیک (اکره) وفات یافت (۲)
و پسرش همایون بجای او نشست .

•

۲۰۷۰ ۱۵۳۱ ۹۳۸ ۹۱۰ ○ شاه طهماسب برای گوشمالی ازبکان به خراسان
حرکت کرد اما عمیداله خان به ماوراءالنهر
گریخت .

○ سیدعلی هروی هنرمند و خطاط معروف که
در خط مستطابق استادی داشت در این سال درگذشت

○ محمد بن یوسف هروی طبیب و دانشمند ایرانی
کتاب (بحر الجواهر) را بنام ظهیرالدوله محمد

۱- تاریخ قبل این شاعر را با اختلاف در سالهای ۹۳۵ و ۹۶۰ و ۹۳۹ هجری نوشته اند .
۲- از شاهزادگان بایرگانی بنام (تزوک بایر) یا (بایر نامه) نام داشت که وقایع خاطرات زندگی خود را
در آن نوشته است .

امیر بیگ وزیر تألیف کرد .

۹۱۱ دولت عثمانی از گرفتاری ایران با ازبکان استفاده کرده آذربایجان را تصرف کرد اما شاه طیماسب دوباره آنجا را گرفت و امرای خاکی را پستی مجازات کرد .

○ معروف است که شاه طیماسب در خوردن شراب افراط می کرد ولی در اثر خوابی که دید توبه کرد (۱)
○ هلالی جغتائی بروایتی در این سال بمقتل رسید .

۹۱۲ سام میرزا برادر شاه طیماسب شورش کرده به قندهار لشکر کشید .

○ سلطان سلیمان پادشاه عثمانی به آذربایجان تاخت و شروان و تبریز و سلطانیه و گیلان را تصرف نمود .
○ (غیاث الدین منصور بن سعدالدین محمد) دانشمند و فیلسوف مشهور فارسی مؤسس و بانی (مدرسه منصوریه) شیراز در این شهر در گذشت تألیفات او را متجاوز از سی جلد کتاب و رساله دانسته اند (۲)
○ (شیخ زین الدین ابوالحسن علی بن حسینی) مشهور به (محقق ثانی) و (شیخ الاسلام) و (قاضی المشافیران) در نجف وفات یافت .

۹۱۳ ۹۴۱ ۱۵۳۴ ۲۰۷۳ ○ دوائر سردا و مزاحمت قزلباشان و مردم رشید ایران سلطان سلیمان بدون اخذ نتیجه بیور

۱- این شعر را مرهمین مورد از او دانسته اند .

بگنجد بی زمره سوده (حشیش) خدیو
آورد می از خوبی بهره کند که برد
۲- وفات این دانشمند را در سال ۹۴۸ هجری هم نوشته اند . کتابی صحیح تر باشد

بمراجعت گردید .

○ میرخواند نویسنده و محقق معروف ایران صاحب

کتاب (ملخص روضة المتقا) در راه سفر به هندوستان
وقایع یافت و در دهلی مدفون است .

○ سام میرزا صفوی پسر شاه اسماعیل

در این سال در قندهار بر برادرش «شاه طهماسب»
یافتی شد اما کابری از پیش نبرد .

○

○ ۹۱۴ ۹۴۲ ۱۵۳۵ ۲۰۷۴ عجمده‌الخان ازبک که بازم بحیال تهاجم به

خراسان بود در اثر آمدن شاه طهماسب به هرات
فرار کرد .

○ «غیاث‌الدین بن هماد الدین» ملقب به خوانده میر»

صاحب کتاب «حبیب‌السیر» در گذشت .

○ کمال‌الدین بیژاد هراتی نقاش معروف قرن

دوم در گذشت .

○ پاره‌ای از مورخین سال وفات اهلی شمرازی

را در این سال نوشته‌اند و پاره‌ای در سال ۹۴۳
هجری «۲»

○

○ ۹۱۵ ۹۴۳ ۱۵۳۶ ۲۰۷۵ «شاه طهماسب» حکومت گیلان را به برادر خود

بهرام میرزا داد .

○ «شیخ محمد» منخلص به «اهلی» شاعر معروف دوران

صفوی در شیراز در گذشت و در جوار آرامگاه حافظ
مدفون است .

۱ - خوانده میرز اواده دختری میرخواند و اصلاً شرازی بوده .

۲ - روی سنگ قبر او نوشته شده

پدر با جدل و املا بسود اهلی	در میان فتیلات و شعرا
پسر و آل بنا بسود اهلی	رفت با میر علی از عالم
(پادشاه شعرا بسود اهلی) ۹۴۳	حال قولش ز خرد جسم گفت

○ **المان شیرازی** که علاوه بر شاعری صاحب فن‌اثرات و کرامات بیشماری بود در این سال در تبریز وفات یافت (۱)

✽

۲۰۷۶ ۱۵۳۷ ۹۴۴ ۹۱۶ ○ **والی شبروان بر شاه طیماسب شوره و شاه طیماسب شبروان را تصرف کرده و حکومت آنجا را به القاص میرزا برادر خود داد.**

✽

۲۰۷۷ ۱۵۳۸ ۹۴۵ ۹۱۷ ○ **سام میرزا برادر شاه طیماسب که شورش کرده بود در این سال قندهار را تصرف کرد.**

○ **القاص میرزا و القاص میرزا برادر شاه طیماسب به شبروان رفت.**

✽

۲۰۷۸ ۱۵۳۹ ۹۴۶ ۹۱۸ ○ **شاه طیماسب برای دفع فتنه سام میرزا به قندهار رفت ولی (سام میرزا) از ترس فرار نمود.**

○ **شاه طیماسب به خراسان تاخت و عبیداله خان ازبک به ماوراءالنهر عقب نشست و در همین سال درگذشت.**

✽

۲۰۷۹ ۱۵۴۰ ۹۴۷ ۹۱۹ ○ **شاه طیماسب به گرجستان تاخت و تفلیس را فتح کرد.**

○ **در این سال پادشاه قالیس معروفی که سو و دیو میایون گره (گویا بنامداد ستارگان) داشت و از نفیست‌ترین قالیبهای جهان است برای مقبره شاه صحنی الدین بافته شد (۱)**

۱ - این شعر از اوست

وقت کشتن دامن تائل بدست آمد مرا / آخر عمر آرزوی دل بدست آمد مرا

۱ - این قالی را مولی‌غیره شیخ صلی‌الدین بقیمت ناجیزی فروخت و بعداً به بیای بسیار گرافی بسرای موزه (ویکتوریا و آلبرت) خریداری گردید و امروز از نخالی این موزه است.

۲۰۸۰ ۱۵۴۱ ۹۴۸ ۹۲۰ ○ امیر غیاث‌الدین منصور دشتکی از علماء
و فلاسفه بزرگ ایران و بانی مدرسه منصوریه
شیرازوفات یافت مشهور است که اودر چهارده سالگی
با (علامه دوانی) مناظره داشته (۱)

۲۰۸۱ ۱۵۴۲ ۹۴۹ ۹۲۱ ○ استاد شمس‌الدین محمد اذعمادان برجسته
قرن دهم هجری بدستور شاه طهماسب اول
بنای سردر مسجد قلبیه را در اسفهان شروع کرد.

۲۰۸۲ ۱۵۴۳ ۹۵۰ ۹۲۲ ○ (عبداله خان) و (عبدالمطیف خان ازبک) پسران
(لسوجی عبدالله) تا این سال در ماوراءالنهر
فرمانروایی داشتند و از این سال بخیال تجاوز
بخاک ایران افتادند

○ محمد بن ابی سعید حسینی معروف به تاج‌سپیده
ساحب کتاب فقهی (آیات الاحکام) یا (تفسیر شاهی)
در گذشت .

۲۰۸۳ ۱۵۴۴ ۹۵۱ ۹۲۳ ○ القاص میرزا برادر شاه طهماسب بر پادشاه
سنوی شورش کرد اما مورد بخشش قرار گرفت .

○ همایون‌شاه پسر (ظهیرالدین بایر) مؤسس سلسله
گورکانی‌هند که از افتانده شکست خورده بود برای
کمک بایران آمد .

○ میر علی هروی از خوشنویسان معروف دوران
سلطان حسین بایقرا که لقب (کاتب السلطانی) داشت
وفات یافت کتابی بنام (مسدود الخطوط) از او
باقی است .

۱ - از لایحات مهم از عنوان (شرح هماکل التور) و (ادایع) و (معارج) رساله‌ای در اثبات واجب را نام
برده وفات او را در سال ۹۴۰ هجری هم نوشته‌اند .

○ شاه طهماسب (همایونشاه) را با لشکری به هندوستان فرستاد واد توانست پاکمک‌قشون ایران به تخت به نشیند .

○ در تبریز مرض طاعون شیوع یافت .

✽

○ ۹۲۵ ۹۵۳ ۱۵۴۶ ۲۰۸۵ القاص میرزا دوباره شورش کرد و از ترس شاه طهماسب به (سلطان سلیمان عثمانی) پناه برد (شیخ بهاء‌الدین محمد بن حسین عاملی) معروف به شیخ بیانی از دانشمندان عصر صفوی در بمبک تولد یافت .

○ نخستین کتاب فارسی تودانی بود بچهار زبان که در این سال در استانبول بچاپ رسید .

✽

○ ۹۲۶ ۹۵۴ ۱۵۴۷ ۲۰۸۶ القاص میرزا در عثمانی (سلطان سلیمان) را به تصرف ایران تشویق کرده پاره‌ای از اسرار نظامی دولت ایران را برای او فاش نمود .

✽

○ ۹۲۷ ۹۵۵ ۲۵۴۸ ۲۰۸۷ (سلطان سلیمان عثمانی) همراه (القاص میرزا) به آذربایجان آمد و تبریز را گرفت اما بواسطه کمی خواروبار و علوفه و مزاحمت اهالی تبریز بازگشت و شاه طهماسب در پی آنها تا تخت و شهرهای از دست رفته را گرفت .

✽

○ ۹۲۸ ۹۵۶ ۱۵۴۹ ۲۰۸۸ شاه طهماسب کرجستان را تصرف کرد . (قاضی نورالله بن سید شریف‌الدین مرعشی شوشتری) از قتها و علما و محدثین بزرگ شیعه در دوره صفویه در شوشتر تولد یافت .

۲۰۸۹ ۱۵۵۰ ۹۵۷ ۹۲۹ • سعودی صاحب کتاب (مروج الذهب) وفات یافت

○ القاص میرزا اسیر شده و به دستور شاه طهماسب در

در قلعه قهقهه (۱) زندانی گردید .

○ شاه طهماسب شیروان را دوباره تصرف کرد .

○ ابوالخیر عاشق سمرقندی از شاعران ایران

که مورد توجه (سلطان حسین بساقترا) بود در

ماوراءالنهر وفات یافت .

○ القاص میرزا در زندان قلعه قهقهه در گذشت

○ سام میرزا صفوی فرزند شاه اسماعیل

(تذکره تحفه سامی) را در این سال تألیف کرد.

✽

۲۰۹۰ ۱۵۵۱ ۹۵۷ ۹۳۰ • (شاه طهماسب) کردستان و ارمنستان را که دولت

عثمان گرفته بود بشرف درآورد .

○ آنتونی جنکیمسون که بریاست کمپانی مسکو

منسوب شده بود از طرف **ملکه المزابیت** مأمور

ایران گردید . و پس از ورود به روسیه بخدشت

« تزاریان مخوف » رسید .

○ احمد بن محمد غفاری قزوینی کتاب تاریخ

« نگارستان » را بنام شاه طهماسب صفوی در این

سال تألیف کرد .

✽

۲۰۹۱ ۱۵۵۲ ۹۶۰ ۹۳۱ • زین الدین بن نورالدین علی بن احمد عاملی و

معروف به **شهید ثانی** از علما و فقهای بزرگ

شبهه در استامبول شهید گردید تألیفات او را در

حدود دوهزار کتاب و رساله نوشته اند که از آرمینان

کتاب و شرح لعمده و اباید نام برد .

۲۰۹۲ ۱۵۵۳ ۹۶۱ ۹۳۲ ○ **عمیر محمد ملقب به شهاب‌الملک** و معروف به **قزو** **شهاب‌الملک** و خوشنویس معروف دوره شاه عباس در قزوین تولد یافت

○ **شاه طهماسب هنگام مسافرت به خراسان در تهران توقف کرده دستور داد بازاری در شهر و بارونی اطراف تهران بسازند (۱)**

۲۰۹۳ ۱۵۵۴ ۹۶۲ ۹۳۳ ○ **پس از جنگ‌های بی‌نتیجه بین شاه طهماسب و سلطان سلیمان عثمانی** معاهده‌ای بسته شد و هر دولت تعهد کردند که اولاً زوار شیمه در امان باشند و ثانیاً شورشیان یکدیگر را بخاک خود راه ندهند .

۲۰۹۴ ۱۵۵۵ ۹۶۳ ۹۳۴ ○ **(جمال‌الدین محمد بن بدالدین شیرازی) متخلص به عرفی** شاعر مشهور ایران در شیراز تولد یافت ○ **اکبر شاه فرزند (معاویون‌شاه) از سلسله تیموریان هند بخت نشست .**

۲۰۹۵ ۱۵۵۶ ۹۶۴ ۹۳۵ ○ **ایوان مخوف** تزار روسیه بنده حاجی طرخانه و ۲۰ را تصرف کرد و باین ترتیب راه تجاوز روسیه را بخاک ایران در يك قرن و نیم بعد باز نمود ○ **اسکندر بیگ** منشی شاه عباس و صاحب کتاب **دعالم‌آرای عباسی** تولد یافت . ○ **از طرف شاه طهماسب و سلطان محمد میرزاه** به **هرات** فرستاده شد .

۱ - این بارو چهار دروازه و یکصد و چهارده برج (بعداد سوره‌های قرآن) داشت
۲ - هنرخان

۲۰۹۶ ۱۵۵۷ ۹۶۵ ۹۳۶ ○ شیخ زین‌الدین علی «مروف به شهید ثانی» صاحب کتاب «مروف و شرح‌لمعه» بروایتی در این سال در استامبول شهید گردید «۱»

○ سپاه ایران «علی سلطان اورنگه» سردار ازبکها را بسختی شکست داد

۲۰۹۷ ۱۵۵۸ ۹۶۶ ۹۳۷ ○ بایزید عمرزا فرزند سلطان عثمانی که از پدر رنجیده بود به دربار ایران پناه آورد و مورد محبت شاه طهماسب قرار گرفت .

○ عیسی خان پسر (الوند خان گرجی) بدربارشاه آمد و خود و پدرش مسلمان شدند .

۲۰۹۸ ۱۵۵۹ ۹۶۷ ۹۳۸ ○ چون درشایانی در حضور شاه طهماسب بایزید میرزا فرزند (سلطان سلیمان قانونی) پادشاه عثمانی که بدربار شاهنشاه ایران پناهنده شده بود آمد جان پادشاه سفوی کرد شاه طهماسب پس از آنکه او را مدتی در زندان نگهداشت در این سال بنا عمراهاتش تحویل مأمورین دولت عثمانی داد .

○ قالی قیمتی و معروف اردبیلی که فعلاً در موزه «ویکتوریا و آلبرت» لندن نگهداری میشود توسط مقصود بیگ کاشانی بروایتی در این سال باخته شد «۲»

۲۰۹۹ ۱۵۶۰ ۹۶۸ ۹۳۹ ○ محمد بن سلیمان از شاعران آذربایجان که «قتولی» تخلص میکرد در بغداد بمرض طاعون وفات یافت .

۱ - به شهادت این دانشمند را در سال ۹۶۰ و ۹۶۶ هم نوشته‌اند
۲ - بافت این قالی را در سال ۹۴۷ هم نوشته‌اند بخلاف آن سال رجوع فرمائید .

۲۱۰۰ ۱۵۶۱ ۹۶۹ ۹۴۰ ○ در این سال آنتونی جنکیمون نماینده کمپانی

مسکو پانامه‌ای از الیزابت اول ملکه انگلستان
خطاب به شاه طهماسب وارد ایران شد تا تجارت
ابریشم و ایلات شمالی ایران را منحصر بخود کند
○ محمد امین کاشانی متخلص به (ذوقی) شاعر
معروف دربار شاه طهماسب در لاهیجان وفات
یافت (۱)

○ بین ایران و عثمانی معاهده‌ای بسته شد و برطبق
این معاهده دولین تعهد کردند که پناهندگان را
تحويل دهند.

○ سام میرزا برادر شاه طهماسب سفوی که بر
برادر شوریده بود اسیر شده او را در قلعه قهقهه
زندانی کردند.

○ ادهم کاشانی شاعر غزلسرا در تبریز بدست
جوانی قتل رسید.

۲۱۰۱ ۱۵۶۲ ۹۷۰ ۹۴۱ ○ آنتونی جنکیمون در قزوین بحضور شاه

طهماسب باریافت و نامه الیزابت دوم را تقدیم
نمود اما شاه طهماسب با تجار انگلیس بگناه
خارج از مذهب بودن موافقت چندانی نکرد.

۲۱۰۲ ۱۵۶۳ ۹۷۱ ۹۴۲ ○ شاه محمود لیسابوری از خوشنویسان بنام و

استاد خط نستعلیق که لقب (زدرسن قلم) داشت
در گذشت.

○ میرزا ابراهیم دشتکی شیرازی فرزند
(میرزا غیاث‌الدین منصور) پادختر سلطان ابراهیم
فرزند بهرام میرزای سفوی ازدواج کرد.

۱- این شعر از اوست اندکی پیش گو مسلمه غیب دل از بندم
کمال آورده شو عورته سخن بسیار است

○ ۲۱۰۳ ۱۵۶۴ ۹۷۲ ۹۴۳ ○ کمپانی مسکو برای توسعه تجارت خود با ایران
 هیأتی را بپریاست **آرتور ادوارد** (۱) برای
 عقد معاهده و تحصیل امتیازاتی بایران فرستاد.
 این‌همه فقط توانستند معافیت از حق گمرک را
 بدست آورند .

○ ۲۱۰۴ ۱۵۶۵ ۹۷۳ ۹۴۲ ○ **کمال‌الدین اصفهانی** منخلص به **دعیمیری**، از
 شاعران معروف و معاصر شاه نهماسب صفوی
 صاحب شتره‌متنوی معروف **در اصفهان در گذشت** (۲)
 ○ **ابوالعود عمادی** تألیف کتاب «ارشادالمقل -
 السلیالی مزایا الکتاب الکریم» را در این سال
 تمام کرد .

○ ۲۱۰۵ ۱۵۶۶ ۹۷۴ ۹۴۵ ○ **رضا عباسی** از نقاشان چیره دست ایران تولد
 یافت .

○ **سلطان سلیم ثانی** به سلطنت دولت عثمانی رسید .
 ○ **کمال‌الدین حسین هروی** که در انواع خطوط
 شکسته استاد بود و قرآن را هم از حفظ داشت
 وفات یافت .

○ **شام عمیرزا صفوی** مؤلف تذکره معروف
 «تحفه سامی» که در قلمه قهقهه زندانی بود در این
 سال بواسطه زلزله‌ای که در قلمه روی داد زینس
 آوار درگذشت .

○ «**عبداله خان ازبک**» سپاه **سلطان محمد عمیرزا**

۱- Arthur Edward

۲- شش متنوی او (نارونیساز) و (بشاروخسوان) و (لیلی و مجنون) و (وامسق و علدا) و (جندالایخار) و
 (اسکندرنامه) است و این شعر از اوست :

زین به‌حق وی افزود و لیم ممداخت مرا
 که من شناختم او را نه او شناخت مرا

را درهرات محاصره کرد .

•

۲۱۰۶ ۱۵۶۷ ۹۷۵ ۹۴۶ ○ ازطرف سلطان سلیم خان عثمانی که بناذگی بجای (سلطان سلیمان) درعثمانی بنخت نشسته بود سقبری بایران آمد وشاه طهماسب هم (شاه قلی سلطان استاجلو) را بساتحف و هدایا بسدربار عثمانی فرستاد (۱)

•

۲۱۰۷ ۱۵۶۸ ۹۷۶ ۹۴۷ ○ دولت انگلیس (آرتور دواو) وزیر چاندوی یلس (۲) را یافتای لارنس کمپین (۳) را جهت عقد معاهده تجارتی بایران فرستاد .

•

۲۱۰۸ ۱۵۶۹ ۹۷۷ ۹۴۸ ○ عیث تجارتی انگلیس بحدود شاه طهماسب رسیده ومماهدمای پشاهنشاه سنوی منعقد کردند که در مقابل ماعوت وسایر پارچه های انگلیسی اجناسی ازایران صادرشود و درشهرهای مانند اسنهان و شیراز و تبریز تجارتخانه هایی دایر نمایند .

•

۲۱۰۹ ۱۵۷۰ ۹۷۸ ۹۴۹ ○ عباس میرزا که بعداً بنام شاه عباس کبیر ایران را باوج عظمت رسا بنیدرهرات تولد یافت (۴)
○ حکومت فارس به سلطان قلیخانچی ذوالقدر ازطرف شاه طهماسب داده شد .

۱- نوشته اند که خدیو شاه طهماسب به سلطان سلیم هدایای طول داشته !!!

۲- Richard wills

۳- Lawrence Calman

۴- مادرش مهدعلیا خیرالنساء بیگم دختر میرعباسخان مرعشی حاکم فارس ایران بود .

۲۱۱۰ ۱۵۷۱ ۹۷۹ ۹۵۰ ○ (قاضی نورالدین بن سید شریف‌الدین مرعشی) از دانشمندان علماء طراز اول ایران برای تکمیل معلومات خود بمشهد رفت .

○ در اردبیل و قسمت مهمی ازايران قحطی بین - ساوی بوجود آمد .

۲۱۱۱ ۱۵۷۲ ۹۸۰ ۹۵۱ ○ **غزالی مشهدی** از شاعران دوره صفوی که مثنوی (نقش بدیع) او معروف است در گذشت .

○ **ابوعلی سینا حکیم** ودانشمند ایران در نزدیکی بخارا تولد یافت .

۲۱۱۲ ۱۵۷۳ ۹۸۱ ۹۵۲ ○ **شاه طهماسب** شورش را که در تبریز توسط ارازل و ادبایش بوجود آمده بود فرونشاند . در این شورش عمده زیادی بقتل رسیدند .

۲۱۱۳ ۱۵۷۴ ۹۸۲ ۹۵۳ ○ (سلطان مراد سوم) دوازدهمین پادشاه عثمانی که با شاه اسماعیل دوم سلطان حسین خداپنداه معاصر بوده و روابطی داشت در این سال بسفالت عثمانی رسید .

۲۱۱۴ ۱۵۷۵ ۹۸۳ ۹۵۴ ○ (حافظ محمودخان کاشی) خواننده معروف رمان خود وفات یافت و مجتهد کاشانی تاریخ وفات او را در این مصرع آورده (عندلیبی بساز از این بستان پرید) (۹۸۳)

۲۱۱۵ ۱۵۷۶ ۹۸۴ ۹۵۵ ○ **شاه طهماسب** در قزوین وفات یافت (۱) و پسرش

۱- جید شاه طهماسب را در (بالجسرای) قزوین باغانت سپردند و پس از شش ماه به مشهد حمل کرده در آنجا دفن کردند .

سلطان حیدر میرزا در قزوین بخت نشست
 اما سلطنت او یک روز بیشتر دوام نیاخت و بتحریر
 خواهرش **پریخان خانم** شب هنگام کشته شد و
 پسر دیگر شاه **طهماسب بنام اسماعیل میرزا** که
 در زمان پدر در قلعه قهقهه محبوس بود بنام **شاه**
اسماعیل دوم بخت نشاندند (۱)

○ **سلطان ابراهیم میرزا** سفوی فرزند **شاه اسماعیل**
اول که از هنرمندان و دانشمندان و خوشنویسان
 بنام **زمان خود** بود و شعر نیز نیکو میسرود و مدتی
 در خراسان حکمران بود بدست **شاه اسماعیل**
دوم بقتل رسید و جنازه او را بمشهد حمل کردند.

○ **شاه اسماعیل دوم** را که اکثر خویشان خود
 را کشته بود شی در قزوین در خانه یکی از
 ندیمان خود کشته یافتند (۲) وی از او **سلطان**
محمد میرزا معروف به (سلطان محمد خداپنده)
 بقراب آمد و بجای او بخت دولت سفوی نشست.

○ **تقی الدین کاشی** کتاب (خلاصه الاشعار و زبدة
 الاقتار) را در این سال تألیف کرد.

○ **حسن بیگلر بگلو** کتاب **مروغ احسن التواریخ**
 را در این سال تمام کرد.

- ۱- شاه اسماعیل دوم شاعری خوش ذوق بود و (عاشق) لخلص میکرد این شعر از اوست
 دل بسته آن موی که بر روی تو افتد جان بسته آن چیز که بر آبروی تو افتد
 بخواهم از آن خواب که در چشم تو بیند بینایم از آن لاله که در موی تو افتد
- ۲- شاه اسماعیل دوم را نوشته اند که خواهر جاه طلب و سیاستمدار او (پریخان خانم) که بگفته برخی از
 نویسندگان شاه طهماسب را هم کشته بود مسموم کرد. میر رفیع الدین کاشی که (عاشق) لخلص میکرد
 تاریخ جلوس و مرگ شاه اسماعیل دوم را چنین ساخته است .
 دو تاریخ زینده میخواست فکر که بر لوح عالم نگارد قلم
 یکی بر جاهش در انبیا دهر یکی بر عرش بنگام قدم
 (شیشه روی زمین) گشت نت (۹۸۴) (شیشه زیر زمین) شد رفه (۹۸۵)

۲۱۱۷ ۱۵۷۸ ۹۸۶ ۹۵۷ ○ **سلطان مراد سوم** پادشاه عثمانی به شیروان و قرا باغ لشکر کشید اما از حمزه میرزا فرزند سلطان محمد شکست خورد .

○ سه نفر از اعضاء کمپانی تجاری مسکو به سرپرستی **ادوارد** که قبلا هم با ایران آمده بودند (۱) مجدداً بدربار **سلطان محمد** یاریافتند اما نتوانستند امتیازاتی کسب نمایند .

○ **سلطان محمد** خداپسند، گرفتار حاصلات از پیکها و اعالی دشت قبیچاق شد .

*

۲۱۱۸ ۱۵۷۹ ۹۸۷ ۹۵۸ ○ **عثمان پاشا** بشماخی حمله آورد و دربند را تصرف کرد و حمزه میرزا، فرزند رشید «شاه طهماسب» مأمور جنگ با عثمانی شد اما قبل از رسیدن حمزه میرزا عثمان پاشا در اثر سرمای شدید در گذشت و حمزه میرزا قشون بی سردار عثمانی را تار و مار کرد .

*

۲۱۱۹ ۱۵۸۰ ۹۸۸ ۹۵۹ ○ **سلطان محمد** وزیر خود «میرزا سلمان» را با سپاهی به گرجستان فرستاد و خراج دوساله را از **الکساندر** والی آنجا گرفت .

○ **دزین** (ماورین علی عبیدی بیگ) متخلص به **نوییدی** شاعر و نویسنده توانای شیرازی در این سال وفات یافت. اثر او دوخمسه معروف میباشد .

○ بین ایران و عثمانی معاهده صلحی برقرار شد .

*

۲۱۲۰ ۱۵۸۱ ۹۸۹ ۹۶۰ ○ **علیقلیخان شاملو** سرپرست و **الله عباس میرزا**

در خراسان شورش کرده عباس میرزا، فرزند
سلطان محمد خداپنده را پادشاه خواند و سپاه
حمره میرزا هم که بدفع او آمده بودکاری از
پیش نبرد .

۲۱۲۱ ۱۵۸۲ ۹۹۰ ۹۶۱ ○ **خواجه اختیار منشی** از معروفترین خوش-
نویسان ایران که مدتی سمت منشیگری و کتابت
سلطان محمد خداپنده داشت وفات یافت .

۲۱۲۲ ۱۵۸۳ ۹۹۱ ۹۶۲ ○ **بر اثر شورش علی قلی خان** در خراسان خود
سلطان محمد بنسخیر هرات که در دست عباس
میرزا بود رفت اما اهالی هرات که طرفدار
عباس میرزا بودند تسلیم بلاشرط سلطان میرزا
اعتماد السلطنه را که دشمن «علیقلی خان» بوداز
شاهخواستند و سلطان محمد هم با تسلیم این وزیر
دانشمند مردم شهر به غائله پایان داد .
○ **وحشی بافقی** شاعر ایران و صاحب مثنوی و فرهاد
و شیرین، وفات یافت (۱) .

۲۱۲۳ ۱۵۸۴ ۹۹۲ ۹۶۳ ○ **حمره میرزا** با برادرش عباس میرزا صلح کرد
و قرار شد خراسان و هرات در دست عباس میرزا
و عراق در دست حمره میرزا باشد .
○ عثمان پاشا مجدداً با سپاهی به آذربایجان آمد .
○ سلطان محمد خداپنده که در قزوین بود به تبریز
رفت و در آنجا ماند .

۱- این شعر از اوست :

امید ز هر کس که بریدیم، بریدیم
از موشه بامی که پریدیم، پریدیم

ما چون ز دری پای کشیدیم کشیدیم
دل نیست کیولر که چو برخاست نشیند

۲۱۲۴ ۱۵۸۵ ۹۹۳ هجری قمری ۵۰۷ خورشیدی
 ○ حمزه میرزا بمقابله عثمان پاشا به تبریز رفت و عثمان پاشا را بسختی شکست داد.

○ (شیخ احمد بن محمد اردبیلی) معروف به عقلمس اردبیلی از علماء و فتهاء معروف شیعه صاحب کتاب «حدیقه الشیعه» درگذشت.

○ حمزه میرزا در نزدیکی گنجه بدست جمعی از امرای ترکان و افشار کشته شد (۱) و عسر شد قلیخان استاجلو عباس میرزا را با جلاول تمام وارد مشهد کرده و در محل کوه سنگی بر تخت نشاند و بنام او سکه زد و خطبه خواند.

۲۱۲۵ ۱۵۸۶ ۹۹۵ هجری قمری ۵۰۸ خورشیدی
 ○ سلطان محمد خداپند «بنف فرزند خود عباس میرزا که شانزده ساله بود استعفا داد.

○ مرگ (حمزه میرزا) باعث تجری ترکان عثمانی شد و ترکان توانستند شهرهای غربی ایران را تصرف نمایند.

○ (محمد باقر میرزا) فرزند شاه عباس که پندھا به صفی میرزا مشهور شد در این سال تولد یافت.

۲۱۲۶ ۱۵۸۷ ۹۹۶ هجری قمری ۵۰۹ خورشیدی
 ○ عباس میرزا بیاری دعوی قلی خان شاملوه و مرشد قلیخان استاجلو به قزوین وارد شد و بنام شاه عباس

به تخت نشست (۲) و سلطان محمد بدست خود تاج پادشاهی را بر سر فرزند خویش گذاشت.

۱- جمعی از امرای ترکان و افشار که مخالف حیزه میرزا بودند دلائل مخصوص او را بنام (الله وردی) فرستادند و او در شب ۲۷ محرم ۹۹۶ این سال حیزه میرزا را در بستر خواب بقتل رسانید (بسی هشام اصلاح صورت) عذاب کرد.

۲- این دو ماده تاریخ را در جلوس شاه عباس ساخته اند:

حرم شد و خندان گشت (عباس بیادرخان) ۹۹۶	الله تاریخ جلوس او از غل چو برسیدم
چون جلوس آن شه عباسیون ۹۹۶	ب آمد گرد بر سینه شهنشاهی
سایه انداخت بر عبادت	بود چون سایه خدای جهان
حالی پادشاه که (مثل الله) ۹۹۶	سال تاریخ دل طلب میگردد

○ **مجتبم کاشانی** شاعر دربار شاه طهماسب وفات یافت .

○ **علمیر ضاعباسی** از خوشنویسان معر و فایران در تبریز تولد یافت .

○ **بابا شاه اصفهانی** از مشاهیر خوشنویسان ایران در استهبان درگذشت .

•

○ ۹۶۷ ۹۹۷ ۱۵۸۸ ۲۱۲۷ **عبدالمؤمن خان** پسر (عبدالله خان ازبک) مشهد را محاصره و غارت نمود و شاه عباس بواسطه گرفتاریهای داخلی نتوانست کاری انجام دهد .

○ (سلطان محمد خدابنده) به اردوی «شاه عباس» در دامغان آمد و مورد احترام فرزند خود قرار گرفت .

•

○ ۹۶۸ ۹۹۸ ۱۵۸۹ ۲۱۲۸ «شاه عباس» چون جنگ با ازبکان در پیش داشت با دولت عثمانی پیمان سلحی منعقد کرد و **حمید میرزا** فرزند حمزه میرزا با هیأتی به استانبول رفت و عهدنامه ای را امضاء کرد .

○ «شاه عباس» قننه ازبکان را فرو نشاند و سردسته آنها (عبدالمؤمن خان) و (دین محمد خان) را بستنی شکست داد .

○ بر روی قبر حضرت شاه سید علی اکبر برادر حضرت امام رضا علیه السلام در ۱۸ کیلو متری شهرضا شرح چوبی منبت کاری نفیسی در این سال تعب گردید . (۱)

۱- این دو شعر شعر بر روی آن شرح قفس شده

یافت توفیق و ساخت یار احمد
نود و هفت دان تو با نهد

این بنا را فضل حی و سید
سال تاریخ از امر خواص

۲۱۲۹ ۱۵۹۰ ۹۹۹ ۹۶۹ ○ ازبکان دوباره پخراسان حمله کردند .

○ جمال‌الدین محمد عرفی شیرازی صاحب کتاب (جوامع الحکایات) در لاهور وفات یافت (۱) .

۲۱۳۰ ۱۵۹۱ ۱۰۰۰ ۹۷۰ ○ شاه عباس در این سال پایتخت را از قزوین به اسفهان منتقل نمود.

○ شاه عباس به گیلان لشکر کشید و این ناحیه را تصرف نمود.

۲۱۳۱ ۱۵۹۲ ۱۰۰۱ ۹۷۱ ○ سید حسین جبل عاملی از علما و قتهاه بزرگ شیعه که تألیفات مهمی در فقه و اصول دین داشت در گذشت .

○ شاه عباس (علیرضا عباسی) خطاط مشهور و معروف ایران را در این سال منصب کتابداری مخصوص خود داد و باو لقب شاهنواز عطا کرد (۲)

۲۱۳۲ ۱۵۹۳ ۱۰۰۲ ۹۷۲ ○ کمپانی هند شرقی انگلیس بفرمان ملکه الیزابت اول تاسیس شد و نمایندگان این کمپانی از شاه عباس خواستند تا تسهیلاتی جهت بازرگانان و مسافران انگلیسی فراهم نماید.

○ امین احمد رازی کتاب (تذکره هفت اقلیم) را در این سال تمام کرد.

۱- این آخرین قول اوست که هنگام مرگ گفته :

چون زخم تازه دوخته از خون لبالم
گذشت عمر و کفایت و شنو با نوروتداد
صد بار لب مستودم و بیرون لرختم
ای وای اگر بشکوه کنی آشنا لبم
ای بی نصیب گوشم وای بیخواب دلم
خونیا که بوج میزند از بسته لبم

۲- این علیرضا عباسی را نباید با رضا عباسی نقاش هنرمند دوران شاه عباس اشتباه کرد

۲۱۳۳ ۱۵۹۴ ۱۰۰۳ ۹۷۳ ○ شاه عباس حکومت فارس را به **الله وردیخان** زرگر پاشی داد و قلمرو حکومت وی شامل سواحل خلیج فارس و کنیه نواحی بین فارس و خلیج فارس منجمله لارستان گردید.

۲۱۳۴ ۱۵۹۵ ۱۰۰۴ ۹۷۴ ○ (سلطان محمد خدابنده) در سن ۶۶ سالگی در قزوین وفات یافت .

○ **الله وردیخان** علاوه بر حکومت فارس به سپهسالاری کل ایران نیز منصوب شد.

○ (مجدالدین محمد بن ابی طالب معروف به) **مجددی** کتاب مشهور (ذیفته المجالس) را در این سال تمام کرد. مؤلف در این کتاب نوادر حکایات را جمع آوری کرده است .

۲۱۳۵ ۱۵۹۶ ۱۰۰۵ ۹۷۵ ○ **شاه عباس کبیر** در این سال قلعه شاهان واقع در دشت لاریجان را که مرکز شورشیان بود ویران کرد .

○ بدستور **شاه عباس** خیابان چهار باغ اسفهان را این سال احداث گردید .

○ (عبداله خان اربک) در این سال در گذشت .

۲۱۳۶ ۱۵۹۷ ۱۰۰۶ ۹۷۶ ○ **شاه عباس کبیر** در محلی بنام (زیاط پریان) دوفرسنگی هرات از بنکان را بسختی شکست داد و

در این جنگ **عبدالمؤمن خان** کشته شد .

○ **آنتونی شرلی** و برادرش **ربرت شرلی** که

بسانای ۲۶ تن عمرامان خود بقصد تحصیل امتیازاتی بایران آمده بودند در قزوین بحضور شاه عباس بار یافتند و بعداً با و پیش کشبهای جیمز - اول پادشاه انگلستان را تقدیم کردند.

○ شاه عباس مراسم نوروز این سال را باشکوهی تمام در کاخ نقش جهان اصفهان برگزار کرد .

○ ساختمان (مسجد شیخ لطف‌الله) را که ابتدا بنام (مسجد سعد) معروف بود از این سال شروع شد.

○ ۹۷۷ ۱۰۰۷ ۱۵۹۸ ۲۱۳۷ شاه عباس که پایتخت را از قزوین در سال یکهزار هجری به اصفهان منتقل کرده بود چون در این سال همه ادارات و دستگاههای دولتی منتقل شده بود رسماً اصفهان را به پایتختی اعلام نمود

○ آنتونی شرلی عمراء حبیبعلی بیگ‌بسات برای عقد قرارداد هائی با ممالک اروپائی بر ضد دولت عثمانی بارو بسا رفت.

○ گنجعلیخان حاکم کرمان حمام نفیس و تاریخی خود را در این سال در کرمان بنا کرد (۱)

○ ۹۷۸ ۱۰۰۸ ۱۵۹۹ ۲۱۳۸ جمال‌الدین حسین انجو معاصر اکبر شاه کتاب معروف «فسرحتک جهانگیری» را در اوائل این سال تمام کرد .

○ شاه عباس برای مرتبه پنجم بحراسان مسافرت نمود و از آنجا برای تنبیه تو ز محمدخان والی مرو بآنجا رفت و تو ز محمدخان از درغدرخواهی درآمده مورد عفو قرار گرفت .

۱- این حمام که از لیس‌ترین بناهای تاریخی ایران است هم‌زمان با جشنای ۳۵۰۰ ساله شاهنشاهی ایران بوزره مردم شناسی اختصاص داده شد .

۲۱۳۹ ۱۶۰۰ ۱۰۰۹ ۹۷۹ ○ **الله‌وردیخان** والی فارس پس از یک قرن بحرین

را از پسر تقالیه‌ها پس گرفت و نزدیک جرون
(گمبرون) قلعه‌ای بنام (عباسی) ساخت (۱) تا از
آنجا متعرض پرتقالیه‌ها گردد.

○ **شاه عباس** خوانین لارستان را که طغیان کرده
بودند شکست داد.

○ **شاه عباس** در این سال پیاده از اسفهان برای
زهدت به مشهد رفت .

۲۱۴۰ ۱۶۰۱ ۱۰۱۰ ۹۸۰ ○ **امام قلی بیگ** پسر **الله‌وردیخان** بطور کامل

جزایر بحرین را تصرف کرد .

○ در این سال **فلیپ سوم** پادشاه اسپانیا برای
برقراری روابط سیاسی و تجاری هیأتی را بدربار
«شاه عباس» فرستاد و شاه عباس هم **دوگوا (۲)**
را که رئیس آن هیئت بود پانفک **الله‌وردیخان**
بسفارت اسپانیا فرستاد .

○ **میرزا محمدعلی صائب** تهریزی در اسفهان
تولد یافت.

○ **عالی‌قاچو** در این سال بدستور شاه عباس در
اسفهان بنا گردید.

○ **مسجد مقصود بیگ** در اسفهان بامر شاه عباس
ساخته شد .

۲۱۴۱ ۱۶۰۲ ۱۰۱۱ ۹۸۱ ○ **الله‌وردیخان** سردار معروف شاه عباس پل سی و

سه پل را در اسفهان بفرمان شاه عباس ساخت.

۱- بعضیگاه بنام گمبرون توسط امام قلیخان لارستان به همین لقب عباسی جفا بنام (بندرعباس)
نامیده شد .

○ در این سال فیلیپ پادشاه اسپانیا از «شاه عباس»
خواست تا «الله وردیخان» را از محاسره ببرد
«گمبرون» باز دارد و «بحرین» را به پرتغالیها
باز دهد «شاه عباس» با درخواست اول موافقت
کرد اما به درخواست دوم وقتی نگذاشت .

○ «شاه عباس» بچنگه دولت عثمانی رفت و تبریز را
تصرف نمود .

○ ساختمان مسجد شیخ لطف‌الله و بازار و میدان
«نقش جهان اصفهان» در این سال با تمام رسید .

○ ۲۱۴۲ ۱۶۰۳ ۱۰۱۲ ۹۸۲ شاه عباس به آذربایجان لشکر کشید و ایروان
را محاسره کرد .

○ «سنان پاشا سردار عثمانی» از شاه عباس شکست
خورد و کلیه شهرهای غربی ایران که بموجب
قرارداد ۹۹۸ هجری به دولت عثمانی داده شده
بود دوباره بتصرف ایران درآمد .

○ «حالی بابا شاه اصفهانی» از معروفترین وزیر-
دست‌ترین استاد خط نستعلیق در این سال
درگذشت .

○ ۲۱۴۲ ۱۶۰۴ ۱۰۱۳ ۹۸۳ شاه عباس ایروان را تصرف کرده بمحاسره
(قارص) و (وان) پرداخت و سردار مشهور عثمانی
(چنال اوغلی) را با شصت و دو هزار سپاهی در-
هم شکست .

○ «مید یقلی بیات از طرف «شاه عباس» با راهنمایی
«فن دریا بل» بحضور «رودلف امپراطور آلمان»
رسید .

۲۱۴۴ ۱۶۰۵ ۱۰۱۴ ۹۸۴ ○ سپهسالار قشون ایران **ایده وردیخان** گنجه و تفلیس و پاکو و دربند و شروان و شماخی و دیار بکر و موصل را تصرف نمود .

○ **چپانگیر پادشاه** از سلسله پادشاهان تیموری به تخت نشست .

○ (شاه عباس) احالی حلقا کنار رود ارس را به اسفهان کوچاند و در ساحل چبذا بند رود آهارا جای داد که بعدها در همین جا (حلقای اسفهان) بوجود آمد .

۲۱۴۵ ۱۶۰۶ ۱۰۱۵ ۹۸۵ ○ **چغال اوغلی** یار دیگر با صد هزار نفر سپاه از طریق گرجستان بایران حمله کرد اما در محله **وان** از سپاه ایران شکست خورد .

○ (شاه عباس) پس از فتوحات در خشان به قزوین بازگشت .

۲۱۴۶ ۱۶۰۷ ۱۰۱۶ ۹۸۶ ○ **شاه عباس** در این سال سفرائی به دیار اروپا فرستاد و از جمله **رایرت شرلی** را به انگلستان و فرانسه روانه کرد .

○ سیزده هزار خانسوار از طایفه جلالی که از خاک عثمانی به ایران پناهنده شده بودند از طرف **شاه عباس** در محله های مناسب اسکان یافتند .

۲۱۴۷ ۱۶۰۸ ۱۰۱۷ ۹۸۷ ○ **مراد پاشا** سردار عظیم عثمانی با لشکری به تبریز آمد ولی از «شاه عباس» شکست خورده فرار کرد .

۲۱۴۸ ۱۶۰۹ ۱۰۱۸ ۹۸۸ ○ «شاه عباس» سپاه شصت و دو هزار نفری را به سرداری **دراپرت شرلی** جلو سپاه عثمانی فرستاد

سپاه عثمانی شکست خورده آذر بایجان و کردستان
و بغداد و موصل بدست سپاه ایران افتاد .

۲۱۴۹ ۱۶۱۰ ۱۰۱۹ ۹۸۹ • قاضی نورالله مرعشی شوشتری از اعلام
علمای نامدار دوره سنی صاحب کتابهای (احقاق
الحق) و (مجالس المؤمنین) بابتهم دافعی بودن
بقتل رسید و به شیبه ثالث مشهور شد .
• مراد پاشا سردار عثمانی به تبریز آمد .

۲۱۵۰ ۱۶۱۱ ۱۰۲۰ ۹۹۰ • بین ایران و عثمانی صلح شد و بموجب آن دولت
عثمانی از همه فتوحات خود چشم پوشید و کلیه
کشورهای از دست رفته را بایران باز داد و در مقابل
قرارداد دولت ایران همه ساله دویست بارابریشم
بدربار عثمانی بفرستد. این قرارداد به (قرارداد
اول ابریشم) معروف است.

• سپاه (شاه عباس) به قزلباشان رفته پس از قتل
قبادخان مکرری قلعه (مد) را گشود .

۲۱۵۱ ۱۶۱۲ ۱۰۲۱ ۹۹۱ • طهمورث خان مکرچی بر حکمران قزلباشان تاخت
و او را گشت و چون شاه عباس به قزلباشان آمد
(طهمورث خان) به دربار عثمانی پناه برد و صلح بین
ایران و عثمانی بهم خورد.

• دراصفهان پسر (شاه عباس) مسجد شاه (مسجد
سلطانی) و میدان شاه (میدان نقش جهان) ساخته شد

• ممتازمحل دختر عین الدوله آصف خان که
اسلا ایرانی بود در این سال به عقد ازدواج شاه -
جهان پادشاه هند درآمد .

○ شاه عباس در اسنهان (محلّه عباس آباد) را
برای تبریزیان بنا نهاد .

○ محمدحسین نظیری نیشابوری از شاعران معروف
دوران صفویه در این سال وفات یافت .

○ شاه عباس ناآگاه بر اثر تهمت دیگران فرزند
خود صفی میرزا را کور کرد . ۳۱۵۲ ۱۶۱۳ ۱۰۲۲ ۹۹۲

○ الله وردیخان سپهسالار لشکر ایران عازم جنگ
با پرتغالیها شد اما در همین سال وفات یافت .

○ امین احمد رازی کتاب معروف خود را بنام
(عت اقلیم) در این سال تمام کرد .

○ چنگیز بیگ دوملو که از طرف شاه عباس
به سفارت اسپانیا رفته و مراجعت کرده بود بگناه
ستی در مأموریت محاکمه و مقتول شد .

○ فیلیپ پادشاه اسپانیا و پرتغال برای دفعه دوم
از شاه عباس تسلیم بحرین و جزوین را خواست
اما شاه عباس نپذیرفت . ۳۱۵۳ ۱۶۱۴ ۱۰۲۳ ۹۹۳

○ شاه عباس در سفر گرجستان فرزند خود صفی-
میرزا را بقتل رسانید (۱)

○ راپورت شرلی از طرف دولت انگلیس برای عقد
معاهده تجارتی به اسنهان وارد شد .

○ بروایتی الله وردیخان در این سال وفات یافت
و پسر شاه عباس جسد او را در مشهد در جوار
قبر حضرت امام رضا (ع) دفن کردند .

۱- شاه عباس یکی از ملازمان چرکسی خود را بنام (ازون بیبودبک) مأمور قتل فرزند خود کرد و این شخص با دوزخ خنجر او را در کوه‌های بکشت .

۲۱۵۴ ۱۶۱۵ ۱۰۲۴ ۹۹۴ ○ طهمورث‌خان بگرچستان بر گشته حاکم ایران

گرچستان را کشت و عابه شاه عباس قیام کرد .
شاه عباس بگرچستان لشکر کشید و (طهمورث
خان) را شکست داده و مردم گرچستان را که
بطرفداری (طهمورث‌خان) شورش کرده بودند
قتل عام نمود .

○ شاه عباس برای بار دوم رایرت شرقی را

○ بهسفارت بعدبار اسپانیا فرستاد تا معاهده‌ای با
(فیلپ سوم) برسد عثمانیها بهبندد .

○ مدرسه خان دوشیراز که بعدها محصل تدریس

علاصد را گردید دراینسال پامر شاه عباس
ساخته شد .

○ میر عماد خطاط معروف ایرانی که اودا بهتسن

متم کرده بودند پامر شاه عباس وتوسط عباس
مقصود بیک دریکی از کوچه‌های قزوین
قلعه قلعه گردید .

✽

۲۱۵۵ ۱۶۱۶ ۱۰۲۵ ۹۹۵ ○ دراینسال فیلیپ سوم سفیری بنام (دون گراسیاد

سیلو فیکوئرا) (۱) بهسفارت بعدبار (شاه عباس
کبیر) فرستاد این سفیر دراینسال بهشیراز رسید
و پس از ۱۴ ماه معطلی بحضور شاه عباس باریافت
اما نتیجه‌ای نگرفت .

○ محمد حسن منخلص به (زلالی خوانساری) شاعر

و ادیب زمان شاه عباس وصاحب هفت مثنوی دراین
سال وفات یافت (۲)

○ شاه عباس محمد پاشا سردار عثمانی را که در

جنگ گرچستان بهمواداری طهمورث‌خان آمده
بود شکست داده و ایرانیان مقیم ایروان را که

تحت محاسره سپاه عثمانی بودند نجات داد .

✽

① ۹۹۶ ۱۰۲۶ ۱۶۱۷ ۲۱۵۶
 محمد پاشا وزیر عثمانی کسه با سپاه عظیم
 بفتح ابروان آمد. بود پس از شکست از شاه
 عباس و دادن چهل هزار گنجه ناسچار از در
 سلح در آمد.

② **توماس بازگر** (۱) سفیر دولت انگلیس باصفهان
 وارد شد و مورد ملاحظت و پذیرائی شاه عباس
 قرار گرفت و اجازه خواست تا در ایران تجاره
 تخته افتتاح کند.

③ دولت عثمانی سپاه دیگری بفرستاد که خلیل پاشا
 به تبریز فرستاد که از **قرچقای خان** (قرایی
 خان) سپسالار شاه عباس شکست خورد .

④ **شاه عباس** دستور داد که بحرین و استحکامات
 پرتغالیها را در خلیج فارس اشغال نمایند

⑤ **آذرکیوان** روحانی زردشتی ایران و موسس طریقه
 (آذر کیوان) (۲) از مردم شیراز در هند در گذشت

⑥ ساختمان کاخ معروف چهل ستون در اصفهان بامر
 شاه عباس شروع شد .

✽

⑦ ۹۹۷ ۱۰۲۸ ۱۶۱۸ ۲۱۵۷
 در این سال شاه عباس با **توماس بازگر** نماینده
 کمپانی انگلیسی قراردادی بست که بموجب آن
 علاوه بر دائر کردن تجارتخانه در ایران شاه
 عباس منحصراً محصول اسیریم را به تجاره
 انگلیسی بفروشد

⑧ بین ایران و دولت عثمانی عهد نامه ای بسته شد

که مرز بین ایران و عثمانی به زمان شاه طهماسب برگشت و ایران تعهد کرد سالی یکمده بار ابریشم باستانامبول بفرستد. این معاهده را (معاهده دوم ابریشم) گویند

○ **امین احمد درازی** صاحب کتاب معروف (تذکره هفت اقلیم) وفات یافت

○ (شاه حسین بن ملک فیات) (ابن محمد سفاری) کتاب (احیاء الملوك) را در این سال تألیف کرد. اصل کتاب در موزه بریتانیا است

○ در این سال **دن گراسما مشهور** (۱) سفیر اسپانیا برای خرید ابریشم با ایران آمد اما چون شاه عباس بنا بود ابریشم به دولت عثمانی بدهد موافقت ننمود

○ **فان هاسلت** (۲) نماینده دولت هلند که با ایران آمده بود مورد مهربانی و لطف شاه عباس قرار گرفت و شاه صفوی او را با اتفاق سفیری از طرف خود به هلند فرستاد .

○ **شاه عباس** از اسفهان عازم مازندران گردید .

○ کشتی های پرتغال که بندر جاما را محصور کرده بودند از سفاین انگلیس بسخن شکست خوردند و **دامقلی خان** که منتظر فرست بود با نمایندگان انگلیس وارد مذاکره شده با کمک هم پرتغالیها را از خلیج فارس بیرون کنند .

○ **شیخ بیالی** وزیر دربار و رئیس نشریفات شاه عباس و صاحب کتاب معروف (کتاب الکبیر) که

در فقه و ادبیات و ریاضیات و فیزیک و هندسه و عرفان اسناد بود در شهر اسفهان در گذشت و جسدش را در مشهد مقدس جنب موزه آستان قدس رضوی بخاک سپردند .

۲۱۶۰ ۱۶۲۱ ۱۰۳۱ ۱۰۰۰ ○ در نتیجه اتحاد نظامی ایران و انگلیس جزیره قشم و هرمز و گمبرون که در دست پرتغالیها بود بتصرف ایران درآمد و سردار قشون ایران (امامقلی خان) بانتهای شاه عباس پادشاه گمبرون را **پند و عباس** نامید و پس از یکقرن پسر چم ایران بر فراز قلعه جزیره هرمز بهائزاد درآمد .

○ **شاه عباس کبیر** دستور داد مسجد جامع شهر از بناهای عمر ولایت سناری را تعمیر کنند .

○ **شاه عباس** قندهار را محاصره کرد و پس از تصرف این شهر بهرات آمد .

۲۱۶۱ ۱۶۲۲ ۱۰۳۲ ۱۰۰۱ ○ **شاه عباس** به بهانه زیارت منیات با سپاهش به بغداد رفت و دیگر سویاشی، حاکم بغداد را که از اطاعت (شاه عباس) سرپیچی کرده بود در آتش انداخت و بغداد را تصرف نمود و آرزوی دیرینه ایرانیان یعنی آزادی اماکن مقدسه بر آورده شد .

○ از طرف کمپانی هند هلند **ای پیر و یس نیش** (۱) بخدمت (شاه عباس) آمد و بین ایران و هند هلند مابعدی تجارتی منعقد شد .

○ **شیخ لطف الله** فقیه و دانشمند زمان صفوی که (شاه عباس) (مسجد شیخ لطف الله) را بخاطر او

بنیاد کرد در این سال وقت یافت .

۲۱۶۲ ۱۶۲۳ ۱۰۳۳ ۱۰۰۲ ○ **حافظ احمد پاشا** از جانب (سلطان مراد چهارم) پادشاه عثمانی بغداد را محاصره کرد ولی از «زینل بیگ شاملو» سردار قشون «شاهسون» شکست خورد

○ (شاه عباس) پسر از مدتی توقف در بغداد و تعمیراتی که در مشاهده «شکرکه کرد باسپهان بازگشت .

۲۱۶۳ ۱۶۲۴ ۱۰۳۴ ۱۰۰۳ ○ **شاه عباس** برای دفعه دوم به بغداد آمد و سپاهیان **حافظ احمد بیگلر بیگی** دیار بکر را که از طرف سلطان مراد بغداد را محاصره کرده بود درهم شکست .

○ **چون نقدعلی بیگ** در دیار انگلیس سفارت **ویرتشرلی** را تکذیب کرد **شازل اول** برای تحقیق در این باره (نقدعلی) را با تفاق **درمهر کو تون** (۱) روانه ایران کرد .

۲۱۶۴ ۱۶۲۵ ۱۰۳۵ ۱۰۰۴ ○ دولت اسپانیا و برتغال چون نتوانستند نفوذ خود را در جزایر خلیج فارس نگهدارند از تمام دعای خود سرفراز کرده رسماً تواجیح خلیج فارس را به (شاه عباس کبیر) واگذار کردند و فقط بگرفتن اجازه سید مروارید در بحرین اکتفا کردند .

○ (شاه عباس) در این سال **هوسی بیگ** را برای عقد معاهده‌ای به (لاهی) فرستاد اما مجلس عمومی عسکد پیشنهاد ایران را رد کرد .

○ **سردرهمر کو تون** در این سال بحضور (شاه عباس) بار یافت .

۲۱۶۵ ۱۶۲۶ ۱۰۳۶ ۱۰۰۵ ○ **داریوش نوری** در قزوین وفات یافت و (دور کوتون) عم که در کار خود توفیقی نیافته بود چند روز بعد از او درگذشت .

○ **بدستور لوتی سیمز دهم** پادشاه فراتسه عیثی از روحانیون مسیحی قرآنه تحت ریاست **پاسیفیک دو پروانس** (۱) در اسپهان به خدمت (شاه عباس) رسید و اجازه گرفت که در بعضی از نقاط ایران مجامع مذهبی ایجاد کنند .

○ **طالب آملی** ملك الشعرا دربار **جهانگیر** پادشاه هندوستان که در شعر تشبیهات و استعارات و ترکیبات شیرینی ابداع کرد وفات یافت .

۲۱۶۶ ۱۶۲۷ ۱۰۳۷ ۱۰۰۶ ○ **دربارین سال امام قلی خان** والی فارس از مسرف «شاه عباس کبیر» مأمور فتح بصره گردید .

○ **محمد باقر مجلسی** مجتهد بزرگ که «شاه سلطان حسین صفوی» تحت تأثیر افکار و عقاید او بود تولد یافت .

○ **ملا صدرا** شیروازی کتاب معروف «الحکمة المتعالیه فی اسفار الاربعه العقلیه» را در این سال با تمام رسانید .

۲۱۶۷ ۱۶۲۸ ۱۰۳۸ ۱۰۰۷ ○ **شاه عباس کبیر** در قسرفرح آباد اشرف (بیشتر کتوتی) در سن ۵۹ سالگی وفات یافت (۱) و نوه

۱ - شاه عباس وصیت کرده بود که او را در کاشان در جوار قبر (حبیب بن موسی) بخاک سپارند اما پسرش معلوم نیست آرامگاه این شاهنامه بزرگ در کجاست ؟ برخی در کاشان و بعضی در مشهد و پاره‌ای هم در قم و حتی در نجف میدانند اما مسلماً شاه عباس از پادشاهان بزرگ ایران است که بجای لقب کبیر گرفته (پاول‌هرن) در کتاب (تاریخ مختصر ایران) می‌نویسد: «از چندین فاتح بزرگ خارجی و داریوش پادشاه هخامنشی و «نوشیروان ساسانی» وی بزرگترین پادشاه ایران است»

او سام میرزا فرزندی سنی میرزای مقتول بنام
(شاه سفوی) به تخت نشست

○ در جنگی منوچهر خان حاکم مشهد از بکندرا
بسخنی شکست داد

○ علیرضا عباسی خوشنویس و خطاط و تذهیب
کار معروف ایران وفات یافت .

○ ۱۰۰۸ ۱۰۳۹ ۱۶۲۹ ۲۱۶۸ چون سپاه عثمانی پسر داری خسرو پاشا بغداد را
محاصره کرده بود شاه صفی عازم بغداد شد ولی
این شهر بتصرف نیروی عثمانی در آمد

○ از طرف کمپانی هند هلند نماینده ای بنام آنتونیو
دلکور (۱) به دربار شاه صفی آمد و معااهده
سال ۱۰۳۲ قمری مطابق ۱۶۲۲ میلادی
تجدید کرد

○ عبدالباقی تبریزی از بزرگان و خوشنویسان
عهد شاه عباس اول و استاد مسلم خط ثلث و نسخ
و رقاع در اسفهان در گذشت

○ ۱۰۰۹ ۱۰۴۰ ۱۶۳۰ ۲۱۶۹ میر محمد باقر بن محمد استرآبادی مشهور به
میرداماد از دانشمندان معروف دوران شاه عباس
ساحب کتاب (سراطا المستقیم) در گذشت (۲) میرداماد
طبع شعر داشته و در اشعار (اشراق) تخلص میکرد

○ نورجهان (ممتاز مجل) زن شاه جهان که اسلا
ایرانی و دختر عین الدوله آصف خان بود در
این سال در دکن در گذشت و جنازه او را به

۱ - Antonio del court. -

۲ - در سفری که میرداماد همراه شاه سنی به گربلا میرفت بین گربلا و نجی وفات یافت

○ شهر (اگرا) برده دفن کردند و شوهرش شاهجان پادشاه هند ساختمان معروف (تاج محل) را توسط هنرمندان ایرانی برگرداو ساخت .

○ ۲۱۷۰ ۱۶۳۱ ۱۰۴۱ ۱۰۱۰ طیمورث خان پادشاه گرجستان طغیان کرد اما بدست رستم خان سردار سپاه ایران مغلوب گردید و خسرو میرزا از طرف (شاه صفی) بحکومت گرجستان منسوب گردید.

○ ژان فان هاسلت که از طرف دولت ایران به هلند رفته بود موفق گردید معاهده تجارتي بين هلند و کشور شاهنشاهی منعقد نماید.

○ ۲۱۷۱ ۱۶۳۲ ۱۰۴۲ ۱۰۱۱ شاه صفی از روی جهالت امام قلی خان فاتح هرمز را به تبسم اینتکه در فارس خیال استقلال داد به قزوین احضار کرده و با سفر زندهش به قتل رسانید.

○ (میرزا تغرخان مازندرانی) بدستور شاه صفی رواق و بارگاه مولای متقیان را در نجف تجدید بنا و تکمیل کرد.

○ ۲۱۷۲ ۱۶۳۳ ۱۰۴۳ ۱۰۱۳ پادشاه عثمانی بخریك (امیر گونه خان قاجار) (۱) با لشكري گران بآذربایجان آمد و تبریز را گرفت و بجز مسجد کبود تبریز کلیه بناهای این شهر را خراب کرده آتش زد. اما بواسطه سرمای شدید ناچار شد آن شهر را تخلیه نماید

○ ۲۱۷۳ ۱۶۳۴ ۱۰۴۴ ۱۰۱۳ اسکندر بيك عنشی دربار شاه عباس وساحب تاربخ معروف (عالم آرای عباسی) وفات یافت

- و شاه عباس بنشاه بزرگ دوران شاه عباس در گذشت (۱)
- محمد تقی خان اعتمادالدوله بمقام سدد اعظمی رسید .

- ۲۱۷۴ ۱۶۳۵ ۱۰۳۵ ۱۰۱۴ (سلطان مراد عثمانی) ایروان را در نتیجه خیانت (امیر گونه خان قاجار) تصرف کرد اما پس از رفتن او شاه صفی دوباره ایروان را مستخر کرده پنجهزار تن از عثمانیان را باسارت گرفت و چندین توپ بزرگ باسنهان فرستاد .

- ۲۱۷۵ ۱۶۳۶ ۱۰۳۶ ۱۰۱۵ اهالی گیلان شورش کردند اما توسط شاه صفی این فتنه خوابانده شد .
- ترکان عثمانی دوباره ایروان و تبریز را تصرف کردند .

- ۲۱۷۶ ۱۶۳۷ ۱۰۳۷ ۱۰۱۶ سپاه هند توانست شهر قندهار را تصرف کند .
- ازبکان بخراسان تاخته و قتل و غارت پرداختند و (شاه سقی) هم اقدام بعمل نیاورد .
- باقر شاه سقی، مسجد شاه اسفهان را تزئین کرده دیوارهای آنرا مرمر پوشاندند .

- ۲۱۷۷ ۱۶۳۸ ۱۰۳۸ ۱۰۱۷ (سلطان مسراد عثمانی) با بران لشکر کشید و تا بغداد پیش آمد و عاقبت پس از گفتگوهای بیشمار دو دولت حاضر به صلح شدند .

- ۲۱۷۸ ۱۶۳۹ ۱۰۳۹ ۱۰۱۸ در این سال بین ایران و عثمانی عیدنامه‌ای بسته

۱ - گویند چنان در تگاشی زیر دست بود که وقتی یکی از کشایه‌های خود را بنظر شاه عباس رسانید این شاهنشاه بزرگ بردست او بومه زد

شد و جنگهای ستمد این دو دولت خاتمه داده
شد طبق این عهدنامه که به‌دنامه ذهاب معروف
است بغداد به دولت عثمانی و ایروان بسایران
تعلق گرفت .

○ (میرزا جلال‌الدین محمد) متخلص به اسپری شاعر
دربار شاه عباس صفوی در گذشت .

○ میرزا ابوالقاسم قندرسکی حاکم سوفی ۱۰۱۹ ۱۰۵۰ ۱۶۳۰ ۲۱۷۹
مشرک که مورد توجه شاه عباس بود در اسفهان
وفات یافت و جسدش در تسکینه (میر) در اسفهان
دفن گردید .

○ (محمد فرزند ابراهیم ملقب به (ندامناهی) و
(ملاسدرا) از دانشمندان و فلاسفه مشهور شیراز
که هفت بار پیاده بحج رفت دفعه هفتم هنگام
مراجعت در پسره وفات یافت و در عمانجا مدفون
گردید (۰)

○ گروهی از ارامنه جلغا چاپخانه‌ای بسا حروف
ارمنی به جانمای اسفهان آوردند و ایسن اولین
چاپخانه‌ای بود که به ایران وارد شد .

○ فتحعلیخان حاکم خوزستان در قسمتی از ویرانه
های (گندی‌شاپور) قریه‌ای ساخت بنام (شاه‌آباد)
که هنوزم باقی است و قبری در آنجاست بنام
شاه‌ابوالقاسم که بمقبره برخی شاید قبر یعقوب
لیث صفاری باشد ؟ !

○ شاه صفی برای زیارت به مشهد رفت . ۱۰۲۰ ۱۰۵۱ ۱۶۴۱ ۲۱۸۰

۱- محل تدفین این دانشمند بزرگ در شیراز بنام (مدرسه‌خان) هنوز باقی است و نگهداری میشود

○ وفات میرزا ابوالقاسم فندرسکی را در این

سال عم نوشته‌اند .

○ شاه‌صغی هنگام مراجعت از مشهد درگذشتان وفات ۲۱۸۱ ۱۶۴۲ ۱۰۵۲ ۱۰۲۱

یافت و جسد او در قم دفن کردند و پسر نه‌ساله‌اش بنام

شاه‌عباس ثانی بتخت نشست و (میرزاتقی اعتماد-

الدوله) معروف به ساروتقی (۱) به نیابت سلطنت

رسید.

○ رسید علیخان، فرزند و امیر نظام السدین دشتکی

شیرازی، از علماء بزرگ در مدینه تولدیافت و شرح

صحیفه سجادیه از کتابهای اوست.

○ چون شاه‌عباس دوم طفلش بوش بود رها نمود ۲۱۸۲ ۱۶۴۳ ۱۰۵۳ ۱۰۲۲

مملکت دست امراء و اختیار کلی بسا وزیر

اعظم اعتمادالدوله بود موقوف خرابی و سستی

در ارکان مملکت پیدا گردید

○ میرزاتقی اعتمادالدوله معروف به (ساروتقی) ۲۱۸۳ ۱۶۴۴ ۱۰۵۴ ۱۰۲۳

در این سال عمارت مشهور به (عالی قاپو) و

(مسجد ساروتقی) را در اسفهان بنا نهاد

○ اولین مجموعه امثال فارسی با ترجمه لاتینی آن

در لندن (هلند) چاپ شد

○ نادر محمدخان برادر و جانشین (اما مقلی‌خان ۲۱۸۴ ۱۶۴۵ ۱۰۵۵ ۱۰۲۴

اوزبک) امیر بخارا که از پادشاه هند شکست

خورده بود به شاه‌عباس دوم پناه آورد و

سپاهیان شاه عباس او را دوباره در بخارا به حکومت نشانند

○ «میرزاتقی خان اعتمادالدوله» معروف به **سازوقتی**
در این سال یقتل رسید

○ ۱۰۲۵ ۱۰۵۶ ۱۶۴۶ ۲۱۸۵
بفرمان شاه عباس دوم باغ سعادت آباد و سعادت چهل ستون و پل زاینده رود در اصفهان شروع به ساختمان شد .

○ (نورالدین محمد عبدالله حکیم) طبیب و دانشمند مشهورشیرازی کتاب معین (طب دارا شکوه) را در این سال بنام **داراشکوه** تألیف کرد .

○ «شاه عباس دوم» سپاهی سرداری (مرتضی قلیخان قاجار) بقتدهار فرستاد .

○ ساختمان کلاخ معروف (چهل ستون) در اصفهان با امر شاه عباس دوم تمام شد .

○ **محمدقلی تهرانی** مشغول به (سلیم) شاعر معروف ایران در کتبه بی رود حیات گشت .

○ (شاه عباس دوم) به لشکری که بقتدهار فرستاده بود ملحق شد این سپاه که از افراد شاهسون تشکیل شده بود به سرداری (مرتضی قلی خان قاجار) به قندهار رفته بود .

○ **ابوطالب کلیم کاشانی** متلومه و نظریه نامه را بنام «شاهجهان شهاب الدین» پادشاه گورکانی هند سرود .

○ «شاه عباس دوم» که شخصاً فرماندهی سپاه را داشت به قندهار حمله کرده این شهر را تصرف

نمود .

○ هلندیها که تجارت ایران را تقریباً بخود انحصار داده بودند در بصره دارالتجاره انگلیسیها را خراب کردند .

●

○ شاه جیان و پسرش (اوردنگ زب) پادشاه هند لشکری برای پس گرفتن قندهار فرستادند که با شکست مواجه شد . ۱۶۵۰ ۲۱۸۹ ۱۰۶۰ و ۱۰۲۹ ۱۰۶۱

○ شاردن سیاح معروف فرانسوی وارد اصفهان شد
○ ساختمان پل خواجه در اصفهان بامر (شاه عباس دوم) شروع شد .

○ حکیم صدرالدین شیرازی از شعرا و اطباء و دانشمندان معروف ایران که لقب (مسیح الزمان) داشت در کتیمیر وفات یافت .

●

○ تاورنیه سیاح معروف فرانسوی که در این سال در بندر عباس بود می نویسد که هلندیها یازده کشتی ادویه بساحل ایران آوردند و همگی را بقیمت خوب فروختند . ۱۶۵۱ ۲۱۹۰ ۱۰۶۲ و ۱۰۳۰

○ ابو طالب کلیم کاشانی از شعرا و معروف ایران که «دنی ملک الشعراء» (شاه جهان شهاب الدوله) پادشاه گورکانی هند را داشت وفات یافت (۱)

●

○ (محمد حسن بن خلف تبریزی) متخلص به پرهان کتاب بی نظیر لغت (پرهان قاطع) را ۱۶۵۲ ۲۱۹۱ ۱۰۶۳ و ۱۰۳۱

۱- این شعر معروف از اوست :

یاهنسی که از سر عالم توان گشت
آبیم گشته با تو گویم چنان گشت
روزه نترسند دل زین وز آن گشت

طبعی بیم برسان که بسازی با عالمی
بدنامی حیات در روزی نبوده پیش
پندروز صرف یمن دل شد با این و آن

بنام **عبدالله قطب شاه** والی حیدرآباد دکن
در این سال یا سال (۱۰۶۱ هجری) تألیف کرد

○ **عبدالرشید حسینی** کتاب معروف (فرهنگ
رشدی) را در این سال تألیف کرد .

○ **قالی نفیس** کرسی که برای بقعه شاه نعمت‌الله
ولی «۹۰» ساخته و از نفایس قالی باقی ایران است
پایتان در این سال تمام شد .

○ **چون بین** هلند و انگلیس در اروپا جنگ بروز کرده
بود **شاه عباس دوم** از موقع استفاده کرده و
برای تجار هلندی محدودیتهایی بوجود آورد .
همین علت کمپانی هلند هلند **ژوهان کو نائین** «۲۰»
را از هندوستان بدربار شاه عباس فرستاد و این
سفر توانست معاهده‌ای با ایران منعقد سازد .

○ **سید حسین عاملی** اصفهانی از اولاد دامپز
قوام‌الدین میریزکة از علماء و مشایخ عصر صفوی
که مدتها وزارت **شاه عباس کبیر** و شاه صفی
داشت در گذشت .

○ **ساختنمان پل** «مروغ خواجه» در راه قدیم اصفهان
به شیراز که پامسر «شاه عباس دوم» بر روی رود
زاینده رود شروع شده بود در این سال تمام شد
این پل نزدیک محله خواجهی اصفهان واقع شده
و همین مناسبت به «پل خواجه» معروف گردیده

۱ - پند شاه نعمت‌الله ولی مدبر به ماشان از توابع کرمان واقع است .

○ محمدبن محمدالدارابی کتاب تذکره (لطایف الغیبال) را در این سال تألیف کرد .

○ حاج خلیفه معروف به چلبی دانشمند و قبه معروف و صاحب کتاب (کنفالمفتون) در گذشت . ۲۱۹۶ ۱۶۵۷ ۱۰۶۸ ۱۰۳۶

○ (اورنگ زیب) از سلسله تیموریان عند بهدارشاه جهان بنحّت نشت .

○ محمد دارا شکوه پسر (شاهجهان) و برادر (اورنگ زیب) در این سالوفات یافت . این همان کسی است که نورالدین محمد (عین الملک شیرازی) در سال ۱۰۵۶ کتاب معتبر خود (طب داراشکوهی) را بنام او تألیف کرده است ۲۱۹۷ ۱۶۵۸ ۱۰۶۹ ۱۰۳۷

○ (ملا محمد تقی بن مقصود علی اسفهانى) معروف به مجلسى اول از علما و محدثین معروف ایران و شاگرد شیخ بیانی وفات یافت و در جامع عتیق اسفهان دفن گردید . از آثماره معروف او (بحار الانوار) در بیست و پنج جلد است . ۲۱۹۸ ۱۶۵۹ ۱۰۷۰ ۱۰۳۸

○ ظهیرورث خان گرجی که به علت تحریکات او روسها و عثمانیها قسمتی از داغستان و گرجستان را گرفته بودند بحضور شاه عباس آمد و پوزش خواست و مورد عفو قرار گرفت . ۲۱۹۹ ۱۶۶۰ ۱۰۷۱ ۱۰۳۹

○ شاه عباس ، محمد بیگ را از وزارت خلع کرده و (میرزا مهدی نددالمالک) را با لقب (اعتماد الدوله) بوزارت خود گماشت .

۲۲۰۰ ۱۶۶۱ ۱۰۷۲ ۱۰۴۰ ○ بر روی قبر سیدفاطمه یکی از نوادگان شاه عباس پنانی در این سال ساخته شد که به سید فاطمه معروف گردید .

۲۲۰۱ ۱۶۶۲ ۱۰۷۳ ۱۰۴۱ ○ مسجد حکیم اسفهان واقع در انتهای بازار رنگرزان
عای اسفهان بدستور شاه عباس دوم طبق کتیبه ابوان غربی آن در این سال بنا گردید.

○ (مولانا محمد مؤمن بن محمد قاسم شیرازی) از اطباء و فنلاره و دانشمندان معروف و صاحب کتابهای (قصر العین) و (تحفة الاخوان) و (ثمره الحیات و ذخیره الممات) در اواخر این سال در شیراز تولد یافت

۲۲۰۲ ۱۶۶۳ ۱۰۷۴ ۱۰۴۲ ○ کلیسای جلفا متعلق بارامنه در اسفهان ساخته شد .

○ کمپانی هند هلند یکی از نمایندگان خود را بنام لوس (۱) باهدایای قراوان با اسفهان فرستاد

۲۲۰۳ ۱۶۶۴ ۱۰۷۵ ۱۰۴۳ ○ هیئتی مرکب از دو سفیر و هشتصد نفر همراه نامه‌ای از **الشمس میخائیلویچ** تزار روسیه و هدایای زیادی بدربار شاه عباس دوم وارد شدند این هیئات که در ظاهر جنبه سیاسی داشت معلوم گردید برای نپرداختن حقوق گمرکی امنه فراوانی با خود آورده بودند .

۲۲۰۴ ۱۶۶۵ ۱۰۷۶ ۱۰۴۴ ○ از طرف **لوتی چیپارد هم** پادشاه فرانسه هیئتی مرکب از دو نفر اسپیلزاده و سه نفر تاجر باخراج

(کمپانی هندفرانسه) بدربار ایران فرستاد (۱)
و یکسال هم در ایران بودند اما موقتی بود
نیامورند

○ **تاورنیه** سیاح فرانسه در این سال به شراز
وارد شد و شرحی در باره این شهر در سفرنامه
خود نوشته .

✽

○ **شاهعباس دوم** دوسن ۳۵ سالگی در قمر (خرو
آباد) نزدیک دامغان وفات یافت و او را در قم
دفن کردند و بین صفی میرزا و حمزه میرزاده
پسر او بر سر سلطنت اختلاف در گرفت

○ **ساختن پل خواجه** که پسر شاهعباس ثانی
شروع شده بود در این سال پایان یافت .

✽

○ **صفی میرزا** فرزند (شاهعباس دوم) بنام شاه
سلیمان به تخت نشست . (صفی میرزا) ابتدا بنام
شاه صفی به تخت جلوس کرد اما چون منجمین
و ستاره شناسان سال جلوس او را نحس تشخیص
دادند قرار شد سالی که بارک باشد تاجگذاری
کند .

✽

○ **شیخعلی خان رنگینه** وزیر اعظم شاهسوی شد .
○ **محمدطاهر** متخلص به (غنی) از مردم خراسان

۱ - اسامی این پنج نفر برابر زیر است

Lalain - ۱

La Boullayo - ۲

Beber - ۳

Dupont - ۴

Mariage - ۵

و از شعرای معروف ایران وقایع یافت ۱۲

○ در اثر سیل مهیبی که در شیراز آمدن این شهر ویرانیهای زیاد دید.

○ ۱۰۴۸ ۱۰۸۰ ۱۶۶۹ ۲۲۰۸ شاه صفی که تاکنون بواسطه خوب نبودن ساعت رسماً پادشاه نشده بود در این سال بنام شاه سلیمان تاجگذاری کرد.

○ فرمان شاه سلیمان، کاخ متبیهت در اسفهان بنا شد

○ حکیم محمد هاشم شیرازی طبیب معروف و دانشمند دربار قادرشاه افشاره در شیراز تولد یافت.

○ ۱۰۴۹ ۱۰۸۱ ۱۶۷۰ ۲۲۰۹ محمد علی صائب تبریزی بزرگترین شاعر دوران صفوی در اسفهان وفات یافت.

○ (عماد الرشید دلیلی) خواهرزاده میر عماد که خود از خوشنویسان معروف دربار شاه عباس بود در عهد وفات یافت.

○ ۱۰۵۰ ۱۰۸۲ ۱۶۷۱ ۲۲۱۰ شاردن سیاح معروف فرانسوی در مسافرت خود در این سال به شیراز وارد شد. و شرحی درباره قلعه قهنتدژ (پهن دژ) و قصر ابونصر و خرابه هائی از دوره هخامنشیان، در کتاب خود نوشته

○ ۱۰۵۱ ۱۰۸۳ ۱۶۷۲ ۲۲۱۱ علمبر ضامن تبریزی از خطاطان بنام و مشهور دوران صفوی در اواخر این سال وفات یافت.

۱ - از اشعار اوست

جنونی گویم که از بند خرد بیرون گفتم یارا
به یزم می برساند و جنب خوش در آن دارد

کم زنجیر پسی خویند دامن صحرا را
که چون آید بجلس شسته خالی میکند حارا

۲۲۱۲ ۱۶۷۳ ۱۰۸۴ ۱۰۵۲ ● در شهر مقدس مشهد دوازده و هشتاد و یک نفر از اهل بیت که باعث تلفات زیادی شد و گنبد حضرت رضاع و مناره عالی مسجد جامع مشهد خسارت و خرابی دید.

○ رکن الدین سلطان شاه بن قاورد از سلجوقیان کرمان در این سال وفات یافت.

۲۲۱۳ ۱۶۷۴ ۱۰۸۵ ۱۰۵۳ ○ شاه سلیمان دستور داد گنبد حضرت امام رضا علیه السلام را که سده دیده بود تعمیر کردند

○ شیخ فخر الدین معروف به (شیخ طریحی) از فقها و دانشمندان بزرگ در قرآن و حدیث و صاحب کتاب نفیسی «مجمع البحرین» در گذشت.

۲۲۱۴ ۱۶۷۵ ۱۰۸۶ ۱۰۵۴ ○ طوایف ترکمان بر پادشاه آدینه سلطان بخراسان حمله کرده و تا سمنان را غارت نمود اما بدست سرداران شاه سلیمان بقتل رسید.

۲۲۱۵ ۱۶۷۶ ۱۰۸۷ ۱۰۵۵ ○ طوایف زنکنده که در کرمانشاهان و اطراف آن زندگی میکردند در این سال بتواحد جنوب آمده در کهگیلویه و خوزستان ساکن شدند .

۲۲۱۶ ۱۶۷۷ ۱۰۸۸ ۱۰۵۶ ○ درباره‌ای از کتابها وفات صاحب تبرییزی را در این سال نوشته اند «۹»

۲۲۱۷ ۱۶۷۸ ۱۰۸۹ ۱۰۵۷ ○ چند تن از مسلمانان متعصب طبق فرمانی که از شاه سلیمان در حال سستی گرفتند عده‌ای از کلیساها و آرامنه اسفهان را قتل عام نمودند .

⊙ **پتھر کجیر** تزار روسیه هیئتی را یریناست
یکی از ارامنه بنام **اورنیشی** ۱۶، روانه ایران
کرد که مورد استقبال قرار گرفت .

⊙

⊙ **هلندیها** از ضعف دولت مرکزی ایران استفاده کرده
جزیره قشم را تسخیر کردند و پایگاه جنگی مهمی
در این جزیره ساختند .

⊙ «محمد بن مسرتسی» معروف به **غلامحسین فیض**
کاشانی از اجله عامای امامیه که در فقه و حدیث
و حکمت و ادب و علوم نقلی و نقلی استاد بود در کاشان
وفات یافت از جمله تألیفات او میتوان «ابواب
الجنانه» و «مثنوی آب زلاله» و «اسول العقاید» را
نام برد .

⊙

⊙ **محمد بن مرگتسی** از دانشمندان و عرفای بزرگ
ایران و صاحب کتاب «وافی و صافی» در کاشان
در گذشت.

⊙

⊙ **امام وردی بیگ** سردار شاه سلیمان و والی فارس
مسجد جامع عتیق شیراز را تعمیر کرد و پرستگی
تاریخ این تعمیر را بشعر نقش نمود (۲)

⊙

⊙ **بردوی قبر بابا ارکن الدین** در جنوب غربی
۱۰۹۳ و ۱۰۹۴ ۱۶۸۲ ۲۲۲۱
۱۰۹۴

۱ - Urinei .

که انقباض کند بهر از ضمیرش نور
داساس کعبه دین شد یعنی او معبود ۱۰۹۴

۲ - بیت اول و آخر این شعر چنین است .
فروغ اختر شدت امام وردی بیگ
بگو بیاری توفیق ذوالجلال وودود

تخته فولاد اسفهان ساختمان گنبدی هرمی شکل با کاشی فیروزه‌ای که بامر شاه عباس شروع شده بود در این سال پایان یافت.

○ سید علیخان فرزند میرزا مقیم از اهالی اسفهان که استاد مسلم خط نستعلیق و از شاگردان میر عماد بود در گذشت این استاد از عالم کبیر پادشاه هند لقب (جوهر رقم) گرفته بود

✽

۲۲۲۲ ۱۶۸۳ ۱۰۹۵ ۱۰۶۲ ○ هند بهادر این سال جزیره خارک و بعضی دیگر از جزایر خلیج فارس را تصرف کردند ولی یکسال بعد خود آنها را تخلیه نمودند

✽

۲۲۲۳ ۱۶۸۴ ۱۰۹۶ ۱۰۶۳ ○ آقا رضا قزوینی صاحب کتاب «لسان الخواص» که با علاقه مجلسی، ماسر و مساجد بوده در گذشت.

○ حاج جمال بن ملک محمد شیرازی خوشنویس معروف کتاب «کشکول شیخ بهائی» را در این سال نوشت.

✽

۲۲۲۴ ۱۶۸۵ ۱۰۹۷ ۱۰۶۴ ○ فتحعلی خان قاجار از سران ایل قاجار و پدر محمد حسن خان قاجار تولد یافت.

○ کمپانی هند هندستفیری بنام ژو هان فن لیمن (۱) را به ایران فرستاد. این سفیر بحضور شاه سلیمان رسیده و موافقت شاهنشاه ایران را درباره تخفیف قیمت ابریشم جلب کرد.

✽

۲۲۲۵ ۱۶۸۶ ۱۰۹۸ ۱۰۶۵ ○ میرزا محمد حسن شیرازی صاحب کتاب «حواشی بر معالم» و شرح تجوید و وفات یافت.

۲۲۲۶ ۱۶۸۷ ۱۰۹۹ ۱۰۶۶ ○ «جمال‌الدین حسین خوانساری» معروف به محقق خوانساری از علماء و حکمای معروف شیعه امامیه و مؤلف کتاب «شرح دروس» وفات یافت.

○ شیخعلیخان زنگنه وزیر «شاه سلیمان» وفات یافت و بجای او میرزا طاهر قزوینی برمسند وزارت نشست.

۲۲۲۷ ۱۶۸۸ ۱۱۰۰ ۱۰۶۷ ○ شب بیست و هشتم محرم این سال در قلعه دستجرد دستکده از توابع دره گر ندرقلی «نادرقلی» پسر امامقلی متولد شد.

○ شاه سلیمان در این سال «گرگین خان» معروف به شاهنواز سوم پادشاه کابل و گرجستان را از مقامش خلع کرد.

○ میرزا احمد فیروزی از مشاهیر خوشنویسان از تبریز فارس در این سال باصفهان آمد و به دربار صفوی راه یافت.

۲۲۲۸ ۱۶۸۹ ۱۱۰۱ ۱۰۶۸ ○ میرزا طاهر قزوینی ملقب به وحیدگه شامی توانا و نویسندهای دانا بود در این سال بوزارت شاه سلیمان صفوی منسوب شد.

۲۲۲۹ ۱۶۹۰ ۱۱۰۲ ۱۰۶۹ ○ شاه سلیمان عسارت معروف به هفت بهشت را در اصفهان در این سال بنهاد.

۲۲۳۰ ۱۶۹۱ ۱۱۰۳ ۱۰۷۰ ○ «شاه سلیمان» دوباره «گرگین خان» پادشاه «کارتیل» را والی گرجستان کرد.

○ شیخ محمدحزین اصفهانی شاعر معروف واز اعقاب «شیخ زاهد گیلانی» در اصفهان تولد یافت از تألیفات او «تذکره الاحوال» و «تذکره المعاصرین» را باید نام برد (۱)

۲۲۳۱ ۱۶۹۲ ۱۱۰۴ ۱۰۷۱ ○ در این سال عالمگیر پادشاه باری هند چندآباد را فتح کرد و میرزا محمد شیرازی متخلص به «عالی» که از اطباء و دانشمندان ایران است، ماده تاریخ این پیروزی را میگوید که بعدریافت خلعت و لقب «نصرت‌خانی» مفتخر میگردد (۲)

۲۲۳۲ ۱۶۹۳ ۱۱۰۵ ۱۰۷۲ ○ شاه سلیمان پس از بیست و هشت سال سلطنت وفات یافت و پسرش شاه سلطان حسین بجای پدر نشست و دولت مقتدر سنوی که زمانی از ترقی باز مانده بود در دوران سلطنت این پادشاه به زوال و انحطاط رسید (۳).

۲۲۳۳ ۱۶۹۴ ۱۱۰۶ ۱۰۷۳ ○ شاه سلطان حسین در این سال گرگین خان معروف به «شاهنوازخان» را که مردی شنگر و مستبد بود بحکمرانی قندهار فرستاد.

۱- این شعر از اوست

ای وای براسری گزباد رفته باشد / در دام مانده باشد صیاد رفته باشد
۲- آن ماده تاریخ چنین بوده.

از نصرت پادشاه شاری / آمد بقم حساب تاریخ

۳- میگویند شاه سلیمان در پسر مرگ گفته بود اگر طالب سربلندی کنورید همان میرزا و اگر خواستار آرامش و راحند حسین میرزا را سلطنت برده‌اید و اشرفیان راحت طلب دومی را برگرزیدند.

۲۲۳۴ ۱۶۹۵ ۱۱۰۷ ۱۰۷۴ ○ سید محمد بحرانی قاضی القضاات فارس که از مجتهدین بنام زمان خود بود وفات یافت .

○

۲۲۳۵ ۱۶۹۶ ۱۱۰۸ ۱۰۷۵ ○ در این سال دوبازرگان روسی بناهای عالیبنکی و سنوف باسفهان وارد شده و از آنجا به بندر عباس رفتند تا از طریق دریا عازم هندوستان شوند.

○

۲۲۳۶ ۱۶۹۷ ۱۱۰۹ ۱۰۷۶ ○ در این سال سفیری از طرف پطرگبیر بدبیار شاه سلطان حسین آمد و پیغام آورد که روسیه مایل است ایران به عثمانی اعلان جنگ دهد و مبلغ سیصد هزار تومانی که از زمان شاه صفی بدبکار است بپردازد اما سفیر مزبور از طرف ایران به زندان افتاد .

○ در این سال سفیری از طرف کمپانی هند هلند به نام هوک کاپر (۱) بدبیار شاه صفوی آمد و دشان سلطان حسین، فقط حاضر شد سالی بدبیار ایریشم به تجار هلندی بفروشد .

○

۲۲۳۷ ۱۶۹۸ ۱۱۱۰ ۱۰۷۷ ○ شاه سلطان حسین مردی را بنام عبدالخان که از گرجیها بود بحکومت قندهار فرستاد . این مرد که بسیار شقی و ظالم بود با وجود فساد که ب مردم میآورد مورد حمایت شاه بود.

○

۲۲۳۸ ۱۶۹۹ ۱۱۱۱ ۱۰۷۸ ○ میر و بیگلجانی کلانتر شهر قندهار بدادخواهی باسفهان آمد و لسی هر چه کسرد نتوانست بچسود شاه برسد دوباره به قندهار بازگشت .

⊙ ملا محمد باقر مجلسی از بزرگان علمای شیعه
و ساسب کتاب (بحارالانوار فی الاخبارالائمة الاطهار)
در اسفهان وفات یافت و در مسجد جامع عتیق آن
شهر مدفون گردید (۱).

⊙ ۲۲۳۹ ۱۷۰۰ ۱۱۱۲ ۱۰۷۹ • گرسین خان (شاهنواز) که از طرف شاه سلطان
حسین، مأمور دفع بلوچها در کرمان بود موفق
شد بلوچها را شکست داده تلفات سنگینی
بآنها وارد نماید.

○ سید نعمت‌الله از علماء معروف و قتهای بنام
ایران و از شاگردان علامه مجلسی در این سال
وفات یافت.

○ ۲۲۴۰ ۱۷۰۱ ۱۱۱۳ ۱۰۸۰ • در این سال از طرف ایوبی چهاردهم پادشاه فرانسه
سفیری بنام ژان باقیست فایر (۲) با اتفاق ذی بنام
عاری پتی (۳) بطرف ایران حرکت کردند.
○ ترکهای عثمانی به تصرف بصره شدند.

○ ۲۲۴۱ ۱۷۰۲ ۱۱۱۴ ۱۰۸۱ • ساختمان مدرسه جلایه در قسمت شمالی خیابان
حافظ در اسفهان بدستور شاه سلطان حسین
تمام شد.

○ میر ویس کلانتر قندهار سر از اطاعت شاه سلطان
حسین بپسیده و در سدد جنگ برآمد.

۲- وفات مجلسی را در سال ۱۱۱۰ هجری قمری هم نوشته اند.

۲- Jean-Baptiste Fabre

۳- Marin Petit

۲۲۴۲ ۱۷۰۳ ۱۱۱۵ ۱۰۸۲ ○ هیئت فرانسوی سرپرستی **جان باتیست فابر**

بایران وارد شد اما **فابر** قبل از رسیدن به قزوین وفات یافت .

○ بر روی قبر **امامزاده احمد** در محله دروازه

حسن آباد استهبان شریح منبت زیبایی ساخته شد.

⊛

۲۲۴۳ ۱۷۰۴ ۱۱۱۶ ۱۰۸۳ ○ **نادر** با اتفاق مادرش باسارت ازبکان درآمد و تا

سال ۱۱۲۰ یعنی سال مرگ مادرش در اسارت این قوم وحشی بود .

○ **گورگین خان** دوباره بحکومت قندهار منصوب

شد و از راه کرمان بلوچها را که تمرذ کرده بودند مطیع ساخت .

○ **لوئی چهاردهم** پادشاه فرانسه سفیری بنام

سیورمیشل (۱) بایران فرستاد تا با پادشاه سنغوی مساعدهای متعدد نماید.

⊛

۲۲۴۴ ۱۷۰۵ ۱۱۱۷ ۱۰۸۴ ○ **گورگین خان** حاکم قندهار **میرویس** را که

مسیب شورش و قیام علیه حکومت مرکزی بود در قندهار اسیر کرده با سنها فرستاد .

⊛

۲۲۴۵ ۱۷۰۶ ۱۱۱۸ ۱۰۸۵ ○ **شاه سلطان حسین** با حرم سرا و جمعی از اعیان

و اشراف و درباریان که شماره آنها متجاوز از شصت هزارتن نوشته اند از استهبان بقصد زیارت مرقد حضرت معصومع به قم مسافرت کرد.

○ **مادرشاه** سلطان حسین ساختمان مدرسه **مادرشاه**

را در قسمت مشرق چهارباغ در استهبان شروع کرد.

○ میرزا داراب بیگ تبریزی شاعر پارسی
کوی مقیم هند در گذشت .

○ ۲۲۴۶ ۱۷۰۷ ۱۱۱۹ ۱۰۸۶
پادشاه فرانسه معاهده دوستانه‌ای در اصفهان با شاه
رسید که طبق آن حق قضاوت کنسولی «کاپیتولاسیون»
بفرانسه داده شد (۱) .

○ امالی اصفهان در انصر نبودن شاه در پایتخت و
فصلی شور و وقوفها کرده خواستار آزادی عباس
میرزا برادر شاه شدند تا او را بسلطنت بردارند .

○ میرفیس که از اصفهان به مکه رفته بود به
قندهار بازگشت تا با فتوائی که در دست داشت
برسد ایران اقداماتی نماید .

○ ۲۲۴۷ ۱۷۰۸ ۱۱۲۰ ۱۰۸۷
محمود افغان غلجائی اسدالله خان پسر
میر عبدالله خان ابدالی را که قندهار را
برای شاه سلطان حسین فرستاد و از طرف شاه
سفوی بلقب حسینقلی خان ملقب و شمشیری
مرصع و فرمان حکومت قندهار را دریافت داشت .

○ در حالی که سپاهیان گرجی بر رهبری الکساندر
برادرزاده گرجین خارج قندهار بود میرفیس
و دوستانش از موقع استفاده کرده در دهکده‌ای بنام
وده شیخه در چهار میلی قندهار گسرسین و
همراهانش را بقتل رسانیدند (۲)

۱- این عهدنامه که توسط (میل) سبیرفرانسه در اصفهان امضاء شد دارای سه بکشد معاهده بود و برای اطلاع از
مان آن نگاه کنید به کتاب القراض سلسله مطبوعه تألیف دکتر لاریس لاکهارت .
۲- کتبه شدن گرجین بدست میرفیس بروایات دیگری هم نوشته اند .

① **میرزا طاهر و حمید قزوینی** شاعر و مورخ معروف دربار شاه عباس دوم که تاریخ این پادشاه را برشته تحریر درآورده در این سال وفات یافت .

✽

② **میرویس** پس از کشتن «گرگین‌خان» در قندهار طغیان کرد . ۱۰۸۸ ۱۱۲۱ ۱۷۰۹ ۲۲۴۸

③ **شاه سلطان حسین** برادرزاده «گسرگین» را بنام «کینسروه» که داروغه اسفهان بود یا دوازده هزار قزلباش بقندهار فرستاد .

④ در این سال **قادر** پس از فوت مادرش از چنگ اذبگان فرار کرد .

✽

⑤ **کینسروه** پس از رسیدن به «فراه» (۱) بآمد میرویس^۱ سلج کرد . ۱۰۸۹ ۱۱۲۲ ۱۷۱۰ ۲۲۴۹

⑥ **شاه سلطان حسین** سفیری بنام **محمد رضا بیک** برای اظهار تهنیت و تجدید مراتب دوستی بدربار **لوئی چهاردهم** در فرانسه فرستاد .

⑦ بنای مدرسه و کاروانسرای **مادرشاه** در اسفهان توسط **مادرشاه سلطان حسین** در این سال باتمام رسید (۲)

✽

⑧ **میرویس** (۳) در این سال وفات یافت و **عمر عبدالله** برادر او بحکومت قندهار رسید . ۱۰۹۰ ۱۱۲۳ ۱۷۱۱ ۲۲۵۰

۱- در ۲۴۵ مبعی شمال غربی قندهار

۲- لوئی چهاردهم معروف اروپایی درباره این بنا مینویسد:

«... ترکیبی که دارای باره‌کاریها و جزئیات درخشان و برهمن و از مجموع آن سورنی‌ساده و آرام»

«... بوجود می‌آید. این است سرسنت ایرانی چه در این بنا وجه درج‌های دیگر...»

۳- میرویس را **میروانک** نیز نوشته‌اند .

○ چون دوره سلاح «کبکسرو» و ده بیروس، پایان رسید
کبکسرو بیطرف قندهار حرکت کرد و این شهر
را در محاصره گرفت اما پس از مدتی مجبور به
عقب‌نشینی شد .

○ ۱۰۹۱ ۱۱۲۴ ۱۷۱۲ ۲۲۵۱ کبکسرو در حال عقب‌نشینی در حالی که امین
در حال پرش از مجرای آبی بسر درغافلید بدست
فلج‌ها کشته شد .

○ میر عبدالله بدست محمود پسر میر فریس بمثل
رسید و محمود که جوانی پر شور و دل‌آور بود به
حکومت قندهار رسید .

○ ۱۰۹۲ ۱۱۲۵ ۱۷۱۳ ۲۲۵۲ محمد رضا بیگ سفیر «شاه سلطان حسین» به
فرانسه وارد شد تا با لویی چهاردهم برسد
اعراب مستقر که راهزنی‌آنها به تجارت دو کشور
لطمه وارد ساخته بود معاهداتی به بندد.

○ ۱۰۹۳ ۱۱۲۶ ۱۷۱۴ ۲۲۵۳ محمد رضا بیگ در فرانسه بدربار لویی
چهاردهم باریافت و معاهداتی امضاء کرد که
بموجب آن سفیری از فرانسه بدربار ایسران
فرستاده شود و سفیری از بیروی دریائی هم برای
بین بردن راهزنان دریائی - مکتب با ایسران اعزام
شود .

○ شاه قلی خان رئیس «بایان» بوخاری باش‌قاجاره
بدست نادر مقبول شد .

○ مدرسه «مادرشاه» که بفرمان مادر «شاه سلطان
حسین» در اسفهان ساخته میشد در این سال تمام
گردید .

۲۲۵۴ ۱۷۱۵ ۱۱۲۷ و ۱۰۹۴ ○ محمد رضا پیگگ که در فرانسه بدون دستور و اجازه شاه و سلطان حسین، معاهده‌ای امضاء کرده بود بایران آمد و چون از غضب شاه نسبت بخود آگاه گردید درایروان خودکشی کرد.

○ پتر کبیر «عازمی ولینسکی» (۱) دابرای اطلاع از وضع ایران باسپهان فرستاد و خود باسپاهی سرحدات ایران را مورد تجاوز قرارداد.

○ بروایتی میر قریس در این سال وفات یافت و درقندهار مدفون گردید وفات او درسال ۱۱۲۳ هم نوشته‌اند.

۲۲۵۵ ۱۷۱۶ ۱۱۲۹ ۱۰۹۵ ○ میر عبداللّه برادر «میر ورس» در اقصانستان جانشین او شد و با ایران صلح نمود .

○ شورش افغانه ابدالی وسانحه هرات .

○ ترکمانان صابن خانی مقیم بین خوارزم و کرگان ناحیه خراسان را بیاد غارت دادند .

۲۲۵۶ ۱۷۱۷ ۱۱۳۰ ۱۰۹۶ ○ ولینسکی که همراه هیئتی از طرف پتر کبیر به اسفهان وارد شده بود باشاه سفوی معاهده تجارتي منعقد کرد (۲) .

○ سفیر ایران که باسپانیا رفته بود در ایسن سال مراجعت کرد در حالی که چهارناوکه حامل دوهزار وپانصد سپاهی بود بعنوان کمک از اسپانیا گرفته بود تا درجنگ با اعراب مورد استفاده قرارداد.

۲۲۵۷ ۱۷۱۸ ۱۱۳۱ ۱۰۹۷ ○ رضاقلی فرزند نادرقلی در این سال تولد یافت

۱- Harthemy Vlinski

۲- مطابق این عهدنامه به بازرگانان روسی اجازه داده شد که درسراسر ایران به تجارت بپردازند و هرآنچه از ایرنیم می‌توانند بخرند و دولت ایران متعهد شد که جان و مال اتباع روسی را درایران حفظ نماید .

- هیئت اعزامی پلتر کبیر بریاست «ولینسکی» درحالی که حامل هدایایی از طرف «شاهسلطان حسین» برای پلتر کبیر بودند از ایران خارج شدند (۱)
- محمود پسر میرویس «میر عبدالله» را کشته خود زمام امور را در دست گرفت .

*

- ۱۰۹۸ ۱۱۳۲ ۱۷۱۹ ۲۲۵۸ ملک محمود سمستانی طغیان کرده «اسدالله خان» حاکم «فراه» را کشته و سر او را برای «شاه سلطان حسین» فرستاد (۲) و «فتحعلیخان قاجار» مأهول دفع او کردند .
- نادر دراپن سال قلعه کلات را مسخر کرد و نیروئی گرد آورد .
- محمود افغان به بهانه سرکوبی ابدالیها به سیستان و کرمان تاخت ولی از «لطیفلی خان» بیگلربیگی فارس شکست خورد .

*

- ۱۰۹۹ ۱۱۳۳ ۱۷۲۰ ۲۲۵۹ پس از شکست محمود افغان - قوای ایران کرمان را تصرف کرد و رستم محمد سعدلو حاکم جدید کرمان استحكامات شهر را تقویت نمود .
- شاه «سلطان حسین» به گفته «مفرضین تنها سردار شجاع ایران لعنهعلیخان را معزول و در اسفهان او را کور کرده با برادرش یزندان انداخت .

*

- ۱۱۰۰ ۱۱۳۴ ۱۷۲۱ ۲۲۶۰ محمود افغان در تابستان این سال بایستونج

۱- از جمله ۱۸۱۵ دو شیر و یک فیل بزرگ بود

۲- طرفای نوری برآنکه قلعه محمود بر اسداله این مصرع را مبادا تاریخ این واقعه ساختند :

(اسد را سنگ شاه ایران دیدم که حساب ایجاد میشود ۱۱۳۴)

هزار سوار و پیاده از راه کرمان و یزد بجانب
پایتخت ستوی پیش آمد .

○ محمود به چهار فرسنگی اسفهان آمد و در
«گلناباده اردو زد. (۱)

○ شاه سلطان حسین، فرزند خود طهماسب میرزا
را برای تهیه کمک از اسفهان به کاشان فرستاد .

○ پطغر کبیر ترار روسیه از اوضاع دردم ایران
استفاده کرده در بند وسایر نقاط داقستان و همه
ولایات ساحلی دریای خزر را تصرف کرد .

○ حاجی لطفعلی بیگ آذربیکدلی، صاحب تذکره
معروف آتشکده در اسفهان تولد یافت .

○ ۲۲۶۱ ۱۷۲۲ ۱۱۲۵ ۱۱۰۱ در دوازدهم محرم این سال شاه سلطان حسین
با امرا و همراهان به وفرح آبانده که اردوگاه
محمود بود رفت و تاج بر سر او نهاد و برای سلامتی
اود دعا کرد. محمود در کاخ چهل ستون بخت نشست
و «شاه سلطان حسین» را در آندرون عسارت
زندانی کرد .

○ قشون پطغر کبیر در بند را تصرف کرده با زندگان
و گیلان را اشغال نمود .

○ افغانها بایک حمله شهر نیشابور را بباد غارت دادند .

○ ۲۲۶۲ ۱۷۲۳ ۱۱۳۶ ۱۱۰۲ افغانها بدنیال طهماسب میرزا وارد قزوین
شدند که از طرف مردم غافلگیر شده و دوهزار تن از
آنها بچاک افتادند و بقیه عراسان با سفهان باز گشتند

۱- نوشته اند که محمود چون به تودیکی اسفهان رسید شاه سلطان حسین دو تیر را با پانزده هزار تومان پیش
او فرستاد تا بقتدار بازگردد و محمود که این امر را دلیل آرزو شاه ایران میدانست قبول نکرد .

و محمود بتماس ایسن عمل کلیه پازماندگان سفوی و مردم شهر را قتل عام نمود.

○ بین طهماسب میرزا و پطغر کبیر موافقت شد که روسها افغانها را ازا ایران بیرون کنند و در مقابل طهماسب میرزا شبروان و دالغستان و گیلان و مازندران را بروسبه وا گذارد اما پطغر کبیر بوعده خود عمل ننمود و تنها گیلان را تصرف کرد.

○ دولت عثمانی با ایران حمله کرد و با شاه طهماسب طهماسب میرزا معامله ای بست که به دقرارداد استامبول معروف میباشد و بموجب آن درازای برسر میت شناختن شاه طهماسب دولت عثمانی نواحی مغرب ایران را تصرف نمود.

✽

○ ۱۱۰۳ ۱۱۲۷ ۱۷۲۴ ۲۲۶۳ اشرف پسر عموی محمود بانتمام خون پدرش میر عبدالله نیمه شبی با گذاردن بمالش بردهان محمود او را بقتل رسانید و خود بتخت سلطنت ایران نشست.

○ پطغر کبیر در این سال بیست هزار نفر را برای تصرف بندر حاجی طغر خان «عشترخان» و در بند و دالغستان با ایران فرستاد و با دولت عثمانی نواحی شمالی و غربی ایران را بین خود تقسیم کردند.

✽

○ ۱۱۰۴ ۱۱۳۸ ۱۷۲۵ ۲۲۶۴ لشکر عثمانی بسرداری احمد عارف پاشا به بهانه اینکه قبادشاه سلطان حسین از دولت عثمانی تقاضای کمک کرده بود بجانب استهبان حرکت کرد اما اشرف توانست با حيله آنها را مجبور بمراجعت کنند تنها عثمانیها خوی و تبریز و اردبیل را تصرف کردند.

- **ملك محمود سیمستانی** پس از تسلط بر نیشابور در حوالی قوچان سپاه **نادر** را متوقف ساخت و در مشهد تاجگذاری کرد .
- **پطر گبیر** بتوان حمایت از اتباع خود سپاهی بایران فرستاد و گیلان ورشت را تصرف نمود .
- چون **طیغاسب میرزا** توسط **معیر الممالک** از **نادر** دعوت کرده بود، **نادر** در این سال در قوچان بخدمت شاه **طیغاسب** درآمد .

○

○ **نادر** که عنوان فرمانده کل آذربایران را داشت ۲۲۶۵ ۱۷۲۶ ۱۱۳۹ ۱۱۰۵

بفرمان شاه **طیغاسب** برای رفع غائله **ملك محمود سیمستانی** به مشهد رفته و او را شکست سختی داد و **ملك محمود** در یکی از حجرات مشهد منتکف شد (۱)

○ **اشرف افغان** با تشویق به کرمانشاهان حمله کرد و پس از پیروزی مختصری که بدست آورد نماینده‌ای بدربار عثمانی فرستاد تا معاهده‌ای بین دو دولت منعقد گردد

○ **ابراهیم خان ظهیرالدوله** برادر **نادر** مامور دفع ترکمانان واکراد خراسان شد

○

○ **سید احمد نواده میرزا داود** که در قارس ادعای سلطنت داشت توسط سپاه **اشرف** بمقتل رسید ۲۲۶۶ ۱۷۲۷ ۱۱۴۰ ۱۱۰۶

○ **نادر** در این سال شورش استرآباد را فرونشاند و **ذوالفقارخان** را بکشت و همچنین افغانهای بدالی را که بسرکردگی **حسین سلطان** نامی شورش کرده بودند سرکوب نمود

۱- **نادر** بافتار این پیروزی صله و متارحه حرم حضرت امام رضا علیه السلام را از راقعود کرد .

⑤ بین اشرف و دولت عثمانی معاهده‌ای در (همدان) امضاء شده که بموجب آن سلطان عثمانی پادشاهی اشرف را در ایران برسمیت شناخت و اشرف هم مقام خلافت سلطان عثمانی قبول کرد و امیرالمؤمنین عثمانی را (امیرالمؤمنین) و فرمانروای خود دانست این معاهده که به **قرارداد همدان** معروف است در چهار ماده تنظیم گردید .

۲۲۶۷ ۱۷۲۸ ۱۱۴۱ ۱۱۰۷ ⑥ **نادر** در این سال با بیست و پنج هزار سواره عازم عسرات شد و **الهیاریخان** رئیس ابدالیان را در محل (کافر قلعه) (۶) شکست داده دوباره او را به حکومت عسرات منصوب کرد و خود همیشه بازگشت

⑦ **شاه شاهمساجد و نادر** مشغول تهیه قنوا برای حمله به افغانها شده و قشون ایران سرداری قهرمان ملی ایران **نادر** بطرف دامغان رفت .

۲۲۶۸ ۱۷۲۹ ۱۱۴۲ ۱۱۰۸ ⑧ **اشرف** قشونی سرداری **صیددل خان** برای جلوگیری **نادر** به دامغان فرستاد و **نادر** او را در قریه **دهماندوست** شکست سخت داد. **اشرف** بکمک او آمد و **نادر** دوباره «اشرف» را در کنار رودخانه **دهماندوست** شکست داد. **اشرف** بتهران گریخت . **نادر** او را تعقیب کرد و در «سردره» خسار و راجعت اشرف را عزیمت داد و **اشرف** باسفهان فرار کرد و از دولت عثمانی کمک خواست سپاه نجات بخش **نادر** لشکر اشرف و عثمانی را در «مورچه خورته» اسفهان تارومار کرد و قشون عثمانی مراجعت کرد **اشرف** باسفهان بازگشت

وازدت غضب کلیه خاندان صفویه را از جمله
شاه سلطان حسین گسه دزدندان بود بکشت و
بجانب فارس فرار کرد.

③ شاه طهماسب در میان فریاد شادی مردم بهمهرا
نادر قهرمان ملی ایران باسپهان وارد شده بخت
نفت.

④ نادر برای دفعه آخر اشرف را در زرقان فارس
شکست داد و اشرف بطرف قندهار فرار کرد ولی
در راه بدست ابراهیم نامی که برادر محمود -
افغان بود بقتل رسید.

⑤ نادر در این سال لشکر عثمانیان را بر داری
«تمورپاشاه» سختی شکست داد. تبریز را تصرف
کرد و «دوالفقارخان غلجائی» را که در هرات
شورش کرده بود مغلوب و «الهبانخان» را حاکم
آنجا کرد.

⑥ ملکه آنا دوشس دو کورلان دختر «ایوان
پنجم» ملکه روسیه نامه‌ای ضمن شرایط تخلیه گیلان
به شاه طهماسب نوشت.

⑦ محمدعلی رفسنجانی مشهور به صقی میرزای
ثانی که خود را از اولاد شاه طهماسب میدانست
ادعای سلطنت کرد.

⑧ عثمانیها که نادر را دودیدند با شاه طهماسب
قراردادی امضاء کردند که طبق آن کلیه ولایات
شمالی رود ارس و بخشی از کرمانشاهان بدولت
عثمانی تعلق گیرد.

○ **ابراهیم خان ظهیرالدوله برادر نادر**

بحکومت خراسان رسید .

○

○ **نادر که از قرارداد با عثمانی عیسای بود بیرون** ۲۲۷۱ ۱۷۳۲ ۱۱۴۵ ۱۱۱۱

شهراسفهان در محلی بنام «هزارجریب» با ترتیب دادن مجلس جشنی شاه طهماسبه را خلع و عباس میرزا فرزند شیرخوار او را بنیخت نشانند و خود نیابت سلطنت را به عهده گرفت .

○ **توپال پاشا (۱) سردار عثمانی جلو نادر آمد . در**

این جنگ سپاه ایران بتصور کشته شدن نادر متفرق شدند و نادر با پیوغ نظامی خود سپاه پراکنده خود را در همدان جمع آوری کرده به فارس رفت و (محمد بلوچ) را شکست داد .

○ **طبق معاهده ای که در این سال بین ایران و روس**

بسته شد (معاهده رشت) معروف است روسها همه ایالت ساحلی ایران را بجز دربند و باکو بدولت شاهنشاهی ایران پس دادند (۲)

○

○ **شاهرخ فرزند رضاقلی میرزا و نادر شاه** ۲۲۷۲ ۱۷۳۳ ۱۱۴۶ ۱۱۱۲

در این سال تولد یافت . (۳)

○ **نادر شاه با سپاه نیر و مند خود در تزدیکی (کرکوک)**

با توپال پاشا سردار عثمانی جنگ کرده (توپال پاشا) را امیر کرده بقتل رسانید و همه ولایات مغربی ایران را از عثمانی پس گرفت .

○ **آغا محمدخان قاجار پسر محمدحسن خان**

در این سال تولد یافت .

۱- توپال یعنی جلال است و از آنرو که جنگ های این سردار گوناگون تر از دیگری بوده او را توپال میخوانند.

۲- در سال ۱۱۴۷ که نادر شاه شاهی و دانشمندان را فتح کرد روسها در بند و باکو را نیز پس دادند

۳- مادر شاهرخ دختری شاه عثمانی است و نامش فاطمه بود :

۲۲۷۲ ۱۷۲۴ ۱۱۴۷ ۱۱۱۳ ○ **نادر شاه** به فارس رفت و **عبداله پاشا** سردار

عثمانی را بسختی شکست داده قلاع کجبه و تنفیس
و ایروان را تصرف کرد .

○ **روسها** طبق ماهدهای (دربند) و (باکو) را بایران
پس دادند .

○ **محمدخان بلوچ** که بدست رئیس اعراب جزیره
کیش گرفتار شده بود در اسفهان بفرمان **نادر**
گشته شد .

۲۲۷۳ ۱۷۲۵ ۱۱۴۸ ۱۱۱۴ ○ **نادر** و امرای افشار بدست مغان وارد شدند و **نادر**

امر سلطنت را مطرح کرد همگی پشتهاد سلطنت
ایران را به **نادر** کردند اما **نادر** پس از چهل روز
باشراغلی (۱) قبول کرد و تاجگذاری نمود .

○ **نادر** پس از تاجگذاری سکه ضرب کرد که یکطرف
آن نوشته شده بود **الخیر فی ماوقع** (۲) و طرف
دیگر این شعر :

سکه بر زر کرد نام سلطنت را در جهان

نادر ایران زمین و خمر و گیتی نشان

○ **نادر** هبثی بریاست (عبدالباقی خان ذنگنه) و چند
نفر دیگر بانفاق (کنجعلی پاشا) و (علی پاشا) به
درباره عثمانی فرستاد تا پشتهادات دولت را با اطلاع

۱- شرح نادر چنین بود

- ۱- ایرانیان امر طرفداری خاندان صفوی دست برداشته و هجرت از فرزندان آن خاندان را پناه ندیدند
- ۲- بنوای ملامتی اگر ملاش و سایر علما شاه اسماعیل اول صفوی را نفس و سب فتنه و فساد بین دوئین
ایران و عثمانی گردانده است بنا بر این ایرانیان از مذهب تشیع دست برداشته و در فروغ دین پیرو امام جعفر صادق
گمور و قبول همه مسلمین است خواهند بود و از زمین و آهن غنای را بدین خودداری نمایند
- ۳- سلطنت در خاندان نادر موروثی خواهد بود .
- ۴- میرزا نوام الدین نروینی جمله (الخیر فی ماوقع) را که مطابق ۱۱۴۸ است بعنوان ماده کار بیخ جلوس
نادر انتخاب کرد و مخالفین نادر آنرا (لاخیر فی ماوقع) کردند و شعری ساختند باین مضمون :
بر بدید از مال و از جان طمع تاریخ لاخیر فی ماوقع

باب عالی برساند (۱)

○ **نادر** برادر خود (ابراهیم خان ظهیرالدوله) را بحکومت آذربایجان فرستاد و **رضاقلی میرزا** فرزند برومند خود را فرمانروای خراسان کرد.

✽

○ **نادر شاه** بلغدا تصرف کرده و از بکاندا شکست داده و (رضاقلی میرزا) با پانزده هزار سوار به طرف رود جیحون فرستاد و خود دهسپار قندهار شد .

○ **عیثی** از طرف (سلطان محمودخان) پادشاه عثمانی مأور شد تا بانمایندگان ایران درباره پشتهادات **نادر شاه افشار** مذاکره نمایند و این عیث تمام پشتهادهای نادر را پذیرفت جز رسمیت مذهب جعفری

○ **نادر شاه** برای سرکوبی (علیمرادخان بختیاری) به لرستان لشکر کشید و پس از غلبه بر او طوایف بختیاری ولر را که طایفه زنده به جزو آنها بودند به دره گز خراسان کوچ داد .

○ **نادر** برای تشکیل نیروی دریائی در جنوب ایران **لطیف خان** نامی را بعنوان دریاسالار ایران روانه جنوب کرد و با خریدن يك کشتی از کمپانی هند و هلند و دو کشتی از انگلیس و تهیه دو فراب و چند کشتی کوچک برای اولین دفعه نیروی دریائی ایران تأسیس کرد .

○ **لطیف خان** دریابگی ایران با همین نیرو به بحرین حمله برد و پس از تصرف آنجا کلید بحرین را

۱- پشتهادات نادر بدولت عثمانی چنین بوده :

۱- باب عالی مذهب جعفری را برسمیت نشناخت .

۲- مذهب جعفری رکن پنجم مذهب اسلام محسوب .

۳- ایرانیان از راه شام بسکه بروند و دولت عثمانی موافقت و مساعدت کافی برای آنها ابراهیم نمایند .

۴- همه اسرای طرفین مبادله شوند .

۵- دو دولت سمرانی در پایتخت یکدیگر نگاه دارند .

برای **نادر شاه فرستاد** و نادر هم باقتضای این پیروزی (قلمه نادربه) را در آنجا ساخت .

○ **نادرشاه** پس از آنکه شهر جدیدی بنام (نادرآباد) نزدیک قندهار ساخت به قندهار حمله کرد و **حسین گلجائی** تسلیم گردید . **نادرشاه** سران گلجائی را پناهندگان فرستاد و اعمالی قندهار را به نادر آباد کوچاند و این شهر چنانچه قندهار شد .

○ **نادر شاه** سلسله آل مشعشع را در خوزستان برانداخت (۱)

○ **نادرشاه** نمایندگان به هندوستان فرستاد تا از پناه دادن فراریان افغانه خودداری کنند اما **هما یون شاه** قبول نکرد و نمایندگان نادر را بر ندان انداخت نادر **رضاقلی میرزا** را به نیابت سلطنت منصوب و پس از تصرف نیشابور با قوای زیاد عازم هندوستان شد .

○ در دشت **گر نال** واقع در ۱۳۵ کیلومتری شمال غربی دهلی بین **نادر** و سپاه هند (سرداری (سعادت خان) و (خان دوران) جنگ تاریخی در گرفت که سپاه هند با چهل هزار تلفات شکست خورد و (سعادت خان) اسیر شد و (خان دوران) بقتل رسید و **نادر شاه افشار شاهنشاه بزرگ ایران** فاتحانه به دهلی وارد گردید .

○ در همین سال در اثر انتشار خبر قتل **نادر** شورش در پایتخت هند روی داد و بهلرغ نادر تبری شلیک شد . **نادر** دستور قتل عام دهلی داد .

۱- رئیس این سلسله سیدبخت معروف به مشعشع بود که دوی مدهویت مکرر در سال ۹۳۴ هجری در خوزستان این سلسله را تأسیس نمود

- **نادر دومین** سال دختر (بزدان بخش) یکی از نوادگان (اورنگزیب) را به عقد ازدواج فرزند خود **نصراله میرزا** درآورد.
- **جان‌التن** (۱) یکی از سیاحان انگلیس با مقداری مال‌التجاره در رشت نزد **رضاقلی میرزا** آمد.
- **یاقیان** دافستان **ابراهیم خان ظهیرالدوله** برادر **نادرشاه** را در جنگی بقتل رسانیده جسدش را بدخنی بسته و آتش زدند.

- **در مجلس باشکوهی نادرشاه تاج سلطنت هندوستان** **دایرسر محمدشاه** نهاد و از طرف (محمدشاه) نیز پیشکشهای ارزنده‌ای به قانع هند تقدیم شد و معاهده‌ای دوستانه بین **نادر شاه** و **محمد شاه** در چهارماده تنظیم شد که بموجب آن کلیه جواهرات سلطنتی هند در اختیار نادرشاه گذارده شد و تمام ممالک واقع در مغرب‌سند بدولت شامشاهی ایران ملحق گردید و در عوض نادر تاج و تخت هندوستان را به **محمدشاه** واگذار کرد.
- **نادر شاه** چون خیرکشته شدن (ابراهیم خان ظهیرالدوله) را شنید عازم ایران گردید و از راه قندهار به خوارزم آمد.
- **نادر شاه** از قندهار به سرات رفت و غنایم و جواهرات را بهمه نشان داده و بر تخت سلاوس (تخت نادری) جلوس کرد.
- **نادرشاه** بخارا و خیوه و خوارزم را تصرف کرد. **ایلمارس خان** (البرزخان) را با بیست

نفر از امرای او بقتل رسانید .

- نادرشاه دستور داد داخل حرم مطهر حضرت امام رضا علیه السلام را تلاکاری نمودند .
- پسران رضاقلی میرزا شاه طهماسب را با دو فرزندش اسماعیل میرزا و عباس میرزا در سیزوار بقتل رسانیدند .

- نادر برای تمقیب از گیها (که برادرش ظهیرالدوله را کشته بودند) چلغ در افغانستان حرکت کرد اما در جنگل سوادکوه تبری بجانب او شلیک شد که او را نسبت به رضاقلی بدگمان کردند و نادر رضاقلی میرزا را تحت نظر به تهران فرستاد و خود به افغانستان رفت. ابتدا از گیها حاضر پناح شدند اما چون نادر در نظر داشت آنها را بخراسان کوچ دهد از جان گذشته دلیرانه باردوی نادر حمله کردند و عدد زیادی را بقتل رسانیدند و نادر به در بند عقب نشست .

- در این سال نادر استجکامانی در کلات ساخت و جواهراتی را که از هندوستان آورده بود در آنجا متمرکز کرد و آنرا کلات نادری نامید .
- نادر بقصد حمله بخاک عثمانی از راه تبریز به سنج رفت .
- در شهر نساژان با اجازه دولت روسیه و توسط جان التون نادر دستور داد دو کشتی ساخته بآب انداختند و وودروف (۱) نامی را پسرماندعی

کشتی‌ها انتخاب کرد .

○ **نادرشاه** از کتجه‌وادد (گویی جای) **شهرضاقلی**

میرزا را که در اینوقت به اردوی **نادر** رسیده بود
با کمال قناعت قلب گوی کرد (۱)

○ (میرزا احمد تبریزی) از خوشنویسان مشهور زمان

سنوی وفات یافت .

⊙

○ ۱۱۲۲ ۱۱۵۶ ۱۷۴۳ ۲۲۸۲ در این سال در بندو شیروان شورش کردند و (نادر)

نصرالله میرزا را مأوردفوع این شورش کرد و
خود از راه کردستان و کرمانشاهان به خاک عراق
رفت و بندها را گرفته و کبرکوک را بنوب بست
و پس از تصرف بصره با دولت عثمانی عهدنامه‌ای
مشتمل کرد .

○ در همین سفر بود که **نادرشاه** دستور داد گنبد

حضرت علی علیه السلام را به زر گرفتند و
سحن و ابوان بارگاه را تزیین کردند .

⊙

○ ۱۱۲۳ ۱۱۵۷ ۱۷۴۴ ۲۲۸۳ **نادرشاه** قشونی بفارس فرستاد و (محمدتقی خان

شیرازی بیگ، بیگی) فارس و فاتح بحرین و مستط
و عمان را که شورش کرده بود مطیع ساخت اما
چون فرمانده لایقی بود او را عفو کرده جزیه
مشاوران و ندمای خود درآورد .

○ **نادر** قنده سام میرزای دروغی را که در شیروان

قیام کرده بودند فرونشاند .

۱- میگویند وزیر رضاقلی میرزای قنده کورمیتند خطاب به نادر گفت

« پسر : تو چشم مرا نکندی بلکه چشم و چراغ ایران را کور کنی! »

۲۲۸۴ ۱۷۴۵ ۱۱۵۸ ۱۱۲۴ ○ نادر یکن محمد پاشا سردار عثمانی را که بمرز ایران آمده بود در مراد تپه (دو فرسنگی ایروان) شکست داده لشکر عثمانی را تارومار کرده و توپخانه و غنائم زیادی بچنگ آورد .

○ ترکمانان بموت شورش کردند ولی مطیع نادر شدند

۲۲۸۵ ۱۷۴۶ ۱۱۵۹ ۱۱۲۵ ○ در این سال نادر شاه نامه مفصلی مبنی بر قبولانندن موادی که در سحرای مغان بسرای قبول سلطنت پیشنهاد کرده بود با پیشنهاد های تازه ای به استامبول فرستاد . نادر در این نامه نوشته بود که مرزا بران و عثمانی باید طبق عهدنامه ای که (سلطان مراد چهارم) با (شاه عباس سئوی) بسته بود تعیین شود

۲۲۸۶ ۱۷۴۷ ۱۱۶۰ ۱۱۲۶ ○ شب یکشنبه یازدهم جمادی الاخر این سال در فتح آباد خبوشان «محمدخان قاجار ایروانی» و «هوسی بیگک ایرلوی افشار» و «قوچه بیگک کورد» لوی افشاره پاشا «علی قلی خان» و تمهید (محمد صالح خان قرخاوی ایبوردی» و «محمد علی خان افشار اروسی کشیک چی باش» نادر شاه افشار را در خیمه خود کشتند «۱»

۲۲۸۷ ۱۷۴۸ ۱۱۶۱ ۱۱۲۷ ○ پس از قتل نادر علی قلی خان نائب به عاقل شاه ۱۱۶۲

۱- میرزا احمد علی معروف به فردوسی ثانی که کتاب شاهنامه نادری او معروف است در این واقعه چنین سرود
 یک دم زنده شهشاه ماند نه دبیم و اورنگ و خرمه ماند
 سرخس سرقبل و تاراج داشت سحرمه نهی سره سرتاج داشت
 یک مردش چرخ سقوفی نه نادر بهمانند و نه نادری !!

در مشهد جلوس گردید و محمدخان پسر محمدحسن خان قاجار، راد سنگبر و متقوع النسل کردا ما از بیک تهران از برادر خود پیراهیم خان شکست خورده بدست گماشتگان خود کور کرده و اعیان مشهد شاهرخ پسر رضا قلی میرزا را سلطنت برداشتند .

○ و پیراهیم شاه که میخواست خود شاهرخ را سلطان کند و خود بنام او سلطنت نماید و موفق نشد در دم بدست هواخواهان شاهرخ کشته شد و عادلشاه ناپیسا نیز بانقمام خون نادر بدست شاهرخ بقتل رسید .

○ و میرسید محمد متولی و دخترزاده شاه سلیمان سفوی شاهرخ را گرفته کور کرد و خود پایین عنوان که سلطنت حق خاندان سفوی است با لقب شاه سلیمان دوم بخت نشست .

○ ۲۲۸۸ ۱۷۴۹ ۱۱۶۳ ۱۱۲۸ در همین سال یوسف نامی از سرداران سپاه نادری به پشیمانانی از «احمد درانی» و بانقمام کور کردن شاهرخ «میرسید محمد متولی» را بقتل رسانید و شاهرخ کور را در مشهد بخت نشاند ، «۲»

○ کریم خان زند که او راه کریم توشماله میگفتند با سرکوب کردن یاقینان عراق شهرتی بهم زد
○ در شیراز صالح بیک بیات ادعای استقلال کرد .

○ ۲۲۸۹ ۱۷۵۰ ۱۱۶۴ ۱۱۲۹ بین کریمخان زند و ابوالفتح خان و «علی مردان

۱- علی قلی خان چون بنام عادلشاه بخت نشست این شعر را روی سکه خود نقش زد

کنت راجع بحکومتش برلی سکه ساختت بنام علی

۲- چون شاهرخ با سواد بدید و حمایت احمد درانی به بخت نشست بود این شعر را جمع بهر خود فرار داد

یافت از اعیان احمد پادشاه شاهرخ بر تخت شاهی تکیه شاه

خان بختیاری، پیمان بسته شد (میرزا ابوتراب) پسر میرزا مرتضی صدر الممالک و با که دختر زاده شاه سلطان حسین منوی بود پام شاه - اسماعیل سوم به تخت نشاندند (ابوالفتح خان) حکومت استهبان و (علیمردانخان) به نیابت سافانت و کریم خان پفرماندهی سپاه تمین گردید .

○ احمد شاه درانی بر نیشابور حمله کرده آنجا را بیاد لغارت گرفت .

○ چون در نیاب کریمخان علی مردانخان پیمان شکست و ابوالفتح خان را بقتل رسانیده بود کریمخان بدفع (علیمردانخان) شرافت و علی - مردانخان از کریمخان شکست خورده به کرمان گریخت

○ کریمخان نیابت شاه اسماعیل را قبول کرد و خود را تکمیل لقب داد .

○ علیمردانخان با آزادخان افغان عهده بست شده بچنگه کریمخان آمدند (علیمردانخان) شکست خورده و کشته شد اما (آزادخان) پسر کریمخان پیروز گردید و خان زند پاسبهان لقب نشست .

○ (آزادخان افغان) برای بار دوم کریمخان را شکست داد و بدنبال او از راه شیراز بطرف خست رفت ولی در کوههای اطراف خست از کریمخان

شکست خورده به اسفهان و آذربایجان فرار کرد

○ **اکتیسب هوزن** (۱) رئیس کمپانی تجارتمی هلند جزیره خارک را تصرف کرده مرکز سید سروارید و تجارت خود قمراد داد ولسی میر مهینا شیخ بنده دریکه جزیره را از او پس گرفت و صادق خان برادر کریمخان نیز جزیره را از او (میر مهینا) گرفت و باین ترتیب جزیره خارک و خارکو بتصرف کریمخان در آمد .

●

○ **کریمخان** پس از پیروزی درخست عازم شیراز شد و با کمک میرزا محمد کلانتر شیراز بدون هیچگونه مقاومتی بشیراز وارد شده با مردم بسیار مهربانی و رئوفت رفتار کرد و پدرخان زند را بحکومت شیراز گماشته خود باسفهان رفت .

○ **محمد حسن خان قاجار** که در گیلان اقتداری بهم زده بود در ایمن سال (آزاد خان افغان) را شکست داد و (آزادخان) هم به رشت و قزوین فرار کرد

●

○ **(آزادخان افغان)** پس از شکست از محمد حسن خان به خدمت کریمخان آمد و مورد عنوق قرار گرفت و در شیراز بود تا وفات یافت

○ **محمد حسن خان قاجار** پس از پیروزی بر (آزادخان) بتصد جنگ با کریمخان عازم اسفهان گردید .

⊙ **ابوالفتح خان** ارشد فرزندان (کریم خان زند)
تولد یافت

⊙

⊙ ۱۱۳۵ ۱۱۷۰ ۱۷۵۶ ۲۲۹۵ در مجلی بنام **گزاز** نزد يك اراك بسین شیخ
علیخان سردار زند و **محمدحسن خان قاجار**
جنگی در گرفت که بنفع (محمدحسن خان) تمام
شد و (کریمخان) هم در گلون آباد اسفهان بازار
(محمد حسن خان قاجار) شکست خورده به شیراز
آمد.

⊙

⊙ ۱۱۳۶ ۱۱۷۱ ۱۷۵۷ ۲۲۹۶ (محمدحسن خان قاجار) با تهیه سپاهی دو بنارس
نهاد و شیراز را محاصره کرد اما کاری از پیش
نبرد و هنگام مراجعت **شیخعلی خان زند** او را
تعقیب کرده در مازندران اسیر شده بدست (محمد
علی آقای دولو) قاجار کشته شد. (۱)

⊙

⊙ ۱۱۳۷ ۱۱۷۲ ۱۷۵۸ ۲۲۹۷ **شیخعلیخان** سربریده (محمدحسن خان قاجار) را
نزد **کریمخان** فرستاد و خان زند دستور داد سر
را با کلاب شسته در زاویه مقدسه حضرت عبدالعظیم
بخاک سپردند.

⊙ پس از مرگ (محمدحسن خان) تمام ولایات شمالی
ایران جزه مشرفات کریم خان شد و **شاه اسماعیل**
سوم که در اردوی قاجار بود بحضور کریمخان
آمد و مورد احترام قرار گرفت

۱ - محمد حسن خان قاجار پس از شکست از کریمخان بن تلباد و اشرف (پنیر) هنگام گشتن از رود (ماسلمان)
دست و پای اسب او در گل فرو رفت و از حرکت ایستاد محمد علی آقای دولو قاجار شنیدنی باو زد که از
اسب بزر افتاد و رستم بیست کرد آنگو سراورا جدا کرده نزد شیخعلیخان زند آورد و او سررا به نزد
کریمخان فرستاد.

○ (احمد درانی به بلوچستان آمد و (نصیرخان) حاکم آنجا را که سرپچی کرده بود مجبور باطاعت کرد

○ پفرمان کریمخان زند مناره و گلدسته مسجد جامع مظفری در کرمان تعمیر گردید. این مسجد از بناهای امیر محمد مجازالدین از سلسله آل مظفر میباشد.

○

○ ۱۱۳۸ ۱۱۷۳ ۱۷۵۹ ۲۳۹۸ در بندر عباس کشتی های فرانسوی کارخانجات و تأسیسات کمپانی هند شرقی را خراب کردند و انگلیسها مرکز تجارت خود را به بندر بسره منتقل کردند.

○ کریمخان از تهران به زنجان آمد تا از آنجا عازم آذربایجان شود

○ کریمخان در این سال ناخ گلستان داد تهران بنیان گذارد اما چون پایتخت را به شیراز منتقل کرد ساختمان آن نیمه تمام ماند.

○

○ ۱۱۳۹ ۱۱۷۴ ۱۸۶۰ ۲۳۹۹ کریمخان زند (میرمهنا) شیخ بندرریک را که ملتان کرده بود پسختی مجازات کرده ولی او را بخشیده بحکومت بندرریک فرستاد

○ کریمخان زند آخرین مدعی خود (فتحعلیخان انشار) را در قریه سیاهچمن آذربایجان نزدیک تبریز شکست داد و چون (فتحعلیخان) از در عذرخواهی درآمد و خان زند او را بخشید.

○

۲۳۰۰ ۱۷۶۱ ۱۱۷۵ ۱۱۴۰ ○ آغا محمد خان قاجار با تقضای پسر ادیش

حسینقلیخان با عزاز سوار بگرگان آمد ولی از حکمران استرآباد شکست خورده سه روز پیاده و سرگردان بهر سو میگشت تا (محمدخان سوادکوهی) در حوالی پیشر آغا محمد خان را اسیر کرده نزد کریمخان فرستاد

○ معتمدالدوله نشاط اصفهانی شاعر در پسران فتحعلیشاه در این سال در اصفهان تولد یافت.

✽

۲۳۰۱ ۱۷۶۲ ۱۱۷۶ ۱۱۴۱ ○ عبدالرزاق ذنبلی از ادبا و شعرای معروف ایران

در خمی متولد شد. از کتابهای معروف او میتوان (تاریخ قاجار) و (سأخر سلطانی) و (حدائق العنان) را نام برد.

○ خدامر اذرنده ادر سرداران کریمخان در این سال بچکومت کرمان رسید و هم در این سال (امام تقیخان درانی) که در کرمان نفوذ داشت بقتل رسید.

✽

۲۳۰۲ ۱۷۶۳ ۱۱۷۷ ۱۱۴۲ ○ بشویق کریمخان زند کمپانی هند شرقی بوشهر

را مرکز تجارت خود قرار داد و دولت ایران حق تجارت بند بوشهر را باین کمپانی داد.

○ کریمخان زند دستور داد (فتحعلیخان افشار) را خفه کرده جسدش را در آستانه امامزاده شاعرشای قمسه بخاک سپردند.

✽

۲۳۰۳ ۱۷۶۴ ۱۱۷۸ ۱۱۴۳ ○ کریمخان برای تنبیه (شیخسلیمان) رئیس طایفه

بنی کمپاز کوههای لرستان گذشته (شیخسلیمان)

را در جزیره (خفاد) میان کادون و یکی از شعب رود فلاحیه محصور نموده او را سختی شکست داد اما بعداً او را مورد عفو قرار داد

○ ۱۱۴۴ ۱۱۷۹ ۱۷۶۵ ۲۳۰۴ کریمخان پس از رفع شورشهای داخلی شیراز را پایتخت قرارداد و در آبادی این شهر کوشید

○ میرمهنا شیخ بندرریگه طهبان کسره جزیره خارک را از غلندیهها گرفت ولی از سپاه (کریمخان) شکست خورد و این جزیره بتصرف کریمخان درآمد.

○ ۱۱۴۵ ۱۱۸۰ ۱۷۶۶ ۲۳۰۵ (کریمخان) شاه اسماعیل سوم را که رسماً پادشاه بود خلع کرده و خود مستقلاً پادشاه شد (۱) و شهر شیراز را به پایتختی برگزید و دستور داد حصارى از سنگ و گچ برگردد کرد شیراز نهاد ولی تا آخر عمر فقط خود را وکیل مینامید .

○ در این سال هیئتی برپاستمتر اسکمپ با هدایای زیادی از طرف روسیه بدربار کریمخان فرستاد و پسران یکماه توقف در شیراز بر روسیه بازگشت .

○ ۱۱۴۶ ۱۱۸۱ ۱۷۶۷ ۲۳۰۶ میرمهنا که از قشون کریمخان شکست خوردده بود سوار قایق شده فرار کرد اما باد مخالف او را به بسره آورد و در آنجا دستگیر و حکم (عسر پاشا) والی بغداد بقتل رسید .

○ برای ایجاد شبهه تجار تسی در جنوب ایران هیئتی

۱ - قشنگین انكشتری کریمخان در حقیقت مورس دولتی او این جمله بود (تا من جوین رجاء کریم) و نقلی که کریمخان این شعر بوده (تا زر و سیم در جهان باشد) که صاحب الزمان باشد (

در این سال از طرف انگلستان بایران آمد اما با
بی توجهی کریمخان مواجه شده و بدون اخذ
نتیجه مراجعت کردند .

○ آقا محمد معروف به (عاشق اسفهان) از شاعران
معاصر کریمخان در اسفهان وفات یافت .

○ کریمخان برای دلجوئی از آقا محمد خان
دامغان به (حسینقلی خان) برادر او دادو (حسینقلی
خان) در این سال عازم دامغان گردید .

○ محمد ابراهیم خان فرزند کریمخان زند
در این سال تولد یافت .
مادر او دختر محمدخان گلهر بوده .

○ باباخان فرزند (حسینقلی خان) که بعدها پنجم
فتحعلیشاه به تخت نشست در این سال در دامغان
تولد یافت .

○ (حسینعلی خان) در دامغان شورش کرده خود را
جهاننور خواند .

○ نمایندگی تجارتهی برینانیا به بصره انتقال یافت
و دولت انگلیس در بصره بیک کارخانه و یک نمایندگی
تجارتی تأسیس کرد .

○ (درویش عبدالعجید) از مردم طالقان و استاد مسلم
خط شکسته در این سال در اسفهان درگذشت (درویش
عبدالعجید) شهر هم میگفت دد شعر (خموش) و
(درویش) تخلص میکرد .

○ **کریبخان زند** در این سال در شمال شیراز (باغ جهان‌نما) را بنا نهاد .

○ **کریبخان زند** در این سال عمارت‌های زیبا و نالاری وسیع بر مزار **خواجه حافظ** ساخت و سنگ قبری بر مزار این شاعر نهاد .

○ **محمدخان** حاکم مازندران که در مقابل (حسینقلی خان جهانسور) مقاومت کرده بود در جنگل دستم آباد اسیر شده بفرمان **حسینقلی خان** بقتل رسید .

○ بدستور **کریبخان زند** ساختمان (مسجد جامع وکیل) در شیراز شروع شد .

○ **کریبخان زند** که از سوه رفتار عمر پاشا والی بغداد نسبت به شیعیهان آگاه بود سپاهی بتصرف بصره فرستاد . اما (عبدالحمیدخان اول) پادشاه عثمانی (عمر پاشا) را مقتول و **کریبخان** پشهادت سلح کرد .

○ آرامگاه **حافظ** که بدستور **کریبخان** شروع بساختمان شده بود در این سال پایان یافت .

○ ساختمان مسجد وکیل در شیراز پایان یافت .

○ (حاج علی‌اکبر نواب) متخلص به **بسنل** از شعرا و دانشمندان و ادبای مشهور در شیراز وفات یافت این دانشمند خط شکسته را نیکو مینوشت .

○ **کریبخان** که از صف دولت عثمانی آگاه بود برادر خود **صادق خان** را مأمور فتح بصره کرد

- و «سادیخان» این شهر را در محاصره گرفت .
- آغا محمدخان برادر زاده خود پاپاخان را بشیراز دعوت کرد تا از کریمخان بخاطر رفتار پدرش «حسینلیخان» پوزش ببلبد و کریمخان نیز پوزش او را طلبیده و باره حسینقلیخان را بحکومت دامغان فرستاد .

- ۱۱۵۴ ۱۱۸۹ ۱۷۷۵ ۲۳۱۴ هجاسره بغداد سیزده ماه طول کشید و سلیمان خان حاکم بسره بستوه آمده تصمیم به تسلیم شهر گرفت .

- (حسینقلیخان جهانسوز) در این سال بدست ترکمانان بقتل رسید .

- بدستور کریمخان ژند بر روی مقبره حافظ دوشیراز عمارت زیبا و تالاری با چهارستون سنگی یکپارچه و سنگ مرمری که هم اکنون بر روی قبر حافظ وجود دارد ساخته شد .

- ۱۱۵۵ ۱۱۹۰ ۱۷۷۶ ۲۳۱۵ صادقیخان با وجود کارشکنی انگلیسها عاقبت بسره را تصرف کرد و حکومت آنجا را به علی محمدخان ژند داد .

- رحیمخان ژند فرزند ارشد کریمخان درگذشت و او را در جوار قبر حمزه بن موسی کاظم (ع) دوشیراز دفن کردند .

- ۱۱۵۶ ۱۱۹۱ ۱۷۷۷ ۲۳۱۶ صادقیخان پس از فتح بسره (سلیمانخان) حاکم بسره را با خود به شیراز آورد .

- «میرزا محمد نسیرالدین» فرزند «میرزا عبدالله»
 طبیب و دانشمند و حکیم معروف جهرمی صاحب
 شعر «پیروجوان» در شیراز وفات یافت .
- حسینقلی خان جیانوز به دست ترکمانان بموت
 که بر او شوریده بودند بتل رسید و در آسترآباد مدفون
 گردید . ۱۶

•

•

- ۱۱۵۷ ۱۱۹۲ ۱۷۷۸ ۲۳۱۷ پس از تصرف بصره اعمالیس این شهر و بعضی از
 طوایف عرب بحرینک دولت عثمانی شودش کرده
 عده زیادی از ایرانیان از جمله علی محمدخان
 زند، را کشتند که از طرف کریمخان شودشیان
 پراکنده و دوباره بصره تصرف گردید .
- دوسه در این سال برای اتحاد با ایران بفرستد
 عثمانی سفیری بدربار کریمخان فرستادند و
 شهر بار زند نیز پیشنهاد آنها را پذیرفت .
- احمدشاه دراتی ، احمدخان ابدالی، که پس از
 قتل نادرشاه در قندهار و هرات حکومتی تشکیل
 داده بود در این سال بمرض جذام در گذشت .

•

- کریمخان زند در شیراز بمرض سل وفات یافت و
 در عمارت گسلافرنگی «موزه پارس قملی» دفن
 گردید ۲۶

(۱) قتل حسینقلیخان جیانوز را در سال ۱۱۸۹ نیز نوشته اند .

۴- ماده تاریخ وفات کریمخان را چنین نوشته اند :

گر بیزند چو از داری فرار گشت سه از نود - او در آمد - صدان هزار گشت ۱۱۹۳

اما حاج سلیمان صیاحی بدگلی شاعر معاصر کریمخان ماده تاریخ نوشته بر زند را بطور «مستأخره» که چنین است
 «بیه باورنی در صحنه بعد»

○ پس از فوت کریمخان بلافاصله بین «ابوالفتح خان» پسر «کریمخان» و «ذکی خان» برادر مادری کریمخان بر سر سلطنت نزاع در گرفت که پیروزی ذکیخان منتهی گردید .

○ «میرزا شفیق شیرازی» منخلس به دو سال در شیراز تولد یافت .

○ «میرزا ابوالقاسم قائم مقام» (سیدالوزرا) پسر **قائم مقام اول** که مدتها وزارت عباس میرزا و محمدشاه را داشت در این سال تولد یافت .

○ ۲۳۱۹ ۱۷۸۰ و ۱۱۹۴ و ۱۱۵۹ ○ صادق خان، ملقب به **استغیاارالدوله** برادر پدی کریمخان از پسر «مراجعت کرد اما ذکی خان» او را بشهرزاد نهاد

○ «صادقخان» و پسرش «جعفرخان» یکرمان رفتند.
○ **ذکی خان** در محل ایزدخواست شبانه بدست جمعی از امرای ایل (ماقی) کشته شده «۱» و **ابوالفتح - خان** در شیراز بتخت نشست .

○ **صادق خان** بخدمت «ابوالفتح خان» درآمد اما چون «ابوالفتح خان» در عیش و عشرت و لهو و لعب غرق بود بهمراسی جمعی از امرای زند او را زندانی کرده و سپس کور نمود (صادق خان) ملقب به «استغیاارالدوله» بسلطنت نشست .

شبه باورنی از نسخه قبل

رقم زو ساجی : زایوان شاهی برون رفت کوس و کیشرو آمد

که از (ایران شاهی) که حساب ۴۳۴۸۰۰۰۰ شود اگر کوس یعنی (۸۷) برون رود و کیشرو یعنی (۸۸۶) اضافه گردد بازدهد (۱۱۹۴) بیست و نوبت

۱- دوران حکومت ذکیخان را که حدود ۱۰ سال طول کشید بنام (حکومت صدروزه) معروف گردید

○ «آزادخان افغانی» که پس از شکست از «محمد حسن خان قاجار» به «کریمخان» پناه آورده بود در این سال در شیراز پمرض خانی «دیفتری» درگذشت و جسدش را به کابل بردند.

○ «بین» «سابق خان» و «علیمراد خان» که مدعی حکومت بود جنگ در گرفت که پس از چند جنگ «علیمرادخان» پیروز شد و «سابقخان» و دو پسر جوانش «علینقی خان» و «حسن خان» را اسیر کرده به زندان انداخت و خود در اسفهان تاجگذاری کرده بنام خود سکه زد.

○ «حاجی لطفعلی بیگ» معروف به «آذر بیگدلی» از شمیران معروف بنام «ایران» صاحب تندکرمه آتشکده و وفات یافت. «آذر بیگدلی» این کتاب را بنام «کریمخان زنده» تألیف کرد.

○ «ذوالفقارخان افشار» از رؤسای افشار و حکام و رجال معروف آذربایجان که از طرف کریمخان به حکومت خرمه رسیده بود در اثر تمرد در این سال توسط «علیمرادخان» قتل رسید.

○ ۱۱۶۰ ۱۱۹۶ ۱۷۸۱ ۲۳۲۰ شهر شیراز به سرف «علیمرادخان» درآمد و او حکومت کرمان را به پادشاه خدماتی که «جعفرخان» کرده بود یاد داد.

○ «یکنده» از «بازرگانان روسی» برای تأسیس نمایندگی تجاری در ایران آمدند اما موفق نشده بازگشتند.

○ «اکبرخان زنده» پسر ارشد «زکی خان» که مدتی در سده استقلال بود بدست «علیمرادخان» ناپیتا و مشول گردید.

۲۳۲۱ ۱۷۸۲ ۱۱۹۷ ۱۱۶۱ ○ (علیمرادخان) پسر از تصرف شیراز صادق خان را با دوفرزندش بقتل رسانید و «ابوالفتحخان» پسرکره بخان را کور کرد .

۲۳۲۲ ۱۷۸۳ ۱۱۹۸ ۱۱۶۲ ○ علی مرادخان پسر پانزدهساله خود «شیخ و بی خان» یا «شیخ او بی خان» را با سپاهی بچلوگیری آغا محمدخان بکرگان فرستاد .

○ سید احمد هاتلف اصفهانی صاحب ترجیع بند معروف «۱» درقم وفات یافت .

۲۳۲۳ ۱۷۸۴ ۱۱۹۹ ۱۱۶۳ ○ آغامحمدخان سپاه رندراکه برسداری «محمد ظاهر خان» استرآباد را محاصره کرده بود درهم شکست و «محمدظاهر خان» بقتل رسید .

○ علیمراد خان درمورچهخورت اصفهان وفات یافت و جعفرخان بجای او بتخت سلطنت زندهه نشست و پس بهشیراز رفته این شهر را پایتخت قرارداد .

۲۳۲۴ ۱۷۸۵ ۱۲۰۰ ۱۱۶۴ ○ جعفرخان سرعت سپاهی فراهم آورد و بجای «آغا محمدخان» که تاقم آمده بود شتافت اما سپاه او منهزم گردید و خود «جعفرخان» بمرکز بازگشت .

○ دراین سال «آغا محمدخان» وقتاً درتهران بتخت نشست و تاجگذاری رسمی را موکول بهبعد کرد و «باباخان» پسر «حسینقلیخان» چهارموزه را بهولیهدی انتخاب کرد .

۱- جدساولخان برادرکریمخان زندهه درجوار حضرت شاهچراغ درشیراز بهلك سپردند

اسمعلق این ترجیع بنده معروف درشیر چنین است

ای فدای توهم دل و هم جان وی نثار رخت شین و همان

○ **نصرت‌الله میرزا** فرزند «شاهرخ» که مدتی نزد حسین‌تقی‌خان قاجار و زمانی هم نزد «کریم‌خان زند» بود بواسطه اعتیاد به تریاک قوای خود را از دست داد در این سال در مشهد درگذشت.

●

○ ۱۱۶۵ ۱۲۰۱ ۱۷۸۶ ۲۳۲۵ **جعفر خان یزد** و اسفهان را تصرف کرد و پسر دلیرش **لطفعلی‌خان** هم در سمت لارستان و سواحل خلیج فارس بنفوحاتی نائل آمد

●

○ ۱۱۶۶ ۱۲۰۲ ۱۷۸۷ ۲۳۲۶ **لطفعلی‌خان زند** در سواحل خلیج فارس به حکومت رسید و نواحی کوهستانی لار و خلیج فارس را از بندر بوشهر تا بندرعباس تصرف کرد.

○ **عباس میرزا** فرزند **باباخان** (فتح‌المشاه) در در این سال تولد یافت.

●

○ ۱۱۶۷ ۱۲۰۳ ۱۷۸۸ ۲۳۲۷ **جعفر خان** توسط امرای زندیه بقتل رسید و (سید مرادخان) حاکم سابق شیراز بنحسب سلطنت نشست اما بدست طرفداران (لطفعلی‌خان) کشته شد و **لطفعلی‌خان** به شیراز آمده بنحسب نشست

○ **یغمای جندقی** شاعر توانای ایران در جندق کرمان متولد شد.

○ در جنگی که بین **لطفعلی‌خان** و (آغامحمدخان قاجار) در چمن بیضا (نزدیک شیراز) روی داد با آنکه خان زند ابتدا پیروز بود ولی در آخر شکست خورده بشیراز بازگشت.

●

○ ۱۱۶۸ ۱۲۰۴ ۱۷۸۹ ۲۳۲۸ (آغامحمدخان) بزم شمشیرشیراز حرکت کرد

اما چون از بسیج سپاه لطفعلی خان آگاه شد
به‌عزوبین رفته آنجا را تصرف کرد.

○ جعفر قلی خان بدعوت برادرش آغامحمدخان
به تهران آمد ولی بفرمان خان قاجار بقتل رسید

○ لطفعلی خان با سپاه به کرمان حمله کرد اما
در اثر علولانی شدن مدت محاسره و کمی خواربار
در سپاه او شکست افتاد و لطفعلی خان اجباراً
بشیراز بازگشت .

○ در اثر رفتار لطفعلی خان (حاج ابراهیم کلانتر
شیراز) که برای سلطنت رسیدن لطفعلی خان
کوشش فسراوان کرده بسود از او دلسرد شده و
«خفیه‌ها با فرستادن هدایایی نزد آغامحمد خان
او را به شیراز دعوت کرد .

○ در جنگی که بین لطفعلی خان و آغامحمد
خان روی با آنکه (لطفعلی خان) تا سرپرده خان
قاجار هم پیش رفت اما در اثر زود باوری شکست
خورده بشیراز آمد و چون (حاج ابراهیم) او را بشهر
راه نداد بکرمان فرار کرد .

○ آغامحمدخان بشیراز وارد شد و در عمارت
کلاه فرنگی (موزه پادشاهی) بر تخت نشست و از
شدت کینه‌ای که داشت دستور داد آرامگاه
گریه‌خان را شکافتند و باقیمانده جسد آن سردبزرگ
را به تهران برده بر پلکانی که هر روز از آن می‌گذشت

دفن کردند (۱) و همچنین حصار محکم شیراز را که
کریمخان بنا کرده بود خراب ساخت (۲)

۲۳۳۱ ۱۷۹۲ ۱۲۰۷ ۱۱۷۱ ○ تیمورشاه درانی فرزند احمدخان درانی حاکم
افغانستان درگذشت و پسرش زمانشاه درانی
حکمران افغانستان شد .

○ هراکلیوس که خود در تحت حمایت روسیه قرار
داده بود گنجه را تصرف کرد .

○ (ابراهیم خلیل خان جوانشیر) حاکم قره باغ از
آغا محمدخان شکست خورده مطیع شد .

○ (میرزا محمد تنی خان کاشانی) ملقب به (لسان‌الملک)
و متخلص به سپهر در کاشان تولد یافت .

۲۳۳۲ ۱۷۹۳ ۱۲۰۸ ۱۱۷۴ ○ (لسان‌الملک خان زند) به فرمایش پرت و پس از تقویت
سپاه خود کرمان را تسخیر کرده و برای بار دوم
بمعاون پادشاه در کرمان به تخت نشست .

○ آغا محمدخان سرعت بکرمان آمد و این شهر
را در محاصره گرفت .

۲۳۳۳ ۱۷۹۴ ۱۲۰۹ ۱۱۷۳ ○ شهر کرمان بواسطه خیانت پادگان کرمانی گشوده

۱ - آنحضرت رضا شاه کبیر دستور دادند تقایب استخوانهای کریمخان زند را بیرون آورده در زاویه
مقبره حضرت عبدالعلیم بخاک میردند

۲ - فتحعلیخان سباصیر معروف این دوره در باره خراب شدن حصار شیراز چه خوش گفته
گردون به زمانه خاک شمع ریخت در بعل یا شید نثر زهر نم آیدخت در بعل
از کینه دور فلک جصور سرشت شیرازه شیراز ز هسم ریخت در بعل

شد و آغا محمد خان، وادد شهر گردید. **ولطعلی خان** با شجاعت بیمانندی فرار کرد ولی **جیهانگیر خان** حاکم بم او را دستگیر و تحویل (آغا محمد خان) داده و خان زند او را بتهران فرستاد .

○ آغا محمد خان آخرین فروغ درخشان زندیه را در تهران بوضع فجیعی بقتل رسانیده و جسدش را در بنه امامزاده زیدبختک سپردند

○ (آغا محمد خان) در نوروز این سال رسماً در تهران تاجگذاری کرده (۱) و سپس بخراسان رفت و **شاهرخ میرزا** را بصرای بدست آوردن بقیه جواهرات نادری تحت شکنجه قرار داد و پس از گرفتن کلیه جواهرات او را بتهران فرستاد اما در دامان وفات یافت و پسرش (نادر میرزا) ادعای سلطنت داشت .

○ **نادر میرزا** فرزند شاهرخ که ادعای سلطنت داشت از (محمد حسن خان) سردار (باباخان) شکست خورده منواری گردید.

○ آغا محمد خان برای تصرف نواحی گرجستان به آذربایجان رفت و قلعه شوشی را محاصره کرد اما شب هنگام بپشربوشه دونفر از پیشخدمتانش که محکوم به اعدام شده بودند در پسترو خواب کشته شد (۲)

○ **باباخان** ولیعهد قاجار که در شیراز بود بتهران

۱- درباره ای از منابع محل تاجگذاری آغا محمد خان داشتند آن وارد میل تبر نوشته اند
 ۲- محمد آغا محمد خان را از شوشی بتهران آورده و آنرا بتهنخ برده بختک سپردند

وارد شد و روزاول نوروزاین سال بتخت نشست و مدعیان را از جمله علیقلی خان یکی از برادران **آغامحمدخان** ازین برده در روزعید فطر رسماً تاجگذاری کرد و ۱۹ و خود را بنام جد خود **فتحعلیشاه** خواند .

○ (حاج، ملاحادی سبزواری) حکیم و دانشمند معروف ایران در سبزواری تولد یافت .

○ (محمد رضا قلیخان) منخلص به **همای شیرازی** از شعرای مشهور در شیراز تولد یافت

○ (حسینعلی خان) برادر **فتحعلیشاه** که در فارس بود با لشکری بطرف اسفهان حرکت کرد اما با وساطت مادرش بین دو برادر صلح افتاد .

○ **فتحعلیشاه** (نادر میرزا پسر شاه رخ) را در مشهد شکست داد و او با قافانستان فرار کرد .

○ (میرزا عباس بسطامی) معروف به **قزوینی** از عرفا و شعرای معروف ایران که در عثمانی تولد یافته بود و در اوان جوانی بایران آمده بود بدربار فتحعلیشاه راه یافت

○ **میرزا عیسی** مشهور به (قائم مقام اول) از رجال دانشمند ایران در این سال به وزارت **عباس میرزا** بجهت تعیین گردید

○ **فتحعلیشاه** به خراسان لشکر کشید و (نادر میرزا)

۱- عدد کلمه (یا با) که نام اصلی فتحعلیشاه است اگر نزدیک نوشته شود تاریخ ۱۲۱۴ سال جنوسی بدست می آید و همچنین فتحعلیخان سید مملکتانرا در قلمروای چین کند
رقمزد مثنوی طبع سید ارباب تاریخش ز تخت آغامحمد خان کند و بنیشت پایاخان

راکه باکسک (زمان شاه درانی) والی هرات به
خراسان لشکر کشیده بود شکست داد

○ شیخ مرتضی انصاری از فقها و مجتهدین
بزرگ ایران در دزفول متولد شد.

○ (حسینعلی میرزا فرمانفرما) پسر فتحعلیشاه
قاجار بحکومت فارس منسوب شد.

○ ۱۱۷۹ ۱۲۱۵ ۱۸۰۰ ۲۳۳۹ در این سال محمود برادر زمانشاه با فرزند
خویش (کامران میرزا) که از هرات رانده شده بود
پتهران آمد و فتحعلیشاه او را بگریمن پذیرفت
و او با کمک سپاه ایران زمانشاه را گرفته کور
کرد و خود در کابل بنیخت نشست .

○ در این سال دولت انگلستان یکی از سیاستمداران
خود را بنام سر جان ملکم (۱) همراء هیئت
بدیبار فتحعلیشاه فرستاد تا مقدمه دوستی ایران
و انگلستان فراهم بنماید .

○ رضا قلی هدایت صاحب کتاب معروف دروשה
المساء در تهران تولد یافت .

○ ۱۱۸۰ ۱۲۱۶ ۱۸۰۱ ۲۳۴۰ فتحعلیشاه در یکروز و حاج ابرهیم کلانتره و
کلیه بستگانش را از بین سپرد و کلیه املاکش را
ضبط کرد (۲)

۱- Sir John Malcolm

۲- حاج ابراهیم که آقا محمدخان و فتحعلیشاه را هر دو بدلت رسانده و لقب هدیه الملک یافت چون قدرت
بشداری بیم زده یوده مورد ارس فتحعلیشاه واقع شده و دستور قتل او را داد و خود حاج ابراهیم را
در تهران محرفه زیانتر را بریدند و بازنو فرزند به قزوین فرستاده در آنجا قتل رسانیدند و فتحعلیشاه
صدارت را به میرزا شفیع مازندرانی داد .

- در این سال گرجستان و باکو به روسیه ملحق گردید
- در این سال «فتحعلیشاه» فرزند دلیر و شجاع خود عباس میرزا را رسماً ولعهد کرده بحکومت آذربایجان فرستاد.

✽

- «حسینعلی خان» برادر فتحعلیشاه حاکم قم و کاشان ۱۱۸۱ ۱۲۱۷ ۱۸۰۲ ۲۳۴۱ که دوباره قیام کرده بود بدستور خان قاجار کور گردید و یکسال بعد بم وفات یافت.
- فتحعلیشاه در این سال «حاج خلیل خان کراوعلی» را به همراهی سر جان ملکم به هندوستان فرستاد ولی به علت اشتباهی که پیش آمد سفیر ایران کشته و بقیه بزندان افتادند.
- زمانشاه نایبنا پادشاه افغانستان بکمک برادرش «شجاع‌الملک» بر برادر فائق آمد و به تخت نشست.
- سپاه روس بسرمداری سی سیاتق «۱۶» مغلیس را گرفت.

✽

- (نادر میرزا) آخرین فرد خاندان افشاریان بدستور فتحعلیشاه دستگیر و مقتول گردید. ۱۱۸۲ ۱۲۱۸ ۱۸۰۳ ۲۳۴۲
- سی سیاتق (۲) گنجه دوشوی و قرا باغ و ایران و تصرف کرده تا کنار رود ارس آمد و از طرف ایران نیز سپاهی در چین سلطانیه فرمادند عباس میرزا کرد آمد.
- شروع جنگ اول ایران و روس

- ۲۳۴۳ ۱۸۰۴ ۱۳۱۹ ۱۱۸۳ ○ «حاج خلیل آروینی» سفیر فتحعلیشاه که در بمبئی بشکار پرورده پرداخته بود توسط هندوان متعصب کشته شد **ولرد ویلسلی** (۱) فرستادن فرمای کل هندوستان بمبئی را با لباس سیاه برای عذرخواهی بددبار فتحعلیشاه فرستاد و شاه قاجار نیز بمنذرت آنها را پذیرفت و این دفعه «محمد نبی خان» برادر زن «حاج خلیل» مقبول را سفارت هند فرستاد و انگلیسها بمبئی بمتوان خون بها باو پرداختند .
- «فتحعلیشاه» در لشکر کشی بایروان از خلیفه ارمنه **اوج کلیسا** «۲» تحقیقاتی درباره ناپلئون پادشاه فرانسه کرد .

- ۲۳۴۴ ۱۸۰۵ ۱۳۲۰ ۱۱۸۴ ○ **روستو** فرستاده ناپلئون بنهران وارد شد و نامه «ناپلئون» پادشاه فرانسه را به «فتحعلیشاه» داد .
- **شهباس میرزا** با رشادت و شجاعت بی نظیری سپاه روس را در دم شکسته و قلعه شوش را تصرف کرد و در قلعه یا کوس سی سیماقتضی بضرر گلوله کشته شد و سپاه ایران به پیشرفت خود ادامه داد .
- «حاج ملا علی کنی» از علماء معروف ایران در دوره ناصرالدین شاه در قریه کین از توابع تهران متولد شد .
- «لطائفی خان سورتگر» شاعر و نقاش و هنرمند با ادب شیرازی در این سال در شیراز متولد شد .

- ۲۳۴۵ ۱۸۰۶ ۱۳۲۱ ۱۱۸۵ ○ **ژوین** نماینده اول بناپارت در چمن سلطانیه

۱- Lord Wellesley -

۲- کلیسای اوج کلیسا یا (امپراتور) نزدیک ایروان و حوالی رود ارس بود (نگاه کنید بولاج - ج ۱ - سال ۳۰۱ میلادی)

بمخبر فتحعلیشاه رسیده نامه امیراطور قرائت
دادند و شاهنشاهی ایران کرد.

○ جنگ ایران و روس که بنام عباس میرزا پیش
میرفت در اثر خیانت بعضی از امرای لشکر متوقف
شد. و سپاه ایران به ابروان عقب نشینی کرد.

○ در این سال عبدالرحمن پاشا « برادر » ابراهیم
پاشا بدربار ایران پناه آورد و مسوود حمایت
فتحعلیشاه قرار گرفت.

○ ۱۱۸۶ ۱۲۲۲ ۱۸۰۷ ۲۳۴۶ عهدنامه معروف **قین کن اشتاین** « در لهستان »
بین فتحعلیشاه و **نایلتون** بسته شد و نایلتون
هیئتی بریاست « سر تیب گاردان » آجودان مخصوص
خود برای اصلاح نظام ایران بدربار « فتحعلیشاه »
فرستاد و سپاه ایران تحت تعلیم افسران فرانسوی
پیشرفت شایانی کرده در جبهه شمال روسها را
شکست دادند.

○ « میرزا حبیب » منخلص به **قاآنی** از شاعران
بزرگ قاجاریه در شیراز تولد یافت

○ « میرزا تقی خان امیر کبیر » در قسراهان تولد
یافت « ۶ »

○ ۱۱۸۷ ۱۲۲۳ ۱۸۰۸ ۲۳۴۷ دولت انگلیس که از **بمانفن کین اشتاین** هراسان
شده بود دوباره **سرجان ملکیم** را با جلال و شکوه
بسیار به پوشهر فرستاد ولی **فتحعلیشاه** با اجازه
وردود بایران نداد.

○ بین **تزار الکساندر اول** امیراطور روسیه و
نایلتون بنا پارت در محلی بنام **تیلست** « ۲ »

۱- قراغان بخشی از شهرستان اراک است

۲- تیلست شهری است در ایالت لیتوانی روسیه

معاهدات پسته شده که مسیر سیاست و تاریخ ایران را بهم زد.

○ **ژنرال گاردان که بواسطه تغییر سیاست ناپلئون**
دوایران کاری نداشت عازم بازگشت شد.

○ **قوای روسیه در قرا باغ و ایروان بحمله پرداختند**
و چون خود « فتحعلیشاه » بکمک **عباس میرزا**
آمد بزودی توانستند روسها را تا کرانه رود ارس
ودشت مغان عقب نشانند و **عباس میرزا** گنجه را
محاصره کرد .

○ **محمود** برادر **زمانشاه** پادشاه افغانستان دوباره
به پادشاهی رسید و « شجاع الملك » بهندوستان
گریخت .

○ **سر جان ملکم** باعبثتی و هدایای نفیس بحضور
فتحعلیشاه رسید و پادشاه ایران (حاج میرزا-
ابوالحسن خان شیرازی) (۱) را باتفاق **جیمس**
موریه (۲) به لندن فرستاد .

○ **سرها ردفورڈ جونز** (۳) سیاستمدار بزرگ
انگلیسی با شش نفر از همراهان خود بهجنور
فتحعلیشاه رسید و نامه **ژرژ سوم** پادشاه انگلیس
را پای کتفله العاص تقدیم داشت و قراردادی دوستانه
منعقد کرد .

○ **سرتیپ گاردان** به همراه افسران فرانسوی
در این سال از طریق عثمانی عازم اروپا گردید

۱ - خواهر زاده حاج ابراهیم کلانتر .

۲ - نویسنده کتاب مشهور (حاجی با و)

۳ - Sir Harford Jones

○ **سیدحسین طباطبائی**، متخلص به **مجتهد اصفهانی**
 که در زمان فتحعلشاه به لقب **مجتهدالشمراء**
 معروف بود در تهران درگذشت .

○ **اولین چاپخانه** با حروف فارسی توسط **میرزا**
زین العابدین در تبریز تاسیس و شروع بکار کرد

○ **سرگور اوژلی** برای عقد معاهده دوستی از
 طرف **ژرژ سوم** پادشاه انگلستان با عیثی وارد
 تهران شد (۱)

○ **عباس میرزا** و **قائم مقام** برای اولین دفعه
 نفرات جوانان ایرانی را برای تحصیل پانگلستان
 فرستادند.

○ **اردوی عباس میرزا** در **اصلاندوز** دکنارود
 ارس، مورد حمله ناگهانی روسها واقع شد . در
 این جنگ که به جنگ اصلاندوز معروف است
 توپخانه ایران که بسپرستی **لیندسی** (۲) افسر
 انگلیسی اداره میشد سهوا با عمدا قوی ایران را
 زیر آتش گرفت . **لیندسی** کشته شد و قوای ایران
 متلاشی گردید و **عباس میرزا** به تبریز عقب
 نشست .

○ **پیشرفت روسها** که مخالف منافع انگلستان بود
سرگور اوژلی سفیر انگلیس را بوساطت واداشت
 ۱۲۲۹

۱ - سر ویلیام اوژلی (Sir William Ouseley) که راجع به ایران نوشته‌های ذیقیمه دارد همراه این
 شیت بوده

۲ - لیندسی را بواسطه قامت رشید و بلندی که داشت (رسم) مینامیدند .

و بامیانگیری اوازطرف ایران همیرزا ابوالحسن خان شیرازی معروف به ایلچی یا نیکولا رتیشف (۱) درچمن گلستان (۲) عهدنامه گلستان را امضاء کرد. که کاملاً بنفع انگلیسها و روسها و بضرر ایران بود.

- **سر جان ملکم** کتاب تاریخ ایران را در این سال بزبان انگلیسی تألیف کرد.
- همیرزا ابوالحسن نغفاری صنایع الملکه بزرگترین نقاش دوره قاجاریه تولد یافت.
- عهدنامه گلستان درتهران بامضاء فتحعلیشاه رسید.
- محمودخان ملکه الشعرا در تهران تولد یافت.

○ ۱۱۹۳ ۱۲۳۰ ۱۸۱۴ ۲۳۵۳ **فتحعلیشاه** بواسطه شورشهای خراسان محمد ولی میرزا، مأمود سرکوبی شوشیان را احضار و حسنعلی میرزا شجاع السلطنه فرزند دیگر خود را فرمانروای خراسان کرد.

○ در این سال عباس میرزا و قائم مقام پنج تن از محصلین ایرانی را برای ادامه تحصیلات عالیه بانگلستان فرستادند.

○ بین دولت ایران و آلمانی (۳) و جمیزموریه نمایندگان انگلستان که بایران آمده بودند معاهده ای امضاء شد که بموجب آن دولت ایران کلیه معاهداتی که بادل دیگربسته بسود باطل نماید و بپیچ قشونی اجازه ندهد که اذراء ایران

هندوستان را مورد تجاوز قرار دهد و دولت انگلستان
عم هر ساله مبلغی بایران بپردازد .

۲۳۵۴ ۱۸۱۵ ۱۲۳۱ ۱۱۹۴ ○ **عماس میرزا** که خود در قسمت نظام جدید اطلاعات
کافی بدست آورده بود بفکر تشکیل گارد سلطنتی
افتاد و از میان افواج چریکی یازده هنگ پیاده نظام
که دارای اسلحه متحدالشکلی بود تشکیل داد.

۲۳۵۵ ۱۸۱۶ ۱۲۳۲ ۱۱۹۵ ○ **چون دوسه** افتاد عهدنامه گلستان را عمل نکردند
(حاج میرزا ابوالحسن شیرازی) به **سن پترزبورگ**
پورنگ رفت و دعای ایران را مطرح کرد و
(الکساندر بر مولف) با تفاق (میرزا ابوالحسن)
بایران آمد و در چمن سلطانیه بحضور فتحعلیشاه
رسید.

○ (حاج میرزا محمد اخباری) از علماء معروف زمان
فتحعلیشاه که بقولی بامر فتحعلیشاه چهل روز
بست نشست و با او ادعیه مخصوص غروب روز
چهارم سر اش میخواند (سیسیانف) سردار روسی را بحضور
(فتحعلیشاه) حاضر کرد در کاظمین شهید شد (۱)

○ **شاه خلیل** از سادات حسینی و پیشوای فرقه اسماعیلیه
که نسب خود را به (رکن الدین خورشاه) آخرین
خلیفه اسماعیلیه میرسانید در تبریز بدست مردم
کشته شد

۲۳۵۶ ۱۸۱۷ ۱۲۳۳ ۱۱۹۶ ○ **چون پیشنهادهای یو مولف** مورد قبول فتحعلیشاه
واقف شد نامبرده به تقلیس بازگشت و **عمرزای بیج**

نامن رابا يك نفر ارمنی موسوم به شاهمیرخان
مأمور مذاکرات راجع به خلعوط مرزی کرد .

○ شجاع السلطنه حاکم خراسان در محل (کافر
قلعه) هرات افغانه را بستنی شکست داد .

○ برای اولین دفعه شخصی بنام آقا زین العابدین
تبریزی اسباب وآلات مخصوص چاپدا بنام (باسمه
خانه) به تبریز آورد و بحمايت عباس میرزا
کتاب (فتحنامه) را بچاپ رسانید .

✱

○ ۱۱۹۷ ۱۲۳۴ ۱۸۱۸ ۲۳۵۷
چون وضع سرحدات شرقی ایران خوب نبود
فتحعلیشاه قلعه مرات را که مهمترین اتکاه لشکر
کشی بود با فرستادن هفت عراده توپ سنگین
و چهار هزار نفر توپچی تنویر کرد .

✱

○ ۱۱۹۸ ۱۲۳۵ ۱۸۱۹ ۲۳۵۸
بین دولت ایران و نماینده روسیه مذاکراتی صورت
گرفت تا بواسطه اهمیت بسافتن راه هندوستان
مناسبات دوستانه بین ایران و روس محکم گردد
به همین مناسبت سرهنگ ژوبوف در این سال همراه
عیسی بملاقات عباس میرزا آمد .

✱

○ ۱۱۹۹ ۱۲۳۶ ۱۸۲۰ ۲۳۵۹
چون دولت عثمانی قلعه چیریقی (سلمان) را از
خود میدانست و نسبت به زوار ایرانی تعرض میکرد
و فتحعلیشاه عباس میرزا را مأمور جنگ با
عثمانی کرد و محمد علی میرزا دولتشاه را با
سپاهی بطرف بندر فرستاد لشکریان ایران
بفتوحات درخشانی نائل آمدند و شهرهای بایزید
الشگرد - ملاذگرد - تبلیس - اخلاط و توپراق
قلعه را بفسرفه در آورد .

۲۳۶۰ ۱۸۲۱ ۱۲۳۷ ۱۲۰۰ ○ محمد علی میرزا دولتشاه، در لشکر کشی به عثمانی

بیمار شده دره حلوان، وفات یافت اما عباس میرزا در توپراق قلعه (۱) بار دیگر سپاه عثمانی را تار و مار کرد .

○ میرزا عیسی فراهانی، مشهور به **میرزا بزرگ قائم مقام** وفات یافت .

○ حاج میرزا حسن حسینی، معروف به **قاسمی** صاحب کتاب معروف «قادرنامه نساری» در قسا تولد یافت .

۲۳۶۱ ۱۸۲۲ ۱۲۳۸ ۱۲۰۱ ○ دولت عثمانی پس از این شکستها پیشنهاد صلح

کرد و (محمد امین رفیوف پاشا) از طرف عثمانی و (میرزا تنی خان فراهانی) از طرف ایران در شهر (اردن‌السرورم) (۲) جمع شدند تا پس از رفع اختلافات بمتد قراردادی بپردازند .

○ (فتحعلیخان سپاهی کاشانی) شاعر دربار **فتحعلیشاه** و صاحب مثنوی (شاهنشاهنامه) وفات یافت .

۲۳۶۲ ۱۸۲۳ ۱۲۳۹ ۱۲۰۲ ○ عهدنامه‌ای که بعدها به عهدنامه (اردن‌السرورم)

معروف شد بین نمایندگان ایران و عثمانی شامل يك مقدمه و هفت ماده بسته شد این معاهده در همین سال با امضای **فتحعلیشاه** رسید و تقریباً حدود ایران مطابق معاهده سال ۱۱۵۹ هجری زمستان **قادرشاه** تعیین گردید.

○ **پتول دکتر کو تون** (۳) جوانی بنام **میرزا**

۱ - قلعه‌ایست واقع بین ایروان و بازرید که آنرا فرد کلیسا نیز میگویند

۲ - شهر اردش روم در ترکیه امروز

حمرخانہ اولین چاپخانه را به تبریز وارد کرد
و اولین کتابی که در آن چاپ شد گلستان بود .

○ میرزا ابوالقاسم سکوت سر حلقه سوفیان و
خاموشان و خرقة پوشان شیراز در این شهر وفات
یافت و در بقعه شاه چراغ مدفون است

○ در شیراز در این سال زلزله مهیبی روی داد که
شهر را بسختی تکان داد

○ الکساندر اول تزار روسیه پرنس منچیکوف ۱۲۰۳ ۱۲۴۰ ۱۸۲۴ ۲۳۶۳
را بایران فرستاد تا اختلافات موجوده را حل
کند اما چون از تخلیه نواحی اطراف دریاچه
(کوگچه) حرقی نزد دولت ایران بهمین علت و
اسرار روحانیون و مردم مجبور به جنگ شد.

○ چون در معاهده گلستان سرحد ایران و روسیه به
طور وضوح معلوم نشده بود و روسها نقاط زیادی
را اشغال کرده بودند و از طرفی عزم نسبت به
مسلمانان نقاط اشغالی ظلم و تعدی میشد و پیرملوف
نیز از طرف نیکلای اول مأمور عملیات جنگی
در ایران شده بود . دوره دوم جنگهای ایران و
روس شروع گردید .

○ (شیخ احمد بن شیخ زین الدین احسانی) از فقها
و محدثین معروف که پیشوای مذهب شیخیه بود در
تزدبکی مدینه وفات یافت (۱) .

○ سپاه ایران (بندو سالیان) را تصرف در آورده و ۱۲۰۵ ۱۲۴۲ ۱۸۲۶ ۲۳۶۵

۱- از تألیفات او میتوان (الاجتهاد و التفهید) (اسرار الملوك) (شرح سوره توحید) (شرح الموالد)
(شرح مشاعر) دانستند نام برد .

محمد میرزا فرزند عباس میرزا شهرکنجه

دا گرفت اما با آمدن پاسکویچ و ابجدایی نظامی
در قشون عباس میرزا شکست در قشون ایران
افتاد .

○ محمد خان افغانی برخاندان (دراسی) قیام
کرده و آن دودمان را بر سرانداخت و خود پتخت
افغانستان نشست که پادشاه امروز افغانستان از
اولاد اوست .

○ ژنرال پاسکویچ بایرون حمله کرد و چون ۱۲۰۶ ۱۲۴۳ ۱۸۲۷ ۲۳۶۶

موفق بشخیر آن نشدیمت نخجوان آمد و نزدیک
عباس آبدسیاه ایران را بهت سستی (آصف الدوله)
شکست داد. و قشون روس تاده خوارقان پیش آمد.
(عباس میرزا) تقاضای صلح کرد و در قسریه
ترکمانچای (۱) عهدنامه ای بین ایران و روس
منعقد گردید که بعدندامه منحوس ترکمانچای
معروف است (۲)

○ (عبدالرزاق بیگ دنبلی) از فضلا و شعرای معروف
ایران و صاحب کتبهایی (تاریخ قاجار) و (مآثره
سلطانی) و (حدائق الجنان) که در شعر (مفتون) تخلص
میکرد وفات یافت.

○ گریبایدوف (۳) نماینده فوق العاده روس در ۱۲۰۷ ۱۲۴۴ ۱۸۲۸ ۲۳۶۷

اثر پیش آمدی با هشت تن از اتباعش در سفارت روس
کشته شد .

۱ - از نصیبات آذربایجان واقع به راه زنجان به تبریز
۲ - این عهدنامه با حضور عباس میرزا و قائم مقام دوم و آصف الدوله و میرزا ابوالحسن شیرازی منعقد
گردید و در تهران با مناء فتحعلشاه رسد

○ (میرزا عبدالوهاب معتمدالدوله نشاط) شاعر
زبردست فتحعلیشاه در تهران پسرش سل
درگذشت (۱) و (فتحعلیشاه) لقب معتمدالدوله
را به عنو چهر خان گرجی داد.

✽

○ ۲۳۶۸ ۱۸۲۹ ۱۲۴۵ ۱۲۰۸ بدستور فتحعلیشاه خسرو میرزا یکی از فرزندان
عباس میرزا با اتفاق و محمدخان امیر نظام، و میرزا
تقی‌خان قزاقی، به سن پترزبورگ برای معذرت
خواهی از واقعه قتل گری میایدف رفتند و نیکلای
اول امپراطور روسیه آنها را بگرمی پذیرفت و
نیم میلیون تومان از يك میلیون تومان غرامت
باقی‌مانده را به خسرو میرزا بخشید.

✽

○ ۲۳۶۹ ۱۸۳۰ ۱۲۴۶ ۱۲۰۹ فتحعلیشاه فرزند خود (عباس میرزا) را به تهران
خواست و او را با اتفاق پسرانش «محمد میرزا» و
«خسرو میرزا» و میرزا ابوالقاسم قزاقی، آورد
دفع سرکشان خراسان و کرمان نمود.
○ یک نفر روسی در این سال چا پخانه کوچک سنگی به
تبریز آورد.

✽

○ ۲۳۷۰ ۱۸۳۱ ۱۲۴۷ ۱۲۱۰ عباس میرزا قلعه چناران را که در آن درضد
قلی‌خان ایلبانی طغیان کرده بود تصرف کرده و
«رضاقلی‌خان» تسلیم گردید.
○ زین العابدین شیروانی کتاب تاریخی و
جغرافیائی وادی «پستان‌المیاحه» را در این سال
تألیف کرد (۲)

۱ - ماده تاریخ فوت نشاط را نصف لاجار شاعر معاصر او چنین گفته . (از لقب جهان نشاط گرفته) ۱۲۴۴
۲ - این کتاب در دو نوبت یکی سال ۱۳۱۴ و دیگری سال ۱۳۴۰ خورشیدی در تهران چاپ رسیده است

- ۲۳۷۱ ۱۸۳۲ ۱۲۴۸ ۱۲۱۱ ○ **عباس میرزا** سرخس را تصرف کرده و ترکمانان را که شورش کرده بودند قتل عام نمود.
- در شرق ایران اهالی قندهار و هرات شوریده پادگان ایرانی آنجا را خلع سلاح کردند.
- **ابوالفضل ساوجی** استاد خط و شعر و ادب در ساوه تولد یافت.

- ۲۳۷۲ ۱۸۳۳ ۱۲۴۹ ۱۲۱۲ ○ **محمد میرزا** فرزند **عباس میرزا** هرات را محاصره کرد اما چون خبر فوت **عباس میرزا** بهرات رسید، **محمد میرزا** محاصره هرات را رها کرده پنهان بازگشت.
- **عباس میرزا** در مشهد بمرض کلیه وفات یافت
- «پرنس میرزا ملکم‌خان» ملقب به **ناظم الدوله** از رجال معروف دوره قاجاریه در استهبان تولد یافت.

- ۲۳۷۳ ۱۸۳۴ ۱۲۵۰ ۱۲۱۳ ○ **فتحعلیشاه** طبق قولی که داده بود، محمد میرزا فرزند **عباس میرزا** را مقام ولیعهدی داد و او را بحکومت آذربایجان فرستاد.
- **فتحعلیشاه** در سن ۶۸ سالگی در اصفهان وفات یافت و جسدش را به قم برده در مقبره‌ای که در زمان حیاتش ساخته بود دفن کردند.
- برای اولین دفعه ماشین آلاتی برای شرب سکه‌از فرانسه و باریک خریداری شد و مشرابخانه مبارکه تأسیس و شروع بکار کرد.
- بعد از فوت **فتحعلیشاه** که «محمد میرزا» در تبریز بود «علی میرزا ظل‌السلطان» پسر **فتحعلیشاه**

در تهران با عنوان **عادلشاه** تاجگذاری کرد (۱)
 اما محمد میرزا بهرامی و میرزا ابوالقاسم قائم-
 مقام و باکم سفرای روس و انگلیس با سپاه
 مجهز به تهران آمد پس از پیروزی بر **ظل السلطان**
 در چهاردهم رجب این سال تاجگذاری کرد (۲) و
منوچهر خان معتمدالدوله را با سپاه مأمور
 دفع شورشیان جنوب کرد.

○ در ابتدای سلطنت محمدشاه علاوه بر **علی میرزا**
ظل السلطان با قیامهای **حسینعلی میرزا شجاع** -
السلطنه درفارس و **حسینعلی میرزا فرمانفرما**
دراسفهان روبرو شد که بتدبیر سیاست و میرزا -
ابوالقاسم قائم مقام بر تمام مدعیان پیروز گردید.

○ **محمدشاه** فرمان داد و میرزا ابوالقاسم قائم مقام
 را در بساغ نگارستان خفه کرده جدا او در
حضرت شاه عبدالعظیم بخاک سپردند (۳)
 و بجای او **حاج میرزا آغاسی** که معلم **محمد**
شاه بود بوزارت منصوب گردید .

○ **ملا محمد باقر** منخاس به **سجیت لاری** شاعر
 بنام فارسی در این سال درگذشت .

○ **محمدشاه** «آقاخان جلایر» رئیس قشقیه
 اسماعیلیه را بحکومت کرمان فرستاد.

۱- در تاجگذاری ظل السلطان گفته اند شکرینه که علی خان شه شد ظل السلطان بدو نقلی که شد
 ۲- تعدادی از درباریان متعلق تاریخ جلوس محمدشاه را (تذوق الحلق) که بحساب ایجاد ۱۲۵۰ میشود تعین
 کردند .
 ۳- میرزا ابوالقاسم قانوقام ثانی فرزند عمیری فرامانی دلف به قائم مقام اول ارضیاسندگان ایران و نویسنده
 و دانشمندان بنام ایران است که پس از آتشبه خدمت که به محمد شاه کرد این پادشاه قدر او را ندانست و چون
 قسم خورده بود که خون او را فرزند اقدام بخنجر کردن او کرد .

- درناقلی خان هدایت، صاحب کتاب مشهوره مجمع الفصحاء در تهران تولد یافت.

- ۲۳۷۵ ۱۸۳۶ ۱۲۵۲ ۱۲۱۵ روسها بنام جلوگیری از دزدان ترکمن چند کشتی بجزایر «آشوراده» در جنوب شرقی دریای خزر مقابل بندر گز فرستاده آنها را اشغال کردند
- محمدشاه که بنام تنبیه ترکمانان نیروی خود را بشمال فرستاده بود اذکار بی نتیجه خود خسته شده و قوای خود را متوجه افغانستان کرد
- حسینعلی میرزا فرزند فتحعلیشاه قاجار که در فارس بدعوی سلطنت برخاسته بود و توسط «متوجه خان معتمدالدوله» مغلوب و دستگیر شد و بتهران فرستاده شده بود در این سال بمرض وبا درگذشت.

- ۲۳۷۶ ۱۸۳۷ ۱۲۵۳ ۱۲۱۶ محمدشاه بنام فتح هرات مازم خراسان شد و در خراسان پسر خود «ناصرالدین میرزا» را با اتفاق «محمدخان امیر نظام زنکنه» و «میرزا تقی خان قزاقانی» برای عقد پیمان دوستی با نیکلا پروسیه فرستاد و خود به طرف هرات حرکت کرد.
- یوسف اعتصامی نویسنده و دانشمند معروف در تبریز تولد یافت.
- میرزا صالح شیرازی در این سال نخستین روزنامه فارسی را در تهران انتشار داد
- محمدشاه در این سال «امیر نظام گروس» را سرعنگ فوج گروس و رئیس ارگه تبریز کرد.

۱۲۱۷ ۱۲۵۴ ۱۸۳۸ ۲۳۷۷ ○

محمدشاه هرات را محاصره کرد ولی **نک‌نیل** از طرف دولت انگلیسی وارد هرات شده مردم را بیابرداری تشویق کرد و چون سپاه ایران بر قسمتی از هرات دست یافت سفیر انگلستان از طرف دولت خود بایران اعلان جنگ داد و منقلب آن کشتیهای انگلیسی جزیره خارک را گرفته بندر بوشهر را مورد تهدید قرار دادند که محمدشاه اجباراً هرات را ترک کرده بتهران بازگشت .

○ **سیدجمال‌الدین اسدآبادی**، آزادیخواه و متفکر و فیلسوف بزرگ ایران در قریه اسدآباد همدان تولد یافت .

۹

۱۲۱۸ ۱۲۵۵ ۱۸۳۹ ۲۳۷۸ ○

چون **آقاخان محلاتی**، در کرمان طغیان کرده بود قشون ایران او را شکست داده و سپاهش را پراکنده نمود و **آقاخان** که توسط **فیروز میرزا** حاکم کرمان اسیر شده بود به تهران اعزام گردید ولی مورد عفو قرار گرفت .

○ **ملا محمد کانلم خراسانی**، ملقب به **آخوند - خراسانی** از علماء و فقهاء معروف ایران در مشهد تولد یافت .

○ **هیئت اعزامی ایران** بریاست (میرزا حسین‌خان آجودان باشی) در پاریس بحضور **ناپلئون سوم** رسید و ضمن تقدیم هدایایی نامه محمدشاه را بامپراتور فرانسه داد. محمدشاه در این نامه جریان وقایع هرات و اقدامات خصمانه انگلستان را با اطلاع دولت فرانسه رسانیده بود.

- آقاخان که به پیمانۀ سفرمکه از تهران خارج شده بود قریب پنجاه هزار نفر فدائی دور خود جمع کرده به شهر **پایک** حمله کرد اما از **فضلعلیخان** شکست خورده به میناب فرار کرد و بعد یکمک انکابوها به کرمان حمله نمود ولی باز هم از **فضلعلیخان** قراپاشی شکست خورد .
- **سلطان عبدالحمیدخان** پادشاه عثمانی برای اطلاع دادن جلوس خود بر تخت سلطنت (سامم افندی) را بند یار **محمد شاه** فرستاد و شاهنشاه ایران در اسفهان او را بحضور پذیرفت و راجع به سرحدات ایران عثمانی با وی مذاکره کرد .
- دولت شاهنشاهی ایران بمنویت مجمع بین المللی پست برگزیده شد .
- **عبدالعظیم قزلباش** دانشمند و فاضل معاصر در ادراک تولد یافت .
- از طرف **محمدشاه قاجار** (فرهاد میرزا متمدن الدوله) فرزند **عباس میرزا** بحکومت فساد تعیین شد .

- آقاخان محلاتی پس از شکستهای متوالی از راه قندهار عازم هندوستان شد .
- **سید محمد طباطبائی** رهبر مشروطه ایران تولد یافت .
- در محل پائین تپه نزدیک گرگان گنجینه نفیسی مشتمل بر چند ظرف طلا و مجسمه های سنگی و اشیاء مفرعی دوران باستانی ایران کشف شد
- **محمد علی فروغی** ملقب به (ذکاءالملک) و

نویسنده کتاب سیر حکمت در اروپا در تهران
تولد یافت .

۱۲۲۱ ۱۲۵۸ ۱۸۴۲ ۲۳۸۱ ○ **نجیب پاشا** والی بغداد که بلا در اغارت کرده جمعی
از ایرانیان مقیم آنجا را کشت. **محمد شاه** دستور
حمله به بغداد را صادر کرد اما سفرای روس و
انگلیس و عثمانی با اصلاح کوشیدند و شاه را از
این کار منصرف کردند .

○ **محمد علی پاشا** والی سلیمانیه که از طرف دولت
عثمانی از شغل خود معزول شده بود پس ایران
پناه آورد

۱۲۲۲ ۱۲۵۹ ۱۸۴۳ ۲۳۸۲ ○ برای رفع اختلاف مسردی بین ایران و عثمانی
مجلسی مشاوره‌ای در ارزنة الروم تشکیل گردید .

○ **حاج سید کاظم رشتی** که پس از **شیخ احمد**
احمائی ریاست فرقه شیخیه را داشت وفات یافت
و یکی از شاگردانش بنام **حاج محمد کریم خان**
قاجار بر ریاست فرقه شیخیه رسید و یکی دیگر از
شاگردان **سید کاظم رشتی** بنام **(سید علی محمد**
شیرازی) عنوان باب را بر خود نهاد (۱)

۱- سیدعلی محمد از شاگردان کاشم رشتی بود و انتشار داشت بعد از او بر ریاست فرقه شیخیه ایستاد اما چون باین
مناظر نرسید خود آئین و مسالک سازهای ابداع کرد و کتابی بنام (بان) درست و خود را «ملحق و
مهدی» مینامید خواستد حکومت استعماری شد نیز برای پیشرفت سیاست خود از او جانبداری کرد اما در شیراز
از عثمان و قنیا شکست خورده بزندان افتاد ولی «نوجیرخان» معتمد اقله که حاکم اسفهان او را فرار داده
از خود در اسفهان مخفی کرد در سال ۱۲۶۳ هجری معتمدش او را در اسفهان دستگیر کرده در قلعه چوبریق
در آذربایجان زندانی کرد :

○ حاج میرزا علی خان امین‌الدوله که مدتی وزارت ناسرال‌دین شاه را داشت در تهران متولد شد.

○ در این سال چهارده دولت ایران و عثمانی و انگلیس و روسیه در (ارزنة السروم) مجلسی تشکیل داده و اختلافات مرزی ایران و عثمانی را برطرف کرده عهدنامه‌ای بستند که بقرارداد (ارزنة السروم) معروف است و خطوط سرحدی ایران و عثمانی تعیین گردید (۱)

○ (رضا قلیخان هدایت) کتاب (ریاض‌المعرفین) را تألیف کرد. (۲)

○ ناصر‌الدین میرزا که ۱۴ ساله بود با گلین‌خانم) دختر احمدعلی میرزا ازدواج کرد.

○ سید احمد فرزند شهاب‌الدین ملقب به (ادیب پیشاووری) در پیشاوور (از شهرهای پاکستان غربی) تولد یافت

○ حسن خان سالار پسر (اسفالدوله) لشکریار کردان شمال خراسان و افغانان و ترکمانان گرد آورده تا سبزوار پیش آمد و محمدشاه بنوسیه ۱۲۶۲ ۱۸۴۵ و ۱۲۶۱ و ۱۲۶۴

○ حاج میرزا آقاسی «میرزا محمدخان بیکلر» بیگی، برادر حسن خان را بحکومت خراسان فرستاد ولی دو برادر منجده برضد محمدشاه قیام کردند ایندفعه محمدشاه برادر خود «حمزه»

۱- نماینده ایران در این جلسه میرزا تقی خان قزاقی بود.

۲- این کتاب شامل شرح حال دانشمندان و شعرا و عرفای ایران است.

میرزا حشمت‌الدوله را بخراسان فرستاد و او
حسن خان سالار را بسخنی شکست داد .

○ میرزا شفیق خان شیرازی معروف به میرزا
کوچک و متخلص به وصال شیرازی در این سال
وفات یافت و در بقعه شاهچراغ شیراز مدفون است .

○ ۲۳۸۵ ۱۸۴۶ ۱۲۶۳ ۱۲۲۵ شقیق‌معاده «ارزنة الروم» که در این سال پادشاه
محمدشاه رسید ایران حق حاکمیت خود را در
سلیمانیه و مغرب زهاب بدولت عثمانی داد و دولت
عثمانی هم مالکیت ایران را برپندد پشوهیر و
خرمشهر تا ساحل چپ شط‌العرب «اروندرو»
برسویت شناخت و متعهد شد که از آذربایجان ابرائی
سرف نظر نکند .

○ دینوچهر خان معتمدالدوله حاکم اسفهان وفات
یافت و جنازه او را بهم آورده دفن کردند و در سپید
علی محمد باب که تحت حمایت او بود پامر محمد
شاه دستگیر و در «قلعه چهریسق» آذربایجان
زندانی شد .

○ شیخ احمد روحی کرمانی فرزندی آخوند .
«امام محمد جعفر» از آزادیخواهان و پیشقدمان نهضت
مشروطیت ایران در کرمان متولد شد .

○ ۲۳۸۶ ۱۸۴۷ ۱۲۶۴ ۱۲۲۶ محمدشاه در سن چهل و دو سالگی در تهران بمرض
نقرس وفات یافت (۱) و ناصرالدین میرزا که
در آذربایجان بود در تبریز جلوس کرد و بعد یکمک
«میرزاتقی خان قزاقانی» بتهران عزیمت نمود و

۱- محمد شاه را در قم در جوار قبر فتحعلیشاه دفن کردند .

با تمهیداتی که مادرش **مهتعلیما** کرده بود بپراحتی در روز جمعه دوازدهم ذی‌قعدة این سال در تهران تاجگذاری کرد.

○ **محمد غفاری** «كمال‌الملک» استاد مسلم نقاش ایران در کاشان تولد یافت.

○ **محمد حسن سالار** چون **خبر مرگ محمدشاه** را شنید بر مشهد مسلط شد و خراسان را گرفت و حمزه میرزا به هرات فراد کرد.

○ **ناصرالدین‌شاه** پس از جلوس بتخت سلطنت (میرزا تنی‌خان) را با لقب (اتابک اعظم) بصدارت منصوب کرد و (میرزا نصراله‌خان توری) را به معاونت اتابک اعظم برگماشت.

○ **حاج میرزا آقاسی** مرشدومربی وزیر محمد شاه در عتبات وفات یافت (۱)

○ **حسن‌خان سالار** پسر (آصف الدوله) دوباره بمشهد حمله برد و شورش برپا کرد که بدست (سلطان مراد میرزای حسام‌السلطنه) عموی ناصرالدین‌شاه کشته شد. در این لشکرکشی **امیر نظام گروسی** همراه سلطان مراد میرزا بود.

○ اولین سنگ بنای دادالنتون بدست **امیر کبیر** گذاشته شد.

○ (میرزا علی محمد باب) که در زندان چهریق

۱- معروف است که حاجی میرزا آقاسی خزانه دولت را همسرف ریختن لوب و کندن فئات کرد تفریحی گفته شد سرف فئات و لوب هریش و کمی سه بیسته خصم را از آن لوب نفس نه مزرع دوست را از آن آب نفس

- آذربایجان بود بامر ناصرالدین شاه بایگی از
 مریدانش بنام (ملا محمدعلی) به داد آویخته و تیر-
 باران شد (۱)
- اولین حفاری علمی توسط (سرکنت لوفتوس) (۲)
 در شوش انجام گرفت .
- محمودخان ملك الشمرکه در دهر بار ناسرالدین شاه
 سمت ملك الشمراتی داشت در این سال در کاشان تولد
 یافت .

- ۱۲۲۹ ۱۲۶۷ ۱۸۵۰ ۲۳۸۹
 امیر کمبر در این سال در ساقلی خان عبادت
 را به همراهی سفیری که از طرف محمد امین خان
 حاکم خوارزم آمده بود به خیوه فرستاد تا از
 سپاه و نیروی محمد امین خان اطلاعاتی کسب نماید
- میرزا تقی خان امیر کمبر اولین شماره
 روزنامه «وقایع اتفاقیه» (۳) منتشر کرد . این
 روزنامه تا شماره ۶۵۶ مرتب هر هفته یک شماره
 منتشر شد. نام شماره اول این روزنامه «روزنامه
 اخبار دارالسلطنه تهران» بود و از شماره دوم بنام
 «وقایع اتفاقیه» خوانده شد و بعداً بنام «روزنامه
 دولت علیه ایران» درآمد .

- ۱۲۳۰ ۱۲۶۸ ۱۸۵۱ ۲۳۹۰
 سدارت معزول و در همین سال بدست ناصرالدین

۱- وقتی که پانفوج سرباز سوی باب شلیک کردند در اثر دودباروت چیزی دیده نند. پس از وجود دود از باب
 آتری ندیدند معلوم شد گلرنگ حافظ ریسان دار رایاره کرده بود و باب فراراً خود را در اثنای مستحفلین
 پنهان کرده بود که برای دفعه دوم باران گردید

۲- Sir Kennet Loftus

۳- این روزنامه نیز نظر جبار لنگرچی و بیباشرت کارشناس چاپخانه یرجس صاحب انگلیسی اداره شد

شاه در حمام فین کاشان ناسراالدین شاه را به قتل رسید (۱) و جسد این وزیر بن ظفر را به عنایت حمل کردند .

○ در جاده دوشان تپه «ناسراالدین شاه» مورد سوء قصد سه تن از افراد فرقه بابیه قرار گرفت که فقط شانه شاه مجروح گردید و بلا فاصله سبق دستور «ناسراالدین شاه» عده زیادی از بابیهها کشته شدند

○ (محمد امین خان) حاکم خبوه که در خراسان ترکتازی کرده بود توسط **حسام السلطنه** والی خراسان مورد تعقیب قرار گرفت ولی شکست خورده فرار کرد .

○ در همین سال پس از قتل **امیر کبیر** دارالفنون نیز که بهمت او پی‌ریزی شده بود افتتاح گردید در این مدرسه علوم طب و مهندسی و نظام و معدن شناسی تدریس میشد .

○ (مظفرالدین میرزا) فرزند ناصرالدین شاه در ۱۲۳۹ ۱۲۶۹ ۱۸۵۲ ۲۳۹۱ تهران تولد یافت .

○ میرزا (فتحعلی بن محمد جعفر شیرازی) متخلص به **حجاب** از خوشنویسان و شعرای معروف ایران در شیراز وفات یافت و در شاهچراغ مدفون است.

۱ - مأمور قتل این وزیر بزرگ حاجی علی‌خان مرآت‌الای اعتماد السلطنه قراشایی بود و برای اطلاع از وضع دربار قاجاریه موجه جلوه دادن مرگ امیر بن خیری که در شماره پنجاه و دوخ بهشتی ۲۳ ربیع الاول سال ۱۲۶۸ هجری چاپ شده نقل میشدیم

دغلامی از غلامان تالبعاء جلیل خان یوز باشی کسی بگفته نوزدهم این ماه از قین وارد دارالفنانه شده مذکور داشته که میرزا لقی خان احوال خوشی ندارد - صورت و پایش لازانو ورم کرده است و دروافقی این اخبار چنان معلوم میشود که خیلی ناخوش باشد و میگویند که از زیادی چینی و احیانه و که دارد قبول مذاوا هم نمیکند و هیچ طیبی را بر خود راه نمیدهند ...

۲۳۹۲ ۱۸۵۳ ۱۲۷۰ ۱۲۳۲ ○ پرنس دالگورکی (۱) از طرف امپراطور روس

پیشنهادی به ناصرالدین شاه برای همکاری ایران
و روسیه برسد عثمانی نمود .

○ (میرزا عبدالحسین خان) معروف به آقا خان

کرمانی از آزادیخواهان معروف ایران در
بردمیر کرمان تولد یافت .

○ (میرزا حبیب شیرازی) متخلص به قآنی در تهران

وفات یافت قبر این شاعر توانا در حضرت عبدالعظیم
در جوار مقبره (شیخ ابوالفتح رازی) است .

○ میرزا عبدالله متخلص به رحمت طیب ، شاعر

ودانشمند و خوشنویس معروف در شیراز تولد یافت

•

۲۳۹۳ ۱۸۵۴ ۱۲۷۱ ۱۲۳۳ ○ محمد امین خان امیر خوارزم (خان خیوه) و سا

(خوارزمشاه) مرزهای خراسان را بیاد تجارت
داد که بدست و فریدون میرزا فرمانفرما و السی
خراسان کشته شد سرش را بخدمت ناصرالدینشاه
آوردند (۲)

○ (میرزا محمد نصیر الحینی) ملقب به فرصت الدوله

دانشمند و شاعر و نویسنده مشهور فارسی در شیراز
تولد یافت

○ سید سعید پسر این احمد امام مستط به پشتیبانی

انگلیسیها مدعی حکومت بر جزیره قشم و بندرعباس
شد که از سپاه ایران شکست خورده به عمان گریخت

•

۲۳۹۴ ۱۸۵۵ ۱۲۷۲ ۱۲۳۴ ○ وحسام السلطنه والی خراسان از طرف ناصرالدین -

۱- Prince Dalgurki

۲- سرش اسفندی بیرون نمانست گفته :

السر خوارزمه که سود بگیوان

پسرش آمد در این مبارک ایران

شاه مأمور فتح هرات شد و او پس از هشت ماه
محاصره هرات را تصرف کرده و بنام شاهنشاه
ایران سکه زد و به همین مناسبت دولت انگلستان
روابط خود را با ایران قطع کرد .

○ دعلی مختاری گلپایگانی، از استادان مشهور منبت
کاری ایران در این سال تولد یافت

۲۳۹۵ ۱۸۵۶ ۱۲۷۳ ۱۲۳۵ ○ پس از تصرف هرات توسط نیروی ایران کشتیهای
انگلیسی بتدریج بوشهر را تصرف کرده بطرف خرمشهر
و اعواز پیش رفتند ولی بواسطت نا پلئون سوم
امپراطور فرانسه در پاریس بین ایران و انگلستان
عاهدهنامه‌ای بسته شد که به **عاهدهنامه پاریس**
مشهور است و بموجب آن ایران سپاه خود را از
هرات باز خواند و افغانستان مستقل گردید .

○ در شهر استامبول بین **امین‌الملک فرخ‌خان قناری**
کاشانی، سفیر کبیر ایران در فرانسه و **کارول**
اسپنس (۱) وزیر مختار ممالک آمریکا در دربار
عثمانی معاهده‌ای در ۸ ماده برای برقراری
روابط دوستانه بین ایران و آمریکا منعقد گردید

۲۳۹۶ ۱۸۵۷ ۱۲۷۴ ۱۲۳۶ ○ نخستین خط تلگرافی بین کاخ شاهی و باغ لاله‌زار
بهمت دعلیق‌قلی میرزا اعتمادالسلطنه احداث گردید
○ **محمد تقی متخلص** به شوریده و ملقب به
«**فسیح‌الملک**» در شیراز تولد یافت
○ **سید محمدعلی جمال‌زاده** نویسنده معروف ایران
در اسفهان تولد یافت .

○ تخت طاوس فعلی کسه پنجم تخت خورشید معروف است در این سال بامر فتحعلیشاه زیر نظر (محمد حسین خسان نایب الدوله) و دست جواهر سازان اصفهان ساخته شد .

○ فروغی بسطامی شاعر شوریده و عارف وارسته دربار ناصرالدین شاه در سن ۶۱ سالگی وفات یافت .

○ (طهماسب میرزا مویسالدوله) کسه از طرف ناصرالدین شاه حاکم فارس بود بقیه علی بن - حمزه معروف به (شاه میر حمزه علیه السلام) را در شیراز مرمت و تجدید بنا کرد (۱)

○ ناصرالدین شاه رسماً «منظرالدین میرزا» را ولیمهد خود کرد و او را بآذربایجان فرستاد .

○ ناصرالدین شاه در این سال (میرزا آقا خان) ۲۳۹۷ ۱۸۵۸ ۱۲۷۵ ۱۲۳۷ را از سردارت مزل و بشلید دول ادو پانسی هشت وزارتخانه تشکیل داد و بر هر یک وزیری مستقل گماشت و نیز مجلسی بنام «دارالشورای دولتی» تأسیس نمود و خود شخصا بکارها رسیدگی مینمود

○ (آقا سید ابوالحسن اصفهانی) معروف به آیت الله اصفهانی از مراجع تقلید شیعه بیان در اصفهان تولد یافت

○ شاعر عباس صیوچی شاعر معروف ابران در قم تولد یافت .

○ ناصرالدین شاه برای دفع ترکمانان (تکله) ۲۳۹۸ ۱۸۵۹ ۱۲۷۶ ۱۲۳۸

۱- سال تقویم این بنا را که امروز در کتابیل دروازه اصفهان شیراز باقر است چنین گفته اند

سال تاریخش همان بود جت از پیر خرد هفت اجستان از سخندان شاعر با فرود جاو
 در فرا بر دوین همراغ زب آنگاه گو بر فراز آسمان شد با به این باره (۱۷۷۶)

شده بود درگذشت .

- محمد اقبال شاعر ملی پاکستان که بیشتر اشعار خود را بزبان فارسی میسرود در این سال درگذشت
- (حاج سیدعلی حکیم کازرونی) متخلص به رحمت از قتها و مجتهدین معروف ایران که شعر نیز نیکو میسرود در کازرون تولد یافت .

●

- دولت انگلیس قسمت اعظم بلوچستان را از پیکره ایران جدا کرده بنام بلوچستان انگلیس خواند که امروز جزء پاکستان غربی است .
- (سید جمال‌الدین اسفهان‌ئی) آذربخوآه قداآار و واعظ انقلابی ایران که در پیشبرد مشروطه ایران سهمی داشت در این سال تولد یافت .

●

- طبق موافقتنامه‌ای که بین ایران و انگلستان پامضاء رسید دولت ایران اجازه داد خطوط تلگرافی هند و اروپا از خاک ایران عبور کند و سرفردریش گلداسمیت (۱) از طرف دولت انگلیس مأمور انجام آن گردید .
- (محمدنئی فصیح‌الملک) متخلص به شوریده در این سال که هفت سال داشت در اثر آبله از اردو چشم نابینا گردید .
- مهدیقلی خان هدایت (مخبر السلطنه) رجل سیاسی و نویسنده توانا در تهران تولد یافت .

●

- انگلستان از دولت ایران اجازه گرفت که از سرحد

عراق تا کرمانشاه و همدان و تهران خط تلگراف
دائر نماید و سپس آنرا از پایتخت تا بو شهر امتداد
دهد .

○ (میرزا محمد خان قاجار) ملقب به **سپهسالار**
اعظم بصدارت منصوب شد .

○ **شیخ عبدالجواد** ملقب به ادیب نیشابوری تولد
یافت .

○ **شیخ مرتضی انصاری** فقیه و مجتهد بودا نشمند
بزرگ ایران صاحب کتابهای (الرجال) و (المناسک)
در نجف در گذشت .

○ ۱۲۴۴ ۱۲۸۲ ۱۸۶۵ ۲۴۰۴ **تاشکند و آسیای مرکزی** توسط دولت روسیه فتح
گردید .

○ (حبیب‌الله ذوالفقون) عالم و ریاضی‌دان معاصر در
این سال تولد یافت از تألیفات او علاوه بر استخراج
تقوم میتوان (زیج او) و (تناسب مکعبات بهندسه
مقدماتی) را نام برد که مورد قبول ریاضی‌دانهای
اروپا واقع شده.

○ روسها شهر تاشکند را تصرف کرده آنرا مرکز
فرمانداری کل ترکستان روس کردند .

○ **سرفر دریک گلد اسمیت** که نخستین رئیس
تلگرافخانه ایران بود برای تمین خط مرزی مشرق
ایران پیشنهادی به دولت ایران و انگلیس داد که
مورد موافقت ایران قرار گرفت .

○ ۱۲۴۵ ۱۲۳۸ ۱۸۶۶ ۲۴۰۵ **سلطان مراد میرزا** حمام السلطنه در خراسان نزدیک
رباط زعفرانی چایارخانه‌ای تأسیس کرد که مقدمه

ایجاد پستخانه در ایران بود.

- (میرزا ابوالحسن نجفاری) **صنيع الطلک** نقاش
و هنرمند دوره قاجار در اثر سکنه وفات یافت.
- (حاج میرزا غادی سبزواری) مؤلف کتابهای (شرح
جوشن کبیر) و (شرح منظومه) وفات یافت.

•

- ناصرالدین شاه (میرزا محمدخان سپهسالار) ۱۲۴۶ ۱۲۸۴ ۱۸۶۷ ۲۴۰۶
را از سعادت معزول کرده (میرزا یوسف مستوفی
الممالک) را بجای وی وزارت داد.
- عمارت شمس الماره که ساختمان آن تمام شده بود
بدست ناصرالدین شاه افتتاح گردید.

•

- (محمد علی سروش استهبانی) **مکتب به شخص الشعرا** ۱۲۴۷ ۱۲۸۵ ۱۸۶۸ ۲۴۰۷
شاعر و چکامه سرای دربار ناصرالدین شاه
در تهران وفات یافت.
- **پروین اعتصامی** شاعر معروف در تبریز تولد یافت

•

- **خط تلگرافی** که از طرف شرکت ریضس (۱)
از لندن از راه آلمان و روسیه به تهران وصل
میشد در این سال شروع بکار کرد.
- **توحید فرزند وصال شیرازی** از شعرا معروف
فارس در این سال در شیراز وفات یافت و در جوار
حضرت شاهچراغ مدفون است.
- اولین سری نمبر پستی ایران که رسماً در پست مورد
استفاده قرار گرفت و معروف به (سری یاقری)

است در این سال انتشار یافت .

○ ۱۲۴۹ ۱۲۸۷ ۱۸۷۰ ۲۴۰۹ برادران **زینعی** میان لندن و شهر (الکساندر وسک) دوبرز روسیه خط تلگرافی دایر نموده و از آنجا از طریق (ادسا) و (تفلیس) به تبریز و تهران تلگراف وصل نمودند .

○ **سیدجمال‌الدین اصفهانی** بمصرفت و در آنجا (حزب الوطنی) تأسیس نمود .

○ **ناصرالدین شاه** بمتیات رفت و در مراجعت (حاج میرزا حسین‌خان سپهسالار) را که سفیر ایران در عثمانی بود احضار کرده او را وزیر دادگستری و اوقات نمود .

○ **سیدحسن مدرس** از مفاخر ایران در این سال تولد یافت .

○ **دپرنس میرزا ملکم‌خان** ملقب به **ناظم‌الدوله** مرد سیاسی دوره قاجار که روزنامه قانون را در سال ۱۳۰۶ هجری قمری در لندن منتشر ساخت . در این سال در اسفهان تولد یافت .

○ ۱۲۵۰ ۱۲۸۸ ۱۸۷۱ ۲۴۱۰ **حاج میرزا حسین‌خان قزوینی**، ملقب به **سپهسالار** بمصادرت **ناصرالدین شاه** منصوب شد .

○ **دوسه‌ا ترکمانان** را در محل و گوگ‌تپه شکست داده در این قسمت با ایران هم مرز شدند .

○ **«پنوم خان ارمنی»** از آزادیخواهان و مجاهدین سده مشروطیت در نزدیکی گنجه متولد شد .

○ **میرزا رضا قلی‌خان سعادت**، کتاب معروف «مجمع‌النصحاء» و در باب العارفین را در این سال

بنام ناصرالدین شاه تمام کرد و هم در این سال
بمرض استسقاء درگذشت.

○ از طرف دولت انگلیس اولتیماتومی بایران داده
شده که اگر راههای ایران امن نشود نیروی انگلیس
در ایران پیاده خواهد شد که از طرف تمام دول
اسلامی و غیراسلامی با تنفر تلقی گردید و از
طرف ایران هم جواب سختی باین دولت داده شد

○ ۱۲۵۱ ۱۲۸۹ ۱۸۷۲ ۲۴۱۱ دولت ایران اینبار کشتیدن خط آهن از رشت به
تهران و از تهران بخلیج فارس و استخراج معادن
ایران (باستثنای زردسیم و جواهر) را در مقابل
امتیازاتی به بارون جولیس روفیتر (۱)
انگلیسی داد که بعداً بهره برداری از آنها و
جنگلها هم بدان اضافه گردید.

○ در این سال محمدعلی میرزا تولد یافت وی نوه
دختری (میرزا تقی خان امیر کبیر) بود.

○ غلامحسین درویش و درویش خان استاد تار و
موسیقی ملی ایران در تهران تولد یافت.

○ ۱۲۵۲ ۱۲۹۰ ۱۸۷۳ ۲۴۱۲ ناصرالدین شاه با سردسپهسالار برای بازدید
از پیشرفتهای دنیای متمدن به روسیه و اروپا
سفر کرد.

○ ناصرالدین شاه در این سال دستخطی صادر
کرد که مجلسی مانند مجلس دولای روسیه
تزاری مرکب از اعیان و شاهزادگان در محل
شمس‌المعاده تشکیل شود اما این مجلس بزودی

تعطیل شد

○ «میرزا یوسفخان آشتیانی» مقلب به «مستوفی الممالک» سداغلام ایران شد .

○ «حسن مشیرالدوله پیرنیا» مورخ و نویسنده معروف ایران و صاحب کتاب مشهور تاریخ ممالک ایران در این سال تولد یافت

✽

○ «حسن مستوفی» (مستوفی الممالک) آزادبخواه دوران اخیر ایران که بارها بنمایندگی مجلس شورایی و دو بار هم نخست وزیر شد تولد یافت .

○ راه آهن جلغا به تبریز بطول ۲۰۳ کیلومتر بوسیله بانک استراسی روس ساخته شد .

○ «ابرج میرزا» مقلب به «جلال الممالک» شاعر توانای معاصر در تبریز تولد یافت .

✽

○ «میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل» شیرازی مدیر روزنامه صور اسرافیل در شیراز تولد یافت .

○ اولین پست بلور منظم توسط یک مستشار اتریشی بنام ریپلر (۱) تشکیل شد .

○ «حضرت آیتالله بروجردی» در بروجرد تولد یافت .

○ «ابوالحسن خان مشیرالملک» در این سال حسینه مشیرآباد شیراز بنا کرد .

○ «حسن وثوقالدوله» از مردان سیاسی ایران که بارها بنمایندگی مجلس شورایی و نخست وزیری

ایران رسید و در شهرهم (ناصر) تخلص میکرد در
تهران تولد یافت .

•

۲۴۱۵ ۱۸۷۶ ۱۲۹۳ ۱۲۵۵ ○ دولت ایران مستقلا خط تهران بمشهد را دایسر
و برای اولین دفعه ناصرالدین شاه از تهران
بمشهد تلگراف نمود

○ (محمد حسن خان اعتمادالسلطنه) کتاب «مسراة
البلدان» را از روی کتاب معجم البلدان یاقوت
حموی تالیف کرد

○ «میو ریودر اطریشی» که برای تنظیم امورپست
پایران آمده بود ازطرف ناصرالدینشاه بریاست
کل پستخانه ایران منصوب شد.

•

۲۴۱۶ ۱۸۷۷ ۱۲۹۴ ۱۲۵۶ ○ ناصرالدینشاه اداره تلگراف را بوزارتخانه
تبدیل کرد و مسی فرمانی «اعتضاد السلطنه» را
بوزارت تلگراف منصوب کرد

○ ناصرالدینشاه «ریودر اطریشی» را ازریاست
پستخانه برکنار کرد و «استالدوس» «۹۶» را باین
مقام منصوب کرد .

○ آقابزرگ تهرانی از علما و مورخین بنام گنه
قریب پنجاه جلد کتاب و رساله تالیف کرده تولد
یافت

•

۲۴۱۷ ۱۸۷۸ ۱۲۹۵ و ۱۲۵۷ ○ رضا شاه کیمیر سرودمان سلسله قیلاوی در
آلاشت جزء «منطقه سواد کوه مازندران تولد
۱۲۹۶

یافت و در همین سال عباسقلی خان باوندی
پهلوی پند رضاشاه کبیر که درجه سرگردی
داشت و فرمانده اول فدوج عقثم سوادکوه بسود
برحمت ایزدی پیوست

○ ناصرالدین شاه برای دفعه دوم بهمراهی «مشیر
الدوله سپهسالار اعظم» یاروپا رفت .

○ دولت ایران بهسوی اتحاد بین المللی پستی در آمد

○ دولت ایران خط تلگراف تهران بخوزستان را
دایر کرد .

○ (قره‌داد میرزا معتمدالدوله) فرزند عباس میرزا
از نویسندگان و ادبای دوره قاجار و صاحب کتاب
معروف (جام جم) وفات یافت

○ سعید حسن تقی زاده از رجال معروف و دانشمند
معاصر و از آزادخواهان صدر مشروطیت که سالها
نمایندگی مجلس را داشت در این سال در تبریز
تولد یافت

○ امتیاز سید ماضی از دهانه رود آستارا تا دهانه
رود اترک از طرف (حاج میرزا حسین مشیرالدوله) به
سه نفر از اتباع روسیه بنامهای (آزاد باتس) «۱»
و «مارتین لیانازف» «۲» و «ملیک بیلکف» «۳» داده شد

○ اولین شرابخانه رسمی در ایران توسط «محمد
ابراهیم خان آبدار» باشی امین سلطان «» برای شرب
سکه ایجاد شد .

○ «حاج میرزا حسن خان سپهسالار» اولین کارخانه

چراغ گاز را در ایران تأسیس نمود و برای اولین
دفعه قسمتی از پایتخت روشن شد.

○ **محمد تقی کاشانی**، ملقب به **لسان‌الطک** مؤلف
کتاب معتبر «تاسخ‌التواریخ» در تهران وفات یافت

○ **علی اکبر دهخدا** دانشمند و نویسنده معروف
مماسر در تهران تولد یافت

○ **حسن فرزند قاسم متخلص** به **وحید دستگردی**
شاعر و ادیب معروف در قریه دستگرد اسفهان
تولد یافت.

»

○ **حاج میرزا حسین سپهسالار** از رجال بزرگ دوره
تاجاربه در تهران دوائر سکنه در سن ۵۸ سالگی
در گذشت. **مسجد سپهسالار** و **عمارت بیمارستان**
مجلس شورای ملی از بنا های اوست.

○ **علی شرویدی** استاد مسلم فن **تذهیب و نقاشی** و
«بنیاد تورد در طالقان تولد یافت.

○ **شاعرزاده اعتماد السلطنه علیقلی میرزاده** در تهران
وفات یافت

•

○ بین ایران و دولت روسیه عهدنامه‌ای درباره تعیین
خطوط مرزی منعقد گردید.

○ دولت روس امتیاز بانک استقرای روس را که قبلاً
گرفته بود بموجب قرار دادی با ایران پس داد و
مبلغ چهل میلیون منافع طلب خود را کان لم یکن دانست

○ **(سلطان مراد میرزا حاکم السلطنه) فرزند عباس**

»

میرزا که در سال ۱۲۷۴ هرات را کشف و به
 (فاتح هرات) ملقب گردیده بود وفات یافت و در
 مشهد مدفون است.

۲۴۲۱ ۱۸۸۲ ۱۳۰۰ ۱۲۶۱ ○ اولین خط‌آهن ایران که امتیاز آن بدست یکنفر
 فرانسوی بنام **پواتال** (۱) بود بطور آزمایش
 بین تهران و حضرت عبداللطیف بطول شانزده
 کیلومتر کشیده شد و همچنین دولت ایران امتیاز
 استخراج نغال سنگ ناحیه پشند را هم باین شخص
 داد.

○ «زین‌العابدین اشرف‌الکتاب» از خوشنویسان مشهور
 دوران ناصری در اسفهان درگذشت.

○ **پرج طغرل** (۲) «برج طرغان» در نزدیک شهر
 ری بامر ناصرالدین‌شاه توسط میرزا علی‌اسمرخان
 امین‌السلطان تعمیر شد.

○ اولین سفیر کبیر امریکایی بنام اس. جی. بنیامین (۳)
 وارد تهران شد و بحضور ناصرالدین شاه
 با دریافت.

○ **ابوالحسن افشار** ناشر و مترجم معروف ایران که
 در سمت ناشی و گل‌وبوته سازی روی جلد و قلمدان
 استاد بود درگذشت.

۲۴۲۲ ۱۸۸۳ ۱۳۰۱ ۱۲۶۲ ○ در این سال یکنفر باستان‌شناس فرانسوی بنام
 «مارسل اگوست دیولافوی» (۴) از ناصرالدین
 شاه امتیاز حفريات باستان‌شناسی در شوش را گرفت

۱ - Hottel

۲ - طغرل پسر (۲) برجی نام مرغی شکاری است

۳ - S. G. Benyamin

۴ - Marcel August - Dieulafoa

ویکتک جسمی موفق بکشف آثار مهی در این
شهر باستانی گردید.

○ «حسین کاتلمزاده ایرانشهر» از نویسندگان مشهور
قرن اخیر، مؤلف کتابهای «شرح زندگی زردشت»،
«شرح زندگی حضرت محمد ص» و «راه تودرتعلیم
تربیت» در تبریز تولد یافت.

○ یحیی بن عمر زرا فرزند چهارم عباس میرزا که به
دوسیه پناه برده بود در این سال وفات یافت

○ ابوالحسن فروغی از رجال سیاسی و دانشمند
و فاضل ایران در تهران تولد یافت

○ بدستور و فتحعلیخان صاحب دیوان، مقبره شیخ
سعیدی در شیراز مرمت و تعمیر شد

○ استاد یحیی‌نیا «احمد» از فنلا و نویسندگان
پنجم ایران در کرمان متولد شد

○ «محمد سمیع خاتم» استاد مسلم خاتم‌سازی در
شیراز تولد یافت

✽

○ دولت روسیه تزاری مر و را فتح کرده در کمستانان
را مملوع خود کرده و با کشور شاهنشاهی ایران
در خاور دریای خزر نیز هم مرز شدند

○ (شیخ‌علی محمد تمام همدانی) از با ذوق‌ترین
گویندگان زمان خود در همدان تولد یافت.

✽

○ (مستوفی الممالک) فوت کرد و سدارت ناصر -
الدین شاه به‌جده (میرزا علی‌اسفرخان امین‌السلطان)
افتاد .

○ (سید جمال‌الدین اسدآبادی) با همکاری و شیخ محمد

عبده مصری، مجله مسروق و عرفا لوتقی، را در پاریس منتشر ساخت .

○ « میرزا محمد طیب کاردونی، متخلص به طالع از اطباء مشهور و دانشمندان و شمرای فارس در این سال وفات یافت و جسدش را به عثبات برده دفن کردند .

○ « ناسرالدین شاه، بهزم بیلابقیهای کردستان از تهران خارج شد . ۱۲۶۵ ۱۳۰۴ ۱۸۸۶ ۲۴۲۵

○ « محمد تقی بیار « ملك الشراء » شاعر توانای قرن اخیر در مشهد تولد یافت .

○ « مارسل آگوست دیولا فوا، مهندس و باستانشناس فرانسوی در شوش موفق بکشف کاخهای داریوش و اردشیر گردید .

○ « اولین وزیر مختار ایران در امریکای نام « محمدالوزراء عازم واشینگتنون شد . ۱۲۶۶ ۱۳۰۵ ۱۸۸۷ ۲۴۲۶

○ « حاج سید تقی خوانساری « آیتاله خوانساری » در خوانسار تولد یافت .

○ « فرهاد میرزا، محمدالدوله، فرزند عباس میرزا که شاهزادهای دانشمند و ادیب بود در این سال در گذشت .

کلنل علی تقی وزیرری استاد معروف موسیقی ایران مؤسس مدرسه موسیقی در تهران تولد یافت

○ « چون رویتر نتوانسته بود بتمهذات خود عمل کند « ناسرالدین شاه امتیاز او را لغو و ودیعه ۱۲۶۷ ۱۳۰۶ ۱۸۸۸ ۲۴۲۷

دا ضبط نمود و در عوض امتیاز تأسیس بانک شاهنشاهی و صدور اسکناس را برای شصت سال پاداد .

○ ناصرالدین شاه برای دفعه سوم بهمراسی میرزا علی اسفرخان امین‌المسلطان، باروپادفت

○ حاج ملاعلی کنی نویسنده و دانشمند وقتیه معروف و صاحب کتابهای «الاستصحاب» و «الوامر» و «النهاره والصلوة» درتهران درگذشت .

○ قسریاقوت یا (سرخ حصار) باهتمام(میرزا علی اسفرخان امین‌المسلطان) و میرزا (محمدخان سرتیب) با سرف هزینه‌ای برابرهشتاد هزار تومان در تهران ساخته شد .

○ عبدالوهاب قزوینی دانشمند بزرگ ایران و پدیدعالمه‌قزوینی و یکی از مؤلفان چهارگانه نامه دانشوران درتهران وفات یافت .

○ ناصرالدین شاه امتیازمعامله توتون و تنباکو و ۱۲۶۸ ۱۳۰۷ ۱۸۸۹ ۲۴۲۸

انقیه را درسراسرایران بمدت پنجاه سال به شخصی بنام قالموت انگلیسی وشركاء داد و درعوض قرار شد شركت سالی پانزده هزارلیره انگلیسی به ناصرالدین شاه بپردازد .

○ میرزا ملكم‌خان روزنامه قانون را در لندن منتشرساخت .

○ (سیدجمال‌الدین اسدآبادی) بدعوت وناسرالدين شاه از اروپا به ایران بازگشت و بتهران وارد شد .

○ بانک شاهنشاهی ایران با سرمایه یکمیلیون لیره استرلینگك تأسیس شد و اداره ضرابخانه نیز در

دست این بانک قرار گرفت .

- ۱۳۴۹ ۱۳۰۸ ۱۸۹۰ ۲۴۲۹ ○ کمپانی رژی (انحصار دخانیات) بسا سروصدای
غربی درایران تشکیل شد و ملت ایران طبق
قنوی (حاج میرزا حسن شیرازی) **میرزای**
شیرازی سرجمع تقلید شیعیان در سامره (۱)
که استعمال دخانیات را حرام اعلام کرده بود
قلبانها را شکسته و مطلقاً دخانیات را ترک کردند
- (حاج محمد حسن امین‌التراب) از آمل تا بندر
مجمودآباد خط آهنی بلول شانزده کیلومتر کشید
- **شیمبانی کاشانی** شاعر معروف که آثار متعددی از
قبیل « درج دره » و « گنج کهر » و « فتح و ظفر »
دارد در این سال درگذشت .

- ۱۳۴۰ ۱۳۰۹ ۱۸۹۱ ۲۴۳۰ ○ از طرف کلیه طبقات مردم و روحانیون نسبت به
معاهده «رژی» مخالفت‌های تند شد و مردم انواع
دخانیات را حرام کردند .
- بالآخره «ناصرالدین‌شاه» در مقابل افکار عمومی
امتیاز انحصار دخانیات را برهم زده و مبلغ يك
کرو لیره از بانک شاهشاهی وام گرفته به‌عنوان
غرامت بشرکت «رژی» داد «۴»
- برحسب حکمیت ژنرال **کلین** انگلیسی مرزهای
بین ایران و افغانستان تعیین گردید .

۱- این قنوی آیت‌الله حاج میرزا حسن شیرازی این است (الیوم : استعمال التباکو و تونون . پای‌نحوکان
در حکم بخاربه با امام زمان است)

« حرره الاحقر محمد حسن‌الحسینی »

۲- این نخستین دومی بود که ایران از شرکت خارجی گرفت و مدت آن چهل سال و قرعین صدی شش بود

○ ابوالقاسم قهرنگ فرزندی وصال شیرازی

شاعر و نویسنده بزرگ فارسی در گذشت .

○ روسها در این سال امتیاز احداث پلک رشته خط

شوسه میان بندر انزلی (بندر پهلوئی) تا قزوین را

بهدت نودونه سال بدست آوردند .

○ دولت ایران امتیاز کاش و حفاری درشوش را به

« مارسل اگوست دیولا فوآه فرانسوی داد (۱)

○ میرزا رضا گلپور از خوشنویسان معروف دوره

قاجاریه که خط نستعلیق و شکسته را بسیار نیکو

مینوشت در تهران بعرض و با در گذشت .

○ دانشمند بی نظیر محمد نصیر حسینی معروف

به میرزا آقا و ملقب به قرص الدوله کتاب نفیس

« آثار جم » را در این سال تألیف کرد .

○ (محمودخان ملك الشعراء) شاعر چیره دست دربار

ناصرالدین شاه در تهران وفات یافت و او را در

جوار حضرت عبدالعظیم نزد پلک ایوان ناصرالدینشاه

بخاک سپردند .

○ علی مختاری استاد مذهب کفاری ایران در این

سال تولد یافت .

○ حبیب اصفهانی متخلص به (بوستان) دانشمند

و شاعر ایرانی در استانبول وفات یافت .

○ (حضرت آیتاله حاج میرزا حسن شیرازی) معروف

به آیت الله شیرازی و میرزای شیرازی که

فتوای او مبنی بر تحریم دخانیات معاهده رژی

را برعم زد دوسامره وفات یافت .

○ میرزاده عشقی شاعر انقلابی ایران درمحمدان

تولد یافت .

○ ناصرالدین شاه مقدمات جشن پنجاهمین سال

سلطنت خود را درتهران باشکوه سرچیه تمامتر

فراهم میکرد .

*

○ درحالی که ناصرالدین شاه درحرم حضرت عبدالعظیم

منواعمیکرد توسط یک نفر بنام میرزا رضا کرمانی

ترور شد .

○ (ملفردالدین میرزا) چهارمین فرزند (ناصرالدین-

شاه) (۱) که درآذربایجان بود چهل روز پس از

قتل پدرش یعنی روز جمعه اول شعبان همین سال

درعمارت گلستان درکاخ بیلیان تاجگذاری کرد

وروی تخت مرمر جلوس نمود .

○ (حاج میرزا حسن فاضل) کتاب مشهور (فارسنامه

ناسری) را دراین سال بنام ناصرالدین شاه تألیف

کرد (۲)

○ سعید نفیسی دانشمند و محقق بزرگ ایران درتهران

تولد یافت .

○ حبیب الله نوبخت دانشمند و نویسنده و شاعر

معروف معاصر مؤلف کتاب (شاهنامه نوبخت) و

مشجوز از یکصد و پنجاه کتاب دیگر در شیراز

تولد یافت (۳)

۱- سه پسر دیگر ناصرالدین شاه عبارتند از : (عین‌الدین میرزا) و (امیر قاسم میرزا) که در کودکی درگذشتند و (مسعود میرزا) ملقب به نعل‌الطمان .

۲- این کتاب در سال ۱۳۴۳ خورشیدی بیعت آقای علینقی یهروزی در شیراز تجدید چاپ گردید .

۳- برای اطلاع بیشتر نگاه کنید به جلد چهارم دانشمندان و سخن‌سرایان فارس تألیف رکن‌زاده آدمیت .

- (محمد حسن خان اعتماد السلطنه) از رجال دانشمند و نویسنده بنام صاحب کتابهای معروف (مرآت البلدان) و (مطلع الشمس) درگذشت .

- ۱۲۷۵ ۱۳۱۴ ۱۸۹۶ ۲۴۳۵
 (میرزا حسن خان خبیر الملک) و (میرزا عبدالحمین خان) معروف به **میرزا آقاخان کرمانی** و (شیخ احمد روحی) که عرسه از رجال آزادیخواه و دانشمندان ایران که مدتی در استانبول در حال توقیف بودند در این سال بایران تحویل داده شد و در تبریز بفرمان **محمد علی میرزا** ولیعهد آنها در سر بریده و پوست آنها درازگاه کرده بتهران فرستادند
- (احمد میرزا) که بعدها بنام **احمدشاه تاج** و تخت قاجار را بدست آورد در این سال در تبریز تولد یافت (۱)

- (سیدجمال الدین اسدآبادی) فیلسوف و آزادیخواه مشهور ایران در استانبول بدستور **سلطان عبدالحمید** مسموم شد و در همان شهر مدفون گردید ۳۵

- «میرزا شاکرمانی» قاتل ناصرالدین شاه در میدان مشق تهران بدار آویخته شد .

- «میرزا ابوالحسن جلوه» از فضلا و حکما و شعرای معروف ایران که «ناصرالدین شاه» نسبت باو ارادت کامل داشت در این سال در تهران وفات یافت .

- ۱۲۷۶ ۱۳۱۵ ۱۸۹۷ ۲۴۳۶

۱- پسر محمدشاه و مادرش ملکه جهان دختر کامران میرزا فرزند ناصرالدین شاه بود .
 ۲- آغاها در سال ۱۲۳۳ هجری استخوانهای سید جمال الدین را به افغانسان برده در کابل دفن کردند و آرامگاه باشکوهی برای او ساختند زیرا او را سیدجمال الدین افغانی میدانستند .

همیشه و غیر محدود بدولت فراتسه داد و فراتسه
هم گنت دو مرگان را باهیشی به ایران فرستاد

○ (حاج میرزا علیخان امین الدوله) بوادرت مظفر-
الدین شاه رسید

○ ابوالحسن حمدیقی مجسمه ساز معروف معاصر
در این سال تولد یافت .

○ عمادالکتاب استاد خط نستعلیق که خط تلو و نسخ
و شکسته را هم نیکو مینوشت و در نقاشی نیز دست
داشت در گذشت .

○ مظفرالدین شاه باردیکر (امین السلطان) را
بهدارت پ. گزید . ۱۲۷۷ ۱۳۱۶ ۱۸۹۸ ۲۴۲۷

○ (حاج میرزا حسن حسینی) معروف به قالی
ساحب کتاب (فارسنامه ناسری) در شیراز وفات یافت
و در مدرسه منصوریه مدفون است .

○ صفی علیشاه از اقطاب سلسله نعمت الهی در تهران
وفات یافت .

○ یقرب خان از مجاهدین صدر مشروطیت ایران که
به سیبری تبعید شده بود با ایران بازگشت .

○ (میرزا اسماعیل بن محمدعلی) معروف به همبر زای-
حجرت مترجم تاریخ مشهور (تاریخ سحر جان ملایم)
در بمبئی در گذشت .

○ اولین روزنامه یومیه ایران بنام (خلاصه الحوادث)
در چهار صفحه در تهران منتشر گردید . ۱۲۷۸ ۱۳۱۷ ۱۸۹۹ ۲۴۲۸

○ (ملشاه جهان زردشتی بزدی) با اجازه علمای شیراز
در حدود سه هزار ربال خرج کرد و قبه زیبایی بر

آرامگاه خواجه حافظ در شیراز ساخت (۱)

- در این سال در پاریس از طرف جوانی بنام **فرانتوا**
سالون نسبت به **مظفر الدین شاه** سوه آسند
 شد که تیرها بهدف نخورد .

- در مسافرتی که مظفر الدین شاه به فرانسه کرد امتیاز
 حفاری باستانشناسی را در تمام خاک ایران برای
 مدت نامحدودی بدولت فرانسه داد و دولت فرانسه
 هم هئیت علمی موزه لور در پاریس **دمرگان** ۲۰
 و شیل ۳۰ پاریس فرستاد و آنها مدت چهار
 سال در شوش و اطراف تهران و مازندران و
 آذربایجان بکاوش پرداخته نقاشی تاریخ درخشان
 باستانی ایران را بخارج بردند

- (دکتر لطفعلی سورتگر) شاعر و نویسنده و استاد
 دانشگاه تهران در شیراز تولد یافت

- **ویلیام نکس** **دائسی** (۴) انگلیسی از االی
 زلاند جدید امتیاز استخراج مواد نفتی ایران را
 باستانیهای شهرهای شمالی از **مظفر الدین شاه**
 بمدت شصت سال گرفت .

- شاهزاده منصور میرزا شامع السلطنه، والی فارس بامر
 پدر خود **مظفر الدین شاه** حجری آهنین برای

۱- اما عتسافه پس از التام بنا چند نفر سید و مردم نامی بعنوان اینکه یکنفر زرشی چنین بنا لسی کرده
 آجارا ستباران کرده و تکلی ویران ننمودند و سنگها و آهنها را بظارت بردند .

Dmorgan - ۴
 P. V. Shel. - ۴
 W. N. Darci - ۴

قبر حافظ در شیراز ساخت «۱» و نصب کرد

*

۲۴۴۱ ۱۹۰۲ ۱۳۲۰ ۱۲۸۱ ○ مظفرالدین شاه برای دقمه دوم مبلغ تسابیل توجیهی (۲) از بانک استمرانس روس قرض کرد و امتیاز راه‌شوسه جلفا به تیران را به‌منوان وثیقه به بانک داد .

○ از طرف ایران امتیاز تلفن شهر تبریز به دوست محمد خان معبرالممالک واگذار گردید .

○ سید محمد طباطبائی نویسنده و فاضل معاصر در یکی از قراء اردستان تولد یافت .

○ حاج شیخ‌هادی نجم‌آبادی قاضی و فقیه معروف ایران در تهران وفات یافت .

*

۲۴۴۲ ۱۹۰۳ ۱۳۲۱ ۱۲۸۲ ○ مظفرالدین شاه «امین‌السلطان» را از سدارت عزل و شاهزاده «عبدالمجید میرزا امین‌الدوله» را بجای وی منسوب نمود .

○ مسوئولین بلژیکی بوزارت گمرک پست ایران منسوب شد .

○ اولین چاه نفت ایران در محل چیمیا سرخ «در بختیاری» با سرمایه شرکت کوچکی بنا (پرمه) اوایل «۳» حفر شد و نفت از آن فوران نمود .

*

۲۴۴۷ ۱۹۰۸ ۲۲۲۶ ۱۲۸۷ ○ محمد علی میرزا بکک (لیا خسوف) سردار

۱ - روی این حجر این شعر نوشته شده بود :

بچند خسرو عادل مظفر الدین‌شاه
خرد بپزه بهنشد زین الدوله
بد از هزار و سه نوزده فرود آورد
شعاع السلطنه این مرقه باقه را بپهور

۲ - جمع مبلغ دو فقره قرض ایران از بانک استمرانس روس «عادل» ۳/۴۳۳۰۰۰۰ لیره انگلیس (در حدود دویت و چیل ملیون تومان) بوده است .

Berne oil. - ۲

تهران، پنودسری جمع شده و اساس مشروطیت را بنا نهادند» ۱۰

○ باقرخان حکیم متخلص به «سیوری» و ملقب به «مدیرالاطباء» دانشمند و شاعر توانا در درشت وفات یافت.

●

○ ۲۲۲۲ ۱۹۰۵ ۱۳۲۳ ۱۲۸۴ علمای مجاهد تهران تحت رهبری سید عبدالله بهبهانی و سید محمد طباطبائی، قهرمانان نهضت مشروطه ایران به قم مهاجرت کردند تا از دزد خورد نیروهای دولتی با مردم قانع شوند.

○ «سرپرستی سایکس» ۲۰۰ افسر انگلیسی در این سال سرکنسول انگلیسی در خراسان شد

○ چون رود هیرمند مسیر خود را تغییر داده بود دومین کمیسیون دفع اختلاف سرری بریاست کلنل ماکماهون تعیین شد تا در تین خطه مرز تجدید نظر نمایند

●

○ ۲۴۴۵ ۱۹۰۶ ۱۳۲۴ ۱۲۸۵ روز چهاردهم شوال این سال اعلام اللهوله حاکم تهران به بازار رفت و دو نفر از بازارگانان خوش

۱ - این فهرست برده از:

- ۱ - سید جمال‌الدین واعظ اسفغانی
 - ۲ - میرزا نصرالله ملک‌المتکلمین
 - ۳ - سید محمدرضا صاوات
 - ۴ - شیخ ابوالحسن
 - ۵ - میرزا حسن خان (برادر سیدالعلماء)
 - ۶ - میرزا سلیمان‌خان میکده
 - ۷ - حاج میرزا یحیی دولت‌آبادی
 - ۸ - سید اسدالله خرفانی
 - ۹ - میرزا محمد علی خان
- Sir Percy Sykes - ۲

نام و نیکوکار را بنامهای «حاج سید محسن» و «حاج سیدهاشم» بچوب بست و همین عمل جرگه‌ای بود که آتش انقلاب مشروطه خواهی را مشتعل کرد.

○ مشروطه خواهان سه باغ سفارت انگلستان رفته و منحسَن شدند و برای رفع غائله تقاضای درپنج عاده بدولت دادند «۱»

○ روز بیست و پنجم جمادی‌الاول این سال در حدود یک‌هزار نفر از مشروطه خواهان که در رأس آنها سید محمد طباطبائی و آقا سید عبدالله یثیمانی بود به قم مهاجرت کردند «۲»

○ بالاخره مظفرالدین شاه در مقابل نبروی ملت سر تعظیم فرود آورد. و روز چهاردهم مرداد ماه ۱۲۸۵ خورشیدی مطابق با بیست و چهارم ماه جمادی‌الثانی ۱۳۲۴ هجری و پنجم اوت ۱۹۰۶ میلادی فرمان مشروطیت ایران را امضاء و صادر کرد «۳» و ماده تاریخ این روز بزرگ را عدل مظفر انتخاب کردند «۴»

○ اولین مجلس ایران در کاخ گلستان با حضور مظفر - الدین شاه که باستدلی چرخ‌دار به مجلس آمده بود تشکیل یافت.

۱ - این پنج عاده عبارت بود از

۱ - عزل سید محمد

۲ - بازگشت علماء مهاجرین به ایران

۳ - افتتاح مجلس شورای ملی

۴ - قصاص خون کشته شدگان

۵ - بازگرداندن تبعیدشدگان

۲ - در تاریخ مشروطیت این واقعه را «مهاجرت کبیر» گفته اند.

۳ - روزی که مظفرالدین شاه فرمان مشروطیت را امضاء کرد مصافح با سائوز تولد او هم بود

۴ - کتیبه عدل مظفر که بالای سر در مجلس شورای ملی است اثر ذوق و هنر میرزا سید عبدالرزاق کلبه ساز مدیر دارالصنایع تیران واقع در ناصریه بود و خود عبدالرزاق از آزادیخواهان و مشروطه طلبان و از مدافعین مجلس هنگام شکام پساگران بود.

○ در همین سال قانون اساسی و نظامنامه انتخابات
پامناش مظفرالدین شاه رسید .

○ مظفرالدین شاه که بمرض سل دچار بود در این
سال وفات یافت .

○ محمد علی میرزا ولیعهد و فرزند مظفرالدین
شاه طبعی رأی مجلس پس از سوگند به قرآن و
وفاداری به مشروطیت و قانون اساسی در کاخ ارک
تهران تاجگذاری کرد و عیچیک از وکلای مجلس
شودایی را دعوت نکرد (۱)

○ (امین السلطان) پس از خوردن سوگند وفاداری ۱۳۸۶ ۱۳۲۵ ۱۹۰۷ ۲۴۴۶

باصول مشروطیت ایران بصدارت رسید و کابینه
خود را تشکیل داد .

○ دولت روس و انگلیس (در سن پترزبورگ) دلتین -
گرا دامروزه ایران را به منطقه نفوذ تقسیم کرده
شمال را در تصرف دولت روس و جنوب تحت نظر
انگلیس و قسمی از مرکز ایران بیطرف اسلام
گردید (۲)

○ امین السلطان هنگامیکه از مجلس شودایی بیرون
میآمد بشرب گلوله یکی از فدائیان مشروطه بنام
(عباس آقا سراف تهریزی) کشته شد .

-
- ۱ - گویند هنگامیکه میرزا نصرالله خان مشیرالدوله تاج ترس محمدعلی میرزا شدت سها با عبدالاح را وارونه ترس او دارد .
 - ۲ - خط منطقه روسها از سر شیراز شروع شده پس از عبور از اسفهان - بزه - خواف در محله ای که مرز ایران و افغانستان و روسیه بهم میرسد منتهی میشود و منطقه انگلستان از مرز افغانستان شروع شده پس از عبور از قزاقستان - برچند - کرمان به بندر عباس ختم میگردد .

- ۲۴۲۷ ۱۹۰۸ ۱۳۲۶ ۱۲۸۷ ○ محمد علی میرزا بکمک (لیاخوف) سردار روس مجلس شورایی را از باغشاه بشو بستان و ملیون بر علیه او قیام کردند . از این زمان تافتح تهران را استبداد سفیر میگویند .
- باقر محمد علیشاه قیوم مسموم به (سید جمال الدین استهبانی) آزادخواه دانشمند و پیشرو انقلاب مشروطیت ابرار نامه او را از بی بردند (۱)
- برای اولین دفعه چاه نفت در مسجد سلیمان جوشیدن گرفت .
- (حاجی میرزا نسرالله ملک المتکلمین) و (میرزا جهانگیر سودا سراقیل) را قزاقان محمد علیشاه در باغ شاه خفه کردند . و جنازه ایس دو مجاهد مشروطیت ابرار را درختند انداختند .
- و شیخ فضل الله نوری که در آغاز مشروطه ارمواداران مجلس و مشروطه بود ولی بعداً بسبب مخالفین پیوست در این سال بدار آویخته شد ۲۵
- از کلیه نقاط ایران از جمله تبریز - فارس - مشهد - اصفهان - کرمان برنده محمد علیشاه برای نجات مشروطیت فعالیتهایی آغاز شد .
- در این سال در حالی که قوام الملک با پاران خود در شیراز در باغ دیوانخانه نشسته بود جوانی با چهار گلوله او را بقتل رسانید و بپایک گلوله عم بر بندگی خود پایان داد . در جیب این جوان نامه ای بپست آمد که نوشته شده بود (نمستاک بر و جردی نمره ۱۹) ۲۱

۱ - دانشمند و نویسنده معاصر محمد علی جمالزاده فرزند آن مرحوم است

۲ - حاج محمود فتاد از آزادخواهان آن دوره اسبدهای ساخت بدن مطلع .

روز مولود حیدر گسار شیخ نوری کشیده شد برادر

- ۲۴۴۸ ۱۹۰۹ ۱۳۲۷ ۱۲۸۸ ○ در اثر محاصره تبریز توسط (محمد علی شاه) و تهدید اهالی تبریز به قحطی. دولت روسیه به پناه حفظ جان اتباع خویش به تبریز حمله کرد و با نیروی توپخانه در صدد تصرف شهر درآمد و (محمد علی شاه) اجباراً محاصره تبریز را شکست.
- در آرفارس (سید عبدالحمین لاری) بطرفداری از مشروطه قیام کرد.
- (سرمسام السلطنه) و (حاج علیخان یختیاری سردار اسعد) بطرف قم حرکت کردند و همچنین (محمد ولیخان تنکابنی) نیز از طرف قزوین بسوی تهران پیش آمد و در محل **بادامک** جنگ سختی بین ملیون و قوای دولتی در گرفت. در این جنگ قوای ملیون سرداری محمد ولیخان تنکابنی و (سردار اسعد) قوای **محمدعلیشاه** و سربازان سیلاخوری را شکست داده و فاتحانه در میان استقبال پرشور آزادبخوان وارد پایتخت شدند.
- **محمدعلیشاه** به سفارت روس پناهنده شده به کمک آنها به بندر **انسا** رفت.
- **ملیون احمد میرزا** پسر دوازده ساله **محمدعلیشاه** را در نالار برلین تهران به تخت نشانند و نیابت سلطنت را به **عبدالملك** که از رؤسای خاندان قاجار بود واگذاشتند.
- یازدهمین کابینه قانونی ایران بریاست (میرزا - ابوالقاسم قسره گوزلو) گشایش یافت و در همین مجلس احزاب اعتدال و دمکرات بوجود آمد.
- تعدادی از قوای روسیه به فرماندهی **ژنرال نارسکی** به تبریز وارد شد.
- **سید عبداللّه بیهبانی** رهبر بزرگ آزادبخواهان در انقلاب مشروطیت بوسیله چند نفر تروریست در

خانه خود بقتل رسید ۹۱

- شرکت سابق نفت ایران و انگلیس درایسن سال
عیث مدیره خود را بریاست لرد استرات کونا
تشکیل داد .

۲۴۴۹ ۱۹۱۰ ۱۳۲۸ ۱۲۸۹ ○ **عزض‌الملک** نایب‌السلطنه وفات یافت و ناصر **الملک**
را بجای وی به نیابت سلطنت انتخاب کردند.

- سبز دهمین کابینه قانونی ایران را در محمدولیخان
تنکابنی سپه‌دار اعظم تشکیل داد .

○ **عبدالرحیم بن ابوطالب** معروف به **طالب اف**
نویسنده و دانشمند تبریزی که آثار متعددی از جمله
«نخبه سپهری» در احوال حضرت رسول اکرم
دارد وفات یافت .

○ **کمال‌الملک** بزرگترین نقاش ارزنده معاصر
ایران نخستین هنرمندان نقاشی را تأسیس کرد .

○ **عمرزا جیانگمر قشقایی** از علماء معروف ایران
درس هفتاد سالگی وفات یافت .

۲۴۵۰ ۱۹۱۱ ۱۳۲۹ و ۱۲۹۰ ○ **محمدعلی شاه** به‌راه برادر خود (شاه‌السلطنه)
با عدم ای از ترکمنها سرداری **ارشدالدوله** به
۱۳۳۰

گرگان آمد . اما از سپاه ملیون سرداری **پیرم**
خان و امیر مجاهد شکست خورد و ارشدالدوله
بقتل رسید و **محمد علیشاه** هم بر وسیه فرار کرد
و بهمین دلیل مقرری او نیز قلع گردید . ۳۵

○ هیئتی از مستشاران امریکایی بریاست **مرگان شوستر**

۱ - فائق این روحانی بزرگ شخصی بود بنام (رجب سرائی) که تبری بدجان وی زد و خود او نیز در تبریز
بوسیله تبری که یکی از سربازان روسیه تزاری بدجانش زدگشته شد .

۲ - محمد علیشاه بعدها در ایالتی وفات یافت و جسدش را به بنات برده بخاک سپردند .

برای دفع بحران مالی استخدام گردید .

○ **هر ترضی قلیخان** فرزند «علیقخان» مخیرالدوله،

از رجال معروف و وطن خواه ایران بدست دو نفر
گرجی تبعه روسیه کشته شد .

○ **قوانین** (حفظالصحه وآبله کوبی) و «ثبت اسناد»

و (حکومت تنظامی) در این سال از تصویب مجلس
گذشت .

○ **روسها** که مخالف ماندن **عورتان شوستر** در

ایران بودند نیروی خود را پیران آورده و سالدهای روسی
بفرماندهی **روکو** گنبد، **طهر** **حسرت** **ابامرضاع**
را در مشهد بتوب بستند اما هیچکدام از گزوله‌ها
کارگر نیفتاد .

○ **عورتان شوستر** با سرار دولت روسیه و «وقت

ناصر الملک از ایران رفت . و مجلس نیز که مخالف
بود منحل گردید .

○ **دمیرزا علی آقا** نفع‌الاسلام، آزادخواه سر سخت

مشروطیت ایران بدست روسهای نژادی دستگیر
و در میدان مشق تبریز بدارآویخته شد .

○ **صمصام السلطنه** در این سال به نخست وزیری

رسید .

○ **دولت ایران** امتیاز خط راه آهن تبریز بچلقا و

یک شعبه آنرا از (سوفیان) به (بنددرقخانه)
بیانگ استقرار در روس واگذاشت (۱)

○ (حاج **سیدعلی حکیم کازرونی**) منخلص به **رحمت**

از قتها و مجتهدین که در شعر نیز (رحمت) تخلص
میکرد در شیراز وفات یافت و در حاققلیه مدفون

است .

○ **یغمرخان** (پیرم‌خان) مجاهد و آزادخواه ایران در نزدیکی همدان در جنگ با (سالارالدوله) برادر محمد علیشاه کشته شد جنازه او را پشهران آورده دفن کردند .

○ لایحه تأسیس ژاندامری بنسب مجلس شورای ملی رسید و هم در این سال مستشارانی از سوئد برای تشکیل ژاندامری استخدام گردیدند .

○ شاهزاده **ابوالفتح میرزا تاجار** ملقب به (سالارالدوله) - سومین پسر **عقصرالدین** شاه که بر ضد برادر طغیان کرده و با مشروطه طلبان همکاری داشت و باروبا تبعید گردیده بود در این سال برای بدست آوردن سلطنت پایران آماداً توسط **یغمرخان** در حدود ساوه مغلوب شده به عثمانی فرار کرد . (۱)

○ دوست **محمدخان معیرالممالک** از رجال معروف ایران و داماد ناصرالدین شاه در سن ۵۸ سالگی در اودسا وفات یافت .

○ **چون مدت نیابت سلطنت ناصرالملک پایان رسید احمدشاه رسماً در تهران تاجگذاری کرد** و به سلام عام نشست .

○ **میرزا ابوالقاسم قره سنوزلو** (ناصرالملک) نایب‌الملطنه که مورد نفرت آزادخواهان بود باروبا رفت .

○ **ستارخان** سردار دلیر مشروطیت ایران که بواسطه دلیری و فدائکاری از شرف آزادخواهان به سر دالملی ملقب شده بود در تهران سن ۵۰ سالگی

وفات یافت در باغ طوطی حضرت عبدالعظیم مدفون است .

۲۴۵۳ ۱۹۱۴ ۱۳۳۳ ۱۲۹۳ ○ با آنکه ایران بر طرفی خود را رسماً اعلان کرده بود مهیناً بعثت جنگ بین الملل اول قوای متخاصم وارد ایران شد و قراردادی بین روس و انگلیس بسته شد که بموجب آن قوای روس در شمال تاحدود یازده هزار فزاد و قوای انگلیس هم در جنوب بهمین تعداد نیروی پلیس (۱) تشکیل دهند و مالیه ایران را قوای مختلط اداره کنند.

○ دکتر محمد معین دانشمند و نویسنده مشهور ایرن صاحب کتاب معروف (فرهنگ معین) در درشت تولد یافت .

○ مستر العوله پیرنیا به نخست وزیری رسید .

○ امیر مهدی بدیع مؤلف کتاب (روی دیگر تاریخ) در همدان تولد یافت .

۲۴۵۴ ۱۹۱۵ ۱۳۳۴ ۱۲۹۴ ○ قراردادی که بین روس و انگلیس بسته شده بود در این سال به مرحله اجراء آمد و به قرارداد ۱۹۱۵ معروف گردید .

○ باقر خان سردار ملی ایران که بقصد مهاجرت از تهران خارج شده بود در نزدیکی قصر شیرین خود و همراهانش بدست چند نفر کرد بقتل رسید .

○ سر قیام رضاخان (علیحضرت رضاشاه کبیر) فرماندهی نیروی شمال و ریاست تپ قزاقخانه همدان منصوب شدند.

○ قوای روس بیهانه حفظ ایران در مقابل قوای آلمان و اطریش دوازده هزار نفر قوای مسلح بفرودین و دوهزار نفر را بتهران فرستاد و باالنتیجه مجلس تعطیل شده و عده‌ای از آزادیخواهان بناوحی‌نرب ایران مهاجرت کردند و قرار بود پابخت نیز باسفهان منتقل گردد .

○ بانگ استقرایش روس خط آهن تبریز بجلفا و سوفیان به شرمخانه را در این سال تمام کرد .

○ میرزا محمد حسین کازرونی ملقب به شیخ-الحکما و ناظم‌الحکما شاعر و نویسنده و طبیب معروف فارسی که دارای تألیفات زیادی است در بو شهر وفات یافت .

○ عیادام دیولاقوا (زن) (مارسل اگوست دیولاقوا) ۱۲۹۵ ۱۳۳۵ ۱۹۱۶ ۲۴۵۵
باستان شناس فرانسوی که درباره ایران کتابهایی تألیف کرده و در حفريات شوش باشوهر خود همکاری داشت در فرانسه در گذشت .

○ در اتر تجاوزات روس و انگلیس عده‌ای از آزادیخواهان و کلاهی مجلس پلرفداری آلمان و عثمانی کمیته دفاع ملی تشکیل داده به قم مهاجرت کردند و ازم به کرمانشاه رفته بریاست نظام‌السلطنه عافی حکومت موقتی اعلام کرده و کرمانشاه را پابخت خود قرار دادند .

○ در این سال در سراسر ایران قیامهایی بوقوع پیوست و ایران بسوی تجزیه و ملوک‌الطوایفی پیش‌میرفت از جمله (شیخ خزعل در خوزستان) و (خیابانی در آذربایجان) و (کلنل محمدتقی‌سیان در خراسان) و (میرزا کوچک جنگلی در گیلان) .

- ۲۴۵۶ ۱۹۱۷ ۱۳۳۶ ۱۲۹۶ ○ چون بسدنبال انقلابی در روسیه دولت پلشویکی روی کار آمد این دولت قرارداد ۱۹۱۵ را لغو کرد اما انگلیسها قوای تازه بنرب ایران آورده تقریباً تمام ایران را زیر نفوذ خود گرفتند .
- پلیس جنوب که انگلیسها تشکیل داده بودند از طرف (وئودا دوله) نخست وزیر وقت برسمیت شناخته شد (۱)
- سردار اسعد بختیاری سردار ملی ایران در اسفهان وفات یافت .
- سپاه عثمانی از انگلستان شکست خورده خاک ایران را ترک کردند .
- دکتر احمد ناظر زاده شاعر و نویسنده معاصر در این سال در کرمان تولد یافت .

- ۲۴۵۷ ۱۹۱۸ ۱۳۳۷ ۱۲۹۷ ○ جنگ بین الملل اول پایان یافت و مجمع ملل متفق بوجود آمد اما هنوز ایران در زیر جنگال دولتهای روس و انگلیس بود
- در اواخر این سال از طرف دولت ایران وثوق الدوله رئیس الوزراء از طرف انگلستان سرپرستی ساکس (۲) برای عقد معاهدی بین دو دولت طرح قراردادی ریختند که ایران اختیار کلیه امور نظامی و مالی و گمرکی خود را در دست در اختیار دولت انگلستان بگذارد .
- نیروی انگلیس برای جلوگیری از حمله احتمالی پلشویکها در شمال ایران نیروی خود را وارد بنند انزلی (پهلوی) کرد و هم در برابر پلشویکها و

۱- پلیس جنوب ایران در سال ۱۹۲۱ هجری قمری منحل گردید .

هم در برابر عثمانیها جنگ پرداخت .

- سرپرستی ساکس نماینده دولت انگلستان و عاهد قرارداد منجوس ۱۹۱۹ که دارای تألیفاتسی در خصوص ایران است (۱) از ایران خارج شد.
- در فارس و اکثر صفحات جنوب ایران مرطبه رگبار (آقلوانزا) شروع یافت که تلفات زیادی ببار آورد
- در این سال (مستوفی المعالک) و (صمصام السلطنه) و (وثوق الدوله) بترتیب نخست وزیر شدند .

- ۲۴۵۸ ۱۹۱۹ ۱۳۳۸ ۱۲۹۸ سر تلمیپ رضاخان پهلوی درجه و نشان و حمایت سر تلمیپ دومی دریافت و بر تبه میر پنجه رسید .
- قرارداد ۱۹۱۹ که در این سال منتشر گردید بر اثر فشار افکار عمومی توسط حسن خان مشیرالدوله پیرنیا در مجلس چهارم لغو گردید.
- در چهارم آبان این سال اعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی شاهنشاه بزرگ ایران و دومین تاجدار سلسله پهلوی و والا حضرت اشرف پهلوی توأمأ تولد یافتند.
- ایران مقررات عوائی بین المللی را قبول کرد.
- دولت ایران هیئتی را بکنفرانس صلح پاریس اعزام داشت و بشرح زیر تقاضاهائی بکنفرانس تقدیم نمود .
- ۱- ابطال بیمان ۱۹۰۷ بین روس و انگلیس راجع به ایران .
- ۲- لغو کاپیتولاسیون
- ۳- واگذاری اراضی که روسها و عثمانیها تصرف

۱- الزامات این دادنامه انگلیسی کتابهای (دوجوز ، پهل در ایران) و (تاریخ مفضل و مختصر ایران) و (تاریخ کرمان) او بنارسی ترجمه شده است .

کرده بودند (۱)

- میرزا حسن خان کاظم‌زاده ایرانشهر ددبران
«جمله ایرانشهر را منتشر ساخت که مدت چهار
سال دوام داشت .

•

- ۱۲۹۹ ۱۳۳۹ ۱۹۲۰ ۲۴۵۹ دولت جدید شوروی قراردادی با ایران بست و بموجب آن از کلیه دعای خود سرف نظر نموده اختلافات مرزی را مرتفع کرد همچنین خط آهن تبریز بجلقا و صوفیان به شرفخانه را بایران واگذار کرد.

- دکتر میلیسوی (۲) مستشار مالی آمریکائی تحت ریاست هیئتی برای اصلاح امور مالی بایران آمد

- در زمینه توافقی که در قزوین بین رضاخان میر پنج فرمانده تیب همدان و سید ضیاءالدین طباطبائی مدیر روزنامه رعد شده بود شیوم اسفند این سال تهران بدون خونریزی بنسرف رضاخان درآمد دستگی از غیب بیرون آمد و بر سینه نامحرم زد.

- شیخ محمد خمیا بانی روحانی سیاستمدار ایران ضمن کشمکشهایی که رخ داد بقتل رسید .

- (میرزا محمد نصرالحسنی) ملقب به فرصت الدوله صاحب کتاب نفیسی (آثار عجم) در شیراز وفات یافت و در جوار قبر حافظ بجاگ سپرده شد .

- سید محمد طباطبائی پیشوای جنبش مشروطه طلبان ایران وفات یافت

- ایران بدون یکی از اعضای اصلی انجمن مال

۱- این پیشنهادها بحرفه دولت انگلیس مورد قبول واقع نند .

متفق شناخته شد

۲۴۶۰ ۱۹۲۱ ۱۳۴۰ ۱۳۰۰ ○ رضاخان میرپنج «اعلیحضرت رضاشاه کبیر»
طبق فرمان احمد شاه بوزارت جنگ و فرماندهی
کل سپاه منصوب شدند.

○ دکتر همیسو که بدعوت عشیرالدوله بایران
آمده بود بعنوان مشاور مالی مسئول کار شد

○ فرمان نخست وزیری «سید ضیاءالدین طباطبائی»
توسط احمد شاه صادر شد و سید ضیاء کابینه
خود را تشکیل داد (۱)

○ انگلستان نیروی خود را از شمال ایران بیرون برد

○ میرزا کوچک خان جنگلی که ادعای خودسری
و استقلال داشت از قوای ایران شکست خورده در
گردنه (گیلوان) اطراف طالش درگذشت قیام
جنگلی ابتدا بر اساس نجات میهن بود اما بعداً
رنگ خودسری گرفت.

۲۴۶۱ ۱۹۲۲ ۱۳۴۱ ۱۳۰۱ ○ در این سال برای دفعه دوم احمد قوام (قوام السلطنه)
نخست وزیر شد و احمد شاه بار دیگر وقت

۱ - سید ضیاءالدین اولین کابینه خود را شرح زیر تشکیل داد :

۱ - سید ضیاءالدین طباطبائی	نخست وزیر و وزیر داخله
۲ - محمود جم (مدیرالملک)	وزیر خارجه
۳ - مازور محمودخان (میرحاجه مسعودکیهان)	وزیر جنگ
۴ - میرزا حسن خان آیش	« مالیه (دارائی)
۵ - مصطفی نندل (منصور السلطنه)	« عدلیه (دادگستری)
۶ - تقی خواجوی (منیر معتمد)	« پست و تلفراف
۷ - میرزا محمودخان (موفقالدوله)	« تجارت و فوائد عامه
۸ - دکتر علی اسفرخان (بلوندالدوله)	« سنجیه و امور خیریه (بهداری)
۹ - نیرالملک	« معارف (آموزش و پرورش)

و پست فرماندهی کل قوا به سردار رشید ایران (رضاشاه) داده شد که در کابینه بعد بوزارت جنگ منصوب شدند.

○ **امیرامان‌الله‌خان** پادشاه افغانستان و مصطفی کمال پانجا رئیس جمهور ترکیه با رضا شاه کبیر ملاقات کردند و بین ایران و ترکیه جدید پیمان سلحی بسته شد.

○ تحت رهبری فرماندهی سر **قیب رضاخان** ارتش جدیدی تشکیل شد تا به باغی گریه‌های مدعیان پایان دهد و ایران را زیر یک پرچم گرد آورد.

۲۴۶۲ ۱۹۲۳ ۱۳۴۲ ۱۳۰۲ ○ **سر قیپ رضاخان** سردار سپه به سمت رئیس - الوزرائی انتخاب شده و کابینه خود را تشکیل دادند.

○ به غائله «اسماعیل‌سینتو» توسط **رضاخان** - سردار سپه پایان داده شد.

○ **احمدشاه** برای بازسوم بااروپا رفت و دیگر هیچگاه برنگشت. (۱)

○ قانون تأسیس بانک ملی تصویب و مجلس رسید

○ جمعیت شیر و خورشید سرخ ایران ایجاد شد

○ **علیخان ملقب به (سقاعلیشاه)** و (ظهير الدوله) مؤسس انجمن اخوت تهران در گذشت

○ **دکتر هادی عدایش** دانشمند و نویسنده معاصر در تهران تولد یافت. (۲)

○ کتابخانه مجلس شورای ملی با کمک ارباب کبیر و شاعرخ تأسیس شد.

○ **دکتر عبدالوهاب نورانی** وصال شاعر و فاضل معاصر در شیراز تولد یافت.

۱- احمد شاه تا سال ۱۳۰۷ خورشیدی دربارین بود و در این سال در این شیر برقی کتبه در گذشت.

۲- از آثار دکتر هدایتی میتوان کتابهای تاریخ زندگانه و کوروش کبیر و ترجمه تاریخ هردوت را نام برد.

۲۴۶۳ ۱۹۲۴ ۱۳۴۳ ۱۳۰۳ ○ مجلس شورایملی فرماندهی کل قوا که تا آن زمان

مخصوص (احمدشاه قاجار) بود با اختیارات کامل
به **سردار سپه** واگذار کرد.

○ اولین دستگاه فرستنده و گیرنده‌های تلگراف
بین سیم در ایران بکار افتاد.

○ **میرزاده عشقی** شاعر اشعری ایران توسط گلوله‌ای
در خانه خود بقتل رسید.

○ (شیخ خزعل) که با حمایت انگلیسها در خوزستان
قدرت خود مختاری پیدا کرده بود توسط آرتش
تجات بخش ایران بسر داری **سردار سپه** دستگیر
و بهران فرستاده شد.

○ سرگرد **ایمیری** قنصل ممالک متحده امریکا
در حالیکه قصد کسبرداری از سفارخانه‌های درجهار.
راه آفاشیخ صادی را داشت بدست مردم بقتل رسید
که سروصدای زیادی در دنیای آنروز کرد.

۲۴۶۴ ۱۹۲۵ ۱۳۴۴ ۱۳۰۴ ○ بر اثر فتنها و جنبشهایی که برای ابراز نارضایتی و

شکوه از قاجاریه از تمام نقاط ایران بمجلس
شورایملی میرسید در نهم آبانماه این سال مجلس
شورایملی **احمدشاه** را از سلطنت خلع و حکومت
موقتی را به **سردار سپه** تفویض کرد (۱)

○ در همین سال مجلس مؤسسان تشکیل شد و سردار
رشید ایران **رضاخان** را بسلطنت **شاهنشاهی**
ایران انتخاب و اقراض سلسله قاجاریه را اعلام
نمود.

۱- ماده واحده زیر بمجلس در همین زمینه تصویب نمود

ماده واحده - مجلس شورایملی بنام سعادت ملت . اقراض سلطنت قاجاریه را اعلام و حکومت موقتی را در
جای خود قانون اساسی و قوانین موضوعه مملکت بنگین شخصی آقای رضاخان پیشوی و امضاار منقاد . تعیین تکلیف
حکومت اشغالی و گول به اکثر مجلس مؤسسان است که برای تدبیر اسول (۳۶-۳۷-۳۸-۳۹) بشعبه قانون اساسی تشکیل منمود

- روز چهاردهم آذرهمین سال شمن تشریفات رسمی وادای سوگند در مجلس شورا ملی - سردودمان سلسله پهلوی بنام رضاشاه پهلوی شاهنشاه - ایران تمام ایران داد دست گرفت.
- نخستین بانک ایرانی بنام بانک پهلوی قشقون تأسیس شد که این بانک بعداً بنام بانک سپه خوانده شد.
- القاب و عناوین از قبیل (خان، آقا، میرزا) که تا کنون متداول بود لغو گردید.
- بدستور رضاشاه کمیسر استخوانهای کریمخان زند را از زیر پلکان کاخ گلستان بیرون آورده در قم کنار قبر شاه صفی بخاک سپردند
- تقویم شمسی (تقویم جلالی) تقویم رسمی کشور شاهنشاهی ایران شد.
- ایرج میرزا جلال الممالک شاعر ماسرا پسران در تهران به سکنه قلبی در گذشت
- اولین دوره پیشاکنکی در ایران در ۱۳۲۲ آذر این سال تشکیل گردید.
- میرزا عبدالله متخلص به رحمت از اطباء و شعرا و دانشمندان و خوشنویسان معروف در شیراز وفات یافت و بر طبق وصیت او در بقعه شیخ ابوالوفاء شیراز دفن گردید (۱)

- روز یکشنبه چهارم اردیبهشت ماه این سال در اتلار مرمرا کاخ سلطنتی گلستان تهران طی مراسم باشکوهی اعلیه حضرت رضاشاه کمیسر تاجگذاری کرد و

۱ - شعاع الملک شیرازی برای ماده تاریخ وفات او چنین گفته

رفت بیرون یکی از جمع و تلفت رحمت امروز میرسد بوسال (۱۳۴۴)

تاج پهلوی را بر سر نهاد (۱)

○ قانون احداث راه آهن سراسری ایران بتصویب مجلس شورا پملی رسید .

○ محمد ولیخان سپهسالار معروف به (سپهسالار تنکابنی) از رجال آزادیخواه صد مشروطیت در عمارت بیلابقی خود با گلوله خودکشی کرد .

○ بین ایران و ترکیه پیمان دوستی بسته شد .

○ درویش علامحسین معروف به (درویش خان) آهنگساز و استاد معروف تار در اثر تصادف در شبکه حامل او با اتومبیل در گذشت .

○ مستوفی الممالک در این سال نخست وزیر بود .

○ راه هوایی مرتب بین باکو و تهران و اسفهان و شیراز و بو شهر از طرف شرکت آلمانی یونکرس گشایش یافت .

۲۴۶۶ ۱۹۲۷ ۱۳۴۶ ۱۳۰۶ ○ اعلیحضرت رضا شاه کبیر اول پس کلنگ ساختمان ایستگاه راه آهن تهران را بزمین زدند (۲)

۱ - اعلیحضرت رضا شاه کبیر در سال ۱۳۰۴ خوردشیدی گروهی از جواهرسازان ایرانی را زیر نظر سراج الدین (سرکین) که از جواهرسازان معروف قفقاز بود مأمور ساختن (تاج پهلوی) کرد. تاج پهلوی تاجی است مربعی با الماسهای برلیان و نخبه‌های درشت‌تر مرو و یاقوت کیود و مروارید که من آن از مختل سرح ساخته شده و در قبه آن یک نخبه زرد خیاره در چنگ دیده میشود. این تاج در چهار طرف چهار کنگره پله پله بشکل تاجهای شاهنشاهان ساسانی دارد که در وسط و زیر کنگره پیشین آن خوردشید زرین با شعبهای الماس شان و نخبه الماس زرد میدرخشد و وزن تاج از زر و موهرو مغل رو بیستم تنگال میباشد (نقل از مقاله لطیفی آقای علیانی پیروزی در محله تاج چاپ شیراز)

۲ - شاهنشاه بزرگ ایران در این مراسم چنین فرمودند :

« امروز چونانکه عالمی یکی از آرزوهای دیرین من قدم دیگری از مراحل عظمی خود راهی کرده و در « محلی که ایستگاه آلیه راه آهن خواهد بود ساختمان راه آهن را افتتاح میکنم . در همان موقع که در « ایران شروع ساختن راه آهن میشود اجازه میدهد که در جنوب و شمال یعنی در اهواز و بندر جره دیگر شروع ساختن راه شود ... »

- قانون تشکیل بانک ملی بصورت شرکت سهامی از طرف مجلس شورای ملی تصویب شد .
- دولت ایران دعاوی خود را نسبت به جزایر بحرین تجدید کرد و بدولت انگلیس در این زمینه اعتراض کرده شکایت خود را به انجمن ملل متفق فرستاد.
- اداره ثبت احوال و اداره آمار تأسیس گردید و از این تاریخ کلیه افراد مملکت مجبور به تهیه شناسنامه (سجل) گردیدند.

- ۲۴۶۷ ۱۹۲۸ ۱۳۴۷ ۱۳۰۷ ○ حق قضاوت کنسولها کاپیتو لاسیون که از سال ۱۲۴۳ هجری بموجب عهدنامه منحوس ترکمانچای بدست گذارده شد بود بجهت وارهه سردار بزرگ ایران رضاشاد کبیر لغو گردید .
- احمد شاه در پاریس بمرض کلبه درگذشت و طبق وصیت نامبرده جسدش را بقتبات برده دفن کردند
- برای پرواز مرتب هواپیماهای انگلیسی در سراسر سواحل خلیج فارس بین ایران وانگلستان پیمانی منعقد گردید .
- (حاج میرزا محمد جواد ناظم الحکما کاررونی) از اطباء و دانشمندان و شعراي معروف زمان خود در این سال در بوشهر درگذشت (۱)
- قانون انحصار تریاک در ۱۶ ماده به تصویب مجلس ششم شورای ملی رسید .
- بین ایران وآلمان معاهده دوستانه بسته شد.
- قانون اعزام محصل یاروپا از طرف مجلس شورای ملی بتصویب رسید.

۱- ماده تاریخ وی را ادب چنین ساخته .

سأل فواتن حکیم خواست : ادب گفت بپرورد ناظم الحکماء

- مجلس شورای ملی طبق قانونی یرده فروشی را منع کرد .
- برای تأمین بودجه ساختمان راه آهن سراسری بتصویب مجلس شورای ملی مالیاتی بر قند و شکر پسته شد .
- قرارداد سیلات بین ایران و شوروی تجدید گردید .
- طبق قانونی که از مجلس شورای ملی گذشت لباس متحدالشکل اعلام گردید این لباس کت و شلوار و کلاه پهلوی بود .

- ۱۳۰۸ ۱۳۴۸ ۱۹۲۹ ۲۴۶۸ ایستگاه راه آهن بندر شاه مبدأ راه آهن سراسری ایران طی مراسم باشکوهی افتتاح شد
- نیروی دریائی ایران بفرمان شاهنشاه بزرگه ایجاد شد .
- طبق قانونی که از تصویب مجلس شورای ملی گذشت واحد پول قانونی ایران ریال و مأخذ آن طلا تعیین گردید .
- بین ایران و بلژیک و عربستان سعودی و فرانسه و هاند جدا گانه پیمانهای دوستی بسته شد .
- دوست محمد خان که در تهران تحت نظر بود به بهانه شکار از تهران خارج شده فرار کرد .
- دولت ایران دولت عراق را که از تجزیه دولت عثمانی بوجود آمده بود برسمیت شناخت و روابط بین دو دولت آغاز گردید .

- ۱۳۰۹ ۱۳۴۹ ۱۹۳۰ ۲۴۶۹ شاهنشاه رضاشاه کمبیر برای تشویق صنایع ملی روز سلام عید نوروز سر تا پا لباس وطنی پوشیدند

- حق چاپ و انتشار اسکناس که تاکنون بدست بانک شاهنشاهی بود از این سال به بانک ملی داده شد.
- قانون عتیقات بنمویب مجلس شورای ملی رسید
- بین ایران و یونان عهدنامه دوستی بسته شد
- سید احمد اذیب پیشاوری ادیب و شاعر و نویسنده بزرگ در ادبیات ایران در سن ۹۱ سالگی در تهران درگذشت از آثار معروف او مثنوی (قبصرنامه) را باید نام برد.
- سید جلال‌الدین کاناکی (موبدالاسلام) که چندسال روزنامه (جبل‌المین) را در کلکته انتشار می‌داد وفات یافت

✽

- ۱۳۱۰ ۱۳۵۰ ۱۹۳۹ ۲۴۷۰ والا حضرت ولیعهد (اعلیه حضرت شاهنشاه - آریامههر) برای ادامه تحصیلات باکشتی جنگی شوروی در میان تشریفات باشکوه و احترامات نظامی با اروپا سفر کردند
- بین ایران و فنلاند عهدنامه دوستی بسته شد
- خطوط تلگرافی شرکت هند و اروپا که در داخل کشور بود بدولت ایران تحویل داده شد
- اولین تلگرافی سیم در خیابان شهیران تهران نصب گردید
- در حوزه آراغات در تعیین خط مرزی ایران و ترکیه تجدید نظر بعمل آمد
- امیر فیصل نایب‌الملک‌نجه جازشش رور مهمان دولت ایران بودند .
- کارخانه قند کهریزک و نخ‌ریسی شاهی گشایش یافت
- دولت ایران با ژاپن عهدنامه دوستی منعقد کرد .

✽

- ۱۳۱۱ ۱۳۵۱ ۱۹۳۲ ۲۴۷۱ روز عید میم ازین سال شاهنشاه بزرگ ایران
- رضاشاه کبیر که از ادامه مذاکرات با شرکت

سابق نفت سخت برآشفته بود امتیازنامه دادرس را خواست و آنرا در آتش انداخت و سوزانید و فرمود. امتیازنامه دادرس لغو شد و مجلس نیز آنرا تأیید کرد

○ حسن مستوفی (مستوفی الممالک) که بارها بنمایندگی مجلس شورایی انتخاب شده و سه بار مأمور تشکیل کابینه گردید بسکته قلبی درگذشت.

○ قانون اوزان و مقیاسات از تصویب مجلس گذشته در تمام کشور اوزان یکنواخت گردید.

○ نخستین سری اسکناس بانک ملی در فروردینماه امین سال منتشر گردید.

○ با خریدن چند کشتی جنگی ازیاتالیا دولت ایران نیروی دریایی خلیج فارس را تکمیل نمود

○ منظور تربیت معلم و دبیران شرای مقدساتی و دانشرای عالی تأسیس گردید.

○ کارخانه قند کرج افتتاح و مشغول کار گردید .

○ بین ایران و ترکیه عهدنامه مودت بسته شد .

○ بدعوت شاهنشاه ایران **ملک فیصل** پادشاه عراق برای يك دیدار رسمی با ایران آمد .

○ کارخانجات سیمان و گودرون در شمال تأسیس شد.

✽

○ قرارداد جدید نفت که مشتمن مناقصی برای ایران بود بتصویب مجلس شورایی رسید. ۱۳۱۲ ۱۳۵۲ ۱۹۳۳ ۲۴۷۲

○ **ابوالقاسم عارف قزوینی** شاعر انقلابی ایران درگذشت و او را در بقعه ابوعلی سینا دفن کردند.

○ مجلس نهم با **نخست وزیر** **مخبر السلطنه** شروع پکار کرد .

- در زیر ستون سنگی بزرگ کاخ داریوش دو جبهه سنگی بدست آمده که در هر یک دولوح یکی سُلا و دیگری نقره وجود داشت این لوح‌ها که بزرگترین سند استقلال ایران و گویای دوهزار و پانصدسال شاهنشاهی ایران است بموزه ایران باستان انتقال داده شد هنگامی که الواح را بحضور شاهنشاه بزرگ ایران بردند فرمود این اسناد تاربخی بی نظیر قباله کشور ایران است (۱)
- دولت ایران امتیاز استخراج نفت داد جزایر بحرین به شرکت استاندارد اول کالیفرنیا واگذار شد
- کارخانه سپهان واقع بین راه حضرت عبدالعظیم به تهران درپای کوه چشمه علی بدست (اعلی حضرت رضا شاه کبیر) افتتاح گردید .
- بین ایران و دانمارک در این سال عهدنامه دوستی بسته شد .
- نخست وزیری محمد علی فروقی

- ۲۴۷۲ ۱۹۲۴ ۱۳۵۳ ۱۳۱۳ رضاشاه کبیر برای ملاقات با مصطفی کمال پاشا (اتاترک) به ترکیه مسافرت کردند.
- در هشتم خردادماه این سال قانون تأسیس دانشگاه تهران از تصویب مجلس شورای ملی گذشت و در ۱۵ بهمن همین سال اولین سنگ بنای دانشگاه بدست رضاشاه کبیر در اراضی جلالیه نصب گردید.
- جشن هزاره فردوسی بطرز باشکوهی در تهران برگزار شد و پامر رضاشاه کبیر مقبره این شاعر

۱- روی این الواح طلا و نقره بمطابق نوشته شده که ضمن آن این است

«... من که داریوش کبیر پسر هیناسب شاهنشاه ایران ششم . حدود مملکت من حدی بینفونستان و حدی و مملکت حبشه و دریای عمان و حدی بخاک مینهاست و اهورا مزدا مملکت مرا حفظ خواهد کرد...»

حماسه سرای ملی در طوس تجدید بنا گردید.

- بین دولت ایران و کشور سوئیس پیمان دوستی بسته شد .
- کارخانه قند شاهي وورامین و کارخانه حریر باالی چالوس گشایش یافت .

○ طبق قراردادی که بین ایران و عراق بسته شد کلبه اختلافات مرزی دو کشور مرتفع گردید . ۱۳۱۴ ۱۳۵۴ ۱۹۳۵ ۲۴۷۴

- پیمان عدم تعرض بین ایران و ترکیه و عراق در ژنو بسته شد که بعداً دولت افغانستان نیز به آن ملحق گردید.

○ در ۱۷ دی این سال قانون رفع حجاب اعلام گردید و اعلیحضرت رضاشاه کمیسر بااتفاق خانواده سلطنتی که بدون حجاب بودند در جشن دانشسرای مقدماتی شرکت کردند .

- طبق قانونی که از اجلاس گذشت و فرمان رضاشاه کمیسر مدرسه عالی طب و مدرسه عالی علوم سیاسی و تجارت تأسیس گردید.

○ نام شهر (عیبادان) به آبادان تبدیل گردید

- حسن پیرنیا (مشیرالدوله) راجل سیاسی ایران و موزع و دانشمند نامی در تهران درگذشت.
- فرهنگستان ایران تأسیس گردید .

○ پیش آهنگی در برنامه مدارس وارد شد .

- اداره پیشاهنگی و تربیت بدنی ایران تأسیس گردید و همچنین موسسه پیشاهنگی دختران نیز ایجاد شد .

○ کارخانه قند مرو دشت فارس شروع بکار کرد .

۲۴۷۵ ۱۹۳۶ ۱۳۵۵ ۱۳۱۵ ○ دلا حضرت ولایت‌مهدیه‌علیه حضرت شاهنشاه آریا

پهروء از سویس با ایران مراجعت فرمودند

○ دو قرارداد یکی مربوط با استخراج نفت در مشرق

و شمال شرقی ایران و دیگری دادن امتیاز نفت بدو

شرکت آمریکائی بناموبیپتجلس شود ایملی رسید

○ دولت ایران با دولتهای آذربائین و آمریکا و

انریش پیمان دوستی است

○ میرزا علی خان امین‌الدوله برای اصلاح

گمرک و شرابخانه عسکر نوز (۱) و عسکر

پیریم (۲) و عسکر انگلس (۳) را استخدام

کرد .

○ بفرمان‌علیه حضرت رضا شاه کمپیر آرامگاه

خواجوی کرمانی در شیراز ساخته شد (۴)

○ کلاسهای اکابر برای تعلیم سالمندان تأسیس شد .

○ کارخانه قند میان‌آب در ۱۸۰ کیلومتری تبریز

شروع بکار کرد .

○ فرهنگستان ایران افتتاح شد .

۲۴۷۶ ۱۹۳۷ ۱۳۵۶ ۱۳۱۶ ○ در این سال نمایندگان ایران و افغانستان و عراق

و ترکیه در کاخ سعادت‌آباد جمع شده و عهدنامه

عدم تعرض را که ایران «بشکر آن بود» امضاء کرده

۱- Mr Noeno

۲- Mr Pirim

۳- Mr Angles

۴- مرحوم روحانی و سال ماده تاریخ ساختمان بنا را چنین ساخته

که زنده زوشده تمام سخنوران جهان

که خواجه مدح از او بیگند بنام و نشان

(ز شاه پیغوی این طرفه بنامه حد بنیان)

عهد شاه زمین پیغوی خدیو زمان

ز خود ر بنامه آرامگاه خواجو را

بنا نمود و بنا بریح گفت روحانی

- آنرا (پیمان سده آباد) نامیدند .
- قانون آزادی بانوان و رفع حجاب در ایران اجرا گردید
- ایران با کشورهای مکزیك و مجارستان پیمان دوستی بست .
- کتابخانه ملی ایران تأسیس شد .
- کارخانه چیت سازی در اشرف مازندران (پهشهر) گشایش یافت .
- موزه مردم شناسی تأسیس گردید .

⊙

- ۲۴۷۷ ۱۹۳۸ ۱۳۵۷ ۱۳۱۷ ○ **والاحضرت همایون ولایتعهدی (شاهنشاه) .**
آریامهر) از دست پدرو تاجدار خود **اعلیحضرت رضاشاه کبیر** دانشنامه دانشکده افسری دریافت کردند و سرودمان خاندان پهلوی نشان لیاقت را پسته رهبر خردمند ملت ایران نصب کردند
- **علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران** روزیست و دوم مهرماه این سال در تهران تولد یافتند.
- **اعلیحضرت رضاشاه کبیر** در ایستگاه سفید چشمه (قوزیه) آخرین بیچ و بهره راه آهن سراسری را محکم کردند و باین ترتیب نخستین قتلاری که از بند شاهپور آمده بود بطرف تهران حرکت کرد
- امتیاز نفت شمال شرقی ایسران که به شرکت **استاندارد اویل** داده شده بود لغو گردید.
- **والاحضرت ولایتعهدی (شاهنشاه آریامهر)** برای انجام تشریفات مقدماتی عروسی بهسر تشریف بردند.

○ بانک رهئی ایران طبق قانونی که بنسویب مجلس رسید افتتاح شد .

○ کارخانه هواپیما سازی شیخاژدکارخانه ریستدگی قم شروع بکار کردند .

○ کارخانه قند شاه زند بقرقیت ۲۵۰ تن چغندر در روز دهشت کیلومتری مشهد شروع بکار کرد .

○

○ در کلیه نقاط کشور سرشماری عمومی انجام گرفت. ۲۴۷۸ ۱۹۳۹ ۱۳۵۸ ۱۳۱۸

○ بین ایران وژاپن پیمان دوستی بسته شد.

○ جنگ دوم بین‌المللی آغازشد و کشور شاهنشاهی ایران بیطرفی خود را بدنیاً اعلام داشت (۱)

○ بین ایران و شوروی پیمان بازرگانی بسته شد

○ راه آهن شاهرود - گرگان و تهران - قزوین گشایش یافت .

○ محمدفرخی یزدی شاعر معاصر و مدیر روزنامه طوفان وفات یافت .

○

○ آریامهر) دستگاه فرستنده رادیوی تهران گشایش یافت. رادیوی ایران دارای دوموج کوتاه و متوسط بود . ۲۴۷۹ ۱۹۴۰ ۱۳۵۹ ۱۳۱۹

○ والا حضرت شیخاژ پهلوی فرزند والا گهر

۱- این اعلامیه از طرف دولت شاهنشاهی ایران صادر شد

« در این موقع که مناسبات آسازنده جنگ در اروپا متعطل گردیده است ، دولت شاهنشاهی ایران ، بموجب این بیانه تصمیم خود را با اطلاع عموم میرساند که در این کارزار بیطرف مانده و بیطرفی خود ، را محفوظ خواهد داشت ... »

نخستوزیر - جم

شاهنشاه آریامهر روز یکشنبه پنجم آبانماه

اینسال تولد یافتند .

○ کمال الملک شقاری نقاش هنرمند و مؤسس

هنرستان نقاشی ایران در نیشابور در گذشت و در

کنار مقبره شیخ عطار دفن شد .

○ در اسفندماه اینسال یک قلعه طلا بودن ۹۷۲۴۰

گرم در گوشه جنوب شرقی تاج آبادانا (تخت -

جمشید) پیداشد که متعلق به قسمتی از تاج یکی

از شاهزادگان سخاقتی بود

○ راه آهن قزوین - زنجان گشایش یافت

○ بین ایران و آلمان پیمان بازرگانی بسته شد .

*

○ ۱۳۲۰ ۱۳۶۰ ۱۹۴۱ ۲۴۸۰ روز سوم شهریور اینسال قزوای روس وانگلیس

شهرهای بی دفاع شمال وجنوب ایران را بمباران

کرده به بیشر روی خود ادامه دادند وبا توافقی که

بین ایران و سران کشورهای متجاوز پیش آمد تسرک

متخاسمه گردید

○ اعلیحضرت رضاشاه کبیر بدنبال وقایعی که

در کشور رخ داد از سلطنت استعفا داده باسفهان

عزیمت فرمودند (۱)

○ اعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی

۱ - متن استعفا نامه رضا شاه کبیر سروده انصاری پهلوی چنین است :

«فخر اینکه من همه قوای خود را در این چند ساله مصروف کشور کرده و نانوای شده ام حس میکنم»

«که اینان وقت آن رسیده است که بشکوه و بنه جوان تری بگرهای کشور که مراقبت دائم لازم دارد»

دیردارد و اسباب سعادت و رفاه ملت را فراهم آورد»

«بنابر این امور سلطنت را به دولعهد و جانشین قانونی خود تفویض کردم و از کارکناره نمودم. از»

«امروز که روز بیستوی پنجم شهریور ماه هزار و سیصد و بیست است عموماً ملت از گنوری و لشکری»

«دولعهد و جانشین قانونی مرا باید سلطنت بشناسند و آنچه از پیروی مصالح کشور نسبت بمن میکردند»

نسبت با ایشان منظور دارند»

تاج مرمر - تهران ۲۵ شهریور ۱۳۲۰ - رضا شاه

شاهنشاه آریا مهر روز بیست و ششم شهریور ماه ساعت چهار و نیم بعد از ظهر در تالار جلوسه مجلس شورایملی با تشریفات رسمی قسم نامه را قرائت و امضاء فرمودند و در میان استقبال پر شور چندین هزار نفر مردمی که در مسیر شاهانه صف کشیده بودند به کاخ سلطنتی بازگشتند.

○ فرمان عفو عمومی از طرف شاهنشاه آریامهر شرف صدور یافت

○ ساعت چهار بعد از ظهر پنجم مهرماه ایسن سال رضا شاه کبیر بساکنی از بند عباس خساك وطن را بقصد هندوستان تترك كردند اماكنی اعلیحضرت را به جزیره موريس در افریقای جنوبی برد

○ پیمان اتحادی بین سه دولت ایران ، بریتانیا شوروی شامل نه فصل توسط علی سهیلی وزیر خارجه ایران و سر ژیدریو لارد وزیر مختار ونماینده فوق‌العاده بریتانیا و آندرس سوویچ اسمیر توفی سفیر فوق‌العاده دولت شوروی در کاخ وزارت امورخارجه منعقد گردید .

○ بنگاه حمایت مادران و نوزادان در ایسن سال تشکیل گردید

○ رخشنده دختر بوسا اعتماسی معروف به پروین اعتماسی شاعره معروف ایران در تهران وفات و او را در سخن حضرت معصومه قم دفن کردند

○ محمدعلی فروغی نخست‌وزیر ایران گردید .

○ بنگاه حمایت مادران و نوزادان در ایسن سال تشکیل گردید .

*

○ ۱۳۳۱ ۱۳۶۱ ۱۹۴۲ ۲۴۸۱ دولت ایران پیوستگی خود را به اعلامیه ملل

متحد اعلام کرد

○ آرامگاه فعلی شیخ سعدی که با طرز زیبایی ساخته شده است بسمت شاهنشاه آریامیر افتتاح گردید.

○ ایران برای اولین دفعه با دولت چین ملی روابط سیاسی برقرار کرد.

○ در بیستم اسفند این سال دادگاه ونیز بفتح ایران رای داد و شکایتی را که شرکت سابق نفت علیه ایران در مورد نفتی که توسط کشتی میریالاحمد میشد کرده بود رد کرد.

○ مجلس شورای ملی دکتر مجلسی را بانه نفر مستشار آمریکائی برای اصلاح وزارت دارائی استخدام کرده و باو اختیاراتی داد.

○ محمد حسن میرزا فرزند محمد علیشاه قاجار در این سال دربار پس در گذشت و جسدش را بمقبات برده دفن کردند.

○ ایران روابط خود را با ژاپن قطع کرد.

○ نخست وزیری احمد قوام (قوام السلطنه)

○ دولت ایران بفرمان شاهنشاه آریامیر بدولت آلمان نازی اعلان جنگ داد (۱) ۱۳۶۲ ۱۹۴۳ ۲۴۸۲ و ۱۳۶۲ ۱۳۶۳

○ دولت ایران الحاق خود را به سازمان ملل متحد که میان سی و شش کشور درواشنگتن برسد آلمان و متحدینش تشکیل شده بود اعلام داشت.

۱- عین فرمانها بولی چنین است.

با تا نیدات خداو ندمتعالیما پهلوی شاهنشاه ایران بنا به پیشنهاد دولت برطبق اصل پنجاه و یکم قانون اساسی از تاریخ هفدهم شهریورماه ۱۳۳۳ حالت جنگ را بین کشور خودمان و آلمان مقرر میداریم ۱۷ شهریور ۱۳۳۳ شاه

متفق : (روزولت از آمریکا)، (جرچیل از انگلستان)

(استالین از شوروی) در تهران تشکیل گردید. این

کنفرانس ده روز طول کشید و طبق اعلامیه‌ای که

○ کنفرانس تاریخی تهران با حضور سران سه کشور

در نهم آذرماه این سال منتشر شد استقلال و تمامیت

ارضی ایران تأیید گردید. (۱)

○ حجة الاسلام حاج شیخ یوسف حدائق از فحول علماء

و مجتهدین شیراز که در دوده اول مجلس شورای ملی

از طرف مردم حقیقتاً شیراز بنامان مجتهد طراز

اول بمجلس شورای ملی رفت و پس از عمری خدمت

بخلاق در شیراز در گذشت .

○ سردار پسرزگه ایسران رضاشاه کبیر دهم ۲۴۸۳ ۱۹۴۴ ۱۳۶۴ ۱۳۲۳

ژوهانسبورگ از شهرهای معروف آفریقای جنوبی

پس از ۶۷ سال زندگی بر حمت ایزدی پیوست (۲)

○ مجلس شورای ملی اختیارات ددکتر میلیسپو و رالگو

کرد .

○ ژنرال دوگل در راه مسافرت بمسکو بنهران

وارد شد .

○ دولت ایران سازمان ملل متحد پذیرفته شد . ۲۴۸۴ ۱۹۴۵ ۱۳۶۵ ۱۳۲۴

۱- مواد این اعلامیه چنین است.

الف - محترم شمردن تمامیت استقلال ایران

ب - قدرشناسی از کمک ایران در پیترت منتظین بسبب استفاده از راههای ایسران برای حمل مهمات

جنگی اروپا شوروی

ج - عهد تخلیه خاک ایران پس از پایان جنگ

د - مورد مطالعه قرار دادن با نهادهای اقتصادی که در زمان تصرف خاک ایران متوجه این کشور شده است

۳- جد رضاشاه کبیر پس از بمبالی شدن مدتی در قاهره و زمانی هم در مدینه منوره با امانت گذاشته شد

و سرانجام در همدانم اردیبهشت ۱۳۲۹ شمسی بولن بازگشت و در جوار حضرت عبدالعظیم خاک سپرده شد .

- در این سال جنگ جهانگردوم پایان یافت و طبق پیمان **پوتسدام** (۱) قسوی آمریکا و انگلیس خاک ایران را ترک کردند اما سپاهیان شوروی تا یکسال دیگر در ایران ماند.
- دولت ایران با دداشتن بدولتهای انگلیس و آمریکا و شوروی تسلیم کرد که طرف ششماه ایران را از نیروهای خود تخلیه نمایند.
- **جعفر پیمشه وری** که اعتبار نمایندگی او در مجلس چهاردهم رده شده بود در آذربایجان فرقه دمکرات را تشکیل داد و با پشتیبانی نیروی شوروی که هنوز در ایران بود پشیمان خود آذربایجان را مستقل اعلام نمود.
- دولت ایران از دخالت نیروهای شوروی و عدم تخلیه ایران به سازمان ملل متحد شکایت کرد.
- **سید احمد کسروی** در کردیهای دادگستری بضر بگلوله فدائیان اسلام کشته شد.

- ۲۴۸۵ ۱۹۴۶ ۱۳۶۶ ۱۳۲۵ نیروهای شوروی ایران را بتدریج تخلیه کردند و سفیر کبیر شوروی در این باره اعلامیه‌ای در تهران صادر کرد.
- قشون دلبار ایران در ۲۱ آذر این سال بفرماندهی **شاهنشاه آریامهر** بآذربایجان حرکت کرد و بسا سرکوب کردن حکومت قسلاهی پیشه‌وری آذربایجان را بدامان وطن بازگرداند (۲)
- پایان غائله فارس و استقرار امنیت در شیراز.

۱- این کنفرانس در بیست و هشتم فرماده ۱۳۴۴ عتیق با شرکت (استانلی- چرچیل- هرری ترومن) در پوتسدام واقع در آلمان شرقی تشکیل گردید.

۲- روز ۲۱ آذر هر سال روز نجات آذربایجان است.

○ آیت‌الله سیدابو‌احسن اصفهانی در کاشمین

برحمت حق پیوستند .

○ دادبو تبریز در این سال افتتاح گردید .

●

○ در کردستان قاضی محمد که خوددار رئیس جهود ۱۳۲۶ ۱۳۶۷ ۱۹۴۷ ۲۴۸۶

کردستان مستقل اعلام کرده بود توسط نیروی

ایران دستگیر و در مهاباد اعدام گردید .

○ مقاله‌نامه شرکت مختلط نفت ایران و شوروی

که به (قرارداد قوام - سادچیکف) معروف بود

در مجلس پانزدهم رد گردید .

○ شاهنشاه آریانه‌بهر به انگلستان مسافرت فرمودند

○ مجلس پانزدهم افتتاح گردید .

○ اداره هواپیمائی کشوری تشکیل گردید .

○ میرزا حسین‌خان پیرنیا ملقب به مؤتمن -

الفنک از دانشمندان معاصر و رئیس دوره دوم

مجلس شورای ملی درگذشت .

●

○ روز پانزدهم بهمن اینسال هنگام جشن دانشگاه از ۱۳۲۷ ۱۳۶۸ ۱۹۴۸ ۲۴۸۷

طرف خائنی بنام (ناصر فخر آرائی) به طرف شخص

اول مملکت پنج تیر شلیک شد که خداوند

شاهنشاه بزرگ ایران را حفظ کرد و یکبار

دیگر ایران را نجات داد

○ در تهران حکومت تمامی اعلام و حزب توده غیر

قانونی اعلام گردید

○ ساختمان جدید آرامگاه خداوند سخن سعیدی

در شیراز بطرز آبرومندی افتتاح گردید .

○ شاهنشاه آریانه‌بهر در این سال به انگلستان و

فرانسه مسافرت کردند

- محمدرضا قزوینی دانشمند و محقق معروف ایران در این سال وفات یافت
- در این سال بین اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و ملکه فوزیه جدائی و طلاق انجام گرفت
- شروع برنامه‌های هفت ساله و پنجساله

- ۱۳۲۸ ۱۳۶۹ ۱۹۴۹ ۲۴۸۸ برای تجدید بنام در مواد ۴۸۴ و ۴۸۵ قانون اساسی اولین مجلس مؤسسان بقرمان شاهنشاه آریامهر تشکیل گردید
- شاهنشاه آریامهر برای اولین دفعه به ایالات متحده مسافرت کردند
- آموزشگاه پرستاری اشرف پیلوی وابسته به سازمان خدمات شاهنشاهی تأسیس شد .
- بین ایران و ترکیه قرارداد ترانزیت بسته شد
- در منطقه‌ای بنام (سراجه) در چهل کیلومتری قم نفت جدیدی کشف شد
- اعلیحضرت محمدظاهر شاه پادشاه افغانستان و همچنین امیر عبدالله نایب‌السلطنه عراقی بتهران وارد شدند
- فرستنده رادیومشهد و استهبان افتتاح گردید
- دکتر علی اصغر مؤدب نفیسی از رجال دانشمندان ایران که در زمان ولایت عیسوی شاهنشاه آریامهر پزشک مخصوص ایشان بود در تهران وفات یافت

۱۳۲۹ ۱۳۷۰ ۱۹۵۰ ۲۴۸۹ ○ چند مومیایی شده **رضاشاه کبیر** بانی ایران نوین بهران آورده شد و طی تشریفات مفصلی در جوار حضرت **عبدالعظیم** (شهر ری) بخاک سپرده شد

○ طرح خلع ید و ملی شدن صنعت نفت در سراسر کشور برای تسویب به مجلسین داده شد

○ **شاهنشاه آریامهر** با تقسیم املاک اختیاسی خود به ملائکین بزرگ اراکه طریق فرمودند

○ **شاهنشاه آریامهر** بادوشیزه **ثریا سفیدیاری** ازدواج فرمودند

○ موافقتنامه تجارتنی و بازرگانی بین ایران و شوروی باصفا رسید

○ فرستنده رایو شیراز دور اول فروردین این سال افتتاح گردید

○ کنفرانس اقتصادی کشورهای اسلامی در تهران تشکیل گردید

۱۳۳۰ ۱۳۷۱ ۱۹۵۱ ۲۴۹۰ ○ گزارش کمیسیون نفت و طرز اجرای خلع ید از شرکت سابق نفت ایران و انگلیس از طرف مجلسین بتسویب رسید و بتوشیح **اعلیحضرت همایون شاهنشاه** رسید

○ هیئت مدیره موقت نفت بخوزستان اعزام و از شرکت سابق خلع ید بعمل آمد

○ محمد تقی بهار (ملک الشمرای) در تهران وفات یافت

○ صادق هدایت نویسنده باارزش ایران در پاریس خودکشی کرد

۱۳۳۱ ۱۳۷۲ ۱۹۵۲ ۲۴۹۱ ○ از طرف دولت ایران بدلیل مداخله کشور انگلیس

- در امور داخلی کشور تمام کنسولگریهای آن دولت در ایران بسته شد .
- روابط سیاسی بین دولت ایران و انگلیس قطع شد و سفرای طرفین احضار گردید .
- دادگاه بین المللی لاهه عدم صلاحیت خود را در مورد شکایت انگلیس از ایران اعلام نمود .
- بواسطه پایان قرارداد ابران و شوروی شپلات ایران ملی اعلام گردید .
- در لرود (جنوبشاهرود) زلزله سهمگینی بوقوع پیوست که بعمین مناسبت (عزای ملی) اعلام گردید
- اولین کنگره میزشکی و بهداشتی دامسرافتتاح گردید
- لوله کشی آبشیراز که بهمت حاج محمدنمازی درشیراز انجام گرفته بود در این سال بدست شاهنشاه آریامهر افتتاح گردید .
- فرستنده رادیو اهواز وسندج افتتاح گردید .

- ۲۲۹۲ ۱۹۵۳ ۱۳۷۳ ۱۳۳۲ در اثر اوضاع نامناسب ایران و برای جلوگیری از خوتریزی مردم شاهنشاه آریامهر تصمیم به خروج از کشور گرفتند . بهمین مناسبت اجتماع عظیمی از مردم در جلو دربارتشکیل شده تقاضای انصراف مظلوم را داشتند و از طرف تمام مردم تظاهرات عظیمی اظهار میشد .
- اعلامحضرت همایون شاهنشاه آریامهر باتفاق ملکه تریا پهلوی از دامسریه بغداد و ایتالیا پرواز نمودند .
- در بیست و هشتم مرداد ماه این سال (سرفشکر زاهدی) پراونع مسلط شده کابینه خود را معرفی

نمود. روز ۲۸ مرداد روز تازیانی که ملت ایران
عهد پیوند ناگسستی خود را با شاهنشاه تجدید کرد

○ در سیام مرداد ماه هجرت سال شاهنشاه آریامیر
و ملکه ایران بخواست ملو نهامردم شاهدوست
ایران بوطن بازگشتند

○ دوا بان ماه این سال قراردادی بین دولت و شرکت
ملی نفت ایران از یکطرف و عده‌ای از شرکتهای
بین‌المللی نفت (کنسرسیوم) از طرف دیگر منعقد
گردید.

○ روابط سیاسی بین ایران و انگلیس دوباره بر -
قرار گردید.

○ سازمان بیمه‌های اجتماعی کارگران تشکیل شد
در این سال بقایای کشتیهای جنگی خستاپاردا
در سواحل سالامیسی کشف شد

○ ۱۳۳۳ ۱۳۷۴ ۱۹۵۴ ۲۴۹۳
قرارداد بین ایران و کنسرسیوم نفت برای پخش
و فروش نفت خام با امضاء رسید

○ بر حسب دعوت رسمی دولت شوری شاهنشاه
آریامیر و ملکه بمسکو مسافرت فرمودند.

○ دولت ایران به پیمان دفاعی بغداد پیوست و در ۲۹
اپانماه هجرت سال کنفرانسی با حضور نخست‌وزیران
ایران - ترکیه - عراق - پاکستان - انگلستان
در بغداد گشایش یافت. این پیمان بعدها بنام
پیمان مرکزی (سنتو) خوانده شد

○ کنگره هزارمین سال تولد ابوعلی سینا تشکیل
و همچنین آدامگاه این فیلسوف بزرگ در همدان
گشایش یافت

- دکتر محمد مصدق طیب رای دادگاه به‌سمال زندان محکوم شد
- تدبیر حدود و معامات گذاری مرز ایران و شوروی پایان یافت
- (شاهپورعلیرضا) فرزند (رضاشاه کبیر) در اثر سقوط هواپیما در دره لار اطراف تهران وفات یافت
- *
- ۱۳۳۴ ۱۳۷۵ ۱۹۵۵ ۲۴۹۴ بهرمان شاهنشاه آریامهر قانونی برای فروش املاک خالصه تدوین گردید
- شاهنشاه آریامهر و ملکه به‌سور رسمی به هندوستان مسافرت فرمودند
- بین بغداد و ترکیه پیمانی بنام پیمان بغداد برای همکاری متقابل امضاء گردید که شالوده پیمان سنتو گردید که کشورهای پاکستان و ایران هم در همین سال بان ملحق گردیدند (۱)
- علی‌اکبر دهخدا دانشمند و نویسنده معاصر صاحب کتاب معروف (لغت نامه) و (امثال و حکم) در تهران وفات یافت
- عباس‌اقبال آشتیانی ادیب و نویسنده و مورخ معروف معاصر در تهران وفات یافت
- احمد بهمنیار استاد دانشگاه تهران و فاضل و دانشمند کرمانی در تهران وفات یافت
- *
- ۱۳۳۵ ۱۳۷۶ ۱۹۵۶ ۲۴۹۵ شاهنشاه آریامهر و ملکه ثریا پیلوی طبق دعوت دولت شوروی به‌سکو مسافرت کردند
- عدنان مندریس نخست‌وزیر ترکیه و چودری محمدعلی نخست وزیر پاکستان برای تشکیل

- شورای پیمان بغداد پتهران وارد شدند
- اسناد رسمی حاکمیت ایران بر جزایر بحرین از طرف وزارت امور خارجه ایران منتشر شد.
- ساختمان سد شاه اسماعیل در گلپایگان با تمام رسید و بهره برداری از آن شروع گردید
- سرشماری عمومی در ایران انجام گرفت
- در این سال نخست وزیر عراق و وزیر دفاع انگلیس معاون وزارت خارجه امریکا و فرمانده نیروهای امریکا در مدیترانه به تهران وارد شدند
- چاه نفت قم با فشار شدید شوران کرد که پس از بیست روز توسط کینلی کارشناس امریکائی مهار شد.
- دکتر اقبال مأمور تشکیل کابینه گردید .
- ساختمان راه آهن تهران بمشهد تمام شد .
- مجلس نوزدهم افتتاح گردید .
- فرستنده دادپو رشت در این سال افتتاح گردید .

○ ۲۴۹۶ ۱۹۵۷ ۱۳۷۷ ۱۳۳۶ ○ جشن یاد بود هفتصدمین سال درگذشت مولانا جلال الدین مولوی در دانشگاه تهران برگزار شد .

- دولت ایران با همکاری شرکت ایتالیائی اقدام به تأسیس شرکت مختلط ایران و ایتالیا (س.ی. ا.ی - پ) نمود . (۱)

- اولین دستگاه تله فون در ایران دایر شد (۲)

۲- مختلفه موجوده عیالات این شرکت قسماً از خلیج فارس و قسمتی از نواحی اسلبان و بلوچستان است .

۱- تله فون دستگاهی است که بوسیله آن عکس الزکات در مخابره میشود .

- راه آهن تهران به مشهد افتتاح شد
- ابوالحسن سیا و یولوونست ایرانی در تهران درگذشت
- ساختمان سد گرخه پایان یافت
- (آقاخان محلاتی) رهبر فرقه اسماعیلیه در زندان درگذشت.

۱۳۳۷ ۱۳۷۸ ۱۹۵۸ ۲۲۹۷ ○ شاهنشاه آریامهر در آذرماه همین سال به

- ایتالیا مسافرت کردند
- راه آهن تهران به تبریز گشایش یافت
- فرمسانی ازطرف شاهنشاه آریامهر مبنی بر تأسیس بنیاد پیلوی صادر شد و مقرر گردید که قسطنطنیه مایملک ایشان برای اجراء مقاصد و هدفهای عام المنفعه در اختیار این مؤسسه خیریه گذاشته شود.

- اولین فرستنده تلویزیون در ایران افتتاح شد
- مجسمه بن نظیر و باستانی شاپور اول دومین شاهنشاه ساسانی در غار شاپور کازرون (فارس) که پس از هزار و پانصدسال بخاک افتاده بود پیرمان شاهنشاه آریامهر دومین شاهنشاه پیلوی در این سال بها ایستاد و طی مراسمی از روی آن پرده برداری شد.

- بدعوت دولت چین ملی شاهنشاه آریامهر به (فرمز) مسافرت فرموده و از آنجا اعزام آمریکا شدند
- دولت ایران پس از کودتای ۲۸ تیر ۱۳۰۲ ملک قتمصل و ولیعهد و نخست وزیر عراق این کشور را برسمیت شناخت
- در منطقه سر اجه در قم توسط مهندسی ایرانی نفت

کشف گردید

- فرستنده رادبو کرمانشاه و کرمان و سدابیه در این سال افتتاح گردید

•

○ ۱۳۳۸ ۱۳۷۹ ۱۹۵۹ ۲۴۹۸

- مرکز پیمان بغداد از بغداد به آنکارا تغییر داده شد و دولت عراق از پیمان مزبور خارج گردید و نام پیمان بغداد به **پیمان سنتو** (پیمان مرکزی) تبدیل شد.

- اول آذر این سال رسماً نامزدی (شاهنشاه آذربایجان) بادوشیزه (فرح دیبا) از طرف دربار اعلام گردید و در بیست و نهم آذر همین سال مراسم عقد و ازدواج معظم‌ها انجام گردید.

- کنفرانس سران کشورهای اسلامی «پیمان سنن» بریاست (شاهنشاه آذربایجان) در تهران تشکیل گردید
- کنکره پزشکی داور توسط (ملکه ایران) در داور افتتاح شد.

- **ابوالحسن فروغی** سرد سیاسی و دانشمند و نویسنده فاضل ایران درگذشت

- در دانشگاه تهران مرکز اتمی پیمان بغداد گشایش یافت

- کنکره فرهنگیان کشور مرکب از هزار پانصد نفر فرهنگیان برای تجدید نظر در برنامه دبیرستانها در تهران تشکیل گردید

- **جوهر لعل نهر و نخست وزیر هندوستان** بنهران وارد گردید

- در این سال پس از ۲۱۴ سال پرچم بریتانیا از قزاق پایگاه دریایی هند شرقی در بحرین بآئین آمد و برای همیشه تعطیل شد

○ دکتر قاسم قاسم‌زاده از علما و فضلا و نویسندگان معاصر ایران که نیز نماینده مجلس سنا بود درگذشت

•

○ شاهنشاه آریامیتر به کشورهای سوئد، بلژیک و اطریش مسافرت فرمودند.

○ کمیته نظامی پیمان سنتو در تهران از رؤسای ستاد ارتش کشورهای عضو تشکیل گردید

○ چهار دهکده خالصه گرمسار بین کشاورزان تقسیم گردید .

○ ایران دولت جدید ترکیه را پس از کودتای ژنرال محمودسل برسمیت شناخت .

○ ساعت یازده و پنجاد دقیقه شنبه نهم آبانماه این سال ولیعهد ایران والا حضرت رضایعلوی در تهران تولد یافت .

○ ملک حسین پادشاه هاشمی اردن بتوان میهمان شاهنشاه آریامیتر بتهران وارد شدند

○ اولین جلسه اتحادیه بین‌المللی زنان باشرکت یازده کشور اروپایی و آسیایی و استرالایی در تهران تشکیل گردید

○ الجزایرت اول ملکه انگلستان با تفاق پارس قبایلی عمر خود بدعوت شاهنشاه آریامیتر بتهران وارد شدند

○ بانک مرکزی ایران تشکیل گردید .

○ دوره بیستم - مجلس شورای اعلی افتتاح گردید .

•

○ شاهنشاه آریا میتر اسناد مالکیت چهل و دو دهکده سلطنتی را به کشاورزان گنبدکاووس - گرگان

شاهی - شهسوار اسناد مالکیت بیست دهکده از املاک پهلوی را در باپلر بین دوهزار و سیصد خانوار روستائی و همچنین اسناد مالکیت اراضی پبله سوار و دشت منان و اراضی خالصه جانفا را بین کشاورزان تقسیم فرمودند و با این عمل اولین قدم در اصلاحات ارضی را شخصاً برداشتند

○ از طرف شهبانوی ایران کنگره موسیقی باشرکت گروه کثیری از موسیقیدانان کشورهای مختلف تشکیل گردید

○ شاهنشاه آریامهر املاک و سرمایه بنیاد پهلوی را برای انجام خدمات فرهنگی - بهداشتی - مذهبی و اجتماعی وقف کردند

○ شاهنشاه آریامهر و شهبانوی ایران بفراسه عزیمت نموده و نمایشگاه بزرگ آثار هفت هزار ساله هنری و تاریخی ایران را در پاریس گشودند.

○ بیمارستان مجهز و بزرگ خلیلی شیراز بدست شاهنشاه آریامهر افتتاح گردید

○ اجرای اصلاحات اراضی در مراغه آغاز گردید و در همین سال هم بابان یافت و شاهنشاه آریامهر روز بیست و دوم اسفند در قریه (ورجوی) شش کیلو متری مراغه اسناد مالکیت زارعین را تقسیم فرمودند.

○ در منقنه نغمی اهواز اولین چاپ به نغمت رسید

○ آیت الله حاج آقا حسین طباطبائی بروجردی مرجع شیعین جهان در قم بعلت سکنه قلبی بر حمت ایزدی پیوستند و به همین مناسبت تعطیل عمومی در سراسر کشور اعلام گردید .

○ (آیت اله حاج سید ابوالقاسم کاشانی) درگذشت

○ بمناسبت استقلال کویت شاهنشاه آریامهر تلگراف

تبریک به شیخ کویت به‌خاطر خبره کردند و هیأت حسن‌نیت
ایران نیز سرپرست صدرالاشرف به کویت
مسافرت نمود

○ هفته مبارزه بایسواد بنام شاهنشاه آریامهر
شروع شد

○ ساختمان سد کرج تمام شد و از طرف شاهنشاه
آریامهر افتتاح گردید .

○ کنفرانس اوپاک (۱) در تهران در کاخ وزارت
دارایی تهران برای تعیین بهای نفت خام تشکیل
گردید .

○ کارخانجات قند اسپهان و قندپارس در بخش کوار
فارس و قند نیشکر خوزستان و همچنین کارخانه
سیمان فارس بدست شاهنشاه آریامهر افتتاح گردید

○ کاننم زاده ایرانشهر نویسنده و دانشمند ایرانی
که سالها مجله و روزنامه ایرانشهر را در برلین
انتشار میداد وفات یافت .

پایان دوهزار و پانصد سال تاریخ شاهنشاهی ایران اما بلحاظ
اهمیتی که ده سال اخیرنا برگزاری جشنهای دوهزار و پانصد ساله
دارد و تحولات عظیمی که در این ده سال بدست رهبرعالیقدر ما
انجام گرفته و ایران را در شاهراه ترقی بسوی افسران آباد و
نیرومند پیش برده است وقایع این ده سال را هم در آخرین کتاب
ذکر میکنیم تا چون دودنمائی درخشان و فروزنده راه را بسرای
جوانانی که در راه اعتلای کشور شاهنشاهی ایران گام برمیدارند
روشن سازد .

- ۲۵۰۱ ۱۹۶۲ ۱۳۸۲ ۱۳۴۱ ○ ۲۵ فروردین - اعلامیه مشترکی از طرف شاهنشاه آریامهر و پرزیدنت گندی رئیس جمهور امریکا مبنی بر تأکید پیمان دفاعی دو جانبه بین ایران و امریکا که در سال ۱۹۵۹ انتشار یافته بود منتشر شد .
- اول - رد بیعت اسناد اولین منطقه اصلاحات ارضی مراغه و قراء مرزی رشابه توزیع شد .
- ۲۹ - اردیبهشت سد سفیدرود (سد شهبانو قسرح) بزرگترین سد کشور بدست شاهنشاه آریامهر در منجیل (گیلان) گشایش یافت .
- ۹ تیر - شاهنشاه آریامهر بدعوت پرزیدنت - ایوب پخان به پاکستان مسافرت کردند .
- ۱۱ تیر - قلمنامه اوپک در تهران منتشر شد . طبق این قلمنامه پسه شرکتهای نفتی اختصار شد که باید بهای نفت خام را افزایش دهند .
- ۱۱ شهریور - زلزله موخشی تهران و مناطق قزوین و پاختر ایران درالزانه که در سرزمینی بوسعت چهل هزار کیلومتر همه چیز را درهم کوبید و بیش از بیست هزار نفر تلفات داد .
- ۱۵ مهر - نمایندگان سلح هیر و شیمان بتهران وارد شدند .
- ۱ - دی - طرح تازه تشکیل سپاه دانش برای مبارزه با بیسوادی بمرحله اجرا درآمد .
- ۱۹ دی - اولین کنگره غنیم دهقانان بریاست یک دهقان ۹۳ ساله و ریاست افتخاری شاهنشاه آریامهر در تسالار محمد رنا شاه پهلوی تشکیل گردید .
- ۴ بهمن - شاهنشاه آریامهر شخصاً به قم تشریف

برده و ملی مراسم اسناد مالکیت را بکشاورزان
قم اعطا کردند .

○ ۶ بهمن - رفراندم تاریخی در ایران . در این روز
تاریخی که لوايح شش گانه شاهنشاه آریامهر
پدرفراندم عمومی گذاشته شد (۷۱۱/۵۹۸/۵) نفر
مرد و (۱۷۹/۲۷۱) نفر زن باین لایحه رأی
موافق دادند .

○ ۸ بهمن - شاهنشاه آریامهر نتیجه رفراندم
و تصویب ملی مواد ششگانه را ملی پیامی پملت ایران
اعلام فرمودند .

○ ۱۴ بهمن - فرمان شاهنشاه مبنی بر اجرای قوانین
ششگانه به دولت ابلاغ گردید (۱)

○ ۹ اسفند - عده کثیری از زنان پایتخت برای
سپاسگزاری از تصمیم شاهنشاه آریامهر در مورد
اعطای حقوق زنان در کاخ مرمر اجتماع کردند .

۱ - نظر با هفت تاریخی عین فرمان را نقل می نمایم

نظر با اینکه اعتلاء کشور و ارتقاء اجتماعی و اقتصادی ملت ایران بزرگترین هدف و منظور ما در
تحولات اخیر بوده است ، و از آنجا که شایسته ترین طریق نیل به آن هدف را شریک و سهیم ساختن
ملت ایران در نعمت سرلش خود تشخیص داده ایم باین منظور با تائید باصل بیست و هفتم متمم قانون
که مقرر میدارد قوای مملکت ناشی از ملت است برای اظهار تأیید ملت ایران بتصویب عمومی قراردادیم
اینکه چون انواع مرصور مورد تأیید اکثریت قریب بالغ ملت ایران واقع شده مقرر میداریم که
انواع قانونی زیر :

- ۱ - لایحه اصلاحی قانون اصلاحات ارضی مصوب ۱۹۹ دیماه ۱۳۶۰ و تحقیقات آن .
- ۲ - قانون ملی کردن جنگلیها
- ۳ - فروش سهام کارخانجات دولتی بعنوان پندوخته اصلاحات ارضی .
- ۴ - سپیم کردن کارگران در منافع کارگاههای تولیدی و صنعتی .
- ۵ - ایجاد سپاه دانش
- ۶ - اصلاح قانون انتخابات که با تصویب ملی استمرار وضعیت یافته است ؛ پس از توشیح ما
بعنوان قانون مملکتی بنوق اجرا ملاحظه میشود

تهران بهمن ماه ۱۳۴۱

- ۱۲ اسفند - عیث دولت طی تصویبنامه‌ای حق انتخاب شدن و نمایندگی زنان در مجلس شورای ملی و ستارها به زنان داد .
- ۲۱ اسفند - شاهدخت معصومه فرح ناز - پهلوی دومین نوزاد خاندان سلطنتی تولد یافت
- ۲۲ اسفند - سد محمد رضا شاه در خوزستان بر روی رودخانه دز بدست شاهنشاه آریامهر گشایش یافت .
- آذر - ساختمان سدشهناز در همدان پایان یافت
- شاهنشاه آریامهر در رفع اختلافات پاکستان و افغانستان میانجیگری فرمودند .
- دولت ایران حکومت مستقل الجزایر را بر سمیت شناخت .

*

- ۲۵-۲ ۱۹۶۳ ۱۳۸۳ ۱۳۴۲ ۱۱ فروردین - بنای آرامگاه جدید نادر شاه افشار در مشهد بدست شاهنشاه آریامهر افتتاح گردید
- ۱۴ اردیبهشت - نماینده هنر هفتنهار ساله ایران که لوح زرین داریوش نیز جزء آن بود در میلان گشایش یافت .
- ۱۸ خرداد - شاهنشاه آریامهر طی مراسمی سد شهناز را در همدان افتتاح کردند .
- ۵ مرداد - قرارداد همکاری فنی و اقتصادی بین ایران و شوروی در سازمان برنامه امضاء رسید .
- ۱۷ مرداد - دولت ایران بقرارداد تسکو مربوط به منع آزمایشهای اتمی ملحق گردید و سفیر کبیر ایران در واشینگتن قرارداد را امضاء کرد (۱)
- ۲۵ آذر - حزب ایران نوین طی مراسمی در تالار

فرهنگ موجودیت خود را اعلام نمود .

○ ۲۸ آذر - گنجینه جواهرات ملکه عثمانی سرکباز دوست قلعه جواهر و طلا در نزدیکی خرابه‌های پاسارگاد کشف گردید (۱)

○ ۲ بهمن - فرمان تشکیل سپاه بهداشت از طرف شاهنشاه آریامهر صادر شد .

○ ۱۲ اسفند - کنفرانس (کافه) با شرکت نمایندگان ۲۸ کشور آسیائی و خاور دور در تهران تشکیل گردید و توسط شاهنشاه آریامهر افتتاح گردید

○ برای اولین دفعه زنی بنام گلناری بلوگی از طرف وزارت کشور پست کدخدای دهی انتخاب شد .

○ آئین نامه خانه‌های انساب برای اجرا به دستاها ابلاغ شد .

○ برای اولین دفعه در انتخابات دوره بیست و یکم مجلس شورای ملی بمدت یکروز از کارت (الکتورال) استفاده شد .

○ آرامگاه عمر خیام و کمال‌الملک و شیخ - عطار در نیشابور توسط شاهنشاه آریامهر افتتاح گردید .

❁

○ ۲۵۰۳ ۱۹۶۴ ۱۳۸۴ ۱۳۴۳ سازمان عمران منطقه‌ای با شرکت کشورهای ایران - پاکستان - ترکیه تشکیل گردید که هدف آن اجرای طرحهای مشترک اقتصادی - علمی - فنی - فرهنگی - بازرگانی و سیاسی نافع بحال سه کشور است .

○ اولین پایگاه تحقیقاتی فضائی در تهران بدست شاهنشاه آریامهر گشایش یافت

- ۱۵ خرداد - شاهنشاه آریامهر و شهبانوی ایران برای گشایش تماشاخانه هننهنزارساله هنر ایران عازم امریکا شدند .
 - دولت ایران يك كشتی بشارقت ۴۵۰ تن بنام **فرحناز** از ژاپن خریداری نمود .
 - آذر - وزارت فرهنگ بده وزارت آموزش و پرورش و فرهنگ و هنر تقسیم شد .
 - ۱۵ آذر - لایحه سپاه ترویج و آبادانی بتسویب مجلس شورای ملی رسید .
 - مراسم یادبود یکهزار و سدهمین سال تولد زکریای **رازی** فیلسوف و پزشك مشهور ایرانی از طرف یونسکو (۱) برگزار گردید .
 - امیر عباس شویدا مأمور تشکیل کابینه شد .
 - شاهنشاه بده میادزه بسا بیسوادی جنبه بین المللی داده و درجهان پرچم مدارت همت جهانی بیکار با بیسوادی گردیدند .
 - شرکت ملی صنایع پتروشیمی از طرف شرکت ملی نفت ایران تشکیل شد .
- ❦
- ۲۱ فروردین - در کاخ مرمر توسط سر بازی از گارد کاخ بنام **رضا شمس آبادی** با مسلسل به طرف شاهنشاه آریامهر شلیك شد ولی گلوله ها اسابت نکرد و خدای ایران شاهنشاه ما را حفظ کرد
 - اردیبهشت - اسناد مالیکت اولسین گروه کشاورزان ایران که طبق قانون مرحله دوم صاحب زمین شده بودند توسط **شاهنشاه آریامهر** در کاخ مرمر بآنها اعطا شد .

- ۲۵ شهریور - بمناسبت پایان بیست و پنجمین سال سلطنت پرافتخار **اعلیحضرت همایون محمد رضا شاه پهلوی** مجلسین سنا و شورایی بهمنوان قدشناس عنوان بزرگ **آریامعیر** به معلمها تقدیم داشتند .
- **شاهشاه آریامعیر** و شهبانوی ایران بک مسافرت یکماهه به کشورهای برزیل - آرژانتین - کانادا و فرانسه شروع کردند .
- -دومین جشنواره جهانی فیلم در تهران با شرکت ۱۳ فیلم از بیست و سه کشور جهان گشایش یافت .
- ۱۶ شهریور - با بنکار **شاهنشاه آریامعیر** و بدعت یونسکو کنگره جهانی مبارزه با بیسوادی با شرکت نمایندگان ۸۶ کشور جهان و نمایندگان ملل متحد و دربار و اتیکان و نوزده سازمان ملی بین‌المللی در کاخ سنا در تهران تشکیل گردید .
- پس از مذاکرات بین شاهنشاه آریامهر و ملک فیصل پادشاه عربستان سعودی اعلامیه مشترکی انتشار یافت که بموجب آن دولتهین با تشکیل جبهه واحد اسلامی و تشکیل کنفرانسی دول اسلامی موافقت کردند
- بدنبال واقعه‌ای که در مرز ایران و عراق روی داده بود دولت ایران به آرتش یکم و واحدهای دریائی جنوب آماده باش داد و اعلام کرد در صورت عدم آمادگی عراق برای مذاکره در مورد حل اختلافات دو کشور دولت ایران برای حفظ حقوق خود در (اروند رود) از طریق مختلف اقدام خواهد کرد .
- بین دولت ایران و شوروی موافقت‌نامه‌ای مبنی بر تأسیس کارخانه ذوب آهن در ایران امضاء شد .
- دانشگاه سنتی **آریامعیر** تأسیس گردید .

① عبدالعظیم قریب دانشمند و فاضل و استاد دانشگاه تهران صاحب کتاب سودمند دستور زبان فارسی در تهران در گذشت .

②

③ غنیمتین دوره اجلاسیه کمیته نظامی ستو (پیمان مرکزی) با حضور نمایندگان ترکیه - پاکستان آمریکا - انگلستان و ایران در تهران تشکیل گردید

④ ۱۸ اردیبهشت - والا حضرت علیرضا پهلوی سومین فرزند خاندان جلیل سلطنتی تولد یافت .

⑤ شاهنشاه دستور فرمودند مرقه منور حضرت امام حسین علیه السلام را در کربلا تجدید بنا کردند و ۸۰۰ تن سنگ مرمر اعلا یادش چهل میلیون ریال برای عمین منقور به عراق فرستاده شد

⑥ شاهنشاه آریامهر بین پاکستان و آلری برای برای دفع اختلافات آندو کشور با همکاری فرمودند

⑦ اولین جناده اتوبان بین تهران و کرج احداث گردید

⑧ ۹ شهریور کنگره ایران شناسان در تهران با پیام شاهنشاه آریامهر گشایش یافت .

⑨ سید نفیس محقق معروف ایران در تهران در گذشت

⑩

⑪ علیا حضرت شهبانوی ایران به نیابت سلطنت تعیین شدند .

⑫ آبان شاهنشاه آریامهر و شهبانوی ایران در تالار

موزه کاخ گلستان با تشریفات مفصل و مراسم باشکوهی تاجگذاری کرده تاج پهلوی را بر سر نهادند (۱)

⑬ بیست و دومین دوره مجلس شورای ملی افتتاح شد .

⑭ ساختمان سد لقیان در مشرق تهران و بر روی رودخانه لقیان تمام شد .

○ شرکت ملی گاز پستفاد توزیع و صدور گاز به خارج
تأسیس گردید .

○ سه ماده : ملی شدن آبها ،
نیفتنوسازی در ایران . انقلاب آموزشی و اداری .
به مواد نه گانه منشور شاه و ملت افزوده شد . (۱)

⑥

○ بدستور شاهنشاه آریامهر منشور انشلاب
آموزشی تنظیم شد .

○ فروردین لایحه سپاه دانش دختران بتسویب مجلس رسید

○ خرداد اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر
هنگام قبول دکترینی اختیاری حقوق اذانتشگاه

هاروارد تشکیل سپاهی بین‌المللی را بنام (لژیون
خدمتگزاران بشر) پیشنهاد نمود که مورد قبول سازمان
ملل متحد و عموماً محافل جهانی قرار گرفت .

○ فروردین - در زمینه توسعه روابط ایران و شوروی
قراردادی بین دو کشور بسته شد که بموجب آن
کانالها و حوضچه‌های ورودی بندر بهلوی ونوشهر
لادویی شود .

○ فروردین - درباره خلیج فارس وزارت خارجه
ایران بیانه‌ای صادر کرد که دولت ایران کلیه حقوق
خود را در خلیج فارس محفوظ خواهد داشت .

○ فروردین - **الکسی کاسکین** نخست‌وزیر شوروی
برای یک دیدار رسمی وارد تهران شد و در پایان
مذاکرات باشاهنشاه آریامهر اعلامیه مشترکی
صادر شد و بهین مناسبت هم خط‌هوایی تهران-مسکو
افتتاح گردید .

۱- منشور شاه و ملت ۱۳۴۹ ماده رسید بشرح زیر :

- ۱- اصلاحات ارضی
- ۲- ملی کردن جنگلیا
- ۳- فروش سپاه کارخانجات
- ۴- سهیم کردن کارگران در سود کارخانجات
- ۵- اصلاح قانون انتخابات
- ۶- تشکیل خانه‌های انسانی

- ۷- تشکیل سپاه دانش
- ۸- تشکیل سپاه بهداشت
- ۹- تشکیل سپاه ترویج
- ۱۰- ملی شدن آبهای کنور
- ۱۱- نیفتنوسازی در ایران
- ۱۲- انقلاب آموزشی و اداری

- ۲۷ فروردین - اعلامیه پایان مذاکرات وزیر خارجه کشور ایران - ترکیه - پاکستان در تهران انتشار یافت .
- اردیبهشت - کنفرانس حقوق بشر با شرکت بیش از دو هزار نماینده کشورهای جهان و با حضور اوتانت دبیرکل سازمان ملل متحد با نطق شاهنشاه آرمیامهر در تهران گشایش یافت .
- اردیبهشت - ایران در مسابقات فوتبال جام آسیایی به مقام قهرمان آسیا رسید .
- اردیبهشت - شاهنشاه آرمیامهر پالایشگاه مدون تهران را افتتاح کردند .
- ۱۹ اردیبهشت - مجلس شورای ملی لایحه سپاهدانش دختران را تصویب کرد .
- ۲۳ ارداد - با صدور اعلامیه‌ای در يك مقدمه و نوزده ماده کنفرانس جهانی حقوق بشر در تهران پایان یافت .
- ۱۳ خرداد - شاهنشاه آرمیامهر با تفاق علیاحضرت شهبانوی ایران برای يك بازدید رسمی به اتیوپی (حبشه) مسافرت فرمودند .
- ۲۲ خرداد - در اعلامیه مشترکی که از طرف اعلیحضرت شاهنشاه آرمیامهر و پرنسیدنت جانسون رئیس جمهور آمریکا انتشار یافت لزوم استقرار صلح در خاورمیانه را متذکر شدند .
- ۲۲ خرداد - قرارداد نسب ماشین آلات سرد - خانه‌ای در کنار کشتارگاه تهران بقرابت ۱۰ هزار تن بین ایران و شوروی امضاء شد .
- ۵ تیر - جمهوری بزرگشش هزاد نفری پیشاهنگی ایران و ۱۲ کشور دیگر طی مراسمی با پیام

علما حضرت شیخانو گشایش یافت.

○ ۸ تیر - کمیته بین‌المللی جهانی وحدت و تعمیم فرهنگها در اپتالیانک مدال طلا به **اعلی حضرت شاهنشاه آریامهر** به منظور تجلیل از خدمات معنم‌الها در امر مبارزه با بیسوادی تقدیم کرد .

○ تیره - لایحه سپاه‌دانش دختران برای اجرا بدولت ابلاغ شد .

○ ۱۸ تیر - دولت شاهنشاهی ایران طی اعلامیه‌ای مخالفت خود را با تشکیل فدراسیون امارت نشینهای خلیج فارس (که بحرین هم جزء آن بود) بشدت ابراز کرد .

○ ۳۰ تیر - لایحه نوسازی و عمران شهری یسویب نهایی مجلس شورای ملی رسید .

○ ۱۳ مرداد - اولین جلسه لسژیون خدمتگزاران بشر با حضور بیش از پانصد نفر در کاخ سعدآباد تشکیل گردید .

○ ۱۵ مرداد - کنفرانس عالی آموزش دامسر در پیشگاه شاهنشاه آریامهر افتتاح گردید .

○ ۶ شهریور - توسط آقای هویدا نخست وزیر خانم **فرح رو پارسای** اولین وزیر زن در ایران به‌عنوان وزارت آموزش و پرورش به پیشگاه شاهنشاه آریامهر معرفی گردید .

○ ۲۸ شهریور - فرمان تشکیل انجمن ملی خانه‌های فرهنگ روستائی از طرف شاهنشاه آریامهر بریاست عالی به **الاحضرت همایون ولایتعهد** صادر شد

○ مهر - **محمد نصیری** برای اولین بار در تاریخ ایران در وزنه برداری مدال طلا گرفت و قهرمان جهان شد .

○ آبان . شاهنشاه آریامهر نخستین جشن فرهنگ

و هنر را در تالار رودکی افتتاح فرمودند .

○ برای اولین دفعه در خاورمیانه یک عمل پیوند کلیه

توسط جراحان بیمارستان نمازی شیراز با موافقت

انجام گرفت .

○ ۲۶ آذر - مجلس شورای ملی لایحه خرید اراضی

و ائینه را برای حفظ آثار تاریخی تصویب کرد .

○

○ ۲۶ فروردین - محمد نصیری در مسابقات ۲۵۰۸ ۱۹۶۹ ۱۳۸۹ ۱۳۴۸

وزنه برداری جام مسکو موفق به کسب مقام اول

شد .

○ ۳۰ فروردین - عهدنامه مرزی ۱۳۱۶ ایران

و عراق کان لم یکن اعلام شد

○ ۳۱ فروردین - عراق الفاء عهدنامه ۱۳۱۶ را از

طرف ایران بکلفرفه خواند و ارتش ایران در

سراسر مرز ایران و عراق بحال آماده باش درآمد

○ فروردین - دولت ایران روابط خود را با دولت

لبنان قطع کرد .

○ ۱- اردیبهشت - کشتی‌های دولت شاهنشاهی با پرچم

ایران در ارضای روم بحرکت درآمدند .

○ ۱۳ اردیبهشت - ایران از دولت عراق به شوالی

امنیت شکایت کرد

○ ۱۹ اردیبهشت - ایران قهرمان مسابقات جام

آریامهر شد .

○ ۵ خرداد - شوالی وزیران پیمان مرکزی (سنو)

در تهران با پیام شاهنشاه آریامهر افتتاح شد

○ ۲ تیر - در پیشگاه شاهنشاه آریامهر اولین

- کارخان نچ ناپلئون ایران با سرمایه يك ميليارد ريال شروع بكار كرد .
- ۷ مرداد - پيشنهاد شاهنشاه آريامهر درباره تاسيس ازيون خدمتگزاران پسر در سازمان ملل متحد مطرح شد .
- ۱ شهریور - بفرمان شاهنشاه آريامهر دولت ایران برای تعمیر مسجدالاقصی پيشقدم شد
- ۹ شهریور - سومين جشن هنر شیراز در حضور اعلیحضرت شهبانوی ایران افتتاح شد
- ۲۶ شهریور - شاهنشاه کارخانه سیمان دود را افتتاح فرمودند
- ۳۱ شهریور - نصیری قهرمان وزنه برداری ایران درودشو قهرمان جهان شد
- دکتر لطفعلی صورتگر ادیب و شاعر و نویسنده معاصر درگذشت .
- شهریور شاهنشاه آريامهر فرمودند که قوای مسلح ایران بوسائل جدیدتر و قویتری مجهز خواهند شد
- ۱۴ مهر - اعلیحضرت تین دوره اجلاسبه جدیدین سنای مجلس شورای ملی را افتتاح فرمودند
- ۲۴ مهر - شاهنشاه آريامهر بدعوت رئیس جمهوری امریکا به این کشور عزیمت فرمودند .
- ۱۱ آبان - دستور واگذاری بیمارستانهای دولتی به دانشگاهها صادر شد .
- ۱۴ آبان - کارخانه پتروشیمی آبادان بوسیله شاهنشاه افتتاح شد .
- ۱۵ آبان - کارخانه پتروشیمی خاكدرد حضور شاهنشاه آريامهر افتتاح شد .
- ۱۲ آذر - راه آهن تهران - اسفهان شروع بكار كرد

- ⑤ ۲۹ آذر- آقای هویدا نخست‌وزیر ایران باکاسکین و گرومیکو در مسکو مذاکره کردند .
- ⑥ ۶ دی - باشش مدال طلا تیم کشتی ایران در مسابقه سه‌جانبه ایران - شوروی - بلغارستان اول شد .
- ⑦ ۲۴ دی - قرارداد احداث پالایشگاه فارس بین ایران و ایتالیا امضاء شد .
- ⑧ ۲ بهمن - بدنبال تعطیل کنسولگری ایران در عراق به‌سفر عراق دستور داده شد ظرف ۲۴ ساعت ایران را ترک کند .
- ⑨ ۸ بهمن - حسن تقی‌زاده دانشمند و آزادیخواه مشروطیت ایران درگذشت .
- ⑩ ۲۷ بهمن - قرارداد فروش پتروشیمی بین ایران و هند امضاء شد .
- ⑪ ۱۱ اسفند - متن کتیبه‌های اولین کاخ هخامنشیان که متعلق به داریوش کبیر بود در شوش کشف شد (۱)
- ⑫ ۲۰ اسفند - مذاکران ایران و کنسرسیوم نفت در تهران آغاز شد .

- ⑬ ۲۵-۹ ۱۹۷۰ ۱۳۹۰ ۱۳۴۹ ۷ فروردین- والاحضرت لیلا دومین دختر شاهنشاه آریامیر و شهبانو تولد یافتند.
- ⑭ ۱۱ فروردین - کنگره جهانی ابران‌شناسان با پیام شاهنشاه ایران و رئیس‌جمهوری ایتالیا در رم گشایش یافت .
- ⑮ ۱۸ فروردین- جلسات کمیته نظامی پیمان مرکزی در تهران آغاز بکار کرد .

۱- دو سنگ نبشته از داریوش کبیر در کاخ شوش کشف شده‌اند یکی بزبان ایلامی و دیگری بنده بابلی است در این کتیبه داریوش پس‌از ستایش و معرفی خود به شرح ساختن منبردارد و از مدت‌ها قبل که در ساختن کاخ شوش دست داشتند نام میبرد .

۳۱ فروردین - کنفرانس بزرگ دیپلماتهای امریکایی با شرکت چهارده سفیر و عده زیادی از شخصیت‌های برجسته امریکا در تهران شروع بکار کرد . در این کنفرانس اعلام شد که امریکا رهبری ایران را در خلیج فارس تأیید میکند.

۱۶ اردیبهشت - استاد بدیع الزمان فروزانفر دانشمند و محقق معروف و استاد دانشکده ادبیات تهران درگذشت .

۹ خرداد - نخستین جشنواره فیلمهای فارسی در تهران تشکیل گردید.

۲ تیر - پفرمان شاهنشاه آریامهر کاخ مرمر به‌عنوان سلسله‌به‌لوی تبدیل شد.

۱۲ تیر - تهران بعنوان مرکز دائمی عمران منطقه‌ای تعیین شد.

۱۰ مرداد - براساس بزرگترین موافقت‌نامه اقتصادی ایران و شوروی حجم صادرات ایران بکشور شورواها به هفت میلیون دلار و واردات از شوروی به ۳۱۸ میلیون دلار تعیین شد.

۲۹ مرداد - در حفاریهای علمی مرو دشت (فارس) آثار تمدن دولت هخامنشی و همچنین يك اسکلت چهار هزار ساله کشف گردید.

۱ شهریور - سنگ نبشته‌ای از ۵۵۰ سال قبل در حفاریات باستانشناسی کرمان بدست آمد .

۷ شهریور - جشن هنر شیراز با حضور گروهی از هنرمندان برجسته جهان توسط شهبانوی ایران گشایش یافت.

۲۱ شهریور - کنفره بین‌المللی پیمایی مورخ و دانشمند بزرگ ایرانی با شرکت هفتاد دانشمند

خارجی و ایرانی در تهران گشایش یافت.

③ ۲۹ مهرماه - در حضور شاهنشاه ایران و شهبانو سد بزرگ شاه عباس بر روی رودخانه زابنده - رود ودر ۱۰۰ کیلومتری مقرب استهبان گشایش یافت.

③ ۱۶ آبان - بزرگترین شاهلوله گاز جهان بین ایران و شوروی در حضور شاهنشاه آریامهر و نیکلا پانگورنی رئیس جمهوری شوروی بکار افتاد.

③ ۱۳ آبان - شاهنشاه آریامهر مجمع بزرگ پتروشیمی شاهپوردو شبکه تلویزیونی خلیج فارس را گشودند.

③ ۱۶ آبان - مذاکرات مهم و سری نفت ایران و نمایندگان تامالاختیار کنسرسیوم در تهران آغاز شد و با پیروزی ایران در این مذاکرات سالانه دهها میلیون دلار به درآمد ایران اضافه گردید .

③ ۸ آذر .. سازمان ملل متحد پیشنهاد شاهنشاه آریامهر را برای تشکیل سپاه جهانی خدمت - گزاردان بشه تصویب کرد .

③ ۸ دی - پس از ده سال قلع را بطله - ایران روابط خود را با مصر شروع کرد و محمد سمیع انوار سفیر مصر بتهران وارد شد.

③ ۱۳ دی .. سه جفره ماه بنام عمر خیام ابن سینا و ابوریحان بیرونی نام گذاری شد .

③ ۲۲ بهمن .. نمایندگان کمپانیهای نفتی (اوپک) برای ادامه مذاکرات نفت بتهران وارد شدند و این مذاکرات به پیروزی اوپک که تحت رهبری شاهنشاه ایران بود پایان یافت و کمپانیها با افزایش ۴۶ سنت در هر بشکه نفت موافقت کردند.

- دولت شاهنشاهی ایران حمایت خود را از طرح صلح مصر اعلام داشت و روش اسرائیل را مسخکوم نمود.
- در بیابان که اعلیحضرت شاهنشاه آریامهر ۲۵۱۰ ۱۹۷۱ ۱۳۹۱ ۱۳۵۰ بهمناسبت عید نوروز امسال ایراد فرمودند. سال ۱۳۵۰ را سال کورش کبیر نام نهادند.
- ده نفر از کارگران و درشکابر با اتفاق راهنمایان خود لوحه یادبودی بر قلعه دماوند نصب نمودند.
- کنگره جهانی ایران شناسان با شرکت دوستان و پنجاه محقق و دانشمند برجسته ایران و جهان از ۲۱ تا ۲۳ مهر این سال در شیراز تشکیل میگردد.
- کنگره مهرشناسی بهمنظور مطالعه علمی در باره آئین بزرگ ایران مهر (میترا) با شرکت دانشمندان و ایران شناسان کشورهای مختلف از ۲۲ تا ۲۹ مهر در دانشگاه منچستر انگلستان تشکیل گردید.
- کنگره ایران شناسان و هنرشناسان از طرف انجمن ایران و هند در تالار اعظم (سایروس) واقع در دهلی نو ترتیب یافت.
- بهمناسبت جشنهای شاهنشاهی ایران چهار صد دانشمند در سراسر جهان (۱۳۱) کتاب درباره ایران نوشته اند.
- مراسم باشکوه فرخنده برگزاری جشن تاریخ دوازدهم و پانزدهم سال شاهنشاهی ایران باشکوه هر چه تمامتر در فارس سرزمین ادب خیز و ادب پرورد که اولین خورشید شاهنشاهی بزرگ ایران از آنجا درخشید و هنوز هم آثار عظمت شاهنشاهی مقتدر و بزرگ ایران در آنجا چشم دنیائی را خیره کرده است برگزار گردید و همزمان با آن در کلیه

کشورهای جهان این جشن بزرگ گرفته شد.

○ پیک مخصوص مجلس به لباس دوران هخامنشی که حاصل پیام ملت ایران به شاهنشاه آریامهر بود پنج دقیقه بعد از نیمه شب چهارشنبه بیست و یکم مهر - ماه این سال از جلومجلس سنا در عیبار تخت جمشید گردید. این پیام که در هر ۱۲ کیلومتر پیک واسب آن عوض میشد بعد از ظهر روز جمعه در تخت جمشید طی مراسمی به پیشگاه شاهنشاه ایران تقدیم گردید.

○ جشنهای باشکوه شاهنشاهی ایران از نوزدهم مهر - ماه امسال باشکوه و جلال در پاسارگاد آرامگاه مؤسس و بنیان گذار شاهنشاهی ایران کوروش کبیر بشرح زیر شروع گردید.

○ دوشنبه ۱۹ مهرماه

ساعت ۱۳ - دانشمندان ایرانی در فرودگاه مهرآباد اجتماع و توسط هواپیمای ملی ایران به شیراز بزم کرده و ساعت ۱۵ همانروز وارد شیراز شدند.

ساعت ۱۶ - موكب مبارك اعلیحضرت همايون شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانوی ایران و الاحضرت ولیعهد ایران با اتفاق خاندان سلطنتی در میان پرشور ترین احساسات اهالی شادوست شیراز به سرزمینی که فروغ شاهنشاهی ایران از آنجا منبثه زد نزول اجلال فرمودند.

ساعت ۱۸ - ایران شناسان خارجی و خبرنگاران که بطور گروهی از پاریس و کراچی وارد شیراز شدند بمحل اقامت خود راهنمایی گردید.

ساعت ۱۹

شرکت کنندگان در مسابقه اتومبیل رانی گراندهری

(حاجزبه بزرگ) بهمنور اعلیحضرتین معرفی شدند .

○ سه‌شنبه ۲۰ مهر

ساعت ۱۰

خبر نگاران روزنامه «تلوژبون و رادیو و ایران»
شناسان خارجی و دانشمندان ایرانی به پاسارگاد
وارد شده در محل‌های تعیین‌شده مستقر شدند .

ساعت ۱۱

مؤکب اعلیحضرت شاهنشاه آریامهر و اعلیحضرت
شهبانو و والاحضرت ولیمهد به جایگاه سلطنتی در
پاسارگاد تشریف‌فرما شده پس از نواختن سرود
شاهنشاهی باشلیک ۱۰۱ تیر توپ و برافراشتن دودکش
کاپوایی جشن آغاز کردند .

○ ساعت ۱۱/۳۰

شاهنشاه بزرگ ایران پس از نثار دسته‌گلی بر آرامگاه
کودش کبیر در پاسارگاد خطابه تاریخی زیر را
ایراد فرمودند

گوروش شاه بزرگ، شاه‌شاهان، شاه جهانیشی
شاه ایران زمین، از جانب من، شاهنشاه ایران، و از
جانب ملت من، بر تو دورود باد!

در این لحظه بر شکوه تاریخ ایران، من و همه ایرانیان
همه فرزندان این شاهنشاهی کهن که دو هزار و پانصد
سال پیش بدست تو بنیاد نهاده شد، در برابر آرمگاه
تو سرستاییش فرود می‌آوریم و خاطره فراوانش نشدنی
تو را پس می‌داریم، هم‌عنا، در این هنگام که ایران
تو با افتخارات کهن پیمانی تازه می‌بندد، تو را بنام
قهرمان جاودان تاریخ ایران، به نام بنیانگذار
کهنسالترین شاهنشاهی جهان به نام آزادی بخش
بزرگ تاریخ، به نام فرزندان شایسته بشریت، دورود
من فرستیم

کوروش اما امروزه در برابر آرامگاه ابدی تو
گرد آمده‌ایم تا بتوی بگوئیم. آسوده بخواب زیرا که
ما بیداریم و برای نگاهبانی میسرات پرافتخار تو
همواره بیدار خواهیم بود.

سوگند یاد می‌کنیم که آن سرچشمی را که
تو دوهزار و پانصد سال پیش برافراشتی، همچنان
افراشته و در اهتر از نگاه خواهیم داشت. سوگند یاد
می‌کنیم که بزرگی و سر باندی این سرزمین را به‌عنوان
و دهمه‌ای. ندی که گذشتگان، ایما سپرده اند با اراده‌ای
پولادین حفظ خواهیم کرد. و این کشور را سر بلندتر
و پرورتر از همیشه به آیندگان خویش خواهیم سپرد.

سوگند یاد می‌کنیم که سنت پسر دوستی و نیک اندیشی
را که تو اساس شاهنشاهی ایران قرار دادی، همواره
پاس خواهیم داشت و همچنان برای مردم جهان
پیام آور دوستی و حقیقت خواهیم بود.

در این بیست و پنج قرن، کشور تو و کشور من، شاهد
سهمگین‌ترین حوادثی شد که در تاریخ جهان برای
ملتی روی داده است و با اینهمه هرگز این ملت در
برابر دشواری‌های گران سر تسلیم فرود نیاورد. در
طول دوهزار و پانصد سال، هر وجب از خاک این مرز
و بوم با خون دلیران و جانبازان ایران زمین آبیاری
شد تا ایران همچنان زنده و سر بلند بماند. بسیار کسان
بدین سرزمین روی آوردند تا آن رازهای در آورند،
اما همه آنان رفتند و ایران بر جای ماند. و در همه این
مدت، ملیرغم تیرگی‌ها این سرزمین فروغ جاودان
همچنان تجلی گاه اخلاق و کانون ابدی اندیشه باقی ماند.

اکنون ما در اینجا آمده‌ایم تا با سر بلندی بتوی بگوئیم
که: پس از گذشت بیست و پنج قرن، امروز نیز مانند
دوران پرافتخار تو بر چم شاهنشاهی ایران پیروز شده‌ایم
در اهتر از است امروز نیز مانند روزگار تو نام ایران

در سراسر گیتی با احترام و ستایش بسیار در آمیخته است ، امروز نیز همانند عصر نواب ایران در سخته پر آشوب جهان پیام آور آزادی و بشر دوستی و پاسدار ولایتترین آرمان‌های انسانی است مشعلی که تو برافروختی و در طول دو هزار پانصد سال هرگز در برابر تند بادهای حوادث خاوش نشد ، امروز نیز فروزان‌تر و تابناک‌تر از همیشه در این سرزمین نورافشان است و فروغ آن همچون دوران تو ، از سرزهای ایران زمین بسیار فراتر رفته است .

گوروش ، شاه بزرگ ، شاه شاهان ، آزاد مرد آزاد مردان و قهرمان تاریخ ایران و جهان ، آسوده بخواب زیرا که ما بیداریم و همواره بیدار خواهیم بود .

○ ساعت ۱۱/۳۶

عزیزان با پیش‌تعلق تبارخی شاهنشاه آریاه هر در در کلیه مدارس کشورش پرچمها برافراشته شد و دانش‌آموزان بیانات مهم بدتاجدار خود را استماع کردند

○ ساعت ۱۱/۴۰

پس از قرائت مختصا به شاهنشاه آریاه هر سرود و روز جشن توسط سه هزار تن نمایندگان سپاهیان انقلاب خوانده شد

○ ساعت ۱۳

مورکب ملوکانه به تخت جمشید عزیمت فرمودند و ۱۵ دقیقه بعد هم گروه خبرنگاران و ایران شناسان خارجی و دانشمندان ایرانی بشیراز وارد شدند

ساعت ۱۸

ایران شناسان خارجی و خبرنگاران که به‌طور گروهی از پاریس و کسراچی وارد شیراز شدند به محل خود راه‌نمایی گردیدند

ساعت ۱۸/۳۰

مؤکب مبارک اعلیحضرتین بشر از رهسپار شده در ساعت
۱۸/۳۰ اعلیحضرتین به تخت جمشید رهسپار شده
نزول اجلاز فرمودند

ساعت ۱۹

گروه خیرنگاران و ابران شناسان و دانشمندان ایرانی
برای مشاهده بر نامه نوروسدا وارد تخت جمشید شدند

ساعت ۲۱

در این ساعت گروه خیرنگاران و دانشمندان و
ایران شناسان به شیراز عزیمت کرده و پس از ورود به
شیراز به استراحت پرداختند

چهارشنبه ۲۱ مهر ماه ساعت ۸

پس از صرف صبحانه مهمانان در ساعت ۹ جلسات
کنگره ابران شناسی آغاز گردید

ساعت ۱۳ تا ۱۸

باز دید مهمانان از نقاط دیدنی تخت جمشید -
پاسارگاد و نقش رستم

ساعت ۱۵

ایران شناسان خارجی و دانشمندان ایرانی در
جلسات کنگره ابران شناسی حضور یافتند .
مهمانان رسمی جشن بتدریج وارد تهران شده و از
آنان در هتل های پیش بینی شده پذیرائی بعمل آمد
اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر . در تخت
جمشید از مهمانان عالیقدر که بتدریج وارد میشوند
استقبال میفرمودند .

ساعت ۱۹

در این ساعت گروه خیرنگاران و دانشمندان ایرانی
و ایران شناسان خارجی از نمایندگان آنها بازدید
کردند .

ساعت ۲۰

مهمانان عالیقدر اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریابهرد در يك پذیرائی شام غیر رسمی شرکت کرده و در این ساعت گروه خبرنگاران واپران - شناسان خارجی و دانشمندان ایرانی در مهمانی شام استادان آرفارس حضور یافتند .

ساعت ۲۲

گروه خبرنگاران واپران شناسان خارجی و دانشمندان برای استراحت بمحل اقامت ، خود رفتند .

پنجشنبه ۲۳ مهر ساعت ۸

سران کشورها و مهمانان عالیقدر شاهنشاه در صورت تمایل از بعضی نقاط مانند : تحت جمشید نقش رستم - پاسارگاد ، شرکت زوای آریابهرد عملیات سپاهیان انقلاب بازدید کردند .

ساعت ۱۰

مهمانان رسمی جشن شاهنشاهی که در تهران حضور دارند با هواپیماهای شرکت ملی هواپیمایی ایران به شیراز پرواز کرده وساعت ۱۱ / ۳۰ به شیراز وارد وبه جاهای اقامت خود راهنمایی شدند و در ساعت ۱۲ مهمانان عالیقدر شاهنشاه ناهار را بطور خصوصی صرف کردند .

ساعت ۱۳ تا ۱۸

مهمانان رسمی جشن شاهنشاهی و گروه خبرنگاران از نقاط دیدنی شیراز دیدن کردند .
اعلیحضرت همایون آریابهس از بقیه مهمانان عالیقدر که بتدریج وارد شیراز میشوند استقبال فرمودند .

۱۵ ساعت

دانشمندان ایرانی و ایران‌شناسان خارجی در جلسات کنگره ایران‌شناسی شرکت کردند

۱۹ ساعت

مهمانان رسمی جشن شاهنشاهی بسوی تخت جمشید رفته و گروه خبرنگاران برای تهیه رپورتاژ از برنامه پذیرایی تخت جمشید با نجا وارد شدند

۳۰/۳۰ ساعت

مهمانان عالی‌قدر شاهنشاهی و مهمانان رسمی جشن شاهنشاهی در دریافت شام رسمی در پیشگاه اعلیحضرتین حضور یافتند

۲۳ ساعت

مهمانان رسمی جشن شاهنشاهی برای استراحت به شیراز عزیمت کردند .

جمعه ۲۳ مه ۸ ساعت

مهمانان شاهنشاهی پس از صرف صبحانه از نقش رستم و حجاریهای زمان هخامنشی که در غرب تخت جمشید است بازدید کردند

۹ ساعت

ایران‌شناسان خارجی و دانشمندان ایرانی در آخرین جلسه کنگره ایران‌شناسی شرکت می‌نمایند کلیه مهمانان داخلی طبق برنامه‌هایی که از طرف شرکت هواپیمایی ملی برای آنان ترتیب داده شده گروه گروه به شیراز عزیمت کرده و پس از ورود به شیراز به تخت جمشید رفتند .

۱۴ ساعت

مهمانان عالی‌قدر شاهنشاهی را بطور خصوصی صرف کردند

ساعت ۱۴

همانان رسمی بطرف تخت جمشید حرکت کرده و ساعت ۱۵ در جایگاه‌های تعیین شده مستقر شدند در همین ساعت ایرانشناسان خارجی و دانشمندان ایرانی نیز در تخت جمشید در محل‌های تعیین شده قرار گرفتند بیک ملت ایران پیام مجلسین را بخنود شاهنشاه آرپامهر تقدیم کرد و پس از قرائت پیام شاهنشاه بزرگ ایران مطالبی ابراز فرمودند

ساعت ۱۶

مراسم رژه در پیشگاه شاهنشاه و شهبانو آغاز شده و همانان عالی‌قدر و گروه خبرنگاران و دانشمندان ایرانی و ایرانشناسان خارجی رژه را مشاهده کردند (۱)

مراسم رژه پایان می‌پذیرد و اعلیحضرتین و همانان جشن به محل‌های استراحت عزیمت کردند .

۱ - ترتیب این رژه باشکوه چنین بود

- ۱ - رژه سربازان و اراک سواران دوره هخامنشی
- ۲ - دوره اشکانی
- ۳ - ایران جوشن پوش (سگین سلجقه) دوره اشکانی
- ۴ - سربازان دوره ساسانی با درفش کلویان
- ۵ - پیاده نظام سواره نظام دوره صفاریان
- ۶ - سپاه دیلمیان
- ۷ - لشکریان عصر سلجوقیه
- ۸ - سربازان دوره افشاریان شامل پیاده نظام - سواره نظام و شتر سواران زنبورک دار
- ۹ - سپاه سربازان دوره زندیه
- ۱۰ - رژه سربازان قاجاریه
- ۱۱ - سپاه دوران پهلوی شامل سربازان جاویدان مارد شاهنشاهی و نیروی هوایی و زمینی و درباری و رژه سپاهیان انقلاب و ژوین‌های خدمتگزاران بشر

ساعت ۱۸/۳۰

همانان در مجلس سرف عسرا نه شرکت کردند

ساعت ۱۹/۳۰

گروه خیرنگاران برای دیدن برنامه نوروسدا در تخت جمشید در محل‌های خود جای گرفته و در همین ساعت ایرانشناسان خارجی و دانشمندان ایرانی وارد شیراز شده و در همین ساعت همانان داخلی بطرف تهران حرکت کردند .

ساعت ۲۰

همانان رسمی جشن شاهنشاهی برای مشاهده برنامه نوروسدا به تخت جمشید حرکت کردند .

ساعت ۲۰/۳۰

همانان عالیقدر شاهنشاهی برای مشاهده برنامه نوروسدا به تخت جمشید وارد شدند .

ساعت ۲۰/۴۵

ایرانشناسان خارجی و دانشمندان ایرانی در حیافت شام شهرداری شیراز شرکت کردند

ساعت ۲۱/۳۰

پس از پایان برنامه نوروسدا همانان عالیقدر با مشاهده برنامه آتش‌بازی به طرف اقامتگاه خود رهسپار شدند

ساعت ۲۱/۴۵

همانان عالیقدر رسمی جشن شاهنشاهی ، شام را در حضور اعلیحضرتین سرف کرده و سپس برنامه های هنری را مشاهده بعد همانان به محل‌های اقامت خود رفتند

شنبه ۲۳ مهر

پس از سرف صبحانه همانان عالیقدر شاهنشاهی و همانان رسمی جشن شاهنشاهی، گروه خیرنگاران و

ایران‌شناسان خارجی و دانشمندان ایرانی برای مهمانان رسمی جشن برتسامه آزاد ترتیب داده و گروه خبرنگاران بلطرف فرودگاه شبراز حرکت کرده و ایران‌شناسان خارجی ودانشمندان ایرانی نیز برنامه آزادی داشتند .

ساعت ۹/۳۰

مهمانان عالیقدر شاهنشاه برای عزیمت به شیراز در باشگاه اختصاصی اجتماع کردند

ساعت ۱۰

گروه خبرنگاران بلطرف تهران پرواز کردند

ساعت ۱۰/۱۵

اعلیحضرت‌عمایون شاهنشاه آذربایمهر و علیاحضرت شهبانو ، بانفای مهمانان عالیقدر بلطرف فرودگاه شبراز حرکت فرمودند

ساعت ۱۱

گروه خبرنگاران روزنامه . دادبو و تلویزیون وارد فرودگاه مهرآباد شده و درمحل‌های تعیین شده استقرار یافتند

ساعت ۱۱/۱۵

حرکت هواپیمای مخصوص شاهنشاه و مهمانان بجانب تهران آغاز میشود

ساعت ۱۱/۳۰

مهمانان رسمی جشن شاهنشاهی بلطرف فرودگاه شبراز حرکت کرده و در ساعت ۱۲ بسوی تهران پرواز نمودند و ناهار را در هواپیما خوردند

ساعت ۱۳

ایران‌شناسان خارجی ودانشمندان ایرانی وارد فرودگاه شبراز شده و بجانب تهران پرواز نمودند و ناهار در هواپیما صرف نمودند

ساعت ۱۲/۳۰

هوایمای مخصوص وارد فرودگاه مهرآباد شده و
همانان بسوی محل‌های اقامت در عسپار شدند

ساعت ۱۳/

همانان رسمی جشن وارد فرودگاه تهران شده
و در ۱۲/۳۰ وارد محل‌های اقامت گردیدند

ساعت ۱۲/۳۰

هوایمای ایرانشناسان خارجی و دانشمندان ایرانی
در فرودگاه مهرآباد بزمین نشست -
عده‌ای از خیرنگاران برای تهیه برتال از برنامه
همانان عالیقدر بمحل‌های اقامت آنسان رفته و
عده‌ای دیگر در آرامگاه مستقر شده و بقیه بمیدان
شهباد رفتند

همانان عالیقدر شاهنشاهی پلورخوسوی ناها سرف کردند

ساعت ۱۶

اعلیحضرتین بسرای نثار گسل بطرف آرامگاه
اعلیحضرت رضا شاه کبیر نزول اجلال فرموده و
همانان عالیقدر نیز همراه بودند

ساعت ۱۷/

همانان رسمی جشن و ایرانشناسان و دانشمندان
بطرف میدان شهباد آریامهر حرکت کرده و ساعت
۱۷/۳۰ در محل‌های پیش‌بینی شده مستقر شدند

ساعت ۱۷/۱۵

موکب مبارک اعلیحضرتین و همانان عالیقدر به
آرامگاه اعلیحضرت رضا شاه کبیر نزول اجلال فرمودند

ساعت ۱۷/۴۵

موکب مبارک اعلیحضرتین و همان عالیقدر بطرف
میدان شهباد آریامهر حرکت کردند

ساعت ۱۸/۳۰

شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانو به اتفاق
همنانان به میدان شهیاد آریامهر تشریف فرما
شده و برنامه افتتاح شهیاد آریامهر آغاز شد

ساعت ۲۰

برنامه افتتاح شهیاد آریامهر پایان می‌یابد و همنانان
به محل‌های اقامت رهسپار شدند

یکشنبه ۲۵ مهر ساعت ۸

بعد از صرف صبحانه همنانان جشن از ساعت ۹ تا
۱۱ عدوی از همنانان عالیقدر بسرای عزیمت از
ایران به فرودگاه مهر آباد رفتند و بقیه همنانان
که مایل بودند از جواهرت سلطنتی بازدید کردند

ساعت ۹ تا ۱۲

همنانان رسمی برای بازدید از نقاط دیدنی تهران
کاخ گلستان - موزه ایران باستان و غیره عازم
این محل‌ها شدند

ساعت ۹

ایرانشناسان خارجی و دانشمندان ایرانی به
آرامگاه اعلیحضرت رضا شاه کبیر رفتند .

ساعت ۱۱

ایرانشناسان خارجی و دانشمندان ایرانی از کاخ
گلستان دیدن کردند

ساعت ۱۲

همنانان عالیقدر شاهنشاه‌نهار را بطور خصوصی
صرف کرده و در همین ساعت میهمان رسمی بمحل
های اقامت خود برای صرف ناهار رفتند

ساعت ۱۴/۳۰

گروه خبرنگاران به استادیوم آرپا مهر رفتند و
ساعت ۱۵ ایرانشناسان خارجی و دانشمندان
ایرانی در استادیوم مستقر شدند

ساعت ۱۵/۳۰

مهمان رسمی جشن شاهنشاهی به طرف استادبوم آریامهر رهسپار شدند

ساعت ۱۶/۵۵

اعلیحضرتین به استادبوم آریامهر نزول اجلال فرمودند

ساعت ۱۷

مهمانان عالیقدر شاهنشاه به استادبوم آریامهر وارد شده و برنامه ورزشی آغاز گردید

ساعت ۱۸/۳۰

در این موقع برنامه ورزشی پایان یافت و شاهنشاه و شهبانو مراجعت فرموده و تمام مهمانان به محل های اقامت خود باز گشتند .

دوشنبه ۲۶ مهر ساعت ۸

مهمانان عالیقدر شاهنشاه، مهمانان رسمی خبرنگاران و ایران شناسان خارجی و دانشمندان داخلی و گروه خبرنگاران از ساعت ۹ تا ۱۲ برنامه آزاد داشتند و ایران شناسان خارجی و دانشمندان ایرانی به بازدید موزه جواهرات سلطنتی و کاخ گلستان و نقاط دیدنی پایتخت پرداختند

عده دیگری از مهمانان عالیقدر و مهمانان رسمی جشن از ایران به کشورهای خود عزیمت کردند

ساعت ۱۶

گروه خبرنگاران و ایران شناسان خارجی و دانشمندان ایرانی بطرف کاخ سعدآباد حرکت کردند

ساعت ۱۲

شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانوی ایران دانشمندان خارجی و دانشمندان ایرانی، خبرنگاران روزنامه ، رادیو و تلویزیون را در کاخ سعدآباد

به حضور پذیرفته اجازه مرخصی بانان داد شد

سه شنبه ۲۷ مهر ساعت ۸

همانان عالیقدر شاهنشاه و همانان رسمی و گروه
خبیرنگاران و ایران شناسان و دانشمندان سبحانه
صرف کرده سپس به ترتیب همانان رسمی جشن
شاهنشاهی ، خبیرنگاران و ایران شناسان از ایران
عزیمت کردند

○ لوجه کدوش کبیر بوسیله والا حضرت شاهدخت
اشرف پهلوی به سازمان ملل اعدا گردید .

○ برگزاری جشن شاهنشاهی ایران در سازمان ملل
متحد مورد تحسین قرار گرفت و **اوقات** دیر
کل سازمان بهمین مناسبت پیام مخصوصی به
شاه آریانه هر بخایره کرد

✽ (پایان) ✽

فهرست اعلام

۱- اشخاص

آخوند ملاجعفر - ۶۰۰	آ
آخه اوس - ۸۷-۶۶	آباقان - ۴۰۴-۴۰۳-۴۰۱-۴۰۰
آذربایون نگا هادریان	۴۱۶-۴۰۸-۴۰۷-۴۰۶-۴۰۵
آدینه سلطان - ۵۳۵	آبش خاتون - ۴۱۰-۴۰۹-۴۰۴-۴۰۳
آذربیکدلی - ۵۷۳-۵۴۸-۳۷۴	۴۲۱
آذرکبوان - ۵۱۸	آبروکوماس - ۲۳
آذرمان - ۲۰۰	آیکاد (اکبر) - ۳۳
آذرمیدخت - ۲۱۱	آبامه - ۳۳
آذرنرس - ۱۵۴	آبان - ۵۰
آذری - ۴۶۹	آتالوس - ۶۴-۶۲
آذین - ۲۶۱	آتالوس سوم - ۷۹
آراسیوس - ۱۸۹	آتالوس - ۵
آرتاباز - ۱۴۵-۴۰-۳۹-۳۸-۲۱-۹	آتروپات - ۴۶
آرتافرن - ۱۲-۹	آتمزخوارزمشاه - ۳۵۸-۳۵۴-۳۳۹
آرتاکمباسب - ۱۰۹-۱۰۸-۸۶	۳۶۶-۳۶۴-۳۶۱-۲۶۰
آرتور ادوارد - ۵۰۵-۵۰۳-۵۰۱	۳۷۳
آرتی بیوس - ۱۱	آتوما - ۱۳-۶
آرتی فیوس - ۲۹-۲۶-۲۵	آخوند نواز نگا خشتواز
آرداشس - ۸۶-۸۲	آخوند خراسانی - ۵۹۶

- آقاخان مجلاتی - ۵۹۴ - ۵۹۶ - ۵۹۷
۶۶۷
- آقا رضا قزوینی - ۵۳۷
- آقا محمدآی تیمور - ۴۳۰ - ۴۳۱
- آقا سنفر نکا عمادالدین سنگی
- آلب ارسلان (تاج الدوله) - ۳۵۰
- آلب ارسلان سلجوقی - ۳۲۷-۳۳۱-۳۳۲
۳۳۳-۳۳۴-۳۳۵
۳۳۶-۳۴۴-۳۴۵
- آلتوتاش - ۳۱۵-۳۱۷
- آلسیبیاد - ۲۸
- آلفوس دوآبوکرک - ۴۸۴-۴۸۵-۴۸۶
-۴۸۷
- آمرگی - ۲۷
- آمس تریس (شهربانو) - ۲۰-۲۱
- آمون - ۷
- آمی تیدا - ۵
- آمینانوس مارسلینوس - ۱۶۸
- آمین تاس - ۴۶
- آنادوش دوکوران - ۵۵۲
- آناستازیوس - ۱۸۵ - ۱۸۹
- آناکیوس - ۳۳
- آناکسی کرات - ۲۱
- آنالسیداس - ۳۲-۳۳-۳۷
- آنشوان نکا آنتونیوس
- آنتونی جنکینسون - ۴۹۷ - ۵۰۰
- آنتولی شرلی - ۵۱۰ - ۵۱۱
- آنتونیو دلکور - ۵۲۳
- آرذاس (آرذاس) - ۱۶۰-۲۶۲
- آرسان - ۴۳
- آرسی - نکا ارشک
- آرسی تس - ۲۵-۲۶
- آرسیست - ۲۹
- آرکادبوس - ۱۶۹
- آرگی نوز - ۲۹
- آریارات - ۷۱
- آریامن - ۸
- آریامهر نکا اعلیحضرت محمدرشاشاه پهلوی
- آریاندس - ۷
- آریستاکراس - ۱۱-۲۵
- آریستوبولاس - ۵۴
- آریوبرزن (ساتراب فریگیه) - ۳۸
- آریوبرزن (پادشاه بنت) - ۳۸-۵۲-۵۷-۶۰
- آریوبرزن (مردار ایرانی) - ۴۵
- آزادخان افغان - ۵۶۲-۵۶۳-۵۷۳
- آزادیاتس - ۶۱۵
- آزویلاس - ۳۹-۴۱
- آستیگ (آستیگ) - ۵
- آشوط - ۲۶۵
- آصف الدوله - ۵۹۱ - ۶۰۱
- آسفی هرودی - ۴۸۸
- آقا محمد خان قاجار - ۵۵۳-۵۶۱-۵۶۶
- ۵۶۸ - ۵۷۰ - ۵۷۴ - ۵۷۵
- ۵۷۶ - ۵۷۷ - ۵۷۸ - ۵۷۹ - ۵۸۰
- آقا بزرگ تهرانی - ۴۱۶
- آقاخان کرمانی - ۶۰۴

الف	
ایبازغفاری - ۲۱۸	آنتونیوس - ۹۵-۹۷
ایبافوف بن عبدالرحمن - ۲۵۹-۲۶۰	آنتونیوس دوم - ۱۲۵-۱۲۷-۱۲۸
ابراهیم افغان - ۵۵۲	آنتی پاتر - ۴۸-۴۹
ابراهیم امام را ابراهیم بن محمد - ۲۳۶	آنتیکون - ۴۸-۴۹-۵۰-۵۱-۵۲-۵۶-۵۷
۲۳۸-۲۳۷	۵۸-۶۲-۹۶
ابراهیم بن احمد سامانی - ۲۸۶-۲۹۲	آنتیوخوس - ۱۱۵-۱۱۶
ابراهیم بن آدم - ۲۴۷	آنتیوخوس آسیایی - ۹۰
ابراهیم بن حسن ح - ۲۴۳	آنتیوکوس اول - ۵۳-۵۴-۵۵-۵۶-۵۷-۵۸
ابراهیم بن حصین - ۲۶۳-۲۶۴-۲۶۵	آنتیوکوس دوم - ۵۸-۵۹-۶۰-۶۱
ابراهیم بن سلطان حیدر - ۴۷۷-۴۷۸	آنتیوکوس سوم (کبیر) - ۶۴-۶۵-۶۶-۶۷
ابراهیم بن شهریار بن زادگان فرخ نکا	۶۸-۶۹-۷۰
شیخ مرشد	آنتیوکوس چهارم (ابن فان) - ۷۲-۷۳
ابراهیم بن علاءالدوله تیموری - ۴۶۸	۷۴-۷۷
ابراهیم بن سمعد قرنوی (ظهیرالدوله)	آنتیوکوس پنجم (ادپاتر) - ۷۴
۳۴۵-۳۴۴	آنتیوکوس ششم - ۷۸
ابراهیم بن غیاث الدین مندو درشتکی - ۵۰۰	آنتیوکوس هفتم (سیدانتس) - ۷۸-۸۰
ابراهیم پاشا - ۵۸۳	آنتیوکوس هشتم - ۸۵
ابراهیم خان - ۵۶۱	آنتیوکوس نهم (سیزیک) - ۸۳
ابراهیم خان ظهیرالدوله - ۵۵۰-۵۵۳	آنتیوکوس یازدهم - ۸۷
۵۵۵-۵۵۷-۵۵۸	آندره پودویچ اسمیرنوف - ۶۵۶
ابراهیم خلیل خان جوانشیر - ۵۷۷	آنتاسیوس - ۱۸۷
ابراهیم شاه لودی - ۴۹۰	آیتاک اسفهانلی (سیدابوالحسن) - ۶۰۶
ابراهیم عباسی - ۲۳۷	۶۶۰
ابراهیم موسلی - ۲۳۷-۲۵۲-۲۶۴	آیتاک بروجردی - ۶۱۳-۶۷۰
ابراهیم ولید - ۲۳۵	آیتاک خوانساری (سیدتقی) - ۶۱۹
ابراهیم ینال - ۳۲۸-۳۳۰	آیتاک شیرازی نکا میرزای شیرازی
ابرهه - ۱۹۷	
ابن ابی توبه - ۳۵۴	آیتاک کاشانی (سیدابوالقاسم) - ۶۷۰

- ابن اندلسی نیکا ابوالحسن علی بن زید بیہقی
ابن فوطی - ۳۹۶
- ابن قتیبہ دینوری - ۲۵۹-۲۷۶-۲۷۶
ابن کاکویہ - ۳۱۳
- ابن ماجہ قرظینی - ۲۷۵
ابن مالک - ۳۸۲-۴۰۶
- ابن مسکوبہ - ۳۲۱
ابن مقفع نیکا عبداللہ بن مقفع
ابن منلقہ بیضاوی - ۲۷۵-۲۸۹-۲۹۰
- ابن یاقوت - ۲۸۸-۲۹۳
ابن یمن - ۴۰۹-۴۲۷-۴۳۸
- ابو ابراہیم منتصر - ۳۱۱-۳۱۲
ابو احمد مہر نجائی - ۳۰۱
- ابو اسحاق ابراہیم بن ادعم - ۲۴۶
ابو اسحاق ابراہیم بن علی بن یوسف فیروز آبادی
۳۳۵-۳۴۰
- ابو اسحاق ابراہیم بن محمد اسلحاری نیکا
کرخ
- ابو اسحاق ابراہیم بن میمون نیکا ابراہیم
موسلی
- ابو اسحاق احمد بن محمد نیشابوری نیکا
تلمی
- ابو اسحاق اسفرائینی - ۳۲۰
ابو اسحاق فخر الدین احمد شیرازی (ابو اسحاق
حلاج) - ۴۵۳-۴۶۱
- ابو اسحاق کلزونی نیکا شیخ مرشد
ابو اسحاق کسائی مروزی نیکا کسائی مروزی
ابو اسحاق منصور بن اسحاق - ۲۸۱
- ابو البقاء عبداللہ بن محمود نیکا ابن الفقیہ نجم
ابو الحسن ابراہیم بن محمد - ۲۹۴
- ابن اثیر - ۲۴۷-۴۰۱
ابن اشعث (محمد بن اشعث) - ۲۲۸
ابن القتیبہ نجم - ۴۳۹
ابن الندیم فریومدی - ۱۴۲-۲۶۸
- ۳۰۶-۴۴۷
ابن بابویہ - ۳۰۳-۳۰۷-۳۰۸
ابن پاکویہ نیکا باباکوھی
ابن بطوطہ - ۴۲۳-۴۲۶-۴۳۱-۴۳۴
ابن بھوی - ۲۸۱
- ابن بلخی - ۴۴۸
ابن حاجب مالکی - ۳۹۷
ابن حازم - ۲۱۸
ابن خردادبہ - ۲۶۴
- ابن خلدون - ۴۵۰
ابن خلکان - ۲۴۷-۳۸۵
ابن دستویہ - ۲۹۶
- ابن درید - ۲۶۲-۲۷۰-۲۸۸
ابن راوندی - ۲۶۷
ابن زیاد - ۲۲۵
- ابن سعد بن محمد بن عثمان (شیخ الدین) - ۴۴۲
ابن سینا (ابو علی سینا) - ۳۰۱-۳۰۳-۳۰۶
۳۱۱-۳۱۸-۳۲۴-۳۵۳-۳۵۷-۵۰۳
-۶۶۴-۶۸۷
- ابن شہر آشوب - ۳۷۸
ابن طقطنی - ۴۱۵
ابن عامر - ۲۱۸
ابن عربشاہ - ۴۳۷
ابن عسائی - ۳۴۷
- ابن عمید نیکا ابوالفضل محمد بن عمید
ابن قاری رازی - ۲۱۲

- ابوالعباس احمد اسفراینی - ۳۱۶
 ابوالعباس احمد بن ابی الخیر زر کوب - ۴۲۹
 ابوالعباس سجاح - ۲۳۵-۲۳۷-۲۳۹-۲۴۰
 ابوالعباس مأمون - ۳۱۷
 ابوالعباس مروزی - ۲۵۵-۲۷۵
 ابوالعباس نیریزی - ۲۷۹
 ابوالعلاء حسن بن احمد - ۳۷۲
 ابوالعلاء نظام الدین گنجوی - ۳۶۶
 ابوالفخر سراج الدین ابو عمر عثمان مختاری
 نکا مختار غزنوی
 ابوالفتح ابراهیم سلطان بن شاهرخ - ۴۵۴
 ۴۵۷-۴۶۰
 ابوالفتح احمد بن محمد مهدی نیشابوری ۳۵۳
 ابوالفتح بستی - ۳۰۰-۳۱۴-۳۱۶
 ابوالفتح خان - ۵۶۱-۵۶۲
 ابوالفتح خان زند - ۵۶۴-۵۷۲-۵۷۴
 ابوالفتح شهرستانی - ۳۴۱
 ابوالفتح عمر بن خیام نکا خیام نیشابوری
 ابوالفتح محمد بن ابوالقاسم عبدالکریم
 شهرستانی - ۳۴۴
 ابوالفتح مظفر نیشابوری - ۳۳۱
 ابوالفتوح رازی - ۳۴۲-۳۴۶
 ابوالفرح اسفغانی - ۲۷۸-۲۹۳-۲۹۹
 ابوالفرج بن جوزی - ۳۸۱
 ابوالفرج بن محمود رونی - ۳۵۰
 ابوالفضائل چغانی - ۳۹۸
 ابوالفضائل عبدالله بن محمد (عین النساء) ۳۵۵
 ابوالفضل احمد بن حسین نکا بدیع الزمان
 ابوالفضل بلعمی - ۲۸۹
 ابوالفضل بن عمید - ۲۸۹-۳۰۰
 ابوالحسن احمد بن قاسم بن زبیرا نکا
 ابن فارس
 ابوالحسن احمد بن محمد نکا ابن بنوی
 ابوالحسن احمد بن یحیی نکا ابن راوندی
 ابوالحسن افشار - ۶۱۷
 ابوالحسن ثابت بن ابراهیم بن زهر وند - ۲۷۸
 ابوالحسن رازی - ۳۰۶
 ابوالحسن سدیقی - ۶۲۵
 ابوالحسن عبدالله بن احمد عثیمی - ۳۰۳-۳۰۴
 ابوالحسن عزالدین علی بن محمد نکا
 ابن اثیر
 ابوالحسن علی بن ابوالقاسم بیهقی نکا بیهقی
 ابوالحسن علی بن جعفر خرقانی - ۲۹۸-۳۲۳
 ابوالحسن علی بن حسین مسعودی - ۲۹۶
 ۳۰۲-۴۹۷
 ابوالحسن علی بن زید بیهقی - ۳۷۰
 ابوالحسن علی بن محمد سمری - ۲۹۰
 ابوالحسن هلی بن عارون زنجانی - ۳۰۱
 ابوالحسن لشکری - ۳۲۳
 ابوالحسن مجدالدین کسائی - ۳۰۱
 ابوالحسن محمد لامعی - ۳۱۸
 ابوالحسن مهیار بن مرزویه دیلمی - ۳۲۴
 ابوالحسن عبدالرحمن بن عمر الموفق رازی
 ۲۸۰
 ابوالخیر عاشق سمرقندی - ۴۹۷
 ابوالساج - ۲۴۵
 ابوالساج دوداو - ۲۷۲-۲۷۳-۲۷۷-۲۷۹
 ابوالسعود عمادی - ۵۰۱
 ابوالسقا جلیل بن بیک (سغدی) - ۴۳۶
 ابوالعباس - ۳۶۸

ابوالعمالی نسرالله بن محمد بن عبدالحمید

متوفی - ۳۶۰

ابوالملوک عبدالرحمن بن لنگر - ۳۸۳

ابوالنجب، شیابالدین عمیق بکا عمیق
بخارائی

ابوالوزیر - ۲۶۴

ابوالوقاص محمد بن یحیی جوزجانی - ۲۹۰

۳۱۰

ابوبدیل افضل الدین شیروانی نکا خانقانی
شیروانی

ابوبشر عمر بن عثمان بیضاوی نکا سیبویه

ابوبکر اتابک آذربایجان - ۳۸۵

ابوبکر بن محمد جهان پهلوان - ۳۷۷

ابوبکر بن میرانشاه تیموری - ۴۵۱

ابوبکر خوارزمی - ۳۰۸

ابوبکر زین الدین بن اسماعیل وراق هروی

نکا اردق

ابوبکر سعید بن زنگی - ۳۹۲-۳۹۴

ابوبکر صدیق - ۲۱۲-۲۱۷

ابوبکر محمد نکا اخشید

ابوبکر محمد بن درید نکا ابن درید

ابوبکر محمد بن زکریای رازی - ۴۶۸

۲۸۵-۲۸۷

ابوبکر محمد بن عباس خوارزمی - ۳۳۱

ابوبکر محمد بن عبدالکریم - ۴۲۴

ابوجعفر احمد بن محمد - ۲۸۵

ابوجعفر احمد بن یحیی نکا البلاذری

ابوجعفر سائب - ۲۲۴

ابوجعفر سفاح - ۳۲۸

ابوجعفر عقیلی - ۲۹۶

ابوالفضل ساوجی - ۵۹۳

ابوالفضل عبدالرحمن بن ابی بکر نکا-یوشی

ابوالفضل محمد بن الحسین بیهقی - ۳۱۸

۳۳۸ - ۳۲۶

ابوالفضل محمد بستلی - ۳۰۳

ابوالفوارس شیرزبیل - ۳۰۷-۳۰۶

ابوالقاسم بابر - ۴۴۵

ابوالقاسم جنید - ۲۸۱

ابوالقاسم حماد بن سالور نکا حماد رادویه

ابوالقاسم حسن بن احمد بلخی نکا عنصری

ابوالقاسم دده گزینی - ۳۵۵

ابوالقاسم سکوت - ۵۹۰

ابوالقاسم عبدالعالم بن عبدالله نکا حضرت

عبدالعظیم

ابوالقاسم علی بن الحسن باخرزی نکا

باخرزی

ابوالقاسم قنبر سکی - ۵۲۶-۵۲۷

ابوالقاسم محمد بن حوقل نکا ابن حوقل

ابوالقاسم محمود بن عمر بن محمد الخوارزمی

نکا زهخری

ابوالقاسم یوسف بن ابوالساح - ۲۷۹-۲۸۶

ابوالمنظر اسمرازی - ۳۳۸

ابوالمنظر خجندی - ۳۴۷

ابوالمنظر شروانشاه (جلال الدوله) - ۳۷۳

۳۷۶

ابوالمنظر علی بن حسن - ۳۴۵-۳۴۷

ابوالمنظر متوجه کسران - ۳۶۴

ابوالعمالی جلال الدین محمد بن عبدالرحمن

نکا خطیب قزوینی

ابوالعمالی محمد بن عبدالله - ۳۴۴

ابوسعید ابی الخیر - ۳۲۸
 ابوسعید احمد بن محمد - ۲۹۴
 ابوسعید احمد بن محمد نیشابوری - ۳۳۵
 ابوسعید بن پیر احمد - ۳۵۲
 ابوسعید بن قرا یوسف - ۴۵۸-۴۵۹
 ابوسعید بیادر - ۴۲۰-۴۲۱-۴۲۲-۴۲۳
 ۴۲۴-۴۲۷-۴۲۸
 ابوسعید حسن بن عبد اللہ سیرفی - ۳۰۳
 ابوسعید سنجری - ۳۱۸
 ابوسعید عبدالحی بن حجاج بن محمود گورد
 یزی - ۳۲۸-۳۳۳
 ابوسعید گوردکانی - ۴۶۶-۴۶۷-۴۶۸
 ۴۶۹-۴۷۰-۴۷۱-۴۷۲
 ابوسعید محمد بن یحیی نکا یحیی الدین
 نیشابوری
 ابوسلمہ (وزیر آل محمد) - ۲۴۰
 ابوسلمہان داود بن علی بن خلف نکا ظاہری
 ابوسلمہان محمد بن ظاہر سجستانی نکا
 المنقنی
 ابوسلمہان محمد بن نصر نکا المقدسی
 ابوسهل عیسیٰ بن یحیی جرجانی - ۳۱۵
 ابوسهل کوہی - ۲۹۷-۳۰۶-۳۱۶
 ابوسهل مسیحی - ۳۱۱
 ابوشکور بلخی - ۲۸۳-۲۹۲-۲۹۳-۳۰۶
 ابوصالح منصور بن اسحق - ۲۸۱
 ابوصالح منصور بن نوح - ۲۹۷
 ابوطاہر ادانی - ۳۴۳
 ابوطاہر بن فولاد بن محمد - ۲۸۳
 ابوطاہر بن محمد - ۳۶۱
 ابوطاہر محمد قضاویہ - ۳۵۸

ابوجعفر محمد بن جریر طبری - ۲۶۲-۲۸۵
 ابوجعفر محمد بن حسین بن بابویہ نکا
 ابن بابویہ
 ابوجعفر محمد بن یعقوب رازی نکا کاشانی
 ابوجعفر منصور نکا منصور دوانیقی
 ابوجعفر نصیر الدین محمد بن فخر الدین
 محمد بن حسن نکا
 خواجہ نصیر الدین طوسی
 ابوجعفر ہارون نکا الواثق باللہ
 ابوحامد احمد بن محمد چغانی - ۳۰۷
 ابوحامد اسفراہینی - ۳۱۶
 ابوحامد ابوحداد بن کرمانی - ۳۹۵
 ابوحامد زین الدین محمد بن محمد نکا
 غزالی
 ابوحاتم سجستانی - ۲۶۸
 ابوحاتم مظفر بن اسماعیل اسفراہی - ۳۲۵
 ابوحنیفہ اسکانی مروزی - ۳۰۹
 ابوحنیفہ نعمان بن ثابت - ۲۲۸ - ۲۴۵
 ابوحیان توحیدی - ۳۱۴
 ابوداؤد خالد بن ابراہیم - ۲۴۱-۲۴۲
 ابو دلف دیلمی - ۳۲۱
 ابودلف شیبانی - ۳۳۴
 ابودریحان محمد بن احمد بیرونی - ۲۴۷-
 ۳۰۱-۳۱۱-۳۲۱-۳۲۳-۳۲۸-۳۸۷
 ابوزکریا یحییٰ بن علی شیبانی نکا خطیب
 تبریزی
 ابوزکریا یحییٰ بن یاسویہ - ۲۶۶
 ابوزید محمد بن علی غضائری نکا غضائری
 رازی
 ابوسفیان بن حرب - ۲۰۸-۲۱۷

ابوعبدالرحمن خلیل بن احمد فراہیدی۔ ۲۴۹
 ابوعبدادہ (عموعبدادہ ستلا)۔ ۴۲۰
 ابوعبدادہ احمد بن محمد بن خلیل۔ ۲۴۷
 ۲۶۶
 ابوعبدادہ جعفر بن محمد نکا رودکی
 ابوعبدادہ خوارزمشاہ۔ ۳۰۹
 ابوعبدادہ فخر الدین محمد نکا امام فخر۔
 رازی
 ابوعبدادہ محمد بن ابوبکر عثمان نکا
 امامی مروی
 ابوعبدادہ محمد بن اسماعیل نکا دروزی
 ابوعبدادہ محمد بن حقیف نکا شیخ کبیر
 ابوعبدادہ محمد بن عبدادہ نکا بابا کوشی
 ابوعبدادہ محمد بن محمد نکا شیخ مفید
 ابوعبیدہ نقی۔ ۲۱۴
 ابوعبیدہ معمر بن المنی۔ ۲۵۸
 ابوعثمان سعید بن بختگان۔ ۲۶۶
 ابوعلی احمد بن محمد نکا ابن مسکویہ
 ابوعلی بلعی۔ ۳۰۹، ۳۰۸
 ابوعلی بن الیاس۔ ۲۸۶
 ابوعلی چغانی۔ ۲۹۵-۲۹۴-۲۹۲-۲۹۰
 ابوعلی حسن بن علی بن اسحاق نکا خواجه
 نظام الملک
 ابوعلی حسن بن میکال نکا حسناک وزیر
 ابوعلی حسین بن عبدادہ نکا ابن سینا
 ابوعلی حمویہ۔ ۲۸۴
 ابوعلی شقیق بن ابراہیم بلخی۔ ۲۴۹
 ابوعلی فارسی۔ ۲۷۸-۳۰۶
 ابوعلی فارمدی۔ ۳۴۱
 ابوعلی بن حسن نکا امین الدین طبرسی

ابوعلی مأمون بن محمد۔ ۳۰۹
 ابوعلی محمد بن احمد علوی۔ ۲۸۵
 ابوعلی محمد بن علی بن حسین نکا ابن مقبلہ
 ابوعلی محمد بن عیسیٰ دامغانی۔ ۲۹۶
 ابوعلی مشرف الدولہ دیلمی۔ ۳۱۹
 ابونائب عبدالحمید بن یحییٰ نکا کاتب
 ابوکالیجار (صمصام الدولہ)۔ ۳۲۷، ۳۱۰
 ابوکالیجار مرزبان۔ ۳۱۹-۳۲۸
 ابولؤلؤ (فیروز)۔ ۲۱۵
 ابومجدہ مجدود بن آدم نکا ستائی
 ابومحمد عبدادہ مہدی۔ ۲۸۱
 ابومحمود حامد بن خسر۔ نکا خجندی
 ابومسلم خراسانی۔ ۲۳۲-۲۳۴-۲۳۶-۲۳۷
 ۲۳۸-۲۳۹-۲۴۰-۲۴۱-۲۴۲-۲۴۴
 ابومعشر بلخی۔ ۲۷۵
 ابومنصور ازہری۔ ۲۷۷
 ابومنصور استفسالار۔ ۳۸۳
 ابومنصور عبدالملک بن محمد بن اسماعیل
 نیشاپوری نکا ثعالبی
 ابومنصور عماد مروزی۔ ۳۱۴
 ابومنصور فتح۔ ۲۸۶
 ابومنصور فرارز دیلمی۔ ۳۲۶-۳۲۹
 ابومنصور محمد بن احمد نکا دقیقی
 ابومنصور محمد بن عبدالرزاق طوسی۔ ۲۹۳
 ۲۶۹
 ابومنصور موق ہروی۔ ۳۳۱
 ابومنصور یوسف بن اسحاق۔ ۲۹۶
 ابوموسیٰ اشعری۔ ۲۱۵-۲۲۲
 ابو نصر احمد بن ابی الحسن نکا شیخ
 احمد جام

احمد بن جلال الدین محمد نکا فصیحی -
خوانی
احمد بن حامد مستوفی استہانتی - ۳۳۹
احمد بن حسن علوی - ۲۸۵
احمد بن حسن میندی - ۳۱۵-۳۱۹-۳۲۴
احمد بن حسین نکا العتیبی
احمد بن حسین بن کاتب - ۴۶۹
احمد بن حمویہ - ۲۹۱-۲۹۲
احمد بن خالد نکا ابوالوزیر
احمد بن داود نکا دینوری
احمد بن سلیمان - ۳۵۴
احمد بن سہل - ۲۸۲-۲۸۴
احمد بن عبدالسمندر اسی از نکا شمس الوزرا
احمد بن عبدالملک نکا ابن عطاش
احمد بن عبداللہ خجستانی - ۲۷۱-۲۷۳
۲۷۴
احمد بن عیسیٰ بن زید علوی - ۲۵۲
احمد بن اخیکیکی - ۳۳۷
احمد بن محمد غزالی - ۳۵۳
احمد بن محمد غزنوی - ۳۲۶
احمد بن محمد غناری قزوینی - ۴۹۷
احمد بن محمد ہجناج چغانی - ۲۸۹
احمد بیک ترکمان آق قوئبلو - ۴۷۹-۴۸۰
احمد نگودار - ۴۰۸
احمد خاقان - ۳۴۰
احمد درانی - ۵۶۱-۵۶۲-۵۶۵-۵۷۱-۵۷۷
احمد شاہ قاجار - ۶۲۴-۶۳۵-۶۴۱-۶۴۴
۶۴۶-۶۴۳
احمد غارف پاشا - ۵۴۹
احمد علی میرزا - ۵۹۹

ابونصر اسماعیل بن حماد جوہری - ۳۱۴
ابونصر بشر بن حادث مروزی نکا حافی
ابونصر فیروز - ۳۰۷
ابونصر فیروز - ۳۰۷-۳۱۹
ابونصر محمد بن اوزلع بن طرخان نکا
فارابی
ابونصر محمد بن عبدالجبار نکا عتیبی
ابونصر محمد بن منصور نکا عبدالملک
کندزی
ابونصر مشکان - ۳۲۶
ابونصر مصلان - ۳۳۲
ابونصیم - ۲۹۲
ابولواس - ۲۳۵-۲۵۴
ابن فان نکا اشیوکوس چہارم
اتابک ابوبکر سعد بن زنگی - ۴۰۰-۴۰۱
اتابک افراسیاب - ۴۱۰
اتابک تکلہ بن ہزاراسب - ۴۰۰
اتابک خاموش نکا امیر قزل ارسلان
اتابک مظفر الدین ازیبک - ۳۸۵-۳۹۰-۳۹۳
اتابک مظفر الدین سعد بن زنگی - ۳۹۱-۳۹۲
اتابک مظفر الدین قلع خان ابوبکر - ۳۹۱
اتو فرادانس - ۳۵
اتیر الدین ابہری - ۴۰۲-۴۰۳
اتیر الدین اخیکیکی - ۳۷۴-۳۸۵
اتیر الدین اومانی - ۴۰۳
احمد بن ابو خالد - ۲۵۸
احمد بن ابی یعقوب - ۲۸۰
احمد بن اسد سامانی - ۲۵۷
احمد بن اسماعیل سامانی - ۲۸۰-۲۸۱-۲۸۲
احمد بن بویہ نکا احمد مہمزل دولہ

- ارد دوم - ۱۰۴-۱۰۵-۱۰۹
 اردشیر - ۲۵-۲۶
 اردشیر اول (درازدست) - ۱۷-۱۸-۱۹-۲۰
 ۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷-۲۸-۲۹
 اردشیر دوم - ۲۹-۳۰-۳۱-۳۲-۳۳-۳۴
 ۳۵-۳۶-۳۷-۳۸-۳۹
 اردشیر سوم (اخس) - ۳۹-۴۰-۴۱-۴۲
 ۴۳-۴۴-۴۵-۴۶-۴۷-۴۸-۴۹
 اردشیر اول ساسانی - ۱۳۶-۱۳۸-۱۳۹
 ۱۴۰-۱۴۱
 اردشیر دوم ساسانی - ۱۶۵
 اردوان - ۱۷-۱۸
 اردوان اول - ۶۶-۶۷-۶۸-۶۹
 اردوان دوم - ۸۱
 اردوان سوم - ۱۰۵-۱۰۶-۱۰۷-۱۰۸-۱۰۹
 ۱۱۰
 اردوان چهارم - ۱۱۷
 اردوان پنجم - ۱۳۵-۱۳۶-۱۳۷-۱۳۸-۱۳۹
 ۱۴۰
 اردوینیش - ۵
 ارزاس نگا ارشاک
 ارزقی - ۳۵۶
 ارسام (ادشام) - ۳۹
 ارسلان بن طغرل سلجوقی - ۳۶۷-۳۶۸
 ۳۷۲
 ارسلان بسامیری - ۳۳۰-۳۳۱-۳۳۲
 ارسلان جاذب - ۳۱۵-۳۲۰
 ارسلان شاه غزنوی - ۳۵۰-۳۵۱
 ارسلان شاه سلجوقی - ۳۴۵-۳۴۶
 ارشاک - ۹۶-۱۰۹
 احمد کرد - ۴۵۸
 احمد لره - ۴۵۷-۴۵۸
 احمد ممرالووله دلمی - ۲۸۸-۲۸۹-۲۸۸
 ۲۹۰-۲۹۱-۲۹۲-۲۹۹-۳۰۳
 احمد میرزا (احمدشاه) - ۶۳۲
 احمد میرزای گوردکانی - ۴۷۲
 اخس - ۲۵
 آخشید - ۲۸۸
 آخوریس - ۳۴
 آدریس بن حسن بن ابیطالب - ۲۴۸
 آدریس بن عبدالله - ۲۴۹
 ادناتوس (عدنات) - ۱۴۳-۱۴۵-۱۴۶
 ادم کاشانی - ۵۰۰
 ادیب المعالک فراهانی - ۶۰۷
 ادیب پیشاوروی (احمد) - ۶۴۸-۶۴۹
 ادیب نیشابوری (عبدالجواد) - ۹-۶۰
 ادیب سایر - ۳۶۰-۳۶۳
 اذینه نگا ادناتوس
 آراتس تن - ۵۶
 اراد اویرافه - ۱۴۰
 اریاب کیخسرو شاهرخ - ۶۴۲
 ارنایانوس نگا اردوان دوم
 ارتاقرن - ۱۰
 ارتاکزیا - ۱۰۷
 ارتابا گوان (ارماقون) - ۴۲۷
 ارتخشتر نگا اردشیر اول
 ارتق بن آکسب - ۳۴۶
 ارتمسز - ۱۷۲-۱۷۳
 ارخا - ۶
 ارد - ۹۲-۹۳-۹۴-۹۵-۹۶-۱۲۱

- ارشدالدوله - ۶۳۳
 ارشک (ارشاک) - ۱۶۴-۱۵۹-۱۵۸
 ارغون خان - ۴۱۰-۴۰۹-۴۰۸-۳۹۶-۳۹۳
 ۴۱۱
 ارلیوس - ۱۳۰
 ارن تاس - ۳۸-۳۵-۳۴
 ارن توپات - ۳۳
 ازبک خان - ۴۲۶
 ازون بهبود بیگ - ۵۱۶
 اسپاتامیترس - ۱۷۰
 اسپارتاکوس - ۱۶۴-۱۶۳
 اسپینامین - ۵۰-۴۵
 استاتیرا - ۴۷
 استاد حسین معمار - ۴۸۵
 استاد شمس‌الدین محمد - ۴۹۵
 استازیس - ۲۴۹-۲۴۴-۲۴۳-۲۴۱
 استال(استال) - ۶۱۴
 استالین - ۶۵۹
 استره - ۱۹-۱۵
 استرابون - ۱۰۷
 استندار - ۲۱۵
 اسحق - ۱۷۳-۱۷۰
 اسحق بن الیهنکین - ۲۹۸
 اسحق بن حسن الخرمس - ۲۵۵
 اسحق ترک - ۲۴۱-۲۴۰
 اسحق سمرقندی - ۴۷۶
 اسحق موصلی - ۲۶۴-۲۶۲-۲۴۴
 اسدالله خان - ۵۴۷
 اسداله خرقانی - ۶۲۸
 اسدالکبری نکا اسدین عبدالله قسری
 اسدین سامان
 اسدین عبدالله قسری - ۲۳۵-۲۳۶-۲۴۸
 اسد پهلوان - ۴۴۰
 اسدی موسی - ۳۳۷-۳۳۴
 اسفارین شیرویه - ۲۸۵-۲۸۶
 اسکندربالاس - ۷۷-۷۶-۷۵
 اسکندربن قابوس - ۳۲۷-۳۲۶
 اسکندر بن قراپوسف - ۴۵۵-۴۵۶-۴۵۷
 ۴۶۱-۴۶۰-۴۵۹-۴۵۸
 اسکندیگ عشق - ۴۹۸-۵۲۴
 اسکندر تانی نکا سلطان محمد خوارزمشاه
 اسکندر چهارم - ۴۹ - ۵۰
 اسکندرمقدونی - ۴۰-۴۳-۴۴-۴۵-۴۶-۴۷
 ۴۸-۴۹-۵۰-۵۱-۵۲-۵۳-۵۴-۵۵-۵۶-۱۴۵
 اسکندر میرزا - ۴۵۳-۴۵۴
 اسکیراس - ۹
 اسماعیل - ۲۴۲
 اسماعیل بن باقونی - ۳۴۴
 اسماعیل جرجانی - ۳۵۷
 اسماعیل سامانی - ۲۷۵-۲۷۶-۲۷۷-۲۷۸
 ۲۷۹-۲۸۰
 اسماعیل سینقو - ۶۴۲
 اسماعیل غزنوی - ۳۰۹
 اسماعیل میرزا نکا شاه اسماعیل دوم صفوی
 اسماعیل میرزا - ۵۵۸
 اسوار نکا اسفارین شیرویه
 اشپخدر نکا سییانف
 اشرف افغان - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱-۵۵۲
 اشک اول(ارشاک) - ۵۹ - ۶۰
 اشیلویوس کلایریو - ۶۹

- ۹۵-۹۸-۹۹ اکتاویوس - ۲۵۹ اسمعی
- ۳۹۳-۳۹۴-۳۹۵ اکتائی فاآن - اعتقاد السلطنہ نگا علیتنی میرزا
- ۳۹۵ اعتقاد السلطنہ - ۶۰۷
- اکیں داریں - ۱۲۰ اعلیٰ حضرت محمد رضا شاہ پہلوی (شاہنشاه آریاہر)
- اکیساریں - ۴۶ ۶۳۹-۶۴۸-۶۵۴-۶۵۲-۶۵۳-۶۵۴
- اگوست - ۱۰۲ ۶۵۵-۶۵۶-۶۵۷-۶۵۹-۶۶۰-۶۶۱
- الاطروش نگا ناصر کبیر ۶۶۲-۶۶۳-۶۶۴-۶۶۵-۶۶۷
- البتکین - ۲۹۸-۲۹۷-۲۹۵ ۶۶۸-۶۶۹-۶۷۰-۶۷۱-۶۷۳-۶۷۵
- البخاری - ۲۷۰ ۶۷۶-۶۷۷-۶۷۸-۶۷۹-۶۸۰-۶۸۱
- البلاندی - ۲۷۶ ۶۸۲-۶۸۳-۶۸۴-۶۸۵-۶۸۶-۶۸۷
- الجایتو نگا سلطان محمد ۶۸۸-۶۸۹-۶۹۰-۶۹۲-۶۹۳-۶۹۴
- الداعی - ۲۶۷ ۶۹۵-۶۹۶-۶۹۷-۶۹۸-۷۰۰-۷۰۱
- الراشد - ۳۵۷ اعلیٰ حضرت محمد مظاہر شاہ - ۶۶۱
- الراضی باک - ۲۸۲-۲۸۰ اغورلو محمد بن حسن بیگ آق قویونلو - ۳۷۳
- الطابع باک - ۳۰۷ افراسیاب چلاہی - ۴۲۶
- الظاہر بامراک (محمد) - ۲۹۰ افشین - ۲۵۸-۲۶۱-۲۶۲-۲۶۳
- العوفی - ۳۰۱ افضل الدین ابو حامد احمد بن حامد کرمانی
- الغیبیک - ۴۴۷-۴۴۵-۴۶۲-۴۶۳-۴۶۵ ۳۶۹-۳۵۸
- القادر باک - ۳۰۷-۳۲۰ افضل الدین بدیل بن علی نگا خاقانی
- القاس میرزا صفوی - ۴۹۴-۴۹۵-۴۹۶-۴۹۷ افلاطون - ۴۱۷
- ۴۹۷ اقبال (دکتر منوچہر) - ۶۶۶
- الکساند - ۵۰۵ اقبال آشتیانی (عباس) - ۱۵۳-۶۶۵
- الکساند - ۵۴۳ اقبال (محمد) - ۶۰۸
- الکساند اول - ۵۸۳ اقبالی نگا پہلوان محمود خوارزمی
- الکساند دزی بناس - ۸۰ اقلیدس - ۵۵
- الکساند سوروس - ۱۳۹۰-۱۴۰۱-۱۴۱۰ اکبر خان زند - ۵۷۳
- الکساند پرمواند - ۵۸۷ اکبر شاہ - ۲۹۸-۵۱۰
- الکسیس میخائیلویچ - ۵۳۲
- الکسی کاسیکین - ۶۸۵-۶۸۰
- المیبا - ۱۶۰

- المیاس - ۴۹
المثنیٰ - ۲۹۹
المتوکل باہ (جعفر) - ۲۶۴-۲۶۵-۲۶۷-۲۶۸
المستر عداہ (فتل اللہ) - ۳۵۱-۳۵۶-۳۵۷
المستثنیٰ باہ - ۳۷۰
المستظہر باہ (احمد) - ۳۳۴
المستعم باہ (عبادہ) - ۳۹۶-۳۹۹-۴۰۰
المستعین (احمد) - ۲۶۸-۲۶۹
المستغنی باہ (عبادہ) - ۲۷۹-۲۹۱-۲۹۲
المستجد باہ - ۳۷۰
المستغیر باہ (منصور) - ۲۶۸
المطیع باہ - ۲۹۲-۲۹۸
المعز باہ (عبادہ) - ۲۶۹
المعصم باہ (محمد) - ۲۶۰-۲۶۱-۲۶۳
۲۶۴-۲۶۹
المعتد باہ - ۲۷۶-۲۷۷-۲۷۹
المعتد باہ ۲۷۳-۲۷۴-۲۷۵-۲۷۶
المعتد باہ - ۲۸۰-۲۸۱-۲۸۴-۲۸۷
المعتدی باہ (عبادہ) - ۳۳۸-۳۴۲
المعتدی لامرأہ (محمد) - ۳۵۲-۳۵۷
المقدس - ۳۰۱-۳۰۵
المعنع (ہاشم بن حکیم) - ۲۳۴-۲۳۵-۲۴۴
۲۴۶-۲۴۷-۲۴۸
المکتفی باہ - ۲۸۰
المنسر باہ (منصور) - ۳۹۱
المنطقی - ۲۸۴-۳۰۷
الموفق باہ - ۲۷۰-۲۷۲-۲۷۶
المیثدی باہ (محمد) - ۲۶۹
الناسر الدین باہ (احمد) - ۳۷۴-۳۸۶
- الوائق باہ - ۲۶۳-۲۶۴
الوالعمر زآقی قویلو - ۴۸۰-۴۸۱-۴۸۲
اللہ وردی خان - ۵۰۷-۵۱۲-۵۱۳
۵۱۴-۵۱۶
الہیارخان ابدال - ۵۵۱-۵۵۲
الیاس بن آرد سامانی - ۲۵۷-۲۶۰
الیاس خواجہ بن تغلق - ۴۲۷
الیزابت اول - ۴۹۷-۵۰۰-۵۰۹
الیزابت دوم - ۶۶۹
الیس - ۵۸۶
امام ابو جعفر محمد تقی ع - ۲۶۳
امام اعظم نکا ابوحنیفہ
امام الحرمین نکا ضیاء الدین عبدالملک بن عبداللہ
امام تقی خان درانی - ۵۶۶
امام جعفر صادق ع - ۲۲۹-۲۳۴-۲۴۲
۲۴۴-۲۴۷-۲۵۴
امام حسن (مجتبیٰ) ع - ۲۲۲ - ۲۴۹
۲۶۸-۲۱۷
امام حسن عسکری ع - ۲۶۴-۲۶۶-۲۶۹
امام حسین بن علی ع - ۲۲۴-۲۲۷-۲۹۸
۳۰۳-۳۱۶-۳۱۷-۳۲۷-۴۸۲
امامزادہ یحییٰ بن موسیٰ الکاظم ع - ۴۶۴
امام زین العابدین ع - ۲۲۹-۲۳۰-۲۳۲
۲۶۱-۲۸۲
امام علی بن ابی طالب ع - ۲۰۳-۲۰۷-۲۱۱
۲۱۸-۲۱۹-۲۲۲-۲۲۲-۲۳۴ - ۲۳۵
۲۶۷-۲۶۷-۳۰۵-۳۱۶-۴۱۷-۴۵۷-۵۵۹
امام علی بن حسین ع نکا امام
زین العابدین ع

۴۴۷ - ۴۴۶ - ۴۴۵ - ۴۴۴ - ۴۴۳ - ۴۴۲

۴۷۲-۴۵۳-۴۵۰-۴۴۹-۴۴۸

امیر جویان - ۴۱۵ - ۴۲۲ - ۴۲۳ - ۴۲۴

۴۲۷

امیر حسین - ۴۳۹-۴۳۸-۴۳۷

امیر حسین بن معین‌الدین ابیدی نکا

متعلق

امیر حسینی هروی - ۴۲۱-۴۲۰

امیر حمید نکا نوح بن نسر سامانی

امیرخان موصو - ۴۸۸

امیر خدایداد حسینی - ۴۵۱

امیر خسرو دهلوی - ۴۱۲-۳۹۸-۴۱۶-۴۲۳

۴۵۸

امیر خلیل شروانشاه - ۴۷۰

امیر خلیل بن ابراهیم شروانی - ۴۵۵

امیر دارحیثی - ۳۴۶

امیر دیاج - ۴۸۷

امیر دمشق - ۴۲۳

امیر رشید نکا عبدالملک بن نوح

امیر رضی نکا نوح بن منصور سامانی

امیر سعید نکا ابو صالح منصور بن نوح

امیر سعید نکا نسر بن احمد سامانی

امیر شهید نکا نسر بن احمد سامانی

امیر شیخ ابراهیم شروانی - ۴۵۳ - ۴۵۵

امیر شیخ حسن ایلکانی - ۴۴۴

امیر شیخ حسن نویان نکا شیخ حسن بزرگ

امیر طغان - ۳۰۳

امیر علی شیر نوائی - ۴۶۲-۴۷۷-۴۸۱

امیر قزل ارسلان بن ازبک نکا مظفرالدین

ازبک

امام علی بن محمد ع (نقی) - ۲۵۹-۲۶۹

امام علی بن موسی الرضا ع - ۲۴۴-۲۴۵

۲۵۵-۲۵۶-۲۶۱-۳۱۵-۳۵۱-۴۸۵-۴۹۰

۵۱۶-۵۵۰-۶۳۴

امام فخر رازی (محمد) - ۳۶۲-۳۷۳-۳۸۴

۴۵۱-۴۶۹

امام قلی خان ازبک - ۵۲۷

امام قلی خان (امام قلی بیگ) - ۵۱۲-۵۱۹

۵۲۰-۵۲۲-۵۲۴

امام محمد باقر ع - ۲۳۴-۲۳۵

امام محمد بن علی بن موسی الرضا ع - ۲۲۳

۲۵۴

امام موسی بن جعفر ع - ۲۳۸-۲۵۱-۲۵۶

امام وردی بیگ - ۵۳۶

امامی هروی - ۴۰۴

امان‌الله خان افغان - ۴۶۰

ام حبیب - ۲۵۶

امیر آق بوقا - ۴۱۲

امیر ابوجعفر احمد سفاری - ۲۹۸

امیر ابوعلی - ۲۹۵-۲۹۷

امیر ابومنصور - ۲۹۶

امیر الشعرا نکا عمق بخارانی

امیر القلوب نکا ابن لنوی

امیر بیگ موصو - ۴۸۶

امیر ترغای - ۴۲۷

امیر توقا (امیر توغا) - ۴۱۰

امیر ته‌تائی - ۲۹

امیر تیمورتاش - ۴۲۲

امیر تیمور گورکانی - ۴۲۷-۴۳۰-۴۳۵

۴۳۶-۴۳۷-۴۳۸ - ۴۳۹-۴۴۰-۴۴۱

- انوشیروان عادل - ۴۳۰-۴۳۴
 اواگراس - ۳۲-۳۴-۳۵
 اویاتر نکا آنتیوکوس پنجم
 اوزان - ۵
 اوقات - ۶۸۱-۷۰۲
 اوتی دمویس - ۶۴-۶۷-۷۰
 اوتیکلس - ۳۷
 اوحیدالدین محمد بن محمد انوری نکا
 انوری
 اوحدی - مرافغای - ۴۲۵
 اوردوناتو - ۱۰
 اوردوناتوس نکا اذینه
 اوردیاز - ۸۶
 اورگت نکا مهرداد پنجم
 اورگتسان (اورلیانوس) - ۱۴۷-۱۴۸
 اورمزد - ۱۳۹
 اوردن توپات - ۵۲
 اورنگک زیب - ۵۲۹-۵۳۱-۵۵۷
 اوردیشی - ۵۳۶
 اوکراتید - ۷۶
 اوکراتیداس - ۷۲
 اوماداتو - ۱۰
 اومن - ۴۸-۴۹
 اویبروس نیش - ۵۲۰
 اعلی ترشیزی - ۴۸۰
 اعلی شیرازی (محمد) - ۴۹۳
 ایتم نس - ۲۴
 ایرج افشار (دکتر) - ۲۹۸-۳۱۳-۴۳۴
 ایرج میرزا (جلال المعالمک) - ۶۱۳-۶۴۴
- امیر قزغن - ۴۳۲
 امیر قوالدین میریزک - ۵۳۰
 امیرک بلعی نکا ابوعلی بلعی
 امیر کبیر نکا میرزا تنی خان فراغانی
 امیر گوننه خان قاجار - ۵۲۴-۵۲۵
 امیر مبارزالدین محمد بن مظفر - ۴۱۴
 ۴۱۹-۴۲۰-۴۲۲-۴۲۹-۴۳۱-۴۳۲-۴۳۳
 ۴۳۴-۴۳۵
 امیر مجاهد - ۶۳۳
 امیر مظفر - ۴۱۴-۴۱۹
 امیر نظام گروس - ۵۹۵-۶۰۱
 امیر نوروز - ۴۱۳
 امیر وجه‌الدین سربدار - ۴۲۹
 امیر دولی - ۴۲۳
 امیری شیرازی - ۴۹۰
 امین (محمد امین) - ۲۵۲-۲۵۳-۲۵۴
 امین احمد رازی - ۵۰۹-۵۱۶-۵۱۹
 امین‌الدین طبرس - ۳۵۸
 امین‌الدوله (میرزا علیخان) - ۶۵۲
 امین‌السلطان - ۶۳۰
 امیرالملك فرخ خان غفاری - ۶۰۵
 انتدیال - ۳۱۵
 انوری - ۳۵۳-۳۶۶-۳۷۷
 انوشکین غرجه - ۳۴۵
 انوشیروان بن فلک‌العمالی زیاری - ۳۲۲
 ۳۲۳-۳۲۴-۳۲۷
 انوشیروان ساسانی (خسرو) - ۱۸۴-۱۸۸
 ۱۹۰-۱۹۱-۱۹۲-۱۹۳-۱۹۴-۱۹۵-۱۹۶
 ۱۹۷-۱۹۸-۱۹۹-۲۲۸-۴۱۰-۵۲۲

پاکسیس - ۷۷
 بالیجار، کوہی - ۳۲۴، ۳۲۳، ۳۲۲
 باگراس خواجہ - ۴۳، ۴۲، ۴۱، ۴۰
 بالٹازار، ا
 بالٹس بیگ - ۴۷۵
 بادام، ۱۸۳
 باو - ۳۷۱
 بادندین شاپور - ۲۲۱
 بایندو خان - ۳۹۷، ۴۱۲، ۴۱۳
 بایرام خواجہ - ۴۴۲
 بایزید اول (ایلندم) - ۴۴۹
 بایزید یسطلی - ۲۵۲، ۲۶۵، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴
 بایزید دوم - ۴۸۲
 بایزید میرزا - ۴۹۹
 بایسنقر بن شاهرخ تیمور - ۴۵۶، ۴۵۷
 ۴۶۰، ۴۶۸، ۴۷۸
 بایندر بیگ - ۴۷۵
 بیخت النسر حقیقی - ۶
 بیختشوع بن جورجس - ۲۴۹، ۲۱۳
 بدال الدین محمود بن احمد نکا فاضل عینی
 بدال الدین مسعود لہ - ۳۹۶
 بدین عبد اللہ - ۲۸۳، ۲۸۵
 بدرخان زند - ۵۳۳
 بدیع (امیر مہدی) - ۶۳۶
 بدیع الزمان میرزا تیموری - ۴۷۸، ۴۸۳
 ۴۸۴ - ۴۸۵
 بدیع الزمان محمدانی - ۳۰۰، ۳۱۲
 بیرازات - ۴۵
 بیراق بن سلدوز (گلدوز) - ۳۸۹، ۳۹۲، ۳۹۳
 ۳۹۴، ۴۰۴، ۴۰۸

بیزد خٹس - ۱۹۴
 بونیکرات (ایونیکراتس) - ۳۷۰
 ایل ارسلان - ۳۶۶، ۳۶۵، ۳۷۰
 ایلبارس خان (البرزخان) - ۵۵۷
 ایملک خان ترک - ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۰۳
 ایندروس - ۱۹۰، ۲۰۰، ۲۲۰
 ایندوگا - ۱۰
 ایوان، خوف - ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۵۲
 ایوب خان (یرزیدت) - ۶۷۳

ب

بابا افضل نکا افضل الدین کاشانی
 بابا حسین - ۴۶۵
 باباخان نکا فتحعلیشاہ قاجار
 بابا کن الدین - ۵۳۶
 باباشاہ استہانی - ۵۰۸، ۵۱۳
 باباشجاع الدین نکا ابروٹوڑ
 بابا طاہر مریان - ۳۱۸، ۳۳۰، ۳۳۲
 بابا قفانی - ۴۸۷
 بابا کمال - ۴۹۴
 بابا کوہی - ۲۹۱، ۲۹۳، ۳۲۹
 بابیر میرزا تیموری - ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸
 بابک خرمی - ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۶۱، ۲۶۲
 ۲۶۳
 باتوم خان (باقون خان) - ۳۹۴، ۳۹۵
 باختری - ۳۳۴، ۳۳۸
 بادوسیوان - ۲۵۰
 بادی سفای - ۴۲۴
 باقر نکا امام محمد بن علی ع
 باقر خان (سالار ملی) - ۶۳۶

- براق خاقان (براق خان) - ۴۰۴
 بردان نکا و وردان
 بردیا - ۴-۵-۵۲
 برکامه - ۱۵
 برکای - ۴۰۳
 برکیاری - ۳۴۷-۳۴۶-۳۴۵-۳۴۴-۳۴۳
 برنيس - ۵۷-۵۸
 برغان - ۵۲۹
 بزهار نکا یزدگرد اول
 بسامیری نکا ارسلان بسامیری
 بسحاق اطعمه نکا ابواسحق حلاج
 بسوس - ۴۵
 بشارین برد - ۲۴۸
 بشلیموس - ۵۵-۵۳-۵۲-۵۱-۵۰-۴۹-۴۸
 بشلیموس - ۶۷-۵۸-۵۷-۵۶
 بشلیموس سوم - ۶۲-۶۱
 بشلیموس فیلادلف - ۶۱
 بشلیموس گراونوس - ۵۵
 بنایبغ ن - ۵
 بنایبش - ۸
 بنیختش - ۵
 بغداد خاتون - ۴۲۷-۴۲۵-۴۲۴
 بنراچق - ۳۰۹
 بنراخان (شهاب الدوله) - ۳۰۸
 بکروسباشی - ۵۲۰
 بلعمی - ۱۶۶
 بلکا تکین - ۳۰۲-۳۰۱-۲۹۸
 بلاش ساسانی - ۱۸۲
 بلاش اول - ۱۱۵-۱۱۴-۱۱۳-۱۱۲
 بلاش دوم - ۱۲۷-۱۲۶-۱۲۴-۱۲۰
 بلاش سوم - ۱۳۱-۱۲۹-۱۲۸-۱۲۷
 ۱۳۳
 بلاش چهارم - ۱۳۵-۱۳۴-۱۳۳
 بلاش پنجم - ۱۳۷-۱۳۶-۱۳۵
 بلاش ششم - ۱۳۹
 بنداد هرمز نکا و نداد هرمز
 بنهس - ۱۶۳
 بنیامین (اسم جی) - ۶۱۷
 یوانال فرانسوی - ۶۱۷
 یوانال فرانسوی - ۶۱۷
 بوذرجمهر (بزرگمهر) - ۲۰۴-۲۰۳
 به آخه اوس - ۶۴
 به آفرید - ۲۴۰-۲۳۷
 بهاء الحق - ۴۰۲
 بهاء الدوله نکا ابونصر فیروز
 بهاء الدوله دیلمی - ۳۳۰-۳۱۶-۳۱۰
 بهاء الدین ابوبکر محمد بن احمد خرقی
 ۳۵۸
 بهاء الدین احمد بن جلال الدین محمد ۴۱۸
 بهاء الدین ذکریا نکا بهاء الحق
 بهاء الدین سام - ۳۸۵-۳۸۴-۳۶۲
 بهاء الدین طغرل نکا طغرل سوم
 بهاء الدین قره عثمان (قره ایلک) - ۴۴۱
 ۴۶۱
 بهاء الدین محمد جوینی - ۴۰۷-۳۹۸-۳۹۶
 بهاء الدین محمد بخاری نقتیندی - ۴۲۰
 بهاء الدین نوربخش - ۴۸۸
 بهاء الدین ولد - ۳۹۳
 بهرام چوبین - ۲۰۲-۲۰۱

بهرام اول - ۱۴۷-۱۴۸
 بهرام دوم - ۱۴۸-۱۴۹-۱۵۱
 بهرام سوم - ۱۴۹-۱۵۱
 بهرام چهارم - ۱۶۶-۱۶۷-۱۶۸-۱۷۰
 بهرام پنجم (بهرام گور) - ۱۷۲-۱۷۳
 ۱۷۴-۱۷۵-۱۸۰-۳۱۵
 بهرام شاپور - ۱۶۷-۱۶۸
 بهرام شاه بن داود - ۳۷۳
 بهرام شاه سلجوقی - ۳۷۰-۳۷۲-۳۷۴
 بهرام شاه غزنوی - ۳۳۲-۳۵۰-۳۵۱
 ۳۵۲-۳۵۶-۳۵۷-۳۶۰-۳۶۲-۳۶۴-۳۶۶
 بهرام گور نکا بهرام پنجم
 بهرام میرزا سقوی - ۴۹۱-۴۹۳-۵۰۰
 بهرودی (علی بنی) - ۲۷۷-۲۴۸-۴۳۲-۶۲۳
 ۶۴۵
 بهمن جاذوبه - ۲۱۲
 بهمن میرزا قاجار - ۶۱۸
 بهمنیاد (احمد) - ۶۱۸-۶۶۵
 بیستون زیاری - ۲۹۹-۳۰۲
 بیستام - ۲۰۱
 بلزاربوس - ۱۸۹-۱۹۰-۱۹۲-۱۹۳
 بی بی خانم - ۴۳۹
 بیهقی (ابوالفضل محمد بن حسین) - ۳۰۹
 ۳۶۹-۶۸۶
 پ
 پاک - ۱۳۵
 پادشاه خاتون - ۴۱۱
 پارا - ۱۶۴
 پادشاهامیریس - ۱۲۲
 پادشاهاسپات - ۱۲۳
 پارکوپیوس - ۱۹۶
 پاسکویج - ۵۹۱
 پاسینیک دوپروانس - ۵۲۲
 پاکر (پاکاروس) - ۹۴-۹۶
 پاکردوم - ۱۱۷-۱۱۸-۱۱۹-۱۲۰
 پاکر - ۱۱۶
 پاول حرن - ۵۲۲
 پترویوس - ۱۹۸-۱۹۹
 پتوس - ۱۱۴ - ۱۱۶
 پردیکس - ۲۴-۴۷-۴۸
 پرنس دالگورکی - ۶۰۴
 پرنس متچیکف - ۵۹۰
 پروتاگوراس - ۴۱
 پروس - ۴۶
 پروشات (پریزاد) - ۲۶-۲۷-۳۹
 پرویز - ۴۰۲-۴۰۷
 پروین اعتماسی (رخشنده) - ۶۱۰-۶۵۶
 پریخان خانم - ۵۰۴
 پریزانیس نکا پروشات
 پریکلس - ۲۲-۲۳
 پساتیک سوم - ۴-۵-۱۳
 پطر کبیر - ۵۲۶-۵۴۶-۵۴۷-۵۴۸-۵۴۹
 ۵۵۰
 پقیدا - ۱۲۰
 پلوپیداس - ۳۷
 پلوتارک - ۱۷-۱۱۲-۱۲۶
 پیپه - ۹۱-۹۲-۹۴-۹۵
 پنجو - ۱۱۹

بهرام اول - ۱۴۷-۱۴۸
 بهرام دوم - ۱۴۸-۱۴۹-۱۵۱
 بهرام سوم - ۱۴۹-۱۵۱
 بهرام چهارم - ۱۶۶-۱۶۷-۱۶۸-۱۷۰
 بهرام پنجم (بهرام گور) - ۱۷۲-۱۷۳
 ۱۷۴-۱۷۵-۱۸۰-۳۱۵
 بهرام شاپور - ۱۶۷-۱۶۸
 بهرام شاه بن داود - ۳۷۳
 بهرام شاه سلجوقی - ۳۷۰-۳۷۲-۳۷۴
 بهرام شاه غزنوی - ۳۳۲-۳۵۰-۳۵۱
 ۳۵۲-۳۵۶-۳۵۷-۳۶۰-۳۶۲-۳۶۴-۳۶۶
 بهرام گور نکا بهرام پنجم
 بهرام میرزا سقوی - ۴۹۱-۴۹۳-۵۰۰
 بهرودی (علی بنی) - ۲۷۷-۲۴۸-۴۳۲-۶۲۳
 ۶۴۵
 بهمن جاذوبه - ۲۱۲
 بهمن میرزا قاجار - ۶۱۸
 بهمنیاد (احمد) - ۶۱۸-۶۶۵
 بیستون زیاری - ۲۹۹-۳۰۲
 بیستام - ۲۰۱
 بلزاربوس - ۱۸۹-۱۹۰-۱۹۲-۱۹۳
 بی بی خانم - ۴۳۹
 بیهقی (ابوالفضل محمد بن حسین) - ۳۰۹
 ۳۶۹-۶۸۶
 پ
 پاک - ۱۳۵
 پادشاه خاتون - ۴۱۱
 پارا - ۱۶۴
 پادشاهامیریس - ۱۲۲

- پوراندرخت ساسانی - ۲۱۱
پوراندرخت - ۲۶۵-۲۵۸
پوریہای جامی - ۴۰۵
پوزانیاس - ۴۴۰-۱۶
پوشان ہو - ۲۳۳
پولیس پر خون - ۴۸
پهلوان حسن دامقانی - ۴۳۶ - ۴۳۷
پهلوان محمود خوارزمی (پسوریای ولی)
۴۲۲
پیٹون - ۱۷۶
پیٹون - ۴۷
پیر احمد بن پشتک - ۴۴۵-۴۴۷
پیر بدای بن جہانشاہ قرہ قورینلو - ۴۶۹
پیر بکران - ۴۱۵
پیرچوس - ۴۷
پیر محمد بن تیمور - ۴۵۱-۴۵۳
پیروز - ۱۸۹
پیری تکین - ۳۰۱
پیڈیستراس - ۹
پیسوٹس - ۲۳-۲۷-۲۹
پیشہوری - ۶۵۹
پیغمبر نقابدار نکا المفتح
ت
تئودوروس - ۲۰۱
تئودوز - ۱۶۶-۱۶۷-۱۶۹-۱۷۵-۱۷۷
تاتین - ۱۳۱
تاج الدولہ نکا آلپ ارسلان بن رضوان
تاج الدولہ نکا تکش بن ارسلان
تاج الدولہ ابوشجاع خسروشاه غزنوی ۳۶۴
تاج الدین شاہ - ۴۰۱
تاج الدین علیشاہ جیلان - ۴۱۸-۴۲۰-۴۲۲
تاج الدین فیروزشاہ - ۴۴۸
تاج الدین بنالکین - ۳۹۱
تاج الشعرا نکا سوزنی سمرقندی
تاج الملک قس - ۳۴۳
تاجینوس - ۱۱۲-۱۲۳
تاجس - ۳۸
تالیوت - ۶۲۰
تام خسرو - ۱۹۹-۲۰۰
تاوریہ - ۵۲۹-۵۳۳
تایانک خان - ۳۸۲
تایانگو - ۳۸۴-۳۸۵
تانبیت - ۴۲
تانش بن ارسلان نکا نکش
ترازان - ۱۲۰-۱۲۱-۱۲۲-۱۲۳
ترخان خاتون - ۴۰۴-۴۰۸
ترکان خاتون - ۳۴۳-۳۴۴-۳۷۲
ترکان خاتون - ۳۸۸-۳۹۳
ترموزا - ۱۰۱-۱۰۲
ترشپوس - ۱۶۴
تریفون نکا دیودوتوس
تعلق تیمور - ۴۳۶
تقی الدین کاشی - ۳۵۶-۵۰۴
تقی خواجوی (مشیرمغلم) - ۶۴۱
تقی زاده (سیدحسن) - ۱۴۷-۱۴۸-۱۸۵
تکش بن ارسلان سلجوقی - ۳۳۹-۳۴۱
۳۲۴-۳۷۰-۳۷۶
تکش خوارزمشاہ نکا علاء الدین تکش

تیسلفرن - ۲۷-۲۸-۲۹-۳۱-۳۲
 تیکران - ۸۲-۸۶-۸۸-۸۹-۹۰-۹۱-۹۲
 ۱۰۱-۹۳
 تیکران دوم - ۱۱۳-۱۲۸
 تیکران سوم - ۱۵۶
 تیمورپاشا - ۵۵۲
 تیمورشاه درانی - ۵۷۷
 تیموکران - ۳۱

ت

تیریا پهلوی (تیریا اسفندیاری) ۶۶۳-۶۶۲
 ۶۶۵

تعالین - ۲۹۷-۳۲۵
 تعلین - ۳۲۴
 نقه‌الاسلام نکا کلینی
 نقه‌الاسلام (میرزا علی آقا) - ۶۳۴
 توخر - ۵

ج

جایزین عبدالله انصاری - ۲۲۸
 جاحظ - ۲۷۰
 جارالله نکا زمخشری
 جالینوس - ۱۳۴
 جاماسب - ۱۸۴-۱۸۵
 جان‌التن - ۵۵۷-۵۵۸
 جانسون (پرزیدنت) - ۶۸۱
 جان بیگه ازبک - ۴۳۴-۴۳۵
 جبارتذکره‌چی - ۶۰۲
 جبرئیل بن عبیدالله - ۳۱۳
 جراح بن عبدالله حکمی - ۲۳۲-۲۳۳
 جعدبنت اشعث - ۲۲۲

تعرسلفان - ۴۸۵
 نمودچین نکا چنگیز
 تمیستوکلس - ۱۶-۱۸
 توپا - ۱۷۴
 توپال پاشا - ۵۵۳
 توحید - ۶۱۰
 تورانشاه - ۴۸۶
 تورانشاه بن قاورد (عمادالدوله) - ۳۴۰-۳۴۱
 تورانشاه بن طغرل - ۳۷۴
 توسیدید - ۲۸-۳۱
 توقتمش - ۴۴۵-۴۴۶-۴۴۷
 تولی - ۳۸۸-۳۹۷
 توماس بارکر - ۵۱۸
 تونگوز - ۳۵۳
 ته اوس نکا آنتیوکوس دوم
 تهم خسرو - ۲۰۰
 تهم شاپور (تیم شاپور) - ۱۶۱
 تیبیریوس - ۱۰۹
 تین تروست - ۳۳
 تینوس - ۸۸-۱۱۵
 تیرداد - ۱۰۹-۱۱۲-۱۱۳-۱۱۴-۱۱۵
 ۱۲۰-۱۲۲
 تیرداد - ۹۸-۹۹-۱۰۷
 تیرداد - ۱۵۰-۱۵۱-۱۵۲-۱۵۵-۱۵۸
 تیرداد اول (اشک دوم) - ۵۹-۶۰-۶۱
 ۶۲-۶۶
 تیروس تیس - ۳۹
 تیری باز (تیری یازوس) - ۳۲-۳۳-۳۴-۳۵
 ۳۶

جمال‌الدین ابی عمرو عثمان بن عمر نکا
 ابن حاجب مالکی
 جمال‌الدین اسدآبادی (اسفهان) - ۵۹۶
 ۶۱۱-۶۱۸-۶۲۰-۶۲۴-۶۲۸-۶۳۱
 جمال‌الدین حسین ابنه - ۵۱۱
 جمال‌الدین حسین بن علی نکا ابوالفتوح
 رازی
 جمال‌الدین حسین خوانساری نکا - حقی
 خوانساری
 جمال‌الدین دستجردانی - ۴۱۳
 جمال‌الدین سلمان بن علاء‌الدین نکا
 سلمان ساوجی
 جمال‌الدین عبدالرزاق اسفهان - ۳۷۵-۳۷۸
 جمال‌الدین محمد بن بدال‌الدین شیرازی
 نکا عرفی شیرازی
 جمال‌زاده (محمدعلی) - ۶۰۵-۶۳۱
 جوانشیر - ۲۱۱
 جواهر لعل نهرو - ۶۶۸
 جوجی - ۴۰۳-۳۹۴-۳۹۰
 جوزی - ۴۵۹
 جوهر بن مزار - ۲۴۱
 جهان تیمور - ۴۲۸
 جهانسوز نکا علاء‌الدین حسین غوری
 جهانسوز نکا حسینقلیخان فاجار
 جهانشاه بن قراوسف - ۴۵۵-۴۶۰-۴۶۱
 ۴۶۲-۴۶۴-۴۶۶-۴۶۷-۴۶۸-۴۷۰-۴۷۱
 جهانگیر آق قوینبار - ۴۶۸
 جهانگیر بن تیمور گودکانی - ۴۴۰-۴۴۱
 جهانگیر پادشاه تیموری - ۵۱۴-۵۲۲
 جهانگیرخان - ۵۷۸

جعفر برمکی - ۲۵۲
 جعفر بن احمد نکا ابوالعباس مروزی
 جعفر بن محمد عمر نکا ابومعشر بلخی
 جعفر بن منصور - ۲۶۰
 جعفر بن یحیی بن خالد برمکی - ۲۴۴
 جعفر تبریزی (جعفر بایسنقری) - ۴۵۹-۴۶۷
 جعفر خان زند - ۵۷۲-۵۷۳-۵۷۴-۵۷۵
 جعفرقلی خان قاجار - ۵۷۶
 جنقای - ۳۹۰-۴۰۴
 جلال‌الدین کاشانی - ۶۴۸
 جلال‌الدین محمد (اسیری) - ۵۲۶
 جلال‌الدین محمد اسد دوانی نکا علامه
 دوانی
 جلال‌الدین محمد خوارزمشاه - ۳۸۸-۳۸۹
 ۳۹۰-۳۹۱-۳۹۲
 جلال‌الدین احمد کپانی - ۴۳۰
 جلال‌الدین محمد مولوی - ۳۵۷-۳۸۳
 ۳۸۵-۳۹۳-۳۹۶-۳۹۷-۴۰۰-۴۰۲
 ۴۰۵-۴۰۹-۴۶۶
 جلال‌الدین محمود - ۴۳۷
 جلال‌الدین میرزا خوارزمشاه - ۳۸۵
 جلال شیرازی نکا جلالطیب
 جلالطیب (حکیم جلال) - ۴۲۶
 جم - ۶۵۴
 جمال‌الدین ملک محمد شیرازی - ۵۳۷
 جمال‌الدین ابوالقاسم عید بن علی - ۴۶۰
 جمال‌الدین ابو عبدالله محمد بن عبدالله
 نکا ابن مالک
 جمال‌الدین ابویحیی زکریا بن محمد قزوینی
 ۴۰۸-۳۸۲

حاجی برلاس - ۴۳۶
 حافظ (شمس‌الدین محمد) - ۲۹۴-۴۲۱
 ۴۲۲-۴۲۳ - ۴۲۳-۴۲۳ - ۴۲۳-۴۲۳
 ۴۵۶-۴۵۶-۴۴۹-۴۴۵
 حافظ ابرو - ۴۵۲-۴۵۶-۴۵۹
 حافظا حمد پاشا - ۵۲۱
 حافظ محمودخان کاشی - ۵۰۳
 حافی (ابونور بشیر بن حادث) - ۲۴۵
 حامد بن عباس - ۲۸۴
 حبیب اسفهان‌ای (بوستان) - ۶۲۲
 حبیب‌الله ذوالفقون - ۶۰۹
 حبیب‌الله شریفی - ۴۸۳
 حجاج بن یوسف ثقفی - ۲۲۵-۲۲۶-۲۲۷
 ۲۲۸-۲۲۹-۲۳۰-۲۳۱-۲۴۲
 حجت نکا ناسرخسرو
 حدائق (حاج شیخ یوسف) - ۶۵۸
 حسام‌الدوله اردشیر کینه‌خواریه - ۳۹۴
 حسام‌الدوله اردشیر بن حسن یاوندی - ۳۷۱
 حسام‌الدوله ابوالعباس تاشی - ۳۰۵
 حسام‌الدین چلبی - ۳۹۷-۴۰۹
 حسام‌الدین خلیل‌ار - ۳۹۵
 حسام‌الدین علی غوری - ۳۶۳-۳۶۵
 حسام‌الدین عمر بن عبدالعزیز (سعدشهبید) - ۳۵۵
 حسام‌الدین عمرار - ۴۱۲
 حسام‌الملطنه نکا سلطان مراد میرزا
 حسان بن ثابت - ۲۲۲
 حسن بن احمد نکا ابوعلی فارسی
 حسن بن بویه نکا حسن رکن‌الدوله
 حسن بن زید باقری نکا الداعی

حبیب‌انگیر تفتقانی - ۶۳۳
 حیدر زاول - ۵۱۱
 حبیبسوریه - ۵۸۴-۵۸۶
 ح
 جان دراگوینا - ۵۱۰-۵۲۰
 چرچیل - ۶۵۹
 چنال اغلی - ۵۱۳-۵۱۴
 چنری بیگ - ۳۲۶-۳۳۲
 چلبی (حاج خلیفه) - ۵۳۱
 چنگیز - ۳۲۵-۳۲۶-۳۶۸-۳۸۲-۳۸۳
 ۳۸۶-۳۸۷ - ۳۸۸-۳۸۹-۳۹۰-۳۹۱-۳۹۳
 ۴۰۴
 چنگیز بیگ روملو - ۵۱۶
 چودری محمدعلی - ۶۶۵

ح

حاتم اسم نکا عبدالرحمن بن علوان
 حاج ابراهیم کلانتر - ۵۷۶-۵۸۰-۴۸۴
 حاج سیدمحمدحسن - ۶۲۹
 حاج سید عاظم - ۶۲۹
 حاج علی اکبر نواب (یسمل) - ۵۶۹
 حاج قوام (قوام‌الدین حسن) - ۴۳۳
 حاج محمد حسن امین‌الشراب - ۶۲۱
 حاج محمود قناد - ۶۳۱
 حاج ملاعلی کنی - ۵۸۲-۶۲۰
 حاج ملامهادی سیزواری - ۵۷۹-۶۱۰
 حاج میرزا آقاسی - ۵۹۴-۵۹۹-۶۰۱
 حاج میرزا ابوالحسن خان شهبازی - ۵۸۴
 حاج میرزا عایب‌خان امین‌الدوله - ۶۲۵
 حاج میرزا محمد اخیاری - ۵۸۷
 حاج میرزا محمد باقر ملامباشی - ۴۶۳

- حسن صباح - ۳۲۶ - ۳۳۶ - ۳۳۸-۳۳۷
 ۳۵۳-۳۴۲-۳۳۹
 حسینی میرزا شجاع السلطنہ ۵۸۶-۵۹۴
 حسن غزنوی (سید اشرف) - ۳۵۱-۳۶۷
 حسن فرزندان نکا حسن بن فیروز
 حسنگ وزیر - ۳۱۹-۳۲۲
 حسن مازندانی ۳۹۹
 حسن مستوفی - ۶۱۸، ۶۱۳ - ۶۳۹، ۶۴۵
 ۶۴۹
 حسوبیہ بن حسین بازرگان - ۲۹۶
 حسین بن طاهر - ۳۰۵
 حسین بن علی نکا ابوالفتح رازی
 حسین بن علی امقہانی نکا طفرانی
 حسین بن علی بن عیسیٰ بن مامان - ۲۵۴-۲۵۸
 حسین بن علی مرودوی - ۲۸۲-۲۸۳
 حسین بن محمد - ۲۵۳
 حسین بن مصعب - ۲۵۲-۲۵۵
 حسین بن معاذ - ۲۴۶
 حسین بن ملک غیاث الدین محمد سفاری
 ۵۱۹
 حسین بن منصور بیضاوی نکا حلاج
 حسین خان پیرنیا (مؤمن الملک) - ۶۶۰
 حسین خوارزمی - ۳۲۰
 حسین سلطان - ۵۵۰
 حسین علی بیگہ بیات - ۵۱۱
 حسین علی خان قاجار - ۵۷۹-۵۸۱
 حسین غلجائی - ۵۵۶
 حسین علی میرزا فرمانفرما - ۵۸۰-۵۹۴
 ۵۹۵
 حسینقلیخان قاجار (چھانسوز) - ۵۶۸-۵۶۶
 ۵۶۹ - ۵۷۰ - ۵۷۱ - ۵۷۴ - ۵۷۵
- حسن بن زید علوی - ۲۵۷-۲۶۸-۲۷۰
 ۲۷۱-۲۷۴
 حسن بن سدید الدین نکا علاء حلی
 حسن بن سہل بن عبد اللہ سرخس - ۲۶۴
 حسن بن علی نکا ناصر کبیر
 حسن بن علی بن جعفر بن حسین بن محمد
 صباح نکا حسن صباح
 حسن بن فیروز - ۲۹۱
 حسن بن قاسم (داعی صغیر) - ۳۸۳-۲۸۶
 حسن بن کبیر و کینہ خوارزمہ - ۴۳۲
 حسن بن محمد نکا ابوالفضل چغانی
 حسن بن محمد بن حسن نکا حسام الدین
 چلبی
 حسن بن محمد بن شرفاء علوی - ۴۱۹
 حسن بن محمد بن کیا بزرگ امید - ۳۶۸
 ۳۶۹
 حسن بن محمد تبریزی - ۴۵۶
 حسن بن منصور سیرافی - ۳۱۷
 حسن بن ثانی نکا ابونواس
 حسن بیگہ آق قویونلو (اوزن حسن) - ۴۶۶
 ۴۶۸-۴۶۹-۴۷۰-۴۷۱-۴۷۲-۴۷۳
 ۴۷۴-۴۷۸-۴۸۱
 حسن بیگہ روملو - ۵۰۴
 حسن بیگہ اللہ - ۴۸۴
 حسن خان زند - ۵۷۳
 حسن خان سالار - ۴۹۹-۶۰۰-۶۰۱
 حسن رکن الدولہ دہلی - ۲۸۹-۲۹۳-۲۹۴
 ۲۹۵ - ۲۹۹ - ۳۰۰ - ۳۰۱ - ۳۰۳ - ۳۰۵
 ۳۰۷-۳۰۹

حمزه میرزا صفوی - ۵۰۶-۵۰۵-۵۰۷

۵۰۸

حمزه میرزا - ۵۳۲

حیدر میرزا صفوی ۵۰۸

حمویة بن علی (حمویة کوه) - ۲۸۲

حنبله یاد نعیمی - ۲۷۴-۲۶۱

حیدر قصاب - ۴۳۳-۴۳۶

ح

خابیشا - ۱۳

خادم بیگک (خلیفه الخلفا) - ۴۸۴

خادم بن خزیمه - ۲۴۴

خاص مراد شمانی - ۴۷۳

خاقان اکبر نکا متوجه رثانی

خاقان ترک - ۱۹۵-۱۹۷-۱۹۸-۲۰۱

۲۴۸

خاقان چین - ۱۷۲-۱۷۳-۱۹۴

خاقانی شروانی - ۳۴۷-۳۵۳-۳۶۶-۳۷۲

۳۸۰-۳۷۵

خالد بن جعفر برمکی - ۲۳۰-۲۴۴-۲۴۷

خالد بن عبدالله قسری - ۲۳۳

خالد بن ولید - ۲۱۲

خالد بن داود - ۲۷

خان دوران - ۵۵۶

خان محمد استاجلو - ۴۸۴

خدا مراد زند - ۵۶۶

خدیجه علیه السلام - ۲۰۷

خسرو نکا انوشیروان

خسرو اول - ۱۴۰-۱۴۱

خسرویاشا - ۵۲۳

حسین میرزا قره قویلو - ۴۷۲

حسین وانغلاکشی - ۴۷۹

حسنت الدوله نکا حمزه میرزا

حسین بن حسین بن مصعب - ۲۶۰

حضرت احمد بن موسی ع شاعر آراغ

حضرت رسول اکرم - ۱۸۶-۱۹۲-۱۹۷-۲۰۵

۲۰۷-۲۰۸-۲۰۹-۲۱۰-۲۱۱-۲۱۲

۲۱۸-۲۱۹-۲۲۲-۲۲۸-۲۳۰-۴۱۲

۶۳۳

حضرت سجاد نکا علی بن حسین علیه السلام

حضرت قائم علیه السلام - ۲۶۹-۲۷۳-۲۹۰

حضرت محمد صدق نکا حضرت رسول اکرم

حضرت معصومه ع (فاطمه) - ۲۵۶-۳۵۶

۴۸۷

حشمه - ۲۱۷-۲۲۱

حکیم بن ابی العاص - ۲۱۷

حکام بن عمر - ۲۲۰

حکیم الدین غوری - ۴۱۶

حکیم محمد عاظم شیرازی - ۵۳۴

حلاج - ۲۶۷-۲۸۴

حماد راهبه - ۲۴۶

حمدالله مستوفی - ۴۰۸-۴۱۸-۴۲۰-۴۲۴

۴۳۱-۴۳۹

حمزه استهبانی - ۲۷۴-۲۹۷-۳۰۰

حمزه بیگک اسلاموف - ۳۵۶

حمزه پسر آذک - ۲۵۱-۲۵۳-۲۵۹

حمزه علیه السلام - ۲۰۸

حمزه میرزا حسنت الدوله - ۵۹۹-۶۰۱

۶۰۷

خواجه امین‌الدین عبدالرزاق پاشا تینی

۴۲۸-۴۲۷

خواجه امین‌الدین کازرونی - ۳۷۲

خواجه امین‌الدین مرجان - ۴۴۰

خواجه جلال‌الدین تورانشاه - ۴۴۴

خواجه حبیب‌الله (وزیر امرات) - ۴۸۹

خواجه رشیدالدین فضل‌الله عمادانی - ۳۹۷

۴۲۲-۴۲۰-۴۱۸-۴۱۴

خواجه شهاب‌الدین عبدالله مروارید (بیانی)

۴۸۶

خواجه عبدالرحمن خلانی - ۳۳۸

خواجه عبدالقادر مراغه‌ای - ۴۵۲

خواجه عبدالله انصاری - ۳۴۲-۳۱۳-۲۸۳

خواجه علیشاه تبریزی نکا تاج‌الدین

علیشاه

خواجه شمس‌الدین سرمدار - ۴۲۱-۴۲۳

۴۳۶

خواجه علی مؤید - ۴۳۷-۴۴۴

خواجه عمید عطائی نکا عطائی رازی

خواجه غیاث‌الدین عمادانی - ۴۲۵

خواجه نصیرالدین طوسی - ۳۸۱-۳۹۴

۴۶۹-۴۱۹-۴۰۵-۴۰۳-۴۰۱-۳۹۹-۳۹۶

خواجه نظام‌الملک - ۳۱۷-۳۳۴-۳۳۵

۳۴۵-۳۴۴-۳۴۳-۳۴۱-۳۳۸

خواجه وجیه‌الدین مسعود پاشا تینی - ۴۲۸

۴۳۰

خواند میر (غیاث‌الدین) - ۴۷۲-۴۷۴

۴۹۳-۶۹۱-۴۸۹-۴۸۰

خوزداد نکا قرخ زاد

خسرو پرویز (ساسانی) - ۱۲۳-۱۲۲-۱۲۱-۱۲۰

۲۰۴-۱۲۴-۱۲۵-۲۰۱-۲۰۳-۲۰۲-۲۰۴

۲۱۰-۲۰۵-۲۰۶-۲۰۷-۲۰۸-۲۰۹-۲۱۰

۳۱۱

خسرو دوم - ۱۷۰-۱۶۷-۱۶۶-۱۵۵

خسرو سوم - ۲۱۱

خسرو چهارم نکا پوشان هو

خسرو پنجم - ۲۱۱

خسرو شاه غزنوی - ۳۶۶-۳۶۷-۳۷۲

خسرو ملک غزنوی - ۳۷۴-۳۷۵

۳۸۱

خسرو میرزا - ۵۲۴

خسرو میرزا قاجار - ۵۹۲

خسارباشا - ۱۷-۱۶-۱۵-۱۴-۱۳-۶

۶۶۴

خسارباشای دوم - ۲۵

خسرخان بن ابراهیم - ۳۴۰

خسرتلو - ۴۱۲

خسرتلو تبریزی - ۳۴۸

خسرتلو قزوینی - ۴۲۸

خلیق الهمانی نکا کمال‌الدین اسماعیل

خلف بن احمد (خلف بانو) - ۲۹۹-۲۹۸

۳۱۴-۳۱۲-۳۱۱-۳۰۹-۳۰۵

خلیل‌خان کردعلی قزوینی - ۵۸۲-۵۸۱

خلیل پاشا - ۵۱۸

خواجه‌ای کرمانی - ۴۰۷-۴۱۱-۴۲۶

۴۳۲

خواجه احمد خالدی نکا صدرجهان

خواجه اختیاریمنشی - ۵۰۶

- دعبل بن علی خزاعی - ۲۶۷
 دقیقی - ۳۰۲-۳۰۲
 دکتر علی اسفراخ (مؤدب الدوله) ۶۴۱
 دکتر کوتون - ۵۸۹
 دمتریوس - ۵۱-۴۹-۵۳-۵۶
 دمتریوس اول - ۷۲-۷۵-۷۶-۷۷
 دمتریوس دوم (نیکاتور) ۷۵-۷۷-۷۸-۸۱
 دمتریوس فیلوپاتر - ۸۵-۸۷
 دمی تیان - ۱۱۸-۱۳۸
 دمی نیکان - ۳۹۷
 دوست محمد خان (میر المعالک) - ۶۲۷-۶۳۷
 دوغوزخان - ۴۰۶
 دوگوا - ۵۱۲
 دولت‌شاه سمرقندی - ۴۷۷-۴۷۸-۴۷۹
 دون گراسیایلو فیکوترا ۱۷۰
 دون گراسیاملشور - ۱۹
 دهخدا (علی اکبر) ۶۱۶-۶۶۵
 دیدوت دوم ۵۹-۶۴
 دیزابول - ۱۹۸
 دیسان ۱۳۱
 دین محمدخان ازبک - ۵۰۸
 دینوری (احمد بن داود) - ۲۷۷-۴۷۷
 دیو داو دوم - ۲۷۹
 دیودتوس (تریفون) - ۷۸
 دیوکلین - ۱۵۰-۱۵۱
 دیوید استروناک - ۶۷۶
- ذ
- ذبیح الله سفا - ۳۵۶

- خوشنواز - ۱۷۹-۱۸۰-۱۸۱-۱۸۲
 خیابانی (شیخ محمد) - ۶۳۷-۶۴۰
 خیالی بخاری - ۴۴۴
 خیام نیشابوری - ۲۲۸-۲۳۹-۲۵۲-۲۵۳
 ۳۸۷-۳۵۶

خیزدین کاووس نکا افشین
 خیزران - ۲۴۵-۲۴۹

د

- داتامس - ۳۸
 دائیس - ۱۲
 داراشکوه (محمد) - ۵۲۸-۵۳۱
 دادومی - ۵

- داریوش اول (داریوش کبیر) - ۵-۶-۸
 ۱۰-۲۶-۵۲-۵۳-۲۰۷-۵۲۲-۶۱۹-۶۵۰
 ۶۸۵-۶۷۵
 داریوش دوم - ۲۵-۲۶-۲۸-۲۹-۳۱
 ۴۳

- داریوش سوم - ۴۳-۴۴-۴۵-۴۶-۴۷
 دازویه - ۲۳۲-۲۴۲

داعی سنبر نکا محمد بن زید
 داعی کبیر نکا حسن بن زید علوی
 داعی کبیر نکا الأفروش

داود بن یزید بن عمر - ۲۳۸

دور کورتون - ۵۲۱-۵۲۲

دوروی (علی) - ۶۱۶

دوروی - ۳۱۸

دوروش خان (غلام حسین) - ۶۱۲-۶۴۵

دوروش عبدالمجید (شموش) - ۵۶۸

دسپالوس - ۱۱۸

رشیدالدین ابو الفتل میدی - ۳۵۳-۳۶۳
 رشیدالدین ابو عبدالہ محمد بن علی شہر
 آشوب نکا ابن شہر آشوب
 رشیدالدین وطواط - ۳۳۹-۳۴۴-۳۵۴-۳۵۹
 ۳۶۱-۳۶۵-۳۷۳
 رضا شاہ کبیر (رضاخان میر بروج) - ۴۴۵
 ۵۷۷ - ۶۱۴ - ۶۳۶ - ۶۳۹ - ۶۴۰ - ۶۴۱
 ۶۴۲ - ۶۴۳ - ۶۴۴ - ۶۴۵ - ۶۴۶ - ۶۴۷
 ۶۴۸ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۲ - ۶۵۳ - ۶۵۵
 ۶۵۶ - ۶۵۸ - ۶۶۲ - ۶۶۵
 رضا عباسی - ۵۰۱ - ۵۰۶ - ۵۲۵
 رضا قلی خان ایلخانی - ۵۹۲
 رضا قلی میرزا افتخار - ۵۴۶ - ۵۵۲ - ۵۵۵
 ۵۵۶ - ۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹
 رضا قلی ہدایت - ۳۵۶ - ۵۸۰ - ۵۹۵ - ۵۹۹
 ۶۱۱ - ۶۰۲
 رگسانا (روشنگ) - ۴۶ - ۴۹ - ۵۰
 رکن الدولہ نکا حسن رکن الدولہ دیلمی
 رکن الدولہ ابوطالب بین امیر المؤمنین
 نکا طغرل سلجوقی
 رکن الدین ابوطالب طغرل نکا طغرل دوم
 رکن الدین اوحدی - ۴۰۵ - ۴۲۸
 رکن الدین خورشاہ - ۳۹۹ - ۴۰۰ - ۵۸۷
 رکن الدین سام - ۳۵۹
 رکن الدین سلطان شاہ بن قاورد سلجوقی
 ۵۳۵
 رکن الدین عالم بن ابی الحسین ہروی نکا
 امیر حسینی ہروی
 رکن الدین علاء الدولہ سنمانی - ۴۰۲ - ۴۲۶

ذوالاکتاف نکا شاپوردوم
 ذوالریاتین نکا فضل بن سہل سرخسی
 ذوالسعادتین نکا حسن بن منصور سیرافی
 ذوالنضائل نکا احمد بن محمد اخیسکی
 ذوالفقارخان افتخار - ۵۷۳
 ذوالفقارخان غلجائی - ۵۵۰ - ۵۵۲
 ذوالنورین نکا عثمان بن عفان

ر

رئیس محمد کوهی - ۴۸۲
 رابرت شرلی - ۵۱۰ - ۵۱۴ - ۵۱۶ - ۵۱۷
 ۵۲۱ - ۵۲۲
 رافع بن نسر بن سیار - ۲۵۳
 رافع بن ہرثمہ - ۲۷۵ - ۲۷۶
 رادندی - ۳۸۱
 ربیع بن زیاد - ۲۱۷
 رجاء بن ابی الضحاک - ۲۵۵
 رجب سرائی - ۶۳۳
 رحمت (سید علی کلارونی) - ۶۰۸ - ۶۳۴
 رحمت (میرزا عبدالہ) - ۶۰۴ - ۶۴۴
 رحمت علیشاہ - ۶۰۷
 رحیم خان زند - ۵۷۰
 رداس پس - ۱۰۱
 رستم آقا روزافزون - ۴۸۴
 رستم بیگ آق قویونلو - ۴۷۸ - ۴۷۹
 رستم بیگ کردانو - ۵۶۴
 رستم خان - ۵۲۴
 رستم فرخ زاد - ۲۱۳
 رستم فرخ ہرمز - ۲۱۱
 رستم محمد سعدلو - ۵۴۷

- زخمخیری - ۳۳۷-۳۵۹
 زنگی بن سقمرین مودود - ۳۶۷-۳۶۸
 زنونیا (زینب) - ۱۴۶-۱۴۷-۱۴۸
 زبوف (سرخنگ) - ۵۵۸
 زویتر - ۵
 زبایدن ایبه - ۲۲۱-۲۲۲
 زباد بن صالح - ۲۴۰
 زی پت - ۵۶
 زیدین عارفه - ۳۰۱
 زیدین علی بن حسین - ۲۳۵-۲۳۶
 زین الدین اسمعیل بن حسن جرجانی - ۳۴۸
 زین الدین بن نورالدین علی بن احمد عاملی
 نگا شهید ثانی
 زین الدین شیرازی - ۴۵۵
 زین العابدین اشرف الکتاب - ۶۱۷
 زین العابدین شیروانی - ۵۹۲
 زین العابدین علی عیدی بیگ نگا نویدی
 زینل بیگه آی قوینلو - ۴۷۳
 زینل بیگ شاملو - ۵۲۱
 زینون - ۱۸۴
- ژ
- ژان باتیست فابر - ۵۴۱-۵۴۲
 ژان فان هاسلت - ۵۲۴
 ژرژ سوم (جرج سوم) - ۵۸۴-۵۸۵
 ژرژمانیکوس - ۱۰۶-۱۰۷
 ژنده پیل نگا شیخ احمد جام
 ژنرال دوگل - ۶۵۸
 ژنرال کلین - ۶۲۱
 ژنرال گودسل - ۶۶۹
 ژنرال نارسکی - ۶۳۲
- رکن الدین یوسف - ۲۲۵
 رکن زاده آدمیت (محمدحسین) - ۴۵۴-۶۲۳
 روحانی وصال - ۶۵۲
 رودکی - ۲۷۱-۲۹۰-۲۹۸-۳۲۵
 رودلف - ۵۱۳
 روزافزون نگا تاج الدین فیروزشاه
 روزبه نگا سلمان فارسی
 روزبه نگا عبدالله مقفع
 روشنگ نگا رکسانا
 روگو - ۶۳۴
 رومشو - ۵۸۲
 رومانوس دیوجانوس - ۳۳۵-۳۳۶
 رویتر (بارون جولوس) - ۶۱۲-۶۱۹
 ریچارد ویلسن - ۵۰۲
 ریچانه - ۳۲۱
 ریچد اتریشی - ۶۱۳-۶۱۴
- ز
- زاروبابل - ۲
 زاکون - ۱۴۲
 زاماسپ نگا جاماسب
 زاهدی (سراشکر) - ۶۶۳
 زبیده - ۲۶۰
 زردشت (زرتشت) - ۲۶۷
 زردهر سوخرا - ۱۸۲-۱۸۳
 زکریای رازی - ۶۷۷
 زکی خان زند - ۵۷۳-۵۷۴
 زلالی خوانساری - ۵۱۷
 زم - ۱۸۸
 زمانشاه درانی - ۵۷۷-۵۸۰-۵۸۱

- سپهسالار اعظم نکا میرزا محمدخان قاجار ۵۸۲۰
 ستارخان (سردار ملی) - ۶۳۵ ژوزف ۱۷۷۰
 سخاوی - ۴۲۴ ژوزف - ۲۰۳
 سراج‌الدین عثمان نکا مخار غزنوی ژوستن - ۱۸۷، ۱۸۹، ۱۹۷، ۱۹۸
 سراس پادشاه ۱۰۱۰ ژوستن - ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴
 سرپرستی ساینس - ۱۸۹، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴
 ۶۳۸
 ۶۳۹
 سرتیب گاردان - ۵۸۳، ۵۸۴
 سرجان ملک - ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۳، ۵۸۴
 ۵۸۶
 سرتیب رضاخان نکا رضا شاه کبیر
 سردار اسعد بختیاری - ۶۳۲، ۶۳۸
 سردار سپه نکا رضا شاه کبیر
 سراج‌الدین (سرگین) - ۶۴۵
 سردید بولاد - ۶۵۶
 سرکت لوفتوس - ۶۰۲
 سرگرد ایمری - ۶۴۲
 سرگور اولی - ۵۸۵
 سروش اسفهان (محمد علی) - ۶۰۴، ۶۱۰
 سرو پایام اولی - ۵۸۵
 سرعارد فورجوز - ۵۸۴
 سرآرتی - ۳۸۷
 سزار - ۹۴، ۹۵
 سعادت خان - ۵۵۶
 سعدالدوله بیبود - ۴۱۰، ۴۱۱
 سعدالدین جوینی - ۳۹۸
 سعدالدین محمد کاشغری - ۴۶۷
 سعدالدین ساوجی - ۴۱۸
 سعدالدین مسعود بن عمر قفازانی - ۴۲۲
 ۴۴۲، ۴۴۵
- ژول سزار - ۸۵
 ژولیانوس (ژولین) - ۱۶۲، ۱۶۸
 ژووین - ۱۶۳
 ژوهان فن لینین - ۵۳۷
 ژوهان کونائین - ۵۳۰
- س
- ساتی برزن - ۴۵، ۴۶
 ساتی بیگه خاتون - ۴۲۲، ۴۲۸
 سابدین سهل - ۲۶۹
 ساد چیکف - ۶۶۰
 ساروتقی نکا میرزا تقی اعتمادالدوله
 سالارالدوله (ایوالفتح میرزا) - ۶۳۵
 سامان خداده - ۲۴۸، ۲۷۲
 سام میرزا صفوی - ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴
 ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۲۳
 سام میرزا (دروغی) - ۵۵۹
 سامی (علی) - ۳۸۴
 سانا تروک (اشک دم) - ۸۷، ۸۹، ۱۳۳
 سان دداکت نکا چان درا کوپتا
 سبکتکین - ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۱۶
 سبتیموس سوروس - ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۶
 سپهر نکا محمد تقی کاشانی
 سپهسالار نکا میرزا حسینخان

سلطان حسام الدوله شهریار بن قادر - ۳۳۷
 سلطان حسین بایقرا - ۴۶۰-۴۶۲-۴۷۱
 ۴۸۷-۴۸۴-۴۸۳-۴۸۱-۴۸۰-۴۷۷-۴۷۲
 ۴۹۷-۴۹۵-۴۸۹-۴۸۸
 سلطان حسین بن اویس جلایر - ۴۳۱-۴۴۰
 ۴۴۲
 سلطان حسین غوری ۳۵۲
 سلطان حیدر - ۴۷۵-۴۷۷-۴۸۰
 سلطان حیدر میرزا سنوی ۵۰۴
 سلطان خلیل بن حسن بیگه آق قویونلو -
 ۴۷۴
 سلطان خلیل بن میرانشاه - ۴۵۰-۴۵۱
 ۴۵۲-۴۵۳
 سلطان خلیل ذوالقدر - ۴۸۶
 سلطان زین العابدین آل مظفر - ۴۴۳
 سلطان سلیمان قانونی - ۴۸۸-۴۹۲-۴۹۶
 ۵۰۲-۴۹۹-۴۹۸
 سلطان سلیم عثمانی - ۴۸۵-۴۸۸
 سلطان سلیم دوم - ۵۰۱-۵۰۲
 سلطان سنجر سلجوقی - ۳۵۴-۳۵۵
 سلطان شاه بن ایل ارسلان خوارزمشاه - ۳۷۰
 ۳۷۸-۳۷۶-۳۷۲-۳۷۱
 سلطان شاه بن قاورد - ۳۳۷-۳۳۸-۳۴۰
 ۳۴۱
 سلطان عبدالحمید خان عثمانی - ۵۹۷-۶۲۴
 سلطان علی بن سلطان حیدر - ۴۷۷-۴۷۸
 سلطان علی سیاهپوش - ۴۴۶-۴۵۸
 سلطان علی مشهودی (سلطان الخطاطین)
 ۴۶۲-۴۸۷
 سلطان عمادالدین احمد آل مظفر - ۴۴۳

سعدالدین هروی - ۳۹۸
 سعد بن ابویوسف - ۴۰۰-۴۰۲
 سعد بن ابوقحافه - ۲۱۳-۲۱۴-۲۱۶-۲۲۴
 سعد بن ابویکرزنگی - ۳۸۰-۳۸۲-۳۸۳
 ۳۸۷-۳۹۹-۴۰۰-۴۰۱-۴۰۳-۴۰۴
 سعدی (شیخ مشرف الدین) - ۳۷۵-۳۷۶
 ۳۷۸ - ۳۸۵-۳۹۲-۳۹۴-۴۰۰-۴۱۱
 ۴۱۹-۴۳۱-۴۳۷-۶۱۸
 سعیدالحرشی - ۳۳۷
 سعید بن عثمان - ۲۲۳
 سعید نفیسی - ۳۱۸-۳۲۸-۳۲۳-۶۷۹
 سعید هروی نگا سعیدالدین هروی
 سعیدیانسی (سکدیانس) - ۲۵
 سفاح نگا ابوالعباس سفاح
 سقراط ۱۷۰
 سکان شاه نگا بهرام سوم
 سلجوقی بن سفر - ۴۰۲
 سلطان ایراهیم بن بهرام میرزای سنوی -
 ۵۰۰-۵۰۴
 سلطان ایراهیم غزنوی - ۳۳۲
 سلطان ابوسعید (علامه الدین) - ۴۱۶-۴۱۹
 سلطان احمد بن ابوسعید تیموری - ۴۷۹
 سلطان احمد بن شیخ اویس (احمد جلایر)
 ۴۴۳-۴۴۴-۴۵۲
 سلطان العلماء بهاءالدین محمد بلخی نگا
 بهاءالدین ولد
 سلطان الدوله ابوشجاع دیلمی - ۳۱۷-۳۱۹
 سلطان اویس جلایر نگا شیخ اویس ایلکانی
 سلطان جنید - ۴۶۵-۴۶۷-۴۷۵

- سلیمان - ۴۶۵
 سلیمان بن چنری بیگک - ۳۳۳
 سلیمان بن عبدالملک - ۲۳۱-۲۳۲
 سلیمان بن قلمش - ۳۳۹-۳۴۰-۳۴۱
 سلیمان خان - ۴۲۸
 سلیمان خان - ۵۷۰
 سلیمان سلجوقی - ۳۶۷
 سلیمان شاه بن قلیج ارسلان - ۳۸۳
 سلیمان سباحی بیدگلی - ۵۷۱
 سمدان نکا سند پادمجوس
 سمئوف - ۵۴۰
 سنائی - ۳۲۷-۳۳۳-۳۳۷-۳۵۵-۳۶۳
 سنان پاشا - ۵۱۳
 سنجرین ملکشاه سلجوقی - ۳۴۱ - ۳۴۵
 ۳۴۶-۳۴۸-۳۵۰-۳۵۱-۳۵۲-۳۵۴
 ۳۵۵-۳۵۶-۳۵۷-۳۵۸-۳۵۹-۳۶۰
 ۳۶۱-۳۶۲
 سنجرین طغانشاه - ۳۷۶
 سندباد مجوس - ۲۴۱
 سند روک نکا سانا تروک
 سنقرین مودود - ۳۶۱-۳۶۷-۳۶۸
 سواموس - ۱۲۸-۱۲۹
 سوخرا - ۲۶۰
 سودماسی - ۱۶۳-۱۶۴
 سورنا - ۹۳-۹۵
 سوردوس نکا سیتیموس سوردوس
 سوزنی سمرقندی - ۳۶۹-۳۷۱
 سوفاکانوس - ۶۷
 سولا - ۸۵-۸۶-۸۷-۸۸-۸۹
 سلطان محمد خدابنده (الجبایتی) - ۴۱۵
 ۴۱۶-۴۱۷-۴۱۹-۴۲۰-۴۲۱-۴۲۸
 سلطان محمد خدابنده سفوی - ۵۰۳-۵۰۴
 ۵۰۵-۵۰۶-۵۰۷-۵۰۸-۵۱۰
 سلطان محمد خوارزمشاه نکا علاءالدین
 محمد خوارزمشاه
 سلطان محمد عثمانی (سلطان محمد فاتح)
 ۴۶۷-۴۷۲-۴۷۴
 سلطان محمود بن ابوسعید تیموری - ۴۷۹
 سلطان محمود خان عثمانی - ۵۵۵
 سلطان محمود دوم - ۴۴۸
 سلطان محمود غزنوی - ۳۰۰-۳۰۵-۳۰۸
 ۳۰۹-۳۱۰-۳۱۱-۳۱۲-۳۱۳-۳۱۴-۳۱۵
 ۳۱۶-۳۱۷-۳۱۸-۳۱۹-۳۲۰-۳۲۱-۳۲۶
 سلطان مراد سوم عثمانی - ۵۰۳ - ۵۰۵
 سلطان مراد چهارم - ۵۲۱ - ۶۲۵
 سلطان مراد میرزا حسام السلطنه - ۶۰۱
 ۶۰۳-۶۰۴-۶۰۶-۶۱۶
 سلمان ساوجی - ۴۱۴ - ۴۳۰ - ۴۴۱
 سلمان فارسی - ۲۰۹ - ۲۱۸ - ۲۱۹
 سلمان میرزا اعتماد السلطنه - ۵۰۶
 سلوکوس اول (نیباتور) - ۴۸ - ۴۹ - ۵۰
 ۵۱ - ۵۲ - ۵۳ - ۵۵
 سلوکوس دوم (کالی نیکوس) - ۶۱ - ۶۲ - ۶۳
 ۱۶۳ - ۱۹۰
 سلوکوس سوم (سوتر) - ۶۴
 سلوکوس چهارم (فیلوپاتر) - ۷۰ - ۷۲
 سلوکوس پنجم - ۸۱
 سلوکوس ششم (ایپیفان) - ۸۵

- سهل بن سباط ۲۶۱
 مهم شاپور نگا تيم شاپور
 سهيلي (علی) ۶۵۶
 سیاوش ۱۸۴
 سبويه - ۲۲۵ - ۲۵۰ - ۲۵۲
 سی پیون - ۷۷-۶۹
 سيد احمد - ۵۵۰
 سيد اشرف نگا حسن غزنوی
 سيد الملازمين نگا سلطان ابراهيم غزنوی
 سی دس نگا آنتیوکوس
 سيد حسن حسینی ۴۶۴
 سيد حسن مدرس ۶۱۱
 سيد حسين جيل عالمی - ۵۰۹ - ۵۳۰
 سيد سعيد بن احمد - ۶۰۴
 سيد شهاب الدين طباطبائی - ۶۴۰ - ۶۴۱
 سيد عبدالحميد لاری ۶۳۲
 سيد عبدالله بهبهانی - ۶۲۸ - ۶۳۲-۶۳۹
 سيد علاء الدين حسين ع ۴۸۷
 سيد عليخان بن امير نظام الدين دشکی
 ۵۲۷
 سيد عليخان بن بهرذا مقيم اسفهانى - ۵۳۷
 سيد علي محمد شیرازی (باب) ۵۹۸-۶۰۰
 ۶۰۱
 سيد علی عروى - ۲۹۱
 سيد کاظم رشتی - ۵۹۸
 سيد محمد بحرانی - ۵۲۰
 سيد محمد طباطبائی ۵۹۷-۶۲۸-۶۲۹
 ۶۴۰
 سيد محمد طباطبائی (محبط) - ۶۲۷
 سيد محمد نوربخش - ۴۸۶-۴۴۶ - ۴۸۸
 سيد محمد شمشع ۵۵۶-۴۶۳
 سيد مير احمد نگا شاهچراغ
 سيدنا نگا حسن صباح
 سيد نعمتاش ۵۴۱
 سيد نورالدين شاه نعمتاشولى - ۴۲۲-۴۵۷
 ۴۵۹
 سيد واقف - ۴۶۷
 سيد - ۳۳۳
 سیده بانو - ۲۹۸
 سیده ملك خاتون - ۳۰۷-۳۱۴
 سيزيك نگا آنتیوکوس تيم
 سی سیافند - ۵۸۱-۵۸۲-۵۸۷
 سيفالدوله بن ابراهيم غزنوی - ۳۴۲
 سيفالدوله حمدانی - ۲۹۳
 سيفالدين ابوالمعالي مقيد بن مظهر باخزری
 ۳۷۶
 سيفالدين اعرج (سیداسفهانگی) - ۴۰۴
 سيفالدين سوری - ۳۶۲
 سيفالدين غازي اول - ۳۶۱
 سيفالدين غازي دوم - ۳۷۰ - ۳۷۴
 سيفالدين قلاون - ۴۰۶
 سيفالدين محمد غوری - ۳۶۷
 سيفدين محمد بن يعقوب عروى - ۴۲۱
 سيف ذی یزن - ۱۹۷
 سيلی داس - ۳۱
 سيمجود (ابراهيم) - ۲۸۲-۲۸۶-۲۹۲
 سيمجود (ابوالحسن) - ۳۰۵-۳۰۶
 سيمجود (ابوعلى) - ۳۰۶-۳۰۷-۳۰۸
 سيمون - ۱۶-۱۷-۲۰-۲۱-۲۸
 سيورقتمش - ۴۱۱-۴۳۹-۴۴۶

شاعجهان (شهاب الدوله) - ۵۱۵ - ۵۲۳

۵۲۴ - ۵۲۸ - ۵۲۹ - ۵۳۱

شاعجراغ (احمد بن موسی الرضاغ) - ۲۶۱۰

۴۳۱ - ۴۳۲ - ۵۷۴

شاه خلیل - ۵۸۷

شاهداعی الله (داعی الی الله) - ۴۵۱ - ۴۶۹
۶۷۰

شاهدخت معسومه فرح ناز بهلولی - ۶۷۵

شاهرخ تیموری - ۴۴۱ - ۴۴۶ - ۴۴۷ - ۴۵۰

۴۵۱ - ۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۵۶

۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳

۴۶۴ - ۴۶۸ - ۴۷۶

شاهرخ میرزا افشار - ۵۵۳ - ۵۶۱ - ۵۷۵

۵۷۸

شاه زین العابدین آل مظفر - ۴۴۴

شاه سلطان حسین صفوی - ۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱

۵۴۲ - ۵۴۳ - ۵۴۴ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۶۲

شاه سلیمان صفوی (صغیر) - ۵۳۳

۵۳۴ - ۵۳۵ - ۵۳۷ - ۵۳۸ - ۵۳۹ - ۵۶۱

شاه سلیمان دوم صفوی - ۵۶۱

شاه سید علی اکبر - ۵۰۸

شاه شجاع - ۴۰۶ - ۴۰۷ - ۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷

۴۳۸ - ۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴

شاه صفی - ۵۲۳ - ۵۲۴ - ۵۲۵ - ۵۲۶ - ۵۲۷

۵۳۰ - ۵۳۱ - ۶۴۴

شاه طهماسب اول صفوی - ۴۸۵ - ۴۸۹

۴۹۰ - ۴۹۱ - ۴۹۲ - ۴۹۳ - ۴۹۴ - ۴۹۵ - ۴۹۶

۴۹۷ - ۴۹۸ - ۴۹۹ - ۵۰۰ - ۵۰۱ - ۵۰۲ - ۵۰۳

شاه طهماسب دوم صفوی - ۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰

۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۸

سیورمیشل - ۵۴۲

سیوطی - ۴۴۴ - ۴۸۳

ش

شاپور - ۱۳۶

شاپور اول ساسانی - ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۳

۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۵۳ - ۶۶۷

شاپورین شهریار بن شروین - ۲۵۸۰

شاپور دوم (شاپور ذوالاکتاف) - ۱۵۴ - ۱۵۶

۱۵۷ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۰ - ۱۶۱ - ۱۶۲

۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵

شاپور سوم - ۱۶۵ - ۱۶۶ - ۱۶۸

شاپور چهارم - ۱۷۱

شاپورمهران - ۱۸۳

شاردن - ۵۲۹ - ۵۳۴

شارل اول - ۵۲۱

شارل پنجم (شارلکن) - ۴۸۹

شاطر عباس سیوخی - ۶۰۶

شاکا - ۱۵

شاماس ایزداس - ۱۴

شاه اسماعیل صفوی - ۴۶۳ - ۴۷۷ - ۴۷۸

۴۸۰ - ۴۸۱ - ۴۸۲ - ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۸۶

۴۸۷ - ۴۸۸ - ۴۸۹ - ۴۹۲ - ۴۹۷ - ۵۰۴

۵۵۴

شاه اسماعیل دوم صفوی - ۵۰۳ - ۵۰۴

شاه اسماعیل سوم صفوی - ۵۶۲ - ۵۶۴ - ۵۶۷

شاه بیگم - ۲۵۶

شاهپور - ۱۷۰ - ۱۷۲

شاهپور ایلام - ۱۰

شاهپورعلیرضا بهلولی - ۶۶۵

- شرف الدولہ نکا ابوالفوارس شیرزیل
 شرف الدین عبدالقہار - ۴۶۸
 شرف الدین علی یزدی - ۴۶۵-۴۶۳-۴۵۷
 شرف الدین محمود اینجو - ۴۱۵
 شروین نکا شہید شروین
 شعاع السلطنہ - ۶۳۳
 شعاع الملک شیرازی - ۶۴۴
 شعرزی الجوشن - ۲۲۵
 شمس آبادی (رضا) - ۶۷۷
 شمس الدولہ یہودی - ۴۱۱
 شمس الدولہ دیلمی - ۳۱۴
 شمس الدین آلپ ارسلان ارغون - ۴۰۰
 شمس الدین ابوالخیر محمد بن محمد نکا
 جوزی
 شمس الدین ابوالفضل اسمعین محمد نکا
 مجد الملک قمی
 شمس الدین ابوالعباس احمد بن ابراہیم نکا
 ابن خلکان
 شمس الدین ایلدگنز - ۳۵۷-۳۶۷-۳۷۱
 شمس الدین کہین نکا ملک دکن الدین آل
 کرت
 شمس الدین محمد کاہنی نکا کاہنی
 شمس الدین محمد آل کرت - ۴۰۶
 شمس الدین محمد بن احمد نکا مقدسی
 شمس الدین محمد بن اشرف سمرقندی - ۳۸۹
 شمس الدین محمد بن علی سوزنی نکا
 سوزنی سمرقندی
 شمس الدین محمد بن علی بن ملک داد نکا
 شمس تبریزی
- شاہ عباس سفوی (کبیر) - ۵۰۵-۵۰۲-۴۹۸
 ۵۱۲-۵۱۱-۵۱۰-۵۰۹-۵۰۸-۵۰۷-۵۰۶
 ۵۱۹-۵۱۸-۵۱۷-۵۱۶-۵۱۵-۵۱۴-۵۱۳
 ۵۳۰-۵۲۹-۵۲۸-۵۲۷-۵۲۶-۵۲۵-۵۲۴-۵۲۳-۵۲۲-۵۲۱-۵۲۰
 ۵۶۰-۵۳۷-۵۳۴
 شاہ عباس دوم سفوی - ۵۲۷-۵۲۸-۵۲۹
 ۵۳۰-۵۳۱-۵۳۲-۵۳۳-۵۳۴
 شاہ قاسم بن محمد نوربخش - ۴۸۸
 شاہ قلی خان تاجار - ۵۴۵
 شاہ قلی سلطان اسناچلو - ۵۰۲
 شاہک - ۲۶۲-۲۴۴
 شاہ محمود آل مظفر (قلب الدین) - ۴۳۵
 ۴۴۰
 شاہ محمود اینجو (شرف الدین) - ۴۰۶
 ۴۳۶-۴۲۳-۴۲۲
 شاہ محمود نیشابوری (زرین قلم) - ۴۷۵
 ۵۰۰
 شاہ منصور بن شاہ شرف الدین مرعشی -
 ۴۴۲
 شاہ منصور بن مظفر - ۴۴۵-۴۴۶
 شاہ میرخان ارمنی - ۵۸۸
 شہنشاہ آریابہر نکا اعلیحضرت محمد
 رضا شاہ پہلوی
 شاہ نعمت اللہ ولی نکا - پید نور الدین شاہ
 نعمت اللہ
 شاہی بیگی نکا شہیک خان
 شاہین براز - ۲۰۶-۲۰۸
 شجاع السلطنہ - ۵۵۸
 شجاع الملک درانی - ۵۸۱-۵۸۴

- شہراکیم بن موریل - ۳۳۳
 شہربانو - ۲۱۳-۴۷۶
 شہربراز - ۲۰۵-۲۰۶-۲۰۸-۲۰۹-۲۱۰
 ۲۱۱
 شہرزوری - ۴۷۱
 شہرستانی نگا ابوالفتح محمد بن ابوالقاسم
 شہربارین شروین - ۲۵۶-۳۱۰
 شہد بلخی (ابوالحسن) - ۲۸۹-۲۹۳
 شہد ثانی - ۴۹۷-۴۹۹
 شہد شروین - ۲۴۷-۲۵۲
 شیبانی کاشانی - ۶۲۱
 شیبک خان (محمدشاه بنیک) - ۴۸۱-۴۸۶
 ۴۸۴-۴۸۵-۴۹۰
 شیخ ابراہیم (شیرشاہ و شیخ شاہ) - ۴۵۸
 ۴۶۴
 شیخ ابواسحق ابنجو - ۴۲۲-۴۲۶ - ۴۲۹
 ۴۲۱-۴۲۳-۴۳۵
 شیخ ابواسحق شیرازی نگا امام ابواسحق
 بن علی بن یوسف فیروزآبادی
 شیخ ابواسحق کازرونی (شیخ مرشد) - ۲۹۸
 ۳۲۳-۳۲۴-۴۵۷
 شیخ ابوالحسن - ۸۲۶
 شیخ ابوالحسن خرقانی - ۸۲۹-۳۲۳
 شیخ ابوالفتح رازی - ۶۰۴
 شیخ ابوذرغہ - ۳۱۹
 شیخ ابوسید ابوالخیر - ۲۹۹
 شیخ ابو عبداﷲ محمد بن عبداﷲ نگا بابا
 کوہی
 شیخ ابو محمد روزیمان - ۲۵۴-۳۵۵-۳۶۹
- شمس الدین محمد بن قیس رازی - ۳۸۸
 ۳۹۳-۳۹۵
 شمس الدین محمد بن محمود آملی - ۴۳۳
 شمس الدین محمد بن محمود نگا شہر روزی
 شمس الدین محمد جرجانی - ۴۶۱
 شمس الدین محمد بن یحیی بن علی لاهیجی
 نگا سید محمد نور بخش
 شمس الدین محمد حافظ نگا حافظ
 شمس الدین محمد صاحب بوان جوینی - ۳۹۰
 ۴۰۷-۴۰۸-۴۱۰
 شمس الکفایہ نگا احمد بن حسن میندی
 شمس المعالی نگا قابوس بن وشعیر
 شمس الوزراء - ۳۲۲-۳۲۸
 شمس تبریزی - ۳۷۵-۳۹۷
 شمعون - ۱۴۳
 شمس - ۳۱۵
 شن کوای - ۱۸۸
 شوریدہ شیرازی (فسیح الملک) - ۴۱۰-۶۰۵
 ۶۰۸
 شوین دخت - ۱۶۸
 شہاب الدین ابوحنس عمر بن محمد سہروردی
 ۳۹۴
 شہاب الدین عبداﷲ بن عبدالرشید نگا حافظ
 ایرد
 شہاب الدین عبداﷲ و صاف - ۴۲۴
 شہاب الدین محمد سام قوری - ۳۷۴-۳۷۲
 شہاب الدین یحیی سہروردی نگا شیخ
 اشراق
 شہرات - ۳۸

- شیخ حیدر (سلطان حیدر) ۴۶۷-۴۷۸
 شیخ خزعل - ۶۳۷-۶۴۳
 شیخ زاهد گیلانی - ۴۱۴-۴۳۹
 شیخ زین الدین ابوالحسن علی بن حمیشی (محقق ثانی) - ۲۹۲
 شیخ سلمان بنی کعب - ۵۶۶
 شیخ شطاح نکا شیخ ابو محمد روزبهان
 شیخ شمس الدین محمد شیرازی (فدائی) ۴۶۱
 شیخ صدق الدین ابراهیم - ۴۱۳
 شیخ سعد الدین موسی - ۴۱۶-۴۴۶
 شیخ سدوق نکا ابن بابویه
 شیخ سنی الدین اردبیلی - ۳۹۸ - ۴۱۴
 ۴۱۶-۴۱۸-۴۱۹-۴۲۶-۴۲۷-۴۴۶
 ۴۶۷-۴۷۵-۴۹۴
 شیخ طایفه - ۳۳۵
 شیخ طریحی (شیخ فخر الدین) - ۵۳۵
 شیخ عبدالقادر جیلانی ۳۶۸
 شیخ عبدالله شافعی - ۴۵۷
 شیخ علیخان زند - ۵۶۴
 شیخ علیخان زندگنه - ۵۳۳-۵۳۸
 شیخ علی محمد نعمان فهدائی - ۶۱۸
 شیخ غازی نکا شیخ ابواسحق کازرونی
 شیخ فضل الله توری - ۶۳۱
 شیخ کبیر - ۲۷۲-۲۹۱-۳۰۴-۳۱۹-۳۲۹
 شیخ لطف الله - ۵۲۰
 شیخ محمد حزین اسفهانى - ۵۳۹
 شیخ محمد عبده (مصرى) ۶۱۸
 شیخ محمد عسار تبریزی - ۴۴۱
 ۳۸۴
 شیخ احمد بن شیخ زین الدین احسانی - ۵۹۰
 ۵۹۸
 شیخ احمد بن محمد اردبیلی نکا مقدس اردبیلی
 شیخ احمد روحی - ۶۰۰-۶۲۴
 شیخ احمد جام (زنده پیل) - ۳۲۹ - ۳۵۵
 ۴۲۵
 شیخ احمد غزالی طوسی - ۳۵۶
 شیخ اشراق - ۳۶۴-۳۷۷-۴۱۰
 شیخ الحکماء (میرزا محمد حسین کازرونی) ۶۳۷-۶۴۶
 شیخ الرئیس ابوعلی سینا نکا ابن سینا
 شیخ المغانه نکا محمد بن الحسن علی بن الطوسی
 شیخ امیر مسعود - ۴۷۷
 شیخ امین الدین محمد بن شیخ زین الدین علی
 ۴۳۰
 شیخ اویس ایلکانی (جلاویر) - ۴۳۴ - ۴۳۵
 ۴۳۸-۴۳۹-۴۴۰-۴۵۶
 شیخ اویس خان زند - ۵۷۴
 شیخ بهائی (بهاء الدین محمد بن حسین عاملی) ۴۹۶-۵۱۹-۵۳۱
 شیخ حسن جلاویر (شیخ حسن بزرگ) ۴۲۲
 ۴۲۵-۴۲۷-۴۲۸-۴۳۳-۴۳۵-۴۵۶
 شیخ حسن جوزی - ۴۲۹
 شیخ حسن چوپانی (شیخ حسن کوچک) ۴۲۸-۴۳۰
 شیخ حسن بن نظام اسفهانى - ۴۶۴

- صالحه - ۴۷۰
 سیا (ابوالحسن) - ۶۶۷
 سپوری (باقرخان) - ۶۲۸
 صحبت لاری (محمد باقر) - ۵۹۴
 سدرا شراف - ۶۷۱
 سدرالدین ابوالعالی الطنقرین محمد
 ۴۱۰
 سدرالدین دشتکی - ۴۷۴
 سدرالدین شیرازی (مسیح الزمان) - ۵۲۹
 سدرالدین عبداللطیف بن محمد خجندی -
 ۳۷۵
 سدر اصفهانی - ۶۰۷
 سدرالمطهرین نکا ملاسدا
 سدرجهان - ۴۱۱-۴۱۲
 سدید نکا ابوبکر
 صفی‌الدین ارموی - ۴۱۲
 صفی علیشاه (علیخان) - ۶۲۵-۶۲۲
 صفی میرزا سفوی - ۵۰۷-۵۱۶-۵۲۳
 صفی میرزا نکا شاه سلیمان
 صفی میرزای ثانی - ۵۵۲
 صلاح‌الدین ذرکوب - ۴۰۰
 صلاح‌الدین ابویی - ۳۶۹-۳۷۷
 صلاح‌الدین موسی - ۴۵۵
 صمصام الدوله - ۳۰۶
 صمصام السلطنه - ۶۳۲-۶۳۴-۶۳۹
 صمصام‌الدین محمود لری - ۴۱۲
 سنیع‌الممالک (ابوالحسن خان نقاشباشی)
 ۶۰۷
 سنیع خاتم (محمد) - ۶۱۸
 شیخ محمد لاهیجی (امیر) - ۴۸۸
 شیخ محمود شستری - ۴۰۹-۴۲۰-۴۲۱
 شیخ مرتضی انصاری - ۶۰۹
 شیخ مرشد نکا شیخ ابواسحق کازرونی
 شیخ مرتضی انصاری - ۵۸۰
 شیخ مفید - ۳۱۸-۳۲۲
 شیخ مقبول نکا شهاب‌الدین سهروردی
 شیخ معرف‌الدین نکا سعدی
 شیخ نجم‌الدین رازی - ۳۹۹
 شیخ هادی نجم آبادی - ۶۲۷
 شیرزاد بن مسعود غزنوی - ۳۴۹-۳۵۰
 شیرویه - ۲۰۹
 شیشیا - ۱۰
 شیل - ۶۲۶
 ص
 سائب تبریزی (محمد علی) - ۵۱۲-۵۳۴
 ۵۳۵
 سائن‌الدین اصفهانی - ۴۵۲
 صادق هدایت - ۶۶۲
 سارم افندی - ۵۹۷
 صاحب‌الدعوة نکا ابومسلم خراسانی
 صاحب بن عباد - ۲۸۹-۲۹۶-۳۰۰-۳۰۵
 ۳۰۹
 صاحب‌الزنج - ۲۶۹-۲۷۰-۲۷۲-۲۷۴
 صادق خان شقاقی (استظهارالدوله) - ۵۶۳
 ۵۶۹-۵۷۰-۵۷۲-۵۷۴
 صالح بن عبدالرحمن سیستانی - ۲۳۱
 صالح بن نصرکنانی - ۲۶۴-۲۶۵-۲۶۶
 صالح بیگک بیات - ۵۶۱

طاهر ذوالیمنین ۲۴۶-۲۵۰-۲۵۲-۲۵۴
 ۲۵۵-۲۵۷
 طبریزی نکا ابوبکر خوارزمی
 طفا تیمورخان ۴۲۷-۴۳۳
 طغانشاه بن مؤیدآی ادبه - ۳۷۱-۳۷۵
 ۴۰۵

طغرائی ۳۵۲
 طغرل بن منقر ۳۷۹-۳۸۲
 طغرل دوم ۳۵۶
 طغرل سوم ۳۷۳-۳۷۶-۳۷۷-۳۷۸
 طغرل سلجوقی ۴۲۳-۴۲۵-۴۲۶-۴۲۷
 ۴۲۸-۴۲۹-۴۳۰-۴۳۱-۴۳۲-۴۳۳
 ۴۳۴-۴۳۴

طغرل کافر نعت ۳۳۰
 طلحه ۴۱۸

طلحه بن طاهر ۲۵۸-۲۵۹
 طهماسب میرزا صفوی نکا شاه طهماسب
 دوم

طهماسب میرزا مؤیدالدوله ۶۰۶
 شهسورت خان گرجی ۵۱۵-۵۱۷-۵۲۴
 ۵۳۱

ظ

ظاهری ۲۵۶
 ظهیرالدوله محمد امیر بیگ ۴۹۱
 ظهیرالدین ابومنصور ۳۲۸
 ظهیرالدین محمد بایر ۴۲۵-۴۷۶-۴۷۹
 ۴۸۰-۴۸۲-۴۹۰-۴۹۱-۴۹۵
 ظهیرالدین تفتکین ۳۴۷
 ظهیرالدین قاریابی ۳۸۱

سودا سرافیل (جهانگیر خان) ۶۱۳-۶۳۱
 سورتگر (لطفعلی خان) ۵۸۲
 سورتگر (دکتر لطفعلی) ۶۲۶-۶۸۴
 سیدل خان ۵۵۱

ض

ضیاءالدین بن جلالالدین مسعود شیرازی
 ۳۹۰

ضیاءالدین سهروردی - ۲۴۵-۳۶۹
 ضیاءالدین شنسبی ۳۸۱
 ضیاءالدین عبدالملک بن عبدالله ۴۳۱
 ضیاءالدین بخش ۴۳۲
 ضیاءالدین یوسف بن جامر ۴۷۷
 ضیاءالملک احمد علی بن حسن نکا نظام
 الملک ثانی

ط

طاری بن زیاد ۲۳۰
 طاشی خاتون (تاشی خاتون) ۴۳۱-۴۳۲
 طاطوس ۱۰۸
 طالب آملی ۵۳۲
 طالب اف (عبدالرحیم بن ابوطالب) ۶۳۳
 طالب جاجرمی ۴۶۶-۴۷۵
 طالع ۶۱۹
 طاهر بن احمد صفاری ۳۰۹-۳۱۱
 طاهر بن حسین ۲۹۸-۳۰۰
 طاهر بن عبدالله (طاهر دوم) ۲۶۳-۲۶۷
 ۲۶۸
 طاهر بن لیث ۲۶۶
 طاهر بن محمد صفاری ۲۷۹-۲۸۱-۲۸۰

ظهيرالدين مرعشی - ۲۷۴

ع

عادلشاه (علی قلی خان) ۵۶۰-۵۶۱

عادلشاه نکا علی میرزا ظل السلطان

عاف قزوینی - ۶۴۹۰

عارفی هروی (سلمان دوم) - ۴۶۱۰

عاشق اسفهانلی (آقا محمد) - ۵۶۸۰

عالمکبر - ۵۳۹۰

عایشه - ۲۱۸۰

عباس - ۴۶۵۰

عباس آقا صراف تبریزی - ۶۳۰

عباس بن عبدالعطلب - ۲۶۳۰

عباس بن هاشم - ۲۶۰۰

عباس قلی خان باوندی پهلوی - ۶۱۵

عباس نقسود بیگک - ۵۱۷۰

عباس میرزا - ۵۳۹۰ - ۵۴۳۰

عباس میرزا - ۵۵۳۰ - ۵۵۸۰

عباس میرزا مقوی نکا شاه عباس مقوی

عباس میرزا قاجار - ۵۷۲۰ - ۵۷۹۰ - ۵۸۱۰

۵۸۲ - ۵۸۳ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶ - ۵۸۷

۵۸۸ - ۵۸۹ - ۵۹۱ - ۵۹۲ - ۵۹۳ - ۵۹۷

۶۱۵ - ۶۱۶ - ۶۱۸

عباسه - ۲۵۲۰

عبدالباقی تبریزی - ۵۲۳۰

عبدالباقی خان زنگنه - ۵۵۴۰

عبدالجبار بن عبدالرحمن - ۲۴۱۰

عبدالحمید خان اول عثمانی - ۵۶۹۰

عبدالرحمن - ۲۴۴۱

عبدالرحمن بن اسحق همدانی - ۲۸۷۰

عبدالرحمن بن علوان - ۲۸۹۰

عبدالرحمن بن محمد بن اشعث - ۲۲۸۰

۲۲۹

عبدالرحمن بن مسلم نکا ابوسام

خراسانی

عبدالرحمن بن ملجم مرادی - ۲۱۹۰

عبدالرحمن پاشا - ۵۸۳۰

عبدالرحمن خارجی - ۲۷۰۰

عبدالرزاق - ۴۶۳۰

عبدالرزاق دهبلی - ۵۶۶۰ - ۵۹۱۰

عبدالرزاق شیبانی نکا ابن فوطی

عبدالرزاق کاشی - ۴۲۶۰

عبدالرزاق کلیشه ساز - ۶۲۹۰

عبدالرسول خان - ۶۰۷۰

عبدالرشید بن محمود - ۳۲۹۰ - ۳۳۰۰

عبدالرشید حسینی - ۵۳۰۰

عبدالرشید دیلمی - ۵۳۴۰

عبدالسلام بن موسی بن ابی بکر شیرازی - ۴۶۳۰

عبدالمطیف بن بالغ بیگک - ۴۶۵۰

عبدالمطیف خان ازبک - ۴۹۵۰

عبدالعزیز بن محمود بن سعید - ۳۶۱۰

عبدالعظیم قریب - ۵۹۷۰

عبدالقاهر جرجانی - ۳۴۰۰

عبدالمؤمن خان ازبک - ۵۰۸۰ - ۵۱۰۰

عبدالمؤمن صفی الدین ارموی - ۳۸۷۰

عبدالمجید میرزا عین الدوله - ۶۲۷۰ - ۶۲۹۰

عبدالمطک بن قریب نکا اسمعی

عبدالمکک بن مروان - ۲۲۶۰ - ۲۲۷۰ - ۲۲۹۰

۲۲۹

عبيدالله خان اذبك - ۴۸۵ - ۴۸۹ - ۴۹۰

۴۹۱-۴۹۲-۴۹۳-۴۹۵-۵۰۱-۵۰۸-۵۱۰

عبيدالله معمر - ۲۱۶

عبيدالله نجم الدين زاکانی - ۴۳۶ - ۴۳۸

۴۳۹

عشیر - ۳۲۴

عثمان بن ابی العباس ثقفی - ۲۱۵-۲۱۶

عثمان بن عفان - ۲۱۶-۲۱۷-۲۱۸-۲۱۷

عثمان بن محمد مختاری - ۳۶۲

عثمان پاشا - ۵۰۵ - ۵۰۶ - ۵۰۷

عدنان مندوس - ۶۶۵

عدنات نگا ادانتوس

عددا (عزيز) - ۱۹۰-۲۶

عرفی شیرازی - ۴۹۸-۵۰۹

عزالدوله دیلمی - ۳۰۲

عزالدين ابراهيم - ۴۲۰

عزالدين حسين غوری - ۳۶۰

عزالدين مسعود بن قنبلالدين مودود -

۳۷۸

عزالدين ملك كرد - ۴۵۷

عزالملك حسين - ۳۴۴

عزت ملك - ۴۳۰

عزيز بن نوح - ۲۵۹-۲۶۰

عسجدی - ۳۲۶

عصمت (خواجه عصمتاڅ بخاری) - ۴۵۰

۴۵۸

عبدالوله دیلمی - ۲۷۸-۲۸۰-۲۹۳-۲۹۴

۲۹۵-۲۹۷-۲۹۸-۲۹۹-۳۰۰-۳۰۳-۳۰۴

۳۰۴-۳۰۵-۳۰۶-۳۰۶-۳۱۰-۳۱۶-۳۱۷-۳۲۷

عبدالملك بن نوح سامانی - ۲۹۵-۲۹۶-۲۹۷

عبدالملك دوم - ۳۱۰-۳۱۱

عبدالملك عطاش - ۳۳۷

عبدالواسع جبلی - ۳۶۷

عبدالوهاب قزوینی - ۶۲۰

عبدالله بن ابراهيم بن شاعرخ - ۴۶۶

عبدالله بن جعفر نگا ابن دستوبه

عبدالله بن زبیر - ۲۲۴-۲۲۷

عبدالله بن شعبه - ۲۴۰

عبدالله بن صالح - ۲۷۱

عبدالله بن طاهر - ۲۵۱-۲۵۸-۲۵۹-۲۶۰

۲۶۱-۲۶۲-۲۶۳-۲۶۵

عبدالله بن عامر - ۲۱۶-۲۱۷

عبدالله بن عبدالعطلب - ۱۹۲-۱۹۷

عبدالله بن عثمان - ۲۱۵

عبدالله بن علی بن عبدالله نگا ابوالعباس

سناح

عبدالله بن عمرو بن العباس - ۲۲۰

عبدالله بن عمر بن عبدالعزيز - ۲۳۷

عبدالله بن مقفع - ۲۳۱-۲۳۳-۲۳۸-۲۴۲

۲۴۳

عبدالله بن میمون قناح - ۲۷۲

عبدالله پاشا - ۵۵۴

عبدالله خان گرجی - ۵۴۰

عبدالله قنبل شاه - ۵۳۰

عبدالله هاتفی - ۴۸۸

عبيدالله بن احمد بن خرداذبه - ۲۵۸

عبيدالله بن زياد - ۲۲۲-۲۲۵-۲۲۷

عبيدالله بن عمر - ۲۴۶

علاءالدین محمد خوارزمشاه - ۳۸۱-۳۸۰

۳۸۸-۳۸۷-۳۸۶-۳۸۵-۳۸۴-۳۸۳-۳۸۲

۳۹۳

علاءالدین محمد شاه - ۴۱۲

علاءالدین هندو - ۴۱۹

علاءالملك ترمذی - ۴۸۶

علامه حلی - ۴۲۳-۳۹۷

علامه دوانی - ۴۵۸ - ۴۷۱ - ۴۷۶-۴۷۴

۴۹۵-۴۸۶-۴۸۲-۴۷۹

علامه قزوینی (محمد بن عبدالوهاب قزوینی)

۶۶۱-۶۲۰

علامه مجلسی - ۵۳۷

علیا حضرت قرچ پهلوی (شهبانوی ایران)

۶۸۱-۶۷۹-۶۷۸-۶۷۷-۶۷۰-۶۶۸-۶۵۳

۶۹۶-۶۹۰-۶۸۹-۶۸۶-۶۸۵-۶۸۴-۶۸۲

۶۹۹-۶۹۸

علی بن احمد اسدی طوسی - ۳۳۱

علی بن الحسین - ۲۶۹

علی بن الحسین نکا ابوالفرج اصفهانی

علی بن الیاس - ۲۸۸

علی بن حسن بن ایوب نکا قنلوویه

علی بن حسین انصاری - ۴۵۰-۴۳۸

علی بن شروین - ۲۷۸

علی بن عباس مجوسی اهوازی - ۳۰۸

علی بن عیسی بن ماهان - ۲۵۲-۲۵۱-۲۵۰

۲۵۴-۲۵۳

علی بن لیت - ۲۷۴-۲۷۳

علی بن محمد نکا ابوالفتح بسنی

علی بن محمد ورزینی نکا صاحبالترنج

علی بن مسعود غزنوی - ۳۳۰

عبدالدین عبدالرحمن بن احمد ایچی -

۳۴۳

عبدالملك قاجار - ۶۳۳-۶۳۲

عطاء بن حکیم نکا المفتح

عطائی رازی - ۳۳۹

عطا ملک جوینی - ۴۰۵-۳۹۰

عتبة بن مسلم عتانی - ۲۴۵

علاءالدوله - ۶۲۸

علاءالدوله ابوالمنذر نکا آتمز خوارزم

شاه

علاءالدوله الخ بیگک بن شاهرخ - ۴۵۳

۴۶۹-۴۶۸-۴۶۷

علاءالدوله بن سنقر - ۴۶۵

علاءالدوله بن طغانشاه - ۴۰۵

علاءالدوله علی دیلمی - ۳۴۴-۳۱۸

علاءالدوله کاکویه - ۳۲۹-۳۲۶-۳۲۱

علاءالدوله ابوسعید مسعود بن ابراهیم - ۳۴۵

علاءالدین آتمز غوری - ۳۸۶

علاءالدین اتابک یزد - ۴۰۶

علاءالدین تکش خوارزمشاه - ۳۷۱-۳۶۹

۳۸۰-۳۷۹-۳۷۸-۳۷۷-۳۷۶-۳۷۲

علاءالدین حسین غوری - ۳۶۴-۳۶۳-۳۶۲

۳۷۲-۳۶۷

علاءالدین عطا ملک جوینی - ۳۷۱ - ۴۰۱

۴۰۸

علاءالدین کرک ارسلان سنقری - ۳۷۹

علاءالدین محمد - ۳۹۸

علاءالدین محمد بن شجاع الدین علی غوری

۳۸۶

- عمادالدین زنگی آق سقر - ۳۴۱-۳۴۵
 ۳۶۱-۳۵۲
 عمادالدین قرہ ارسلان نگا قاورد
 عمادالکتاب - ۶۲۵
 عماد ققبہ (خواجہ عمادالدین ققبہ) - ۴۳۹
 عمارخارجی - ۲۵۹-۲۶۵
 عمارپاسر - ۲۱۳
 عمر بن الخطاب - ۲۱۲-۲۱۴-۲۱۵-۲۱۷
 ۲۱۷-۲۲۱
 عمر بن بحر نگا جاحظ
 عمر بن سعد - ۲۲۵
 عمر بن عبدالعزیز - ۲۳۲
 عمر بن علاء - ۲۴۵
 عمر پاشا - ۵۶۷-۵۶۹
 عمر شیخ - ۲۳۸-۲۴۶-۲۴۷-۲۵۱-۴۶۱
 ۴۹۰-۴۷۶-۴۷۲
 عمرو بن العاص - ۲۲۰
 عمرو دوم سفاری - ۲۸۱
 عمرو لیث سفاری - ۲۷۲-۲۷۳-۲۷۴-۲۷۶
 ۲۷۷-۲۷۸-۲۷۹-۲۸۱-۵۲۰
 عمق بخارائی - ۳۵۵-۳۶۱
 عمو عبادہ سقلا نگا ابو عبیدہ
 عمید الملک کندی - ۳۳۴-۳۳۵
 عنصر المعالی (کیکاؤس بن اسکندر) - ۳۲۹
 ۳۳۵-۳۴۰
 عنصری - ۳۲۵
 عین الدولہ آصف خان - ۵۱۵-۵۲۳
 عین الزمان امام ابوعلی حسن بن علی قطنان
 مروزی - ۳۳۶
- علی بیگہ بن بہاؤ الدین قرہ عثمان - ۴۶۱
 علی پاشا - ۵۵۴
 علی تبریزی (فتووا لکتاب) - ۴۶۴-۵۳۴
 علی حاجب - ۳۲۱
 علی خان امین الدولہ - ۵۹۹
 علی خان مراقعہ ای (اعتماد السلطنہ) - ۶۰۳
 علی خارجی نگا صاحب الزنج
 علی رضا عباسی (شاہنواز) - ۵۰۸-۵۰۹
 ۵۲۳
 علی سلطان اورنگ - ۴۹۹
 علیشاہ خزنوی (تاج الدین) - ۳۸۴-۳۸۵
 علی عماد الدولہ دہلی - ۲۸۸-۲۹۱-۲۹۳
 علی فخر الدولہ نگا فخر الدولہ دہلی
 علی قلی خان نگا عادلشاہ
 علی قلی خان شاملو - ۵۰۵-۵۰۶-۵۰۷
 علی قلی خان مخیر الدولہ - ۶۳۴
 علی قلی میرزا اعتماد السلطنہ - ۶۰۵-۶۰۷
 علی محمد خان زند - ۵۷۰-۵۷۱
 علی مختاری گلپایگانی - ۶۰۵-۶۲۲
 علی مرادخان بختیاری - ۵۵۵
 علی مرادخان زند - ۵۷۳-۵۷۴
 علی مرادخان بختیاری - ۵۶۱-۵۶۲
 علی میرزا ظل السلطان - ۵۹۳-۵۹۴
 علی نقی خان زند - ۵۷۳-۵۷۹
 علی نصر اللہی - ۴۹۱
 عماد الدولہ نگا تورانشاہ
 عمادالدین احمد بن ابی بکر - ۳۶۴
 عمادالدین زنگی - ۳۷۰-۳۸۰

غیاث الدین کبیر و قلع ارسلان۔ ۳۸۱-۳۲۶
 غیاث الدین محمد خوارزمشاہ۔ ۳۹۱-۳۹۲
 غیاث الدین محمد ساجوقی۔ ۳۴۶ - ۳۴۸
 ۳۵۱-۳۵۰

غیاث الدین محمد وزیر - ۴۲۵
 غیاث الدین محمود بن غیاث الدین محمد
 غزنوی۔ ۳۸۳-۳۸۴
 غیاث الدین منصور بن سعد الدین محمد
 دشتکی۔ ۴۷۵-۴۹۲-۴۹۵-۵۰۰

غیاث الدین نقاش۔ ۴۵۵

ف

فاتح۔ ۳۰۸
 فانک۔ ۱۳۷
 فانک۔ ۲۸۶
 فانک بن ابی جہل۔ ۲۹۹
 فارابی۔ ۲۷۱-۲۹۴
 قارنا باز۔ ۲۸-۲۳-۲۳-۲۶
 قارناسس۔ ۹۵
 فاضل عینی۔ ۴۶۶
 فاطمہ ع۔ ۲۰۷-۲۱۲
 فاطمہ۔ ۵۵۳
 فالزیوم۔ ۵۱۰
 فان عاسلت۔ ۵۱۹
 فایق۔ ۳۰۴
 فتح اللہ۔ ۴۷۶
 فتح علی بن محمد جعفر شیرازی (حجاب)
 ۶۰۳
 فتح علیخان۔ ۵۲۶
 فتح علیخان افشار۔ ۵۶۵-۵۶۶
 فتح علیخان ساحیدیوان۔ ۶۱۸

عین القضاء ہمدانی۔ ۳۵۸
 عین الملک فخر الدین حسین بن شرف الملک
 ۳۹۱
 عیسیٰ (حضرت مسیح)۔ ۱۰۲-۱۰۸-۱۰۸-۱۲۷
 ۲۰۴-۲۰۶-۲۱۰

عیسیٰ۔ ۲۵۱

عیسیٰ خان۔ ۴۹۹

غ

غازان خان (محمود)۔ ۴۱۳-۴۱۴-۴۱۵
 ۴۳۰
 غایر خان۔ ۳۸۷-۳۸۸
 غزالی۔ ۳۲۲-۳۲۴-۳۴۷-۳۴۸-۳۴۹
 ۳۵۶

غزالی متہدی۔ ۵۰۳

غسان بن عباد۔ ۲۵۷

غنائری رازی۔ ۳۲۷

غلامحسین فیض کاشانی۔ ۵۳۶

غیاث الدین بن رکن الدین آل کرت۔ ۴۱۹
 ۴۲۱-۴۲۴-۴۴۲

غیاث الدین ابوالفتح محمد بن سام غوری۔

۳۶۸-۳۷۲-۳۷۳-۳۷۴-۳۸۱-۳۸۲

غیاث الدین ابوشجاع محمد ساجوقی۔ ۳۴۷

غیاث الدین بایسنقر۔ ۴۴۸

غیاث الدین بن ہمام الدین شیرازی نکا

خواند میر

غیاث الدین پیرشاہ بن محمد خوارزمشاہ

۳۹۱-۳۹۰

غیاث الدین جمشید کاشانی۔ ۴۲۹ - ۴۵۴

۴۵۵-۴۵۸-۴۶۲

فردات - ۱۷
 فردريك گلداسمیت - ۶۰۹-۶۰۸
 فردوسی (ابوالقاسم) - ۲۹۰-۳۰۴-۳۱۴
 ۳۱۸-۳۲۰-۳۷۱-۶۵۰
 فردوسی ثانی (میرزا محمد علی) - ۵۶۰
 فردق - ۲۳۴
 فرس من - ۱۰۹-۱۲۴-۱۲۵
 فرست الدوله (محمد نصیر الحسینی) - ۶۰۴
 ۶۲۲-۶۲۰
 فرناس - ۳۵۵
 فرناك اول - ۷۰-۷۱-۷۳-۹۱
 فردات - ۴۲
 فردتیش - ۶
 فردزانفر (بدیع الزمان) - ۶۸۶
 فروغی (ابوالحسن) - ۶۶۸-۶۱۸
 فروغی (محمد علی) - ۶۵۰
 فروغی بسطامی (عباس) - ۵۷۹-۶۰۶
 فرهاد - ۱۰۹
 فرهاد اول - ۷۱۰-۷۲
 فرهاد دوم - ۸۱۰-۸۱-۸۹
 فرهاد سوم - ۹۰-۹۱-۹۲-۹۶
 فرهاد چهارم - ۹۷-۹۸-۹۹-۱۰۰-۱۰۳
 ۱۰۵-۱۰۹-۱۱۱
 فرهاد پنجم (فرهادك) - ۱۰۱-۱۰۲-۱۰۳
 ۱۰۴
 فرهاد میرزا متمدن الدوله - ۵۹۷-۶۱۵
 فرهنگه (ابوالقاسم) - ۶۲۲
 فری یایت (اشك چهارم) - ۶۸-۶۹-۷۱
 ۷۲

فتح علیخان سیبای کاشانی - ۵۷۷-۵۷۹-۵۸۹
 فتح علیخان قاجار - ۵۳۷-۵۴۷
 فتح علیشاه قاجار - ۱۵۲-۵۶۶-۵۶۸
 ۵۷۰-۵۷۴-۵۷۸-۵۷۹-۵۸۰-۵۸۱
 ۵۸۲-۵۸۳-۵۸۴-۵۸۶-۵۸۷-۵۸۸
 ۵۸۹-۵۹۱-۵۹۲-۵۹۳-۶۰۰-۶۰۶
 ۶۰۷
 فخرالدین آل کورت - ۴۱۶
 فخرالدوله دیلمی (علی) - ۳۰۳-۳۰۴
 ۳۰۷-۳۰۹-۳۱۰
 فخرالدین اسعد گرگانی - ۳۳۱-۳۳۷
 فخرالدین عراقی - ۳۸۶-۴۰۸-۴۱۰
 فخرالدین محمود بن یحیی الدین محمد
 طبرائی نگا ابن یحیی
 فخر الملک دیلمی - ۳۴۷
 فرا اورت - ۶
 فراتاسس نگا فرهاد پنجم
 فراترپلروس مجارستانی - ۴۸۹
 فراته دارا - ۵۲۰
 فرانسوا سالون - ۶۲۶
 فرخ - ۲۱۹
 فرخان - ۲۶۰
 فرخ روبرسای - ۶۸۲
 فرخ زاد نگا خسرو پنجم
 فرخ زاد غزنوی - ۳۳۰-۳۳۲
 فرخ یسار - ۴۷۷-۴۷۸-۴۸۱
 فرخی سیستانی - ۳۲۵
 فرخی یزدی (محمد) - ۶۵۴

فیروز سوم ساسانی - ۱۷۸-۱۷۹ - ۱۸۰

۱۸۱-۱۸۲-۲۱۱-۲۱۷-۲۱۹ - ۲۲۳

۲۲۵

فیروزکاشانی نکا ایولؤلؤ

فیروز مشرقی ۲۷۸۰

فیروز میرزا ۵۹۶۰

قبض (میرزا عیسی خان) ۶۴۱۰

قیلادلفوس نکا فرهاد اول

قیلوپاتر نکا سلوکوس چہارم

قیلومتر نکا آتالوس سوم

قیلہتر ۷۰۰

قیلیپ ۴۸۰

قیلیپ دوم ۲۴۰-۲۴۱-۲۴۲-۲۴۳-۲۴۴

قیلیپ سوم ۵۱۲-۵۱۳-۵۱۶-۵۱۷

قیلیپ پنجم ۶۸۰

قیلیپ کوس ۵۳۰

ق

قائم آل محمد ع نکا حضرت قائم

قائم مقام اول (میرزا عیسی فراہانی) -

۵۷۹-۵۸۵-۵۸۶-۵۸۹-۵۹۴

قائم مقام دوم (میرزا ابوالقاسم) - ۵۷۲

۵۹۴-۵۹۵-۵۹۶

قآنی (میرزا حبیب) ۵۸۳-۶۰۴

قابوس بن وشمگیر (شمس المعالی) - ۳۰۲

۳۰۳-۳۱۱-۳۱۲-۳۱۳-۳۲۴

قارن - ۱۹۴-۲۱۸-۲۵۲

قاسم زادہ (دکتر قاسم) ۶۶۹

قاضی اختیارالدین حسن بن علی - ۴۸۹

قاضی بہاء الدین ۴۴۸

قریدالدین عطار نیشابوری - ۳۵۹ - ۳۸۹

۳۹۲

قریدالدین مسعود (کنج شکر) ۴۰۳

قریدون شاہ ۳۵۲

قریدون میرزا فرمانفرما - ۶۰۴

فسیحی خوافی - ۴۴۱-۴۵۴-۴۶۲

فضل اللہ استرآبادی ۴۵۷

فضل بن حاتم نکا ابوالعباس نیریزی

فضل بن ربیع - ۲۵۴

فضل بن سهل سرخسی - ۲۵۳-۲۵۵-۲۵۶

فضل بن عیاض بن مسعود ۲۵۲

فضل بن محمد فارمدی - ۳۱۵

فضل بن یحییٰ برمکی - ۲۴۹-۲۵۰-۲۵۳

فضل علیخان قراباغی - ۵۹۷

فضلوہ شبانکارہ - ۳۳۳-۳۳۵

فضلوہ (علی بن حسن بن ایوب) ۳۳۱

فتنورچین - ۲۱۷

فلابوس و سپاسیان ۱۱۵-۱۱۶

فلک المعالی منوچہر - ۳۲۲

فیلیپ کوس ۲۰۱

فنا خسرو نکا عضالدولہ دہلی

فن ددیابل - ۵۱۳

فوزیہ - ۶۶۱

فوکاس - ۲۰۳-۲۰۵

فیروز - ۱۷۸-۱۷۹-۱۸۰-۱۸۱-۲۶۰

فیروز - ۲۱۱

فیروزآبادی - ۴۲۲-۴۵۴

فیروزان - ۲۱۴-۲۱۵

فیروز شاہ ثانی - ۴۱۰

- قريب (عبدالعلیم) ۶۷۹
قرغز خان - ۴۳۰
قرزلارسلان - ۳۷۷-۳۷۵
قسطنطين نگا کسناشینو
قطان مروزی - ۳۶۴
قلیبالدین شاه جهان - ۴۱۵
قلیبالدین محمد خوارزمشاه - ۳۴۵-۳۴۹
۳۵۲
قلیبالدین محمد بن نکش خوارزمشاه - ۳۷۹
قلیبالدین محمد بن عمادالدین زنگی - ۳۸۰
قلیبالدین محمد دازی - ۴۳۷-۴۶۹
قلیبالدین محمد شاه - ۳۹۵
قلیبالدین محمد غوری - ۳۶۰-۳۶۲
قلیبالدین محمد قراخانی - ۴۱۱
قلیبالدین محمود و دنیاهاالدین بن مسعود
کازرونی - ۳۹۴-۴۱۷
قلیبالدین مودود بن عمادالدین زنگی -
۳۷۴-۳۷۰
قنران تبریزی - ۳۲۳-۳۲۲-۳۲۷
قنقاع بن عمر - ۴۱۵
قلج ارسلان - ۳۸۵-۳۸۳
قلخانچی ذوالقدر - ۵۰۳
قمرالصوفیه نگا ابن لغوی
قوامالدین نگا ابوالقاسم دره گزی
قوامالدین معمار شیرازی - ۴۵۵ - ۴۶۲
قوامالدین مرعشی - ۴۳۶
قوامالسلطنه (احمد قوام) - ۶۴۱ - ۶۵۷
۶۶۰
قوامالملک شیرازی - ۶۳۱
- قاضی حمیدالدین عمر بن محمود - ۳۶۸
قاضی زاده رومی - ۴۵۶-۴۶۲
قاضی شمسالدین احمد بن ابراهیم نگا
ابن خلکان
قاضی مجدالدین قالی - ۴۳۳
قاضی محمد - ۶۶۰
قاضی محمد کاشی - ۴۸۴
قاضی محیالدین بردعی - ۴۳۴
قاضی نورالله بن سید شریفالدین مرعشی
شوشتری - ۴۹۶-۵۰۳-۵۱۵
قاورد سلجوقی - ۳۲۶-۳۲۸-۳۴۱
قباد - ۱۸۲-۱۸۳-۱۸۴-۱۸۵-۱۸۶-۱۸۷
۱۸۸-۱۸۹-۱۹۰-۱۹۱-۲۶۰
قباد بن اسکندر میرزای قراقرینلو - ۴۶۱
قباد خان مکرری - ۵۱۵
قباد دوم - ۲۱۰
قتلغ ایٹانج بن محمد ایلدگز - ۳۷۷-۳۷۸
قتلغ خان نگا برای حاجب بن سلدوز
قتلغ شاه - ۴۱۳-۴۱۴-۴۱۵
قتلمش - ۳۲۷
قتیبه بن مسلم باعلی - ۲۹۹-۲۳۰-۲۳۱
قحطیه بن شیب طائی - ۲۳۸-۲۳۹
قرچغای خان (قرچی خان) - ۵۱۸
قرظقه بن کسب - ۲۱۵
قره عثمان (قره ایلوک) - ۴۴۸
قره گوزلو (ابوالقاسم) - ۶۳۲-۶۳۵
قره محمد (قره قوینلو) - ۴۲۲-۴۴۵
قره یوسف (قرایوسف) - ۴۵۱-۴۵۲-۴۵۳
۴۵۵-۴۷۰-۴۷۱

کردوجین - ۴۰۹-۴۲۱
 کرمانشاہ نکا بہرام چہارم
 کریمستان زند - ۴۴۵-۵۶۱-۵۶۲-۵۶۳
 ۵۶۴ - ۵۶۵ - ۵۶۶ - ۵۶۷ - ۵۶۸ - ۵۶۹
 ۵۷۰ - ۵۷۱ - ۵۷۲ - ۵۷۳ - ۵۷۴ - ۵۷۵
 ۵۷۶ - ۵۷۷ - ۶۴۴
 کسائی مروزی - ۲۹۵-۳۱۱
 کسروی (احمد) - ۶۵۹
 کلتار خوس - ۳۸
 کلثویاترا - ۵۰
 کلثویاترا - ۸۱
 کلادیجو - ۴۴۲-۴۵۰
 کنال ساکماہون - ۶۲۸
 کلثواستندیار - ۴۳۱
 کلودیوس - ۱۱۱
 کلیم کاشانی (ابوطالب) - ۵۲۸ - ۵۲۹
 کلینی - ۲۶۳
 کمال الدین اسماعیل - ۳۹۵
 کمال الدین بن اسفہانی - ۵۰۱
 کمال الدین مسمود نکا بابا کمال
 کمال الدین بہراد عراقی - ۴۶۵ - ۴۹۳
 کمال الدین حسین خوارزمی - ۴۵۹
 کمال الدین حسین کاشفی (واعظ) - ۴۸۱
 ۴۸۲ - ۴۸۳
 کمال الدین حسین ہروی - ۵۰۱
 کمال الدین عبدالرزاق کاشانی - ۴۲۵-۴۷۶
 کمال الدین محمود بن علی بن محمود نکا
 خواجوی کرمانی
 کمال الملک (محمد غناری) - ۶۰۱ - ۶۲۳
 ۶۵۵

کوبیلای قآن - ۴۰۰-۴۱۲
 کوچہ بیگک کوردلوی افشار - ۵۶۰

ک

کاآزس نکا کاووس
 کاتب - ۲۴۷
 کاتبی - ۴۶۱
 کادوسیان - ۳۴-۳۶
 کاراکلا - ۱۳۶-۱۳۷
 کاروس - ۱۴۹
 کارول اسپنس - ۶۰۵
 کاساندر - ۴۹-۵۰-۵۱-۵۲-۵۳-۵۷
 کاسیوس وردس - ۹۴-۹۵-۹۶-۱۲۹-۱۳۰
 کاسیلیوس پاسوس - ۹۵
 کاظم نکا امام موسی بن جعفر ع
 کاظم زادہ ایرانشہر (حسین) - ۶۱۸-۶۴۰
 ۴۷۱
 کالیاس - ۲۰-۲۱
 کامران میرزا - ۵۸۰-۶۲۴
 کالی نیکوس نکا سلوکوس دوم
 کامبوزیا نکا کمبوجیہ
 کاووس - ۱۸۷-۱۸۸-۱۸۹
 کاووس - ۲۵۸
 کاووس بن کیتھاد - ۴۳۸
 کاویوس - ۱۰۲-۱۰۳
 کاتزیاس - ۲۷-۳۱
 کتیب ہوزن - ۵۶۳
 کراسوس - ۹۳-۹۴-۹۹
 کرپولر - ۱۱۳-۱۱۴
 کرخی - ۲۹۶
 کردار یگان - ۲۰۰-۲۰۱

- گردیزی نکا ابوسعید عبدالحی
 کرساسب - ۳۳۴
 گرگین خان (شاعروان) - ۵۳۱-۵۳۹-۵۳۸
 ۵۳۴ - ۵۳۲
 گرم بات - ۱۶۱-۱۶۲
 گرومیکو - ۶۸۵
 گریبایدوف - ۵۹۱-۵۹۲
 گریگور - ۱۵۲
 گزنفون - ۲۴-۲۱۰-۲۱
 گشتاسب - ۲۶۷-۲۱۱
 گلوس - ۳۵
 گلنار پیلوئی - ۶۷۶
 کلین خانم - ۵۹۹
 کنجملی پاشا - ۵۵۴
 کنجملی خان - ۵۱۱
 گوبازس - ۱۹۳
 کورخان قراخانی - ۳۸۴-۳۸۲-۳۵۵
 ۳۸۵
 کودرز - ۱۱۰-۱۱۱-۱۱۲
 کودرز دوم - ۹۴
 گوهرشاد آغا - ۴۶۸-۴۶۲-۴۵۵
 گیخانو - ۴۱۰-۴۱۱-۴۱۲
 گیرشمن - ۱۴۷
 گیلان‌شاه زیاری - ۳۲۹-۳۲۵-۳۲۸-۳۴۰
 گیوک خان - ۳۹۵-۳۹۶-۳۹۷
- گ
- لئون کبیر - ۱۷۶
 لئونیداس - ۱۴
 لادویس - ۵۸-۶۱
- کبوجیه - ۳-۴-۵
 کنارنگه - ۲۲۸
 کنت دومرگان - ۶۲۵-۶۲۶
 کندی (پرزیدنت) - ۶۷۲
 کنستانتینوس - ۱۵۴-۱۵۶-۱۵۸-۱۵۹
 ۱۶۰-۱۶۲
 کنشکا - ۱۲۶
 کنون - ۳۱-۳۲
 کواز نکا قباد
 کوازی شانگه - ۹۸-۱۰۸
 کوروش کبیر - ۱-۲-۳-۴-۶-۳۷-۶۸۸
 ۶۹۰-۶۹۱-۶۹۲-۷۰۲
 کوروش دوم - ۲۹-۳۰-۳۱-۳۵
 کوهیار - ۲۶۲
 کیا بزرگ امید رود باری - ۳۵۳-۳۵۸
 ۳۶۰
 کیخسرو - ۵۳۴-۵۴۵
 کیتاوس بن اسکندر نکا عنصرالمالی
 کینلی - ۶۶۶
 کیوس نکا کادوس
 کیومرث بن بیستون - ۴۶۷
 کیهان (ماژوردمودخان) - ۶۴۱
- گ
- گئوردو - ۵
 گئومات - ۵
 گامی نیوس - ۹۳
 گالریوس - ۱۵۱-۱۵۲
 گدمان نکا ارشاک
 گردیانوس - ۴-۱۴۲

۲۵۵ - ۲۵۴ - ۲۵۲ - ۲۴۸ - ۲۴۳	مأمون	لاہیوس - ۹۶
۲۶۴ - ۲۶۰ - ۲۵۹ - ۲۵۸ - ۲۵۷ - ۲۵۶	مأمون بن محمد - ۳۱۰	لاریس کپین - ۵۰۲
	مؤدب نسیی (علی امثر) - ۶۶۱	لارنس لاکھارت - ۵۲۳
۳۷۱ - ۳۶۸ - ۳۶۷ - ۳۶۵	مؤیدآی ابہ - ۳۶۵	لرد استرات کونا - ۶۳۳
۳۸۰ - ۳۷۲	مؤیدالدولہ دیلمی - ۲۹۶ - ۳۰۰ - ۳۰۳	لردولسل - ۵۸۲
	مادام دیولا فوا - ۶۳۷	لرس - ۵۳۲
	مادرتین اپانارف - ۶۱۵	لسان الملك نگا محمد تقی کاشانی
۶۱۹ - ۶۱۷	مارسل اگوست دیولوفوی - ۶۱۷ - ۶۱۹	لسانی شیرازی - ۴۹۴
۶۳۷ - ۶۲۲	مارکوپولو - ۳۷۱ - ۴۰۵ - ۴۱۳	لففانہ بن خواجہ مسعود - ۴۳۶
	مارکوس اورلیوس - ۱۲۸	لفف علیخان - ۵۳۷
	ماری پتی - ۵۴۱	لفف علیخان زند - ۵۷۵ - ۵۷۶ - ۵۷۷
۲۵۸ - ۲۵۷ - ۲۵۶ - ۲۵۲	مازیار بن قارن - ۲۵۲ - ۲۵۶ - ۲۵۸	۵۷۸
۲۶۳ - ۲۶۲ - ۲۶۰	ماکان بن کاکہ - ۲۸۴ - ۲۸۹ - ۲۹۰	لطیف خان - ۵۵۵
	ماکرئیوس - ۱۳۷	لقمان پادشاہ بن طغتمور - ۴۴۳
	مالک اشتر - ۲۲۵	لوئی سیزدم - ۵۲۲
	مالک بن انس - ۲۳۱ - ۲۵۰	لوئی چہاردم - ۵۳۲ - ۵۳۱ - ۵۳۲ - ۵۴۳
	مالینکی - ۵۴۰	۵۴۴ - ۵۴۵
۱۷۶ - ۱۴۷ - ۱۴۶ - ۱۴۴ - ۱۴۳ - ۱۳۷	مانی - ۱۳۷ - ۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۷۶	لوئی - ۵۴۴
	ماء ایزدبار نگا مازیار بن قارن	لوچی عبداللہ ازبک - ۴۹۵
	ماء بڈ - ۱۹۱	لوسیوس روس نگا کابیوس روس
	ماء فروردین - ۲۳۷	لوکولوس - ۸۹ - ۹۰
	ماء ملک خاتون - ۳۵۵	لیاخوف - ۶۲۷
		لی پدروس - ۹۵
		لیشین علی صفاری - ۲۸۰ - ۲۸۱ - ۲۸۵
		لیزا نند - ۲۸ - ۲۹
		لیزماک - ۵۳ - ۵۵ - ۷۰ - ۵۲ - ۵۰
		لی زیان - ۷۵
		لیلی بن نعمان - ۲۸۴
		لیندسی - ۵۸۵

- محمد بن احمد ابیوردی - ۳۴۹
 محمد بن احمد اذهری - ۳۰۴
 محمد بن احمد خوارزمی نکا ابوریحان بیرونی
 محمد بن اسحق ابرقومی (کتبی) - ۴۴۹
 محمد بن اسحق الندیم الوراق نکا ابن -
 الندیم
 محمد بن الحسن بن علی الملوس - ۳۳۵
 محمد بن الحسن علیه السلام - ۲۴۳
 محمد بن بایستقر تیموری - ۴۶۵ - ۴۷۲
 محمد بن بدر - ۲۸۵
 محمد بن برهان الدین محمد خاوندشاه
 نکا میرخواند
 محمد بن حسام الدین خوسفی قهستانی - ۴۷۲
 محمد بن حسن نکا ابن درید
 محمد بن حسن بن اسفندیار - ۳۸۷
 محمد بن دشمن زیار نکا ابن کاکویه
 محمد بن زید (داعی سنیر) - ۲۷۴ - ۲۷۸
 محمد بن سراج الدین یمنوب نکا فیروز
 آبادی
 محمد بن سعد بن زنگی - ۲۰۱ - ۴۰۲
 محمد بن سلیمان (فضولی) - ۴۹۹
 محمد بن سوری ۳۱۵
 محمد بن شداد ۳۹۴
 محمد بن طاهر بن عبدالله - ۲۶۵ - ۲۶۸
 ۲۷۰ - ۲۷۱ - ۲۷۴ - ۲۷۵
 محمد بن طباطبائی نکا ابن طلقی
 محمد بن عباس نکا ابوبکر خوارزمی
 محمد بن عبدالله من نکا حضرت رسول اکرم
 نجاشع بن مسود - ۲۱۴ - ۲۱۵
 مجدالدوله دیلمی - ۳۰۴ - ۳۱۰ - ۳۱۳
 ۳۲۱ - ۳۲۱
 مجدالدین فیروز آبادی - ۴۳۱ - ۴۳۸
 مجدالدین یزدادی خوارزمی - ۳۸۴
 مجدالدین محمد بن ابی طالب نکا مجد
 مجدالملک قمی - ۳۴۵ - ۴۴۶
 مجد همگر - ۴۱۰
 مجدودین آدم سنائی نکا سنائی
 مجدوی - ۵۱۰
 مجمر استهبانی (حسین طباطبائی) - ۵۸۵
 مجلسی اول - ۵۳۱
 مجیرالدین بیلقانی - ۳۷۷
 مجتهد کاشانی - ۵۰۳ - ۵۰۸
 محقق خوانساری - ۵۳۸
 محمد ابراهیم خان آبدارباشی - ۶۱۵
 محمد ابراهیم خان زند - ۵۶۸
 محمد افشین - ۲۷۳ - ۲۷۷ - ۲۷۹
 محمد امین خان - ۶۰۲ - ۶۰۳ - ۶۰۴
 محمد امین رفوف پاشا - ۵۸۹
 محمد امین کاشی (نوقی) - ۵۰۰
 محمد ایلدگر - ۳۷۵ - ۳۷۷
 محمد باقر مجلسی - ۵۲۲ - ۵۴۱
 محمد باقر میرزا نکا سنی میرزا
 محمد باهلیم - ۳۵۱
 محمد بن ابراهیم طائی - ۳۱۶
 محمد بن ابوالفضل محمد بلعی - ۳۰۱
 محمد بن ابی سعید حیثی (تاج سعید) - ۴۹۵
 محمد بن ابی فتح (بیناوی) - ۴۷۸

- محمد بن علی - ۳۱۷
 محمد بن علی بن لیث - ۲۸۱
 محمد بن عمرو لیث سفاری - ۲۷۵
 محمد بن قاسم - ۴۱۷، ۲۶۱، ۲۳۰
 محمد بن قلب الدین مبارز - ۳۹۱
 محمد بن کیا بزرگ امید - ۳۶۷، ۳۵۸
 محمد بن محمد الدارایی - ۵۳۱
 محمد بن محمد بن عبدالسلام بن محمد بن روزبه
 کازرونی - ۴۷۶، ۴۷۰
 محمد بن محمد طوسی (حججه الاسلام) نکا
 غزالی
 محمد بن محمد عوفی - ۳۹۳، ۳۹۱
 محمد بن محمود غزنوی - ۳۲۱
 محمد بن مرتضی نکا غلامحسین فیض کاشانی
 محمد بن ملک‌شاه سلجوقی - ۳۵۱، ۳۴۸
 محمد بن موسی خوارزمی - ۳۲۴، ۲۷۱
 محمد بن واصل - ۲۷۲
 محمد بن وصیف سیستانی - ۲۶۹
 محمد بن یعقوب کلینی - ۲۹۰
 محمد بن یوسف هروی - ۴۹۱
 محمد بلوچ - ۵۵۴، ۵۵۳
 محمد بیگک - ۵۳۱
 محمد پاشا - ۵۱۷، ۵۱۸
 محمد تقی بهار (ملک الشعرا) - ۶۶۲، ۶۱۹
 محمد تقی سپیان (کنل) - ۶۳۷
 محمد تقی خان اعتمادالدوله - ۵۲۵
 محمد تقی خان کاشانی (لسان‌الملک) - ۵۷۷،
 ۶۱۶
 محمد تقی خان شیرازی بیگلر بیگک - ۵۵۹
- محمد جریر طبری - ۴۸۶
 محمد جهان پهلوان - ۳۷۱، ۳۷۵ - ۳۷۸
 محمد چاووش بالابان - ۴۸۳
 محمد حسن بن خلف تبریزی نکا برهان
 محمد حسن خان قاجار - ۵۲۷ - ۵۵۳
 ۵۶۱ - ۵۶۳ - ۵۶۴ - ۵۷۲
 محمد حسن خان - ۵۷۸
 محمد حسن خان اعتماد السلطنه - ۶۱۴، ۶۲۴
 محمد حسن شیروانی - ۵۳۸
 محمد حسن میرزا - ۶۵۷
 محمد حسین خان نظام‌الدوله - ۶۰۶
 محمد حسین ظلیری نیشابوری - ۵۱۶
 محمد خان - ۵۶۹
 محمد خان افغانی - ۵۹۱
 محمد خان ایلخانی - ۴۲۷
 محمد خان امیر نظام زندگنه - ۵۹۲، ۵۹۵
 محمد خان سپهسالار - ۶۱۰
 محمد خان سوادکوهی - ۵۶۶
 محمد خان قاجار ابروانی - ۵۶۰
 محمد خان کلهر - ۵۶۸
 محمد خوارزمشاه نکا علاء محمد خوارزمشاه
 محمد رضا بیگک - ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶
 محمد رضا قلیخان (همای شیرازی) - ۵۷۹
 مهد سمیع انوار - ۶۸۷
 محمد شاه بن سفیر - ۴۰۲
 محمد شاه بخت نکا شیک خان
 محمد شاه قاجار - ۵۷۲، ۵۹۱، ۵۹۳، ۵۹۴
 ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱
 ۶۰۷

محمود بن عثمان - ۲۹۸ - ۳۲۳ - ۳۲۴
 ۳۵۷ - ۳۲۴
 محمود بن ملکشاه سلجوقی - ۳۴۴-۳۴۳
 ۳۵۵ - ۳۵۲
 محمود پاشا - ۵۹۸
 محمود جم (مدیرالملک) - ۶۴۱
 محمودخان ملکالشیرا - ۶۰۲ - ۶۲۲
 محمود خیبری - ۵۳۵
 محی‌الدین نیشابوری - ۳۴۰ - ۳۶۴
 مخیرالدوله - ۶۴۹
 مختار ثقفی - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۲۶ - ۲۲۷
 مختار غزنوی - ۲۳۳ - ۳۶۴ - ۳۶۶
 مراد پاشا عثمانی - ۵۱۴ - ۵۱۵
 مراد میرزا آق‌قونیلو - ۴۸۰ - ۴۸۱
 مرتضی صدرالممالک - ۵۶۲
 مرتضی قلیخان - ۶۳۴
 مرتضی قلیخان قاجار - ۵۲۸
 مردآویز نکا مردآویج زباری
 مردآویج بن‌یسو - ۳۲۶
 مردآویج بن‌زیار - ۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۸۸
 مردخای - ۱۵ - ۱۹
 مردوک - ۲
 مردونیه (ماردنیوس) - ۵ - ۱۱ - ۱۲ - ۱۳
 مردآویج - ۵۸۷
 مرشد قلیخان استاجلو - ۵۰۷
 مرگان شوشر - ۶۳۳ - ۶۳۴
 مروان بن‌الحکم - ۲۲۵
 مروان بن محمد بن مروان (مروان حمار)
 ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۳۹

محمد شاه گورکانی - ۵۵۷
 محمد صالح خان قرخلوی بیوردی - ۵۶۰
 محمد ظاهر (غنی) - ۵۳۳
 محمد ظاهر خان - ۵۷۴
 محمد عزالدین (شمس‌الدین) نکا مغربی
 محمد علی آق‌ای دولو قاجار - ۵۶۴
 محمد علی خان‌افشار کشیکچی‌باشی - ۵۶۰
 محمدعلی‌رفسنجانی نکا صفی میرزای‌ثانی
 محمد علی شاه قاجار (محمد علی میرزا)
 ۶۱۲-۶۲۴-۶۲۷-۶۳۰-۶۳۱-۶۳۲-۶۳۳
 ۶۵۷-۶۳۵
 محمد علی فروغی (ذکاء‌الملک) - ۵۹۷
 محمد علی میرزا دولت‌شاه - ۵۸۸-۵۸۹
 محمد قلی تهرانی (سلیم) - ۵۲۸
 محمد کریم خان قاجار - ۵۹۸
 محمد مؤمن بن محمد قاسم شیرازی - ۵۳۲
 محمد ممائی - ۴۶۶
 محمد میرزا - ۴۸۰
 محمد نبی خان - ۵۸۲
 محمد نور بخش - ۴۷۰ - ۴۷۵
 محمد ولی خان تنکابنی (سپهسالار تنکابنی)
 ۶۳۲ - ۶۳۳ - ۶۴۵
 محمد ولی میرزا قاجار - ۵۸۶
 محمود درانی - ۵۸۰
 محمود (رکن‌الدین) - ۳۶۵ - ۳۶۷
 محمود افغان - ۵۴۳ - ۵۴۵ - ۵۴۷ - ۵۴۸
 ۵۴۹ - ۵۵۲
 محمود بن سبکتگین نکا سلطان محمود
 غزنوی

- مریم - ۴۰۶
 مزدک - ۱۸۳ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۹۰
 مساوات (محمد رضا) - ۶۲۸
 مستراسکیب - ۵۶۷
 مستر انگلس - ۶۵۲
 مستر پیریم - ۶۵۲
 مستر نوڈ - ۶۵۲
 مستوفی الممالک نکا میرزا یوسف آشتیانی
 مستوفی الممالک نکا حسن مستوفی
 مسروق - ۱۹۷
 مسعود بن ابراہیم غزنوی - ۳۴۲ - ۳۴۹
 مسعود بن ملکشاہ سلجوقی - ۳۵۶ - ۳۵۷
 ۳۵۸ - ۳۶۳
 مسعود بن محمود غزنوی - ۳۲۱ - ۳۲۲
 ۳۲۳ - ۳۲۴ - ۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۸ - ۳۳۲
 مسعود بن مودود (مسعود تانی) - ۳۲۹
 مسعود سعد سلمان - ۳۲۷ - ۳۲۹ - ۳۴۲
 ۳۴۴ - ۳۵۰ - ۳۵۲
 مسعود میرزا ظل السلطان - ۶۲۳
 مسعودی نکا ابوالحسن علی بن حسین
 مسیب بن ذہیر - ۲۴۷
 مسیونوز بلژیکی - ۶۲۷
 مشیر الدولہ پیرتیا (حسن) - ۷۹ - ۶۱۳
 ۶۵۱ - ۶۴۱ - ۶۳۹ - ۶۳۶ - ۶۱۵
 مشیر الدولہ (نصراٹ خان) - ۶۳۰
 مشیر الملک (ابوالحسن) - ۶۱۳
 مندی (دکتر محمد) - ۶۶۵
 مصعب بن ذہیر - ۲۲۶ - ۲۲۷
 مصقلہ بن عبیرہ - ۲۲۱
- مصطفیٰ عدل (منصور السلطنہ) - ۶۴۱
 مصطفیٰ کمال پاشا (آتاتورک) - ۷۴۲ - ۶۵۰
 مظفر الدین نکلہ بین زنگی - ۳۷۲ - ۳۷۹
 ۳۹۸
 مظفر الدین زنگی - ۳۷۲
 مظفر الدین شاہ قاجار - ۶۰۶ - ۶۰۳ - ۶۲۳
 ۶۲۳ - ۶۲۴ - ۶۲۵ - ۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۹
 ۶۳۰ - ۶۳۵
 مظفر حسین میرزا بن بایقرا - ۴۸۴
 معاذ بن مسلم - ۲۴۷
 معاویہ بن ابی سفیان - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۲
 ۲۲۳ - ۲۲۴
 معاویہ دوم - ۲۲۴
 معتمد الدولہ نشاط استہانی - ۵۶۶ - ۵۹۲
 معتمد الورزا - ۶۱۹
 معد بن علی بن لیث صفاری - ۲۸۱
 معز الدولہ دہلی - ۲۹۸
 معز الدین جہانگیر - ۴۶۳
 معز الدین محمد بن سام (شہاب الدین) - ۳۷۴
 ۳۷۵ - ۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۳
 معزی - ۳۴۳ - ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۵۷
 معدائی نکا میرزا رفیع الدین کاشی
 معیر الممالک - ۵۵۰
 معین (دکتر محمد) - ۶۳۶
 معین الدین ابوالقاسم جنید بن محمد شیرازی
 ۴۴۵
 معین الدین جلال الدین محمد یزدی - ۴۴۴
 معین الدین کاشی - ۴۵۵
 معین الدین میرزا - ۶۲۳

ملکشاہ بن تکتی سلجوقی - ۳۷۰
 ملکشاہ بن محمود سلجوقی - ۳۶۱ - ۳۶۶
 ملکشاہ ثانی - ۳۴۷
 ملکشاہ سلجوقی - ۳۳۰ - ۳۳۶ - ۳۳۷
 ۳۲۸ - ۳۲۹ - ۳۴۱ - ۳۴۲ - ۳۴۳
 ۳۵۷ - ۳۴۴
 ملک شمس الدین آل کرت - ۳۶۲
 ملک شمس الدین بن ابی آل کرت - ۳۹۶
 ۴۰۳
 ملک شمس الدین بن ملک غیاث الدین آل
 کرت - ۴۲۴ - ۴۴۰
 ملک صالح بن نورالدین محمد - ۳۷۴-۴۰۱
 ملک غیاث الدین بن شمس الدین کوهین - ۴۱۶
 ملک فخر الدین بن رکن الدین - ۴۱۷
 ملک فیصل - ۶۴۸ - ۶۴۹ - ۶۶۷ - ۶۷۸
 ملک محمود سیستانی - ۵۴۷ - ۵۵۰
 ملک معز الدین حسین آل کرت - ۴۲۵-۴۲۹
 ۴۳۲
 ملکہ جهان - ۶۲۴
 ملیک بیلکف - ۶۱۵
 ممتاز محل - ۵۱۵
 *متن - ۴۴
 مندرین نعمان - ۱۷۲ - ۱۷۴ - ۱۸۰
 من تور - ۴۳
 منصف قاجار - ۵۹۲
 منصور بن اسحق سامانی - ۲۸۲ - ۲۸۳
 ۲۸۵
 منصور بن احمد سامانی - ۲۸۷
 منصور بن نوح سامانی - ۲۹۹-۳۰۱-۳۰۲-۳۰۹

مفایش نکا مکابیز
 متری - ۴۵۱
 منیر الدین محمود بن محمد سلجوقی - ۳۵۱
 منفل - ۳۲۹
 مقدس اردبیلی - ۵۰۷
 مقصود بیک کاشانی - ۴۹۹
 مقوس - ۲۰۹
 مکابیز (مکابیزوس) - ۱۸ - ۱۹ - ۲۰-۲۱
 ۲۲ - ۲۵
 مک نیل - ۵۹۶
 ملا خسرو ابرقوی - ۴۵۱
 ملا سلطانی خوشنویس - ۴۸۵
 ملا شاهباز زردشتی یزدی - ۶۲۵
 ملا سدرای شیرازی - ۵۱۷ - ۵۲۲-۵۲۶
 ملا علی اکبر ملاباشی - ۵۵۴
 ملا محمد تقی بن مقصود علی اسفہانی نکا
 مجلسی اول
 ملا محمد علی - ۶۰۲
 ملا محمد کاظم خراسانی نکا آخوند خراسانی
 ملک اردشیر شانکاره - ۴۳۴
 ملک اشرف چوپانی - ۴۳۰ - ۴۳۴
 ملک الجبال نکا قلب الدین محمد غوری
 ملک المتکلمین (نسرالله) - ۶۲۸ - ۶۳۱
 ملک حافظ بن ملک غیاث الدین - ۴۲۵
 ملک حسین - ۶۶۹
 ملک رحیم خسرو فیروز - ۳۲۸
 ملک رحیم دیلمی - ۳۳۱ - ۳۳۲
 ملک رکن الدین آل کرت - ۳۶۲ - ۴۰۷
 ۴۰۸ - ۴۱۶

- موسی خان ۴۲۷
 موفق‌الدین ابوالعباس ۴۰۴
 موکن - ۱۹۴
 مولانا عبدالوهاب ۴۷۲
 مولانا علی قوشچی - ۴۵۶-۴۶۲-۴۷۳
 مولون - ۶۵
 مهد علیا (خبر‌النساء بیگم) - ۵
 مهد علیا - ۶۰۰-۶۰۲
 مهدی عباس - ۲۴۳-۲۴۵-۲۴۶-۲۴۸
 ۳۸۹
 مهدی علوی - ۳۴۳
 مهدیقلی بیات - ۵۱۳
 مهدیقلی هدایت (مخبر السلطنه) - ۶۰۸
 مهران - ۱۸۹
 مهرداد - ۱۸۰-۳۳۳-۳۸۳
 مهرداد - ۵۲
 مهرداد اول اشکانی - ۷۲-۷۳-۷۴-۷۵-۷۶
 ۷۷-۷۸-۷۹-۸۰-۹۴
 مهرداد دوم (اشک نومه) - ۸۱-۸۲-۸۳-۸۵
 ۸۶-۸۷-۸۸-۹۵
 مهرداد سوم (اشک دوازدهم) - ۹۲ - ۹۳
 مهرداد دوم (پادشاه پنت) - ۶۵
 مهرداد سوم (پادشاه پنت) - ۵۲-۵۷
 مهرداد چهارم (پنت) - ۶۰-۷۰-۷۱
 مهرداد پنجم (پنت) - ۷۳-۸۲
 مهرداد ششم (پنت) - ۸۳-۸۴-۸۶-۸۷
 ۸۸-۸۹-۹۰-۹۱
 مهرداد (پسرونن) - ۱۱۱
 مورنرس - ۱۷۲-۱۷۸
 منصور بن نوح (منصورثانی) - ۳۰۹-۳۱۰
 منصوردوانقی (ابوجعفر منصور) - ۲۳۵
 ۲۴۰-۲۴۲-۲۴۳-۲۴۴-۲۴۵-۲۴۶-۲۴۹
 منصور میرزا شماع‌السلطنه - ۶۲۶
 منقلی - ۴۸۲
 منکبری نکا جلال‌الدین خوارزمشاه
 منکوتیمور - ۴۰۴-۴۲۱
 منکوقان - ۳۹۷-۳۹۸-۴۰۰
 منوچهر بن قابوس نکا فک‌المعالی
 منوچهرثانی - ۳۵۲
 منوچهرخان - ۵۲۳
 منوچهرخان معتمدالدوله - ۵۹۲ - ۵۹۴
 ۵۹۵-۵۹۸-۶۰۰
 منوچهری دامغانی - ۳۲۲-۳۲۶
 مهناج‌الدین عثمان بن محمد (مهناج‌سراج)
 ۴۱۴
 منعمون نکا اردشیردوم
 منیره نکا مهستی گنجوی
 موتوجن - ۳۹۰
 مودود بن مسعود غزنوی - ۳۲۶-۳۲۷-۳۲۹
 ۳۳۰
 موریس - ۲۹۹-۳۰۰-۳۰۳-۳۰۴
 مورسیوس - ۱۹۸
 موزا نکا ترموزا
 موزول - ۴۰
 موستاگون - ۲۰۰
 موسی - ۲۵۴
 موسی بیگک - ۵۲۱
 موسی بیگک ایرلوی افشار - ۵۶۰

میرزا تقی خان فراہانی (امیر کبیر) - ۵۸۳

۵۸۹ - ۵۹۲ - ۵۹۹ - ۶۰۰ - ۶۰۱ - ۶۰۲

۶۱۲ - ۶۰۳

میرزا تقی خان مازندانی - ۵۲۴

میرزا جعفر خان - ۵۹۰

میرزا حسن حسینی (قاسمی) - ۵۷۹ - ۶۲۳

۶۲۵

میرزا حسن خان خبیر الملک - ۶۲۴

میرزا حسن علی قرہ قوینلو - ۴۷۱

میرزا حسین خان آجودان پاشی - ۵۹۶

میرزا حسین خان سپہسالار - ۶۱۱ - ۶۱۲

۶۱۵ - ۶۱۶

میرزا داراب بیگہ تیریزی - ۵۴۳

میرزا داود - ۵۵۰

میرزا طاهر قزوینی - ۵۳۸

میرزادہ عشقی - ۶۲۳ - ۶۲۴

میرزا رضا کرمانی - ۶۲۳ - ۶۲۴

میرزا رضا کلہر - ۶۲۴

میرزا زین العابدین - ۵۸۵ - ۵۸۸

میرزا سلطان محمد - ۴۶۳

میرزا سلمان - ۵۰۵

میرزا سلیمان خان بیکدہ - ۶۲۸

میرزا سنجر گورکانی - ۴۶۸ - ۴۶۹

میرزا شعیب مازندانی - ۵۸۰

میرزا صالح شیرازی - ۵۹۵

میرزا طاهر قزوینی (وحید) - ۵۳۸ - ۵۴۴

میرزا علی اصغر خان امین المظان - ۶۱۷

۶۱۸ - ۶۲۰

میرزا علی آقا ثقفی لاسلام - ۶۰۷

۱۹۴ - مہر مہر

مہستی گنجدوی (منیرہ) - ۳۴۵ - ۳۷۴

مہلب بن امی صفہ - ۲۲۱ - ۲۲۶ - ۲۲۷

۲۲۸ - ۲۷۵

مہیار - ۲۱۹

میانبجی - ۳۷۹

میتھ بدات نکا مہرداد اول

میتھ بداتس - ۳۸

میر (دکتر محمد تقی) - ۴۱۸

میرا شاہ بن تیمور - ۴۴۲

میر خواندہ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۸۰ - ۴۹۱

۴۹۳

میر داماد (اشراق) - ۵۲۳

میر رفیع الدین کاشی (معمائی) - ۵۰۴

میرزا آقاخان کرمانی - ۶۲۴

میرزا آقاخان نوری - ۶۰۶

میرزا ابابکر - ۴۵۱ - ۴۵۲

میرزا ابوالحسن خان شیرازی (ایلچی)

۵۸۶ - ۵۸۷ - ۵۹۱

میرزا ابوالحسن قفاری (شیخ الملک) - ۵۸۶

۶۱۰

میرزا اتوہراب نکا شاہ اسماعیل سوم صفوی

میرزا احمد تیریزی - ۵۳۸ - ۵۵۹

میرزا بایرین بایسنقر - ۴۵۶

میرزا بایسنقر محمود تیموری - ۴۷۹

میرزا بایقرابین عمر شیخ - ۴۵۴

میرزا تقی اعتماد الدولہ (ساروتقی) - ۵۲۷

۵۲۸

میر عبد اللہ خان مرعشی - ۵۰۲
 میر علی عرووی - ۲۹۵
 میر عماد (میر محمد جواہر رقم) - ۴۹۸
 ۵۳۷-۵۳۴-۵۱۷
 میر محمد باقر بن محمد نگا میر داماد
 میر محمد یوسف - ۴۸۸
 میر مہنا - ۵۶۲-۵۶۵-۵۶۷
 میر ویس غلجائی - ۵۴۰-۵۴۱-۵۴۲
 ۵۴۳-۵۴۴-۵۴۵-۵۴۶-۵۴۷
 میشل - ۵۴۳
 میلسو - ۶۴۰-۶۴۱-۶۵۷-۶۵۸
 میائریان - ۵۳
 میلتیادس - ۲۱۰۱۲
 میلیش - ۱۳۷
 میمون بن نجیب واسلی - ۳۳۸

ن

نایلتون بناپارت - ۱۵۲-۵۸۲-۵۸۳-۵۸۴
 نایلتون سوم - ۵۹۶-۶۰۵
 نادر شاہ افشار - ۵۳۴-۵۳۸-۵۴۲-۵۴۵
 ۵۴۶-۵۴۷-۵۵۰-۵۵۱-۵۵۲-۵۵۳-۵۵۴
 ۵۵۵-۵۵۶-۵۵۷-۵۵۸-۵۵۹-۵۶۰-۵۷۱
 ۵۸۹
 نادر میرزا افشار - ۵۷۸-۵۷۹-۵۸۱
 ناصر الدین ابو الخیر عبد اللہ بن عمر - ۴۰۹
 ناصر الدین شاہ قاجار - ۵۸۲-۵۹۵-۵۹۹
 ۶۰۰-۶۰۱-۶۰۲-۶۰۳-۶۰۴-۶۰۶-۶۰۷
 ۶۱۰-۶۱۱-۶۱۲-۶۱۳-۶۱۴-۶۱۵-۶۱۷-۶۱۸
 ۶۱۹-۶۲۰-۶۲۱-۶۲۲-۶۲۳-۶۲۴

میرزا قوام الدین قزوینی - ۵۵۴
 میرزا کوچک خان جنگلی - ۶۳۷-۶۴۱
 میرزا محسن خان - ۶۲۸
 میرزا محمد خان بیگلربیگی - ۵۹۹
 میرزا محمد خان سرتیب - ۶۲۰
 میرزا محمد خان قاجار - ۶۰۹
 میرزا محمد شیرازی (عالی) - ۵۳۹
 میرزا محمد طیب گلارونی نگا ظالم
 میرزا محمد علی خان - ۶۲۸
 میرزا محمد قوام الدولہ - ۶۰۷
 میرزا محمد کلانتر - ۵۶۳
 میرزا محمد نسیر الدین بن میرزا عبد اللہ
 ۵۷۱
 میرزا محمود بن پایر - ۴۶۸
 میرزا محمود خان (موقر الدولہ) - ۶۴۱
 میرزا ملکم خان (نائلم الدولہ) - ۵۹۳
 ۶۱۱-۶۲۰
 میرزا موسیٰ ثقفی الاسلام - ۶۰۷
 میرزا مہدی سدا الممالک - ۵۳۱
 میرزای حیرت - ۶۲۵
 میرزای شیرازی (میرزا حسن شیرازی)
 ۶۲۱-۶۲۲
 میرزا یوسف آشتیانی (مستوفی الممالک)
 ۶۱۰-۶۱۳
 میرسید شریف علی بن محمد جرجانی -
 ۴۴۱-۴۵۳
 میرسید محمد متولی نگا شاہ سلیمان دوم
 میر عبد اللہ ابدالی (حسینقلی خان) - ۵۴۳
 ۵۴۴-۵۴۵-۵۴۶-۵۴۷-۵۴۹

نصراة عبدالحميد - ۳۵۰
 نصراة ميرزا افشار - ۵۵۷ - ۵۵۹ - ۵۷۵
 نصير بن احمد ساماني - ۲۵۷ - ۲۶۸ - ۲۷۲
 ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۷۶
 نصير بن احمد بن اسماعيل ساماني - ۲۸۲ - ۲۸۳
 ۲۸۴ - ۲۸۸ - ۲۸۹ - ۲۹۰ - ۲۹۱
 نصير بن سياد - ۲۳۸ - ۲۳۹
 نصير الدين احمد عزاداسي - ۳۶۱ - ۴۲۵
 نصير الدين بن محمد جهان پهلوان - ۳۸۱
 نصير خان - ۵۶۵
 نصيري (محمد) - ۶۸۲ - ۶۸۳ - ۶۸۴
 نظام الدين ابوالحسن احمد بن علي سمرقندي
 نکا نظامي عروضي
 نظام الدين شامي - ۴۴۹
 نظام الدين علي محمد نکا ابوالفتح يسي
 نظام الدين محمود واعظ نکا شاعداي شاه
 نظام السلطنه ماضي - ۶۳۷
 نظام الملك ثاني - ۳۴۸
 نظام الملك سددالدين مسعودي - ۳۷۹
 نظامي عروضي (نظامي سمرقندي) - ۳۴۹
 ۳۶۳ - ۳۶۵ - ۳۶۸
 نظامي گنجوي - ۳۵۹ - ۳۷۲ - ۳۷۳ - ۳۷۴
 ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۹ - ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲
 ۳۸۳ - ۳۸۷
 نعمان بن مقرن - ۲۱۵
 نعمان بن منذر - ۲۰۰ - ۲۰۵
 نقدعلي بيگک - ۵۲۱
 نلدکه - ۳۹
 نمازي (حاج محمد) - ۶۶۳

ناصر الدين عبدالرحيم محتشم - ۳۹۴
 ناصر الدين محمود شاه بن التمش - ۴۱۴
 ناصر الدين ملكشاه - ۳۷۹
 ناصر الدين ميرزا نکا ناصر الدين شاه
 قاجار
 ناصر الملك - ۶۳۴ - ۶۳۵ - ۶۳۵
 ناصر خسرو قبادياني - ۳۱۲ - ۳۲۷ - ۳۳۰
 ۳۳۳ - ۳۳۸ - ۳۴۲
 ناصر فخر آرائي - ۶۶۰
 ناصر كبير - ۲۸۲ - ۲۸۳
 ناصرزاده کرمانی (دکتر احمد) - ۶۳۸
 ناظم الحكماء نکا شيخ الحكماء
 ناموس - ۳۵
 نبوکد نوسود (يختا النصر) - ۲ - ۳ - ۴۷
 نبونيد - ۲۰۱
 نجاشي - ۲۰۹
 نجم الدين ابوبکر محمد بن علي بن سليمان
 نکا راوندي
 نجم الدين کبري - ۳۶۰ - ۳۸۹
 نجيب پاشا - ۵۹۸
 نجميا - ۲۲ - ۲۲
 نندقلی (نادرقلی) نکا نادرشاه افشار
 نندمحمد خان ازبک - ۵۲۷
 نرسی (نرسی) - ۱۸۹
 نرسی - ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۳ - ۱۶۱ - ۱۶۲
 نرسی - ۱۷۲ - ۲۳۳
 نرون - ۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۱۵ - ۱۱۸
 نرادي قيسثاني - ۴۲۱
 نسرالله خان نوري - ۶۰۱

- نوبخت (حبیب‌الله) - ۶۲۳
 نوح بن اسد سامانی - ۲۵۷
- نوح بن منصور سامانی - ۳۰۴-۳۰۲-۳۰۴-۳۰۴
 ۳۰۵-۳۰۶-۳۰۸
- نوح بن نصر سامانی - ۲۹۱-۲۹۲-۲۹۳
 ۲۹۴-۲۹۵
- نورالدین حمزه - ۴۶۳
 نورالدین حمزه بن علی ملک طوسی بیهقی
 نکا آذری
- نورالدین عبدالرحمن جامی - ۴۵۴-۴۶۶
 ۴۷۳-۴۷۴-۴۷۵-۴۷۶-۴۷۷-۴۷۸
 ۴۸۶-۴۸۸
- نورالدین محمد بن حسن بن محمد بن کیا
 بزرگ - ۳۶۹
- نورالدین محمد عبدالله حکیم شیرازی - ۵۲۸
 ۵۳۱
- نورالدین محمد عرفی نکا عرفی شیرازی
 نورانی وصال (دکتر عبدالوهاب) - ۶۴۲
- نوردجهان (ممتاز محل) - ۵۲۳
 نور محمد خان - ۵۱۱
 نویدی - ۵۰۵
 نیرالملک - ۶۴۱
 نیکاتور نکا دمتریوس دوم
 نیکلا پادگورنی - ۶۸۷
 نیکولای اول - ۵۹۰-۵۹۲-۵۹۵
- نیکولار تیشف - ۵۸۶
 نیکومد - ۵۶
 نیکر - ۱۳۳
- و
- واردان (وارتان) - ۱۱۰ - ۱۱۱
 والاحضرت اشرف پهلوی - ۶۳۹ - ۷۰۲
 والاحضرت عزت‌آپهلوی (ولیه‌پیدا بران) - ۶۶۹
 ۶۸۲-۶۹۰
- والاحضرت شهناز پهلوی - ۶۵۴
 والاحضرت علیرضا پهلوی - ۶۷۹
 والاحضرت لیلا پهلوی - ۶۸۵
 وال ارشک - ۷۶
- والریانوس (والرین) - ۱۴۴-۱۴۵-۱۴۶
 وانان - ۱۰۱-۱۰۵-۱۰۷-۱۱۱
 وانان دوم - ۱۱۲
- واهان - ۱۸۱ - ۱۸۲
 وثوق‌الدوله (حسن) - ۶۱۳-۶۳۸-۶۳۹
 وجه‌الدین تنفی - ۴۰۶
 وحشی یاقفی - ۴۸۹ - ۵۰۶
 وحید دستگردی (حسن) - ۳۵۹-۶۱۶
 وردان - ۱۱۳
 وردان روز - ۳۵۹
- وردان روزین عزالدین لنگر - ۳۸۳
 وهران نکا بهرام دوم
 وزیر آل محمد نکا ابوسلمه
 وزیر (کلنل علیتنقی) - ۶۱۹
 و سپاسیان نکا فلاویوس و سپاسیان
 وشمگیر زباری - ۲۸۸-۲۸۹-۲۹۱-۲۹۳
 ۲۹۹
- وصال (میرزا شفیع شیرازی) - ۵۷۲ - ۶۰۰
 ۶۲۲
- ولاغلی نکا بلاش اول

عخامنشی - ۱۳-۱۹	ولید بن عبدالملک - ۲۳۱-۲۹۹
عدایت (رشا قلی خان) - ۶۱۱	ولید بن عقبه - ۲۱۶
عدایشی (دکتر مادی) - ۶۴۲	ولید ثانی (ولید کافر) - ۲۳۶-۲۳۷
عده - ۱۵-۱۹	ونداد امید - ۲۵۰
عراکلیون - ۸۵	ونداد هرمز - ۲۴۶-۲۵۲-۲۶۰
عراکلیوس - ۲۰۹-۲۰۸-۲۰۶-۲۰۵-۲۰۱	وود روف - ۵۵۸
عراکلیوس - ۵۷۷	وهرز - ۱۹۷
عردوت - ۲۴	وهسودان - ۳۳۲
هرمز - ۱۵۶	وهشتمیر - ۱۵
هرمز - ۲۰۱-۲۱۲	ویتابیوس - ۱۰۹
هرمزان - ۲۱۴	وی درنه - ۵
هرمزاول - ۱۴۷	ویسپار - ۵
هرمز دوم - ۱۵۳-۱۵۴	ویستاخ نکا بیستام
هرمز سوم - ۱۷۸	ویشتاسب - ۱۸
هرمز چهارم - ۱۹۹-۲۰۱-۲۱۱	ویشتاسب عخامنشی - ۷
هرمز پنجم - ۲۱۱	ویلیام نکس داریس - ۶۲۶
هری ترومن - ۶۵۹	ویبهر شاپور - ۱۷۴
هشام بن عبدالملک - ۲۳۳-۲۳۷	وین دفرته - ۵
هلاکو - ۳۸۷-۳۹۸-۳۹۹-۴۰۰-۴۰۱	ه
۴۰۲-۴۰۳-۴۰۴-۴۱۲-۴۲۷	هاتف اسفهانلی (سیداحمد) - ۵۷۴
حلالی جنشالی - ۴۹۰-۴۹۲	هادریان - ۱۲۲-۱۲۳-۱۲۵-۱۲۶
حلی اکل - ۷۶	هادی - ۲۴۸-۲۴۹
حمام الدین تبریزی - ۴۱۹	هادیمی ولینسکی - ۵۴۶-۵۴۷
حصایون شاه بن بایر - ۴۹۱-۴۹۵-۴۹۶	هارون الرشید - ۲۴۸-۲۴۹-۲۵۰-۲۵۱
۴۹۸-۵۵۶	۲۵۲-۲۵۳-۲۵۴-۲۶۰-۲۶۲-۳۸۹
حوانک تی - ۶۷	هارون بن سلیمان نکا بنراخان
حوکاکامر - ۵۴۰	هاشم بن حکیم نکا المنع
هویدا (امیرعباس) - ۶۷۷-۶۸۲-۶۸۵	هاشم بن عبد مناف - ۱۸۶
هیپ پیاس - ۱۰۹	هامان - ۱۵

یزید بن عبدالملک (یزید دوم) - ۲۳۳-۲۳۲
 یزید بن معاویه (یزید اول) - ۲۳۳- ۲۳۲
 ۲۳۲ - ۲۳۳
 یزید بن مہلب - ۲۳۱ - ۲۳۳
 یزید سوم (یزید ناعم) - ۲۳۷
 یوکای بہادر - ۳۳۵
 یثوب بیگ آق قویلو - ۴۷۴ - ۴۷۵
 ۴۸۷-۴۷۸-۴۷۷
 یثوب ایب سفاری - ۲۶۴-۲۶۵-۲۶۶
 ۲۶۷-۲۶۹-۲۷۰-۲۷۱-۲۷۲-۲۷۳-۲۷۴-۲۷۵
 یغماي جندقی - ۵۷۵
 یغرم خان ارمنی - ۶۱۱-۶۲۵-۶۳۳-۶۳۵
 یکن محمدشاه - ۵۶۰
 یغوی - ۱۴۸
 یمام بن غالب نکا فرزدی
 یمین الدوله نکا سلطان محمود غزنوی
 یوسف اعتماسی - ۵۹۵
 یوسف بن عمر ثقفی - ۲۳۶
 یوسف بیگ آق قویلو - ۴۸۰
 یوسف خوارزمی - ۳۳۶
 یوسف قدرخان - ۳۱۲-۳۱۹
 یوسف شاه اناپاک لر - ۴۱۰
 یونس بن تکتش خوارزمشاه - ۳۷۹

ہیرکانیوس - ۹۶

ہیرماس - ۶۵

ی

یادگار محمد - ۴۷۱-۴۷۲
 یاقوت حموی - ۳۶۴-۳۸۹-۳۹۰ - ۳۹۱
 ۶۱۴
 یحی - ۲۵۰
 یحی - ۲۵۷
 یحی بن احمد سامانی - ۲۸۷
 یحی بن عبداللطیف حسینی - ۴۲۷-۴۷۵
 یحی بن علی لاهیجی نوربخش - ۴۶۱
 یحی برمکی - ۲۴۸-۲۵۲-۲۵۳ - ۳۸۹
 ۴۲۷
 یحی بن زید علوی - ۲۳۷
 یحی دولت آبادی - ۶۲۸
 یرمولف - ۵۸۷-۵۹۰
 یرنجین - ۴۲۱
 یزدان بخش - ۵۵۷
 یزدگرد اول - ۱۶۸-۱۶۹ - ۱۷۰ - ۱۷۱
 ۲۷۲
 یزدگرد دوم - ۱۷۵-۱۷۶-۱۷۷-۱۷۸
 یزدگرد سوم - ۲۱۱-۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۵
 ۲۱۷-۲۲۲-۲۳۳-۲۷۷

۲- کتب

اخبار الطوال - ۲۷۷ - ۴۷۷
 اخبار العباد - ۴۰۸
 اخبار زمان - ۲۹۶
 اختیارات بدیعی - ۴۲۸ - ۴۴۹
 اخلاق محسنی - ۴۷۹ - ۴۸۳
 اخلاق ناسری - ۲۹۴ - ۴۰۵
 ادب الکاتب - ۲۷۶
 ادب الصغیر (ادب الوجیز) - ۲۴۲
 ادب الکبیر - ۲۴۲
 ارشاد العقل السلیم الی مزایا الکتب الکریم
 ۵۰۱
 اساس الاقتباس - ۳۹۶
 اساس البلاغہ - ۳۶۰
 اسرار الاولیاء - ۴۰۳
 اسرار البلاغہ - ۳۴۰
 اسرار التنزیل و انوار التأویل - ۳۴۸
 اسرار الصلوٰۃ - ۵۹۰
 اسرار نامہ - ۳۸۹
 اسکندر نامہ - ۵۰۱
 اسکندر نامہ (مثنوی) - ۳۸۱
 اسلام دجھادہ قرن - ۵۳۵
 اشارات - ۳۲۴

آ

آئینہ اسکندری - ۴۱۲
 آب زلال (مثنوی) - ۵۳۶
 آشکدہ آذر بیگدلی - ۳۷۴
 آثار الباقیہ عن القرون الخالیہ - ۳۱۱۰۳۰۱
 ۳۲۸
 آثار البلاد - ۴۰۸
 آثار عجم - ۶۲۲ - ۶۴۰
 آداب السلطانیہ - ۴۱۵
 آداب العرب و الفرس - ۳۲۱
 آداب الصغیر - ۲۷۵
 آداب الکبیر - ۲۷۵
 آداب المریدین - ۳۶۹
 الف
 ابواب الجنان - ۵۳۶
 اثبات الواجب التقدیم - ۴۷۶
 احسن التفاهیم فی معرفۃ الاقالیم - ۳۰۶
 احسن التواریخ - ۵۰۴
 احقاق الحق - ۵۱۵
 احواء الملوک - ۵۱۹
 اخبار الرسل و الملوک - ۲۸۵

- الزمرد - ٢٦٧
 الريح الكبير - ٢٧٩
 السامى فى الاسامى - ٣٥٣
 الصحيح بخارى - ٢٧١
 الصدق والمدافعة - ٣١٤
 الطهارة فى علم اخلاق - ٣٢١
 الطهارة والساوة - ٦٢٠
 المرائيس فى قسم الانبياء - ٣٢٢
 الفرقة فى المنطق - ٤٦١
 الفاخر فى الطلب - ٢٨٥
 الفقه الاكبر - ٢٤٥
 الفهرست - ٢٦٨ - ٣٠٦
 الفقه - ٣٨٢ - ٤٠٦
 الكفى - ٢٦٢ - ٢٩٠
 الكتاب - ٢٤٦ - ٢٥٣
 الكشاف - ٣٦٠
 الكواكب - ٣١٩
 اللغة وقته اللغة - ٣١٣
 المؤلف - ٣٦٠
 المبسوط - ٣٣٥
 المخروطات - ٢٧١
 المدخل - ٣١٩
 المدخل الصغير - ٢٨٥
 المسالك المعالك - ٢٥٨ - ٢٦٤
 المسالك المعالك - ٢٧٥
 المستقى - ٤٦٠
 المنقول - ٢٢٢ - ٢٤٥
 المعجم فى معاني اشعار عجم - ٣٨٨ - ٣٩٣ - ٣٩٥
- اصول المقاييد - ٥٣٦
 اعتقادات - ٣٠٣
 الآداب الصغير - ٢٧٥
 الآداب الكبير - ٢٧٥
 الاينيه من حقايق الادويه - ٣٣١
 الاختيار - ٣١٩
 الاجارات - ٥٩٠
 الاجتهاد والتقليد - ٥٩٠
 الاستصحاب - ٥٢٠
 الافغانى - ٢٩٣ - ٢٩٩
 الالفاظ - ٢٨٧
 الادامر - ٦٢٠
 البصير - ٤١٠
 البيان والتبيين - ٢٧٠
 النجاج - ٢٦٧
 التفهيم لاوائل صناعة التنجيم - ٣٢١ - ٣٢٣
 ٣٢٨
 التهديد فى التجويد - ٤٥٩
 التهذيب - ٣٠٤
 الجامع الشامى - ٣١٩
 الجمعيره - ٢٦٢ - ٢٨٨
 الحاوى - ٢٨٥
 الحكمة المتعاليه فى اسفار الاربعه المنقلبه - ٥٢٢
 الحميات والمتجر - ٢٦٦
 الرجال - ٦٠٩
 الرسائل فى علم الكلام - ٣٣١
 الرموز والامثال الاحوتيه فى الانوار المعجده
 الملكوتيه - ٤٧١

پ

- پزشکان نامی پارس - ۴۱۸
پیر و جوان - ۵۷۱

ت

- تأویلات - ۴۲۶
تاریخ ابن خلدون - ۴۵۰
تاریخ ابن قتیبه - ۴۷۶
تاریخ ادبیات ایران - ۳۵۶
تاریخ الامم والملوک - ۲۸۵
تاریخ ایران - ۵۸۶
تاریخ بیهقی - ۳۶۹ - ۳۷۰
تاریخ بیهقی - ۳۰۹ - ۳۲۲ - ۳۳۸
تاریخ تیموری (ظفرنامه) - ۴۵۷
تاریخ جدید یزد - ۴۶۹
تاریخ جهانگشای جوینی - ۴۰۸
تاریخ زندیه - ۶۴۲
تاریخ سرجان ملکم - ۶۲۵
تاریخ طبرستان - ۴۷۴
تاریخ طبری - ۳۰۹ - ۴۸۶
تاریخ قاجار - ۵۶۶ - ۵۹۱
تاریخ قزوین - ۲۷۵
تاریخ کرمان - ۶۳۹
تاریخ گزیده - ۴۲۴
تاریخ مختصر ایران - ۵۲۲
تاریخ مختصر ایران - ۶۳۹
تاریخ مفصل ایران - ۶۱۳
تاریخ مفصل ایران - ۶۳۹
تاریخ نگارستان - ۴۹۷
تاریخ وساف - ۴۲۴

المعطل - ۳۶۰

الملل والنحل - ۳۴۱ - ۳۴۶

المناسک - ۶۰۹

المنتظم - ۳۸۰

الموسیقی الکبیر - ۲۷۰

الوافن فی الوقیات - ۴۳۶

امثال وحکم - ۶۶۵

انقراض سلسله سفویه - ۵۴۳

انوار التنزیل و اسرار التأویل - ۴۰۹

انیس المنانی - ۴۵۶

اوستا - ۱۱۳ - ۱۱۶ - ۱۳۳ - ۱۴۰

ایران از آغاز تا اسلام - ۱۴۷

ایشاح - ۳۰۶

ایشاح الاختیام فی ضبط تراجم الرجال - ۴۲۳

ب

بجاده الانوار فی الاخبار الائمة الطهاره - ۵۳۱

۵۴۱

بحر الجواهر - ۴۹۱

برزنامه - ۳۳۹

برء الساعة - ۲۸۵

برهان قاطع - ۵۲۹

بیستان السیاحه - ۵۹۲

بوستان - ۳۹۲ - ۳۹۹

بهارستان - ۴۷۷

بهار وخران (مثنوی) - ۵۰۱

بیان - ۵۹۸

بیان الادیان - ۳۴۵

- تاریخ عرات (تاریخ سیفی) - ۲۲۱
تاریخ هردوت - ۶۴۲
تاریخ یعقوبی - ۲۸۰
تاریخ یمنی - ۳۲۴
تبیان - ۳۳۵
تمه سوان الحکمة - ۳۷۰
تجارب الامم - ۳۲۱
تحریر اقلیدس - ۵۵
تحسیل القوانين الهندسیه - ۳۱۹
تحفة الاخوان - ۵۴۲
تحفة النظار - ۴۳۴
تحفة سامی - ۵۰۱-۴۹۷
تحقیق مال الهند - ۳۲۱
تذکره آتشکده - ۵۴۸ - ۵۷۳
تذکره الاحوال - ۵۳۹
تذکره الاولیاء - ۵۳۹ - ۳۹۲
تذکره المعاصرین - ۵۳۹
تذکره النشاه - ۴۲۳
تذکره دولتشاهی - ۴۷۷ - ۴۷۸
تذکره هفت اقلیم - ۵۰۹ - ۵۱۶ - ۵۱۹
ترجمه تاریخ طبری - ۳۰۹
تزوک بابر - ۴۹۱
تفسیر شاهی - ۴۹۵
تفسیر قرآن کریم - ۳۴۲
تلبیس ابلیس - ۳۸۱
تناسب مکعبات یهود سه مقدساتی - ۶۰۹
تهذیب اخلاق - ۳۲۱
تهذیب اللغه - ۲۷۷
- ثمره الحیات و ذخیره لعمات - ۵۳۲
- ث
- جام جم - ۴۲۵-۴۲۸
جامع النواریخ رشیدی - ۴۱۸-۴۲۰
جامع العلوم (جامع الملوم) - ۳۷۳
جامع عتیق شیراز - ۲۷۷-۴۳۲
جام گیتی نما - ۴۸۲
جاویدان خرد - ۳۲۱
جاوودان نامه - ۴۱۷
جذب القلوب الی مواصله المحبوب - ۳۹۴
جنفا الاخبار - ۵۰۱
جامع الحکایات و لوامع الروایات - ۳۹۳
۵۰۸
جواهر الاسرار - ۴۶۹
جواهر الاسرار و ظواهر الانوار - ۴۵۹
جهانکشای جوینی - ۳۷۱
- ج
- جهارمقاله عروضی - ۳۴۹ - ۳۶۳ - ۳۶۵
۳۶۸
- ح
- حاجی بابا - ۵۸۴
حبیب المیر - ۴۸۹-۴۹۳
حدائق التخیان - ۵۶۶ - ۵۹۱
حدائق الجنایق - ۴۲۶
حدائق المحرفی دقائق الشعر - ۳۷۳
حدیقه الشیمة - ۵۰۷
حکمت الاشراف - ۳۷۷

ذ

ذخیره خوارزمشاهی - ۳۴۸

ذکراخبار استهبان - ۲۹۲

ر

راحة الصدور - ۳۸۱

رساله در اتصال کواکب و قرانات - ۲۷۵

رساله در اثبات واجب - ۴۹۵

رساله در جبر و مقابله - ۲۵۳

رساله در طبیعت و فلسفه - ۳۵۳

رساله عینییه - ۳۵۳

روح الجنان - ۲۶۶

روضة الشهداء - ۴۸۳-۴۸۲

روضة الصفا - ۴۸۰-۴۶۱-۴۸۰-۴۹۱

روضة العاشقین - ۴۹۱

روضة القلوب - ۲۵۳

ریاض المارفين - ۵۹۹-۵۹۱

ز

زاد المارفين - ۳۴۲

زاد المسافر - ۳۷۲

زاد المسافرین - ۳۳۳

زایجات الكواکب - ۳۱۹

زبدة الآثار - ۴۹۱

زبدة التواریخ (حافظ ابرو) - ۴۵۶-۴۵۹

زبدة التواریخ (ابوالقاسم عین‌بن علی) - ۴۶۰

زبدة التواریخ (سید صدرالدین) - ۴۶۰

زبدة التواریخ (محمد حسن عبدالکرم) - ۴۶۰

زیج النجیبکی - ۴۵۶

زیج نو - ۶۰۹

زین الاخبار - ۳۲۸-۳۳۳

حکمت المشرقیه - ۳۲۴

حلیة الاولیاء - ۲۹۲

حلیة الحلال - ۴۶۶

حواشی بر معالم - ۵۳۸

حیات نامه - ۴۲۰

خ

خاوران نامه (خاورنامه) - ۴۷۲

خدای نامه - ۲۹۶-۲۴۲

خسرو شیرین - ۳۷۴-۳۷۵

خلاصة الاختیار - ۴۸۰

خلاصة الاخبار و زبدة الافکار - ۵۰۴

خمسہ نظامی - ۳۵۸

د

دائرة المعارف طینی - ۳۱۱

دانشمندان و سخن سرايان فارس - ۴۵۴

۶۲۳

دانشنامه علایی - ۳۲۴

درء التاج - ۴۱۸

درج دور - ۶۲۱

دستور زبان فارس - ۶۷۹

دفع مشرات الاغقبیه - ۲۸۵

دلائل الاعجاز - ۳۴۰

دلیل العاشقین - ۴۲۰

دمیة النسر - ۳۳۴-۳۳۸

دوایر ماسه - ۳۱۶

دو قرن سکوت - ۲۲۵

ده هزار میل دایران - ۶۳۹

دیباچرون - ۱۳۱

دیوان مسائل - ۳۰۹

- زینۃ الکتاب - ۳۳۸
 زینۃ المجالس - ۵۱۰
 س
 سعادت نامہ - ۴۲۱
 سلامان واپسال - ۴۷۵
 سلسلۃ التواریخ - ۲۶۵
 سنن - ۲۷۵
 سنی ملوک الارض والانبیاء - ۲۷۴ - ۲۹۷
 ۳۰۰
 سوانح الامثال - ۳۶۰
 سوانح المشائ - ۳۵۳
 سیاست نامہ - ۳۴۳-۳۱۷-۲۶۱
 سیر الملوک نکاح سیاست نامہ
 سیر حکمت دداروپا - ۵۹۸
 ش
 شاعرنامہ - ۲۹۷
 شاعرنامہ بایستقری - ۴۵۹-۴۶۷
 شاعرنامہ دقیقی - ۳۰۲
 شاعرنامہ فردوسی - ۴۵۷-۳۰۴
 شاعرنامہ نادری - ۵۶۰
 شاعرنامہ نوبخت - ۶۲۳
 شاعرنامہ (مثنوی) - ۵۸۹
 شداالازار - ۴۴۵
 شرح النوائد - ۵۹۰
 شرح تجوید - ۵۳۸
 شرح چوشن کبیر - ۶۱۰
 شرح دروس - ۵۳۸
 شرح زندگی زرتشت - ۶۱۸
 شرح زندگی حضرت محمد ص - ۶۱۸
 شرح سورہ توحید - ۵۹۰
 شرح شواہد کبیر - ۴۶۶
 شرح شیبہ - ۴۴۵
 شرح صحیفہ سجادیہ - ۵۲۷
 شرح گلشن داز - ۴۸۸
 شرح لہجہ - ۴۹۹-۴۹۷
 شرح مشاعر - ۵۹۰
 شرح منازل السائرین - ۴۲۶
 شرح منقولہ - ۶۱۰
 شرح ہیاکل النور - ۴۹۵
 شفا - ۳۲۴
 شیرسبز - ۲۱۹-۱۴۶-۴۲۰-۴۸۲
 شیراز - ۳۸۴
 شیراز نامہ - ۴۲۹
 ص
 صحاح اللہ - ۳۱۴
 سرانجام المستقیم - ۵۲۳
 سوانح الحکمة - ۳۰۷
 سورا الاقالیم - ۲۹۴
 سورا الکواکب - ۲۸۰ - ۳۰۶
 سورت الارض - ۳۲۴
 ض
 ضوہ الامع - ۳۲۴
 ط
 طب المنصوری - ۲۸۵
 طب دارا شکوہ - ۵۲۸ - ۵۳۱
 طبقات شعر - ۲۷۶
 طبقات ناسری - ۴۱۴
 طب ملکی - ۳۰۸

ق

- قابوسنامه - ۲۲۹ - ۲۳۵ - ۲۴۰
 قاموس - ۲۲۴ - ۲۳۱ - ۲۲۸ - ۲۵۴
 قانون - ۳۲۴
 قانون مسعودی - ۳۰۱ - ۲۲۸
 قرآن مجید - ۲۰۵ - ۲۱۷ - ۲۱۸
 قرعالمین - ۵۳۲
 قیصرنامه (مثنوی) - ۶۴۸
- ک
- کارنامه اردشیر بابکان ۱۵۲
 کامل التواریخ - ۴۰۱
 کامل الصناعة فی الملک نیکا ملیک
 کتاب التوحید - ۳۰۷
 کتاب الکبیر - ۵۱۹
 کتاب پرگار - ۳۱۶
 کتاب فی جواب المسائل المثلث - ۲۲۱
 کتاب سمعت - ۳۱۶
 کشف الاسرار وعدة الابرار - ۳۵۳ - ۳۶۳
 کشف الفنون - ۵۳۱
 کشف المحجوب - ۲۴۵
 کشکول بیانی - ۵۳۷
 کلبه ودمنه - ۲۳۳ - ۲۴۲ - ۲۶۰
 کایه ودمنه بپرامشاهی - ۳۵۰
 کنز الحقایق - ۴۲۲
 کودش کبیر - ۶۴۲
 کیمیای سعادت - ۳۴۷ - ۳۴۹
 کیهان شناخت - ۳۶۴

طوطی نامه - ۴۳۲

ظ

- ظفرنامه - ۵۲۸
 ظفرنامه (تاریخ تیموری) - ۳۵۷ - ۴۶۵
 ظفرنامه شامی - ۴۴۹ - ۴۵۳

ع

- عالم آرای عباسی - ۴۹۸ - ۵۲۴
 عجائب المخلوقات و غرائب الموجودات -
 ۴۰۸
 عقدا لعلی للموقف الاعلی - ۳۵۸ - ۳۶۹
 عیون الاخبار - ۲۵۹ - ۲۷۶ - ۲۷۶
 عیون الاخبار الرضا - ۳۰۷
 عیون المسائل - ۲۷۰
 عیون الانبیاء - ۴۰۴

ف

- فارسنامه ابن بلخی - ۳۴۸
 فارسنامه ناسری - ۳۲۷ - ۵۸۹ - ۶۲۳ - ۶۲۵
 فتح نامه - ۵۸۸
 فتح و ظفر - ۵۲۱
 فتوح البلدان - ۲۷۶
 فردوس التواریخ - ۴۵۱
 فردوس المرشدیه فی اسرار الصمدیه - ۲۹۸
 ۳۲۳ - ۲۲۴ - ۴۵۷
 فرهاد و شیرین - ۴۸۹ - ۵۰۶
 فرحنگ رشیدی - ۵۳۰
 فرحنگ جهانگیری - ۵۱۱
 فصوص الحکم - ۲۷۰
 فصوص الحکم - ۴۲۵

- مجالس العشاق - ۴۷۱
 مجالس العمومین - ۵۱۵
 مجمع البحرین - ۳۹۸
 مجمع البحرین - ۵۳۵
 مجمع البیان فی تفسیر قرآن - ۳۵۸
 مجمع الفصحاء - ۵۹۵-۶۱۱
 مجمل التواریخ - ۴۴۱-۴۶۲
 محاکمات - ۴۶۹
 محبوب الاولیاء - ۳۹۸
 مختصر المعنی - ۳۹۷
 مخزن الاسرار - ۳۷۲-۳۷۳
 مداد الخلوٹ - ۴۹۵
 مرآت البلدان - ۶۱۴-۶۲۴
 مرآت المحققین - ۴۲۱
 مروج الذهب - ۲۹۶-۳۰۲-۳۹۷
 منالک الممالک - ۲۹۶
 مصباح الادواح - ۳۹۵
 مصیبت نامہ - ۳۸۹
 مطلع السعدین - ۴۷۶
 مطلع الشمس - ۶۲۴
 معارج - ۴۹۵
 معانی الاختیار - ۳۰۷
 معانی العلماء - ۳۷۸
 معجم البلدان - ۳۹۰-۳۹۱-۶۱۴
 مفتاح الذبیح (تفسیر کبیر) - ۳۸۴
 مقایسات - ۳۰۷
 مقامات - ۳۰۰-۳۱۲
 مقامات حمیدی - ۳۶۸
 مقدمۃ الادب - ۳۶۰

ک

- کرشاسب نامہ - ۳۳۴
 کل ریز - ۴۳۲
 گلستان - ۳۹۲-۴۰۰-۴۷۷
 گلشن راز - ۴۰۹-۴۲۰-۴۲۱-۴۸۶
 گل و نوروز (خواجہ جوہی کرمانی) - ۴۳۶
 گل و نوروز (جلال طبیب) - ۴۲۶
 گنج گہر - ۶۲۱
 گنجینہ نقاشی - ۳۵۹
 کوی و چوگان - ۴۶۱

ل

- لیاب الالیاب - ۳۹۱
 لب التواریخ - ۴۲۷-۴۷۵
 لسان الخواص - ۵۳۷
 لطائف البیان - ۳۸۴
 لطائف الخیال - ۵۳۱
 لغت نامہ - ۶۶۵
 لمحات - ۴۱۰
 لواصع - ۴۹۵
 لواصع الاسرار فی شرح مطالع الانوار - ۴۳۷
 لواصع الاشراف فی منکرم الاخلاق - ۴۷۴
 لواصع الانوار - ۴۱۰
 لیلی و معجون - ۳۷۶-۳۷۳
 لیلی و معجون - ۵۰۱

م

- مآثر سلطانی - ۵۶۶-۵۹۱
 مالہند - ۳۲۸
 مثنوی مثنوی - ۴۰۲-۴۰۵-۴۰۹

- مکاشفات - ۴۲۶
 ملخص روضة المعنا - ۴۹۲
 مناجات نامه - ۳۴۳
 مناظره گوی و چوگان (مثنوی) - ۴۶۶
 ۴۷۵
 منتهی الادراك - ۳۵۸
 مناقب آل ابی طالب - ۳۷۸
 منائق الطیر - ۳۸۹
 مشفق المشاق - ۴۲۸، ۴۰۵
 من لایحضره العلیب - ۲۸۵
 من لایحضره الفقیه - ۳۰۷
 منشآت - ۳۰۹
 مواهب الهی - ۴۲۴
 موش و گربه - ۴۳۶-۴۳۹
 مونس الابرار - ۴۳۹
 مونس الاحرار - ۴۱۱
 مهر و مشتری (منظومه) - ۴۴۱
 ن
 ناز و نیاز (مثنوی) - ۵۰۱
 نجات - ۳۲۴
 نخبه بهری - ۶۲۴
 نزهة الحدائق - ۲۵۴
 نزهة القلوب - ۴۰۷، ۴۲۹، ۴۳۱
 نصیحة الملوك - ۳۴۸
 نفائس الفنون - ۴۳۳
 نفحات الانس - ۴۷۴
 نقش بدیع (مثنوی) - ۵۰۳
 نورالعلم - ۳۲۳
 نور الهدایة - ۴۷۹
 نوروزنامه - ۳۵۳
 نهاية الادراك في دواية الافلاك - ۴۱۸
 و
 وافی وصافی - ۵۳۶
 وامق و عذرا (مثنوی) - ۵۰۱
 وفيات الاعيان و ابناء الزمان - ۳۸۵
 ولدنامه - ۴۱۹
 ویس و رامین (مثنوی) - ۳۳۱، ۳۳۷
 ۵
 هفت اقلیم - ۵۱۶
 هفت اورنگ - ۴۷۸
 هفت پیکر - ۳۷۹
 ی
 یتیمه الدهرفی محاسن اهل العسر - ۲۹۷
 ۳۲۵
 یوسف زلیخا (مثنوی) - ۴۷۶

۳. اماکن

آبادان - ۶۵۱	آبادان
آبسکون - ۳۸۸	آبسکون
آبادانا - ۸	آبادانا
آبولن (معبد) - ۱۶	آبولن (معبد)
آتن - ۹ - ۱۴ - ۱۷ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۴	آتن
۲۵ - ۲۹ - ۳۳ - ۳۷ - ۴۰ - ۴۲ - ۵۱ - ۵۳	آتن
۸۶ - ۸۸ - ۱۹۰	آتن
آتینکا - ۱۲ - ۱۶ - ۲۱ - ۲۵	آتینکا
آدابین - ۱۲۳ - ۱۲۴ - ۱۲۹	آدابین
آذرگنشب - ۱۲۸ - ۲۰۸	آذرگنشب
آرامگاه خیام - ۶۷۶	آرامگاه خیام
آرامگاه اعلیحضرت رضا شاه کبیر - ۶۹۹	آرامگاه اعلیحضرت رضا شاه کبیر
۷۰۰	
آرامگاه سعدی - ۶۵۷ - ۶۶۰	آرامگاه سعدی
آرامگاه شیخ ابوالوفا - ۶۴۴	آرامگاه شیخ ابوالوفا
آرامگاه شیخ عطار - ۶۷۶	آرامگاه شیخ عطار
آرامگاه کمال الملک - ۶۷۶	آرامگاه کمال الملک
آرامگاه کودش کبیر - ۶۸۹	آرامگاه کودش کبیر
آرامگاه نادرشاه - ۶۷۵	آرامگاه نادرشاه
آرناکسانا - ۷۱	آرناکسانا
آرتی می زیوم - ۱۴	آرتی می زیوم
آزادبوار - ۲۶۷	آزادبوار
آستارا - ۴۸۰	آستارا
آستانه - ۴۸۷	آستانه
آسود (شهر) - ۶۲	آسود (شهر)
آسود (کوه) - ۴۵	آسود (کوه)
آسه (مکه) - ۳۶	آسه (مکه)
آشوراده - ۵۹۵	آشوراده
آشیان عقاب نکا الموت	آشیان عقاب نکا الموت
آکیانانا - ۵	آکیانانا
آگرا - ۴۹۰	آگرا
آلاتاغ - ۴۰۷	آلاتاغ
آلاشت - ۶۱۴	آلاشت
آلهاموت نکا الموت	آلهاموت نکا الموت
آمد (دیاربکر) - ۱۴۴۰ - ۱۶۲ - ۱۸۵ - ۱۸۶	آمد (دیاربکر)
۱۹۹ - ۲۰۹ - ۲۴۶ - ۳۷۴ - ۴۶۷ - ۴۷۰	آمد (دیاربکر)
۴۷۵ - ۴۸۰ - ۴۸۲ - ۴۸۴ - ۵۱۴	آمد (دیاربکر)
آمل - ۲۵۰ - ۲۶۰ - ۲۶۲ - ۴۴۶ - ۶۲۱	آمل
آموس - ۱۵	آموس
آمون (معبد) - ۴۴	آمون (معبد)
آناتولی - ۲۰۴ - ۴۲۸	آناتولی
آناعتنا (معبد) - ۶۰ - ۶۶ - ۷۶ - ۱۳۵	آناعتنا (معبد)
۱۳۹	

ارزنتقالروم - ۱۸۵-۳۷۳-۵۸۹-۵۹۸-۵۹۹
۶۰۰

ارزنجان ۳۷۳

ارس - ۹۷ - ۱۵۲ - ۲۵۶ - ۴۴۴ - ۵۱۴
۵۳۸

ارگ علیشاه - ۴۱۸ - ۴۲۳

اروند رود - ۶۰۰ - ۶۷۸ - ۶۸۳

ازنیر - ۴۴۹

از - ۸

اسپارت - ۲۱ - ۲۴ - ۲۷ - ۲۹ - ۳۱ - ۳۲
۳۳-۴۰-۳۹-۳۷

اسپهید (قلعه) - ۳۱۱

استاکوس - ۲۳

استانبول - ۴۷۳-۴۸۵-۴۹۶-۴۹۷-۴۹۸-۵۰۸
۵۱۹ - ۵۲۹ - ۵۶۰ - ۶۰۵ - ۶۲۲ - ۶۲۴

استادیوم آدیامهر - ۱۰۷۰۰

استخر (شهر) - ۵۲ - ۱۳۵ - ۱۳۹ - ۱۶۳
۱۸۳-۲۱۳-۲۱۵-۲۱۶-۲۲۷-۲۲۹-۲۲۹

۳۸۷

استریمون - ۱۶۹

استوناولد - ۳۴۳-۳۸۹

اسدآباد - ۵۹۶

اسفراز - ۳۲۵-۴۱۷

اسفرائین - ۴۴۲

اسکندرون - ۴۴

اسکندریه - ۴۴-۴۷-۲۰۶-۳۲۵

اسکیروس - ۳۳

اشروسنه (وشروسنه) - ۲۵۷-۲۵۸-۲۶۲

اشکتوان - ۳۸۷

آنزلیا ننگا ایلام

آنکارا - ۲۰۷ - ۴۴۹ - ۶۶۸

آنستایوس پلیس - ۱۸۷

الف

ابخاز - ۳۳۴

ابرقو - ۳۲۹

ابله - ۴۱۳

ابن بابویه (مزار) - ۳۳۳

ایواب الیر - ۴۱۹

ایبر - ۴۰۳-۴۱۱-۴۱۸

ایبورد - ۲۹۹-۳۴۹-۳۵۳

ایپدوس - ۲۳

اپیس - ۱۵

اتراد - ۳۸۷-۳۸۸-۴۵۰

اچمیازین - ۱۵۲-۵۸۲

احد - ۳۰۸

احسینکت - ۳۳۷-۳۷۴

اخلایط - ۴۵۷-۵۸۸

ادس - ۱۱۹-۱۹۴

ادسا - ۱۴۴-۱۰۲-۶۱۱-۶۳۲-۶۳۵

اذعات ننگا درعا

اداک - ۴۱۳-۵۸۳-۵۹۷

ادان - ۳۳۴-۳۶۷-۳۷۷-۴۴۹-۴۶۰

ادریل - ۱۲۰-۴۵-۳۸۵

ادرجان - ۲۵۲-۳۴۳

ادرییل - ۳۳۴ - ۳۹۸-۳۰۷-۴۱۹-۴۲۶

۵۷۸-۵۴۹-۵۰۳-۴۸۰

اردهان - ۳۴۳

اورامان - ۸۷	اصفهبید (حصار) - ۳۰۵
اورشلیم ۲ - ۲۳-۱۹	اصلا ندوز - ۵۸۵
اورفه (رها) - ۱۳۱-۱۴۵-۱۸۴	افس - ۳۱-۴۰
اورکنج نکا جرجانیه	افشین - ۳۶۸
اوروپوس - ۱۲۹	افوشته - ۴۶۷-۴۶۴
اورمییه (ارومییه) - ۳۰۳-۳۷۶	اکرگما - ۲۹
اوری مدن - ۱۷	آکیاتانا - ۲۵
اوسان - ۴۰۳	آگرا - ۳۹۰-۳۹۱-۵۲۴
اهر - ۴۰۹	الحضن - ۱۲۲-۱۳۳-۱۳۴-۱۴۱
اهناس - ۱۰۲	الشکرد - ۵۸۸
اهواز - ۲۱۴-۲۱۵-۵۰۵-۶۶۳	القیل نکا جرجانیه
آیبری (گرجستان) - ۱۲۵-۱۵۲-۱۸۸	الکساندروسک - ۶۱۱
ایذج - ۴۲۵	الموت - ۲۶۷-۲۶۲-۴۴۸-۳۷۹-۳۵۳
آیزدان - ۷۱-۱۵۲-۵۱۳-۵۱۷-۵۱۸	۳۹۹-۳۹۸
۵۲۴-۵۲۶-۵۲۵-۵۲۴	الیبه - ۷۸
۵۶۰-۵۸۱-۵۸۲-۵۸۳	امامزاده آباد - ۴۱۳
ایزال - ۴۰۹	امامزاده احمد - ۵۴۳
ایزد خواست (یزد خواست) - ۵۷۲	امامزاده جعفر - ۴۲۳
ایسپوس - ۵۰	امامزاده زید - ۵۷۸
ایسترا - ۲۰۷	امامزاده محروق - ۳۵۳
ایسوس - ۴۴-۲۰۸	امامزاده یحیی - ۴۷۷
ایلال - ۳۸۸	انیار - ۱۴۲-۲۲۶-۲۴۰
ایلام ۶- ۱۰	انطاکیه ۵۰- ۵۲- ۶۲- ۶۵- ۹۶- ۱۴۴
ایمبروس - ۳۳	۱۹۲- ۲۰۵- ۳۴۰
ایونی - ۵۹	انوش برد (زندادان فراموشی) - ۱۸۴
ب	اوارانیر - ۱۷۷
بابا الهی - ۴۸۳	اوبه - ۳۶۳
باباکوهی - ۳۲۹	اوجان - ۴۱۵-۴۲۸-۴۵۵
بابک - ۵۹۷	اوج کلیسا نکا اچمیازین

بردسیر (گواشیر) - ۶۰۴-۳۸۹	بابل - ۵۱ - ۵۰ - ۴۹ - ۴۷ - ۴۴ - ۲۵
برسیان - ۳۴۶	۱۳۷-۷۹-۶۲
برگامو - ۷۰	باختر - ۷۳-۷۰-۶۷-۶۰-۵۹-۵۸-۴۵
برلن - ۶۷۱	۱۶۱-۱۳۹-۹۸-۸۲-۸۰-۷۹-۷۷-۷۶
بروجرد - ۶۱۳-۴۴۳-۳۴۷	۲۷۰-۲۴۸-۲۴۷-۲۳۶-۲۲۰-۱۷۳
برهوتا - ۲۰۴	۳۴۹-۳۴۶-۳۴۴-۳۳۰-۳۲۲-۲۷۸
بزابد - ۱۶۲	۵۵۵-۳۸۹-۳۸۳-۳۶۵
بست - ۳۰۳-۲۸۱-۲۶۹-۲۶۷-۲۶۵	باخزر - ۳۷۷
۳۲۷-۳۲۰	بادامک - ۶۳۲
بسطام - ۲۹۸-۲۷۲-۲۰۳	بادقیس - ۴۸۳-۲۷۳-۲۴۳-۲۲۹
بستور - ۸	باتر - ۲۹۰
بصره - ۳۳۲-۲۷۴-۲۴۳-۲۴۲-۳۱۳	باطوم نکا پترا
۴۶۷-۵۶۵-۵۴۱-۵۲۶-۵۲۲-۳۹۰	باغ شاه - ۶۳۱
۵۷۱-۵۷۰-۵۶۸	باکتریا نکا باختر
بملوک - ۴۹۶	یاکو - ۵۸۲-۵۸۱-۵۵۴-۵۵۳-۵۱۴
بمداد - ۲۵۳-۲۵۲-۲۴۳-۲۴۰-۱۴۲	یامیان - ۳۹۰-۳۱۵-۲۷۰
۲۸۷-۲۸۴-۲۷۲-۲۶۷-۲۵۷-۲۵۶-۲۵۴	بایزید - ۵۸۹-۵۸۸
۳۱۰-۳۰۷-۳۰۳-۳۰۲-۲۹۹-۲۹۲-۲۸۸	بحرین (الحماه) - ۱۵۴
۳۴۳-۳۴۰-۳۳۱-۳۳۰-۳۲۸-۳۱۸-۳۱۷	بحرین (جزیره) - ۲۸۷-۲۷۶-۲۴۵-۶۷
۳۹۹-۳۹۴-۳۸۶-۳۸۵-۳۶۹-۳۴۹	۵۱۶-۵۱۴-۵۱۲-۴۸۸-۴۸۷-۳۹۴
۵۲۰-۵۱۵-۴۸۴-۴۷۰-۴۴۸-۴۳۵-۴۰۰	۶۶۸-۶۶۶-۵۵۹-۵۵۵-۵۲۱-۵۱۸
۵۸۸-۵۷۰-۵۵۹-۵۲۶-۵۲۵-۵۲۳-۵۲۱	۶۸۲
۶۶۸-۶۶۳-۵۹۸	بخارا - ۲۷۲-۲۴۶-۲۳۰-۲۲۳-۲۲۲
بدادک - ۳۸۴	۳۱۸-۳۱۴-۳۱۱-۳۰۸-۳۰۴-۲۸۴
بستان نکا بیستون	۴۴۳-۴۲۰-۳۸۸-۳۸۴-۳۵۵-۳۲۰
بشور - ۲۸۱	۵۵۷-۵۲۸-۵۲۷-۵۰۳-۴۸۳-۴۶۴
بشیر - ۴۷۶-۲۳۵-۲۳۱-۲۲۲	بدر - ۲۰۹-۲۰۸
بلاش آباد - ۷۹	بدخشان - ۴۷۱-۳۸۹-۳۴۲
بلال آباد (میسه) - ۲۵۶	برج طغرل (برج طرغزان) - ۶۱۷-۳۳۳

بیزانس - ۲۸-۲۳-۱۸۶-۱۸۹-۱۹۰-۱۹۴

۱۹۶-۱۹۷-۱۹۸-۱۹۹-۲۰۰-۲۰۱

۲۰۴ - ۲۹۳

بیستون - ۸۰۶-۴۷-۱۲۳

بیضا - ۲۶۷-۲۷۵-۲۹۰-۴۰۹-۴۷۸

بیلقان - ۳۷۷

بین النہرین - ۴۴۷

بیہق (سبزوار) - ۲۵۹-۳۰۹-۳۴۹-۴۲۷

پ

پائین تپہ - ۵۹۷

پارمیس - ۱۹

پاریس - ۷۹-۲۳۷

پاریس - ۶۵۷-۶۹۲

پاسارگاد - ۵-۱۷-۴۵-۴۶-۶۷۶

۶۸۹-۶۹۱-۶۹۳-۶۹۴

پاش تین - ۴۲۷-۴۲۸

پانڈلاگونہ - ۸۶

پالمیر نکا تضر

پام قبلیہ - ۱۷

پانی پت - ۴۴۸-۴۹۰

پترا (قلعہ) - ۱۹۲-۱۹۳-۱۹۴-۱۹۵

پرت سعید - ۴-۲۰۶

پرگام - ۶۲-۶۸-۶۴-۷۹-۷۰

پروان - ۳۸۹

پربیلوس - ۹

پرنیت - ۴۲

پشند - ۶۱۷

پکن - ۳۸۶

پلا - ۴۰

بلخ نکا باخترا

بلتجر (بلختر) - ۲۳۳

بم - ۲۳۷-۲۶۹

بمبئی - ۵۸۲-۶۲۵

بند امیر - ۲۹۵-۳۰۰

بندربوشہر - ۵۶۶-۵۹۶-۶۰۰-۶۰۵

۶۰۹

بندربیلوی (انزلی) - ۶۲۲-۶۳۸-۶۸۰

بندردریگہ - ۵۶۳-۵۶۵-۵۶۷

بندر سالیان - ۵۹۰

بندر شامپور - ۶۸۷

بندرعیاس - ۵۱۲-۵۲۰-۵۲۹-۵۴۰

۵۵۶-۶۰۴-۶۳۰-۶۵۶

بندرگز - ۵۹۵

بندرد محمود آباد - ۶۲۱

بندرنوشہر - ۶۸۰

بوزجان - ۲۹۰-۳۱۰

بہ اردشیر (وہ اردشیر) - ۷۹۰-۱۳۸

بہستان نکا بیستون

بہشہر (اشرف) - ۵۲۲-۵۶۲-۵۶۶-۵۵۳

بہی شہر بانو (بتمہ) - ۴۷۶

بیت الحرام - ۲۱۰

بیت اللحم - ۱۰۲

بیت الشنا - ۴۶۵

بیت المقدس - ۸۸-۱۱۵-۳۳۹-۳۵۰

۴۱۴

بہی تہیہ - ۵۶-۸۷

بہرچند - ۶۳۰

۶۹۲-۶۹۳-۶۹۲-۶۸۹-۶۵۵-۲۷

۶۹۶ - ۶۹۵

تخت سلیمان - ۹۷

تخت شرایین - ۴۴۳

تندر - ۱۴۸-۱۴۷-۱۴۶-۱۴۵-۱۴۴

تربت جام - ۴۸۹-۴۲۵

تربت حیدریہ - ۳۸۰

ترشیز (کاشمر) - ۳۸۰-۳۲۹-۲۶۷-۲۵۹

۳۸۰-۴۴۲

ترکمانچای - ۵۹۱

ترمد - ۳۸۹-۳۵۹-۱۷۸

ترموپول - ۱۴

تری پارادیس - ۴۸۰

تنور دہانہ - ۴۵۱

تفنازان - ۴۲۲

تفلیس - ۵۱۴-۴۹۴-۴۷۴-۴۴۴ - ۳۹۲

۶۱۱-۵۸۸-۵۸۷-۵۸۱- ۵۵۴

توپراق قلعة - ۵۸۸ - ۵۸۹

تک آب (تیکو) - ۴۵

تکریت - ۴۴۷

تنکابن - ۷۱

تنگہ چوگان - ۱۴۷-۱۴۶

توج - ۲۱۵

توران - ۱۳۹

تون - ۳۴۳

تیسفون - ۱۳۸-۱۲۹-۱۲۲-۸۰-۷۹-۶۵

۲۰۲-۱۹۴-۱۷۰-۱۵۴-۱۴۹-۱۳۹

۲۱۳ - ۲۰۹

تہلیت - ۵۸۳

پلاٹہ - ۱۵

پل خواجو - ۵۲۹ - ۵۳۰

پلوپونز - ۹-۲۸-۲۴-۳۲-۲۹

پلوژنگا پرت سعید

پنت (پنت کاپادوکی) - ۵۲-۳۳ - ۶۰-۷۱

۹۵-۸۹-۸۶-۸۳-۷۳

پنجاب - ۸ - ۳۱۲-۳۱۵-۴۱۷-۴۴۸

پوتسدام - ۶۵۹

پوشنگہ - ۲۵۱-۲۴۶

پونیک - ۵۹۰

پہن دژنگا فہتدژ

پیرد (دود نیل) - ۷

پیرت - ۴۳

پیروز شاپورنگا انبار

پیریا - ۵۲

پیشاور - ۱۴۱-۳۱۱-۵۹۹

ت

تئودوزیولیسنگا ارزنة الروم

تاج محل - ۵۲۴

تاریم - ۷۴۰

تاشکند - ۲۵۷-۶۰۹

تائیسر - ۳۱۵

تیب - ۳۷-۴۰-۴۳

تیوک - ۲۱۱

تراکیہ (ترانس) - ۸ - ۱۲۰-۱۵-۶۸-۶۹

تجریش - ۳۳۳

تخارستان - ۲۲۳-۲۱۷

تخت جمشید - ۶ - ۱۰۸-۱۲۰-۱۳۰-۴۵-۴۶

چانگ نگان - ۴۰۷
چشمہ سو (چشمہ سبز) - ۱۷۱
چفانہ - ۲۹۲-۳۰۷
چمن بیضا - ۵۷۵
چمن سلطانیہ - ۵۸۲-۵۸۷
چهارباغ - ۵۱۰-۵۲۲
چہل دختر (منارہ) - ۳۴۸
چہل ستون - ۵۱۸-۵۲۸-۵۴۸
چینا سرخ - ۶۲۷
چین - ۲۰۴-۲۱۴

ح

حاجی طرخان (ہنترخان) - ۴۹۸-۵۴۹
حارت آباد - ۲۰۹
حافظیہ (آرامگاہ) - ۴۶۶-۴۹۴-۵۶۹
۵۷۰-۶۲۶-۶۳۴-۶۴۰
حبشہ - ۴-۲۰۹
حبیب بن موسیٰ (آرامگاہ) - ۵۲۲
حجر الاسود - ۲۸۷
حران (کارہ) - ۹۳-۱۳۷-۱۳۹-۱۴۱
۱۴۲-۲۰۴
حصارنای - ۳۴۲
حصین کیف - ۴۶۹
حضرت امام رضا ع (بارگاہ) - ۵۳۵ -
۵۵۸
حضرت عبدالعلیم ع (بارگاہ) - ۲۶۶
۳۶۶-۵۹۴-۶۰۴-۶۱۷-۶۲۲
۶۳۶-۶۵۰-۶۵۸-۶۶۲
حضرت مسمومہ ع (بارگاہ) - ۶۵۶
حفیر - ۲۱۲

ج

جاسک - ۵۱۹
جام - ۳۷۷-۴۵۴-۴۹۰
جامع عتیق اسفہان - ۵۳۱
جبل الطارق - ۲۳۰
جرجانیہ - ۲۳۰-۲۳۵-۳۱۰-۳۶۰-۳۸۸
۳۸۹
جروادکن - ۲۶۰
جشن آباد - ۳۳۳
جلفا - ۵۱۴-۵۲۶-۶۳۲-۶۱۳
جغاتو - ۴۰۳
جلم (عرداس بس) - ۴۶
جولا - ۲۱۳
جندیقی - ۵۷۵
جندی شاپور - ۱۳۸-۱۸۴-۱۹۴-۲۶۹
۲۷۲-۲۷۳-۳۱۳-۵۲۶
جود - ۲۱۷
جوژجانان نگا گوزگانان
جویم - ۴۴۶
جوین - ۳۶۷
جی - ۲۱۵
جیحون - ۱۹۵-۱۹۷-۳۱۹-۳۶۳-۳۶۰
۳۸۴-۴۸۶

چ

چاچ - ۲۵۷-۲۷۲
چالدران - ۴۸۵
چالوس - ۲۸۲-۶۵۱

خلارخان - ۳۴۳
 خلیلی (بیمارستان) - ۶۷۰
 خوارزم - ۳۰۱-۳۲۲-۳۵۲-۳۵۴-۳۵۸
 ۳۷۰-۴۰۵-۵۵۷

خواف - ۶۳۰
 خوی - ۴۸۵-۵۴۹-۵۶۶
 خبیر (تنگه) - ۴۴۸
 خیوه - ۱۳۹-۲۲۲-۵۵۷-۶۰۴-۶۰۲

د

دارا (شهر) - ۲۰۴-۲۰۲
 داراب - ۳۴۳
 دارا بگرد - ۲۱۷
 داددائل - ۲۰۸
 داربال - ۱۸۵
 داهستان - ۵۴۹-۵۵۳-۵۵۷-۵۵۸
 داکیه - ۱۲۰
 دامغان - ۱۱۹-۲۶۶-۳۴۶-۵۳۳-۵۶۸
 ۵۷۸
 دجله - ۱۹۴-۲۰۰-۲۷۲-۲۸۴
 دربند - ۴۵۳-۴۰۳-۴۴۶-۴۴۷-۴۷۴
 ۵۰۵-۵۱۴-۵۴۸-۵۴۹-۵۵۳
 ۵۵۴-۵۵۸-۵۵۹

دده گز - ۵۵۵
 درعا - ۲۰۶
 دز - ۶۷۳
 دذقول - ۵۸۰
 دژسپید - ۴۳۵
 دستگرد (شهر) - ۶۱۶
 دستگرد (قصر) - ۱۴۷-۲۰۹

حلب - ۲۰۴-۲۴۱-۳۷۷-۳۷۸-۴۴۸
 حلوان - ۲۱۳-۲۱۵-۵۸۹
 حله - ۳۹۷-۴۲۳
 حمزة بن موسی الکاتم ع (بقعه) - ۵۷۰
 حمص - ۴۱۴
 حمیر - ۱۹۷
 حویزه - ۴۶۳
 حیدرآباد دکن - ۵۳۰
 حیره - ۱۷۴-۲۰۰-۲۰۵-۲۱۲-۲۱۳

خ

خابران (خاوردان) - ۲۹۹-۳۵۳
 خاتونک (خاتون صحرائ قوامت) - ۴۱۰
 خاراکس - ۷۴
 خارک - ۵۶۳-۵۶۷-۵۹۶
 خالدون نگا کالدون
 خان لنتجان - ۳۴۳
 خاننین - ۳۹۴
 خشن - ۳۱۳-۳۵۳
 خجستان - ۲۷۴
 خجند - ۳۷۵
 خدای خانه (بیتالمصنف) - ۳۴۳
 خرجرد - ۴۵۳-۴۸۸
 خرقان - ۲۹۸-۳۲۳
 خرم آباد - ۴۴۳-۴۴۶
 خرمشهر - ۶۰۵
 خرمیثن - ۳۰۱-۳۰۴
 خروته - ۴۳
 خسروآباد - ۵۳۳
 خسرون - ۱۱۹

- دامهرمز - ۲۱۴-۲۸۸
 راوند - ۲۴۲ - ۳۸۱-۳۶۷
 رباط پریان - ۵۱۰
 رباط دعفرانی - ۶۰۹
 رنج - ۵۲-۴۶-۷۹
 رشت - ۴۷۹-۵۵۰-۵۱۳-۶۲۸-۶۶۶
 رضائیه - ۳۸۷-۳۹۲-۴۲۷-۶۶۸-۶۷۳
 رگا نکا ری
 رودس - ۵۱۰-۳۱-۲۰۷-۶۸
 رومیه (رومگان) - ۷۹
 رونه - ۳۵۰
 رویان - ۴۶۷-۲۵۸
 رها نکا اورقه
 ری - ۶-۷۲-۲۱۶-۲۳۵-۲۳۸-۲۵۲
 ۲۶۶-۲۶۸-۲۶۹-۲۷۴-۲۷۹-۲۸۹
 ۲۹۵-۲۹۹-۳۰۴-۳۰۷-۳۰۹-۳۱۳
 ۳۲۱-۳۲۴-۳۲۶-۳۲۷-۳۲۳
 ۳۳۴-۳۳۶-۳۳۸-۳۶۲-۳۸۷-۳۶۶
 ۳۸۹-۴۳۹-۴۷۶-۶۱۷-۶۶۲
 ز
 زاب - ۲۳۹
 زاویه مقدسه حضرت عبدالعظیم - ۵۶۴
 ۵۷۷
 زاینده رود - ۶۸۷
 زرقان - ۵۵۲
 زرنک - ۵۲-۷۹-۲۱۷-۲۶۵
 زرتوق - ۳۸۸
 زگما - ۱۱۵
 زلا - ۹۵
 دشت ارژن ۲۱۹
 دلف (ممبید) - ۴۰
 دلس (ممبید) - ۲۰-۱۶
 دعاوند - ۲۴۵-۲۵۸-۸۳۹-۶۸۸
 دمشق - ۲۰۶-۲۰۵-۲۲۰-۲۳۶-۲۸۸
 ۳۳۹-۳۴۴-۴۰۶-۴۱۴-۴۱۵-۴۴۸-۴۳۹
 ۴۷۳-۴۵۹
 دمشقیه ۴۵۲
 دن - ۲۵۱
 دنداقتان - ۳۶۷-۳۲۵
 دوان - ۴۵۸-۴۸۱-۴۸۲
 دوتنک - ۴۱۸
 دوشان تپه - ۶۰۳
 دوین (دبیل) - ۱۵۰
 دهنوارقان - ۵۹۱
 ده شیخ - ۵۲۳
 دماک - ۳۱۴-۳۴۲
 دعلی - ۳۹۸-۳۱۶-۴۴۸-۳۹۰-۵۵۶
 ۶۸۸
 دیان (ممبید) - ۴۰
 دیرالماتول - ۲۷۲
 دیلم - ۲۲۱-۲۵۰-۲۸۴
 دیلمان - ۲۴۵
 دیوارجین - ۶۷
 ر
 رأس الجالوت - ۱۶۸
 رادکان - ۳۱۷-۳۷۱-۳۷۶
 رافیا - ۶۵
 رامسر - ۶۶۳-۶۶۸-۶۸۲

سد کرج - ۷۶۱
 سد کرخه - ۶۶۷
 سدلتیان - ۶۷۹
 سد محمد رضا شاه - ۶۷۵
 سراب - ۴۸۹
 سراجیه - ۶۶۱ - ۶۶۷
 سرخ حصار (قصر یاقوت) - ۶۲۰
 سرخس - ۲۵۶ - ۲۹۲ - ۲۹۹ - ۳۲۵ - ۴۴۲
 ۵۹۳
 سر دره خوار و امین - ۵۵۱
 سرقلمه - ۴۳۰
 سرمن دای نکا سامره
 سرنالیک - ۸
 سفد - ۴۶ - ۵۸ - ۵۹ - ۲۵۵
 سفیدنج - ۳۳۸
 سکپنس - ۲۳
 سل سوریه - ۶۸
 سلطانیه - ۴۱۶ - ۴۱۷ - ۴۱۹ - ۴۴۳
 ۴۹۲ - ۴۵۸ - ۴۵۵ - ۴۵۳
 ساماس (شاهپور) - ۴۵۸
 سلوکیه - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ - ۶۵ - ۶۷
 ۷۲ - ۷۶ - ۷۹ - ۱۱۰ - ۱۲۹ - ۱۷۰
 سلیمانیه - ۵۹۸ - ۶۰۰
 سمرقند - ۲۲۳ - ۲۵۲ - ۲۵۷ - ۲۷۱
 ۲۷۲ - ۲۷۶ - ۲۸۲ - ۲۹۰ - ۲۹۲ - ۳۳۹
 ۳۴۲ - ۳۵۲ - ۳۵۵ - ۳۵۸ - ۳۵۹ - ۳۶۶
 ۳۸۴ - ۳۸۸ - ۳۹۸ - ۴۲۹ - ۴۴۲
 ۴۴۲ - ۴۴۷ - ۴۵۰ - ۴۵۶ - ۴۵۸ - ۴۷۲
 ۴۸۰

ز مخسر - ۳۳۷
 زنتا - ۱۵۲
 زنفجان - ۲۷۹ - ۳۱۰ - ۳۷۷ - ۴۰۳ - ۴۱۶
 ۴۱۸ - ۴۵۹ - ۵۶۵ - ۵۹۱ - ۶۵۵
 زنجان رود - ۴۲۲
 زندان سلیمان - ۵
 زورآباد - ۴۹۰
 زوزن - ۲۳۷ - ۲۴۲
 زهاب - ۶۰۰

س

سارد - ۱۰ - ۱۱ - ۱۳ - ۲۷ - ۳۲ - ۳۵ - ۵۵
 ۶۴ - ۶۶
 ساری - ۲۴۳ - ۳۷۱ - ۴۶۴
 سالامیس - ۶۶۴
 -الامین - ۱۳ - ۲۱ - ۲۴ - ۳۵
 سامره - ۱۶۲ - ۱۶۳ - ۲۶۷ - ۲۶۹ - ۲۷۳
 ۳۹۴ - ۶۲۳
 سامس - ۵ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۴
 ساموری - ۴۶۳
 ساوه - ۲۵۶ - ۴۴۱ - ۴۵۳ - ۴۵۵ - ۴۸۶ - ۴۸۷
 ۵۹۳ - ۶۳۵
 سبزوار - ۳۰۹ - ۳۸۰ - ۴۰۹ - ۴۲۷ - ۴۳۷
 ۴۴۳ - ۵۷۹ - ۵۹۹
 ستلا - ۲۰۵
 سد اسکندر - ۱۷۸ - ۱۸۰
 سد سفید رود - ۶۷۳
 سد شاه اسماعیل - ۶۶۶
 سد شاه عباس - ۶۸۷
 سد شهناز - ۶۷۵

سیوط - ۴۶۴	سمنان - ۴۸۶ - ۵۳۵
ش	سناباد - ۲۵۲ - ۲۵۶ - ۲۵۷
شاپور - ۱۴۶ - ۲۲۶ - ۲۲۷	سن پترز بوردک - ۵۸۷ - ۵۹۲ - ۶۳۰
شاد روان - ۱۴۵ - ۱۲۶	سنج - ۳۶۶
شادباخ - ۳۵۹ - ۳۷۶	سنجار - ۱۵۹ - ۱۶۲ - ۳۴۱ - ۳۷۰
شام (شامات) - ۲۰۸ - ۲۴۷ - ۲۸۸	سنجان - ۲۳۲
۳۲۹ - ۳۳۵ - ۳۴۶ - ۳۵۰ - ۳۵۷	سند - ۳۶۰ - ۵۲ - ۴۱۷ - ۴۴۸
۳۷۴ - ۴۰۱ - ۴۰۴ - ۴۸۸	سندج - ۵۵۸ - ۶۶۳
شاه ابوالقاسم (مقبره) - ۵۲۶	سو (قلعه) - ۳۴۲
شاه دز - ۳۴۳	سوادکوه - ۵۵۸ - ۶۱۴
شاهچراغ (بقعه) - ۴۸۳ - ۵۹۰ - ۶۰۰	سوریه - ۲۲ - ۷۷ - ۹۲ - ۹۶ - ۱۳۴
۶۰۳ - ۶۱۰	۱۴۵ - ۱۶۲ - ۲۰۴ - ۴۱۴
شاهرخیه (خانقاه) - ۴۷۶	سولقان - ۴۷۰
شاهرود - ۶۵۴	سومناث - ۳۱۹
شامی - ۶۷۰	سهرورد - ۳۴۴ - ۳۴۵ - ۳۷۷
شاه نعمت‌الله ولی (بقعه) - ۵۳۰	سیاهرود - ۲۱۴
شبانکاره - ۳۳۵ - ۳۹۱ - ۴۱۹	سیحون - ۴۵۲
شستر - ۴۲۱	سید اسماعیل (بقعه) - ۴۷۵
شرقیخانه - ۶۴۰	سید فاطمه (بقعه) - ۵۳۲
شروان - ۲۸۳ - ۳۴۷ - ۳۵۲ - ۳۵۳	سیراف - ۲۶۵ - ۳۰۳
۵۱۴	سیرجان - ۲۸۶
شماخی - ۴۵۸ - ۵۰۵ - ۵۱۴ - ۵۵۲	سیرن - ۳۹
شمس‌العماره - ۶۱۰ - ۶۱۲	سیستان - ۸۱ - ۲۱۶ - ۲۱۷ - ۲۱۸
شمکوه - ۳۴۳	۲۸۳ - ۲۹۸ - ۳۱۴ - ۳۳۴ - ۳۷۳
شمیران - ۳۳۳ - ۶۴۸	۳۹۱ - ۴۴۳
شنب غاذان - ۴۱۵ - ۴۵۲	سیسبل - ۳۴ - ۲۲۰
شوش - ۱۳ - ۲۳ - ۲۴ - ۴۷ - ۵۳	سی سیوم - ۳۴
۶۲ - ۶۰۲ - ۶۱۷ - ۶۱۹ - ۶۲۲	سی‌نوب - ۷۱
۶۲۶ - ۶۳۷ - ۶۸۵	سیواس - ۴۴۸

طاهر آباد - ۴۸۴
 طاهری - ۲۶۵ - ۳۰۳
 طبرستان - ۲۲۸ - ۲۴۲ - ۲۲۱ - ۷۱ - ۶۶
 ۲۵۲ - ۲۵۱ - ۲۴۷ - ۲۴۶ - ۲۴۵ - ۲۴۴
 ۲۸۹ - ۲۸۵ - ۲۸۴ - ۲۷۶ - ۲۷۴ - ۲۵۸
 ۳۹۵ - ۳۲۷ - ۳۲۶ - ۳۲۳ - ۲۹۵
 طیس - ۳۴۳ - ۳۴۶ - ۴۱۳ - ۴۴۲
 طخارستان - ۲۷۰ - ۳۱۵
 طرا بوزان - ۳۲۸ - ۴۷۳
 طرود - ۶۶۳
 طوس - ۱۷۱ - ۲۳۸ - ۲۵۳ - ۲۵۶ - ۲۹۰ - ۲۹۵
 ۲۴۹ - ۳۴۸ - ۳۴۱ - ۳۲۰ - ۳۱۷ - ۳۱۵ - ۲۹۶
 ۶۵۱ - ۴۹۰ - ۳۸۱ - ۳۷۶ - ۳۷۱

ع

عالی قاپو - ۵۱۲ - ۵۲۷
 عباس آباد - ۵۹۱
 عقبه - ۳۶۱
 علی بن حمزه (بقعه) - ۶۰۶
 عمان - ۲۹۹ - ۵۵۹
 عیلام نکا ایلام
 عین جالوت - ۴۰۱

غ

غار شاپور - ۶۶۷
 غازان - ۵۵۸
 غدیر خم - ۲۱۱
 غر جستان - ۳۶۸
 غزنین - ۲۹۸ - ۲۹۷ - ۲۶۹ - ۲۰۱ - ۲۹۹
 ۳۲۵ - ۳۲۱ - ۳۱۵ - ۳۰۹ - ۳۰۳ - ۳۰۲

شوشی - ۵۸۱ - ۵۸۲
 شوشر - ۲۱۴ - ۱۸۴ - ۲۹۰ - ۳۴۴ - ۴۴۶
 ۴۹۶
 شهرستان - ۲۱۵ - ۳۴۱ - ۳۶۴
 شهر سبز نکا کش
 شهر سبز نکا کازرون
 شهر سا - ۴۴۶ - ۵۰۸ - ۵۶۶
 شه واد - ۶۷۰
 شهید آریامهر - ۶۹۹ - ۷۰۰
 شیروان - ۴۴۷ - ۴۵۷ - ۴۵۵
 شیز - ۱۷۳

ص

سحنه - ۳۴۳
 سد دروازه نکا حکاتم پیلر
 سد ستون - ۱۲
 صمید - ۱۰۲
 صفین - ۲۱۹
 صور - ۱۴ - ۳۹
 سوقیان - ۴۶۱ - ۶۴۰
 سیدا - ۲۱ - ۲۹ - ۱۴۰ - ۴۲

ط

طهران - ۳۴۹
 طارم - ۴۵۳
 طاق پستان - ۱۶۶
 طاق کسری - ۱۹۴ - ۲۴۰
 طالتی - ۳۴ - ۶۴۱
 طالقان - ۱۷۸ - ۲۴۵ - ۲۴۹ - ۳۷۳ - ۵۶۸
 ۶۱۶

فیندز - ۵۳۴
 فیروزآباد - ۲۳۳ - ۲۱۲ - ۲۲۴-۲۳۵
 فیروزکوه (شهر) - ۳۶۸ - ۳۶۲ - ۳۱۵
 ۴۹۰-۴۴۹-۳۸۵-۳۸۱
 فین - ۶۰۳
 فین کین اشتاین - ۵۸۳

ق

قائن - ۳۴۳ - ۴۴۷
 قادیسه - ۲۱۳
 قارس - ۵۵۴ - ۵۱۳ - ۴۴۴
 قازیک - ۶۳۰
 قبادیان - ۳۱۲
 قبربابا قاسم - ۴۲۹
 قبرس - ۳۹ - ۳۵ - ۳۴-۳۳-۲۵ - ۲۱-۱۵
 ۴۱
 قیجای (دشت) - ۴۴۰ - ۴۲۶ - ۳۹۰
 ۵۰۵ - ۴۴۵ - ۴۴۴
 قراباغ - ۴۴۹ - ۴۶۰ - ۴۷۷ - ۵۰۵
 ۵۱۵ - ۵۷۷ - ۵۸۱ - ۵۸۴ - ۵۸۶
 قراقودم - ۳۸۸ - ۳۹۰ - ۳۹۳ - ۳۹۷
 قزوین - ۳۴۹ - ۳۵۳ - ۴۰۷ - ۴۱۲ - ۴۱۵
 ۴۱۸ - ۴۵۳ - ۴۵۵ - ۵۰۰ - ۵۰۳ - ۵۰۴
 ۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۴ - ۵۱۷
 ۵۲۲ - ۵۲۴ - ۵۴۲ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۵۴
 ۶۷۳ - ۶۵۵
 قسطنطنیه - ۱۶۱ - ۱۶۶ - ۱۷۰ - ۲۰۰
 ۲۰۶ - ۲۰۹ - ۲۲۰ - ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۶۷
 ۴۷۳

۳۵۰-۳۳۷-۳۳۲-۳۲۹-۳۲۷-۳۲۶
 ۳۶۴-۳۶۲-۳۵۷-۳۵۶-۳۵۵-۳۵۱
 ۳۸۹-۳۸۶-۳۸۲-۳۷۲-۳۶۶
 غور - ۳۱۵ - ۳۶۲ - ۳۶۳ - ۳۶۸ - ۴۰۷ - ۴۱۶
 ۴۱۷

ف

فاراب - ۲۷۱ - ۲۹۴ - ۳۷۳ - ۳۸۷
 فاربد - ۳۱۵
 فتح آباد خبوشان - ۵۶۰
 فرات - ۷۶ - ۱۰۷ - ۲۰۹ - ۲۳۶ - ۳۹۷
 ۴۱۴ - ۴۱۵ - ۴۲۳ - ۴۶۸
 فراد (فراداسی) - ۹۷
 فراء - ۵۳۳ - ۵۴۷
 فراخان - ۵۸۳
 فریزر - ۳۳۶
 فرح آباد - ۵۴۸
 فرغانه - ۲۳۰ - ۲۵۷ - ۲۷۲ - ۳۳۷ - ۳۷۴
 ۴۷۹ - ۴۸۰
 فریژییه (فریگیه) - ۳۸ - ۳۹ - ۴۹ - ۵۰
 ۲۰۴
 فریومد - ۴۰۹ - ۴۳۸
 فسا - ۲۷۸ - ۲۹۶ - ۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۵۴ - ۳۵۵
 ۵۸۹
 فسطاط - ۳۰۲
 فشاویه - ۴۶۴
 فضکل ده - ۴۱۵
 فلسطین - ۳۴ - ۴۹ - ۹۶ - ۹۲ - ۱۸۶ - ۲۰۵
 ۴۰۱

قندهار - ۲۶۵ - ۲۹۴-۲۹۲-۲۰۸-۵۲۰
 ۵۲۸-۵۲۹-۵۲۰-۵۲۳-۵۲۴-۵۲۵
 ۵۴۶-۵۴۸-۵۴۱-۵۵۲-۵۵۵-۵۵۶-۵۵۷
 ۵۷۱-۵۹۳-۵۹۷

قنوج (کنوج) - ۳۱۷-۳۱۶

قوچان - ۳۶۵ - ۵۵۰

قوس - ۲۳۸

قونیه - ۳۴۰-۳۹۳-۳۹۶-۳۰۵

قهستان (کوهستان) - ۲۱۸-۳۱۴-۳۴۳
 ۳۸۰-۳۹۳

قیسریه - ۲۰۵

ک

کابل - ۲۶۹ - ۲۷۰-۳۷۰-۳۹۰-۴۴۸-۵۷۳
 ۵۸۰

کاپادوکیه - ۸ - ۳۸-۷۱-۱۲۵-۱۴۶
 ۱۹۸-۲۰۴-۲۰۵

کات - ۳۱۰

کاتبور - ۳۱۹-۳۲۰

کاخ همت بهشت - ۵۳۴

کارتاز - ۳ - ۷۷

کارتیل - ۵۳۸ - ۵۳۹

کارزین - ۴۲۴

کارمل - ۵

کاره نکا حران

کاریه - ۲۵ - ۳۰

کازرون - ۱۴۶-۱۴۷-۱۹۰-۲۱۵-۲۱۹
 ۲۲۶-۲۲۷-۲۲۸-۳۲۳-۴۱۸-۴۲۴
 ۴۳۰-۴۴۲-۴۴۶-۴۸۲-۶۶۷-۶۶۷

قشم - ۵۲۰ - ۵۳۶ - ۶۰۴

قصر ابوتامر - ۵۳۴

قصر شیرین - ۶۳۶

قلوان - ۳۵۹

قلیوب - ۳۹۴

قفقاز - ۵۴۶

قلعه اختیارالدین - ۴۵۴

قلعه استخر - ۲۷۲-۲۸۷-۳۰۲-۴۷۷

قلعه الننبور - ۳۴۳

قلعه الناظر - ۳۴۳

قلعه النجق - ۴۶۱

قلعه برزم - ۳۳۶

قلعه چناران - ۵۹۲

قلعه جهریق - ۵۸۸-۵۹۸-۶۰۰-۶۰۱

قلعه دارا - ۱۹۱-۱۹۸

قلعه دستگرد - ۵۳۸

قلعه شامان - ۵۱۰

قلعه شوشی - ۵۷۸

قلعه طبرک - ۲۹۵

قلعه قهتیه - ۴۹۷ - ۵۰۰ - ۵۰۱-۵۰۴

قلعه مدم - ۵۱۵

قلعه نادریه - ۵۵۶

قلعه نای - ۳۴۴

قلعه هانسی - ۴۲۴

قلعه هرات - ۵۸۸

قم - ۲۲۸-۲۵۶-۲۸۸-۳۵۶-۴۶۳-۴۸۷
 ۵۲۲-۵۲۷-۵۳۳-۵۷۴-۵۹۳-۶۰۰
 ۶۰۶-۶۶۶-۶۶۷-۶۷۳

کلات نادری . ۵۴۷ - ۵۵۸	کازه - ۲۳۴
کلاردومن - ۳۳	کاشان - ۲۸۷-۳۸۱-۴۸۴-۵۲۲-۵۲۷
کلکبکيه (سليکيه) - ۱۲-۲۵-۳۸-۵۲-۵۹	۵۴۸ - ۶۰۱-۶۰۲
۱۰۷-۸۶-۸۴	کاشغر - ۲۸۶-۲۵۳
کن - ۵۸۲	کاشغر - ۲۵۹-۳۸۰-۴۴۲
کنگاور - ۶۰-۶۸	کاشمير - ۴۰۵-۵۸۷-۶۶۰
کنيسه بابک - ۲۶۲	کافرقله - ۵۵۱-۵۸۸
کوار - ۶۷۱	کالسدون - ۲۸-۵۶-۲۰۳-۲۰۶
کوتل - ۵۹	کبرن - ۲۳
کوفه - ۲۱۳-۲۱۴-۲۱۸-۲۲۷-۲۳۸	کتز - ۳۱۳
۲۹۹-۲۵۹-۲۴۰	کتيفون نگا نيفون
کوناکسا - ۳۰	کچور - ۲۵۰-۴۶۷
کوه بنان - ۴۲۴	کر - ۲۹۵
کوه سئگی - ۵۰۷	کراچی - ۶۹۲
کويت - ۶۷۱	کر بلا - ۲۲۴-۳۰۳-۵۲۳-۵۹۸-۶۷۹
کيهيلويه - ۴۵-۵۳۵	کر پديون - ۵۵
کي زيکوس - ۸۹	کرج - ۶۴۹-۶۹۷
کيف - ۳۹۵	کردون - ۹۲
کيم (سيم) - ۳۱	کر کوك - ۵۵۳-۵۵۹
کيندوس - ۳۲	کرمانشاه - ۲۵۲-۳۲۷-۳۴۳-۵۵۰-۶۳۷
کيوس - ۳۴	۶۶۸
کيم	کرنال - ۵۵۶
کايين (اسفهان) - ۳۹۰	کرت - ۴۳
کاداگا - ۲۳	کريمه (قرم) - ۴۷۳
کادياندا - ۹	کش - ۲۲۸-۲۲۷-۴۳۶-۴۳۷-۴۴۰
کالاسيا - ۲۰۴	کشمر - ۲۶۷
کانزا (قله) - ۲۰۲	کشمير - ۳۱۲-۳۱۵-۳۱۸-۴۴۸-۵۲۸
کجرات - ۲۳۲	۵۲۹
کراتيک - ۴۴	کعبه - ۲۱۰-۲۱۶-۳۲۰-۳۶۰-۴۱۱

۲۲۸-۳۱۲-۳۳۷-۲۲۰- کوزگانان	گردگو - ۳۴۴
۶۱۱- کوک تپه	گردیز (قلعه) - ۳۱۴
۵۹۰- کوکچه	گردیز (شهر) - ۳۳۳
۴۵- کوکمل	گردگان (رود) - ۳۸۸
۵۵۹- گوی چای	گردگان (غیرکانیا) - ۶۲-۷۴-۷۸-۲۳۸
۵۵۰-۵۴۹-۵۰۹-۴۹۲-۲۳۶- کیلان	۲۲۵- ۳۲۳- ۳۱۸-۳۱۳-۳۱۰-۲۵۱
۶۴۱- کیلوان	۶۶۹- ۶۵۴- ۶۳۳-۴۴۳-۳۲۷-۳۲۶
	گردکایج نکا چرجانیه
ل	گردمسار - ۶۶۹
۶۶۵-۴۱۳- لار	گرداز - ۵۶۴
۶۳۳- لار	گردن (جزن) - ۱۷۳
۵۱۰-۳۸۸- لاریجان	گس - ۵۷
۲۰۱-۱۹۵-۱۹۴-۱۹۲-۱۹۱-۱۸۹- لاریک	گلیاد - ۵۶۴
۲۰۹-۲۰۸	گلستان - ۵۸۶-۴۸۱
۲۳- لاسدمولی - ۲۲-۲۵-۳۱-۳۲	گلگرد - ۱۸۴
۳۲- لاکوتی	گلون آباد - ۵۴۸-۵۶۴
۵۰۸-۴۹۰-۳۷۴-۳۷۲-۳۲۷- لامور	گمبرون (چرون) - ۸۴۷-۴۸۶-۵۱۳-۵۱۲
۶۶۳-۵۲۱- لاهه	۵۲۰-۵۱۶
۵۰۰- لاهیجان	گنبد سیدان - ۴۷۰
۲۹۹-۳۴۳- لینه سر (لمبهر)	گنبد قابوس - ۳۱۳
لم نس - ۳۳	گنبد کاووس - ۶۶۹
۶۱۱- لندن	گنبد هارون - ۲۵۷
لی بی یا ۴-۸	گنجه - ۱۹۰-۲۹۴-۳۲۲-۳۸۷-۵۰۷
۵۲۷- لیدن	۵۸۱- ۵۷۷-۵۵۹-۵۵۴-۵۱۴
۲۴- ۳۰- ۲۷-۹- لیدی	۶۱۱-۵۹۱- ۵۸۴
۶۸- ایسماکیا	گندی شاپور نکا جندی شاپور
۴۰۶- لیون	گواشیر نکا بردسیر
م	گور (غور) - ۱۳۸
۱۳-۱۲- ماراتن	گورامیر - ۴۳۹- ۴۵۰
مارگیان نکا مرو	

- مسجد جامع کرمان - ۵۶۵
 مسجد حکیم اسفهان - ۵۳۱
 مسجد مهسالار - ۶۱۶
 مسجد سلیمان - ۶۳۱
 مسجدشاه - ۵۱۵ - ۵۲۵
 مسجد شیخ لطف‌الله - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۵۲۰
 مسجد کیود تبریز - ۴۷۰ - ۵۲۴
 مسجد مقصود بیگ - ۵۱۲
 مسجد وکیل - ۵۶۹
 مستط - ۵۵۹
 مسکو - ۳۹۵ - ۴۴۷ - ۶۸۵
 مسنی - ۳۲
 مشهد مادر سلیمان - ۳
 مغان - ۵۵۴ - ۴۱۲ - ۵۶۰ - ۵۷۸ - ۵۸۴
 مقبره الشعرا - ۳۷۷ - ۳۸۰
 مقدونیه - ۸ - ۱۲ - ۱۵ - ۴۳ - ۴۴ - ۵۲ - ۵۳
 ۱۶۱ - ۵۵
 مکران - ۲۱۶ - ۲۲۰ - ۳۲۲
 مکه - ۱۹۷ - ۲۰۳ - ۲۰۸ - ۲۱۰ - ۲۸۷ - ۲۹۸
 ۴۳۸ - ۴۶۲ - ۵۴۳ - ۵۹۷
 ملاذگرد - ۳۳۶ - ۵۸۸
 ملطیه نکا مالت
 ملاساقان - ۵۶۴
 مناره چینان اسفهان - ۴۲۰
 متجیل - ۶۷۳
 منچستر - ۶۸۸
 منصوره نکا جرجانیه
 موریس - ۶۵۶
 موصل - ۲۳۵ - ۲۷۴ - ۵۱۴ - ۵۱۵
- مازاکار - ۲۰۵
 ماکو - ۴۰۳
 ماگنزی - ۹۶
 مالت (مالطیه) - ۵۳ - ۴۴۸
 مامان - ۵۳۰ - ۴۵۹
 مجمع المروج - ۴۱۴
 مدائن - ۲۱۳ - ۲۱۹ - ۲۳۵ - ۲۴۳
 مدرسه خان - ۵۱۷
 مدرسه مادرشاه - ۵۴۴ - ۵۴۵
 مدینه - ۱۹۷ - ۲۰۹ - ۲۱۶ - ۲۳۷ - ۲۴۳ - ۲۴۴
 ۲۴۵ - ۲۴۸ - ۲۵۵ - ۲۷۶ - ۶۵۸
 مراد تپه - ۵۶۰
 مراغه - ۳۶۱ - ۳۹۳ - ۴۰۰ - ۴۰۱ - ۴۰۳
 ۴۰۵ - ۴۵۶ - ۶۷۳
 مردوک (مردک) - ۲
 مردی نو (مردی نو) - ۱۳۷
 مرغاب - ۳۴۴
 مرو - ۲ - ۵۴ - ۵۸ - ۵۹ - ۹۷ - ۱۳۹ - ۲۱۷
 ۲۲۳ - ۲۳۸ - ۲۴۵ - ۲۴۷ - ۲۵۴
 ۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۵۷ - ۲۵۹ - ۲۹۲ - ۲۹۵
 ۳۰۱ - ۳۲۵ - ۳۲۸ - ۳۳۶ - ۳۴۹ - ۳۵۷
 ۳۵۹ - ۳۶۴ - ۳۶۵ - ۳۶۷ - ۳۸۹ - ۶۰۷
 ۶۱۸
 مرو دشت - ۶۵۱ - ۶۸۶
 مرو رود - ۳۰۷ - ۳۳۴ - ۳۷۳
 مرو شاهجهان - ۳۸۱
 مزامبیر (بوشهر) - ۴۷
 مسجد جامع اسفهان - ۳۵۲ - ۵۴۱
 مسجد جامع شیراز - ۵۲۰ - ۵۳۶

- مغفیس - ۴
 مورچه خورت - ۵۷۴
 مولتان - ۲۲۰
 مها باد - ۶۶۰
 مهماندوست - ۵۵۱
 مهبیار - ۴۴۶
 مهنه - ۲۹۹ - ۳۲۸
 میانارتین - ۳۹۲
 میانه - ۴۲۲ - ۴۷۲
 میبد - ۴۱۴
 میدان نقش جهان - ۵۱۳ - ۵۱۵
 میکال - ۵ - ۱۵
 میله (میلت) - ۱۱
 میمند - ۳۷۳
 میمون دتر - ۳۹۹
 میناب - ۵۹۷
- ن
- ناپاتا - ۴
 نادرآباد - ۵۵۶
 نامق - ۳۲۹
 نجف - ۳۰۵ - ۳۳۵ - ۵۲۲ - ۵۲۳ - ۵۷۸
 نجفآباد - ۴۲۰
 نخجوان - ۲۲۴ - ۲۲۸ - ۴۴۲ - ۴۴۴ - ۴۸۶
 ۴۸۷ - ۴۸۸ - ۵۹۱
 نخشب - ۲۴۶ - ۳۵۵ - ۴۳۲
 نرشخ - ۲۴۶
 قرماپشر - ۵۷۷
- تسا - ۵۴ - ۴۲۲
 نصیبین (نی سی بیس) - ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۱
 ۱۴۲ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۰ - ۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۸۴
 ۱۹۸
 املنز - ۴۶۴
 نظامیه بغداد - ۳۳۴
 نقش رستم - ۱۳ - ۶۹۳ - ۶۹۴ - ۶۹۵
 نو بندگان - ۴۳۵
 نور - ۲۵۰ - ۳۸۸ - ۴۶۷
 نویوم - ۲۴
 نوغان - ۳۱۷
 نهاوند - ۶۹ - ۲۱۵ - ۲۳۹
 نهر وان - ۲۳۸
 نیت (معیند) - ۵
 نیریز - ۲۷۹ - ۳۳۳ - ۵۳۸
 نی کمندی - ۵۶
- و
- وانیکان - ۶۷۸
 واسط - ۳۳۱
 وان - ۳۳۶ - ۵۱۳ - ۵۱۴
 ورت آباد - ۳۶۸
 ورا رود - ۱۴
 ورامین - ۲۲۲ - ۴۷۸ - ۶۵۱
 ورجوی - ۶۷۰
 وردزین - ۲۶۹ - ۲۷۴
 ولادیمیر - ۳۹۵
 ولکا - ۲۵۱ - ۳۹۴
 وفیز - ۳۷۱

حکام پبلس - ۶۶.۶۷ - ۱۱۹	ده آتیبوخ خسرو - ۱۹۲
جلس پست - ۲۸.۲۹ - ۴۴	ده اردشیر نکا به اردشیر
هویزه - ۴۸۴	ویکتوریا آبرت (موزه) - ۴۹۹.۴۹۴
حیرکانیا نکا گرگان	وین - ۳۹۵.۳۳۱
حیرمند - ۳۶۵	۵
حیر و پولیس - ۲۰۴	هانرا نکا الحشر
حیروشیما - ۶۷۳	حارون ولایت (بقعه) - ۴۸۵
	حرا کلیه - ۳۸
ح	حرمز - ۴۸۶ - ۴۸۵ - ۴۸۲ - ۴۴۷ - ۴۱۳
حرب - ۲۰۸	۵۲۴.۵۲۰
حز - ۱۶۸ - ۳۱۳ - ۳۲۹ - ۳۷۱ - ۴۸۲	حرمزدگان - ۱۳۸
۴۲۴ - ۴۳۱ - ۴۸۲ - ۴۸۴ - ۵۷۵ - ۶۳۰	حز آراسپ - ۳۶۱
حسکان - ۳۴۲	حز ارجریب - ۵۵۳
حمن - ۱۹۷ - ۱۹۹ - ۴۵۴	حشت رود - ۲۰۸
حونیا - ۲۷	حشت بهشت - ۵۳۸
حهودیه نکا استهبان	حشت تنان - ۴۴۳

فهرست منابع و مآخذ

- ۱- مهین ما
- ۲- ایران قدیم
- ۳- تاریخ جهانگشای نادری
- ۴- تاریخ ایران از زمان تیمور تا مشروطیت
- ۵- تاریخ مفضل ایران
- ۶- ایران باستان سه جلد
- ۷- میراث ایران
- ۸- تاریخ مختصر ایران
- ۹- شیراز در گذشته و حال
- ۱۰- دائرة المعارف با فرهنگ دانش و هنر
- ۱۱- اطلاعات عمومی
- ۱۲- شهر سبز
- ۱۳- ماه نخب
- ۱۴- اطلاعات در یک ربع قرن
- ۱۵- انقراض سلسله سئویه
- ۱۶- تاجگذاری شاهنشاهی ایران
- ۱۷- از کورش تا پهلوی
- ۱۸- جغرافیای تاریخی سرزمینهای خلافت شرقی
- ۱۹- جامع عشیق شیراز
- ۲۰- تاریخ نظامی ایران
- ۲۱- سفرنامه کلاویچو
- محمد حجازی
- حسن پیرنیا - مشیرالدوله
- میرزا مهدی استرآبادی (خطی)
- رشید یاسمی
- نصرت‌الله فلسفی - علی اسفندیار
- حسن مشیرالدوله پیرنیا
- سیزده تن از خاورشناسان
- خلیل اسماعیل بیگ
- حسن - امداد
- پرویز اسدی - سعید محمودی
- عنایت‌الله شکیبابور
- محمد جواد بهروزی
- سعید نفیسی
- روزنامه اطلاعات
- دکتر لارنس لاکهارت
- شودای مرکزی جشنهای شاهنشاهی
- فردریک تالیرک
- استرنج
- علی نقی بهروزی
- جمیل قوزانلو
- ترجمه مسعود رجب‌نیا

- ۲۲- ایران در زمان ساسانیان
آرتور کریستن سن
- ۲۳- لیبالتوارینخ
یحیی بن عبدالملک
- ۲۴- فرهنگ تاریخ و جغرافیا
حسن عمید
- ۲۵- تاریخ یمنوی دو جلد
احمد بن ابی یعقوب
- ۲۶- اسلام در چهارده قرن
سید محمود خیبری
- ۲۷- پشاهای تاریخی و آثار هنری جنگه شیراز
علی نسی بهروزی
- ۲۸- تاریخ ایران دو جلد
سرپرست مایکس
- ۲۹- اطلاعات عمومی
مهرداد مهرین
- ۳۰- دائرة المعارف
عنایت‌الله شکیباپور
- ۳۱- مجموعه اطلاعات عمومی
عبدالحسین سعیدیان
- ۳۲- سؤال و جواب به تاریخ و جغرافیا
محمد جواد بهروزی
- ۳۳- آکادمی علوم
حبیب‌الله نورمفیدی
- ۳۴- گرنر لوزی تاریخ ایران
دکتر بیاه‌الدین بازارگاد
- ۳۵- تاریخ مختصر ایران
پاول هرین
- ۳۶- پزشکان نامی فارس
دکتر محمد تمی میر
- ۳۷- دوره تاریخ عمومی
عباس‌اقبال
- ۳۸- نادرشاه
سروش تجلی بخش
- ۳۹- گریمنخان زند
دکتر عبدالحسین نوائی
- ۴۰- ابومسلم سردار خراسان
دکتر غلام‌حسین یوسفی
- ۴۱- دو قرن سکوت
عبدالحسین زرین‌کوب
- ۴۲- منتهی‌الآمال
حاج شیخ عباس قمی
- ۴۳- تاریخ عمومی دو جلد
حسین فرهودی
- ۴۴- دانشمندان و سخن سرایان فارس
محمد حسین رکن زاده آدمیت
- چهار جلد
- ۴۵- تمدن ساسانی دو جلد
علی سامی
- ۴۶- تمدن هخامنشی دو جلد
علی سامی
- ۴۷- دوره مجله اطلاعات ماعانه
روزنامه اطلاعات
- ۴۸- کیهان سال ۹ جلد
روزنامه کیهان
- ۴۹- ایران نامه
پرفسور عباس شوشتری

- ۵۰ - ایران از آغاز تا اسلام دکتر گبرشمن
 ۵۱ - شهر شیراز یا خال رخ هفت کشور علی نقی بهروزی
 ۵۳ - مجله تاج از انتشارات آموزش و پرورش فارس
 ۵۴ - تاریخ شاهنشاهی هخامنشی ۱. ت. اوستد
 ۵۵ - دائرة المعارف فارسی جلد ۱ سرپرستی غلامحسین مصاحب
 ۵۶ - هنر ایران پرسودآنده گدار
 ۵۷ - دائرةالمعارف مسور م - آذینفر
 ۵۸ - فرهنگ اعلام دکتر محمد معین
 ۵۹ - فارس نامه ناسری میرزا حسن فسانی
 ۶۰ - آثار ایران پرسودآنده گدار
 ۶۱ - روزنامه شاهنشاهی ایران

خواهشمند است نادرستی های زیر را تصحیح فرمائید

صفحه	سطر	نادرست	درست
۲۹	۱۱	رورد	ورود
۳۱	۲۱	مناسبت	مناسب
۳۶	۱۳	قشوق	قشون
۴۵	۱۱	شهادت	بشهادت
۴۶	۱۵	آمین باش	آمین تاس
۴۹	۷	لاتین المپیباس (Olimpias)	
۴۹	۹	لاتین (کاساندر) شماره ۲ است	
۵۳	۱۹	لیزناک	لیزماک
۶۵	۱۶	اول سطر آنتیوکوس است	
۷۷	۱۱	سی پیو	سی پیون
۸۱	۲۵	مهر داد ددم	مهر داد دوم
۸۳	۲	۸۳۷	۷۳۷
۸۶	۳	وتاسئل	وتاسال
۸۶	۱۰	۲۴۸	۴۴۸
۸۶	۱۵	۲۴۹	۴۴۹
۸۸	۴	بعنون	بعنوان
۹۵	۱۳		
۹۶	درحاشیه	LiLERaTOR	LiBERATOR
۹۸	۱۷	۴۶۹	۶۴۹
۹۹	۲۱	۴۶۱	۶۴۱

دردست	فادردست	سجدر	صفحه
بيت اللحم	بيت اللحم	۱۲	۱۰۲
قره‌آه	قره‌آه	۲	۱۰۳
اردوان	ردوان	۱۴	۱۰۷
اردوان	واردان	۵	۱۱۰
به‌پادشاه	پيادشاه	۶	۱۱۹
Kenling	Kuning	در پاورقی	۱۱۹
حران	حوان	۴	۱۴۲
نسيين	نسين	۲۵	۱۶۲
اسپار تا كوس	اسپار كودس	۱۲	۱۶۴
ايران	اميران	پاورقی	۱۸۴
باوندین شاپور	باوندین شاپور	۵	۲۲۱
عبدالله بن زبير	عبيدالله بن زبير	۶	۲۲۷
سردار انوشیروان	برادر انوشیروان	۱۵	۲۲۸
امام‌جمعه بن موسی الرضا ع موسی الرضا ع	امام‌جمعه بن موسی الرضا ع	۱۴	۲۵۴
عبدالله بن طاهر	عبيدالله بن طاهر	۸	۲۶۲
المستشرق	المستشرق	۳	۲۶۸
کتابهای شماره (۱) مربوط به فارابی است		پاورقی	۲۷۰
احمد بن اسماعیل سامانی	احمد بن سامانی	۲۳	۲۸۰
حسین بن علی مروزی	حسین بن علی مروزی	۲۰	۲۸۳
حسین بن منصور	حسن بن منصور	۱۶۵۱۱	۲۸۴
بردسیر	بردسیر	۲۷	۲۸۶
سوان الحکمة	سوان الحکمة	۱۶	۳۰۷
ابو کالنجار	ابو کالنجار	۲۷	۳۱۹
ابو کالنجار	ابو کالنجار	۱۴	۳۲۷
۴۴۸	۴۴۸	۱۴	۳۳۲
عبدالحی	عبدالحق	۱۰	۳۳۳
آبخاز	آنحاز	۹	۳۳۴

صفحه	سطر	فادرت	درست
۳۴۶	۱۳	پناهگهای	پناهگهای
۳۴۸	۲۳	سردارانق	سردارانش
۳۵۰	سطر آخر پاورقی	کهد	کرد
۳۵۰	۱ ۱ ۱	عبدالمجید	عبدالحمید
۳۵۹	۲	حکیم نظام	حکیم نظامی
۳۵۹	۱۴		۷۱۸
۳۶۰	پاورقی	المفضل	المفضل
۳۶۴	۱۹	سهرود	سهرورد
۳۶۷	۱۴	وهرادش	وهرش
۳۸۳	۱۱	۱۸۴۵	۱۷۴۵
۳۹۲	۹	۹۲۷	۶۲۷
۳۹۴	۱۰	۱۷۸۴	۱۷۷۴
۳۹۴	۱۰	۱۲۴۵	۱۲۳۵
۳۹۴	۲۳	۱۱۳۶	۱۲۲۶
۳۹۶	۸	امیر ازغوان	امیر ازغون
۳۹۸	۲۷	۱۸۹۳	۱۷۹۳
۳۹۹	۱۲	۶۲۵	۶۳۵
۴۰۰	۷	۱۷۹۸	۱۷۹۷
۴۰۲	۱۵	عرفانس	عرفانی
۴۱۷	۱۷	استزاز	استزاز
۴۱۸	۱۲	ایبرار	ایبررا
۴۱۸	۲ پاورقی	از	او
۴۲۰	۵ پاورقی	جامع التوارنج	جامع التوارنج
۴۲۴	۲۲	عبدالله صاف	عبدالله وساف
۴۲۷	۱۵	امین الدوله	امین الدین
۴۳۰	۸	۱۳۴۳	۱۳۴۴
۴۳۰	۲۴	۸۲۵	۷۲۵
۴۳۶	۲	شاه منصور	شاه منصور

دردست	فاندرست	سفر	صفحه
امیر حسن	امیر حسین	۲۳	۴۳۸
(۲)	(۱)	۱۷	۴۸۸
زاده رومی	زاده روحی	۲	۴۵۶
۱۴۲۱	۱۵۲۱	۷	۴۵۶
۱۴۲۳	۱۵۲۳	۲۱	۴۵۶
افاقنه	اناقنه	۲ یادرفی	۴۶۰
۱۴۴۲	۱۴۴۱	۱۲	۴۶۳
دارای	دارات	۵	۴۶۴
معدہ	معدہ	۱۲	۴۶۴
ایران	ایرای	۲۱	۴۶۷
۱۴۵۷	۱۴۷۵	۱۱	۴۶۸
ازبک	ازبک	۴	۴۸۱
مشمعیان	شمعیان	۱۱	۴۸۲
درش	درمش	۲ یادرفی	۴۸۵
شیخ صفی الدین	شاه صفی الدین	۲۵	۴۹۴
الیزابت اول	الیزابت دوم	۱۹	۵۰۰
عبیدالله خان	عبیدالله خان	۲۵	۵۰۱
سابقہ ای	سابوی	۶	۵۰۳
سلطان محمد خدا پندہ	سلطان حسین خدا پندہ	۱۸	۵۰۳
۹۷۲	۹۸۶	یادرفی	۵۰۵
عبیدالله خان	عبدالله خان	۲۱	۵۱۰
شاه صفی	شاه سفوی	۳	۵۲۳
۱۶۷۹	۱۶۷۵	۶	۵۳۶
احمد تبریزی	احمد تبریزی	۶	۵۵۹
۱۱۳۰	۱۱۳۹	۱۲	۵۶۲
۱۷۶۰	۱۸۶۰	۲۰	۵۶۵
حسینقلی خان	حسینقلی خان	۱۷	۵۶۸
۱۱۹۳	۱۱۹۲	۲۲	۵۷۱

دردست	فادرست	سطر	صفحه
۲۳۲۰	۲۳۲۰	۱۳	۵۷۶
سیا	سیا	آخر باورقی	۵۷۹
ذوقیتش	ذوقیمه	اول باورقی	۵۸۵
۱۸۴۸	۱۸۴۷	۱۱	۶۰۶
قتحلیشاه	قتحلیشاه	۳	۶۰۶
۱۲۸۳	۱۲۳۸	۲۷	۶۰۹
شمس‌العماره	شمس‌العماره	۱۱	۶۱۰
	بجای سطر آخر این سطر درست است		۶۲۷
دردسته	نه نفر از آزادیخواهان ایران در باغ دمیکده	۱۹۰۴	۲۴۴۳
مانع	قانع	۱۱	۶۲۸
۲۴۵۷	۴۳۵۷	۱۶	۶۳۸
حبل‌العین	حبل‌العین	۱۱	۶۴۸
۲۴۷۳	۲۴۸۳	۱۹	۶۵۰
	سطر پنجم بایستی در اول صفحه قرار گیرد		۶۵۸
دوره	دوره	۹	۶۵۸
الیزابت دوم	الیزابت اول	۲۷	۶۶۹
جمهوری	جمهوری	۲۸	۶۸۱

سایر آثار چاپ شده نگارنده

- ۱- سراده‌های عشق (دفترشمر) چاپ شیراز ۱۳۲۶
- ۲- نغمه‌های جوانی (دفترشمر) * * ۱۳۲۷
- ۳- لفظها (چاپ اول) * * ۱۳۳۱
- ۴- لفظها (چاپ دوم) * * ۱۳۴۰
- ۵- علوم اجتماعی (سه جلد) * تهران ۱۳۴۰
- ۶- تاریخ گیتی (سه جلد) * * ۱۳۴۰
- ۷- جغرافیای گیتی (سه جلد) * * ۱۳۴۰
- ۸- پرسشهای علوم اجتماعی * شیراز ۱۳۴۵
- ۹- شهر سبز * * ۱۳۴۷
- ۱۰- سئوال و جواب تاریخ و جغرافیا * * ۱۳۴۹
- ۱۱- چیستان در ادبیات فارسی * تهران ۱۳۵۰

قیمت ۳۰۰ ریال

از انتشارات اداره کل آموزش و پرورش
استان فارس

با همکاری کانون تربیت

تلفن ۵۰۷۰

محمدجواد بهروزی در سال ۱۳۰۰ خورشیدی در بوشهر تولد یافته و پس از اتمام تحصیلات مقدماتی در سال ۱۳۲۹ از دانشکده ادبیات و دانشسرای عالی تهران در رشته علوم اجتماعی لیسانس شدند مدتی در دبیرستان‌های شیراز دبیر و مدت ۸ سال است که رئیس دبیرستان حیات شیراز میباشند آقای بهروزی علاوه بر مقالات متعدد تاکنون با زده جلد کتاب در زمینه‌های گوناگون بچاپ رسانیده‌اند. که کتاب حاضر را بمناسبت جشنهای دوهزار و پانصد ساله شاهنشاهی تهیه و تألیف کرده‌اند.

تقویم تاریخی - فرہنگی و ہنسی دوزار و پانصد سال شامناہی ایران

محمود امیردینی

